ADOLF HITLER

<titlu>Mein Kampf

LUPTA MEA

, Ediție completă

Volumul I

EDITURA BELADI

*
Coperta: PETRE POP

Traducerea:
IOSUA CĂLIN (Vol. I)
DONA MIHAI şi THEO MARINESCU (Vol. II)

Cuvânt înainte : TUDOR NEDELCEA

Postfață, revizie şi control ştiinţific:
DUMITRU OTOVESCU

Versiunea în limba română după ediția franceză, apărută în anul 1934, la Nouvelles Editions Latines, traduction integrale de Mein Kampf par J. Gaudefroy - Demombynes et A. Calmettes. Director: Fernard Sorlot, 21, rue Servamloni, Paris (60)

Tipografia BELADI

Comanda nr. 1/97
Coli tipar: 37,87
Apărut: 1997

I.S.B.N. 973-96555-05-5

Cuvînt înainte

Cine seamănă ură.. ..

Apariția în România, în traducere integrală, a cărții „Mein Kampf' poate trezi suspiciuni sau false îngrijorări. Unorpotențiale obiecții privind tipărirea acestei cărți le răspundem, din capul locului, că principiile şi concepțiile național-socialiste trebuie să fie cunoscute nu numai analiştilor politici, ci şi unui public larg, căci, pentru eradica-rea răului social trebuie să-i cunoaştem întregul metabolism. „A cunoaşte—scria H. Spencer— înseamnă a prevedea şi orice cunoştinţă ne ajută, mai mult sau mai puțin, a dobândi binele şi a evita răul". Cum poți judeca un om, se întreba F. Dostoievski, fără a-i analiza gîndurile ? Nimic nu-i este mai firesc omului decât dorința, uneori dramatică, de a şti Şi astăzi ne întrebăm cum a fost posibilă urcarea pe scena vieții politice a unui individ alienat, care a provocat cea mai mare conflagrație mondială, cu crime incredibile, pe care istoria nu le înregistrase până atunci ? Credem că, dacă cel puțin elita germană ar fi cunoscut şi luat în seamă ideile aberante ale acestei lucrări, oratoria deşănțată a fuhrenilui nu ar fi cuprins aproape întreaga populație gennanică;poporulgerman, în cea mai mare parte a sa, nu ar fi fost atât de culpabilizat pentru ralierea la idei şi fapte total inumane.

Iată ce sarcini avea de îndeplinit mişcarea național-socialistă germană: „Ea trebuie să deschidă ochii poporului nostru asupra a ceea ce sunt națiunile sfrăine şi să-i reamintească neîncetat cine este adevăratul duşman al lumii actuale. In loc să propovăduiască ura împotriva popoarelor ariene, [...] ea le va indica mâniei tuturor pe duşmanulrăufăcătoralomenirii, arătând că el este adevăratul autor al tuturor neajunsurilor noastre. Dar ea trebuie să vegf^ieze ca măcar poporul nostru să ştie cine este duşmanul său de moarte şi să facă în aşa fel încât lupta dusă de noi împotriva lui să fie o stea călăuzitoare a timpurilor noi, care le va arăta celorlalte popoare calea pe care trebuie să se angajeze pentru săparea unei omeniri ariene militante." Cum ? O spune Hitler tranşant: „colții veninoşi ai acestei puteri care se ridică deasupra statelor" [este vorba de

forțele evreimii internaționale, n.n.] pot fi sfărâmați prin: „inter-zicerea societăților secrete masonice, hărțuia la presei internaționale, suprimarea definitivă a marxismului internațional şi, simultan, consolidarea progresivă a concepției fasciste dzspre stat."

încă din 1923, a de\ -enit limpede că Hitlerplănuia un război de amploare în Europa; el nu şi-a camuflat intenții/e, ci, din contră,

le-a exprimat fără echivoc în „Mein Kampf. De acest program s-a ţinut cu sfinţenie. Deşi tipărită în milioane de exemplare, canea nu fusese citită decât de cei din conducerea partidului naţional-soăalist, astfel că, în 1938, oamenii din anturajul său erau swprinşi: fie că nu citiseră cartea, fie că nit-i luaseră în serios ideile, în 1923, Hitler anunţa „cursul germanic" spre răsărit, iar în 1937fixa amil 1945 ca ultim termen al „soluţiei definitive". Timpul de incubaţie al ideilor lui Hitler este datat între 1928-1930, iar ascensiunea sa fulminantă a găsit înţelegere şi chiar sprijin: în fruntea unor delegaţi de episcopi catolici, cardinalul Innitzer l-a felicitat pe Hit/er pentm anexarea Austriei „şi izbândirea străvechiului vis alpopomhd austriac", iar primul ministru al Marii Britanii, Lloyd George, i-a fost oaspete în 1936. Când, în 1938, Cehoslovacia este dezmembrată, Anglia şi Franţa îşi dau acordul, iar Ungaria jubilează, revenindu-i unele regiuni de sud ale statului dezmembrat.

Un gând aberant, obsesiv, pus din păcate în practică, ceea ce dovedeşte că ani nea rea in 1i iptoarele morţii a milioane de \ ·ieţi omeneşti ne\'inovate — în cea mai mare parte evrei — n-afost numai o soluţie finală, definitivă, ci una îndelung meditată şi îndoctrinată unei întregi annate.

Din rândul intelectualilor europeni, are au sesizat pericolul iminent al unei astfel de propagande, ,2 remarcă gânditorul român Petre Pandrea. Ca şi în cazul altui român, care a demascat primul în lume ororile stalinismului (l-am numii ve Panait Istrati, cu a sa lucrare Spovedanie pentru învinşi;, Petre Pandrea titlul degetul de luare aminte asupra pericolului unei lari astfel îndoctiinate.

Cunoscând îndeaproape realitătiile politicii germane, rod al unui „sejour" la studii de doctorat juridic, între 1927-1933, Petiv Pandrea scrie o serie de „reportajepolitice şi sociologice", în ziarul şi apoi în editura „Adevărul", volumul de 342 pagini Germania

hitleristă, la numai câteva luni de la numirea lui Hitler drept cancelar. Jurist şi sociologdeopotrivâ, un om al cetăţii şi al dreptăţii, Petre Pandrea face o analiză pătrunzătoare asupra fenomenului hitlerist, de o stringentă acualitate. „Au existat — în venirea la putere a lui Haler — momente de tragi-comedie : bogătaşii semiţi subvenţionând Centrul catolic şi alegerea lui Hindenburg, care pregătea venirea lină a Gâtuitorulur .

Au mai exista t şi alte momente: înghiţirea partidului naţional-gennan şi a partidului popular, care l-au ajutat să vină legal la putere cu o majoritate de 52%, fiicţiunile dintre industria grea germană şi banca semită, care a patronat acest spectacol, hitleriştii fiind marionetele ei. De ce i-a patronat ? „Haler însemna wannarea, deci câştigul. Hitler ţinea în frâu comunismul, duşmanul periculos şi apropiat al capitalismului mirat în disoluUe" .

O astfel de mişcare avea nevoie şi de o haină ideologică, şi cum astfel de croitori aşteaptă la pândă, s-a găsit nu una, ci două haine care să acopere acest „mtp" născut bolnav : naţionalismul şi socialismul. Diplomatul Brockdorf-Rantzau şi Moeller van den Bruck au creat un eclectism dubios prin încmcişarea naţionalismului (fără burghezie) cu socialismul (fără intemaţionalitate).

Aceste ulei trezesc şi alimentează pofia de hegemonie şi delini! de grandoare al lui Hitler, iar victoria Revoluţiei bolşevice din noiembrie 1917 (vestea o primeşte aflându-se într-un lazaret) îl detennină să devină om politic, spre a preveni astfel de evenimente şi în ţara sa, stăpânită deja de dicta tura sfaturilor muncitoreşti Se întoarce de pe front, în Mi'mchen, participă la înlăturarea acestor insurgenţi, ca apoi să se iniţieze în politică. E trimis în 1919 ca agent secret la o întrunire a partidului muncitoresc german şi se vede prunit ca membru de partid, spre uimirea sa. „N-aveam intenţia să intru într-un partid gata format, ci vream să-mi fac unul al meu" —notează el în „ Mein Kampf. După eşecul puciului din noiembrie

<Notă>

1. Petre Pandrea. Germania hitleristă, în Petre Pandrea. Eseuri, Buc., Minerva. 1971. p. 174.
2. Idem.'p. 175
</notă >

1923 este închis în fortăreaţa Landsberg, condamnat pentru cinci ani, dar graţiat după numai un an şi jumătate. Dotat cu talent oratoric, fiul de vameş austriac a asimilat ideile şi limbajul emigrantului estonianAlfredRosenberg, cel care, separe, i-ădat forma stilistică lucrării „Mein Kampf, cartea de căpătâi a mişcării . wtional- socialiste; şi apoi au apărut câinii de pază ai hitlerismidui: Goebbels, Goring, Himmler, Bormann, Ribbentrop....

Cum se explică veneraţia, dusă până la misticism, de care s-a bucurat dictatorul după 1928 ? Pentru răspuns, apelăm la acelaşi Petre Pandrea: „A Hitler a avut îndrăzneala minciunii,

făcând promisiuni apropiate, tăiate pe măsură : 1) domnia politică cu brutalitate tinerească, 2) munca printr-un nou sistem economic, 3) repartiția socialistă a bunurilor, 4) izgonirea evreilor, 5) remilitalizarea patriei, 6) noblețea rasei nordice și 7) fondarea celui de al treilea Imperiu" .

Șiretenia cu programul socialist al hitlerismului, complexul de inferioritate al Germaniei după pierderea primului război mondial și al unor provincii bogate în zăcăminte de subsol, sprijinul electoral al micii burghezii și cel financiar al marii industrii din Renania, protecția acordată pictorului ratat de către președintele republicii, Hindenburg, și apoi de industriașii Papen, Meissner, Oskar von Hindenburg, pericolul unei revoluții a proletariatului sunt pârghii care l-au adus pe Hitler, în alegerile din ianuarie 1933, în poziția a doua în stat. De acum, urma consolidarea puterii prin impunerea partidului său — Partidul național socialist al muncitorilor germani (NSDAP)—ca partid unic, totalitar. La nici o lună de la numirea sa în fruntea cancelariei Reichului, se produce incendierea Reichstagului („incendierea Reichstagului este flacăra cu care Hitler dă foc lumii", scrie J.de Launay). Urmează: interzicerea Partidului Comunist din Germania (28 februarie 1933), organizarea Gestapoului (martie 1933), alungarea profesorilor evrei sau comuniști și începutul emigrării, în masă, a intelectualilor (aprilie - mai 1933), dizolvarea partidelor politice și a sindicatelor

<Notă>

1. Idem, p.195.

</notă>

(mai-iulie 1933), adoptarea noului drapel cu zvastică (septembrie 1933). abolirea sistemului federal și reorganizarea Germaniei pe bază unitară (ianuarie 1934). autoprodamarea lui Hitler ca „fiihrer și cancelar" (2 august 1934), reorganizarea și înarmarea armatei (fapt interzis prin pacea de la Versailles), promulgarea Legilor de la Numberg (15 septembrie 1935) de interzicere a căsătoriilor între arieni și evrei: intervenția armatei în Spania de partea lui Franco (1936-1939), legea cu privire la prestarea muncii forțate (22 iunie 1938). S-a slujit de folosirea unor simboluri stranii, cu un efect propagandistic imens, dar care erau de împrumut: steagurile și draperiile roșii existente de la vechile partide muncitorești: crucea ariană enigmatică (zvastica) într-un cerc alb (albul fiind culoarea regilor). De asemenea, unele idei, teze invocate, cum ar ii pericolul francmasonic, este preluat de la Luddendorff; antisemitismul, de la A. Rosenberg; superioritatea rasei nordice, de la emigrantul englez, filosoful Houston Stewart Chamberlain (ginerele lui Richard Wagner); denumirea „al treilea Reich ", de laMoeller van der Bruck.

Reînvierea ritualului secret cavaleresc medieval, imitarea ordinelor cavalerilor teutoni (glugi, cruci, cai, cisme, pinteni), reînnoirea culturii germane cu motive și simboluri magice medievale (Curentul „Sturm und Drang". Lenau. Novalis, Kleist), preluarea tendențioasă a unor idei și concepte filosofice (Nietzsche, Spengler, Fichte) au exercitat o fascinate imediată asupra gândirii și comportamentului tineretului german.

Așa se explică de ce prima încercare făcută a fost inițiată încă din 1919 de către Arthur Mahraun cu „Ordinul cavaleresc al tinerilor germani" (Jungdo).

în general, programele tinerești aveau un caracter radical și uneori fanatic. Tinerețea conține în sine germenii unei noi spiritualități, dar tinerii nu-și dau seama că această spiritualitate nu este „energie politică", ci numai „potența dinamică" (Edward Spranger), că ideile nu pot deveni, întotdeauna, realități. „Tânărul vrea să fie ascultat, să-și impună ideile, să schimbe realitatea, căci simte într-însul torente de forță, care iar permite să se împotrivească oricui, - de aici îndrăzneala, nu arareori ofensatoare, a tinerilor. Omul matur însă își dă seama că cine vrea să conducă un

grup de oameni trebuie mai întâi să adopte el ceva din spiritul grupului, pentru a putea să-i impună apoi treptat și pe nesimțite idealul său propriu" . Adevăr valabil nu numai pentru starea de spiră din Germania, dar și din alte țări conduse de dictatori In Italia, fascismul propovăduit de Benito Mussolini a devenit victorios în 1922, tocmai printr-o dură organizare a tineretului Copiii între 8 - 14 ani erau grupați în „Balila", iar de la 14 - 18 ani ei deveneau „avangardist?', dobândind educație militară. Cei care împlineau 18 ani intrau în „fasci giovanile di combattimenti", sub impulsul unor formule magice („cartea și sabia", „rugăciunea și lupta"), fiind înscriși în partidul fascist.

Tineretului german i se adăuga, la aceeași direcție de gândire politică și organizare militară, antisemitismul, ideea purității și superiorității rasei germane, antimarxismul și anti-bolșevismul.

Ce înseamnă fascismul ?„Eu contra semenului meu, societatea mea contra altor societăți, natura contra culturii, instinctul contra 'rațiunii, ca și apoteoza forțelor morții al cănii nume este infernul" (Claude Mettra). Sau, altfel spus cu cinism de Hitler : „în sfârșii i-am eliberat pe oameni de înjositoarea prejudecată a conștiinței și a moralei". La Poznan, la 4 octombrie 1943, adresându-se șefilor S.S.:„Majoritatea dintre dv. știți ce înseamnă să vezi laolaltă o sută de cadavre, sau 500 de cadavre, ba chiar o mie de cadavre. Să vezi toate astea, și să rămâi totuși un om onest, iată ce ne-a dat nouă tărie .'Este o pagină de glorie încă nescrisă din istoria noastră, o pagină care poate nici nu va fi scrisă vreodată". larMagda, soția luiGoebbels, omul-microfon, după ce și-a omorât cei șase copii: „Cu copiii am terminat, acum să vedem ce facem noi".

Fascismul mai înseamnă dictatură (de la latinul dictatura = a afirma, a porunci"), adică puterea absolută a unui dictator, în vremuri și circumstanțe istorice demențiale. Totalitarism, absolutism, tiranie, despotism, „în genere, formele de guvernământ, ^-<r

<notă>

1. Petre Andrei. Sociologie generală. Craiova, Scrisul Românesc, 1936, p. 25.

</notă>

îndeosebi sistemele de conducere dictatorială, valorează atât cât reprezintă ca valoare personală dictatorul, care a instaurat și diriguit regimul" .

Dictatura naște dictate : cel de la Viena din 2 noiembrie 1938, prin care Ungariei i se atribuie 12.000 km^2 din teritoriul Cehoslovaciei dezmembrate; cel din 21 martie 1939, când Germania anexează Danzig-ul (Gdansk) de la Polonia; și, în sfârșit, dictatul de la Viena, dureros pentni poporul român, prin care partea de nord a Transilvaniei (43.492 km și 2.667.000 locuitori, în majoritate români) este smulsă României și predată Ungaiiei hortyste. Germania și Italia „garantează" noile frontiere ale României

Dictatul — scrie Milton G. Lehrer — este „un act arbitrar, inechitabil și apolitic, impus cu violență de ceidoicomparsi; Ducele și Fiihren.il, care au crezut că Europa culturii milenare a căzut atât de jos încât destinele ei pot fi scrise de doi aventurieri, erijați în conducători Dicktatele impuse de dicktatori au avut întotdeauna soarta făuritorilor lor. Nimic nu se poate clădi într-adevăr pe violență, după cum nimic nu se poate clădi pe nisip: nici dictaturi și nici dicklate" .

***

„ Modelul" fascist al lui Mussolini și Hitler n-a rămas închis în granițele țării lor. Alte epave ale acestei ideologii mărunțiifiihreii, au mânjit, cu aimele săvârșite, istoria țărilor lor.

In Estonia activa organizația fascistă „Cmcile Tunetului", în Lituania „Lupii de Oțel". In Slovenia, generalul Lev Rupnik era șefiilorganizației,^4părătoriipatrieislovene".Național-socialiștii greci ai lui Gheorghias Mercuri (tatăl actriței Melina Mercuri) și partizanii fasciști ai generalului grec Grivas împărtășeau aceeași ideologie și aceleași metode, ca și partizanii lui Mussert, Quisling și von Tonningen din Țările de Jos, din Notvegia sau din Belgia.

<notă>

1. Petre Ghiață. Dictaturi. Buc., Edit. Ideia, 1938, p.7.
2. Milton G. Lehrer. Ardealul—pământ românesc. Ediție îngrijită, prefață și note de Ion Pătroiu. Buc., Edit. științifică și enciclopedică. 1989, p.27.

</notă> în Olanda activa „Liga național-solidariștilor olandezi", care urmărea reconstituirea imperiului olandez (Țările de Jos, Belgia și Luxemburgul într-o singură comunitate politică). Separatiștii flamanzi de orientare fascistă acționau în „ Uniunea naționalistă flamandă" (VNV) șiîn„ Comunitatea germano-flamand'ă". Fasciștii francezi erau grupați în junii lui Jaques Doriot, a scriitorului Robert Brasilbach, PierreDrieu La Rochelle, Marcel Deat, Marcel Bucard. în Croația, ustașii lui Ante Pavelici au executat peste 4W.OOO de sârbi și au. exterminat, în lagăre de concentrare, aproape 40.000 de evrei .

La noi, sunt cunoscute acțiunile criminale ale mișcări.' legionare conduse de Horia Sima și Corneliu Zelea-Codreanu, cărora le-au căzut victime Petre Andrei, Nicolae lorga, Virgti Madgearu ș. a.,

***

Propria-i ascensiune, începuturile nazismului și acapara-

rea puterii de către Hitler trebuie privite şi ca o tulburare de comportament.

Karl Leonhard l-ar încadra în rândul bolnavilor de psihopatie paranoica sau paranoidă, delir, care presupune supraaprecierea propriei persoane, neîncredere în cei din jur, egocentrism, falsitățiîn judecarea persoanelor. Pmf. univ. ar. Al. Olaru îl caracterizează prin sindromul alienării, manifestai printr-o stare psihotică sau delirantă: „Alienarea este definită prin acele credințe de nezdmncinat ale ideilor delirante ce alcătuiesc pentru bolnav un fel de adevăr şi de ideal şi care ajung în dezacord flagrant cu realitățile şi cu ideile generale comune celorlalți... Delirul poate alcătui un sistem, o concepție fantastică sau un amalgam indestructibil asupra vieții şi lumii în centrul cărora se află bolnavul, creatorul acestei existențe

<Notă>

1. pe larg, în Jacques de Launay. Ultimele zile ale fascismului în Europa. Buc; Edit. Ştiințifică şi enciclopedică, 1985, p.299-312.

2.Karl Leonhard. Personalități accentuate în viață şi în literatură. Buc, Edit. Enciclopedică română, 1972.

</notă>

delirante"[1].

Neîndoios, Hitler a trăit într-o lume a fantasmelor, în care realitatea şi visele aberante se împletesc. Se vedea stăpânul lumii, un semizeu. Ne îngrozim şi astăzi, la trecerea a peste o juma ta te de secol, de crimele şi atrocitățile comise de nazişti în numele fiihrentlui. Dar groaza noastră trebuie să capete dimensiuni apocaliptice când ne gândim ce ar fi făcut Hitler dacă ar fi câştigat războiul .

Hitler nu vedea decât o Europă îngenuncheată pentru totdeauna, fără a exclude din planurile sale chiar şi S. U A. Aici, urma să evacueze populația evreiască şi pe negri în insula Madagascar, locul acestora urmând să fie împrospătat cii populație ariană, până când S.UA. vor de\>eni o țară gennanică ; imperiul german s-ar fi „mondializat" până în Ura li; Hitler s-ar fi retras din politică, stabilindu-se la Obersalzberg („ Voi trai acolo în linişte şi voi avea totodată posibilitatea să-lțin sub obseivațiepe urma şui meu"), fiind proclamat semizeu. ;

Extenninarea popoarelor arficontinuat, ia r restul populației neariene ar fi devenit mână de lucru ieftină; Varşovia, Moscova, Leningradul ar fi fost rase de pe fața pământului.

Nici pe conaționalii săi nu-i aşteptau zile fericite ; de la tineri la bătrâni, de la copii la mame, toți trebuiau să urmeze rigorile organizațiilor național-socialiste. Regimul vegetarian şi absența tutunului deveneau obligatorii, inspirându-se din practicile legiunilor romane care nu consumau came.

Aparatele de radio urmau să fie înlocuite cu difuzoare care transmiteau programe oficiale.

Biserica şi Sfântul Scaun trebuiau înlocuite cu antipapi; lucrarea lui A. Rosenberg — „ Mythus" — trebuia să înlocuiască Biblia. Se cerea o nouă credință şi un nou catehism național-so-

<notă>

1. Al. OlaruIntroducerea în psihiatria practicăCraiova. Scrisul Românesc 1990. p.360-361.

2. Vezi Joe Heydecker, Johannes LeebProcesul de la NurnbergBuc Edit politică, 1983, p. 535-556.

</notă>

cialist prin Institutul de istorie spirituală indo-gennanică.

Orice căsnicie rămasă fără copii, după 5 ani urma să fie anulată din oficiu ;S.S. urmau să găsească metode pentru naşterea unor copii de sânge nobil, cuplurile să fie fonnate pe criterii de rasă, iar S.S. rămaşi acasă erau obligaţi să-şi înlocuiască camarazii de front în paturile soţiilor.

Ceide acasă aveau dreptul la mai multe soţii (pentni creşterea numănilui urmaşilor şi pentru concurenţa... între femei).

In concepţia lui Hitler se preconiza un nou tip de femeie germanică, după modelul vestalelor romane, prin înfiinţarea „Universităţii femeilor pentm înţelepciune şi cultură", ale căror absolvente purtau titlul de „femeie cu înaltă instruire" etc. etc.

Toate aceste plăsmuiri, fantasmagorii erau gândite cu premeditare, urmând să fie puse în aplicare după victoria finală.

Memoria omenirii nu-i întotdeauna de lungă durată. După condamnarea criminalilor de războita Niimberg, oamenii politici, preocupaţi de „războiul rece" ce se prefigura la orizont, uitaseră de ororile nazismului şi de autorii lor. Constantin von Neurath, condamnat la 15 ani temniţă, a fost graţiat după numai 8 ani, la 6 noiembrie 1954. Preşedintele Germaniei Federale, Theodor Heuss, se şi grăbeşte să-i telegrafieze: „Cu deosebită satisfacţie' am citit în dimineaţa asta înştiinţarea că pentnt dv. martiriul [subl. n.] acestor ani a luat sfârşit". Incredibil, dar acest fapt s-a petrecut în realitate!

în 1953, o nouă trupă de soldaţi englezi sosesc pentm preluarea sendciului de pază de la închisoarea Spandau. La întrebarea ofiţerului de sendciu : „Ştiţi pe cine trebuie să păziţi aici ?" Nimeni n-a ştiut să răspundă. „Nici unul dintre soldaţi, copii ai acestui război, crescuţi în timpul războiului, nu auziseră vreodată despre oamenii aceia şi nu cunoştea motivele pentm care sunt închişi la Spandau", nota Jack Fishman. Un soldat credea că RudolfHess a fost un speculant. La fel de incredibil!

Sic transit gloria mundi! Aşa trece gloria lumii; estefonnula extrasă din Imitatio Christi, culegere de precepte religioase şi sfaturi morale (tradusă şi la noi) adresată noului papă. Toate sunt nesta-

tornice pe acest pământ: şi puterea, şi averea, şi gloria.

Profeţii Vechiului Testament prevesteau apariţia unui Mesia, care să mântuiască şi să călăuzească poporul evreu, popor ales de Dumnezeu. A apănil Mesia, numele său este îisus (în ebraică : „Domnul este mântuirea" sau „mântuitorul", în greceşte „cel care vindecă") Hristos (din greceşte „cel ce a primit ungerea, Unsul), fiul lui Dumnezeu şi al Omului, dar El a venit să mântuiască nu un popor (fie el şi „ales"), ci întreaga omenire.

Hitler se credea un semizeu, iar neamul său un neam ales, sortit să distntgă şi apoi să conducă ce-a mai rămas din omenire. Eşecul era previzibil. Logosul întrupat în istorie dă mereu pilde. Cine are urechi să audă, cine are ochi să vadă. Hitler, ca şi alţi dictatori, n-a crezut în legile implacabile ale istoriei, în sentinţa ei

Conceptele biblice au fost desconsiderate. Orgoliul, trufia, aroganţa deveniseră aliate.

Europa se împarte şi în funcţie de filosofia guvernării. In statele occidentale, guvernanţii şi conducătorii de oşti şi popoare par a se călăuzi de ideea capitală a lucrării lui Machiavelli, Principele : „scopul scuză mijloacele".

Tot în acel ev mediu, în răsăritul ortodox, în spaţiul carpato-danubiano -pontic, Neagoe Basarab, domnitor şi gânditor politic deopotrivă, făcea elogiul smereniei şi al înţelepciunii: „Cel ce va proslăvipre Dumnezeu şi Dumnezeu vaproslăvipre dânsul, şi aici, şi întm împărăţia ceriului: iar cel ce nu vaproslăvipre Dumnezeu, ci-şi va proslăvi puterea şi înţelepţiia, acela de Dumnezeu nu va fi proslăvit., într-aceasta bine mulţi domni au fost şi mulţi aleşi ai lui Dumnezeu, ci numai cei ce au proslăvit şi pe Dumnezeu, pre aceia i-au proslăvit şi Dumnezeu, şi aici pre pământii, şi sus întru împărăţia sa cea cerească" .

Hitler n-a proslăvit pe Dumnezeu, ci s-a proslăvit pe sine.

De aici mânia lui Dumnezeu: „şi să luară toate bunătăţile

<Notă>

1. Învăţăturile lui Negoe Basarabcătre fiul său Theodosie. Text ales şi stabilit de Florica Moisil şi Dan Zamfirescu. Buc., Edit. Minerva, 1970, p.276.

</notă>

din mâinile lor şi să lipsiră şi de împărăţia ceasta pământească

şi de cea cerească, şi nimic nu să aleseră de dânşii" .1

Din respect pentru adevăr şi istorie este cazul să amintim şi de o mişcare de rezistenţă gennană, recunoscută oficial abia la aniversarea a 50 de ani (20 iulie 1994) de la încercarea de atentat la viaţa fuhrerului „Ater, atu! trebuie să reuşească cu orice preţ — se adresa generalul-maior Henning von Tresckow contelui Claus von Stauffenberg, cel care avea să plaseze o bombă sub hărţile de război din biroul lui Hitler. Trebuie să demonstrăm lumii şi istoriei că mişcarea de rezistenţă a îndrăznit să facă acest pas decisiv. Restul nu mai are nici o importanţă" . Complotul nu a reuşit, gestul însă rămâne, ca simbol şi al unei alte Gennanii. Conspiratorii au acţionat încet şi cu maximă precauţie, datorită terorii exercitate de Gestapo, nevoiţi să respecte regulile conspirativităţii. Dar au existat şi alte mişcăride rezistenţă subterane: reprezentanţi ai social-democraţiei, ai sindicalişti/or, ai bisericii lutherane şi chiar unii militari de rang superior, precum feldmareşalul Envin Rommel <„ Vulpea din deşert"), în clandestinitate a acţionat şi o organizaţie studenţească de la Universitatea din Mimchen, intitulată „ Trandafiml alb".

încă d in 2febi~uariel936, subpreşedenţia scriitondui Thomas Mann, s-a creat un comitet pentm pregătirea „Frontuluipopular" din Gennania. Apelurile scriitorului la blândeţe, la umanitate, la raţiune au fost prea puţin ascultate şi unnate, iar valurile de emigrări, începând cu aprilie 1933, au diminuat din forţa de rezistenţă a intelectualilor opozanţi regimului hitlerist. încercările rezistenţei gennane în inteiiorulţării sunt meritorii constinduindu-se într-o făclie în tenebrele celei mă i obscure epoci din istoria modernă a Germaniei; ele au răscumpărat — cel puţin pârtia 1 — trecutul şi au lansat o punte pentru vremurile de azi

<notă>

1. Ibdem

2. Vezi Adevărul, din 3 iulie 1994.

</notă>

Toate aceste fapte trebuie mereu aduse în actualitate. „ Somnul raţiunii naşte monştri". Să luăm aminte la naşterea acestor „monştii".

Scriitorul gennan de origine evreiască, Ştefan Zweig, se sinucide la 23 februarie 1942, neputând suporta calvarul unei Europe care se autodistruge: „annăsarii dezlănţuiţi ai apocalipsului [...] — nota el — au trecut ca o vijelie prin viaţa mea", „când marile ideologii de masă au crescut şi s-au extins sub ochii mei : fascismul în Italia, naţionalism-socialismul în Gennania, bolşe\'ismitlîn Rusia şi înainte de toate, ciuma aceea blestemată, şovinismul care a otrăvii tot ce avea mai bun cultura noastră europeană". Zguduitorul său roman, Inimi nelinişt ite, se încheie cu o reflecţie a cărei perenitate istoria va dovedi-o mereu : „nici o vină nu e uitată cât timp conştiinţa mai ştie de ea".

Ascensiiinea pe scena istoriei şi conducerea lumii de către dictatori trebuie să fie un avertisment şi opennanenţă a conştiinţei fiecărui imUvid.

Cinismul şi aberantele idei cuprinse în această carte trebuie să fie un memento pentru cei de azi

(Tudor Nedelcea)

<notă>

1. Ştefan Zweig. Inimi neliniştite. Ediţie îngrijită şi prefaţă de Tudor Nedelcea,
Craiova, 1992.

</Notă>

<titlu>îndreptar terminologic

Anarhism (gr. a, particulă negativă, arche, conducător, comandant). Doctrină şi mişcare politică, constituită la mijlocul secolului al XlX-lea. Caracteristici: individualism subiectivist şi voluntarist, exaltarea autonomiei voinţei individuale opuse contractului social; atitudine ostilă faţă de orice autoritate, putere, stat sau organizaţie politică; apărarea micii proprietăţi priva te şi a micii gospodării rurale; apologia spontaneităţii acţiunilor re\-endicative ; negarea necesităţii statului D. Gustidistinge două categorii: 1) doctrina anaiiiistă individualistă (cea mai consec\-entă), care face apologia individului şi consideră realitatea socială ca o fantomă şi 2) doctiina anarhistă socială, care ia ca punct de plecare tocmairealitatea socială şi nu cunoaşte decât gnipuri organizate, în care însă individul se bucură de autonomie desăvârşită. Anarhismul social la rândul lui se subîmparte în anarhism comunist şi socialist (D. Guşti, Comunism, socialism, anarhism, sindicalism şi bolşevism, Buc., Edit. Ştiinţifică, 1993, p.59)

Antisemitism Atitudine ostilă, ură faţă de evrei. La început, antisemitismul avea un sens larg, sugerând o atitudine potrivnică faţă de toţi cei de origine semită, apoi tennenul s-a restrâns la evrei. Antisemitismul a apărut în Babilon şi Persia, a îmbrăcat fonne religioase (în evul mediu) şi politice (în epoca modernă şi contemporană). Antisemitismul s-a manifestat sub diverse forme, de la cele de izolare, aversiune faţă de evrei până la măsuri administrative şi legislative dure promovate de unele guverne, atingând fonna aberantă de organizare de pogromuri (exterminări în masă) în timpul fascismului

Arianism. Denumire dată popoarelor care vorbesc limbi indo-europene. în istorie, arienii, sau arii, cuvânt care are sensul de „nobili", „stăpâni" sunt atestaţi ca luptători remarcabili, care

au cucerii Valea Indusului din India în jurul anului 1500 î.H. Orgolioşi, cu tenul alb, organizaţi în clanuri, triburi şi apoi în caste (lat. castus — pur, curat, neamestecat), arienii au evitat să se amestece cu populaţia autohtonă din India, cu pielea de culoare închisă. Au avut un rol pozitiv în dezvoltarea Indiei: au creat străvechile texte Vedele, au răspândit folosirea scrierii, ia r conflictele dintre gnipăiile războinicilor arieni au devenii subiectul epopeii MahabharaUt Scurta perioadă de ocupaţie a unei părţi din India, de către Alexandm Macedon, a înlocuit dominaţia şi influenţa arienilor cu epoca şi cultura greacă. Arienii au impus în India sistemul castelor (grupare închisă, fonnală din persoane de aceeaşi origine, ocupaţie, tradiţie şi ideologie, cu drepturi şi îndatoriri bine precizate) ca o demarcare şi o barieră între ei, cuceritorii şiindieniisupuşi. Budismul a combătut, spre deosebire de islamism, sistemul castelor.

Popoarele gennanice s-au constituit între anii 1200 -1000 Î.H., prin fuziunea populaţiei neolitice locale cu elemente etnice indo-europene (în speţă arieni) într-un teritoriu cuprins între sudul Suediei, Peninsula lutlanda şi teritoriul Geimaniei septentrionale, cuprins între gurile fluviilor Wesser şi Oder. Peste un mileniu, gennanii s-au extins, în est, până la Vistula, în vest, până la Rin, în sud pe linia Dunării superioare, iar în nord ocupau cea mai mare pane a Peninsulei Scandinave. Grupul omogen al gemianilor s-a diversificat, ulterior, în gennanii de nord (danezi, suedezi şi norvegieni), din răsărit (cel mai răspândii grup, al goţilor) şi din vest (saxoni, angli, bavari, alamani, franci).

Dintre tonte popoarele gennanice, goţii s-au remarcat în

mod deosebit prin fundarea de state durabile, printr-o cultură superioară creată dintr-o sinteză a elementelor gennanice şi romane, în sec. IV, goții primesc creştinismul arian, al căruiprim episcop a fost celebrul Wiilfiia, în 341 d.H., care a creat scrierea şi limba literară gotică, în care s-a tradus Biblia

Arianismul este o erezie iudaizată emisă de un preot din Alexandria, Arie, conform căreia, Hrislos nu era cu adevărat Dumnezeu, ci o divinitate secundară sau subordonată (naşterea Fiului din persoana Tatălui nu e o lucrare comună Tatălui si

Duhului). Arianismul, deşi condamnat ca erezie de Sinodul ecumenic de la Niceea (325), a fost adoptat de goți, vandali, burgunzi, suevi şi longobani.

Primele contacte de bună vecinătate a goților cu românii, au avut loc în Dacia, iarostrogoțiis-au stabilit vremelnic în zona Cârpacilor Orientali, lângă Buzău, unde căpetenia lor, Athanaric, a ascuns celebrul „ Tezaur de la Pietroasa".

Rasiştiigennanişi-au însuşit denumirea de „ arieni"pentru populațiile de origine gennanica nordică, considerate ca rase superioare şi au adoptat ca simbol svastica sau crucea găinată (cruce cu brațele îndoite în unghi drept).

Bolşevism. Cuvânt folosit adesea într-un sens polemic, spre a desemna comunismul ms. Bolşevismul (majoritatea) a fost o tactică adoptată, începând din 1900-1905 de majoritatea socialiştilor ruşi grupați în jurul lui Lenin, opuşi minorității socialiste nise (menşevici). Bolşevicii doreau un partid centralizat compus din revoluționari profesionişti şi refuzau aderarea elementelor progresive burgheze. În 1912, bolşevicii se separă de menşevici şi se constituie într-un partid marxist independent, care înfăptuieşte Revolutia socialistă din octombrie 1917, transfonnându-se, în 1918, în Partid Comunist (b) al Uniunii Sovietice.

Capitalism. Orânduire social-economică bazată pe proprietatea privată asupra mijloacelor de producție (terenuri uzine, zăcăminte de materii prime etc.) a celui care a investit capital şi care angajează (închiriază) persoane (salariați) pentru activitățile desfăşurate. În capitalismul de stat, statul este proprietaml acestor mijloace de producție, în totalitate sau în parte.

Colectivism. Punerea în comun a mijloacelor de producție, fie la nivelul națiunii, în general sau pe colective de muncitori, fie la un nivel mai restrâns : sat. comunitate de agricultori.

Comunism. 1. Orânduire social-economică, care are la bază proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție ; 2. teoria înfăptuirii orânduirii comuniste; 3. mişcare politică care

militează pentru înfăptuirea practică a revoluției şi societății comuniste. Ideile comuniste datează din antichitate (în secolul IV Î.H., Antistene şi Diogene preconizau punerea în comun a femeilor şi copiilor), în secolul al XlX-lea, ideile comunismului se dezvoltă prin teoretizarea lor ştiințifică de către Marx şi Engels. Etape: 1848-1917: Apare Manifestul Partidului Comunist (1848) şi Capitalul (1867) de Marx; se crează Internaționala I comunistă ; apar partide socialiste naționale în Gennania (1863-1869), Franța (1874-1890), Danemarca (1878), Spania (1879), Rusia (1883), Belgia şi Suedia (1885), Italia (1891), Marea Britanie (1893-1900), SUA (1900) ; 1917-1944 : se crează URSS (7 noiembrie 1917), apoi, temporar, guverne comuniste în Germania prin Karl Lieb-knecktşiRosa Luxemburg (1919), Ungaria prin Bela Kun (1919), Mongolia (1924); 1944-1989: după război, impunerea comunismului prin foi]ă în Albania, Coreea de Nord, Iugoslavia, Gennania de răsărit, Polonia, Ungaria, România, Bulgaria, Cehoslovacia, China, Vietnamul de Nord, Cuba ; după 1989 : abolirea acestor regimuri în statele europene.

Corporație. Termen utilizat la sfârşitul secolului al XlX-lea de către un grup de economişti care au pus bazele unei noi organizații economice, care să protejeze dreptul individului,al lucrătorilor salariați, asociați în corporații profesionale, contra intereselor patronilor, capitalismului. In perioada interbelică, s-a încercat aplicarea corporatismului Emile Durkheim, încercând să remedieze deficiențele integrării individului în colectivitate, consideră această corporație ca singurul intermediar între stat şi individ. El construieşte, astfel, un model original al socialismului corporatist.

Democrație, (gr. demos^popor, kra[os=putere). Formă de organizare şi conducere politică a societății în care puterea este exercitată de popor. Guvernând prin popor, democrația se opune aristocrației (guvernarea unei clase privilegiate), teocrației (autoritatea emanată de Dumnezeu), monarhiei (gr. monos=«n-

gur, arkein=comandant, guvernarea printr-un singur om), oligarhiei (gr. oligos=puțin numeros, guvernarea printr-un grup).

Se disting: democrația directă, unde cetățenii votează direct principalele legi sau reglementări (în țările mai uncii: democrația indirectă, unde poponil /".y; deleagă reprezentanți, democrație parlamentară, miniştrii fiind responsabili în fața parlamentului, (în M/A democrația nu este parlamentară, ministru răspunzând direct preşedintelui); democrație creştină (puierea aparține poporului care aplică principiile creştine din Evanghelie), democrații populare (în fostele țări socialiste).

Dictatură, (lat. djctatura. dictare = a afirma, a porunci). Formă de dominare a unei clase sau a unei persoane asupra altora, dictatorul fiind investit cu puteri absolute. Termen adesea identificat cu: totalitarism, absolutism, tiranie, despotism. Trăsături: autoritatea supremă este absolută: absența unor norme de succesiune: lipsa unor legi în virtutea cărora cel ce exercită dictatură să fie obligat să răspundă pentru faptele sale: concentrarea puterii în mâinile unei singure persoane. Modul şi formele ei de exercitare, asprimea ei sunt în funcție de condițiile concrete. Manifestarea extremă a dictaturii o constituie fascismul Petre (îhiață citează dictatori anteriori lui Hitler: Solon. Pisistratos. Penele. (VH'RV Manus, Scylla, Cezar. Octavian. ('romwell. Ludovic al XIV-lea. Robespierre. Napoleon. Primo de Rivera. Atatiirk. fiecare dictatură având un specific aparte (Dictatun. Bucureşti. Edil. Idem. 1938).

Elitism. Doctrină conform căreia conducerea unei societăți trebuie să revină în mod firesc unui grup restrâns de oameni superdotați. constituiți într-o elită. Se cunosc mai multe variante: „cultul eroilor" (I'homas Carlyle), ..supraomul" (Fr. Nietzsche). darwnism social, rasism, fascism, tehnocratism. conservatorism. (\ Rădulescu-Motru este creatorul teoriei ..oamenilor de vocație ".

Etatism (fr. etat = x la t) sau dirijism. Doctrină politico-economică şi tehnică guvernamentală constând în revendicarea şi justificarea amestecului statului atât în sectorul public, cât şi în cel al întreprinderilor private şi. uneori, chiar în viața profesională afiecanii cetățean. Opusă doctrinei şi politicii liberalismului clasic.

Fascism (de la cuvântul italian fascio : mănunchi, fascicul). Denumire dată regimului instaurat de Benito Mussolini (1883-1945) în Italia (am 1922 până în 1945), care a instaurat dictatura unui partid unic, corporatist şi naționalist, îndepărtând, astfel, convingerea în progres, democrație, pacifism şi cultivând, în schimb, obediența fațădeconducătorulpartidului, MmsolinL „Ducele are întotdeauna dreptate", în Spania, fascismul se instaurează în 1938, prin câştigarea războiului civil de către Franco. Regimul instaurat de Halerîn Germania, începând din ianuarie 1933, până la capitulare, este, prin excelență, de factură fascistă. Ulterior, termenul este folosit, fără discernământ, cel mai adesea în caracterizarea unui regim totalitarist, care recurge la teroare, restricția drepturilor cetățeneşti etc.

Federalism.(lat. foedus =alianță, uniune). Teorie formulată de Kant, Rousseaii, Montesquieu, Tocqueville, Lenin, care propun unirea unor organisme sau entități politice diferite, cu păstrarea individualității fiecăreia. In funcție de natiira federalismului se disting: 1) confederație de state şi 2) statul federal. State federale azi: SUA, Germania, Austria, Elveția, Canada, Australia, India, Mexic, Brazilia etc.

Leninism. Teorie lansată de Lenin, conform căreia socialismul nu va învinge simultan în toate țările capitaliste dezvoltate, cum credea Marx, ci numai în acele țări în care capitalismul este mai slab; interpretarea şi aplicarea marxismului în perioada trecerii la imperialism.

Liberalism. Doctrină apărută în perioada de ascensiune a burgheziei, cu rădăcini teoretice în ideologia revoluției burgheze din Anglia din secolul al XVll-lea (în special în concepția lui John Locke) şi în iluminismul secolului alXVJII-lea (Montesquieu). La început pleda pentru : guvernământ limitai sub fomnt monarhiei constituționale şi organizat după principiul separării puterilor în stat, protecția vieții, libertății şi proprietății indivizilor. Liberalismul clasic (B. Constant şi J. Bentham)face distincție între stat şi societate (compusă din indivizi cu scopuri de autonomie maximă). Statul e conceput ca garant al libertății individuale. Liberalismul promovează libera concurență în re-

glarea sferei economiei şi cere neintervenția directă a statului în acest domeniu.

Marxism. Concepție filosofică şi economică elaborată de

K. Marx, despre rolul proletariatului revoluționar, despre teoria şi practica comunismului. Deținătorii de capital, după teoria lui Marx, realizează un profit pe care îl reinvestesc pentnt a căpăta un nou profit, adică acumulează permanent capital, în timp ce salariații se pauperizează din ce în ce mai mult, din cauza exploatării, adesea dure, a patronilor.

Național-socialism. Doctrină heteroclită expusă încă din 1920 de muncitorul Anton Drexler, apoi adoptată oficial de Adolf Hitlerîn „Mein Kampf, scrisă între 1925-1927, care presupunea: un stat autoritar, o națiune superioară (în speță cea gennană) prin păstrarea purității rasei şi respingerea îndeosebi a evreilor, prin recurgerea la război şi violență, cultivarea forței Hitler omitea aspectul socialist al doctrinei, propagând deseori lupta pentru spațiul vital în Europa, era ostil marxismului („socotit generator de conflicte sociale"), evreilor („exploatatori"), parlamentarismului („sursă de slăbiciune"), propunând o planificare autarhică (=satisfacerea nevoii unei națiuni prin propriile puteri, fără import sau ajutor străin).

Naționalism, (/h nationalisme;/tf*. națio, -onis =neam, popor). Doctrină politică derivată din conceptul de națiune, cu diferite accepții, în funcție de contextul istoric şi politic. In sensul larg folosit, naționalismul înseamnă o politică de promovare a independenței economice şi politice, de apărare a suveranității naționale şi deprosperare a națiunii respective. Naționalismul este opus tendințelor şovine, de exclusivism național. Dragostea pentru neamul, poporul țării nu înseamnă ura şi disprețul pentru alte neamuri sau minorități naționale, în sens restrâns şi negativ, naționalismul a sendt unor ideologii care-şi propuneau acreditarea ideii superiorității națiunii lor f ață de alte na țiu ni, ca în cazul fascismului, neofascismului sau rasismului

Nazişti. Partizanii doctrinei național=socialiste, teoreti-

zată de Hitler.

Nihilism, (lat. mhi\=nimic). Doctrină apărută în Rusia după eşecul refonnelor lui Alexandru al III-lea (1845-1894), care înseamnă negarea rânduielilor precedente, a moralei, tradițiilor culturale, fără să le opună altele, superioare; negare absolută. Adesea se confundă cu anarhismul. Reprezentanți: N. Dobroliubov (1836-1861), D. Pissarev (1841-1868), M. Cemîşevstd (1828-1889).

Pacifism. Termen cu multiple accepții pozitive sau negative :1) suprimarea războiului între popoare, văzută ca un progres al umanității ; 2) posibilitatea instituirii păcii universale, condamnând războaiele de orice fel; 3) partizani ai păcii care pretind s-o instituie prin mijloace iluzorii In sens negativ, pacifismul este considerată o atitudine diversionistă care încearcă sa abată atenția maselor de la pericolul real al războiului

Pangermanism. (de la prefixul gr. pan=totalitatea, întregul, caracterul atotcuprinzător). Termen folosit încă din secolul alXIX-lea de G dres şi Schlegel şi care însemna ideea promovării unei Europe unite în care conducerea spirituală ar trebui să revină bisericii catolice (pangennanism catolic), ia r conducerea laică, națiunii germane. Ideea, utopică în sine, a fost un paravan pentm nazişti de a instaura „noua ordine europeană", echivalând cu dominația rasei gennanice.

Rasism. Doctrină social-politic ă care susține inegalitatea biologică şi intelectuală a raselor umane; ansamblul concepțiilor potrivit cărora factoml determinant al evoluției istorice îl constituie particularitățile rasiale ale oamenilof, lupta dintre rase. Teoria rasei „superioare", a unor însuşiri biologice superioare înăscute este un pretext pentru justificarea inegalității rasiale, a războaielor de cotropire şi subjugare. Ideea de rasism a apărut în secolul al XVI-lea, în perioada expansiunii coloniale a unor țări europene şi ea s-a constituit ca doctrină la jumătatea secolului alXIX-lea, prin lucrările lui J. A. Gobineau şi H.S. Chamberlain (în care apreciau, de pildă, printre altele, că rasa galbenă şi rasa neagră sunt inferioare rasei albe). Paroxismul ideii de rasism l-a atins

ideologia național-socialistă (fascistă),justificându-şipolitica agresivă, barbară şi acțiunile de genocid. Azi, rasismul este utilizat de mişcările neofasciste, şi se manifestă şi prin alte forme :seg/iegațu)nisin, apartheid, antisemitism.

Sionism, (de la Sion, munte lângă Ierusalim). Mişcare şi doctrină politică naționalistă, constituită la sfârşitul secolului al XlX-lea, de către reprezentanții evreilor din Auslro-Ungaria, Rusia, Germania. Ideile sioniste au fost sintetizate de publicistul Th. Herzl în lucrarea „Statul evreiesc", care propunea o soluție

naționalistă atitudinii antisemite din epocă, precum şi o justificare a necesității creării unui stat național evreiesc în Palestina. Ca urmare a propagandei sioniste, după primul război mondial emigrarea evreiască in Palestina cunoaşte o mişcare de masă, iar după instaiirurcii fa\i ismului în Italia şi mai ales în Germania, emigrarea or.-llor. nu numai în Palestina, cunoaşte cote maxime. După c < instituirea, în 1948, a statului Israel — în baza unei rezohtui ONU—, sionismul se manifestă prin sprijin acordat tânărului stai Je cane comunitățile evreieşti din diasporă şi mai n Ies prin apelul hi imigrare. Prin caracterul prea naționalist al sentimentelor şi atitudinii, prin propagarea ideii unei „națiuni evreieşti unice", sionismul şi-a atras şi adversități

Socialism. Doctrină politică caracterizată prin existența puterii de stal a clasei muncitoare, prin dominația proprietății obşteşti, a statului, asupra mijloacelor de producție, repartiția după cantitatea, calitatea şi importanța muncii depuse. Socialismul a început prin condamnarea inegalității sociale, a exploatăm omului de către om, cerând prioritate interesului general al societății în fața celui indignai Se disting, ca forme de socialism : utopic (Th. Morus — 1478-1535; Campanella — 1568-1639; Saint-Simon — 1760-1835), care denunță impostura socială, imaginând o societate armonioasă perfectă; asoeiaționism (Ch. Fourier — 1772-1837 ; L. Blanc — 1811-1882 ; P.J. Proudhome — 1809-1865; R Owen —1771-1858), care crează prunci cooperativă de producție şi de consum, în 1832 ; de stat (L S. de Sismondi — 1773-1842; J.K. Rodbertus — 1805-1875

; F. Lassalle — 1825-1864) care proclamă legea implacabilă asupra salariilor; creştin (F. de Lamennais —1782-1854; Ph. Buchez), ştiințific (K. Marx şi F. Enjels), pentru care socialismul devine inevitabil prin dispariția claselor.

După D. Guşti (în Comunism, socialism, anarhism, sindicalism şi bolşevism, Buc., Edil. Ştiințifică, 1993, studiu scris în 1920) există : sistem naționalist comunist centralist (Babeuf, Cabet), naționalisjn comunist federativ (Owen) socialism naționalist economic centralist (Saint-Simon), socialism corporativ (L. Blanc), federativ (Fourier), evoluționism social (K. Marx, a când doctrină „formează sinteza sintezelor socialiste dinainte de el şi, în acelaşi timp, punctul de plecare al tuturor discuțiunilor socialiste de după el. De aceea, marxismul ocupă un loc privilegiat în istoria gândirii sociale", p.35).

într-o accepție generală, socialismul presupune proprietatea comună numai asupra mijloacelor de producție, în timp ce comunismul proclamă necesitatea instaurării propiietății obşteşti şi asupra rezultatelor muncii.

Şovinism. Concept care presupune superioritatea unor. națiuni şi popoare față de alte națiuni şi popoare ; de aici disprețul şi ura pentru popoarele şi națiunile considerate inferioare, sau față de minoritățile naționale din cadrul unui stat.

Totalitarism. Regim politic în care cetățenii constituie un bloc unic în serviciul statului, prin intermediul unui partid unic. Totalitare au fost regimurile fasciste sau național-socialiste.

Xenofobie, (gr. xenos, străin şi phobos, spaimă). Atitudine de teamă şi ură față de străini, considerați inferiori şi indezirabili, promovată cu deosebire de regimurile politice extremiste (în special fasciste şi neofasciste). Xenofobia este utilizată ca diversiune pentru un gnip sau clasă socială spre a-i declara pe străini vinovați de regresul economic sau de manifestatiipolitice ostile acestui grup sau clase sociale, şi, ca atare, a-i face să suporte consecințele.

* * *

<titlu>Organizații şi denumiri fasciste

Abwehr—serviciul de spionaj şi contraspionaj al armatei hitleriste.

Gestapo (Geheime Staats Polizei) — poliția secretă de stat.

Hitlerjugend — tineretul hitlerist, organizație fascistă de tineret.

Kristallnacht — „Noaptea de cristal", pogrom antisemit organizat de fascişti la 9/10 noiembrie 1938.

KZ (Konzentrationslager) — lagăr de concentrare.

Luftwaffe — aviația militară gennană.

NSDAP (Nationalsozialistische DeutscheArbeiterpartei) — Partidul muncitoresc național-socialist gennan.

SDP (Sudetendeutsche Portei) — Partidul german din regiunea sudetâ.

SS (Schutzstaffel) — trupe de protecție.

Waffen SS — detaşament militar special anticomunist în cel de-al IH-lea Reich.

Wehrmacht — denumire oficială a forțelor armate germane între anii 1921 -1945.

Werwolf — organizare militară fascistă.

T.N.

*

Motto-ul ediției franceze:
Orice francez trebuie să citească această carte.
Mareşalul LYAUTEY

<titlu>AVERTISMENTUL EDITORILOR FRANCEZI

Numeroase articole din presă şi câteva lucrări publicate recent au îngăduit deja publicului francez să-şi facă o imagine asupra principalelor caracteristici ale mişcării hitleriste.

Publicului i-arfifost totuşi imposibil să ajungă la sursele înseşi ale noii doctrine, ca să extragă fie o explicație completă a puternicului val care-i ridică atât de violent pe vecinii noştri, fie un pronostic bine întemeiat care rezultă de aici pentru Franța.

Aceasta pentru că Hitler a refuzat cu obstinație până acum publicarea în franceză : Mein Kampf („Lupta mea"), canea care, răspândită în Germania în mai mult de un milion de exemplare, a avut asupra orientării neaşteptate a unui popor o asemenea influență, care trebuie, pentru a găsi o analogie, să urce în istorie până la Coran.

Am socotit că era de interes național să trecem dincolo de acest refuz, oricare ar putea fl consecințele acestei inițiative pentru noi înşine şi pentru noua casă pe care amfondat-o.

Publicăm deci, hiându-ne întreaga răspundere, traducerea completă a operei doctrinare a lui Hitler.

Să se înțeleagă bine gestul nostru : nu facem servicii urii, nici duşmăniei; noi oferim pur şi simplu publicului francez un document, pe care, contrar opiniei fiihremlui, î! considerăm indispensabil.

Pentru a lăsa intactă întreaga valoare documentară, nu am făcut nici o tăietură în text; am menținut capitole ce sunt de un interes mai scăzut'pentru francezi şi, de asemenea, lungimi, reluări şi demonstrații greoaie, ce surprind spiritul nostru latin, limpede şi prompt.

Din acelaşi motiv, ne-am abținut să adăugăm textului vreo

* * *

Organizaţii şi denumiri fasciste

Abwehr—seniciul de spionaj şi contraspionaj al armatei hitleriste.

Gestapo (Geheime Staats Polizei) — poliţia secretă de stat.

Hitlerjugend — tineretul hitlerist, organizaţie fascista de tineret.

Kristallnacht — „Noaptea de aista l", pogrom antisemit organizat de fascişti la 9/10 noiembrie 1938.

KZ (Konzentrationslager) — lagăr de concentrare.

Luftwaffe — aviaţia militară gennană.

NSDAP (Nationalsozialistische DeutscheArbeiterpartei) — Partidul muncitoresc naţional-socialist german.

SDP (Sudetendeutsche Partei) — Partidul german din regiunea sudetă.

SS (Schutzstaffel) — tnipe de protecţie.

Waffen SS — detaşament militar special anticomunist în cel de-al IH-lea Reich.

Wehrmacht — denumire oficială a forţelor armate germane între anii 1921-1945.

Werwolf — organizaţie militară fascistă.

T.N.

Motto-ul ediţiei franceze:
Orice francez trebuie să citească această carte.
Mareşalul LYAUTEY

AVERTISMENTUL EDITORILOR FRANCEZI

Numeroase articole din presă şi câteva lucrări publicate recent au îngăduit deja publicului francez să-şifacă o imagine asupra principalelor caracteristici ale mişcării hitleriste.

Publicului i-arflfost totuşi imposibil să ajungă la sursele înseşi ale noii doctrine, ca să extragă fie o explicaţie completă a puternicului val care-i ridică atât de violent pe vecinii noştri, fie un pronostic bine întemeiat care rezultă de aici pentru Franţa.

Aceasta pentru că Hitler a refuzat cu obstinaţie până acum publicarea în franceză : Mein Kampf („Lupta mea"), canea care, răspândită în Germania în mai mult de un milion de exemplare, a avut asupra orientării neaşteptate a unui popor o asemenea influenţă, care trebuie, pentru a găsi o analogie, să urce în istorie până la Coran.

Am socotit că era de interes naţional să trecem dincolo de acest refuz, oricare ar putea fi consecinţele acestei iniţiative pentru noi înşine şi pentru noua casă pe care amfondat-o.

Publicăm deci, luându-ne întreaga răspundere, traducerea completă a operei doctrinare a lui Hitler.

Să se înţeleagă bine gestul nostru : nu facem senicii urii, nici duşmăniei; noi oferim pur şi simplu publicului francez un document, pe care, contrar opiniei ftlhrerului, îl considerăm indispensabil.

Pentru a lăsa intactă întreaga valoare documentară, nu am făcut nici o tăietură în text; am menţinut capitole ce sunt de un interes mai scăzut'pentru francezi şi, de asemenea, lungimi, reluări şi demonstraţii greoaie, ce surprind spiritul nostru latin, limpede şi prompt.

Din acelaşi motiv, ne-am abţinut să adăugăm textului vreo

adnotare sau vreun comentariu oarecare. Pasajele scrise cu caractere cursive sunt cele ale ediției germane. Cea de care ne-am sen-it noi a apărui la casa editorială Franz Eher, la Miinchen, în 1933. Noi punem la dispoziție materialul: flecare îşi va croi haina care îi place.

* * *

Noi vedem dinainte obiecțiile grosolane ce ni le pot aduce unii cu ocazia publicării lucrării Mein Kampf în Franța, ca şi asupra valorii documentare a ei: „Ideile exprimate de conducătorul unui partid de opoziție, vor zice ei, sunt perimate şi nu mai prezintă autenticitate atunci când autorul a devenit şeful unui guvern".

în replică, vom spune că ultima listă a cărților recomandate, publicată în decembrie 1933 de Ministentl prusac al instrucțiunii publice, cuprindea Mein Kampf; vom invoca declarațiile repetate ale lui Goebbels şi Goring, asupra valorii esențiale a cărții actuale a „ Fiihrerulur şi vom face trimitere la notele oficiale apărute în Fblkischer Beobachter din 19 iulie, unde se spun următoarele:

„Autoritățile superioare vor trebui să faciliteze cu generozitate fiecărui funcționar cunoaşterea textelor esențiale ale național-socialismului, pentru care le indic cu tonii specia! cartea Fiihrentlui „ Mein Kampf.

Şi, în acelaşi ziar din 11 decembrie 1933, mai citim :

„ Cartea flihrerului conține, pentru prezent şi pentru viitor, principiile definitive ale concepțiilor național-socialiste; ea este indispensabilă oricărui german ți oricui vrea să pătrundă tainele doctrinei noastre; ea constituie esența însăşi a național-socialismului şi trebuie să devină de acum încolo Biblia poporului german".

Este deci esențial ca această carte să fie cunoscută integral, carte din care treizeci de milioane de germani, cu mult înainte de plebiscit, adoptaseră făgăduințele şi prezicerile. Iată una din ele : arătând că Franța este principalul obstacol al țelurilor vizate de germani, Hitler conchide : „Aceste rezultate nu vor fi atinse nici prin rugăciuni către Dumnezeu, nici prin discursuri, nici prin negocieri la Geneva. Trebuie atinse printr-un război sângeros".

Toți francezi trebuie să ştie acest lucru.

* * *

Alte obiecții vor viza desigur libertatea pe care ne-am luat-o

publicând o lucrare fără aprobarea autorului. Cât despre asta, ni s-a părut că acest caz în speță se situează cu mult deasupra convențiilor comerciale obişnuite şi că Mein Kampț având în vedere subiectul ei foarte aparte, precum şi larga difuzare gratuită ce s-a făcut în Reich, a avut mult mai mult caracterul unui manifest electoral decât acela al unei producții literare.

Vorbele şi scrierile publice ale unei persoane publice aparțin publicului.

Iar când ai aruncat în fața unui popor amenințări atât de exacte, nu mai ai dreptul moral să-l împiedici să le cunoască.

Pe deasupra — şi aceasta îi face cinste — Hitler nu este un om al banilor ; el nu a scris cartea ca să câştige bani. Dacă el se opune răspândirii în Franța este pentru că el vede în aşa ceva un inconvenient pentru politica lui. Dar este exact lucrul pentru care noimi vedem decât avantaje. Ne va scuza dacă noi ni le asigurăm cu ajutorul unei mici lovituri de forță — care este, pe deasupra, în manieră germană: el îşi va aminti o frază a ministrului său de interne, dl Frick, care-, deschizând la Leipzig, la 3 octombrie 1933, congresul juriştilor germani, le spunea următoarele : „Pentru național-socialişti, dreptul înseamnă ceea ce serveşte poporul german. Injustiția este ceea ce-i aduce prejudicii".

Noi am luat pur şi simplu pe seama noastră această viguroasă definiție.

Editorul

NOUVELLES EDITIONS LATINES

*

La 9 noiembrie 1923, la orele douăsprezece şi jumătate, în fața edificiului Feldharrnhalle şi în curtea fostului Minister de Război, oamenii ale căror nume urmează, au căzut pentru credința adevărată in reînvierea poporului lor :

ALFARTH Felix, comerciant, născut la 5 iulie 1901.
BAURIEDL Andreas, pălărier, născut la 4 mai 1879. ,
CASELLA Theodor, funcționar de bancă, născut la 8 august 1900.
EHRLICH Wilhelm, funcționar de bancă, născut la lOaugust 1894.
FAUST Martin, funcționar de bancă, născut la 27 ianuarie 1901.
HECHENBERGER Ant, lăcătuş, născut la 28 septembrie 1902.
KORNER Oskar, comerciant, născut la 4 ianuarie 1875.
KUHN Karl, pivnicer, născut la 26 iulie 1897.

LAFFORE Karl, student în inginerie, născut la 28 octombrie 1904.
NEUBAUER Kurt, servitor, născut la 27 martie 1899.
PAPE Claus (von), comerciant, născut la 16 august 1904.
PFORDTEN Theodor, (von der), consilier la Tribunalul regional superior, născut la 14 mai 1873.
RICKMERS Joh., căpitan de cavalerie, născut la 7 mai 1881.
SCHEUBNER-RICHTER Max-Erwin (von), inginer, născut la 9 ianuarie 1884.
STRANSKY Lorenz-Ritter (von), inginer, născut la 14 martie 1899.
WOLF Wilhelm, comerciant, născut la 19 octombrie 1898.

Autoritățile naționale au refuzat, după moartea acestora, o înmormântare obişnuită unor astfel de eroi.

Memoriei lor comune îi dedic eu acest prim volum al lucrării mele, cu scopul ca martiriul lor să strălucească mereu asupra partizanilor noştri.

Landsberg-a.-L., în închisoare, 16 octombrie 1924.

(Adolf Hitler)

31

<titlu>PREFAȚĂ

La 1 aprilie 1924, Tribunalul popular din Miinchen ordona încarcerarea mea la Landsberg-am-Lech.

Pentru prima dată, după ani de muncă neîncetată, aveam astfel posibilitatea de a mă dedica unei lucrări pe care mulți mă presau să o scriu şi pe care eu însumi o simțeam oportună pentru cauza noastră. M-am decis deci să expun în aceste două volume nu numai scopurile mişcării noastre, ci şi geneza ei. O astfel de lucrare va fi mai/HȘdhică decât un tratat pur doctrinar.

Mai mult, în acest fel aveam ocazia de a-mi arăta propria formație, atât cât ea este necesară la înțelegerea cărții şi cât poate servi la distrugerea legendei clădite în jurul persoanei mele de presa evreiască.

Nu mă adresez aici străinilor, ci acelor partizani ai mişcării care îi sunt ataşați din inimă şi al căror spirit caută acum o explicație mai aprofundată.

Eu nu uit deloc că oamenii se câştigă prin cuvânt mai mult decât prin cărți: toate marile mişcări pe care omenirea le-a înregistrat au datorat mult mai mult oratorilor decât scriitorilor.

Nu este mai puțin adevărat că o doctrină nu-şi poate salva unitatea şi omogenitatea decât dacă ea a fost fixată prin scris, odată pentru totdeauna. Aceste două volume sunt pietrele pe care le aduc eu la edificiul comun.

AUTORUL

Landsberg-am-Lech.
în închisoare.

Volumul I
<titlu>Bilanțul
CAPITOLUL I

<titlu>Căminul meu

O fericită predestinare a făcut să mă nasc la Braunau-am-Inn, târguşor situat chiar la frontiera dintre cele două state germane a căror nouă fuziune ne apare ca o sarcină esențială a vieții, care să fie urmărită prin toate mijloacele.

Austria germană trebuie să revină la marea patrie germană şi aceasta nu în virtutea unor rațiuni economice oarecare. Nu, nu : chiar dacă această fuziune, vorbind din punct de vedere economic, este indiferentă sau chiar dăunătoare, totuşi ea trebuie să aibă loc. Acelaşi sânge aparține aceluiaşi imperiu. Poporul german nu va avea nici un drept la o activitate politică colonială atâta timp cal nu va putea reuni pe proprii lui fii în acelaşi stat. Când teritoriul Reich-ului va conține pe toți germanii, dacă el se dovedeşte inapt să-i hrănească, din necesitățile acestui popor se va naşte dreptul său moral de a dobândi teritorii străine. Plugul va face atunci loc săbiilor, iar la-crimile războiului vor pregăii recoltele lumii viitoare.

Tot astfel situația oraşului meu natal îmi apare ca fiind sim-bolul unei mari îndatoriri. Ea are alte caracteristici pentru a fixa amintirea. Acest cuib pierdut a fost, în urmă cu peste un secol, teatrul unei sângeroase tragedii care va rămâne pentru totdeauna în analele națiunii germane. Chiar acolo, în momentul celei mai grave prăbuşiri cunoscute de patria noastră, un librar din Niirnberg, Johannes Palm, naiionalisi înăsprit şi duşman al francezilor, a murit pentru acea Germanie pe care o iubea cu o înflăcărare dusă până la sacrificiu. El refuzase cu încăpățânare să-si trădeze complicii, de altfel respon-sabilii principali. Aşa cum făcuse Leo Schlageter. Aşa cum tot el a fost denunțat francezilor de către an reprezentant al guvernului. Un comandant de poliție din Augsburg şi-a dobândii această tristă faimă, dând un astfel de exemplu autorităților neo-germanc ale Reich-ului de la Severing.

Chiar în acest orăşel de pe Inn, aureolat de martirul german, bavarez după sânge, dar austriac din punct de vedere politic, locuiau

şi părinții mei către anul 1890. Tatăl meu era un conştiincios funcționar; mama se îndeletnicea cu treburile casei şi ne înconjura cu grijă şi cu iubire. Acele vremuri mi-au lăsat puține urme în amintire, căci, după câțiva ani, tata va ocupa un post nou puțin mai jos pe cursul

Innului, la Passau, deci chiar în Germania.

Dar soarta unui funcționar de vamă austriac comporta atunci multe deplasări. La puțin timp după aceea tata se întorcea la Linz şi acolo ieşea la pensie. Pentru dragul de bătrânel acest lucru nu trebuia să fie o retragere definitivă. Fiu al unui neînsemnat şi sărman zilier agricol, el trebuise, odinioară, să-şi părăsească locul de baştină. Abia împlinise treisprezece ani când şi-a luat traista şi a plecat din pădurosul lui ținut natal. în ciuda sfaturilor venite de la sătenii cu experiență, el a plecat spre Viena pentru a învăța acolo o meserie. Aceasta se întâmpla către anul 1850. Era o hotărâre amarnică aceea de a pleca, de a apuca aşa pe drumuri către necunoscut cu doar trei gologani în buzunar. Ajuns meseriaş, după patru ani, el nu era totuşi mulțumit. Dimpotrivă. Necazurile persistente ale acelei epoci i-au întărit hotărârea de a-şi abandona meseria pentru a deveni ceva „mai mult". Atunci, ca şi odinioară, bietului tânăr i se părea un summum al condiției umane situația preotului din satul său şi acum, când marele oraş îi îmbogățise ideile, el aşeza sus de tot demnitatea de funcționar. Cu toată îndârjirea celor pe care mizeria şi mâhnirea îi maturizează înainte de vreme, acest tânăr de şaptesprezece ani urmărea cu obstinație realizarea noilor proiecte — şi el a devenit funcționar. Cred că şi-a atins scopul pe la 23 de ani, împlinindu-şi astfel făgăduința de tânăr care nu se întoarce în satul lui iubit decât după ce a ajuns cineva.

De acum scopul fusese atins, dar nimeni în sat nu-şi mai aducea aminte de băiețelul de altădată, iar satul îi devenise chiar lui străin.

Părăsind, în sfârşit, la cincizeci şi şase de ani, viața activă, el nu a putut totuşi suporta trândăvia nici măcar o zi. A obținut în împrejurimile târguşorului Lambach din Austria Superioară o proprietate pe care a pus-o bine în valoare. Ciclul lungii şi laborioasei lui cariere îl readucea astfel la originile sale.

Din acele vremuri datează primele mele idei personale. Zbenguiala în libertate, chiulul de la şcoală, tovărăşia băieților mai puternici — care adeseori îi dădea griji amarnice mamei — m-au făcut, nici mai mult nici mai puțin, să mă leg de casă. Mă gândeam rareori la vocația mea ; în orice caz, gusturile mele nu mă împingeau deloc către o

existenţă asemănătoare cu cea a tatei. Cred că talentul de orator începea să se formeze atunci prin discursurile mai mult ori mai puţin con-vingătoare ce le ţineam în faţa camarazilor mei: devenisem un mic şef, el însuşi greu de stăpânit, dar altfel şi un bun şcolar, având o muncă uşoară.

în momentele mele libere urmam un curs muzical la comunitatea călugărilor din Lambach şi acolo aveam frecvente prilejuri de a mă îmbăta de pompa magnifică a serbărilor religioase. Ce era mai firesc decât situaţia cuviosului abate, care îmi apărea acum ca un ideal demn de cele mai mari eforturi, cu tot prestigiul pe care-1 avusese altădată pentru tatăl meu umilul preot de ţară ? Cel puţin aşa era cazul. Dar luptele din tinereţea tatălui meu nu-1 făcuseră niciodată să aprecieze talentele de orator într-atât încât să tragă nişte concluzii favorabile asupra viitorului vlăstarului său ; fireşte că el nu putea înţelege asemenea gânduri ale tinereţii. E! cântărea îngrijorat această divergenţă de la natură.

De fapt, această vocaţie a dispărut curând făcând loc speranţelor ce răspundeau mai bine temperamentului meu. Scotocind prin biblioteca tatălui, mi-au că/ut în mână diverse cărţi cu subiect militar, între care o ediţie populară a războiului franco-german din 1870-1871. Erau două volume de jurnal ilustrat din anii aceia. Ele deveniră lectura mea preferată, în puţin timp, marele război eroic trecu pe primul plan al preocupărilor mele morale. De atunci am agonisit tot mai mult din ceea ce avea vreo legătură cu războiul şi cu profesia de militar.

Acolo am mai aflat o revelaţie importantă. Căci pentru întâia oară, într-un fel desigur confuz încă, anumite chestiuni îmi tulburau gândurile. Exista aşadar o deosebire, şi care era ea, între germanii care purtaseră aceste lupte şi ceilalţi ? De ce tatăl meu şi ceilalţi austrieci nu participaseră la ele ?

Nu suntem noi tot la fel cu ceilalţi germani ?

Nu urmăm acelaşi drum ?

Am întors pe toate feţele aceste probleme în mintea mea de copil şi răspunzând la întrebările mele prudente, cu o tainică tristeţe în inimă, am tras concluzia că nu toţi germanii avuseseră fericirea de a aparţine statului lui Bismarck.

Nu puteam înţelege acest lucru.

* * *

A trebuit să studiez.

Din toate apucăturile şi, mai mult, din firea mea, tata trăgea concluzia că nu aveam nici un fel de aptitudini pentru studiile liceale

clasice. Şcoala reală îi părea mai potrivită pentru mine. A fost întărit în acest te! de a vedea lucrurile de evidenta mea înclinaţie pentru desen disciplină care, în liceele austriece, era complet neglijată. Poate şi amintirea propriei lui vieţi dedicate muncii ii îndepărla de umanitate, fără importanţă practică în ochii lui. In fond, el avea ideea fixă că, în mod normal, fiul lui va fi tot funcţionar ca el. Tinereţea

grea îl făcea în mod foarte firesc să supraestimeze cu atât mai mult succesele târzii, fructul exclusiv al strădaniilor ardente şi al puterii lui de muncă. Mândru de a fi propria lui operă, el visa pentru mine o situaţie asemănătoare cu a sa şi, dacă va fi posibil, chiar superioară. El ţinea la aşa ceva cu atât mai mult cu cât se îngrijise să uşureze el însuşi cariera fiului.

Nu concepea^ ca eu să resping ceea ce constituise odinioară întreaga lui viaţă, în proprii ochi, decizia tatei era deci simplă, neîndoielnică şi firească. Un bărbat cu un atare caracter pe care lupta dură pentru existenţă îl făcuse dominator, nu concepea să-şi lase copiii neexperimentaţi şi iresponsabili să hotărască asupra carierei lor.

Era de părere că acel lucru însemna, în privinţa viitorului copilului său, o slăbiciune blamabilă şi nefastă, a autorităţii şi răspun-derilor paterne, incompatibilă cu concepţia despre datorie.

Cu toate acestea, lucrurile trebuiau să fie altfel.

Pentru prima dată în viaţă — aveam unsprezece ani — mă aflam în opoziţie. Pe cât de tenace era tata pentru a-şi duce la bun sfârşit planurile concepute, pe atât de încăpăţânat era fiul lui în a refuza o idee de la care nu aştepta nimic bun.

Eu nu voiam să fiu funcţionar.

Nici vorbele, nici observaţiile severe nu au putut s-o scoată Ja capăt cu rezistenţa mea. Eu nu voi fi funcţionar, nu şi iarăşi nu ! în zadar tata încerca să trezească în mine această vocaţie prin exemple din propria lui viaţă : ele aveau un efect invers, îmi era greaţă să mă gândesc că aş putea fi într-o zi prizonier într-un birou, că nu voi fi străpânul timpului meu, ci pur şi simplu obligat să-mi petrec viaţa completând formulare.

Se înţelege totodată ce gânduri putea stârni această perspec-tivă la un tânăr care era într-adevăr cu totul altceva decât un băiat „cumsecade" în sensul obişnuit al cuvântului ! învăţătura

puțin absorbantă a şcolii îmi oferea asemenea răgazuri încât îmi petre- ceam timpul mai mult sub lumina soarelui decât închis între patru pereți. Când astăzi adversarii politici îmi scrutea/ă viața până în anii tinereții cu o afectuoasă atenție, pentru a putea, cu ceva mulțumire, să dezvljuie cât acest Hitler „făcea frumos" deja din tinerețe, mulțumesc cerului că nli-a oferit astfel o<fazia.,retrăirii acelor timpuri binecuvântate.
Pajişti şi păduri erau terenui pe care se încheia atunci orice diferend.

Frecventarea şcolii reale nu a modificat deloc modul în care îmi foloseam timpul.

Dar trebuia ca eu să duc o altă luptă.

• Atâta vreme cât intenția tatei de a face din mine un funcționar

37 Funcționar niciodată „. dar pictor de artă

se izbea pur şi simplu de repulsia mea pentru această carieră, conflictul era suportabil, îmi puteam disimula câte puțin vederile personale şi să evit contradicția neîncetată. Hotărârea bine stabilită de a nu deveni funcționar niciodată — şi ea era de nezdruncinat — era de ajuns pentru a mă linişti în întregime, iar problema a fost mai delicată când proiectul tatei întâlni pe cel al meu. Aveam atunci doisprezece ani. Cum s-a întâmplat ? Nu-mi aduc aminte; dar, într-o bună zi mi-a fost clar că trebuia ssT'devîn pictor, artist plastic.
Talentul meu de desenator era în afara oricărei discuții; el fusese chiar una din cauzele pentru care tata mă trimisese la şcoala reală, dar nicicând nu se gândise ca eu să-mi perfecționez datele până la a-mi permite să îmbrățişez această profesie ; din contră. Când, pentru întâia dată, ca urmare a unui nou refuz din parte-mi de a accepta ideea lui favorită, tata m-a întrebat ce voiam să mă fac până la urmă, hotărârea mea deja formată mi-a dictat un răspuns imediat:
' a rămas aproape mut.

„Pictor ? Artist plastic ?"

El s-a îndoit de bunul meu simț, crezând că nu a auzit bine sau că nu a înțeles. Dar când toate explicațiile asupra subiectului îi arătară seriozitatea proiectului meu, el se opuse atât de hotărât cât putu s-o facă. Decizia lui fu extrem de simplă şi nu făcu loc nici unei considerații în legătură cu disponibilitățile.mele reale.

„Artist zugrav, nu, niciodată", dar cum fiul moştenise în acelaşi timp şi câte ceva din celelalte calități ale tatălui, cu o

încăpățânare aproape de a sa, răspunsul opus mi-a fost la fel de energic.

De ambele părți am rămas pe poziții. Tata nu a uitat pe al său „niciodată", dar eu mi-am reafirmat un „totuşi" al meu.

E adevărat că acest conflict nu avea urmări prea îmbucurătoare. Onorabilul bărbat era plin de amărăciune, ca şi mine de altfel, într-atât îl iubeam. Tata mi-a alungat orice speranță de a învăța vreodată pictura. Am mai făcut un pas şi am declarat la rându-mi că nu mai voiam să studiez. Foarte normal, cu asemenea declarații, eu am rămas mai prejos şi respectabilul om se hotărî de acum să-şi impună autoritatea fără altă explicație ; văzând acestea, m-âm închis intr-o tăcere prudentă, dar mi-am pus avertismentele în aplicare. Mă gândeam că atunci când tata va constata absența oricărui progres la şcoala reală, de voie, de nevoie, mă va lăsa să mă îndrept spre fericirea visată.

Nu ştiu dacă acest calcul ar fi reuşit. Ceea ce este sigur era doar lipsa vreunui succes vizibil la şcoală, învățam c^.îmi plăcea, mai ales ce credeam că îmi va servi mai târziu ca pictor. Sabotam complet ceea ce îmi părea fără importanță în acest sens, sau ce nu mă interesa.

Notele mele din acea vreme se situau mereu la extreme, după specificul şi interesul pe care îl purtam unor materii. Alături de foarte bine şi excelent, aduceam calificative de mediocrii şi chiar insuficient. La geografie şi, mai mult, la istoria universală adunam ceie mai bune calificative. Acestea erau cele două materii favorite la care eu dominam clasa.

Acum când, în clipa de față, după atâția an:', fac bilanțul acelor timpuri, două fapte semnificative îmi apar înainte...

1. Am devenit naționalist.
2. Am învățat să înțeleg şi să pătrund adevăratul sens al istoriei.

Vechea Austrie era un stat multinațional.

Pe atunci ar fi fost foarte dificil pentru un cetățean al Reich-ului să înțeleagă bine ceea ce era viața cotidiană a fiecăruia într-un stat asemănător. După războiul franco-german, un magnific marş triumfal al armatelor eroice, cu fiecare zi germanii nu s-au interesat de Germania de dincolo de frontiere şi, mai mult, nu binevoiau să-şi aprecieze valoarea sau nu erau capabili de aşa ceva.

în ce-i priveşte pe austriecii germani în particular, ei confundau prea uşor o dinastie aflată în declin cu un popor funciarmente sănătos.

A trebuit totuşi ca germanii din Austria să fie cea mai bună rasă pentru a o marca cu amprenta lor şi aceasta până la un punct,

în aşa fel încât în Germania însăşi se putea crede — pe nedrept, de altfel — că Austria era un stat german. Greşeală grea de consecinţe, dar magnifică mărturie pentru ceie zece milioane de germani din Prusia Orientală. Puţini germani din Reich bănuiau că în Austria trebuia mereu să lupţi pentru triumful limbii germane, al şcolilor germane şi pur şi simplu pentru a fi german.

Numai că astăzi aceasta a devenii trista necesitate a mai multor milioane de fraţi de ai noştri, care, în afara Reich-ului, sub o dominaţie străină, visează la patria comună, îşi îndreaptă aspiraţiile lor spre ea, încearcă să obţină cel puţin dreptul sacru la limba maternă, iar ceea ce are însemnătate se înţelege, într-un cerc mai larg, ca fiind datoria de a lupta pentru rasa ta.

De asemenea se poate ca unii să binevoiască să cântărească măreţia rasei germane din marginea de est a Reich-ului, care, redusă la singurele ei mijloace, s-a întins mai întâi spre est vreme de secole, apoi, printr-un şir epuizant de hărţuieli mărunte, s-a opus la restrângerea frontierelor limbii germane : şi aceasta într-o epocă în care Reich-ul se interesa îmr-adevăr de colonii, dar nu la porţile lui, se interesa de cei de acelaşi sânge cu cei din interior.

Ca pretutindeni şi ca totdeauna, ca în orice luptă, în rivalita-

tea limbilor din vechea Austrie, au fost trei clanuri, luptătorii, indiferenţiişi trădătorii.

' Astfel era situaţia in şcoli, căci e de remarcat că lupta impunerii limbilor s-a dezlănţuit mai ales în acest loc unde se formează generaţiile viitorului. Este vorba de a cuceri copilul şi lui trebuie să-i adresăm prima chemare la luptă :

„Copil german, nu uita că tu eşti un german".

„Fetiţo, gândeşte-te că tu va trebui să fi într-o zi o mamă germană".

Oricine cunoaşte sufletul tineretului va înţelege că el este cel care poate asculta cu cea mai mare bucurie un asemenea apel. Sub mii de forme, el va duce apoi lupta în felul său şi cu armele sale. Va refuza să intoneze cântece străine; va exalta gloriile germane de care unii vor vrea să-1 îndepărteze ; îşi va cruţa poftele pentru comoara războiului celor mari; se va revolta şi se va pune în gardă contra profesorilor străini ; va purta însemnele interzise ale propriului popor, fericit să fie pedepsit şi chiar învins pentru această cauză. El

este deci în mic imaginea fidelă a celor mari, adesea chiar cu o inspiraţie mai bună şi mai bine condusă.

Aşa şi eu am avut prilejul, relativ tânăr fiind, de a participa la lupta dintre naţionalităţile fostei Austrii. Se făcea chetă pentru Marşul spre sud şi pentru Liga şcolară şi cu sufletele entuziasmate de albăstrele şi de culorile negru, roşu şi auriu, noi scoteam strigăte de Heil; în locul imnului imperial noi intonam, în ciuda avertismentelor şi a pedepselor, dragul nostru Deutschland iiber alles. Astfel erau educaţi tinerii din punct de vedere politic într-o vreme când cetăţenii unui stat aşa zis naţional nu ştiau nimic altceva despre limba lor şi despre rasa lor. Bineînţeles că eu nu am fost niciodată un indiferent. Am devenit curând un „naţional german" fanatic, ceea ce era, de altfel, un lucru destul de diferit de partidul ce poartă azi acest nume.

Această evoluţie a mea a făcut progrese foarte rapide şi, de la cincisprezece ani, am ajuns să despart patriotismul dinastic de naţionalismul de rasă, cu o înclinare foarte netă pentru cel din urmă.

Cel care nu şi-a dat niciodată osteneala să cerceteze situaţia internă a monarhiei habsburgice, abia poate înţelege o preferinţă de acest fel. Ea nu se putea naşte în acest stat decât în urma studiului istoriei universale în şcoală, căci există într-adevăr o istorie particulară a Austriei ? Destinul acestui stat este legat într-o asemenea măsură de viaţa şi de dezvoltarea a tot ce este german încât nu se poate imagina o separare a istoriei în istorie germană şi istorie

austriacă. Când Germania a început să se divizeze în două puteri, chiar istoria Germaniei este aceea care s-a divizat.

Emblemele păstrate în Viena trecutei măreţii imperiale par mai degrabă a se face simţite ca dovezi ale unui prestigiu minunat decât ca gaj al unei comunităţi eterne.

în zilele prăbuşirii Habsburgilor, un apel instinctiv se ridica din rândurile austriecilor pentru unirea lor cu patria mamă. Această chemare unanimă, care se traduce printr-un sentiment profund ce doarme în inimile tuturor, nu este explicabilă decât prin cunoaşterea istoriei, izvor ce nu seacă niciodată, care chiar în zilele de uitare, dincolo de bunăstarea de moment, face ca glasul trecutului să vorbească în şoaptă de un nou viitor.

Şi astăzi încă învăţarea istoriei universale în învăţământul gimnazial se face adesea prost. Puţini profesori înţeleg că scopul învăţării

istoriei nu este acela de a acumula date şi fapte ; este lipsit de interes ca un copil să ştie exacl data unei bătălii sau a naşterii unui mareşal, sau a încoronării unui monarh. Nu acolo este cheia problemei.

A studia istoria înseamnă a cerceta cauzele ce determină evenimentele istorice.

Arta de a citi şi de a studia constă în următoarele : a consen-a esenţialul şi a uita amănuntele.

In întreaga mea viaţă, hotărâtor a fost poate faptul că am avut un profesor de istorie care înţelegea, ca foarte puţini oameni, interesul primordial ce trebuie acordat învăţării şi examenelor : dr. Leopold Poetsch de la Şcoala reală din Linz, întruchipa toate acestea într-o manieră ideală. Era un bătrân respectabil, cu o înfăţişare de om hotărât, dar plin de bunătate. Verva lui strălucitoare ne înlănţuia şi ne înălţa totodată. Chiar şi astăzi nu pot evoca fără emoţie pe acest om cărunt, care atât de des, în focul expunerii, ne făcea să uităm de prezent şi ne transpunea ca prin farmec în trecut făcând o realitate vie din cutare sau cutare reminiscenţă istorică aridă pe care el o degaja din negura veacurilor. Noi stăteam în bănci, cu gândul iluminat şi ejmoţionaţi până la lacrimi.

în mod şi mai inspirat, acest profesor ştia nu numai să lumineze trecutul prin prezent, dar şi să extragă din trecut învăţăminte pentru prezent. Mai bine ca oricare altul, el explica problemele actualităţii ţinându-ne cu sufletul la gură. Făcea din mica noastră îndârjire fanatică un mijloc de educaţie patriotică : apela adeseori la sentimentul mândriei naţionale pentru ca, mai repede decât prin oricare metodă, să facă ordine în rândurile noastre.

Un astfel de profesor a făcut din istorie materia mea favorită.

Este adevărat că el a făcut din mine, fără nici o intenţie, şi un tânăr revoluţionar.

Dar cine ar fi putut studia istoria Germaniei cu aşa profesor fără a deveni duşmanul unei dinastii a cărei influenţă asupra destinelor naţiunii se dovedise atât de dezastruoasă ?

Cine ar fi putut rămâne un supus credincios al unei dinastii pe care trecutul şi prezentul ne-o înfăţişau cum trădează interesele germane pentru meschine profituri personale ?

Ca tineri ce ne aflam, nu ştiam noi oare deja că statul austriac nu putea avea pentru noi, germanii, nici un fel de iubire ?

Ceea ce se petrecea în fiecare zi nu putea decât să confirme învăţătura istoriei despre acţiunea Habsburgilor. în nord, ca şi în sud, otrava străină devora corpul poporului nostru şi Viena însăşi

devenea un oraş din ce în ce mai puţin german. „Augusta casă de Austria" făcea jocul cehilor în orice împrejurări. A fost mâna zeiţei justiţiei eterne şi a pedepsei inexorabile care 1-a doborât pe duşmanul de moarte al Germaniei austriece, marele duce Franz-Ferdinand. El a fost străpuns de gloanţele la topirea cărora ajutase. Nu a patronat el în acest timp acea slavizare a Austriei, care se manifesta de sus până jos ?

Sarcinile poporului german erau enorme, sacrificiile băneşti şi de sânge care i se cereau erau nemaiauzite, iar cei legaţi la ochi vedeau în asta o inutilitate. Cel mai dureros lucru pentru noi era să constatăm că politica Habsburgilor în privinţa noastră era moralmente acoperită prin alianţa lor cu Germania : astfel, aceasta sancţiona într-un fel lenta exterminare a germanismului sub vechea monarhie. Căutând în mod ipocrit să dea în exterior impresia că Austria rămânea un stat german, casa imperială întreţinea împotriva ei sentimente de revoltă, dispreţ şi ură.

Singuri, conducătorii Reich-ului nu vedeau nimic din toate acestea. Ca loviţi de orbire, ei mergeau alături de un cadavru şi credeau că descoperă în semnele descompunerii datele unei reînvieri.

Această nefericită alianţă a tânărului Reich cu iluzoriul stat austriac purta în ea germenul războiului mondial şi al prăbuşirii.

* * *

Voi trata fondul acestei probleme pe parcursul cărţii: îmi este de ajuns să precizez acum că, din prima tinereţe, am degajat câteva idei esenţiale în care, pe mai departe, n-am încetat niciodată să mă întăresc ; iată-le, spre ştirea dumneavoastră.

Că salvarea germanismului avea drept condiţie nimicirea Austriei.

Apoi că nu există nici un raport între sentimentul naţional şi

credinţa faţă de o dinastie.

Şi mai ales că nenorocirea naţiunii germane venea de la Casa de Habshurg.

Din acea vreme ajunsesem în cunoştinţă de ca u/ă la următoarele sentimente : dragoste înflăcărată pentru patria mea, Austria germană, ură adâncă pentru statul austriac

* * *

Ca urmare, graţie acestor concepţii ce le datoram şcolii, istoria universală mi-a facilitat mereu mai mult înţelegerea acţiunii istorice în prezent, adică, de fapt, a politicii: n-a trebuit s-o îmbogăţesc eu, ci ea m-a instruit pe mine.

Deja ca revoluţionar precoce in politică, eu n-am întârziat să devin astfel şi în artă. Capitala Austriei Superioare avea pe

atunci un teatru, care. în fond, nu era prea rău. Aici se juca destul de des. La doispre/.cce ani, am auzit pentru prima dată „Wilhclm Teii", şi, câteva luni mai târziu, prima operă din viața mea, „Lohengrin". De la prima mişcare, am fost cucerit. Entuziasmul meu tineresc pentru maestrul de la Bayreuth nu mai cunoştea limite. Mereu de atunci operele lui mă atrăgeau, iar şi iar, şi a fost o şansă pentru mine că aceste interpretări modeste dintr-un orăşel de provincie mi-au dat posibilitatea de a înțelege mai târziu şi altele cu mult superioare.

Dar toate acestea — mai ales după trecerea dureroasă a vârstei ingrate — îmi întăreau aversiunea profundă pentru cariera ce m;-o hărăzea tatăl meu. Mă convingeam din ce în ce mai mult că nu voi afla niciodată fericirea în pielea unui funcționar. Iar înclinația pentru desen, confirmată la şcoala reală, mă îndemna să perseverez în hotărârea mea.

Rugămințile şi amenințările nu putură să mai schimbe nimic.

Voiam să devin pictor şi pentru nimic în lume funcționar.

Cu vârsta, eu mă interesam de altfel din ce în ce mai mult de arhitectură.

O consideram pe atunci ca un complement firesc al artei de a picta şi mă bucuram în sinea mea că se lărgise cadrul activității mele artistice.

Nu bănuiam deloc că într-o zi lucrurile vor sta cu totul altfel.

***

Problema meseriei a trebuit să fie tranşată mai repede decît mă aşteptam.

Aveam treisprezece ani cînd l-am pierdut subit pe tata. Un atac de apoplexie l-a doborît în plină putere şi i-a curmat fără suferință destinul pămîntesc, aruncîndu-ne în cea mai adîncă durere.

43 Moartea părinților mei

Cea mai dragă dorință a sa a fost să-şi ajute fiul să îmbrățişeze aceeaşi carieră pentru a evita încercările propriilor lui începuturi. S-a văzut însă că nu a realizat asta. Dar, chiar complet inconştient, el aruncase în mine germenii unui viitor pe care nu-1 bănuiam nici unul, nici celălalt.

în aparență, la început nimic nu s-a schimbat.

Mama s-a considerat obligată să-mi continue educația

după dorința paternă, adică în vederea carierei de funcționar. Eu eram hotărât să nu devin aşa ceva sub nici un motiv. Programul şi metodele şcolare mă interesau din ce în ce mai puțin, pe măsură ce se îndepărtau de idealul meu. O boală de câteva săptămâni făcu să se hotărască dintr-odată chestiunea viitorului, tăind scurt toate conflictele familiale. Aveam plămânii grav afectați. Doctorul o sfătui pe mama să nu mă închidă mai târziu într-un birou sub nici un motiv şi, în special, să-mi întrerupă pentru un an studiile la şcoala reală. Obiectul dorințelor mele secrete, apoi al sforțărilor mele perseverente, era astfel atins dintr-o singură mişcare.

Mai mult, sub şocul bolii, mama mi-a îngăduit să părăsesc şcoala reală pentru Academie.

Acestea au fost zile fericite, care mi-au părut aproape un vis şi care, de altfel, nu trebuia să fie decât un vis. Doi ani mai târziu, moartea mamei a sfărâmat cu brutalitate aceste frumoase planuri.

Ea a murit după o lungă şi chinuitoare boală, care n-a lăsat de la început decât o mică^speranță de vindecare. Lovitura m-a zguduit într-un mod îngrozitor, îmi venerasem tatăl, dar pe mama o iubisem.

Realitățile dure ale vieții mă obligară să iau hotărâri rapide. Slabele resurse ale familiei aproape că fuseseră epuizate de boala gravă a mamei; pensia de urmaş care-mi fusese alocată nu-mi era de ajuns pentru a trăi şi trebuia, într-un fel anume, să-mi câştig eu însumi pâinea.

Am plecat spre Viena cu o valiză de haine şi de lenjerie. Purtam în suflet o voință de nezdruncinat. Tatăl meu reuşise, cu cincizeci de ani înainte, să forțeze mâna destinului. Eu voi proceda la fel. Voi deveni „cineva", dar nu un funcționar.

CAPITOLUL II

<titlu>Ani de studiu şi de suferință la Viena

Când a murit mama, eu aveam deja o oarecare perspectivă asupra ^viitorului.

în cursul ultimei ei boli, mă dusesem la Viena pentru a susține examenul la Academia de arte frumoase. Dotat cu un teanc gros de desen mă aşternusem la drum convins că voi intra acolo jucându-mă. Fusesem de departe cel mai bun desenator de la Şcoala reală, iar de atunci capacitatea mea se dezvoltase extraordinar, în aşa fel încât, relativ mulțumit de mine însumi, nutream o excelentă speranță.

O grijă însă : mi se părea că eram mai bine dotat pentru desen decât pentru pictură, mai ales pentru desenul de arhitectură. Şi, în mod paralel, gustul meu pentru arhitectură creştea mereu. Această înclinație a apărut în cursul unei şederi de cincisprezece zile la Viena, când aveam abia vârsta de şaisprezece ani. Mă dusesem să vizitez Galeria de pictură de la Hofmuseum, dar n-am mai avut ochi decât pentru clădire, în fiecare zi, de dimineață până la căderea nopții, alergam de la o încântare la alta, dar mai ales clădirile mă captivau. Rămâneam ore întregi în fața Operei, ore întregi în fața Parlamentului; Ringstrasse în întregime îmi păru o minune din „O mie şi una de nopți".

Mă aflam, deci, pentru a doua oară în acest frumos oraş şi aşteptam, arzând de nerăbdare, dar plin de mândrie şi de încredere în succesul meu la examenul de admitere. Eram atât de convins de succes încât aflarea eşecului m-a lovit ca un trăznet din senin. Când m-am prezentat la rector şi i-am cerut explicații pentru nereuşita la secția de pictură a Academiei, el m-a asigurat că desenele pe care le prezentasem probau fără discuție lipsa mea de disponibilități pentru pictură, dar jăsau să se vadă, din contră, posibilități în domeniul arhitecturii, în ce mă priveşte, nu putea fi vorba de secția de pictură a Academiei, ci numai de secția de arhitectură. Nu se putea din capul locului admite că nu frecventasem încă niciodată o astfel de şcoală,

nici că primisem o învățătură corespunzătoare.

Foarte abătut, am părăsii Palatul Hansen din Schiller Plat/, îndoindu-mă de mine însumi pentru prima dală in viață. Căci. ceea ce tocmai auzisem spunându-sc despic disponibilitățile mele, îmi

dezvăluia dintr-o singură mişcare, ca un fulger neaşteptat, o dis-
cordanță de care deja sufeream de multă vreme, tară a putea să-mi
dau exact seama de natura şi cau/ele ei.

Atunci, în câteva /.ile mă şi vă/ui arhitect.

într-adevăr, drumul era plin de dificultăți, căci ceea ce negli-
jasem până aici, prin sfidarea şcolii reale, seră/huna amarnic, înainte
decursurile la Şcoala de arhitectură a Academiei, trebuia să le urme/
pe cele tehnice în construcții şi admiterea la acestea din urmă
necesita studii complete la o şcoala din ciclul superior. Toate acestea
îmi lipseau cu desăvârşire. Părea să fie clar că împlinirea visului meu
era imposibilă.

Când, după moartea mamei, mă întorceam pentru a treia oară
la Viena — de data aceasta pentru mai mulți ani — îmi regăsisem
calmul şi hotărârea. Mândria îmi revenise şi imi stabilisem definitiv
scopu! ce urma să fie atins. Voiam să devin arhitect şi greutățile
întâmpinate erau din cele pe care le zdrobeşti, nu din cele în fala
cărora se capitulează. Şi voiam să le zdrobesc, având mereu înaintea
ochilor imaginea tatălui meu. un modest muncitor ci/mar de la sat.
devenit funcționar. Ba/a de plecare era mai hună si lupta cu alai mai
uşoară, în ceea ce mis-a părut atunci o duritate a vieții, eu văd astăzi
înțelepciunea providenței. Zeița nevoilor m-a luat in brațe amenințând
deseori să mă strivească : voința mi-a crescut astlel odaia cu obsta--
colele şi în cele din urmă a triumfat.

Mulțumesc acelor timpuri că ni-au lacul dur si capabil de a fi
dur. Pe lângă acestea, eu le sunt recunoscător pentru că m-au desprins
din neantul vieții facile, că au scos dintr-un cuib delicat un copil prea
răsfățat, că i-au dat grija pentru noua mamă. că 1-au aruncat, în ciuda
voinței lui, în lumea mizeriei şi a sărăciei si că 1-au făcu! sa cunoască
acele lucruri pentru care mai târziu trebuia să lupte.

***

Din această epocă, ochii mei s-au deschis asupra a două pericole, al
• căror nume abia le ştiam şi cărora nu le bănuiam în nici un fel inlricoşătoa-
rea forță în existența poporului german : marxismul şi iudaismul.

Viena, al cărui nume evocă pentru atâția oameni veselia şi lipsa
de griji, loc al serbărilor muritorilor fericiți, nu este, vai!. pentru mine
decât amintirea vie a celei mai triste perioade din existența

mea.

încă şi astăzi acest nume nu trezeşte în mine decât amintirea

dureroasă a cinci ani de disperare. Cinci ani în timpul eărora a trebuit, ca muncitor necalificat întâi, apoi ca pictor modest, să-mi câştig existenţa, biata mea existenţă, drept care nu puteam nici măcar să-mi potolesc foamea cronică. Căci foamea era pe atunci un paznic fidel care nu m-a părăsit niciodată, tovarăşa care a împărţit totul cu mine. Fiecare carte cumpărată avea contribuţia sa la aşa ceva : o reprezentaţie la Operă echivala cu tovărăşia ei de a doua zi; era o bătălie continuă cu nemiloasa mea prietenă. Totuşi, atunci am învăţat cât niciodată înainte, în afara arhitecturii, în afara rarelor vizite la Operă, rod al posturilor mele, nu aveam altă bucurie decât cărţile mereu mai numeroase.

Atunci, citeam enorm şi temeinic ; ce-mi rămânea ca timp liber după muncă era consacrat exclusiv studiului, în câţiva an mi-am agonisit cunoştinţe care încă îmi mai servesc şi astă/i.

Aş adăuga că în această vreme mi-am formai vederile şi teoriile generale, care au devenit baza de neclintit a activităţii mele de atunci. Din acel timp, aici am avut puţine lucruri de adăugat şi nimic de schimbat.

Dimpotrivă.

Astăzi sunt ferm convins că în tinereţe, în general, apare la om, în esenţă, gândirea lui creatoare. Fac o distincţie între înţelepciunea bătrânului, care comportă o mai mare profunzime şi o prevedere ce rezultă din experienţa unei vieţi lungi, şi geniul creator al tinereţii, care cu o fecunditate inepui/abilă răspândeşte gânduri şi idei fără a putea imediat să le pună în valoare, ca urmare chiar a abundenţei lor. Ea furnizează materia şi planurile de viitor de unde se va inspira vârsta matură, în măsura în care pretinsa înţelepciune a anilor nu va înăbuşi geniul tinereţii.

Viaţa pe care o dusesem până atunci acasă era sensibil aceeaşi cu a tinerilor de vârsta mea : nu cunoşteam grijile zilei de mâine şi nu exista pentru mine vreo problemă socială.

Anturajul din tinereţe se compunea din mici burghezi, adică o lume ce avea foarte puţine legături cu aceea a adevăraţilor muncitori manuali. Căci, oricât de uimitor ar putea părea la prima vedere,

prăpastia ce separă această clasă puţin favorizată economic de cea a muncitorilor manuali este adesea mai adâncă decât ne gândim. Exista chiar duşmănie — şi raţiunea era că oameni care se ridicaseră la o dată recentă deasupra nivelului muncitorilor manuali se temeau să cadă din nou în vechiul mediu pe care-1 dispreţuiau puţin sau chiar să pară că mai fac încă parte din el. Adăugaţi la aceasta tot ce este respingător în amintirea caracterului grosier al relaţiilor cu clasele

de jos şi lipsa oricărei culturi : pentru oamenii de condiţie chiar modestă, care au depăşit odată acest nivel social, este o obligaţie insuportabilă reîntoarcerea acolo, fie şi pentru câteva momente.

Se constată, de asemena că, adesea, oamenii de un nivel social ridicat se apleacă spre cei mai umili dintre concetăţenii lor cu mai puţină reţinere decât parveniţii.

Numesc parvenit pe oricine s-a ridicat prin propriile mijloace de la o situaţie dată la o situaţie superioară.

Pe acesta lupta aspră pe care a dus-o îl face să-şi piardă foarte des întreaga sensibilitate şi întreaga milă pentru nefericiţii care au rămas în urmă.

Din acest punct de vedere am fost un favorit al soartei. Obligat să mă întorc în lumea de mizerie şi de nesiguranţă materială pe care tatăl meu o cunoscuse deja, mi-am pierdut ochelarii de cal ai prea strâmtei mele educaţii de „mic burghez". Atunci am învăţat să cunosc oamenii şi să fac deosebire între o aparenţă găunoasă sau brutală şi adevărata lor fire.

La începutul secolului, Viena era deja un oraş plin de ine-chităţi sociale.

Bogăţia şi sărăcia se învecinau aici fără nici o zonă tranzitorie.

în centru şi în cartierele învecinate, se simţea pulsul unui imperiu de cincizeci şi două de milioane de locuitori, împodobit cu tot şarmul multiplelor lui naţionalităţi. O Curte măreaţă atrăgea la ea ca un magnet bogăţia şi inteligenţa din restul statului. Adăugaţi la asta efectele centralizării sistematice a monarhilor habsburgi.

Această centralizare era impusă pentru a menţine solidare popoare atât de diferite; dar ea avea drept consecinţă o concentrare a înaltelor şi încă şi mai înaltelor autorităţi în capitala Imperiului şi

rezidenţa împăratului.

Viena nu era numai centrul politic şi intelectual al vechii monarhii dunărene, dar şi centrul economic al ţării. Armatei militarilor de rang înalt, a funcţionarilor, artiştilor şi intelectualilor, i se opunea armata încă mai numeroasă a muncitorilor, în faţa bogăţiei aristocratice şi a comercialilor se etala cea mai deplină sărăcie, în faţa palatelor de pe Ringstrasse se târau mii de şomeri, iar sub această via rriumphalis a vechii Austrii, în întunericul şi noroiul canalelor, se adăposteau cei fără locuinţă.

în nici un oraş german chestiunea socială nu putea fi atât de bine studiată ca la Viena, dar să nu ne iluzionăm. Acest studiu nu poate avea loc de sus. Oricine nu a fost obljgat el însuşi la o astfel de mizerie nu o va putea înţelege niciodată, în orice alt caz, nu se văd

la ele decât flecăreala superficială sau sentimentalism mincinos ; ambele sunt la fel de dăunătoare si nu ajung la fondul problemei. N-o cunosc pe cea mai nefastă, din cau/a indiferenţei de care dă dovadă în fiecare zi majoritatea favoriţilor soartci faţă de mizeria socială, sau chiar din condescendenţa arogantă sau adesea lipsită de tact. dar mereu alai de plină de graţie, a eleganţei care se ofuschează „să coboare în mijlocul poporului". Acesii oameni se înşeală cu atât mai mult. cu cai, cu un spirit lipsii de instinct, se mărginesc la a încerca să înţeleagă în linii mari. Ei se miră după aceea că părerile pe care le împărtăşesc nu au nici un succes sau că ele sunt respinse cu indignare; se \ede acolo, normal într-un fel, dovada ingratitudinii poporului.

Accsia nu este un adevăr foarte agreat de acea categorie de creiere, la care o activitate socială nu are a face nimic cu aşa ceva, mai ales că ea nu poate pretinde nici o recunoştinţă, dat fiind că nu arc de impărţii la\oruri. ci de restabilit drepturi.

Eu nu am riscat să studie/ în acest fel problema socială, înrolându-mă în oştirea damnată, mi/eria a părul mult mai puţin că „mă invită" s- o studie/ de aproape decât că mă face pe mine însumi un subiect. Dar nu ei ii revine merii ui că eu, cobaiul, am supravieţuit acestei operaţii.

Când încerc astă/i să-mi adun impresiile din acele vremuri,

nu o pol face pe de-a întregul. Cele mai importante, adesea cele care mă incriminau mai îndeaproape, suni singurele care au supraviețuit în spiritul meu. Pe acestea le veți regăsi aici, cu învățămintele pe care le-am iras eu alunei.

Niciodată nu mi-a fost prea greu să-mi găsesc de lucru, pentru că nu – căutam să muncesc ca munciți r calificat, ci ca necalificat sau ca auxiliar, si așa încercam să-mi câştig pâinea.

Mă găseam astfel în aceeaşi situație cu cei care stârneau cu picioarele lor praful Europei, cu scopul neîmpăcat de a-şi reface viața într-o lume nouă şi de a cuceri o palrie nouă.

Detaşat de toate prejudecățile paralizante legate de datorie şi de po/iția socială, de anturaj şi de tradiție, ei puneau mâna pe fiecare câştig ce li se oferea şi făceau orice treburi, pătrunşi de ideea că o muncă onorabilă nu înjoseşte niciodată, oricare ar fi aceasta. La fel mă hotărâsem să sar cu picioarele legate în această lume, nouă

pentru mine, pentru a-mi croi un drum.

Curând mi-am dat seama că era mai puțin dificil să găsești o muncă oarecare decât să o păstrezi. Nesiguranța pâinii de fiecare zi îmi apărea ca una din părțile cele mai sumbre ale acestei vieți noi.

Știu foarte bine că muncitorul calificat nu este aruncat în stradă tot aşa de repede ca un necalificat; totuşi, el nu poate conta pe nici o certitudine. Dacă riscă mai puțin să sufere de foame prin lipsă de lucru, îi rămâne însă să se teamă de lock our sau de grevă.

Nesiguranța salariilor cotidiene este una din cele mai grave plăgi ale economiei sociale.

Tânărul cultivator vine la oraş, atras de o muncă despre care i s-a spus că e uşoară — şi poate că ea este într-adevăr aşa — şi a cărei durată e mai mică. El este tentat mai ales de lumina orbitoare care nu se împrăştie decât în marile oraşe. Obişnuit cu o anume securitate a câştigului, el are obiceiul să nu-şi părăsească vechiul loc decât atunci când are cel puțin încă unul în vedere, în fine, lipsa de muncitori agricoli este atât de mare, încât la țară un şomaj de lungă durată este neverosimil. Este o greşeală să credem apriori că tânărul care se îndreaptă către oraş este făcut dintr-un aluat mai rău decât acela care continuă să lucreze pământul. Dimpotrivă : experiența ne arată că firile cele mai sănătoase şi mai viguroase sunt cele care emigrează bucuros. Prin emigrant nu înțeleg numai pe cel care

pleacă spre America, dar şi pe tânărul valet care se decide să-şi părăsească satul natal pentru a merge într-un mare oraş necunoscut.

Şi el este gata să caute norocul într-un destin nesigur. Cel mai frecvent, el vine la oraş cu bruma de bani şi nu se descurajează din primele zile, chiar dacă neşansa vrea ca el să nu găsească imediat de lucru. Dar dacă pierde după puţină vreme ce a găsit, asta e mai grav; a găsi un loc nou, şi mai ales pe timp de iarnă, este greu, dacă nu chiar imposibil. Treaba încă mai merge în primele săptămâni. El primeşte indemnizaţia de şomaj din fondurile sindicale şi se descurcă mai mult bine decât rău. Totuşi, odată ce-şi cheltuie şi cei din urmă bănuţi, când casele de bani pentru şomeri, după un timp, încetează să plătească ajutorul, vine şi marea mizerie. Acum el se târăşte de colo-colo, înfometat; vinde sau pune amanet ceea ce i-a mai rămas; astfel el ajunge, în costumul de orăşean şi cu relaţiile ce le întreţine, la o decădere totală a corpului şi a spiritului. Dacă acum nu mai are nici locuinţă şi acest lucru se întâmplă iarna, cum stau adesea treburile, disperarea lui este totală, în sfârşit, el găseşte ceva de lucru.

Dar povestea reîncepe. Pentru a doua oară, va fi la fel. A treia oară va fi şi mai rău, până ce el învaţă puţin câte puţin să suporte cu

indiferenţă acest destin perpetuu nesigur. Repetarea a creat obişnuinţă.

Astfel, omul altădată laborios, devine mai slab în toate cele până ajunge un simplu instrument în mâinile oamenilor care nu urmăresc decât profituri murdare. Şomajul îi este atât de puţin imputabil şi de nedrept, căci lui îi este complet egal să lupte pentru revendicări economice sau să nimicească valorile statului, sociale sau ale civilizaţiei. El ajunge grevist dacă nu cu bucurie, cel puţin cu indiferenţă.

Am putut urmări acest proces în mii de exemple. Şi cu cât înţelegeam aceasta, cu atât mai viu reprobam eu acele oraşe de milioane de locuitori, care atrag cu aviditate oamenii pentru a-i distruge apoi într-un mod înspăimântător.

La venire ei aparţineau încă poporului lor ; dacă rămâneau erau pierduţi pentru el.

Şi eu m-am rostogolit pe pavajul marilor oraşe; am suportat toate loviturile soartei şi le-am putut judeca efectele. Altceva : alternanţele frecvente între activitate şi şomaj, în timp ce fac să devină neregulate reţetele şi cheltuielile necesare existenţei, distrug cu timpul, la cea mai mare parte din muncitori, orice

sentiment al economiei şi orice înțeles al organizării vieții cotidiene, în mod vizibil, organismul se obişnuieşte puțin câte puțin cu abundența în perioadele bune şi cu foamea în cele rele. Da, foamea suprimă orice proiect de organizare mai bună, realizabil în epocile când câştigul va fi mai facil. Ea face să danseze în fața celui pe care-l torturează, ca un miraj persistent, imaginile unei „vieți plăcute" şi uşoare ; ea dă acestuia o astfel de putere de atracție încât devine o dorință maladivă ce va trebui satisfăcută cu orice preț, de îndată ce salariul o va permite câtuşi de puțin. Omul care abia ajunge să găsească de lucru îşi pierde atunci orice bun simț |i orice măsură şi se aruncă într-o viață confortabilă de câteva zile. In loc să-şi regleze inteligent micile lui socoteli pe întreaga săptămână, el le încurcă de la început până la sfârşit. Câştigul îi ajunge, la început, cinci zile din şapte, mai târziu numai trei, iar şi mai târziu o singură zi; finalmente, el se evaporă într-o singură noapte de sărbătoare.

Şi acasă, deseori îl aşteaptă soția şi copiii. Se întâmplă ca şi aceştia să fie cuceriți de un astfel de mod de viață, mai ales când bărbatul este bun cu ei, adică îi iubeşte în felul lui.

Salariul săptămânal e risipit în comun acasă; acesta ține două sau trei zile: se bea, se mănâncă atâta cât sunt bani; apoi se suferă de foame laolaltă. Atunci soția se furişează prin vecini, cumpără câte ceva pe credit, face mici datorii pe la prăvăliaşi şi caută astfel să-şi ducă ultimele zile amărâte din săptămână. La prânz, toată lumea se

aşează în fața unei porții sărăcăcioase — foarte fericită că se mai găseşte câte ceva — şi aşteaptă ziua de plată. Se fac planuri şi, cu burta goală, se visează la fericirea ce se va întoarce iar.

Din frageda tinerețe, copiii se familiarizează cu această mizerie.

Dar toate acestea sfârşesc rău când bărbatul îşi trage partea de la începutul săptămânii, iar femeia intră în conflict cu el pentru copii. Certurile încep şi, pe măsură ce bărbatul se îndepărtează de soție, se apropie de alcool. In fiecare sâmbătă el se îmbată. Luptându-se pentru ea şi pentru copii, femeia îi smulge câțiva gologani, cel mai adesea pe drumul de la uzină la cârciumă. Când noaptea îl aduce în

sfârşit acasă, duminica sau lunea, beat şi violent, dar cu buzunarele goale, se petrec scene jalnice...

Am asistat de sute de ori la asemena poveşti. Ostil şi revoltat la început, am sfârşit prin a înțelege partea tragică a acestor întâmplări şi cauzele lor adânci. Am deplâns victimele nefericite ale unui mediu nociv.

Problema locuințelor era şi mai gravă şi mizeria din casele muncitorilor manuali din Viena era înspăimântătoare. Mă înfior chiar şi astăzi când mă gândesc la acele peşteri mizerabile, la acele adăposturi şi locuințe suprapopulate, pline de gunoi şi de o respingătoare murdărie.

Ce s-ar fi întâmplat, ce s-ar întâmpla dacă aceşti copii ai mizeriei, un val de sclavi dezlănțuiți, s-ar revărsa peste restul omenirii, care, într-o totală inconştiență, lasă evenimentele să meargă mai departe fără ca nici măcar să bănuiască că, mai devreme sau mai târziu, destinul, dacă nu le va fi aliat, va aduce fatale represalii.

Cât îi sunt azi de recunoscător Providenței, care m-a trimis la această şcoală: acum n-aş fi putut să nu mă interesez de cei care nu-mi plăceau şi aşa i-am cunoscut rapid şi adânc în ceea ce ei aveau specific.

Pentru a nu aduce complet la disperare nişte oameni care se aflau în jurul meu, a trebuit să fac abstracție de conduita şi de viața lor şi să nu mă opresc decât la cauzele decăderii lor. Atunci puteam suporta acest spectacol fără descurajare, atunci nu oamenii erau cei care se desprindeau din cadrele nefericirii şi ale disperării, ale murdăriei şi ale depravării, ci tristele consecințe ale unor legi triste, în acest timp, având eu însumi parte de destule rele în viață, am fost totuşi ferit de capitulare în fața unui sentimentalism jalnic la vederea acestor producte — rezultat final al procesului de degradare. Nu, nu astfel trebuia să le concep, să le abordez, înțelegeam că numai două căi puteau duce la ameliorarea acestei stări de lucruri:

Punerea unor baze mai bune ale dezvoltării, inspirându-ne dintr-un

sentiment profund al responsabilității sociale.

Nimicirea cu o brutală hotărâre a descendenților imperfecribili.

Natura nu este legată atât de conservarea individului, cât de dezvoltarea descendenței, suport al speciei. Tot aşa este şi în viață.

Nu e defel loc pentru ameliorarea artificială a părților rele ale prezentului — ameliorare de altfel practic imposibilă — ci pentru pregătirea căilor mai sănătoase ale dezvoltării viitoare a omului, luând-o chiar de la începutul vieții lui.

In anii de luptă de la Viena, m-am convins că :

Scopul activității sociale nu va trebui niciodată să fie întreținerea unei somnolente prosperități, ci, mai degrabă, evitarea carențelor de fond ale vieții noaswe economice şi culturale, care duc în mod obligatoriu la degenerarea individului sau pot cel puțin să o antreneze.

Dificultatea de a corecta prin orice mujloace, chiar cele mai brutale, o situație socială criminală, nefastă pentru stat, nu provine în nici un fel din faptul că nu putem îndepărta cauzele.

Ezitarea celor care nu întreprind măsuri de salvare ce sunt indispensabile îşi are sursa în sentimentul foarte justificat că sunt chiar ei responsabili de depravarea tragică a unei clase întregi. Sentimentul acesta paralizează orice hotărâre fermă de a acționa ; ei nu ştiu decât să proiecteze reforme timide şi insuficiente, chiar de ar fi vorba de măsuri de conservare indispensabile.

Acestea nu se întâmplă decât atunci când o epocă va fi atrasă de conştiința responsabilității ei când va recurge, cu calm lăuntric, la forța exterioară de a tăia brutal şi fără regrete mlădițele parazitare şi de a smulge neghina.

Dar era izbitor că statul austriac, ignorând orice justiție şi orice legislație socială, era neputincios în combaterea regreselor nefaste.

* * *

Nu ştiu ce mă înspăimânta atunci cel mai mult : mizeria economică a semenilor mei, primitivismul lor moral, obiceiurile lor, sau mai degrabă nivelul atât de scăzut al culturii lor intelectuale.

De câte ori burghezii noştri nu se simt revoltați când aud pe vreun vagabond deplorabil afirmând că îi este perfect egal dacă este german şi că se va simți bine oriunde va fi nevoie de el!

La ei vom deplânge lipsa mândriei naționale şi vom denunța cu putere aceste sentimente.

Dar câți s-au întrebat de ce ei înşişi sunt în această privință

mai buni ?

Câți îşi dau seama că mândria, pe de-a întregul firească de a

aparţine unui popor privilegiat, se leagă printr-un număr infinit de fire de toţi cei care au acţionat pentru măreţia patriei lor, în toate domeniile artei şi spiritului ?

Câţi văd în ce sens orgoliul de a fi germani decurge din cunoaşterea măreţiei Germaniei ?

Mediile noastre burgheze se gândesc oare că poporul îşi bate joc de această mândrie aproape în toate privinţele ?

Să nu mi se obiecteze acum că lucrurile sunt la fel în toate ţările şi că muncitorii ţin „tot la fel" la patria lor. Când se întâmplă aşa, acest lucru nu ne scuză neglijenţa. Dar nu-i nimic. Ceea ce noi numim, de exemplu, educaţia şovină a poporului francez nu este decât o exaltare excesivă a măreţiei Franţei în toate domeniile culturii sau, cum spun francezii, al „civilizaţiei".

Un tânăr francez nu este instruit ca să-şi dea seama în mod obiectiv de realitatea lucrurilor : educaţia îi arată, în perspectiva subiectivă ce se poate imagina, tot ceea ce are vreo importanţă pentru măreţia ţării sale în materie de politică şi civilizaţie.

O asemenea educaţie trebuie totdeauna să se limiteze la nişte noţiuni de ordin general foarte important. Şi este necesar ca ele să fie gravate în inima şi mintea proprie printr-o repetare susţinută..

La noi, din contră, la păcatul omisiunii unui rău caracter se adaugă distrugerea efectivă a puţinului pe care fiecare a avut prilejul de a-1 învăţa în şcoală. Şobolanii care ne otrăvesc politica devoră aceste firimituri din inima şi din mintea celor simpli, atâtea câte mai sunt neacoperite de mizerie.

Să ne închipuim deci următoarele :

în două încăperi dintr-o pivniţă locuieşte o familie de şapte muncitori. Printre cei cinci copii, un tanc de trei ani. Este vârsta la care un copil devine conştient. Oamenii cei mai bine dotaţi păstrează până la o vârstă foarte înaintată amintiri din această perioadă. Strâmtoarea şi îngrămădeala din locuinţă deranjează în orice moment : izbucnesc certuri. Aceşti oameni nu trăiesc împreună, deşi stau claie peste grămadă. Cele mai mici neînţelegeri, ce se rezolvă de la sine într-o casă spaţioasă, ocazionează aici neîncetate dispute, între copii mai treacă-meargă : după o clipă ei au şi uitat. Dar când e vorba de părinţi, certurile zilnice sunt deseori grosolane şi brutale până la o limită de neînchipuit. Şi rezultatele acestor lecţii se fac

simțite la copii. Aceste medii trebuie cunoscute pentru a şti până unde pot merge beția şi relele tratamente. Un puşti nefericit de şase

ani nu rămâne străin de unele detalii care-l sensibilizează pe un adult Otrăvit moral şi subnutrit fizic, acest micuț cetățean se va duce la şcoala publică şi acolo va învăța de-a dreptul să citescă şi să scrie.
Nu e vorba să învețe acasă, unde i se vorbeşte cu cea mai mare grosolănie despre clasa şi profesorii lui. De altfel, nici o instituție umană nu este respectată, de la şcoală şi până la cele mai de sus corpuri ale statului; religia, morala, națiunea şi societatea, totul este târât în noroi. Când, la paisprezece ani, băiețelul părăseşte şcoala, nu se ştie ce este dominant în firea lui : sau o prostie incredibilă, pentru orice lucru care reprezintă cunoştințe pozitive, sau o insolență caustică şi o imoralitate ce fac să ți se zbârlească părul.

Ce atitudine va avea, în viața în care va intra, acest omuleț care nu are nimic sfânt, şi care, din contră, intuieşte sau cunoaşte toate josniciile vieții...

Copilul de treisprezece ani devine, Ia cincisprezece, detractorul declarat al oricărei autorități. N-a făcut cunoştință decât cu mocirla şi cu murdăria, prin excluderea a tot ce ar fi putut să-i înalțe spiritul.

Şi iată ce va fi educația lui bărbătească.

El va urma exemplele pe care le-a văzut în tinerețe — mai întâi pe al tatălui. Se va întoarce acasă, Dumnezeu ştie când, ca să schimbe lucrurile, îşi va bate chiar el cu sălbăticie pe biata creatură care a fost maică-sa, va blestema împotriva lui Dumnezeu şi împotriva lumii întregi până nu va fi adunat pe la vreo casă de corecție.

Acolo va primi ultimul lustru.

Şi burghezii noştri cumsecade vor fi foarte mirați de firavul „avani național" al acestui „tânăr cetățean".

Lumea burgheză vede în fiecare zi, la teatru şi la cinema, în cărjî proaste şi în jurnale imunde, cum se varsă, din gălețile pline, otrava peste popor şi se miră apoi de slaba „ținută morală" şi de „indiferența națională" a masei! Ca şi cum ecranul, presa îndoielnică şi restul s-ar fi legat să vulgarizeze conştiința măreției noastre naționale!
Fără a mai vorbi de educația anterioară.

Am aflat şi am înțeles chiar în esență un principiu pe care încă nu-1 bănuisem:

A transforma un popor în națiune presupune crearea unui

mediu social sănătos, platfornw necesară pentru educarea individului. Numai acela care va fi învăţat, în familie şi la şcoală, să aprecieze măreţia intelectuală, economică şi mai ales politică a ţării sale, va putea să resimtă şi va resimţi — mândria de a-i aparţine. Nu lupţi decât pentru ceea ce îţi place; nu îţi place decât ceea ce ştii să apreciezi ;

şi, pentru a aprecia, trebuie, cel puţin, să cunoşti.

Trezindu-mi-se interesul pentru problematica socială, începui să studiez foarte serios. O lume nouă, necunoscută până atunci, mi se oferea.

în 1909 şi 1910, situaţia mi s-a schimbat şi nu a mai trebuit să-mi câştig existenţa ca muncitor necalificat. Mă instituiscm pe cont propriu mic desenator şi acuarelist. Această meserie nu-mi aducea nimic, abia câştigam cele necesare traiului, dar ea mă interesa în perspectiva profesiei căreia mă dedicam. Şi tot de atunci încolo nu mai eram seara mort de oboseală şi neputincios, când mă întorceam de la şantier, să citesc fără a aţipi curând. Munca actuală nu era deci fără legătură cu viitoarea meserie şi, pe deasupra, eram stăpânul timpului meu şi-1 puteam repartiza mai bine decât înainte.

Pictam de nevoie şi învăţam de plăcere.

Aceasta îmi îngăduia să-mi completez prin cunoştinţe teoretice indispensabile ceea ce realitatea mă învăţase in chestiunea socială. Studiam toate cărţile care îmi cădeau în mână în legătură cu acest subiect şi, pe deasupra, reflectam mult.

Cred foarte mult că cele ce mă înconjurau ţineau în acel timp loc de original.

Cum era foarte normal, pe lângă acestea mă dedicam cu pasiune arhitecturii. O consideram, asemenea muzicii, regina artelor. Ocupaţia aceasta nu era o muncă, ci o adevărată fericire. Puteam să desenez sau să citesc până noaptea târziu fără a resimţi nici o oboseală. Mi se întărea credinţa că frumosul meu vis de viitor se va realiza, chiar de ar trebui să aştept ani îndelungaţi. Eram convins că-mi voi face un nume ca arhitect.

în acest domeniu, citeam şi studiam încă şi mai mult.

Pentru mine a citi nu avea acelaşi sens ca pentru media pretinşilor noştri intelectuali.

Cunosc oameni care citesc la nesfârşit carte după carte, slovă cu slovă, fără să poată totuşi spune că au „lecturi". Ei posedă o grămadă enormă de cunoştinţe, dar spiritul lor nu ştie nici să le catalogheze, nici să le repartizeze. Le lipseşte ana de a deosebi într-o carte valorile bune de ţinut minte pentru totdeauna de pasajele lipsite de interes, care, dacă-i posibil, nu se citesc, sau cel puţin nu le târăşti ca pe un Iest inutiL A citi nu este un scop în sine, ci mijlocul fiecăruia de a umple cadrul trasat de darurile şi de aptitudinile personale.

Fiecare primeşte astfel uneltele şi materialele necesare meseriei, care-l ajută doar să-şi câştige existenţa sau care-1 slujesc în

satisfacerea unor aspirații mai înalte. Al doilea scop al lecturii trebuie să fie dobândirea unei vederi de ansamblu asupra lumii în care trăim, însă în cele două cazuri este necesar nu numai ca aceste lecturi să se așeze în seria de capitole ori de cărți păstrate in memorie, dar să se prindă în locul lor ca pietricica într-un m.)zaic și astfel să contribuie la constituirea, în viziunea cititorului, a unei imagini generale a lumii, în caz contrar, se formează un amestec dezordonat de noțiuni fără mare valoare, în ciuda suficienței ce se poate trezi în nefericitul posesor. Căci acesta își închipuie foarte serios că este instruit, că înțelege ceva din viață și că are cunoștințe, în timp ce orice sporire a unei astfel deinstnicpiîl îndepărtează și mai mult de realități: de cele mai multe ori el nu va sfârși decât într-un sanatoriu sau cel mult ca politician.

Nicicând un asemenea creier nu va izbuti să extragă din harababura cunoștințelor ceea ce ar putea să-i slujească la un moment dat ; căci acest lest intelectual nu a fost clasat în vederea nevoilor vieții; pur și simplu el s-a bătătorit în ordinea cărților citite și așa cum a fost asimilat conținutul lor. Și dacă viața îi pune în față mereu nevoia unei folosiri juste a celor citite altădată, încă ar mai trebui ca ele să-i aducă aminte cartea și numărul paginii, căci în caz contrar sărmanul neghiob n-ar găsi într-o veșnicie ceea ce-i convine. Dar pagina nu este menționată și în fiecare moment critic acești oameni de o mie de ori avizați le află în cea mai teribilă încurcătură ; ei caută crispați cazuri analoage și, după cum merită, cad pe o falsă pistă.

Cum s-ar putea explica altfel că cei mai mari pontifi ai guver-
nului comit atâtea bâlbâieli în ciuda științei lor ? Sau atunci ar trebui mai bine să vedem în ei, nu o supărătoare stare patologică, ci cea mai josnică ticăloșie.

Din contră, cel care știe să citească discerne instantaneu într-o carte, într-un jurnal sau într-o broșură ce merită conservat, fie in vederea nevoilor personale, fie ca material de interes general. C*:ea ce el dobândește în felul acesta se încorporează imaginii despre cutare sau cutare lucru, când corectând-o, când completând-o, sporindu-i exactitatea sau precizându-i sensul. Când deodată viața pune o problemă, memoria celui ce a știut să citească îi oferă îndată o informație bazată pe aportul anilor, nu puțini; el o supune rațiunii, privind noul caz de care e vorba, și astfel ajunge să clarifice sau să rezolve problema.

Lectura nu are sens sau utilitate decât astfel înțeleasă.

De pildă, un vorbitor care nu pune la dispoziția gândirii, sub
o atare formă, elementele necesare, nu este în stare să-și apere părerea în fața unui preopinent, chiar dacă el are de o mie de ori

dreptate, în toate discuțiile, memoria îl trădează în mod rușinos. El nu găsește argumente nici ca să-și sprijine afirmațiile, nici să-și reducă la tăcere adversarul. Atât timp cât nu este vorba, ca la vorbitorul nostru, decât de o satisfacție personală, treacă-meargă ; dar dacă destinul a făcut dintr-un asemenea om, în același timp atotștiutor și neputincios, șeful unui stat, lucrurile devin mult mai grave.

Din tinerețe m-am străduit să citesc bine și memoria, ca și inteligența m-au slujit în mod fericit. Din acest punct de vedere, șederea mea la Viena a fost utilă și fecundă. Observațiile zilnice m-au incitat să studiez fără încetare problemele cele mai diverse. Fiind în măsură să confrunt, rând pe rând, realitatea cu teoria și teoria cu realitatea, nu aveam a mă teme nici că-mi epuizez spiritul cu considerații pur teoretice, nici că mă mulțumesc cu date superficiale din realitate.

Experiența cotidiană a fost atunci determinantă pentru două subiecte esențiale — pe lângă chestiunile sociale — și m-a incitat la un studiu teoretic aprofundat.

Cine știe când aș fi aprofundat teoria și esența însăși a marxismului, dacă nu m-aș fi lansat într-adevăr cu capul înainte în această problemă ?

* * *

Ceea ce ştiam în tinereţe despre social-democraţie era nesemnificativ şi complet fals.

Agream faptul că ea lupta pentru votul universal şi secret, căci gândirea îmi spunea că acest lucru trebuie să slăbească regimul Habsburgilor pe care-1 detestam atâta.

Eram convins că, chiar dacă sacrifica germanismul, statul dunărean nu putea subzista; fie şi cu preţul unei îndelungate slavizări a elementului german, e! nu ar fi obţinut nici o garanţie de durată, pentru că nu trebuie supraestimată coeziunea pe care o conferă unui stat slavismul. Salutam deci bucuros fiecare mişcare susceptibilă de a provoca prăbuşirea acestui stat inacceptabil, care condamna la moarte germanismul în zece milioane de fiinţe umane. Şi cu cât confuzia limbilor rodea şi dizolva totul până la Parlament, cu atât mai repede a sunat ceasul fatal al acestui imperiu babilonic. El era, de asemenea, ceasul libersăţii pentru poporul meu din Austria germană. De acum, nimica nu se mai opunea unirii cu patria-mamă.

Activitatea social-democraţiei nu-mi era, deci, deloc antipatică. Cum ea îşi propunea, în fine, să salveze condiţia muncitorilor, eram atunci destul de prost s-o cred, mă îndemna s-o sprijin, mai degrabă de^ât s-o denigrez. Ceea ce mă îndepărta mai mult era ostilitatea ei faţă de orice fel de luptă pentru conservarea germanismului în Austria şi

placida ei conduită de curtezană faţă de „camarazii" slavi. Aceştia întâmpinau cu bucurie manifestările de dragoste, atât cât ele erau legate de concesii practice, dar, în alt fel păstrau o aroganţă trufaşă, acordând o „recompensă" binemeritată acestor obsedanţi cerşetori.

Astfel, la şaptesprezece ani, nu ştiam încă mare lucru despre marxism şi atribuiam aceeaşi semnificaţie social-democraţiei şi socialismului, încă de aici, mâna nemiloasă a destinului trebuia să-mi deschidă ochii asupra acestei înşelăciuni a popoarelor.

Nu învăţasem să înţeleg partidul social-democrat decât ca un spectator al unor manifestări populare şi n-aveam nici cea mai mică idee despre doctrina în sine, nici despre mentalitatea susţinătorilor lui. Venind în contact dintr-o singură mişcare cu strălucitele rezultate ale concepţiei şi ale formaţiei lor, câteva luni au fost de ajuns — în loc de zeci de ani câte ar fi fost necesare în alte condiţii — pentru a mă face să înţeleg ce ciumă se ascundea sub masca virtuţii sociale şi a iubirii aproapelui şi cum omenirea ar trebui fără întârziere să curețe pământul, dacă nu cumva pământul ar trebui curăţat de oameni.

Primul meu contact cu social-democraţii a avut loc pe şantier.

La început, acest lucru nu a fost de natură să mă bucure. Mă îmbrăcam corect, aveam un limbaj cizelat şi o atitudine rezervată. Aveam asemena preocupări de viitor că nu puteam deloc să mă îngrijesc de anturaj. Căutam numai de lucru pentru a nu muri de foame şi cu scopul de a putea, chiar cu întârziere, să-mi continui .studiile. Poate nu m-aş fi îngrijit nicidecum de vecini, dacă, a treia sau a patra zi, nu m-ar fi forţat să iau poziţie la un eveniment — mi s-a ordonat să ader la sindicat.

Pe atunci nu ştiam nimic despre organizaţia sindicală şi nu-mi putusem face nici o părere asupra utilităţii sau inutilităţii sale. Invitat formal să intru, am declinat propunerea declarând că nu eram la curent cu problema şi mai ales că nu eram obligat s-o fac. Fără îndoială că datorită primului motiv nu am fost dat afară pe loc. Se gândeau poate că în câteva zile mă voi converti şi voi deveni docil. Dar se înşelau în întregime. Cincisprezece zile mai târziu, adeziunea mea nu mai era posibilă, chiar dacă înainte ea fusese, în acest interval cunoscusem efectiv mai bine pe cei ce mă înconjurau şi nici o putere din lume nu m-ar fi putut face să intru într-o organizaţie ai cărei reprezentanţi îmi apăreau într-o lumină atât de defavorabilă.

în primele zile îmi revenisem.

La amiază, o parte din muncitori se răspândeau prin birturile vecine, în timp ce restul rămânea pe şantier unde îngurgita un prânz foarte sărac. Aceştia erau oameni căsătoriţi, cărora soţiile le aduceau

supa în sufertaşe mizere. Spre sfârşitul săptămânii, numărul lor era totdeauna mai mare ; n-am înţeles motivul decât mai târziu : se discuta politică.

Eu îmi beam sticla de lapte şi îmi mâncăm bucata de pâine undeva mai departe, studiind cu prudenţă pe cei din jur, sau chiar gândindu-mă la trista mea soartă. Totuşi, înţelegeam mai mult decât trebuia : mi se părea că mi se făceau avansuri exprese pentru a mi se oferi ocazja să iau poziţie; dar ceea ce înţelegeam astfel era revoltător la culme, înţelegeam că se respinge totul: Naţiunea, invenţie a claselor „capitaliste" — de câte ori nu ajungeam să aud acest cuvânt! — Patria, instrument al burgheziei pentru exploatarea clasei muncitoare; autorita-tea legii, mijloc de oprimare a proletariatului; şcoala, instituţie destinată să producă drept material uman nişte sclavi şi, de asemenea, paznici ; religia, mijloc de a slăbi poporul pentru a-l exploata mai bine după aceea; morala, principii de răbdare prostească la îndemâna unor oi ele. Nu mai rămânea nimic pur care să nu fie mânjit cu noroi.

La începui am tăcui, dar asta nu putea să dureze, începeam să iau poziţie şi să dau riposte. Dar a trebuit să recunosc că era în zadar aiâia vreme cât n-aveam cunoşiinţe precise despre subieclele în discuţie. Am începui, deci, pjin a recurge la sursele pretinsei înţelepciuni ale interlocutorilor. Inghiţeam carte după carte, broşură după broşură.

Acum, pe şantier, acest lucrûnflăcăra adeseori. Mă băteam, din zi în zi mai bine informat faţă de cele ştiule de interlocutorii mei, până în ziua când raţiunea a avut de a face cu cei mai redutabili adversari: teroarea şi forţa. Unii din flecarii cu opinie contrară m-

au obligai să părăsesc şantierul, ameninţându-mă că mă voi prăvăli de pe vreo schelă. Singur, neputând opune nici o rezistenţă, am ales prima variantă şi am plecat, mai bogat cu o experienţă.

Am plecat dezgustai, dar atât de tulburat că, de atunci încoace, mi-a fost complet imposibil să întorc spatele acestei situaţii. Odată ce mi- au trecui primele sentimente de indignare, încăpăţânarea mea a crescut iarăşi. Eram ferm holărât să revin toiuşi pe şaniier. De altfel, după câteva săptămâni, slabele mele economii s-au epuizai şi mizeria m-a înhăţat din nou. Acum nu mai aveam de ales. Şi jocul a reînceput, pentru a se termina ca prima oară.

Atunci m-am întrebat : aceştia sunt oameni demni de a aparţine unui mare popor ? Angoasantă întrebare : căci, dacă da, justifică un astfel de popor greutăţile şi sacrificiile care impun celor mai buni lupta pe care ar trebui să o dea ? Iar, dacă nu, poporul nostru este realmente foarte sărac în oameni.

în acele zile de nelinişte, de anxietate şi de meditaţie profundă, vedeam îngroşându-se armata ameninţătoare a celor pierduţi pentru popor.

Patru zile după aceea priveam cu sentimente foarte diferite cum defilează la nesfârşit, patru câte patru, nişte muncitori vienezi care luau parte la o manifestaţie populară. Rămăsei acolo vreme de vreo două ceasuri şi, ţinându-mi răsuflarea, priveam cum se desfăşoară cu încetinitorul lungul şarpe omenesc.

Cu inima strânsă, am părăsit în cele din urmă piaţa şi m-am întors acasă. Pe drum am zărit, într-o tutungerie, „Arbeiterzeitung", principalul ziar al vechii social-democraţii austriece, îl mai găseam şi într-o cafenea populară ieftină unde mă duceam să citesc jurnalele; dar paria atunci nu ajunsesem să citesc mai mult de două minute foaia aceasta mizerabilă, al cărui ton acţiona asupra cugetului meu precum vitriolul. Sub impresia manifestaţiei la care tocmai asistasem, am ascultat de o voce lăuntrică ce m-a împins să cumpăr de această dată ziarul şi să-1 citesc în întregime. Mi-am consacrat seara, în ciuda mâniei clocotitoare care creştea în mine, de multe ori, acestei ţesături de minciuni.

Mai bine decât în cărţile teoreticienilor, puteam studia de acum încolo presa cotidiană a social-democraţilor, dezvoltarea gândirii lor intime.

Ce diferenţă! De o parte cărţile unde se oglindesc, sub semnul

celei mai adânci înțelepciuni, noțiunile de libertate, onoare şi frumusețe — toate acestea afirmate cu vocea de bronz a profeților —; de cealaltă parte, agresivă, nedând înapoi din fața nici unei josnicii, ieşită din practica tuturor calomniilor : presa cotidiană a acestei doctrine de salvare a noii omeniri. .

Cărțile sunt pentru neghiobii şi imbecilii „claselor intelectuale" medii, şi tot atât de firesc pentru clasele de sus ; ziarele sunt pentru mase.

Mi-am regăsit poporul, adâncind, prin literatură şi prin presă, doctrina social-democrației.

Şi ceea ce mi se părea altădată o prăpastie de netrecut, a devenit pentru mine prilejul unei mari iubiri.

Singur, un prost ar putea într-adevăr, cunoscând această uriaşă muncă de intoxicare, să condamne pe victime. Cu cât mi se impută independența din anii care au venit, cu atât pătrundeam cauzele de adâncime ale succesului social-democrației. Am înțeles atunci sensul ordinului brutal de a nu citi decât ziare roşii şi cărți roşu", de a nu frecventa decât adunări roşii etc. într-o lumină necruțătoare, mi se

relevau rezultatele indiscutabile ale acestei doctrine a intoleranței.

Sufletul maselor nu este accesibil decât pentru ceea ce este întreg şi puternic.

La fel cum femeia este puțin impresionată de raționamentele abstracte, cum ea încearcă o nedefinită aspirație sentimentală către o poziție neştirbită şi cum se supune celui puternic, dominându-l în schimb pe cel slab, masele preferă să venereze pe stăpân şi se simt mai în siguranță neadmițând pe nimeni altcineva în preajma lor, aecât prin toleranță liberală. Toleranța le dă senzația de abandon, ele nu mai au ce face. Când se exercită asupra lor un neruşinat terorism intelectual, când se dispune de libertatea umană : toate acestea le scapă complet şi ele nu presimt nimic din toată rătăcirea doctrinară. Ele nu văd decât manifestările exterioare, voite de o forță determinată şi de brutalitate, cărora li se supun întotdeauna.

Dacă social-democrației i se opune o doctrină mai bine fondată, aceasta va învinge chiar dacă lupta se va da la cald, cu condiția totuşi ca ea să acționeze cu aceeaşi brutalitate.

în mai puțin de doi ani, pricepusem doctrina şi totodată mijloacele social-democrației.

Am înțeles terorismul infam exercitat de această mişcare îndeosebi asupra burgheziei, care, nici moral, nici fizic, nu avea anvergura de a susține asemenea asalturi. Tactica social-democrației constă în revărsarea, la un semnal anume, unei ploi torențiale de minciuni şi de calomnii asupra adversarilor care-i par a fi cei mai redutabili, până ce nervii acestora plesnesc şi se supun mârşăviei în speranța nebună că vor recupera liniştea.

Dar este vorba chiar de o speranță nebunească.

Şi jocul reîncepe până ce victimele se simt paralizate de frica javrei turbate.

Cum, prin experiență proprie, social-democrația a ajuns să cunoască admirabil valoarea forței, ea se înverşunează mai ales împotriva acelora la care miroase ceva stofă. Din contră, ea dăruieşte indivizilor slabi, din partidul advers, laude mai mult ori mai puțin discrete după ideea pe care şi-o face despre valoarea lor intelectuală.

Ea se teme mai'puțin de un om de geniu, lipsit de voință, decât de o fire puternică? ce nu posedă decât o inteligență medie.

în ce-i priveşte pe cei care nu au nici inteligență, nici voință, ea îi laudă peste măsură.

Ea se pricepe să întrețină aparența că posedă mijloacele de a

instaura liniştea ; in timp ce, cu prudență, dar fără a-şi pierde din vedere scopurile, îşi atinge succesiv obiectivele : când se instalează acolo pe furiş, când sare sus de tot ziua în amiaza mare, profitând atunci de faptul că atenția generală este preocupată de alte subiecte, de la care nu vrea să se distragă, sau de faptul că pungăşia este foarte puțin condamnată ca să provoace un scandal sau să înapoieze ceea ce a luai detestatului adversar.

Această tactică, bazată pe o evaluare justă a slăbiciunilor omeneşti, trebuie să ducă matematic la succes, dacă partidul advers nu învață să combată gazele asfixiante cu gaze asfixiante.

Firilor slabe trebuie să li se spună că în această împrejurare este vorba de a fi sau de a nu fi.

Aici, încă o dată, o justă psihologie !

Teroarea pe şantier, Ia uzină, în locurile de adunare cu ocazia mitingurilor, va avea totdeauna un succes deplin, atâta vreme cât o

teroare egală nu-i va bara drumul.

Cu siguranță, atunci partidul va țipa ca din gură de şarpe, şi, schimbând macazul, va face apel la autoritatea stalului pe eare-1 denigrase până nu demult. De alminteri, cel mai adesea el îşi va atinge scopurile in mijlocul confuziei generale. Căci bine se va găsi vreo vacă de înalt funcționar care, în speranța bicisnică de a intra astfel pentru viitor în grațiile temutului inamic, îi va ajuta să-1 zdrobească pe cel care se împotriveşte acestei ciume mondiale.

Ce impresie va produce un astfel de succes asupra spiritului maselor, atât la partizani cât şi la adeversari ? Numai cineva care cunoaşte sufletul poporului, nu din cărți, ci din viață, poate să-şi dea seama de acest lucru, în vreme ce in rândurile partizanilor, victoria obținută va valora cât o legitimare a cauzei lor, adversarul învins îşi va pierde speranța în succesul oricărei rezistențe viitoare.

Cu cât am ajuns să cunosc mai mult metodele terorii fizice, cu atât mi-a sporit indulgența în ce priveşte mulțimea care o suporta.

îmi binecuvântez suferințele de atunci, ce m-au făcut să mă dedic poporului meu şi m-au învățat să fac distincție între conducători şi victime.

Căci trebuie să zicem că aceşti oameni rătăciți nu sunt decât nişte victime. Dacă acum mă străduiesc să zugrăvesc în câteva trăsături sufletul acestor „clase de jos", tabloul ar fi inexact dacă nu aş spune că, în adâncime, aş regăsi încă lumină ; acolo am întâlnit sentimente rare — spiritul de sacrificiu, camaraderia fidelă, o extraordinară

moderație şi o reținere plină de modestie, mai ales la muncitorii de o vârstă anume. Şi, deşi aceste virtuți se pierd din ce în ce mai mult la noile generații, mai ales sub influența metropolei, rămân mulți tineri la care o fire funciarmente sănătoasă învinge ticăloşiile ordinare ale vieții. Şi dacă aceşti oameni cumsecade şi inimoşi acordă sprijin politic duşmanilor de moarte ai poporului, este pentru că ei nu înțeleg şi nici nu pot înțelege întreaga infamie a doctrinei; nimeni nu şi-a asumat sarcina de a avea grijă de ei; mecanismele sociale au fost mai puternice decât prima încercare de voință de a rezista.
Mizeria este cea care, punând stăpânire pe ei, într-o zi sau

alta, i-a împins în tabăra social-democrației.

în nenumărate ocazii burghezia a opus rezistență, de o manieră stângace j/ imorală, în fața cenn[dor lucrătorilor, chiar a ceior mai îndreptări umane, de altminteri fără a trage, nici a putea să spere vreun profit oarecare d'mtr-o astfel de atitudine, iar muncitorul cinstit s-a trezit împins din organizația sindicală în politică.

La început, erau, eu siguranță, în adâncul lor înșiși inamici ai social-democrației, dar rezistența le-a fost înfrântă în mai multe rânduri, în condiții absurde, în timp ce partidele burgheze luau poziție contra oricărei revendicări sociale. Acest refuz mărginit-de a nu încerca nimic pentru ameliorarea condițiilor muncitorilor: refuzul de a monta dispozitive de securitate pe mașini, refuzul de a reglementa munca copiilor şi a femeilor—cel puțin în timpul lunilor de sarcină a acestora — aceste refuzuri, ziceam, a contribuit la împingerea maselor în plasele social-democrației, care lua în stăpânire cu recunoştință fiecare din aceste cazuri revelatoare pentru o jalnică gândire (politică). Niciodată partidele burgheze nu vor putea repara greşelile de atunci. Căci, opunându-se tuturor reformelor sociale, ele au semănat ură ; şi ele au dat dreptate, în aparență, aprecierilor duşmanului de moarte al poporului, făcând să se ştie că partidul social-democrat apăra singur interesele muncitorilor.

în acest mod au fost puse bazele morale ce au permis sindicatelor să se constituie efectiv. Această organizație trebuia de pe atunci să formeze principalul furnizor al partidului social-democraî.

în cursul anilor formării mele, la Viena, a trebuit, de voie, de nevoie, să iau poziție în problema sindicatelor.

Nevăzând decât un partid constituțional inseparabil de partidul social- democrat, hotărârea mea a fost rapidă — şi greşită !

Fireşte că mi-am schimbat părerea.

în aceste probleme esențiale soarta însăşi a trebuit să-mi deschidă ochii.

Primul meu raționament a fost complet răsturnat.

Aveam douăzeci de ani când am învățat să fac deosebirea între sindicate, ca mijloace de luptă ale muncitorului pentru drepturi sociale şi pentru condiții mai bune de viață, şi sindicate ca instrumente ale partidului în lupta politică dintre clase.

Social-democrația a înțeles importanța enormă a mişcării

sindicale. Anexând-o la cauza proprie, ea şi-a asigurat succesul, în timp ce burghezia nedându-şi seama de asta, şi-a pierdut poziţia politică; ea a crezut de fapt că veto-ul ei impertinent ar fi ajuns să stopeze această dezvoltare logică a mişcării şi s-o împingă în ilogic. Ori este absurd şi inexact să se pretindă că mişcarea sindicală este, prin chiar natura sa, demolatoare a ideii de patrie. Ba din contră. Dacă activitatea sindicală îţi stabileşte drept scop ridicarea nivelului social al unei clase care este unul din stâlpii naţiunii, nu numai că ea nu acţionează contra patriei şi a statului, dar acţiunea ei este naţională în cel mai bun sens al cuvântului. Contribuind la crearea unor condiţii sociale, în afara cărora n-am şti să ne gândim la o educaţie naţională comună, ea merită multe de la patria sa. La fel, atacând cauzele fizice şi morale ale mizeriei poporului, ea vindecă plăgile sociale şi duce la însănătoşire.

Aşadar este inutil să ne întrebăm dacă activitatea sindicală este indispensabilă.

Atâta vreme cât vor exista patroni lipsiţi de înţelegerea realităţilor sociale sau fără sentimentul dreptului şi al justiţiei, salariaţii acestora, parte integrantă a poporului, vor avea dreptul şi datoria să apere interesele comunităţii contra lăcomiei şi nesăbuinţei iinui singur om; căci a salvgarda credinţa şi încrederea la oamenii din popor înseamnă să acţionezi în interesul naţiunii, la fel cum i-ai salvgarda sănătatea.

Când antreprenori ignobili se simt străini de comunitatea naţională şi ameninţă sănătatea fizică şi morală a unei clase, lăcomia sau neglijenţa lor au o acţiune nefastă asupra viitorului ţăni.

A elimina cauzele unei asemenea evoluţii înseamnă a merita multă recunoştinţă de la naţiune.

Să nu zică cineva că după aceste vorbe este liber să se folosească de consecinţele nedreptăţilor reale sau imaginare a căror victimă se crede el. Nu: nu este acolo decât o strategie de luptă pentru a deturna atenţia. Există, ori nu, vreun interes naţional în a distruge tot ce se pune de-a curmezişul vieţii sociale ? Dacă da. trebuie luptat cu armele ce vor asigura succesul. Ori, un muncitor

izolat nu este nicicând în măsură să stea în calea unui mare patron; chestiunea nu se pune efectiv în a realiza triumful dreptului adevărat, pentru că dacă acesta a fost recunoscut, nu va fi nici motiv de conflict, nici conflict. Sentimentul dreptului i-ar fi pus deja capăt în mod loial, sau şi mai mult, conflictul nu s-ar fi născut niciodată.

Atunci nu mai rămâne decât să fii cel mai puternic. Când oamenii sunt trataţi dezonorant, sau în necunoşnnţa legilor sociale şi când rezistenţa decurge din acest f apt ca necesară, atât cât nu vor fi încă instituiri judecători

şi legi pentru a pune capăt nedreptăţilor, forţa singură va decide conflictele. Este însă evident că mulţimea salariaţilor trebuie să se grupeze si să-şipună ca reprezentant un individ anume, pentru a păstra ceva şanse de succes împotriva individului care încarnează e! singur puterea întreprinderii.

Astfel, organizaţia sindicală poate introduce în viaţa curentă ur. surplus de sens social, cu toate consecinţele lui practice. Ea poate, ca arrrare, să suprime punctele de fricţiune care provoacă subiecte dt nemulţumire şi de reproşuri, mereu aceleaşi.

Dacă lucrurile nu stau aşa, responsabilitatea trebuie în mare pane atribuită celor care barează drumul legilor de reformă socială, sau care le fac inoperante, graţie influenţei lor politice.

Şi, cu cât burghezia politică ignora sau voia să ignore organizaţiile sindicale, cu cât ea se încăpăţâna în rezistenţa sa, social-democraţia a combătut cu de la sine putere această atitudine.

Cu spirit de prevedre, ea şi-a făcut o platformă solidă care a susţinut-o deseori, în momentele cele mai critice.

Totodată, scopul profund al mişcării a dispărut puţin câte puţin pentru a face loc unor noi obiective. Căci social-democraţia nu s-a angajat niciodată să respecte programul iniţial ai mişcării corporative pe care o absorbise.

Se poate chiar afirma că aceasta a fost tot timpul cea mai mică din grijile ei.

In câteva zeci de ani, toate forţele create în vederea apărării programelor sociale au fost folosite, de îndată ce au căzut în mâinile experţîlorsocial-democraţi, „să desăvârşească" ruina economieinaţionale.

De interesele muncitorilor nu s-au mai debarasat: pentru că folosirea mijloacelor de constrângere, de ordin economic, permit toate malversaţiunile. chiar de ordin politic, numai să fie de o parte tot atâta ignoranţă, câtă stupidă resemnare gregară de cealaltă.

* * *

Către sfârşitul secolului trecut, mişcarea sindicală a început să se depărteze de scopurile ei primare. Din an în an, ea se antrena din ce în ce mai mult în cercul malefic al politicii social-democrate,

pentru a nu mai sluji, în cele din urmă, decât ca mijloc de presiune în lupta de clasă. Odată ce ruinase, prin lovituri repetate, întregul edificiu economic construit cu greu, îi venea uşor să re/erve aceeaşi soartă şi edificiului statal, de acum înainte lipsit de fundamente economice. Partidul se interesa din ce în ce mai puţin de nevoile reale ale clasei muncitoare, când, într-o bună zi, înţelese că. pentru politica lui nu era în definitiv nicidecum de dorit să fie uşurate suferinţele maselor populare : căci, odată dorinţele lor

satisfăcute, s-ar putea foarte bine ca aceste mase să înceteze a mai fi o armată de luptă devotată orbeşte şi pe vecie.

Această perspectivă, pe care a simţeau ameninţată de furtuni, stârni conducătorilor luptei de clasă o astfel de frică că au ajuns să respingă pe furiş ameliorările într-adevăr fecunde din punct de vedere social si chiar să ia deliberat poziţie împotriva lor.

Nici nu-şi dădeau de altfel osteneala să justifice o atitudine în aşa măsură de neînţeles.

Cu cât creştea valul revendicărilor, cu atât şansa de a le satisface devenea neînsemnată, dar se putea cel puţin explica clasei muncitoare că, nedând satisfacţie decât într-un fel ridicol drepturilor ei celor mai sfinte, în mod diabolic nu se viza decât slăbirea puterii ei de luptă şi, dacă era posibil, paralizarea ei. Nimeni nu se mira de succesul afirmaţiilor lor asupra unei mase incapabile de orice gândire serioasă.

Tabăra burgheză se indigna de reaua credinţă manifestă a acestei tactici social-democrate, dar nu găsea pentru sine nici o linie de conduită, însăşi teama pe care social-democraţia o avea în a uşura efectiv clasa muncitoare de mizeria adâncă ar fi trebuit desigur să determine burghezia la eforturi din cele mai energice cu scopul de a smulge partizanilor luptei de clasă arma de care ei se serveau.

Dar ea nu a făcut nimic.

în loc să atace poziţiile adverse, ea însăşi s-a lăsat presată şi constrânsă ; a apelat apoi la mijloace atât de tardive şi de nesemnificative încât ele au rămas complet ineficace şi au putut fi scoase uşor din cauză. Totul rămăsese la fel ca înainte; numai nemulţumirea crescuse.

„Sindicatul liber" a cântărit de acum încolo ca o ameninţare de furtună la orizontul politic, ca şi în viaţa fiecăruia.

El ajunse unul din cele mai redutabile instrumente ale terorii îndreptate împotriva securităţii şi independenţei economiei naţionale, contra solidităţii statale şi contra libertăţii individuale. : Mai ales „sindicatul liber".era cel care rezuma noţiunea de democraţie înlr-o frază ridicolă şi detestabilă, care insulta sentimentul libertăţii şi stigmatiza fraternitatea într-un fel greu de uitat :

„Dacă nu eşti un tovarăş, îţi vom sparge capul".

în acest fel am făcut atunci cunoştinţă cu acest prieten al omenirii, în anii care urmară, mi-am lărgit şi adâncit concepţia, dar n-am mai avut nimic de schimbat.

***

Cu cât desluşeam mai bine faţetele social-democraţiei, cu atât mai mult doream să descopăr fondul acestei doctrine.

Literatura oficială a partidului nu putea să-mi fie de mare folos în această privinţă. Când ea se ocupă de chestiuni economice, afirmaţiile şi dovezile ce le aduce sunt false. Când tratează scopurile politice, îi lipseşte sinceritatea. Pe deasupra, gustul şicanării, îmbrăcat într-o formă modernă, şi felul în care erau prezentate argumentele îmi inspirau o adâncă repulsie. Frazele într-un stil bâlbâit, îmbrăcate în termeni ob-scuri şi incomprehensibili, au pretenţia de a conţine gânduri profunde, dar nu există nici unul. Trebuie să fii, unul din acei boemi decadenţi din marile noastre oraşe pentru a te simţi în largul tău în acest labirint unde îţi pierzi raţiunea şi pescuieşti „impresii personale" în fumul dadaismului literar ; aceşti scriitori speculează în mod manifest umilitatea prover-bială a uniii partid popular care crede mereu că descoperă în ceea ce înţelege cel mai puţin adevăruri cu atât mai rare.

Confruntând falsitatea şi absurditatea acestei doctrine din punct de vedere teoretic şi realitatea manifestărilor sale, mi-am făcut puţin câte puţin o idee clară asupra scopului ascuns către care tindea.

Atunci presentimente neliniştitoare şi o teamă penibilă mă luară în stăpânire. Mă aflam în prezenţa unei doctrine inspirate de egoism şi de ură, calculată pentru a aduce matematic victoria, dar al cărei triumf trebuia să dea o lovitură mortală omenirii.

între timp descoperisem raporturile existente între această doctrină destructivă şi caracterul specific unui popor, care îmi rămânea până atunci, ca să zic aşa, necunoscut.

Singură cunoaşterea a ceea ce sunt evreii dă cheia scopurilor ascunse, deci urmărite în chip real de social-democraţie.

A cunoaşte acest popor înseamnă a scoate bandajul ideilor false care ne orbeşte în ce priveşte scopurile şi intenţiile acestui partid ; printre declamaţiile nebuloase şi zăpăcite asupra chestiunii sociale, se vede mijind chipul grotesc şi schimonosit al marxismului.

* * *

Astăzi mi-ar fi greu, dacă nu imposibil, să spun în ce perioadă

numele de evreu trezi pentru prima dată în mine idei aparte. Nu-mi aduc aminte să fi auzit pronunţându-se acest cuvânt în casa noastră când trăia tata. Cred că acest om cumsecade ar fi considerat înapoiaji pe acei indivizi care ar fi pronunţat acest cuvânt pe un ton

anume.
In cursul vieţii sfârşise prin a se înclina în faţa unui cosmopolitism, mai mult sau mai puţin declarat, care nu numai că putuse să se impună spiritului său, în ciuda convingerilor naţionale foarte ferme, dar la mine şi-a pierdut culoarea.

La şcoală nimic nu m-a condus la modificarea ideilor primite acasă

La şcoala reală am făcut chiar cunoştinţă cu un tânăr evreu faţă de care ne ţineam cu toţii la distanţă, dar pur şi simplu pentru că diferite incidente ne aduseseră în situaţia de a nu avea decât o încredere extrem de limitată în discreţia lui. De altminteri, nici camarazii mei, nici eu nu am tras din acest fapt nişte concluzii deosebite.

Numai pe la paisprezece sau cincisprezece ani m-am ciocnit frecvent de cuvântul evreu, mai ales când se discuta politică. Aceste vorbe îmi inspirau o uşoară aversiune şi nu mă puteam abţine să încerc un sentiment dezagreabil, care stârnea, când eram de faţă, certurrpe teme religioase.

In acea perioadă, eu nu vedeam problema din alt unghi.

La Linz erau foarte puţini evrei. De-a lungul secolelor, ei se europenizaseră ca înfăţişare exterioară şi semănau cu ceilalţi oameni; eu îi ţineam chiar de germani. Nu realizam această absurditate, pentru că religia străină a lor îmi părea singura diferenţă existentă între ei şi noi. Convins că fuseseră persecutaţi pentru credinţă, cuvintele defavorabile ce li se puneau în seamă îmi inspirau anti-patie, care, uneori mergea până la oroare.

Nu bănuiam încă faptul că puteau exista adversari sistematici ai evreilor.

Soseam astfel la Viena.

Prins în întregime de abundenţa impresiilor în domeniul arhitecturii, încovoiat sub povara propriului destin, în primele momente n-am avut nici cea mai mică vi/iune asupra diferitelor straturi ce compuneau populaţia acestui oraş enorm. Deşi pe atunci Viena număra aproape două sute de mii de evrei la două milioane de suflete, eu nu i-am remarcat. Ochii şi sufletul meu nu au fost în stare, în primele săptămâni, să facă faţă invaziei atâtor valori şi idei noi. Numai atunci când, puţin câte puţin, liniştea s-a reinstalat în mine şi când imaginile febrile începură să se limpezească astfel ca eu să

mă gândesc, să privesc mai atent lumea ce mă înconjura, între altele,

69 Pretinsa presă mondială

mă ciocneam şi de problema evreiască.

Nu vreau să pretind că felul in care am făcut cunoştinţă cu ea mi s-a părut deosebit de agreabil. Nu vedeam în evreu decât un om de confesiune diferită şi continuam să dezaprob, în numele toleranţei şi al omeniei, întreaga ostilitate venită din consideraţiuni religioase.
In particular, tonul presei antisemite din Viena îmi părea nedemn de tradiţiile unui mare popor civilizat. Eram obsedat de amintirea unor evenimente ce urcau până în Evul Mediu şi pe care n-aş fi vrut să le văd repetându-se. Ziarele de care tocmai am vorbit nu aparţineau unor factori de prim ordin. De ce ? Atunci nici eu nu ştiam exact. De aceea le consideram mai degrabă drept roade ale mâniei şi ale invidiei decât rezultate ale unei poziţii de principiu imuabil, fie el chiar fals.

Această idee îmi fu întărită de forma infinit mai convenabilă, după părerea mea, sub care adevărata presă mare răspundea acestor atacuri, sau chiar, ceea ce îmi părea şi mai meritoriu, se mulţumea să le ucidă prin tăcere, nefăcând nici cea mai mică menţiune.

Am citit cu asiduitate ceea ce se numea presă mondială („JNeue Freie Presse", „Wiener Tagblatt" etc.); eram stupefiat văzând bogăţia de informaţii şi imparţialitatea cu care tratau toate chestiunile, îi apreciam tonul distins ; doar stilul redundant nu mă satisfăcea întotdeauna sau chiar mă impresiona neplăcut. Dar, în fine, acest cusur putea fi efectul vieţii trepidante ce anima acest mare oraş cosmopolit.

Cum, pe atunci, consideram Viena un oraş de acest gen, credeam că explicaţia ce-o dădeam îmi putea servi drept scuză.

Dar ce mă şoca frecvent era modul indecent cum această presă făcea curte guvernului. La Hofburg nu se petrecea nici cel mai mic eveniment care să nu fie adus la cunoştinţa cititorilor în termeni ce arătau fie entuziasm delirant, fie afectare sau consternare. Era un moft care, mai ales când era vorba de „cel mai înţelept" monarh al tuturor timpurilor, amintea aproape de dansul executat de cocoşul de mesteacăn în timpul rutului pentru a-şi seduce femela.

Mi se părea că toate acestea nu erau decât paradă.

Această constatare a aruncat câteva umbre asupra ideii pe

care mi-o făceam despre democrația liberală.

A căuta favorurile curții, şi sub o formă atât de indecentă, însemna să vinzi prea ieftin demnitatea națiunii.

A fost primul nor care a întunecat relațiile cu marea presă vieneză.

Cum făcusem mereu înainte, la Viena urmăream de asemena tot ceea ce se petrecea în Germania, atât în politică, cât şi în viața

socială. Cu mândrie şi admirație, eu comparam ascensiunea Reich-ului cu lingoarea de care era atins statul austriac. Dar, dacă succesul politicii externe germane îmi pricinuia o bucurie pură de cele mai multe ori, viața politică internă era mai puțin îmbucurătoare şi îmi aducea^adesea grave îngrijorări.

în acea vreme, nu aprobam lupta dusă împotriva lui Wilhelm al II-lea. Vedeam în el nu numai împăratul Germaniei, dar şi pe creatorul flotei germane. Interdicția pe care Reichstag-ul o notifi-case împotriva împăratului, ca el să nu pronunțe discursuri politice, mă revolta în ultimul grad, ea emanând de la o adunare care, în ochii mei, nu era nicidecum împuternicită pentru aceasta, într-o singură sesiune, aceşti gâscani cârâie în Parlament mai multe absurdități decât ar fi putut s-o facă, timp de secole, o întreagă dinastie de împărați, incluzând cele mai slabe „numere" de spirit banal.

Eram indignat văzând că, într-un stat unde fiecare nebun pretindea să ia cuvântul pentru a-şi comunica comentariile şi chiar pentru a pune căpăstrul şi în Reichstag, ca să ducă națiunea la pierzare în calitate de „legislator", cel care purta coroana imperială putea primi o „mustrare" de la cea mai mizerabilă adunătură de flecari din toate timpurile.

Ceea ce mă scotea şi mai mult din sărite era constatarea că aceeaşi presă din Viena, ce saluta cu cea mai mare umilință faptul că cel mai neînsemnat căluț din echipajele de la curte dădea câteo-dată din coadă ca răspuns, îşi permitea să exprime cu o răutate prost disimulată, sub aere de îngrijorare, neliniştile legate de împăratul Germaniei.

Să ne înțelegem, ea era foarte departe de a se amesteca în treburile imperiului german — nu, ferit-a Dumnezeu ! — dar, punând înlr-un fel atât de prietenesc degetul pe rană, îndeplinea o datorie impusă de alianța stabilită între cele două imperii şi satisfăcea în acelaşi timp cerința ce o au ziarele de a spune adevărul etc. Şi de a-ți împlânta cu plăcere degetul în rană !

Mi se urca sângele la cap. Am ajuns să mă încred din ce în ce

mai puțin în presa mare.

A trebuit să recunosc că unul din ziarele antisemite, „Deutsches Volksblatt", avea mult mai multă ținută în asemenea ocazii.

Ceea ce mă călca pe nervi, mai mult, era cultul respingător pe care presa îl avea atunci pentru Franța. Ți-era rușine că ești german când citeai imnurile dulcege pe care aceasta le intona spre lauda „marii națiuni civilizate!"

Această mizerabilă galomanie m-a determinat nu o dată să

abandonez câte unul din aceste „ziare mondiale". Mă aplecam adesea asupra lui „Volksblatt", care avea un format mult mai mic, dar care trata mult mai precis astfel de subiecte. Nu-i aprobam antisemitismul agresiv, dar găseam uneori argumente ce îmi dădeau de gândit.

în orice caz, în asemenea ocazii am făcut cunoștință cu omul din partid care decidea atunci soarta Vienei : dr. Karl Lueger și partidul social-creștin.

Când am sosit la Viena, le eram foarte ostil. Omul și partidul erau în ochii mei reacționari.

Dar un sentiment de justiție elementară a venit să modifice această judecată când am avut ocazia să cunosc omul și opera sa, și aprecierea mai bine fondată a devenit o admirație declarată. Astăzi, mai mult decât odinioară, îl socotesc pe dr. Lueger cel mai mare burgmaistru german din toate timpurile.

Câte prejudecăți nu mi-au fost măturate printr-un asemenea reviriment al opiniei față de mișcarea social-creștină !

Dar tot așa, judecata mea asupra antisemitismului s-a modificat cu timpul; aici a avut loc cea mai grea conversiune.

Ea m-a costat cele mai dure zbateri lăuntrice și numai după luni de luptă, în care s-au înfruntat rațiunea și sentimentul, victoria a început să se încline în favoarea primeia. Doi ani mai târziu, sentimentul s-a raliat rațiunii, devenindu-i paznic credincios și sfătuitor.

în timpul acestei lupte înverșunate între educația pe care o primisem și recea rațiune, lecțiile realității, pe care mi le dădea strada la Viena, îmi aduseră inestimabile servicii. A venit o vreme când nu am mai mers, ca în primele zile, cu ochii închiși pe străzile enormului oraș, ci când mi-am îndreptat privirile pentru a vedea nu numai clădirile, dar și oamenii.

într-una din zile când traversam bătrânul oraș, am întâlnit pe neașteptate un personaj în.tr-un caftan lung cu un păr negru buclat.

Era și el evreu ? Acesta mi-a fost primul gând.

La Linz, evreii nu aveau o astfel de înfățișare. L-am examinat pe ins pe furiș și cu prudență, dar cu cât îi observam fața străină și

îi scrutam fiecare trăsătură, cu atât prima întrebare pe care mi-o pusesem căpăta în mintea mea altă formă :

Era şi el german ?

Ca totdeauna în asemena cazuri, căutam în cărţi un mijloc de a-mi îndepărta îndoielile. Am cumpărat, cu câteva parale, primele broşuri antisemite din viaţa mea. Din nefericire, ele plecau fără excepţie de la ipoteza că cititorii cunoşteau sau înţelegeau deja într-o oarecare măsură chestiunea evreiască, cel puţin în principiu, în

sfârşit, tonul acestora îmi trezea îndoieli noi, căci argumentele fabricate pentru a-şi sprijini afirmaţiile erau adesea superficiale şi lipsite de bază ştiinţifică.

Atunci cădeam iarăşi în vechile prejudecăţi. Această situaţie a durat săptămâni sau chiar luni.

Afacerea mi se părea atât de monstruoasă, acuzaţiile nu păstrau nici o măsură încât, chinuit de teama de a comite o nedrep- tate, am reînceput să mă neliniştesc şi să ezit.

E adevărat că, într-o privinţă, aceea de a şti că nu putea fi vorba de germani aparţinând unei confesiuni deosebite, ci chiar de un popor aparte, nu mai puteam avea îndoieli; pentru că, de când începusem să mă ocup de această chestiune şi de când atenţia îmi fusese atrasă de evrei, vedeam Viena sub alt aspect. Pretutindeni unde mă duceam, vedeam evrei, şi cu cât vedeam^ mai mulţi, cu atât privirea învăţa să-i distingă clar de ceilalţi oameni, în centrul oraşului şi în cartierele situate la nord de canalul Dunării mişuna în special o populaţie a cărei înfăţişare exterioară nu mai avea deja nici o trăsătură asemănătoare cu germanii.

Dar dacă mai aveam o foarte mică îndoială în această privinţă, orice ezitare a fost suprimată de atitudinea unei părţi a evreilor înşişi.

O mare mişcare ce se conturase printre ei şi care, la Viena, luase o anumită amploare, scotea în relief intr-un mod deosebit de frapant caracterul etnic al evreimii: vreau să spun sionismul.

Se părea însă, cu adevărat, că numai o minoritate a evreilor aproba luarea acestei poziţii, în timp ce majoritatea o condamna şi o respingea din principiu. Dar, privind mai de aproape, această aparenţă se ştergea şi nu mai era decât o ceaţă de false motive născocite pentru nevoile cauzei, ca să nu zic minciuni. Cei care se considerau evrei liberali nu dezavuau, cu adevărat, pe evreii

sionişti, recunoscându-i ca fraţi din acelaşi neam, fie şi pentru că ei îşi mărturiseau în public iudaismul cu o lipsă de simţ practic ce putea chiar să le fie periculoasă.

Aceasta nu schimba cu nimic solidaritatea ce-i unea pe toţi.

Lupta fictivă între evreii sionişii şi evreii liberali mă dezgustă în curând ; ea nu semăna cu nimic din realitate, era deci o pură minciună, iar şiretlicul era nedemn de nobleţea şi de curăţenia morală cu care se mândrea neîncetat acest popor.

De altminteri, curăţenia morală sau de altă natură, era un lucru cu totul special la acest popor. Deoarece nu simt nici cea mai mică plăcere pentru apă, poţi să-i înţelegi privindu-i sub acest aspect, iar ades, din nefericire, ii înţelegi cine sunt privindu-i chiar cu ochii

închişi. Mai târziu mi s-a întâmplat să mi se întoarcă stomacul pe dos simţind mirosul acestor purtători de caftane. Pe lângă aceasta, hainele le erau murdare, iar înfăţişarea exterioară aproape deloc eroică.

Toate aceste detalii nu erau deloc atrăgătoare; dar intervenea repulsia când sub acesl jeg descopereai subit mizeria morală a poporului ales.

Ceea ce curând mi-a dat de gândit, era felul activităţii evreilor în diferite domenii, al căror mister 1-am pătruns puţin câte puţin.

Căci exista vreo mizerie oarecare, o infamie sub orice formă, mai ales în viaţa socială, la care să nu fi participat vreun evreu ?

De îndată ce răsuceşti bisturiul într-un abces de acest fel, descoperi, ca pe un vierme într-un corp în putrefacţie, un mic monstru orbit de lumina neaşteptată.

Faptele acuzatoare la adresa evreimii s-au adunat în ochii mei când am observat activitatea ei în presă, în artă, în literatură şi în teatru. Cuvintele linguşitoare şi jurămintele nu mai folosiră atunci la mare lucru, chiar nu au mai avut nici un efect. Ajungea deja să priveşti gene-ricele spectacolelor, să examinezi numele acestor înspăimântătoare născociri pentru teatru şi cinema la care făceau reclamă afişele şi te simţeai pentru multă vreme adversarul necruţător al evreilor. Era o ciumă, o ciumă morală, mai rea ca ciuma neagră de odinioară, care, în aceste locuri, infecta oamenii. Şi în ce doze masive era fabricată şi răspândită această otravă ! Fireşte, cu cât nivelul moral şi

intelectual al acestor fabricanți de opere artistice era mai josnic, cu atât fecunditatea lor nu se epuiza, până ce unul din aceşti uşuratici nu ajungea să-i arunce omenirii, ca un motor cu reacție, gunoaiele în față.

Să mai avem în vedere că numărul lor este fără limită; să avem în vedere că, pentru un singur Goethe, natura infestează cu uşurință contemporaneitatea cu zece mii de asemenea smângâlitori, care acționează de acum precum cei mai răi dintre bacili şi otrăvesc sufletele.

Era înspăimântător să te gândeşti, dar nu se putea să-ți faci iluzii în această privință, pentru că evreul părea a fi special hărăzit de la natură să joace acest rol ruşinos.

In asta consta poporul ales ?

Am întreprins atunci o cercetare atentă a numelor tuturor fabricanților de producții necurate pe care le dădea la iveală viața artistică. Rezultatul cercetării a fost din ce în ce mai nefavorabil atitudinii pe care o exprimasem până atunci în privința evreilor, în zadar se împotrivea sentimentul, rațiunea nu mai trăgea nici o concluzie prielnică.

Adevărat este că nouă zecimi din toate aceste gunoaie literare, din arta afectată, din stupiditățile teatrale trebuie să fie debita"e de nişte oameni ce reprezintă abia o sutime din populația țării. Nu e nimic de negat: aşa este.

Am început să examinez din acelaşi punct de vedere iubita mea „presă mondială".

Cu cât sondam mai adânc, cu atât se diminua prestigiul pe care-l avusese în ochii mei obiectul vechii admirații. Stilul era tot mai nesuferit; trebuia să-i respingă ideile, la fel superficiale, ca şi de plate ; imparțialitatea expunerilor mi se părea acum mai degrabă o minciună decât un adevăr : colaboratorii erau evrei.

Mii de detalii, abia remarcate înainte, îmi atraseră atenția, părându-mi-se demne de a fi notate; din contră, începeam să sesizez şi să înțeleg deschiderea altora care îmi dăduseră deja de gândit mai demult.

Acum vedeam sub alt aspect opiniile liberale ale acestei prese ; deosebirea de ton, când ea răspundea atacurilor adversarilor sau liniştea de moarte în locul lor, mi se înfățişau ca nişte trucuri, şi malefice şi demne de dispreț ; cronicile teatrale elogioase erau totdeauna j)entru evrei şi niciodată nu erau denigrați alții decât germanii, înțepăturile ipocrite împotriva lui Wilhelm al II-lea se

repetau atât de des încât trădau un sistem ; la fel, elogiile risipite la adresa culturii şi civilizației franceze ; lipsa de originalitate a foiletoanelor degenera în pornografie şi limbajul acestor ziare avea, în urechile mele, un accent străin; dar originea, în general, a articolelor era atât de neprielnică germanilor că trebuia să fie intenționată.

Cine avea aşadar interes să procedeze ca atare ?

Era acesta numai efectul hazardului ? Eram din ce în ce mai uimit.

Dar evoluția mea fu grăbită de observarea unui alt şir de fenomene. Vreau să vorbesc de concepția, pe care o mare parte a evreilor o avea despre moravuri şi despre morală, şi pe care o punea fără înconjur în practică.

Sub acest aspect strada îmi dădu nişte lecții adeseori penibile.

Rolul pe care îl joacă evreii în prostituția femeilor albe şi mai ales la recrutarea lor pentru prostituție putea fi examinat la Viena mai uşor decât în orice alt oraş al Europei occidentale, excepție făcând poate oraşele din sudul Franței. Când parcurgeai seara străzile şi străduțele din Leopoldstadt, la orice pas, fie că voiai ori nu, erai martor al unor scene care erau ignorate de cea mai mare parte a poporului german până ce războiul le-a oferit soldaților ce au luptat pe frontul de răsărit ocazia de a vedea sau, mai exact, de a fi siliți să

vadă scene asemănătoare.

Prima dată când am constatat ce însemna evreul impasibil şi neruşinat care dirija în acest fel, cu o experiență desăvârşită, revoltătoarea exploatare a viciului in drojdia marelui oraş, un uşor frison mi-a străbătut şira spinării.

Apoi furia a pus stăpânire pe mine.

Acum nu-mi mai era frică să elucidez problema evreiască. Da, mi-am luat această sarcină ! Dar în vreme ce învățam să-1 urmăresc pe evreu în toate manifestările vieții civilizate şi în practica diferitelor arte, m-am ciocnit dintr-o dată de el într-un loc unde nu mă aşteptam să-1 întâlnesc.

Când am descoperit că evreul era şeful social-democrației, a început să-mi cadă o pânză de pe ochi. A fost sfârşitul lungii lupte lăuntrice ce o avusesem de susținut.

In raporturile mele zilnice, cu camarazii muncitori, remarcasem deja cu ce uimitoare uşurință îşi schimbau părerea asupra aceleiaşi probleme, câteodată în câteva zile şi, chiar mai des, în câteva ceasuri, îmi venea greu să înțeleg cum oameni care aveau totdeauna idei rezonabile când le vorbeai între patru ochi le pierdeau dintr-o dată imediat ce reintrau sub influența masei. Asta mă aducea deseori la disperare. Când eram convins, după ce îi

mustra-
sem ceasuri întregi, că de data aceasta spărsesem gheața sau le făcusem lumină asupra absurdității unei prejudecăți şi când mă bucuram de izbândă, îmi dădeam seama cu durere, a doua zi, că trebuia s-o iau de la început; toate eforturile erau zadarnice. Ca un pendul în perpetuă balansare, părerile lor absurde reveniseră în punctul de plecare.

Puteam înțelege acum multe lucruri. Când erau nemulțumiți de soartă, când blestemau destinul ce-i lovea adesea atât de dur, când îi urau pe patronii care li se păreau executori nemiloşi ai crudului lor destin sau când acopereau cu injurii autoritățile care, după părerea lor, nu aveau nici o înțelegere pentru situația în care se găseau, când manifestau contra prețurilor alimentelor şi defilau pe stradă pentru a-şi apăra revendicările, toate acestea erau de înțeles, fără a le mai pune în cauză motivele. Dar ceea ce rămâne de neânțeles pentru mine era ura fără margini ce o arătau în privința propriului popor, ură cu care denigrau tot ce era măreț la acesta, pângărindu-i istoria şi mânjind cu noroi pe marii ei oameni.

Această ostilitate contra propriului spațiu, a propriului cămin, a propriei patrii era şi absurdă şi de neînțeles. Ea era contrară naturii.

Îi puteai vindeca vremelnic pe aceşti rătăciți, dar numai pentru

câteva zile, sau cel mult pentru câteva săptămâni. Iar când îl întâlneai după aceea pe cel pe care-1 credeai convertit, el redevenise cel de altădată.

Recăzuse în starea sa, potrivnică naturii.

* * *

Treptat mi-am dat seama că presa social-democrată era condusă mai ales de evrei; dar nu atribuiam nici o semnificație particulară acestui fapt, pentru că la fel stăteau lucrurile cu celelalte ziare. Un singur ziar putea, probabil, atrage atenția ; nu se găsea nici măcar o singură foaie ce număra evrei printre redactori care să poată fi considerată ca adevărat națională în sensul pe care educația şi convingerile mă făceau să le dau acestui cuvânt.

M-am străduit mai mult şi am încercat să citesc producțiile presei marxiste, dar repulsia ce mi-o inspira sfârşi prin a deveni atât de puternică încât încercai să-i cunosc mai bine pe cei care scorneau această colecție de ticăloşii.

Toți, fără excepție, începând cu editorii, erau evrei.

Am luat în mână toate broşurile social-democrate pe care le-am putut procura şi le-am căutat semnatarii : evrei. Am notat numele a aproape tuturor şefilor : erau, de asemenea, în imensă majoritate membri ai „poporului ales", fie că era vorba de deputați

în Reichsrat sau de secretari ai sindicatelor, de președinți ai organismelor din partid sau de agitatori ai străzii. Mereu mi se înfățișa același tablou puțin liniștitor. Nu voi uita niciodată nume ca Austerlitz, David, Adler, Ellenbogen etc.

Atunci îmi fu limpede că partidul, ai cărui simpli figuranți mi-erau adversari de luni de luptă violentă, se găseau aproape în exclusivitate, prin șefii lor, în mâinile unui popor străin : căci un evreu nu este un german, asta știam o dată pentru totdeauna întru liniștea sufletului meu.

In sfârșit, cunoscusem geniul rău al poporului nostru.

Un singur an petrecut la Viena mă convinsese că nu este muncitor mai înrădăcinat în prejudecăți care să nu depună armele în fața cunoștințelor celor mai juste și a explicațiilor celor mai clare. Mă pusesem la curent cu propria lor doctrină, puțin câte puțin, și ea îmi devenise armă în lupta ce o duceam pentru convingerile mele. Mai tot timpul luptam să-mi apropii victoria.

Trebuia salvată marea masă, chiar cu prețul unor grele sacrificii de timp și răbdare.

Dar niciodată n-am putut scăpa un evreu de modul lui de a vedea lucrurile.

Eram pe atunci încă destul de naiv ca să vreau să-i lămuresc asupra absurdității doctrinei lor ; în cercul meu îngust, vorbeam până mi se usca limba și până răgușeam, imaginându-mi că voi ajunge să-i conving de pericolul nebuniilor marxiste. Obțineam rezultate opuse. Părea că urmările dezastruoase, fruct evident al teoriilor social-democrate și al aplicării lor, nu făceau decât să le întărească hotărârea.

Cu cât discutam mai mult cu ei, cu atât le înțelegeam mai bine dialectica. Contau mai întâi pe prostia adversarului și, când nu mai găseau subterfugii, făceau chiar ei pe proștii. Dacă era fără efect, nu înțelegeau mai mult sau, strânși cu ușa, treceau dintr-un salt pe alt teren ; înșirau truisme din care, imediat admise, extrăgeau argumente în sprijinul unor chestiuni total diferite ; îi pui cu spatele la zid, îți scapă din mână și nu le poți smulge nici un răspuns precis. Când vrei să prinzi pe unul din acești apostoli, nu vei pune mâna decât pe o materie vâscoasă și lipicioasă care vi se va strecura printre degete pentru a se reface după aceea. Dacă îi dai vreunuia o lovitură decisivă încât nu poate, în fața martorilor, decât să-ți susțină părerea, când crezi că ai făcut cel puțin un pas înainte, în ziua următoare vei fi foarte mirat. Evreul nu știe deloc ce s-a întâmplat în ajun ; reîncepe

să divagheze ca şi înainte, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, iar, când îl somezi indignat să se explice, el se preface mirat, nu-şi aminteşte absolut nimic, decât că ți-a dovedit justa fundamentare a spuselor sale cu o zi înainte.

Rămâneam adesea împietrit.

Nu ştiam ce trebuie să le admir mai întâi: abundența verbiajului sau arta de a minți.

Am sfârşit prin a-i urî.

Toate astea aveau şi partea lor bună: pe măsură ce-i cunoşteam mai bine pe şefi, ori cel puțin pe propagandiştii social-democrației, poporul meu îmi devenea mai drag. Cine ar fi putut, în fața abilității diabolice a acestor seducători, să-i blesteme pe nefericiții care le erau victime ? Câtă trudă pentru a triumfa asupra dialecticii perfide a acestei rase! Şi cât de vană era o asemenea victorie asupra unor oameni a căror gură deforma adevărul, negând răspicat cuvintele tocmai rostite, ca să se prevaleze de ele în minutul următor.

Nu, cu cât îi înțelegeam mai mult pe evrei, cu atât eram împins să-i scuz pe muncitori.

Cei mai vinovați în ochii mei nu erau ei, ci toți acei care apreciau că nu merita să te osteneşti să compătimeşti poporul, să-i asiguri drepturile prin legi riguros echitabile, să-i pui, în fine, la zid pe seducător şi pe corupător.

Experiența de fiecare zi m-a dus la cercetarea izvoarelor doctrinei marxiste. Influența ei îmi era acum clară în toate detaliile; ochiul atent descoperea zilnic dovezile progresului ei; era de ajuns un pic de imaginație pentru a închipui urmările ce trebuiau să vină. Problema era acum să aflu dacă întemeietorii ei prevăzuseră ceea ce trebuia să producă opera, ajunsă în ultima formă, sau dacă fuseseră chiar ei victime ale unei erori.

După părerea mea, şi una şi alta erau posibile.

într-un caz era vorba de datoria omului capabil să gândească, să facă opoziție acestei mişcări funeste pentru a împiedica ceea ce era cel mai dăunător; în celălalt caz trebuia admis că autorii responsabili cu această maladie, care infestase popoarele, fuseseră adevărați demoni : căci numai creierul unui monstru, nu acela al unui om, putea concepe un plan de organizare ce trebuia să aibă ca rezultat final prăbuşirea civilizației şi, în continuare, transformarea lumii într-un^deşert.

în acest caz, singura soluție era lupta, lupta cu toate armele ce pot fi procurate de spiritul uman, de inteligență şi de voință, oricare ar fi adversarul către care soarta va înclina balanța.

Deci, am început să studiez în substanță fondatorii doctrinei, ca să cunosc principiile mişcării. Numai cunoaşterea

chestiunii evreieşti, deşi încă neaprofundată, mă îndatora prin atingerea scopului mai repede decât îndrăznisem să sper. Numai ea mi-a permis să compar concret realitatea cu glumele conținute în teoriile apostolilor şi întemeietorilor social-democrației. înțelesesem efectiv ce spuneau vorbele evreului: nu erau folosite decât pentru disimularea ori voalarea gândurilor. Nu trebuie căutat scopul adevărat în text, ci printre rânduri, acolo unde el este cu grijă ascuns.

Aceasta a fost vremea când s-a săvârşit în mine revoluția cea mai adâncă pe care am dus-o vreodată la bun sfârşit.

Cosmopolitul fără energie, care fusesem până atunci, a devenit un antisemit fanatic.

încă o dată — dar era ultima — o nelinişte dureroasă îmi strângea inima.

în timp ce studiam influența exercitată de poporul evreu în perioade îndelungate ale istoriei, m-am întrebat subit, cu nelinişte, dacă destinul, ale cărui țeluri sunt insondabile, nu dorea, din rațiuni neştiute de ceilalți sărmani oameni, şi în virtutea unei hotărâri imuabile, victoria finală a acestui popor ?

Acestui popor îi fusese făgăduit ca răsplată pământul, el care nu trăise niciodată decât pentru pământ ?

79 Marxismul— demolator al civilizației

Dreptul de a lupta pentru conservarea noastră este fondat în realitate, sau el nu există decât în închipuire ?

însuşi destinul mi-a dat răspunsul în timp ce mă cufundam în studierea doctrinei marxiste şi observam cu imparțialitate şi fără efort acțiunea poporului evreu.

Doctrina evreiască a marxismului respinge principiul aristocratic respectat prin natură şi pune în locul principiului etern a! forței şi al energiei predominanța numărului şi ponderea lui moartă. Ea neagă valoarea individuală a omului, contestă importanța entității etnice şi a rasei şi privează umanitatea astfel de condiția prealabilă pusă la baza existenței şi civilizației. Pusă la baza filosofiei universale, ea atrage sfârşitul oricărei ordini omeneşte compatibile. Şi la fel cum o atare lege n-ar putea decât să ducă la haos în acest univers dincolo de care concepțiile noastre se opresc, la fel ea ar însemna aici dispariția locuitorilor planetei.

Dacă evreul, cu ajutorul profesiunii de credință marxiste, va repurta victoria asupra popoarelor, diadema lui va fi coroana mortuară a omenirii.

Atunci planeta noastră va reîncepe să străbată eterul cum

a făcut-o în urmă cu milioane de ani: nu va mai exista nici un om pe suprafața sa.

Natura eternă se ră/bună fără cruțare când se trece peste comandamentele ei.

De aceea cred că acționez conform spiritului Celui Atot-puternic, creatorul nostru, căci:

Luptând contra evreului, eu lupt pentru a apăra lucrarea Domnului.

80

CAPITOLUL III

<titlu>Considerații politice generale

cu privire la șederea mea la Viena</titlu>

Azi sunt convins că omul, în afara cazurilor de excepțională înzestrare, nu trebuie să se lanseze în politica activă înainte de treizeci de ani. Până la această vârstă, într-adevăr, nu poate fi deloc vorba decât de formarea unei platforme, un punct de plecare al examinării diverselor probleme politice care să permită o luare de poziție pe baza ei. Aceasta numai după ce a dobândit un astfel de fond de idei generale şi după ce şi-a făcut temeinice păreri personale asupra fiecărei probleme de actualitate pe care omul matur, cel puțin ca şi caracter, trebuie sau poate să participe la politica cetății.

Dacă nu este aşa, el se expune unui pericol, sau trebuie să-şi modifice considerabil într-o bună zi poziția luată în chestiuni esențiale, sau, deşi perfect informat, trebuie să se mulțumească cu^o doctrină pe care inteligența şi convingerile lui o resping demult, în primul caz, propriile ezitări vor avea consecințe dureroase pentru el — trebuie să se aştepte la aşa ceva — credința partizanilor lui nu va rămâne nezdruncinată. Pentru cei care-i conduce, o astfel de întoarcere la stânga împrejur a şefului înseamnă perplexitate şi adesea un senti-ment de ruşine față de foştii adversari.

în al doilea caz — atât de frecvent astăzi — cu cât şeful crede mai puțin în ceea ce profesează, cu atât mai mult justificarea lui este găunoasă, ternă, cu atât mai mult ea alege argumente vulgare. El nu se mai gândeşte să se pună în mod serios ca garant aljnanifestărilor politice: nu îşi mai dă viața decât pentru convingeri, în acelaşi timp, exigențele în fața partizanilor devin mereu mai mari şi mai neruşinate

până ce, în fine, el sacrifică ceea ce mai era bun într-un lider pentru a deveni politician : acest soi de oameni a căror unică şi adevărată convingere este lipsa de convingere asociată cu o insolenţă supărătoare şi cu o artă neruşinată a minciunii.

81 Politicianul

Când, pentru nefericirea oamenilor decenţi, un astfel de uşuratic ajunge în Parlament, trebuie ştiut, de la început, că modul lui de a face politică nu va consta decât într-o luptă eroică pentru păs»rarea acestei „vaci de muls" pentru el şi pentru familia lui. Când, mai târziu, va avea în grijă soţie şi copii, el se va lupta cu şi mai multă îndârjire pentru mandat. Cine se va orienta spre politică va deveni din această pricină propriul lui inamic; în fiecare mişcare nouă el va vedea cu teamă începutul posibil al sfârşitului său şi, in fiecare om întâlnit în cale, o veritabilă ameninţare.

îmi propun să revin şi mai serios asupra acestei specii de ploşniţe de Parlament.

Desigur.unui om de treizeci de ani îi rămân încă multe de aflat pentru restul vieţii, dar acestea nu trebuie să fie decât un complement şi o completare a unui cadru de noţiuni generale deja dobândite. Cunoştinţele noi nu le vor bulversa pe cele generale deja achiziţionate: din contră, ele vor aduce îmbogăţirea celor dintâi; iar partizanii nu vor trebui să-şi înăbuşe sentimentul că au primit de la el învăţături greşite: ba din contră, vizibila creştere organică a Şefului va fi pentru ei o garanţie, noua lui experienţă contribuind numai la îmbogăţirea propriei doctrine. Mai mult, în ochii lor, aceasta va fi o dovadă a justeţei teoriilor politice pe care le apărăm.

Un şef care trebuie să-şi abandoneze teoriile generale, recu-noscându-le false, nu procedează demn decât dacă este gata să suporte toate consecinţele, într-un asemenea caz, el trebuie să se abţină de la implicarea publică în acţiuni politice ulterioare. Pentru că a căzut dejajn greşeală în câteva aspecte esenţiale, poate să cadă şi a doua oară. în nici un caz el nu are dreptul să continue să pretindă încrederea concetăţenilor, nici s-o accepte.

Astăzi ne conformăm foarte puţin unei astfel de linii de conduită şi aceasta dovedeşte josnicia universală a canaliei care se crede actualmente chemată să facă politică.

Dar se va găsi un singur ales între toate aceste canalii ?

Odinioară m-am ferit să mă afişez în mod deschis aşa cum eram; totuşi cred că m-am ocupat de politică la fel ca oricare. Doar într-un cerc foarte restrâns expuneam ceea ce mă însufleţea sau mă

atrăgea lăuntric. Era mult mai binesă vorbeşti astfel în cerc restrâns: eu învăţam mai puţin să vorbesc decât să pătrund ideile şi părerile adesea extrem de primitive ale oamenilor. Aşa, fără a pierde vremea şi în orice ocazie, continuam să-mi completez cultura. In nici o parte din Germania, condiţiile nu erau atunci, desigur, atât de prielnice ca la Viena.

***

Preocupările politice în vechea monarhie dunăreană erau în ansamblu mai marcante şi interesau un cerc mai larg decât în Germania vremii, excepţie făcând anumite părţi ale Prusiei, precum Hamburgul şi coastele Mării Nordului, înţeleg aici prin Austria acel teritoriu al marelui Imperiu habsburgic, a cărei populaţie germanică a constituit, oricum, nu numai ocazia istorică a formării acestui s u; t, dar singura ce a putut conferi unei formaţiuni politice atât de artificiale viaţa morală ce a animat-o mai multe secole. Şi, pe măsură ce timpul trecea, existenţa şi viitorul statului depindeau tot mai mult de acest nucleu central al imperiului.

Dacă vechile state ereditare reprezentau inima imperiului, inimă care pompa în circuitul vieţii politice şi artistice un sânge mereu proaspăt, Viena era în acelaşi timp creierul şi voinţa.

înfăţişarea Vienei era într-adevăr aceea a unei regine pe tron şi era de ajuns să confere autoritate unităţii atâtor popoare diferite. Ea făcea să se uite, prin măreţia propriei frumuseţi, stigmatele vârstei întregului.

Degeaba tresărise violent interiorul imperiului austriac la luptele sângeroase dintre diversele naţionalităţi: străinii, Germania în special, nu vedeau decât prietenoasa imagine a Vienei. Cu atât mai facilă, această iluzie părea să ia, la acea vreme, un mai strălucitor şi ultim avânt. Sub conducerea unui burgmaistru într-adevăr genial, venerabila reşedinţă a împăraţilor vechiului imperiu se trezi încă o dată la o viaţă miraculos întinerită. Ultimul mare german ieşit din rândurile poporului care a colonizat ţinuturile din est, nu a contat oficial printre „oamenii de stat"; totuşi, acest doctor Lueger, burgmaistru al „capitalei imperiului şi al oraşului de reşedinţă", obţine rând pe rând rezultate nemaiauzite în toate domeniile — se poate spune — economice sau artistice, ale vieţii comunale. Prin această cotitură, el s-a arătat un om de stat mai mare decât au fost atunci toţi „diplomaţii" recunoscuţi.

Dacă aparenţa de naţiune care se numea Austria a sfârşit

prin
a se prăbuşi, acest lucru nu pledează cu nimic contra capacităţii politice a elementului german din fosta marjă de răsărit. Este impo-
sibil, cu zece milioane de oameni, să menţii în timp un stat de cincizeci de milioane, mai ales dacă ipoteze perfect conturate nu-şi
găsesc realizarea chiar la momentul potrivit.

Austriacul german avea concepţii foarte vaste.

Convieţuirea în cadrul unui mare imperiu devenise o obişnuinţă
şi niciodată nu fusese pierdut sensul datoriilor ce decurg din această
situaţie. Numai în interiorul statului, dincolo de frontierele strâmtului

domeniu al coroanei, se mai vedeau şi cele ale imperiului. Da ! şi
când soarta 1-a separat finalmente de marea patrie germană, el s-a
străduit mereu să-şi asume sarcina copleşitoare de a menţine german
ceea ce strămoşii săi smulseseră altădată estului în lupte fără sfârşit,
însă trebuie să avem binişor în vedere că nu toate forţele austriecilor
germani au fost subordonate acestei sarcini, căci inima şi memoria
celor mai mulţi dintre ei nu au încetat nicicând să se îndrepte către
patria mamă comună, iar pentru ţara natală nu a mai rămas decât o
mică parte.

Orizontul general al austriacului german era deja mai larg.
Relaţiile economice îmbrăţişau frecvent ansamblul imperiului pro-
teiform. Aproape toate întreprinderile cu adevărat importante se
găseau în mâinile lui; el furniza cea mai mare parte a personalului
de conducere, tehnicieni şi salariaţi. El se afla şi la baza comerţului
exterior, atâta timp cât evreii nu puseseră mâna pe acest domeniu ce
aproape că li se cuvenea. Politic vorbind, austriacul german întreţinea
de unul singur ansamblul statal. Perioada serviciului militar îl arunca
foarte departe în strâmtele frontiere ale provinciei lui. Proaspăt recrut, primea foarte probabil serviciu într-un regiment german, care putea, la fel de bine, să-şi aibă garnizoana in Herţegovina, ca şi
la Viena sau în Galiţia. Corpul ofiţeresc era încă german, ca şi administraţia superioară în cea mai mare parte. Artele şi ştiinţele
erau tot germane. Excepţie făcea arta de proastă calitate, urmare a
tendinţelor artistice moderne ce ar putea fi atribuite, de altminteri,
tot aşa de bine unei populaţii de negri. Germanii erau cei care monopolizau şi propagau autentica inspiraţie artistică, în muzică, în
arhitectură, în sculptură şi în pictură, Viena era sursa

inepuizabilă care avea grijă de toate în monarhia bicefală, fără să amenințe a seca vreodată.

în sfârşit, elementul german era încă pivotul politicii externe, dacă exceptăm un număr redus de unguri.

Orice tentativă de a salva acest imperiu era totuşi zadarnică pentru că lipsea condiția esențială.

Pentru a triumfa asupra forțelor centrifuge ale diferitelor popoare din statul austriac, nu exista decât o posibilitate : statul să fie guvernat şi, de asemenea, organizat dinăuntru într-o manieră centralistă ; altfel el nu mai putea să existe.

în diferite perioade de luciditate, acestei păreri i s-a dat curs în „mediile nobile", dar a fost curând uitată sau, mai degrabă, îndepărtată ca fiind greu realizabilă. Fiecare proiect de structurare mai federativă a imperiului era avortat obligatoriu în lipsa unui nucleu activ cu

preponderență în stat. La aceasta veneau să se adauge datele interne proprii statului austriac şi esențialmente diferite de cele oferite de Reich-ul german când a fost constituit el de Bismarck. în Germania era vorba doar de a învinge tradițiile politice, căci, din punct de vedere al culturii, exista un fond comun, înainte de orice şi cu excepția câtorva nuclee de străini, Reich-ul nu cuprindea decât pe reprezentanții aceluiaşi popor.

în Austria situația era exact opusă.

Aici, în fiecare țară, — cu excepția Ungariei — memoria politică a unei măreții proprii dispăruse complet, sau, cel puțin, se ştersese sub buretele vremurilor, devenind mai voalată şi mai indis-tinctă. Din contră, când s-a pus în față principiul naționalităților, tendințele etnice prinseră puteri în diverse țări. Triumful lor trebuia să fie cu atât mai uşor cu cât la hotarele monarhiei începuseră să se formeze state naționale, ale căror popoare, din aceeaşi rasă cu cele din puzderia popoarelor din imperiul austriac sau de neam înrudit, au putut exercita asupra celor din urmă o atracție mai mare decât austriecii germani.

Viena însăşi nu a putut suporta multă vreme această luptă.

Curând, dezvoltarea Budapestei a făcut din ea un oraş şi s-a ivit un rival a cărui misiune nu mai era menținerea coeziunii monarhiei bicefale, ci, mai degrabă, întărirea puterii individualităților proprii, în puțin timp, Praga i-a urmat exemplul, apoi Lemberg, Laibach etc. Tot atunci vechile oraşe de provincie se ridicau la rangul de capitale naționale ale unor țări deosebite, devenind centre ale unei vieți intelectuale din ce în ce mai specifice. Numai astfel instinctele

politice etnice au căpătat adâncime şi fundamentare spirituală. Trebuia să vină o zi când puseele diferitelor popoare vor fi mai puternice decât forţa de coeziune a intereselor comune: atunci se va termina cu Austria.

Această evoluţie a fost confirmată începând de la moartea lui losif al Il-îea. Rapiditatea cu care a survenit funcţia unei serii de factori proveniţi în parte de la monarhia însăşi, în parte de la situaţia externă a imperiului.

Dacă s-ar fi vrut în chip serios acceptarea luptei şi a sforţărilor pentru menţinerea statului, numai o centralizare perseverentă şi fermă putea duce Ia atingerea ţelului. Atunci trebuia, înainte de orice, să se impună principiul unei limbi de stat unice, stimulând comunitatea naţională, pur nominală, şi punând în mâinile administraţiei mijloacele tehnice fără de care un stat unificat nu supravieţuieşte. La fel, numai în timp, prin şcoală şi prin propagandă, se poate crea un sentiment naţional comun. Scopul nu putea fi atins în zece sau în

douăzeci de ani : trebuia să scontezi pe secole, la fel cum, în chestiunea colonizării, perseverenţa are mai multă importanţă decât energia cheltuită la un moment dat.

Inutil să insist asupra necesităţii unei unităţi absolute în administraţie.

Foarte instructivă pentru mine a fost observaţia că nimic din toate acestea nu s-a întâmplat, sau mai degrabă nu a devenit realitate. Cel vinovat de omisiune a fost şi singurul vinovat de ruinarea imperiului.

Existenţa fostei Austrii, mai mult decât cea a oricărui stat, era legată de forţa de guvernare. Lipsea ba/a unui stat naţional, care, chiar dacă nu are o direcţie propriu-zisă, posedă totdeauna prin originea etnică o forţă ce-i asigură conservarea. Statul etnic poate câteodată, graţie inerţiei naturale a populaţiei şi puterii de rezistenţă pe care o implică aceasta, să suporte surprinzător şi fără a suferi grav, lungi perioade de administraţie proastă şi de conducere proastă ; este ceea ce se petrece adesea atunci când orice aparenţă de viaţă a dispărut dintr- un trup şi când credem că ne aflăm în prezenţa unui cadavru până ce, deodată, „cel ce trecea drept mort" se scoală şi arată dovezi uluitoare pentru ceilalţi de vitalitate intactă.

Dar cu totul altcumva stă treaba cu un imperiu compus din mai multe popoare, care nu se menţine prin comunitatea de sânge, ci prin o administraţie comună. Orice slăbiciune a conducerii nu va produce într- un asemenea stat o amorţire analoagă cu cea a animalelor în hibernare, ci, din contră, va constitui ocazia trezirii tuturor instinctelor specifice, preexistente în fiecare rasă, şi care nu se pot manifesta într-o vreme dominată de o voinţă anume.

Numai prin educaţie comună, vreme de secole, prin tradiţii comune, prin interese comune etc. poate fi atenuat acest pericol.

Cu cât mai multe vor fi astfel de state tinere, cu atât ele vor fi mai dependente de măreția regimului de guvernare. Adesea s-a văzut că dacă n-a fost continuată opera unor cuceritori sau stăpânitori de geniu, ea a decăzut în neant imediat după moartea marelui fondator.
Mai mult, chiar după secole, aceste pericole nu pot fi considerate depășite. Adesea ele nu fac decât să somnoleze pentru a se trezi apoi brusc deîndată ce regimul, slăbit, ca şi forța educativă şi prestigiul tradițiilor nu mai pot învinge puseul vital propriu anumitor devieri.

Greşeala tragică a Casei de Habsburg a fost neînțelegerea acestora.

Numai unuia dintre ei destinul i-a relevat încă o dată viitorul țării. Apoi această torță s-a stins pentru totdeauna.

Iosif al II-lea, împărat roman al națiunii germane, pătruns de

neliniştea că această casă, presată la frontierele îndepărtate ale imperiului, va dispărea în vârtejul unui Babilon al popoarelor dacă el nu va repara, în extremis, greşeala strămoşilor săi. Cu o putere supraomenească, „prietenul oamenilor" s-a mobilizat contra predecesorilor şi a căutat să repare in zece ani neglijența mai multor secole. Dacă ar fi avut doar patruzeci de ani înainte, dacă numai două generații ar fi continuat în acelaşi spirit opera începută, miracolul ar fi avut probabil loc. Când a murit, abia după zece ani de domnie, epuizat trupeşte şi sufleteşte, lucrarea sa a coborât cu el în mormânt, şi de atunci îşi doarme somnul de veci în cripa Capucinilor, fără să se mai fi trezit vreodată.

Urmaşii lui nu au fost la înălțimea acestei sarcini, nici prin spirit, nici prin voință.

Când primele semne revoluționare ale unor vremuri noi incendiară Europa, Austria începu şi ea să se aprindă, puțin câte puțin.
Dar când flacăra a izbucnit în sfârşit, ardoarea era întețită mult mai puțin de cauze sociale, de clasă sau de politică generală, cât de ieşiri de natură etnică.

Revoluția de la 1848 a fost pretutindeni o luptă între clase ; în Austria ea însemna deja începutul unor lupte naționale. Germanul care, uitând originea răzvrătirii revoluționare sau necunoscând-o, se punea în slujba ei, îşi pecetluia astfel propria soartă. El ajuta la trezirea spiritului democrației occidentale, care, în scurtă vreme, a înlăturat bazele propriei existențe.

Reprezentarea parlamentară, fără instituirea şi consolidarea prealabilă a unei limbi comune de stat, dădea prima lovitură

preponderenţei germane a monarhiei. Dar, începând din acest moment, statul însuşi era pierdut. Tot ce a urmat nu este decât istoria declinului unui imperiu.

A urmări această dezagregare este emoţionant şi instructiv. Sentinţa istoriei a fost executată prin mii şi mii de evenimente mărunte. Cea mai mare parte a austriecilor îşi continua drumul, oarbă, în mijlocul semnelor de prăbuşire ; aceasta dovedea numai voinţa lui Dumnezeu de a nimici Austria.

Nu vreau să mă pierd în detalii ce nu sunt obiectul acestei cărţi; vreau numai să examinez mai în adânc unele din aceste evenimente care, cauze eterne ale ruinării statelor şi popoarelor, prezintă un interes în actualitate şi care, în fine, m-au ajutat să-mi fundamentez concepţiile politice.

' * * *

în fruntea instituţiilor ce puteau justifica cel mai clar

fărîmiţarea monarhiei austriece, chiar în ochii mai puţin clarvăzători ai micului burghez, se afla cea care, mai mult decât oricare alta, ar fi trebuit să numere printre atributele sale puterea : Parlamentul, sau, cum se numea el în Austria, Reichsrat-ul.

Evident că modelul acestei instituţii se afla în Anglia, în ţara „democraţiei" clasice.

A fost luată cea mai fericită rânduială şi adusă la Viena, schimbând-o cât mai puţin cu putinţă.

Sistemul englez bicameral şi-a celebrat reînvierea în Camera deputaţilor şi Camera nobilimii. Numai edificiile erau, în ele însele, cu ceva diferite.

Când, odinioară, Barry a făcut să răsară din valurile Tamisei Palatul Parlamentului, el a pus la lucru istoria Imperiului britanic de unde s-a inspirat în decorarea celor l 200 de nişe, console şi coloane ale Palatului : statuile şi tablourile făcură din Camera Lorzilor şi din Camera Comunelor templul Gloriei Naţiunii.

Aici survine pentru Viena o primă dificultate : când danezul Hansen a terminat ultima coamă de zid a palatului de marmură destinat noii reprezentări a poporului, el nu a avut altceva mai bun de făcut decât să împrumute arta decorativă a antichităţii. Oameni de stat şi filosofi greci şi romani decorară reşedinţa teatrală a „democraţiei vestului" şi, ca un simbol ironic, cele patru puncte cardinale, redând

astfel în afară tocmai cea mai expresivă imagine a activității dinăuntru.

Naționalitățile ar fi refuzat, văzând în ea o ofensă şi o provocare, omagierea, în această clădire, a istoriei austriece. Ca şi în Reich-ul însuşi, numai în tunetele bătăliilor din primul război mondials-a îndrăznit să se atribuie poporului german, printr-o inscripție, clădirea Wallot.

Când, neavând încă douăzeci de ani, am intrat pentru prima oară în Palatul Franzensring pentru a asista la o şedință a Camerei deputaților, am fost tulburat de cel mai puternic sentiment de repulsie.

Detestam Parlamentul ca instituție, dar nu în întregime. Din contră, tendințele mele liberale nu-mi îngăduiau încă să văd alt mod de guvernare. Gândul la vreo dictatură oarecare mi-ar fi apărut, în legătură cu atitudinea mea față de Casa de Habsburg, ca o crimă împotriva libertății şi a oricărei rațiuni.

Contribuia mult la asta admirația reală pentru Parlamentul englez: ea îmi fusese inspirată, fără să-mi dau seama, de nenumărate ziare, pe care, în tinerețe, le citisem şi nu mă mai putusem astfel desprinde de ele fără fasoane. Demnitatea cu care Camera Inferioară s-a achitat de obligațiile pe care presa le prezenta în culori atât de frumoase mi-au impus foarte mult respect. Putea exista vreo formă

mai elevată de guvernare a unui popor cu de la sine putere ? De acolo, cu exactitate, aversiunea mea pentru Parlamentul austriac: îi consideram mulțimea rătăcirilor drept nedemne pentru gloriosul lui model. Dar un nou argument veni să se adauge celor dinainte.

Elementul german în statul austriac depinde de soarta ce i-o oferea Reichsratul.Până la introducerea votului universal secret, exista încă o majoritate germană în Parlament, modestă, este adevărat. Această situație dădea de gândit, căci atitudinea nesigură a social-democrației în problema națională o făcea mereu să meargă împotriva aspirațiilor germanilor de fiecare dată când interesele acestora erau în joc : aceasta de teamă că partizanii se vor desprinde de ea în popoare străine. Deja social-democrația nu mai putea fi considerată ca un partid german, iar instituția sufragiului universal făcea să înceteze supremația germană din punct de vedere numeric. Calea către „degermanizare" era acum deschisă.

De atunci instinctivul meu spirit de conservare naționalistă nu s-a mai împăcat cu o cameră a reprezentanților poporului, în care tot ce era german nu numai că era prust reprezentat, dar fusese

trădat. Aceste defecte, ca atâtea altele, erau mult mai puţin imputabile sistemului electoral decât statului austriac însuşi. Deja mă gândisem că pentru majoritatea germană nu se vor mai ivi ocazii să-şi recupereze poziţia primordială în Parlament atâta vreme cât vechiul stat va supravieţui.

Cu această dispoziţie am pătruns pentru prima dată în aceste locuri la fel de venerate, ca şi de denigrate. De altminteri, nu le veneram decât având în vedere nobleţea magnifică a edificiului : o minune greacă pe pământ german.

Dar îmi trebui foarte puţin timp pentru a mă revolta în faţa lamentabilului spectacol ce mi se desfăşura sub ochi!

Erau prezente câteva sute de reprezentanţi ai poporului, care aveau de tranşat tocmai o chestiune economică importantă. O singură zi mi-a ajuns pentru a acumula informaţii pentru o reflecţie de mai multe săptămâni.

Valoarea intelectuală a discursurilor se situa la un nivel foarte scăzut, dar altfel nu le puteam integral urmări, căci unii dintre aceşti domni nu vorbeau germana, ci slava, limba lor maternă, sau chiar un dialect. Aveam ocazia să aud cu propriile urechi ceea ce nu ştiam până atunci decât din ziare. O masă colcăitoare de oameni gesticulând, interpelându-se unii pe alţii pe toate tonurile şi, deasupra tuturor, un moşneag tânguitor, leoarcă de transpiraţie, scuturând cu putere clopoţelul şi străduindu-se fie prin apeluri la calm, fie prin

îndemnuri, să aducă în discuţie un pic de prestanţă parlamentară.

Nu m-am putut abţine să nu râd.

Am revenit după câteva săptămâni. Spectacolul se schimbase, era de nerecunoscut. Sala era complet goală. Lumea dormea ; câţiva deputaţi stăteau pe locurile lor şi se priveau căscând. Unul din ei „ţinea un discurs". Era prezent un vicepreşedinte, care privea sala cu un aer vizibil plictisit.

Am început să reflectez. Acum, de fiecare dată când aveam răgazul, reveneam la Reichsrat şi, tăcut şi atent, priveam spectacolul, ascultam discursurile — când erau comprehensibile—studiam feţele mai mult ori mai puţin inteligente ale aleşilor naţiunilor şi ai acestui lamentabil stat, făcându-mi astfel, puţin câte puţin, nişte idei personale asupra chestiunii. Un an de observare liniştită mi-a ajuns pentru a-mi modifica sau a-mi înlătura complet vederile anterioare asupra naturii acestei instituţii. Nu mai simţeam revoltă lăuntrică contra formei mediocre pe care o luase ea în Austria, ci atacam acum Parlamentul

însuşi. Crezusem până atunci că tot răul provenea de la faptul că Parlamentul'austriac nu avea majoritate germană. Astăzi sunt de părere că el trebuia căutat în forma şi în natura instituţiei însăşi.

Un întreg şir de întrebări apărea atunci în sufletul meu.

începeam să mă familiarizez cu principiul democratic al „deciziei majorităţii", fundament al întregului sistem, nu fără a acorda o serioasă atenţie valorii intelectuale şi morale a oamenilor cărora calitatea de aleşi ai naţiunilor le impunea să-şi îndeplinească mandatul.

Am învăţat astfel să cunosc, în acelaşi timp, instituţia şi pe cei care o alcătuiau.

în câţiva ani pentru mine s-a conturat limpede, în toate detaliile, tipul cel mai nobil al timpurilor moderne : parlamentarul. El a început să îmbrace în mintea mea o formă care n-a suferit, de atunci, nici o schimbare esenţială. O dată mai mult, lecţiile realităţii mă apărau de eşuarea într-o teorie socială care poate părea multor oameni un pic seducătoare la prima vedere, dar care nu trebuie socotită mai puţin unul din semnele de declin ale omenirii.

în Europa occidentală de astăzi, democraţia este precursoarea marxismului, care nu poate fi conceput fără ea. Ea este pentru această ciumă mondială terenul de cultură, unde se poate propaga epidemia. Şi ea îşi găseşte expresia în parlamentarism, avorton în care orice scânteie divină a încetat din nefericire să însufleţească noroiu| în care s-a pietrificat.

îi sunt foarte recunoscător destinului că m-a făcut să studiez această chestiune în timp ce mă aflam încă la Viena, căci cred că în

Germania aceleiaşi perioade nu aş fi putut tranşa lucrurile atât de uşor. Dacă aş fi simţit tot ridicolul acestei instituţii numite „Parlament" mai întâi la Berlin, fără îndoială că aş fi căzut într-un exces contrar şi m-aş fi alăturat, din raţiuni în aparenţă execelente, celor care nu vedeau salvarea poporului şi a Reich-ului decât printr-o întărire a puterii şi a ideilor imperiale, salvare pe care o compromiteau totuşi din cauza necunoaşterii epocii lor.

în Austria nu aveam a mă teme că voi cădea atât de uşor dintr-o greşeală în alta. Dacă Parlamentul nu însemna mare lucru, Habsburgii nu înseninau nici ei mai mult şi poate nici mai puţin. Nimic nu s-ar fi sfârşit dacă ai fi îndepărtat parlamentarismul ; problema rămânea intactă : atunci ce ? Suprimarea Reichsrai-uliti însenina să rămână ca putere guvernantă doar Casa de Habsburg : idee complet inadmisibilă, mai ales pentru mine.

Dificultatea rezolvării acestui caz special m-a făcut

să mă dedic în întregime problemei, ceea ce n-aş fi făcut desigur în alte condiţii, tânăr cum eram.

Ceea ce mi-a dat mai mult de gândit a fost lipsa evidentă a oricărei responsabilităţi în sarcina oricui ar fi revenit.

Parlamentul ia o decizie : oricât de catastrofale ar putea fi consecinţele, nimeni nu poartă răspunderea, nimeni nu poate fi chemat să dea socoteală. Căci este vorba într-adevăr de asumarea unei răspunderi oarecare, atunci când, după un dezastru fără precedent, guvernul vinovat demisionează, sau majoritatea se schimbă, sau Parlamentul este dizolvat ?

O majoritate nesigură de indivizi poate fi ea făcută vreodată responsabilă ?

i Are vreun sens ideea de responsabilitate dacă ea nu este asumată de o persoană stabilită ?

II poţi face practic responsabil pe şeful unui guvern de actele cele a căror origine şi îndeplinire implică voinţa şi adeziunea unei mulţimi de indivizi ?

Nu se vede oare sarcina unui conducător mai puţin în conceperea unui plan decât în arta de a-i face înţeleasă valoarea pentru o turmă de capete seci, numai că să-i cerşeşti apoi binevoitoarea aprobare ?

Criteriul omului de stat este acela de a poseda în acelaşi grad arta de a convinge şi fineţea diplomatică de a sesiza cele mai valoroase principii şi de a lua cele mai mari hotărâri ?

Aceasta dovedeşte incapacitatea unui conducător care nu reuşeşte să câştige cu o idee definită majoritatea unei adunări, o

veritabilă tumoare invadând organismul în condiţii mai mult ori mai puţin bune ? S- a întâmplat cumva vreodată ca o adunătură de oameni să fi înţeles vreo idee înainte ca succesul să-i fi relevat măreţia ?

Orice acţiune a unui geniu nu este la nivelul de jos o ofensivă dusă de el împotriva inerţiei maselor ?

Atunci ce trebuie să facă omul politic care nu reuşeşte prin linguşiri să câştige mulţimea în favoarea proiectelor lui ?

Trebuie ea stipendiată ?

Sau chiar trebuie, în faţa stupidităţii concetăţenilor, să renunţi la împlinirea sarcinilor ce au o necesitate vitală ? Trebuie să te retragi ? Trebuie să continui ?

Cum poate un om de caracter să rezolve conflictul între o

astfel de situație şi ceea ce el consideră decent, sau mai precis cinstit ?

Unde este democrația între datoria față de comunitate şi obligațiile de onoare ?

Conducătorul veritabil nu trebuie să se abțină de la metodele de guvernare care îl împing în rândurile politicienilor lipsiți de o viziune de ansamblu ?

Şi invers, acest politician fără vederi largi nu se va simți obligat să facă o politică din faptul că niciodată el nu va fi acela care până la urmă va purta greutatea răspunderilor, ci o turmă nedistinctă de oameni ?

Principiul parlamentar al majorității nu va duce îndeosebi la distrugerea ideii de şef ?

Se poate crede că progresul uman vine, oricât de puțin, din creierul majorității şi nu din capul unui singur om ?

Sau se poate chiar pretinde să trecem în viitor peste această condiție prealabilă a civilizației ?

Dimpotrivă, nu pare ea mai necesară astăzi ca niciodată ?

Când principiul parlamentar al autorității majorităților învinge pe acela al unuia singur şi înlocuieşte pe şef prin număr şi prin masă, el merge contra principiului aristocratic al naturii, pe care se sprijină de altminteri o concepție a nobleții care nu lasă loc nimănui să intre în primii zece mii.

Ce dezastru aduce această instituție modernă a suveranității parlamentare este greu de imaginat pentru un cititor al presei evreieşti, dacă nu a învățal să reflecteze şi să judece în deplină libertate. Ea înseamnă, în primul rând, înăbuşirile în ansamblu, a vieții politice sub un val de incidente mărunte de o meschinărie incredibilă.
Astfel, cu cât adevăratul şef se va retrage dintr-o activitate politică, care, în cele mai multe cazuri, va consta mai puțin în activitate

creatoare şi în muncă rodnică, în tranzacții diverse pentru a câştiga favorurile majorității, cu atât natura însăşi a acestei activități politice, va conveni spiritelor meschine, şi, ca urmare, le va captiva.

în zilele noastre, cu cât un astfel de negutător de piei de cloşcă va fi mai meschin şi mai ignorant, cu atât mai mult el va fi conştient de mediocritatea dezolantă a actelor sale publice şi va aprecia un sistem de guvernământ, care nu-i cere nici cine ştie ce forță, nici geniu, dar care se adaptează foarte bine la o anume şiretenie țărănească, neavând nimic

comun cu forţa spirituală a unui Pericle. Un asemena prost nu are a se teme de greutatea răspunderilor lui, iar consecinţele faptelor şi gesturilor sunt cea mai mică dintre grijile sale; căci el are pertinenţa să înţeleagă, că, oricare ar fi rezultatul elucubraţiilor sale „politice", căderea îi este deja scrisă în stele : va veni o zi, când, va face loc unui spirit la fel de mare. Iată încă un semn al acestui soi de decadenţă : cu cât sporeşte numărul oamenilor de stat eminenţi, în aceeaşi măsură este terfelită clasa lor intelectuală. Această clasă este minimalizată şi mai mult, în strâns raport cu josnicia majorităţilor parlamentare; se înţelege efectiv foarte bine, pe de o parte, că spiritele valoroase refuză să devină preoţi umili ai neruşinaţilor şi impotenţilor palavragii, iar, pe de altă parte, că reprezentanţii majorităţii, adică ai prostiei, nu urăsc nimic mai violent decât pe un om superior. O cameră de deputaţi mediocră încearcă totdeauna o mare consolare să se ştie condusă de un şefa cărei valoare este la nivelul ei; fiecare are astfel satisfacţia că poate, din timp în timp, să strai ucească şi, mai ales, să spună: pentru că Petre poate să fie patron, de ce să nu fie şi Pavel, într-o bună zi ?

Dar, în fondul intim al acestei născociri a democraţiei, se poate observa un fenomen ce se manifestă scandalos astăzi, cu o intensitate crescândă : este laşitatea unei bune părţi a aşa zişilor noştri „conducători". Ce şansă pentru ei, ca atunci când au de luat o decizie de o oarecare importanţă să se poată adăposti sub umbrela unei majorităţi ! Ajunge dacă ai văzut o singură dată un astfel de tâlhar politic, cerşind neliniştit, înainte de fiecare decizie, aprobarea majorităţii, asigurându-şi astfel „complicii" necesari şi putând, în orice caz, să se spele pe mâini de toate răspunderile — un om drept, un om de suflet, nu poate nutri decât ostilitate şi repulsie faţă de astfel de metode politice, fn timp ce ele vor atrage, dimpotrivă, numai caractere meschine. Cel ce refuză să-şi asume personal răspunderea acţiunilor lui şi care caută, din contră, să se pună la adăpost pentru totdeauna, nu este decât un mizerabil şi un laş. Şi când conducătorii unei najiuni sunt astfel de .avortoni, în curând vor fi de suportat numai consecinţe grave. Nu mai avem curajul să acţionăm cu fermitate; ne place să suferim mai degrabă injurii mârşa

decât să ne sforţăm să luăm o hotărâre şi nici unul nu va ieşi în faţă pentru a plăti cu propria persoană, dacă vreo hotărâre cere vreo execuţie fără şovăire.

Căci este un lucru pe care nu trebuie, nu avem dreptul să-

uităm : majoritatea nu poate niciodată înlocui un om. Ea reprezintă totdeauna nu numai pe proşti, ci şi pe laşi. Şi, de asemenea, este adevărat că o sută de capete seci nu pot valora cât un înţelept, nici o sută de poltroni nu pot lua o decizie eroică.

Totuşi, cu cât şeful guvernului îşi asumă mai puţine răspunderi importante, cu atât mai mult se vor găsi oameni lamentabil de mediocri, care se vor simţi chemaţi să-şi pună la dispoziţia naţiunii, energiile lor nemuritoare. Nimic nu-i va reţine până la urmă să vină să se aşeze la rând ; fac coadă, numără nelinişţiţi câţi aşteaptă înaintea lor şi calculează până şi numărul orelor ce le trebuie, la prima vedere, pentru a-şi atinge scopul. Orice loc vacant este dorit cu ardoare : orice scandal care-i scoate la lumină este binevenit. Şi dacă totuşi unul dintre ei se cramponează de situaţia dată, ceilalţi o resimt aproape ca pe o smulgere din ordinea sacră a solidarităţii comune. Atunci ei se supără şi nu au odihnă până când obraznicul, în sfârşit „căzut", nu redă comunităţii spre liberă folosinţă locul său încă cald. Şi, după lovitură, el nu va mai fi prea aproape de a-1 recuceri. Căci, îndată ce una din aceste întristătoare personalităţi e obligată să-şi părăsească locul, ea nu mai poate decât să se strecoare din nou în rândurile celor care aşteaptă, dacă strigătele şi înjurăturile ce-1 întâmpină îi vor mai îngădui s-o facă.

Rezultatul acestor lucruri este perindeala înspăimântător de rapidă a titularilor de pe posturile şi din funcţiile cele mai importante din stat: consecinţele sunt totdeauna nefaste şi adesea catastrofale. Căci numai proştii şi incapabilii cad victime acestor năravuri parlamentare ; la fel şi chiar mai ceva devine treaba cu adevăratul şef, când, în fine, destinul cheamă un om demn de acest nume să ocupe locul respectiv. De îndată ce şeful şi-a scos capul, imediat se ridică în faţa lui un baraj fără fisură, mai ales dacă această minte puternică, ce-ţi îngăduie să penetreze într-o societate atât de elevată, nu provine din rândurile lor. Aceşti domni ţin foarte mult să nu se afle decât între ei, şi urmăresc cu o ură comună orice creier ce ar putea face figură de unitate printre zerouri. Instinctul lor, orb pentru foarte multe lucruri, devine de data aceasta foarte clarvăzător.

Rezultă că aceste clase conducătoare suferă de o sărăcie de spirit din ce în ce mai accentuată. Şi fiecare poate aprecia cât pot să sufere naţiunea şi statul pentru că nu aparţine şi el acestui soi de „şefi". Regimul parlamentar era pentru vechea Austrie o ciorbă culturală

Sigur că miniştrii-preşedinţi erau numiţi de împărat sau

rege, dar el nu făcea decât să ratifice de fiecare dată expresia voinței parlamentarilor. Toate tranzacțiile pentru locurile de ministru proveneau din cel mai bun aliaj al democrației occidentale. Rezultatele valorau tot atât cât valorau şi principiile. Mai cu seamă, erau previzibile la înlocuirea fiecărei personalități în răstimpuri de fiecare dată mai scurte; asta devenea până la urmă o veritabilă cursă. De fiecare dată, valoarea „omului politic" ales era un pic mai mică, până s-a ajuns la acest tip de mărunți păduchi de Parlament, a căror capacitate politică nu se măsoară decât prin arta de a şti de fiecare dată să se lipească de o majoritate, altfel spus să-şi aranjeze micile „afaceri" politice ; ele sunt singurele treburi practice pentru care au aptitudine. La toate aceste discipline, Viena era cel mai bun loc de observare şi cea mai bună şcoală ce se putea frecventa. De asemenea, îmi plăcea să pun în cumpănă cunoştințele şi capacitățile acestor reprezentanți ai poporului şi dificultatea problemelor ce le aveau de rezolvat. De aceea, trebuia evaluat bine şi de mai aproape orizontul intelectual al deputaților noştri; procedând aşa nu mai puteai să nu te interesezi de împrejurările în care aceste astre strălucitoare fuseseră descoperite pe firmamentul vieții noastre publice.

Felul în care capacitățile reale ale acestor frumoşi domni sunt puse în serviciul patriei — deci însăşi tehnica activității lor politice — merită de asemenea osteneala de a fi studiat şi examinat în fond.

Spectacolul vieții parlamentare părea cu atât mai lamentabil cu cât pătrundeai mai mult în structura intimă, studiind oamenii şi faptele cu o obiectivitate pătrunzătoare, fără menajamente : obiectivitate desigur foarte indicată în privința unei instituții ai cărei partizani nu construiesc două fraze fără a face aluzie tot la aceeaşi „obiectivitate", ca la unica bază justă de unde se poate examina o chestiune sau lua o poziție. Atunci, să-i cercetăm, la rândul lor, pe aceşti domni, pe ei şi regulile crudei lor existențe şi vom ajunge la rezultate uimitoare.

Nu există principiu, care, examinat în mod obiectiv, să fie atât de fals ca principiul parlamentar.

Să trecem peste felul cum a avut loc alegerea domnilor reprezentanți ai poporului şi mai ales cum au ocupat scaunul şi noua lor demnitate. Este evident că succesul fiecăruia nu dă

satis-
facție decât unei părți infime din dorințele şi din nevoile unui întreg
popor. Este suficient să-ți dai seama că inteligența politică a masei
nu este destul de dezvoltată pentru a ajunge de una singură la
concepții politice generale şi precise şi pentru a găsi oameni care
să fie capabili s-o facă să ajungă acolo.

95 Opinia publică

Ceea ce noi desemnăm mereu prin „opinie publică", nu constă decât într-o parte mai mică în experiența personală şi cunoştințele indivizilor ; din contră, ea este în mai mare parte stârnită, şi asta cu o perseverență şi o forță de persuasiune adesea remarcabile, prin ceea ce se numeşte „informație".

La fel cum convingerile religioase ale fiecăruia dintre noi decurg din educație şi cum acestea sunt numai aspirațiile religioase ce dormitează în inima omului, tot aşa opinia politică a maselor este rezultanta unei pregătiri sufleteşti şi spirituale, adeseori incredibil de perseverente şi de profunde.

Partea ce are o priză mult mai puternică la „formația" politică, desemnată în acest caz, foarte nimerit, prin cuvântul propagandă, revine presei. Ea îşi asumă în primul şi în primul rând munca de „informare" şi atunci devine un fel de şcoală pentru adulți. Numai că, acest învățământ nu este în mâinile statului, ci în aceleaşi gheare puternice, care, în cea mai mare parte, sunt nefaste, încă tânăr, la Viena am avut ocazia să mă apropii de proprietarii şi de fabricanții de idei ai acestei maşini de educat poporul. Prima mea uluială fu dată de puținul timp necesar acestei puteri, cea mai pernicioasă din stat, ca să creeze o opinie definită, chiar dacă ea este îndreptată împotriva aspirațiilor celor mai adevărate şi mai sigure ale comunității, în câteva zile, presa ştie să facă dintr-un ridicol şi mărunt detaliu o problemă de stal de mare importanță şi invers, în tot atât de puțin timp, ea face să intre în uitare, probleme vitale până la radierea lor completă din gândirea şi din memoria poporului.

Astfel, în câteva săptămâni se ajunge, ca prin farmec, să fie scoase din neant câteva nume, şi de ele să se lege, printr-o mare publicitate, speranțe nemaiauzite, să li se creeze, în fine, o populari-
tate atâta cât un om de autentică valoare nu poate spera în întreaga

lui viață ; nume pe care cu o lună mai devreme nu le auzise nimeni pronunțate sunt lansate peste tot, în timp ce fapte vechi şi binecu-noscute, relative la viața statului şi Ia cea publică, sunt îngropate de vii. Uneori aceste nume au fost pronunțate chiar asociate unor asemenea turpitudini de parcă mai degrabă trebuiau să rămână asociate cu nişte josnicii şi ticăloşii neîndoielnice. La evrei trebuit studiată în special infamia care constă în deversarea dintr-o singură mişcare şi din sule de pubele în acelaşi timp, ca la mişcarea unei baghete magice, ă celor mai josnice şi mai ruşinoase calomnii pe veşmintele imaculate ale unui om de onoare : atunci trebuie tratați aceşti periculoşi golani ai jurnalelor cum merită.

Nu rămâne nimic de care să nu fie în stare aceşti cavaleri ai

industriei gândului pentru a-şi atinge scopurile lor odioase.

Ei ajung până acolo încât să se amestece în treburile de familie cele mai intime ; scotocesc până ce instinctul de căutător de trufe îi face să găsească vreun eveniment jalnic, bun să dea lovitura de grație victimei. Dacă nu găsesc absolut nimic, în ciuda flerului lor, nici în viața publică, nici în viața privată, aceşti uşuratici fac pur şi simplu recurs la calomnie, ferm convinşi nu numai că va rămâne ceva în ciuda tuturor retractărilor, chiar şi atunci când zvonul din sute de guri îşi va atinge efectul doar în câteva ziare complice şi toate protestele victimei vor rămâne cel mai frecvent fără efect. Pe dea-supra, această bandă de pramatii nu atacă din vreun motiv obişnuit, sau care ar fi înțeles ca atare.

Ferească Dumnezeu ! Când unul din aceşti vagabonzi de mahala încearcă să-şi convingă dragii lui cetățeni, el se înconjoară cu viclenie ca o sepie, de propria-i murdărie, de vorbe frumoase pline de dragoste şi de miere; el se risipeşte în proteste legate de „obligațiile ziaristului" în minciuni la fel de jalnice ; acest lucru merge mai departe, în adunări sau congrese, unde acest flagel bântuie cu cea mai mare intensitate ; atunci defăimătorul bate câmpii despre o formă foarte specială a onoarei „onoarea jurnalistică" şi toată această adunătură de canalii o aprobă dând din cap cu gravitate.

Iată banda care fabrică „opinia publică" şi din care se vor naşte apoi parlamentari, aşa cum Venus s-a născut din spuma

mării.

Pentru a descrie detaliat mecanismul instituției parlamentare și pentru a arăta tot ce e iluzoriu în ea, ar trebui să se scrie volume. Dar dacă, renunțând la privirea de ansamblu, nu se ia în seamă decât rezultatul activității, vor rămâne destule pentru a trage concluzia că ea trebuie considerată ca un nonsens în chiar obiectul ei, chiar privit în spiritul cel mai ortodox.

Se va înțelege mai repede și mai ușor că omul s-a rătăcit periculos și nebunește, mergând pe acest drum, mai ales în comparație cu parlamentarismul democratic din veritabila democrație germană.

Caracteristica cea mai ușor de remarcat a parlamentarismului este următoarea : se alege un anumit număr de bărbați (sau și de femei, de o vreme încoace) — să zicem cinci sute — și de acum încolo lor le revine sarcina de a lua, în toate problemele importante, hotărârea definitivă. Ei sunt deci practic singura forță de guvernământ ; ei numesc chiar un cabinet, care, în ochii celor dinafară, ia conducerea treburilor statului, dar nu este decât o aparență. In realitate, acest pretins guvern nu poate face un pas fără a cerși în prealabil acordul întregii adunări. Dar atunci nu va putea fi făcut

responsabil de nimic, pentru că hotărârea finală este mereu cea a Parlamentului și nu a sa. El nu este niciodată decât executorul voinței majorității. Nu vei ști să te pronunți echitabil asupra capacității lui politice decât după arta cu care el se pricepe, fie să se muleze după opinia majorității, fie să o aducă la opinia sa. Dar, în acest fel, cabinetul decade de la rangul de guvern autentic, la acela de cerșetor in fața oricărei majorități. El nu va avea, de acum înainte, altă grijă mai presantă decât să se asigure, din timp în timp, de aprobarea majorității existente, sau, mai degrabă, să încerce să formeze una nouă, mai bine orientată, îi reușește : îi va fi îngăduit să guverneze încă un timp ; dacă nu, nu are decât să plece. Justețea propriu-zisă a vederilor, nu joacă nici un rol în asta.

Astfel orice noțiune de responsabilitate este practic abolită.

Foarte ușor se văd consecințele acestei stări de lucruri:

Cei cinci sute de reprezentanți ai poporului, de

profesiuni şi cu aptitudini diverse, formează un ansamblu eterogen şi adesea lamentabil. Căci să nu credeți nicidecum că aceşti aleşi ai națiunii sunt mai mult decât inteligenți. Nu se poate pretinde, sper, că apar oameni de stat din sutele de buletine de vot ale alegătorilor, care sunt mai mult decât inteligenți. Nu se prea ştie cum să te împotriveşti ideii absurde că geniul ar putea fi rodul sufragiului universal! Mai întâi, o națiune nu dă un autentic om de stat decât în zilele faste, nu dă nici sute şi nici dintr-o dată; apoi, masele sunt ostile oricărui geniu adevărat. Sunt mai multe şanse să treci o cămilă prin urechile acului decât să „descoperi" un om mare în urma unor alegeri. Tot ce s-a realizat extraordinar de când lumea e lume s-a făcut prin acțiuni individuale. Totuși, cinci sute de persoane de valoare mai mult decât modestă iau decizii relative la chestiunile cele mai importante ale națiunii şi instalează guverne, care trebuie apoi, înainte de a rezolva fiecare problemă în parte, să se pună de acord cu augusta adunare; politica este făcută deci de cei cinci sute.

Şi cel mai frecvent totul pare că merge bine !

Să nu luăm în considerare geniul reprezentanților poporului. Să luăm în considerare pur şi simplu diversitatea problemelor de rezolvat, multitudinea legăturilor de dependență mutuală ce îmbină între ele soluțiile şi deciziile, şi vom înțelege întreaga neputință a unui sistem de guvernare, care remite puterea de decizie unei adunări plenare, din care, doar o parte infimă, posedă cunoştințele şi experiența cerute pentru a trata problema în discuție. Aşa că afaceri!e economice cele mai importante vo; fi tratate într-un forum în care nu se va găsi nici măcar un membru din zece care să fi făcut cândva economie politică. Aşa că decizia finală asupra unui subiect

anume stă în mâinile unor oameni care nu au nici cea mai mică idee asupra chestiunii în cauză.

La fel se întâmplă în toate problemele Totdeauna se găseşte o majoritate de neputincioşi şi de ignoranți care face să se încline balanța, dat fiind faptul că compoziția adunării nu variază şi ea, atunci când problemele abordate nu ating toate domeniile vieții publice : acest lucru ar trebui să presupună o continuă rulare a deputaților chemați să discute şi să decidă. Este imposibil să laşi aceiaşi oameni să trateze o problemă de interes comercial şi o

chestiune de politică generală. Ar trebui să fie cu toții genii universale aşa cum apar la mai multe secole o dată. Vai ! Cel mai des ei nu sunt aşi, ci diletanți mărginiți, suficienți şi plini de sine, nişte intelectuali demimondeni de cea mai joasă speță. De unde lejeritatea adesea de necrezut cu care aceşti domni vorbesc şi trag concluzii asupra unor subiecte pe care cele mai mari spirite nu le-ar aborda decât după îndelungă reflecție, îi vedem luând măsuri de cea mai mare importanță pentru viitorul unui stat întreg, respectiv al unei națiuni, ca şi cum la masă ar fi o partidă de taroc sau de popa-prostu', iar nu soarta unui neam.

N-am fi îndreptățiți dacă am crede, că fiecare deputat dintr-un asemenea Parlament ia mereu cu de la sine putere hotărâri, cu o inimă atât de uşoară.

Nu, absolut de loc. Din contră, aceste rătăciri, obligând pe anumiți deputați să ia poziție asupra chestiunilor care le scapă, le slăbesc puțin câte puțin caracterul. Căci nici unul nu va avea curajul să declare : „Domnilor, cred că nu înțelegem nimic din această afacere. Cel puțin în ce mă priveşte". De altminteri asta n-ar schimba nimic, mai întâi pentru că această indiscreție ar rămâne neînțeleasă, apoi pentru că ceilalți s-ar pricepe îndeajuns să-1 împiedice pe onestul gogoman „să strice" renumele firmei. Cine cunoaşte oamenii va înțelege că, într-o atât de ilustră societate, nimeni nu ține să fie cel mai idiot, şi că, în acest studiu, loialitate este egal prostie.

Astfel, un deputat care va începe prin a fi aproape cinstit, se va angaja necesarmente pe calea minciunii şi a înşelătoriei, însăşi certitudinea că abținerea unuia singur nu va schimba nimic-nimic omoară orice sentiment al onestității care ar subzista la unul ori la altul.
Finalmente, fiecare se convinge că personal nu este cel mai incapabil din echipă şi că, prin colaborarea sa, se evită rele şi mai mari.

Se va obiecta că, dacă este adevărat că fiecare deputat în particular nu posedă o competență ce acoperă toate problemele, cel puțin el votează cu partidul lui, care îi ghidează actele politice, ori

partidul are comitete, care sunt instruite mai mult decât suficient de către experți.

Argumentul pare valabil la prima vedere. Dar acum se pune altă întrebare : de ce să alegem cinci sute de persoane, când numai unele au suficientă înțelepciune şi pregătire pentru a lua poziție privitor la cele mai importante subiecte ?

Da, chiar aici este fondul problemei.

Parlamentarismul nostru democratic actual nu caută nicidecum să alcătuiască o adunare de înţelepţi, ci mai degrabă să adune o trupă de zerouri intelectuale, a cărei conduită, într-o direcţie determinată, va fi cu atât mai frivolă, cu cât fiecare element este mai mărginit. Numai astfel se poate face „o politică de partid" în cel mai rău sens al cuvântului. Dar acesta este şi singurul mijloc folosit pentru cel care trage sforile să poată rămâne prudent în culise, fără să fie pus în situaţia de a-şi lua răspunderi, în acest fel, orice hotărâre nefastă pentru ţară nu va fi pusă pe socoteala unui pungaş cunoscut de toţi, ci pe umerii unui întreg partid.

Astfel dispare practic orice responsabilitate, căci aceasta poate fi pusă în sarcina unei jîersoane definite, iar nu a unui grup parlamentar de palavragii. In consecinţă, regimul parlamentar nu poate plăcea decât spiritelor ipocrite, care se tem, înainte de orice, să acţioneze la lumina zilei. El va fi totdeauna abhorat de oricare om curat şi drept, ce are simţul răspunderii.

De aceea, această formă a democraţiei devine instrumentul drag al rasei care, derulând constant proiecte secrete, are cele mai multe motive să se teamă de lumină, acum şi totdeauna. Numai evreul poate aprecia o instituţie atât de murdară şi atât de vicleană ca el însuşi.

* * *

Acestei concepţii i se opune veritabila democraţie germană, al cărei şef ales în mod liber trebuie să ia asupra lui întreaga responsabilitate a tuturor faptelor şi gesturilor lui. O asemenea democraţie nu admite ca diferitele probleme să fie tranşate prin votul unei majorităţi ; unul singur hotărăşte, cel, care răspunde apoi de hotărârea lui, cu averea şi cu viaţa.

Dacă se obiectează că, in asemena condiţii, ar fi dificil să găseşti un om gata să se consacre unei sarcini ce comportă astfel de riscuri, nu se poate formula decât un singur răspuns:

Dumnezeu fie lăudat, chiar aici este adevăratul sens al democraţiei germane, acela de a nu admite primul arivist ignobil, impostorului abia venit, pe căi ocolite, să-şi guverneze concetăţenii. Teama

de răspunderile ce trebuie asumate îi va îndepărta pe incapabili şi pe neputincioşi.

Dacă, totuşi, se întâmplă că un astfel de individ se străduieşte să se fofileze la putere, poate fi demascat cu uşurinţă şi i se strigă fără menajamente : înapoi, secătură laşă ! Nu călca aici,

murdărești treptele, căci în Panteonul istoriei intră numai eroii, nu intriganții.

* * *

Am ajuns la această concluzie după ce frecventasem vreme de doi ani Parlamentul de la Viena.

N-am mai pus piciorul acolo niciodată. Regimul parlamentar a fost una din cauzele principale ale slăbirii vechiului stat habsburgic, slăbire din ce în ce mai vizibilă în ultimii ani. Cu cât acțiunile sale compromiteau primatul elementului german, cu atât el se rătăcea în jocul de conflicte naționale, în Reichsrat, aceasta se făcea mereu în detrimentul germanilor și, din această cauză, în cele din urmă, în detrimentul imperiului; cel mai neghiob putea discerne, spre anul 1900, că forța de coeziune a monarhiei nu ajungea pentru a contrabalansa tendințele separatiste ale provinciilor. Din contră.

Mijloacele întrebuințate de stat pentru a se menține deveneau meschine și meritau disprețul general. Nu numai în Ungaria, dar și în diversele provincii slave, lumea se identifica atât de puțin cu monarhia comună, încât nu mai resimțeau în privința ei nici un fel de rușine față de slăbiciuni. Oamenii se bucurau mai degrabă de aceste simptome ale decrepitudinii ; îi așteptau mai mult moartea decât vindecarea, în Parlament, prăbușirea totală era precedată de concesii umilitoare; se ceda la cel mai mic șantaj, iar germanii erau cei care plăteau apoi oalele sparte.

în provincii era evitat interesul german jucând^cât se putea de ingenios după cum voiau diferitele naționalități, în ansamblu, evoluția era totuși îndreptată împotriva germanilor. Mai ales după ce situația de moștenitor al tronului i-a permis arhiducelui Franz Ferdinand să exercite o influență sigură, politica procehă, înfăptuită de sus până jos, era clară și concertată. Viitorul suveran al monarhiei bicefale s-a străduit prin toate mijloacele posibile să favorizeze degermanizarea, fie contribuind direct, fie, cel puțin, acoperind-o. Prin mijlocul indirect al alegerii funcționarilor în stat, localitățile pur germane au fost împinse, lent, dar sigur, în zona periculoasă a regiunilor mixte. Această dezvoltare începea să avanseze din ce în ce mai rapid chiar îaAustria Inferioară, iar Viena era considerată de mulți cehi drept cel mai mare oraș al lor. Ideea principală al

acestui nou reprezentant al Habsburgilor, în a cărui familie se vorbea mai ales ceha (soția arhiducelui, fostă contesă cehă, contractase cu prințul o căsătorie morganatică ; ea provenea dintr-un mediu în care germanofobia era o tradiție), era crearea treptată a unui stat slav în Europa Centrală, bazat pe principii strict catolice şi trebuind să servească drept contrapondere în fața Rusiei ortodoxe. Religia, cum s-a văzut de multe ori la Habsburgi, era din nou exploatată în interesul unei idei pur politice şi, pe deasupra, al unei idei nefaste, cel puțin pentru germani.

Rezultatele au fost mai mult decât triste, sub numeroase aspecte.

Nici Casa de Habsburg, nici Biserica catolică nu-şi primiră răsplata aşteptată. Habsburgii şi-au pierdut tronul, Roma a pierdut un mare stat. Căci coroana, punând considerente religioase în slujba scopurilor politice, trezi un spirit despre care niciodată nu crezuse că există. Tentativa de a stârpi prin orice mijloace germanismul în vechea monarhie a avut ca replică o creştere a mişcării pan-germane în Austria.

Către 1880-1890, liberalismul manchesterian de inspirație evreiască atinsese şi în Austria punctul culminant. Dar reacția potrivnică acestei tendințe s-a dezvoltat, ca de obicei, în fosta Austrie, pornind în special de la un punct de vedere național şi nu social. Instinctul de conservare i-a forțat pe germani să se apere în modul cel mai activ. Considerațiile economice nu au început să exercite o influență hotărâtoare decât foarte lent, în planul doi. Din această modalitate, au răsărit, în haosul politic general, două organisme partinice, unul mai degrabă național, celălalt mai degrabă social, dar amândouă foarte interesante şi pline de învățăminte pentru viitor.

După sfârşitul deprimant al războiului din 1866, Casa de Habsburg a întreținut ideea unei revanşe pe câmpul de luptă. Sfârşitul tragic al împăratului Maximilian al Mexicului, a cărui aventură nefericită fusese atribuită în primul rând lui Napoleon al III-lea şi a cărui trădare din partea francezilor a provocat indignarea generală, a prevenit el singur o apropiere de Franța. Totuşi, habsburgii au stat la pândă. Dacă războiul din 1870 —1871 n-ar fi fost o campanie victorioasă fără egal, curtea de la Viena ar fi riscat poate să se angajeje în jocul

sângeros al unei revanşe pentru Sadova. Dar de îndată ce s-au răspândit primele veşti despre eroismul de pe câmpurile de luptă, minunate şi cu greu credibile, cel mai „înțelept" dintre monarhi înțelese că nu sosise încă ceasul prielnic şi, se făcu, atât cât putu, că acceptă soarta potrivnică.

Dar luptele eroice ale celor doi ani, împliniseră un miracol mult mai puternic; la habsburgi schimbarea de orientare n-a corespuns niciodată unui impuls pornit din inimă ; ea nu a fost impusă decât

prin forța împrejurărilor. Poporul german din vechile ținuturi din est a fost euforizat de beția victorioasă a Reich-ului şi a privit cu emoție profundă spre reînvierea visului strămoşilor într-o realitate sta tală ^magnifică.

însă nu trebuie să ne înşelăm în acest sens : austriacul de orientare într-adevăr germană recunoscuse, începând din acele momeni , că, chiar Koniggrătz nu fusese decât condiția prealabilă, dar necesară, a .restabilirii unui imperiu ce nu va mai fi atins de marasmul putred al fostei Federații şi care nu va atinge noul imperiu. El înțelese cu deosebire că, din proprie experiență, Casa de Habsburg îşi îndeplinise misiunea istorică şi că noul imperiu nu putea alege ca împărat decât pe cel care, pătruns de principii eroice, va aşeza „Coroana Rinului" pe țintea p într-adevăr demn. Şi trebuie, cu atât mai mult, binecuvântată soarta, căci alegerea putea să cadă pe vlăstarul unei dinastii care dăduse deja, într-o epocă tulbure, pentru eternitate, națiunii, un simbol stralucitorşi convingătorîrvpersoana marelui Frederic

Când Casa de Habsburg, după acest mare război, s-a angajat hotărâtă pe calea unei exterminări lente, dar implacabile, ale periculoaselor elemente germanice din monarhia bicefală, (ale căror adevărate sentimente nu reprezentau pentru ea nici o îndoială) — acesta trebuia să fie rezultatul final al politicii de slavizare — atunci rezistența acestui popor, destinat distrugerii, izbucni într-un mod pe care istoria germană a ultimilor ani nu o cunoscuse încă.

Pentru prima oară oameni cu tendințe naționale şi patriotice se răzvrătiră.

Răzvrătiți nu împotriva națiunii, nici chiar împotriva statului, ci răzvrătiți împotriva unei metode de guvernare ce trebuia să conducă, după convingerea lor, la pieirea propriei naționalități.

Pentru întâia oară în istoria germană a timpurilor moderne,

patriotismul local şi dinastic s-a despărțit de sentimentul național pentru patrie şi popor.

Acesta constituie meritul mişcării pangermaniste din Austria germană în 1890—1900, lucru stabilit fără dubii, neechivoc: anume, că autoritățile de stat nu ştiau să revendice prețuirea şi protecția populară dacă erau conforme cu interesele naționale, sau, cel puțin, dacă ele nu le dăunau în nici un fel.

Autoritatea statală nu poate fi un scop în sine, căci, în acest caz, orice tiranie ar fi inviolabilă şi sacră.

Când un guyern îşi conduce poporul la ruină prin orice mijloace, răzvrătirea tuturor membrilor acestui popor devine nu numai un drept, ci şi o datorie.

103 Autoritatea de stat nu este un scop în sine.

Problema este următoarea : când ai de-a face cu un astfel de caz, nu căuta răspuns prin dizertații teoretice ; el se tranşează prin forță, numai astfel decizându-se succesul.

Cum orice guvern doreşte în mod firesc să mențină pe propria socoteală autoritatea puterii în stat — chiar dacă ea e dintre cele mai nefaste şi a trădat de mii de ori interesul național, instinctul de conservare național, în lupta contra unei astfel de puteri, va trebui Ta fo),ească, pentru a-şi cuceri libertatea sau independența, acei-iaşi '.nne de care se servesc şi adversarii săi ca să se mențină. In consecință, lupta trebuie dusă prin mijloace „legale" atâta vreme cât puterea ce nu te admite se serveşte de ele ; dar nu trebuie să eziți să recurgija mijloace ilegale, dacă şi opresorul tău le foloseşte.

în general, nu trebuie uitat că scopul suprem al existenței umane nu este conservarea unui stat, ci conservarea unei rase.

Când rasa este amenințată cu oprimarea sau cu exterminarea, problema legalității nu mai joacă decât un rol secundar, în acest caz, puțin importă că puterea aplică mijloace absolut legale ; instinctul de conservare al celor oprimați va fi totdeauna justificarea cea mai bună a luptei lor prin orice mijloace.

Toate luptele pentru eliberarea din sclavia internă ca şi externă pe acest pământ în istoria căruia găsim exemple prodigioase, au fost duse în virtutea acestui principiu.

Dreptul oamenilor primează asupra dreptului statului.

Iar dacă un popor sucombă în lupta sa pentru drepturile omului, înseamnă că el a fost pus în balanța destinului şi a fost găsit prea uşor pentru a mai avea dreptul la fericirea de a exista pe această lume pământească. Căci acela care nu este deloc pregătit să lupte pentru existența sa, ori nu este capabil s-o facă, ori este deja predestinat pieirii de providența veşnic justă.

Lumea nu este făcută pentru popoarele laşe.

* * *

Exemplul Austriei dovedeşte într-o manieră clară şi impresionantă că este foarte uşor pentru o tiranie să se deghizeze cu mantaua unei pretinse „legalităţi".

Puterea legală se sprijinea atunci pe fondul germanofob din Perb'ment, cu majorităţile non-germane, şi pe dinastie, ea însăşi ostila ge:manilor. Toată puterea în stat era întruchipată de aceşti factori. Era absurdă pretenţia de a schimba soarta poporului german din Austria sprijinindu-te pe aceiaşi factori. Dar aceasta înseamnă, conform opiniei adepţilor înflăcăraţi ai „căii legale", că ar fi trebuit renunţat la orice rezistenţă, pentru că ea nu putea folosi mijloace

legale. Aceasta ar fi adus inevitabil pieirea poporului german sub monarhie, într-un timp foarte scurt, într-adevăr, germanii din Austria nu au fost ocoli ji de această soartă decât prin prăbuşirea imperiului.

Teoreticianul cu ochelari de cal ar muri bucuros pentru doctrina lui, desigur, şi nu pentru popor.

El crede că dacă oamenii se pun la adăpostul legilor, este suficient apoi pentru existenţa lor.

Meritul mişcării pangermaniste de odinioară, în Austria, a fost acela de a spulbera tot acest nonsens, spre stupoarea tuturor teoreticienilor doctrinari şi a altor fetişişti din stat.

în timp ce habsburgii se străduiau prin toate mijloacele să-i îmbrobodească pe germani, acest partid a atacat — şi fără nici un menajament — „serenissima" dinastie. El a fost cel dintâi care a sondat adâncurile acestui stat corupt şi a deschis ochii a sute de mii de oameni. A fost meritul lui să elibereze sublima noţiune a dragostei de patrie din strânsoarea acestei întristătoare dinastii.

Numărul partizanilor Iui a fost extraordinar la început, el ameninţa să devină o veritabilă avalanşă. Dar succesul nu a fost de durată. Când am sosit eu la Viena, mişcarea fusese deja depăşită de multă vreme prin partidul creştin-social, ajuns la putere, şi coborâse la un nivel aproape nesemnificativ.

Orice episod al înfloririi şi al declinului mişcării pangermaniste ca şi al ascensiunii incredibile a partidului creştin-social a rămas pentru mine un subiect clasic de studiu de cea mai mare importanţă.
Când am sosit la Viena, simpatiile mele mergeau în întregime către o orientare pangermanistă.

Eram profund impresionat şi mă bucuram pentru ca se manifesta curajul de a striga în plin Parlament: „Trăiască Hohenzollern !". Simţeam în mine o bucurie de netăgăduit văzând că ei se

considerau o parte vremelnic desprinsă din Imperiul german, ceea ce se străduiau să arate cu fiecare ocazie ; atitudinea dreaptă şi fără compromisuri în toate chestiunile în care era în cauză germanismul îmi părea singura cale încă posibilă pentru salvarea poporului nostru; dar nu puteam înțelege de ce mişcarea se şubrezise în asemenea hal după un început aşa de strălucitor, încă şi mai puțin, înțelegeam de ce partidul creştin-social ajunsese, în aceeaşi perioadă, la o putere formidabilă. El era chiar în culmea gloriei.

Când am început să compar cele două mişcări, şansa, ajutată de trista mea situație generală, mi-a oferit cea mai utilă învățătură pentru^soluția problemei.

îmi încep analiza cu cei doi oameni care au fost şefii şi fondatorii

celor două partide: Georg von Schoenerer şi dr. Karl Lueger.

Ca personalități, şi unul şi celălat se ridică cu mult deasupra cadrului şi a condiției mediului parlamentar. Toată existența lor a rămas pură şi integră în mijlocul mlaştinii întreținute de corupția politică generală. La început simpatiile mele s-au îndreptat către pangermanistul Schoenerer, dar, puțin câte puțin ele s-au întors şi către şeful partidului creştin-social. Comparându-le calitățile, consideram de pe atunci că Schoenerer era un gânditor mai bun şi mai profund în problemele de principiu. El a prevăzut mai bine şi mai limpede decât oricare altul sfârşitul inevitabil al statului austriac. Dacă, în Reich, ar fi fost mai bine ascultate avertismentele lui pe tema monarhiei habsburgice, nefericirea unui război mondial dus de Germania împotriva întregii Europe nu s-ar fi produs niciodată.

Dar dacă Schoenerer pătrundea în sensul adânc al problemelor, el se înşela în ceea ce-i priveşte pe oameni.

Acolo ne întâlnim cu forța doctorului Lueger.

Era un rar cunoscător al oamenilor, dar se ferea să-i vadă pe aceştia mai buni decât sunt în realitate. De aceea, el calcula mai exact posibilitățile reale aie vieții, în timp ce Schoenerer nu le intuia deloc. Tot ceea ce gândea în teorie era just pentru pangermanism; dar îi lipsea forța de penetrație pentru a-şi răspândi ideile în popor. El nu ştia să le pună la dispoziția maselor ale căror facultăți rămân mereu limitate, iar clarviziunea profetică nu a ajuns niciodată la o idee realizabilă practic.

Lipsa de cunoaştere reală a oamenilor 1-au condus prin urmare la greşeli de judecată în legătură cu forța gregară a mişcărilor

de mase, ca şi cu valoarea instituţiilor puterii seculare.

Fără îndoială, Schoenerer a recunoscut în cele din urmă că trebuia să se ridice la concepţii generale, dar nu a înţeles că numai masele populare pot apăra aceste convingeri quasi-religioase.

Din nefericire, el a înţeles înîr-o foarte mică măsură că spiritul combativ al claselor aşa zis „burgheze" este extrem de limitat de interesele lor economice, fiecare din membrii acestora temându-se să nu piardă prea mult şi rămânând rezervat.

Totuşi, într-o manieră generală, o concepţie nu are vreo şansă de a triumfa decât în cazul în care e a a pătruns în marea masă ce se declară gata să angajeze lupta necesară

Din această lipsă de înţelegere a importanţei straturilor de jos ale poporului a rezultat o concepţie total insuficientă în chestiunea socială.

Doctorul Lueger s-a arătat complet opus lui Schoenerer.

Cunoaşterea profundă a oamenilor i-a permis să aibă o judecată

exactă asupra diferitelor forţe ; ea l-a ferit şi de subestimarea instituţiilor existente; aceasta a fost poate aceeaşi calitate ce i-a permis să folosească instituţiile ca mijloace pentru a-şi atinge scopurile.

El nu a înţeles atât de bine de ce combativitatea politică a marii burghezii este total neînsemnată în epoca noastră şi că nu este de ajuns ca să asigure victoria unei noi mişcări de amploare. Şi-a consacrat deci cea mai mare parte a activităţii politice pentru câştigarea claselor a căror existenţă era ameninţată, ceea ce dădea ghes spiritului de luptă, departe de a-1 paraliza. Era înclinat să se slujească de toate mijloacele existente pentru a dobândi favorurile marilor instituţii în funcţie, cu scopul de a trage cel mai mare profit pentru mişcare din marile surse de putere.

în acest fel, el a adoptat, în primul rând, ca bază a noului partid clasele mijlocii a căror existenţă era ameninţată, asigurându-şi în acest fel o solidă echipă de partizani gata de cele mai mari sacrificii şi plină de ardoarea de a lupta. Atitudinea infinit prudentă în privinţa Bisericii catolice a câştigat în puţină vreme clerul tânăr, în clipa în care vechiul partid clerical s-a văzut forţat să părăsească câmpul de luptă, sau mai mult, o decizie şi mai înţeleaptă, să se unească cu un nou partid pentru a recâştiga puţin câte puţin vechile poziţii.

Dar ar fi o gravă nedreptate să vedem în cele de mai sus tot

ceea ce caracterizează personalitatea acestui om. Calităţilor lui de tactician abil, li se adăugau cele de reformator de geniu. Desigur, ele erau de asemenea limitate de înţelegerea condiţiilor ce i se ofereau, ca şi de acelea ale capacităţilor personale.

Scopul pe care acest om şi-1 stabilise era eminamente practic. El voia să cucerească Viena. Viena era inima monarhiei; ultimele zbateri de viaţă în trupul bolnav şi bătrân al acestui imperiu decrepit, emanau din acest oraş. Dacă inima devenea mai sănătoasă, restul corpului trebuia să învie. Ideea era justă în principiu dar, nu putea să aibă valoare decât un timp strict limitat.

Aceasta a fost slăbiciunea acestui om.

Opera lui ca burgmaistru al Vienei este nemuritoare în cel mai bun sens al cuvântului, dar nu a putut salva astfel şi monarhia — era prea târziu.

Adversarul său, Schoenerer, văzuse mai bine lucrurile.

Doctorul Lueger a reuşit de minune în latura practică a iniţiativelor sale, dar ceea ce el aştepta nu s-a realizat deloc.

Schoenerer nu şi-a putut atinge scopurile, iar de ceea ce se temea, s-a întâmplat, din nefericire, la modul cel mai teribil.

Cei doi n-au putut, aşadar, să-şi atingă scopul ultim. Lueger

n-a putut salva Austria, iar Schoenerer n-a putut salva poporul german de la o catastrofă.

Este infinit de util pentru timpurile noastre să studiem cauzele nereuşitei celor două partide. Aceasta ar fi instructiv pentru prietenii mei, căci, sub multe aspecte împrejurările sunt actualmente aceleaşi şi s-ar putea evita greşelile ce altădată au condus la dispariţia uneia din mişcări, iar pe cealaltă au făcut-o sterilă.

Prăbuşirea mişcării pangermaniste în Austria se explică, după părerea mea, prin trei cauze :

în primul rând, prin ideea falsă despre importanţa pe care chestiunea socială trebuia s-a aibă, mai ales printr-un partid nou şi revoluţionar prin chiar natura lui.

Schoenerer şi cercul său se adresau îndeosebi claselor burgheze : nu putea rezulta de aici decât ceva foarte mediocru şi „domesticit".

Burghezia germană, cu deosebire în straturile de sus — chiar dacă unii habar nu au — este pacifistă până la completa renunţare de sine când este vorba de treburile interne ale naţiunii sau ale

statului, în vremuri bune, adică în cazul de faţă, sub o bună guvernare, o atare psihologie face acele zone preţioase pentru stat; dar când guvernarea este proastă, această calitate devine un defect funest. Pentru a avea şansa de a purta mai bine o luptă în toată puterea cuvântului, mişcarea pangermanistă trebuia deci să-şi consacre toate eforturile atragerii maselor. Ea n-a făcut-o şi aceasta a privat-o de la bun început de primul impuls de care are nevoie un asemenea val să nu se retragă imediat.

Când se pierde din vedere un astfel de principiu şi este neglijat la începutul unei mişcări, noul partid comite o greşeală iniţală, imposibilă a doua oară. Numeroasele elemente ale burgheziei moderate admise în partid îi determină din ce în ce mai mult orientarea internă şi îi iau orice şansă de a obţine un sprijin apreciabil de la masele populare, în aceste condiţii, acţiunea unei atare mişcări nu se poate limita decât la supărări şi la critici neputincioase. De atunci încoace îi lipsesc credinţa aproape religioasă şi spiritul de sacrificiu, în locul acestora se tinde către o colaborare pozitivă, adică, în cazul de care ne ocupăm, către o recunoaştere a situaţiei de fapt şi o calmare a luptei, care se termină printr-o pace şchioapă.

Aceasta a fost soarta mişcării pangermaniste care nu acordase de la început o importanţă preponderentă cuceririi aderenţilor în masele populare. Ea deveni „burgheză, elegantă, radical-moderată".

Din această greşeală a rezultat a doua cauză a unui declin rapid.

Situaţia germanilor în Austria era deja disperată la apariţia mişcării pangermaniste. De la an la an, Parlamentul devenea instrumentul unei lente distrugeri a poporului german. Nici o tentativă de salvare de ultimă oră nu putea avea vreo şansă cât de mică de succes, dacă nu era suprimată această instituţie.

Asta punea in faţa mişcării pangermaniste o chestiune de importanţă primordială :

Pentru distrugerea acestui Parlament, trebuia intrat în el, cu scopul de „a-1 mina din interior", după formula obişnuită, sau, mai degrabă, lupta trebuia dusă atacând din afară spre interior această instituţie ?

Au intrat acolo, dar au ieşit învinşi.

Pentru a duce la bun sfârşit lupta din afară contra unei astfel de puteri, trebuie să fii dotat cu un curaj de neclintit; de asemenea, trebuie să fii gata pentru sacrificii infinite. Taurul a fost luat de

coarne : s-au primit lovituri dure, au fost trântiţi de mai multe ori la pământ pentru a se ridica poate cu mâinile rupte ; după lupta cea mai grea îi surâde victoria, până la urmă, îndrăzneţului asediator. Numai grandoarea sacrificiilor câştigă noi luptători pentru cauză, până ce eforturile tenace vor fi încoronate de succes.

Dar, pentru aşa ceva, trebuie să-i scoţi pe fiii poporului din mijlocul masei.

Numai ei sunt destul de hotărâţi şi de tenace pentru a lupta până la sfârşitul sângeros al înfruntării.

Masele populare au lipsit efectiv mişcării pangermaniste ; deci ei nu i-a rămas altă soluţie decât intrarea în Parlament.

Ar fi eronat să credem că această decizie a fost rezultatul unor lungi ezitări interne, sau chiar al unor îndelungi deliberări; nu, nu s-a avut în vedere nici o altă metodă. Participarea la acest nonsens se datorează concepţiilor generale destul de vagi asupra scopului şi efectului concursului dat direct unei instituţii în principiu pe care o condamnau, în ansamblu, ei se aşteptau la posibilităţi mai simple de a lumina masele populare, graţie posibilităţii de a lua cuvântul „în faţa forumului întregii naţiuni". Se convingeau şi că atacarea răului la rădăcină, trebuia să fie mai eficace decât un atac venit din afară. Se gândeau că imunitatea parlamentară întărea poziţia fiecărui lider şi că eficacitatea acţiunii lui va spori.

în realitate, lucrurile s-au petrecut cu totul altfel.

„ Forumul" în faţa căruia vorbeau deputaţii pangermanişti nu se mărise, ci mai degrabă se micşorase; căci fiecare vorbeşte numai în faţa publicului care poate să-1 înţeleagă direct sau care poate citi în ziare dările de seamă ale discursurilor.

Cel mai mare forum cu auditoriu direct nu este sala de şedinţe a Parlamentului, este marea adunare publică.

Numai acolo se află mii de oameni care nu sunt veniţi decât pentru a asculta ceea ce oratorul are de spus ; în sala de şedinţe a unei camere a deputaţilor sunt numai vreo câteva sute de oameni, care, in cea mai mare parte, nu se află acolo decât pentru a-şi încasa lefurile şi nicidecum pentru a se lăsa iluminaţi de înţelepciunea unuia sau a altuia din domnii „reprezentanţi ai poporului".

Şi mai ales, publicul rămâne mereu acelaşi şi nu va învăţa niciodată ceva nou, pentru că, fără a vorbi de inteligenţă, îi lipseşte voinţa, oricât de modestă dar necesară pentru aceasta.

Niciodată vreunul din reprezentanţii poporului nu se va

lăsa convins de un adevăr superior, pentru a se pune apoi în slujba lui. Nu, nici măcar unul nu va reacționa astfel, exceptând cazul în care ar avea vreo rațiune, printr-o asemenea convertire, ca să spere la salvarea mandatului pentru o nouă legislatură. Astfel, trebuie ca ei să fi simțit că fostul partid ar fi putut ajunge rău la viitoarele alegeri, pentru ca aceste modele de curaj civic să caute un partid sau o tendință nouă, ale cărei șanse în alegeri să pară mai bune ; aceste schimbări de poziție sunt, de altminteri, precedate de un veritabil potop de rațiuni morale superioare ce le justifică. Aşadar mereu, atunci când un partid a riscat atât de clar dizgrația populară, prevăzându-i-s'e o înfrângere strivitoare, începe o mare migrație : şobolanii parlamen-tari părăsesc corabia propriului partid.

Schimbările nu se raportează însă deloc la o opinie mai bine lămurită sau la o voință de a face lucruri mai bune; ele nu sunt decât manifestarea darului clarviziunii care avertizează chiar la vreme o asemenea ploșniță parlamentară, făcând-o să reintre în patul ima-culat al altui partid.

A vorbi în fața unui astfel de forum, înseamnă a arunca mărgăritare anumitor animale. Este într-adevăr o osteneală zadar-nică, fiindcă rezultatul nu poate fi decât nul.

Tocmai aceasta s-a întâmplat : deputații pangermaniști au răgușiunutil în discursuri, acțiunea lor a fost absolut deșartă.

în ce privește presa, ea păstra o tăcere de moarte asupra discursurilor lor, sau le mutila până la incoerență, adesea chiar denaturându-le sensul sau nelăsându-le nici unul ; astfel opinia publică nu recepta decât o imagine foarte deformată a intențiilor noii mișcări. Ceea ce spusese unul sau altul din oratori avea puțină importanță; ceea ce avea importanță era ceea ce se putea citi. Iar ce se putea citi nu erau decât extrase din discursurile lor, ce nu puteau,

fragmentate cum erau, decât să apară ca golite de sens : era chiar ceea ce se voia. în realitate, singurul forum în fața căruia vorbeau ei, era alcătuit exact din cinci sute de parlamentari şi atâta tot.

Dar cel mai rău lucru a fost următorul:

Mişcarea pangermanistă nu putea conta pe succes decât dacă ar fi înțeles, din prima zi, că n-ar fi trebuit nicidecum să se situeze în planul unui partid nou, ci al unei concepții filosofice noi. Numai ea putea da forța interioară de a duce la capăt această luptă gigantică.

Şefi puteau să fie numai cei mai buni şi mai curajoşi.

Dacă lupta pentru o concepție filosofică nu este dusă de eroi gata de sacrificiu, în curând nu se vor mai găsi nici luptători

care îndrăznesc să înfrunte moartea. Celui care luptă pentru existența proprie, nu-i rămâne decât foarte puțin pentru comunitate.

Pentru asigurarea acestei condiții necesare, fiecare trebuie să ştie că noua mişcare poate aduce onoare şi glorie în fața posterității, dar că nu va dărui acum nimic. Cu cât o mişcare dispune de funcții şi de situații mai uşor accesibile, cu atât mai mult ea este năpădită de arivişti, într-o bună zi, aceşti proletari politici ocazionali ajung să domine numeric în partid, iar militantul onest de odinioară ajunge să nu-şi mai recunoască fosta mişcare, in timp ce noii veniți îl resping, ca pe un inoportun „indezirabil". „Misiunea" unui asemenea partid s-a încheiat, este adevărat, într-o atare situație.

Când mişcarea pangermanistă şi-a limitat acțiunea la cadrul Parlamentului, a obținut „parlamentari" în locul şefilor şi al luptătorilor. Ea a coborât la nivelul unui efemer partid politic la fel ca toate celelalte, fără să mai aibe forța să mai opună destinului potrivnic sfidarea sa de martiră, în loc să lupte, ea a învățat să „peroreze" şi să „negocieze", în curând, noul parlament a început să se gândească la faptul că era vorba de o datorie mai frumoasă — pentru că exista un risc mai mic ! — să aperi noile concepții cu armele spirituale ale „dorinței" parlamentare, decât să te arunci, dacă e cazul, primejduindu-ți viața, într-o încăierare al cărei rezultat era îndoielnic şi care, în orice caz nu putea aduce beneficii.

După instalarea în Parlament, partizanii din țară^ încep să aştepte miracole, care, fireşte, nu vin şi nici nu pot veni. în curând lumea începe să-şi piardă răbdarea; căci ceea ce erau auziți spunând deputații nu corespundea în nici un fel cu ceea ce aşteptau alegătorii. Este uşor de înțeles, căci presa de opoziție se ferea să ofere poporului imaginea exactă a acțiunii deputaților pangermanişti. Totuşi, cu cât noii reprezentanți ai poporului prindeau gust pentru formele edul-corate ale luptei „revoluționare", în Parlament şi în dietele de provin-

cie, cu atât mai puțin se simțeau înclinați să-şi joace rolul mai eficient, riscând o propagandă în rândul maselor populare.

Marele miting — singurul mijloc de a exercita o influență reală, pentru că este personal şi direct, asupra unor mulțimi importante, cucerindu-le — a fost încet-încet împins către planul îndepărtat.

De îndată ce a fost definitiv schimbată masa de berărie,

ce servea ca loc de reuniune, cu tribuna Parlamentului, şi au început să se reverse discursurile în acest forum, din capetele aşa zişilor aleşi ai poporului, în loc să se răspândească în popor, mişcarea pangermanistă încetă să mai fie o mişcare populară şi decăzu în puțin timp la nivelul unui club de discuții academice mai mult ori mai puțin serios.

Impresia proastă produsă de presă nu a mai fost corectată de acțiunea personală a fiecărui deputat în cursul adunărilor, iar cuvântul „pangermanist" a sfârşit prin a căpăta o foarte slabă reputație în mediile populare.

Snobii şi cavalerii călimării din zilele noastre îşi pot spune mai mult ca niciodată că revoluțiile lumii nu s-au făcut sub semnul penei de gâscă.

Nu, scrisului i-a fost rezervat să găsească de fiecare dată cauzele teoretice.

Forța ce a pus în mişcare marile avalanşe ale istoriei în domeniul politic şi religios, a fost numai, din timpuri imemoriale, puterea magică a cuvântului vorbit.

Marea masă a unui popor se supune totdeauna puterii cuvântului. Toate marile mişcări sunt mişcări populare, erupții vulcanice ale stărilor sufleteşti şi ale pasiunilor umane, stârnite fie de zeița cea crudă a sărăciei, fie de făclia cuvântului aruncat în mijlocul maselor, niciodată de jeturile de limonada ale literaturii estetizante şi ale eroilor de salon.

Numai o furtună de pasiuni arzătoare poate schimba destinul popoarelor; dar poate stârni această pasiune în afară şi cel ce o poartă în sine însuşi.

Ea singură poate inspira aleşilor cuvintele care, ca nişte lovituri de ciocan, deschid porțile inimii unui popor.

Cel care nu ştie ce-i pasiunea, cel a cărui gură rămâne închisă, acela nu este ales de cer, pentru a-i proclama voința.

Fiecare scriitoraş să rămână deci în fața călimării, să se ocupe de „teorii", dacă pentru asta îi sunt de ajuns ştiința şi talentul; el nu este în nici un fel făcut, nici ales ca să fie un şef.

O mişcare ce urmăreşte scopuri mărețe trebuie aşadar să vegheze fără tihnă să nu piardă contactul cu masele.

Fiecare chestiune trebuie examinată în primul rând sub acest aspect, iar deciziile orientate în acest sens.

Apoi trebuie evitat tot ce ar putea diminua sau slăbi posibilitățile de acțiune în mase, nu din rațiuni „demagogice", dar recunoscând pur şi simplu că nici o idee măreață, oricât de sacră sau de elevată pare, nu se poate realiza fără marea forță a maselor

populare.

Numai realitatea dură trebuie să hotărască drumul către ţintă; voinţa de a evita căile dezagreabile este adesea în această lume renunţarea la scop, de voie sau de nevoie.

Când mişcarea pangermanistă, optând pentru calea parlamentară, nu şi-a mai desfăşurat grosul forţelor în rândul poporului, ci în Parlament, ea şi-a sacrificat viitorul în contrapartidă pentru câteva facile succese de moment.

Alegând o luptă mai puţin dură, prin aceasta ea devine chiar nedemnă de victoria finală.

Din vremea şederii mele la Viena reflectez serios asupra tuturor acestor probleme şi am văzut în necunoaşterea lor una din cauzele principale ale prăbuşirii unei mişcări care, după părerea mea, era odinioară sortită să ia destinul germanismului în propriile mâini.

Primele două greşeli, cauze ale eşecului mişcării pangermaniste, sunt înrudite. Necunoaşterea mobilurilor profunde ale marilor revoluţii a condus la subestimarea importanţei marii mase a poporului ; a rezultat de aici un slab interes pentru problema socială, o insuficienţă sau lipsă a tentativelor menite să cucerească sufletul straturilor de jos ale naţiunii; în sfârşit, atitudinea faţă de Parlament a agravat şi mai mult aceste tendinţe.

Dacă ar fi fost înţeleasă forţa nemaiîntâlnită care, dintotdeauna, aparţine maselor într-o mişcare revoluţionară, altfel s-ar fi petrecut lucrurile din punct de vedere social şi al propagandei. De asemenea, efortul principal al mişcării ar fi fost plasat nu în Parlament, ci în uzine şi pe stradă.

Dar a treia greşeală duce şi ea, în ultimă analiză, la neînţelegerea importanţei maselor, pe care spiritele superioare trebuie să le pună în mişcare într-o direcţie determinată, dar care, odată urnite din loc, precum volantul unei maşini, dau apoi atacului o forţă regulată şi de durată.

Lupta dură pe care mişcarea pangermană a dus-o cu Biserica catolică nu are altă cauză decât lipsa de înţelegere a stărilor de spirit din popor.

Raţiunile violentului atac ale noului partid contra Romei au fost următoarele:

113 Schisma cu Roma

De îndată ce Casa de Habsburg s-a hotărât definitiv să facă din Austria un stat slav, ea a recurs la toate mijloacele ce îi păreau că pot servi acestui scop. Instituţiile religioase au fost angajate, fără cele mai mici scrupule, în serviciul noii „raţiuni de stat" de

această
dinastie lipsită de conştiinţă.

Folosirea parohiilor cehe şi a preoţilor acestora nu a fost decât unul din numeroasele mijloace de a ajunge la slavizarea Austriei.

în general, preoţii cehi erau numiţi în comunele pur germane; ei încep, încet, dar sigur, să pună interesele poporului ceh deasupra intereselor bisericii, devenind celulele generatoare ale degermanizării.

Reacţia micului cler german în faţa unor asemenea procedee a fost aproape nulă. Acest cler era complet neputincios ca să ducă o luptă analoagă, de partea germană ; chiar mai mult, el nu putea nici să organizeze apărarea necesară contra atacurilor adverse. Germanismul a trebuit astfel să se încline încet, dar fără oprire în faţa acestor abuzuri ipocrite ale religiei în lipsa oricărui sistem de apărare suficient.

Dacă lucrurile s-au petrecut astfel în mic, ele nu au stat altcumva în ce priveşte marile probleme.

Eforturile antigermane ale Habsburgilor nu au găsit deloc, mai ales la clerul superior, împotrivirea ce se impunea şi chiar apărarea intereselor germane a fost complet neglijată.

Impresia generală nu putea să varieze : clerul catolic, aşa cum era, cauza un prejudiciu brutal drepturilor germanilor.

Se părea deci că Biserica, nu numai că nu era cu inima alături de poporul german, dai ea se alătura, în chipul cel mai nedrept, părţii adverse. Raţiunea întregului rău, după Schoenerer, rezida în faptul că nu în Germania se găsea conducerea Bisericii catolice ; chiar de aceea se crease cauza suficientă neglijării intereselor naţionale.

Problemele aşa zis culturale, aşa cum atunci se petreceau lucrurile aproape zilnic în Austria, au fost împinse în ultimul plan.
Atitudinea mişcării pangermaniste faţă de Biserica catolică a fost determinată mult mai puţin de atitudinea celei din urmă în ce priveşte ştiinţa etc., cât de apărarea insuficientă a drepturilor germane şi de sprijinul continuu acordat de ea cerinţelor şi pretenţiilor slavilor.

Georg von Schoenerer nu era omul care să facă lucrurile pe jumătate. El a dus lupta împotriva Bisericii cu convingerea că aceasta era singura cale de salvare pentru poporul german. Campania .„schismei cu Roma" a părut cel mai puternic mijloc de atac — deşi cel mai dificil — pentru a dărâma citadela inamică. Dacă ea ar fi

reuşii, ar fi fost îndreptăţită neplăcuta sciziune religioasă în Germania. Atunci forţa lăuntrică a Reich-ului şi a naţiunii germane nu avea

decât să câştige enorm din această victorie.

Dar nici premisa şi nici încheierea acestei lupte nu au fost juste.

în ce priveşte germanismul, puterea de rezistenjă a clerului catolic german era cu mult inferioară celei de care dădeau dovadă confraţii non-germani — în primul rând cehii.

La fel, numai un ignorant nu putea să vadă că ideea unei apărări active a intereselor germane nu preocupa aproape niciodată clerul german.

Dar oricine, care nu era total orb, trebuia să convină că o împrejurare, de la care noi germanii am avut cu toţii mult de suferit, explica această atitudine : e vorba de obiectivitatea noastră faţă de naţionalitate, ca şi cum ea ar fi un obiect oarecare.

în timp ce preotul ceh adopta o atitudine subiectivă faţă de poporul său şi obiectivă numai faţă de biserică, preotul german arăta un devotament subiectiv în privinţa bisericii şi rămânea obiectiv faţă de naţiune. Este un fenomen pe care îl putem observa, spre nefericirea noastră, într-o mie de alte cazuri. Nu este vorba nicidecum de o moştenire specială a catolicismului, care, la noi, corodează orice instituţie naţională şi chiar idealurile.

Să comparăm, de exemplu, atitudinea manifestată de funcţionarii noştri în faţa tentativelor de regenerare naţională, cu cea arătată de această corporaţie la alt popor. Sau mai bine să credem că, corpul ofiţeresc, într-o ţară oarecare, ar fi neglijat aspiraţiile naţiunii, retrăgându-se în spatele formulei „autoritatea de stat", cum se face la noi de vreo cinci ani, foarte firesc, considerând acest lucru aproape un merit aparte ? Cele două confesiuni nu adoptă ele astăzi, în chestiunea evreiască un punct de vedere ce nu corespunde nici intereselor naţionale, nici cerinţelor adevărate ale religiei ? Să comparăm deci atitudinea unui rabin evreu în toate chestiunile ce interesează cât de puţin pe evrei ca rasă cu atitudinea celei mai mari părţi a clerului nostru, oricare ar fi confesiunea luată în considerare.

Observăm acest fenomen pretutindeni unde este vorba de apărarea unei idei abstracte.

„Autoritatea de stat", „democraţie", „pacifism", „solidaritate

internațională" etc., tot atâtea noțiuni ce ajung la noi aproape întot-deauna nişte idei rigide, nişte dogme doctrinare, şi toate judecățile asupra necesităților vitale ale națiunii sunt făcute, exclusiv, după aceste concepții.

Această manieră nefastă de a lua în considerare toate problemele importante după o opinie preconcepută, omoară orice capacitate de a înțelege subiectiv un fenomen care obiectiv este în opoziție cu

doctrina ; aceasta conduce în cele din urmă la o inversare a rolurilor între mijloace şi scopuri. Se va face opoziție la orice tentativă de insurecție națională, dacă necesită răsturnarea unui guvern slab sau dăunător: aceasta ar fi un atentat contra „autorității de stat", iar „autoritatea de stat" în ochii unuia dintre fanaticii obiectivității nu este un mijloc, ci un scop în sine, care este de ajuns pentru monopo-lizarea întregii sale vieți demne de milă. Se va protesta, de exemplu, cu indignare, contra unei tentative de dictatură, chiar dacă autorul ei ar fi un Frederic cel Mare şi dacă toți politicienii momentului n-ar fi decât nişte pitici incapabili sau măcar nişte indivizi puțin indicați; pentru un astfel de fetişist al principiilor, legile democrației par mai sfinte decât salvarea națiunii. Unul va apăra deci tirania cea mai abjectă, care totdeauna ar ruina un popor, pentru că ea personifică în acel moment „autoritatea de stat"; celălalt va repudia guvernul cel mai sănătos, pentru că el nu corespunde noțiunii sale de „democrație".

La fel, pacifistul german va păstra tăcerea asupra violențelor celor mai sângeroase îndreptate împotriva națiunii, chiar dacă ele vin din partea celei mai dure puteri militariste, şi, chiar dacă re-zistența este singurul mijloc de a schimba cursul evenimentelor: un astfel de mijloc va fi în contradicție cu spiritul societății .pacifiste.

Socialistul internaționalist german poate fi cu „solidaritate" jefuit de tot restul lumii, el nu răspunde decât printr-o simpatie fraternă, nu se gândeşte la răzbunare, nici chiar la apărare — el este german !

Acest lucru poate fi trist, dar pentru a schimba un lucru trebuie mai întâi să-ți dai seama ce înseamnă el.

Este vorba de aceeaşi rațiune care explică slabul sprijin pe care o parte a clerului german îl acordă intereselor naționale.

Nu este aici expresia unei reavoințe conştiente, dar nici consecința ordinelor „venite de sus" ; noi nu vedem în această lipsă de decizie națională decât rezultatele unei educații defectuoase a tineretului, în sensul spiritului german şi rezultatele dominației totale ale unei idei, căreia i se face un cult idolatru.

Educația în sensul democrației, al socialismului internaționalist, al pacifismului etc,, este în asemenea măsură rigidă şi exclusivă, adică, din punctul lor de vedere, în asemenea măsură subiectivă, încât abordarea în ansamblu a lumii este influențată a priori de această atitudine, în timp ce atitudinea fajă de germanism este exclusiv obiectivă din tinerețe.

în măsura în care este german, pacifistul care se dedică, subiectiv, cu trup şi suflet, ideii sale, va căuta să vadă în orice împrejurare în care este amenințat propriul popor — oricât de

nedrept sau de periculoasă ar fi împrejurarea — de care parte se găseşte dreptul obiectiv; el nu se va situa niciodată, din pur instinct de conservare, la un loc cu turma, pentru a lupta împotriva ei.

Este ocazia prielnică pentru diferite confesiuni, aşa cum vom arăta imediat:

Protestantismul prin el însuşi, apără mai bine interesele germanismului, în măsura în care corespunde originii şi tradițiilor lui: dar el devine neputincios în momentul în care apărarea intereselor naționale preocupă un domeniu străin lumii ideilor sale, dezvoltării lui tradiționale, sau care este alungată dintr-o rațiune oarecare.

Protestantismul acționează, deci, mereu pentru binele intereselor germane, tot atât cât e vorba de moralitatea sau de dezvoltarea intelectuală națională, ori de apărarea spiritului german, a limbii germane şi, de asemenea, a libertății germanilor ; toate acestea se confundă într-adevăr cu însăşi principiile pe care se sprijină, dar combat numaidecât, în maniera cea mai ostilă, orice tentativă de a salva națiunea din strânsoarea duşmanului de moarte, pentru că punctul lui de vedere asupra evreilor este mai mult sau mai puțin fixat dinainte în aceste dogme. Este chiar problema ce trebuie rezolvată mai întâi, dacă nu orice tentative ulterioare de regenerare sau de ridicare a germanilor sunt şi rămân domeniul imposibilului sau al absurdului.

în timpul şederii mele la Viena, am avut răgazul şi

ocazia de a analiza şi această chestiune, fără idei preconcepute, şi am putut constata, în sarabanda vieţii zilnice, că acest punct de vedere era de o mie de ori mai îndreptăţit.

In căminul naţionalităţilor celor mai diverse, reieşea deîndată în mod evident, că numai pacifistul german se străduia să privească interesele naţiunii lui, din punct de vedere obiectiv, în timp ce evreul nu proceda aşa niciodată în ce priveşte interesele poporului evreu. Reieşea, de asemenea, că numai socialistul german este „internaţionalist" într-un sens ce nu-i permite revendicarea drepturilor propriului popor altfel decât prin plângeri şi smiorcăieli în faţa tovarăşilor internaţionalişti; dimpotrivă, niciodată, cehul şi polonezul nu o fac ; pe scurt, am recunoscut de pe atunci că răul venea mai puţin din doctrine decât din educaţia complet defectuoasă din punt de vedere al naţionalităţii proprii, căreia îi consacram în acest fel un ataşament nu prea exclusivist.

Primul argument teoretic al luptei duse de mişcarea pangermanistă contra catolicismului în sine este astfel respins.

Să-i educăm pe germani din tinereţe ca să cunoască exclusr drepturile rasei proprii: să nu otrăvim în nici un fel inimile copiiloi cu blestemata noastră „obiectivitate" în chestiuni legate de apărarea

personalităţii — atunci, chiar în cazul unui guvern radical — se va vedea, ca în Irlanda, în Polonia sau în Franţa, că şi în Germania catolicul va fi mereu german.

Am avut dovada cea mai frapantă în aceste vremuri când, pentru ultima oară, poporul nostru a trebuit să compară în instanţa istoriei pentru a-şi apăra existenţa într-o luptă pe viaţă şi pe moarte.

Atât cât îndrumarea de sus nu a lipsit, poporul şi-a îndeplinit întreaga datorie într-un chip neştirbit. Pastorul protestant, ca şi preotul catolic au contribuit amândoi în mare măsură la menţinerea puterii de a rezista, nu numai pe front, dar şi în spatele lui. în aceşti ani, îndeosebi într-un prim avânt entuziast, nu a fost într-adevăr de cele două părţi decât un imperiu german unic şi sfânt, pentru existenţa şi viitorul căruia fiecare înălţa rugi Dumnezeului său.

Mişcarea pangermanistă ar fi trebuit să se întrebe : conservarea elementului^ german în Austria este compatibilă cu religia catolică sau nu ? în cazul unui răspuns afirmativ, acest partid politic

nu trebuia să se amestece deloc în problemele religioase sau confesionale ; dacă răspunsul era negativ, era necesară o reformă religioasă şi nu un partid politic.

Cel care crede că ajunge la o reformă religioasă ocolijid drumul pe la o organizaţie politică dezvăluie numai prin aceasta că nu posedă nici cea mai mică înţelegere a conceptelor religioase sau chiar a dogmelor, ca şi a celor ce le determină.

Este cazul să spunem că nu poţi sluji la doi stăpâni deodată. De altminteri eu consider că întemeierea sau distrugerea unei religii este o acţiune mai mare şi de cu totul altă natură decât întemeierea şi distrugerea unui stat; nu vorbesc de un partid.

Să nu se spună cumva că aceste atacuri, nu au fost decât riposte la atacurile adversarului!

Desigur, în toate timpurile se găsesc indivizi fără conştiinţă care nu se tem să folosească religia ca instrument al dubiosului lor trafic politic (căci nu cred că este vorba de altceva la aceşti uşuratici); dar este de asemenea sigur că nu se pot face responsabile religia sau confesiunea pentru câteva pramatii care abuzează de ele, tot aşa cum ar fi abuzat cu siguranţă de oricare instituţie pentru a-şi satisface instinctele grosolane.

Nimic nu i-ar conveni mai bine unui asemenea derbedeu parlamentar decât să i se dea ocazia, fie şi la urma urmei, să-şi justifice speculaţia politică. De îndată ce sunt făcute responsabile religia sau confesiunea, de ticăloşia lui personală, şi ele sunt atacate ţipând în gura mare, acest mincinos cheamă întreaga lume ca martor;

o cheamă să ateste că numai lui şi elocinţei lui trebuie să li se aducă mulţumiri pentru salvarea religiei şi Bisericii. Lumea, care este cu atât mai dobitoacă cu cât are memoria mai scurtă, nu recunoaşte atunci pe veritabilul autor al scandalului, în cel care ţipă atât de tare, sau nu şi-1 mai aduce aminte; iar licheaua , în fond, şi-a atins scopurile.

Un asemenea vulpoi viclean ştie foarte bine că toate acestea nu au nimic de a face cu religia; un motiv mai mult de a râde pe sub mustăţi; în timp ce adversarul lui onest, dar inabil, pierde în acest joc, chiar dacă într-o zi se va retrage de tot, disperat de buna credinţă a umanităţii.

Dar, din alt punct de vedere, ar fi nedrept să facem răspunzătoare religia, ca şi credinţa sau chiar Biserica, de greşelile fiecăruia.

Com-
parând măreția instituțiilor religioase pe care le avem în momentul de față cu imperfecțiunea ordinară a omului în general, trebuie să recunoaştem că proporția între bine şi rău este în avantajul mediilor religioase. Fireşte că se află şi în cler oameni care se servesc de misiunea lor sfântă în interesul ambițiilor politice, oameni care, în lupta politică uită regretabil că ei ar trebui să fie depozitarii unui adevăr superior şi nu protagoniştii minciunii şi ai calomniei ; dar, pentru unul singur dintre aceşti infami, se găsesc mii de ecleziaşti oneşti, întru totul fideli misiunii lor, care ies la suprafață ca insulițele într-o mlaştină a epocii noastre mincinoase şi corupte.

Tot atât de puțin cât condamn eu şi am dreptul să condamn Biserica atunci când un individ corupt înveşmântat în roba de preot comite o crimă murdară contra bunelor moravuri, tot atât de puțin nu am dreptul s-o fac, când altul, din rândurile lor, murdăreşte şi trădează naționalitatea, mai ales într-o epocă pre-
cum a noastră, când este văzut în fiecare zi de toată lumea, îndeosebi în zilele noastre nu trebuie uitat că pentru unul singur din aceşti efialți[1] se vor găsi mii de preoți a căror inimă sângerează pentru nenorocirile națiunii şi care doresc tot atât de arzător, ca şi cei mai buni din compatrioții lor, sosirea zilei când cerul ne va surâde iarăşi, în cele din urmă.

Cel care nu aduce vorba aici de micile probleme ale zilei, ci mai degrabă de probleme de principiu sau chiar de dogme, trebuie în mod necesar să i se răspundă după cum urmează :

<Notă>

1. Oameni de stat atenieni, şefi ai unui partid democrat, predecesori ai lui Pericle.

</notă>

Dacă te crezi ales pentru a proclama adevărul, fă-o; dar atunci să ai curajul de a o face nu pentru a te abate din drum pentru un partid politic — ceea ce este un subterfugiu — ci pentru a înlocui prezentul jalnic cu un viitor mai bun.

Dacă îți lipseşte curajul sau dacă mai binele nu-ți este pe de-a întregul clar, atunci ia-ți mâna ; în nici un caz nu încerca să obții pe căile ocolite ale unei organizații politice ceea ce nu îndrăzneşti să revendici fățiş.

Partidele politice nu au nimic de-a face cu problemele reli-
gioase în măsura în care repercursiunile acestora din urmă nu merg

nicicum împotriva vieții națiunii şi nu subminează morala unei rase;
la fel, religia nu trebuie amestecată în luptele partidelor politice.

Când demnitarii bisericii se slujesc de instituții sau chiar de doctrine religioase pentru a aduce atingere rasei lor, nu trebuie niciodată urmați pe calea aceasta, nici combătuți cu aceleaşi arme.
Ideile şi instituțiile religioase ale poporului trebuie să fie totdeauna inviolabile pentru un conducător politic ; dacă nu, să înceteze să mai fie un om politic şi să devină un reformator, dacă are stofă Altă atitudine, în Germania îndeosebi, nu poate conduce decât la o catastrofa.

Studiind mişcarea pangermanistă şi lupta contra Romei, am ajuns atunci, dar mai ales în cursul anilor următori, la concluzia-ce urmează : lipsa de înțelegere a mişcării în chestiunea socială a privat-o de sprijinul maselor populare, singurele potrivite pentru luptă ; intrarea în Parlament i-a frânt elanul şi i-a imprimat toate slăbiciunile acestei instituții; lupta împotriva Bisericii catolice a făcut-o indezirabilă în numeroase medii şi i-a răpit numeroase elemente dintre cele mai bune pe care le avea națiunea în rândurile sale. Rezultatul practic al Kultiirkampf-ului austriac a fost aproape egal cu zero.

S-a reuşit, este adevărat, să se smulgă Bisericii înjur de o sută de mii de menbri, dar fără ca ea să fi înregistrat cine ştie ce pagube.
Ea nu a vărsat lacrimi văzând cum pleacă aceste „oi" rătăcite : a pierdut pe cei care, lăuntric, nu-i aparțineau de mai mult timp. Aceasta a fost întreaga diferență între această nouă reformă şi cea de odinioară ; atunci cei mai buni s-au desprins de Biserica catolică din convingere religioasă intimă; acum numai cei slabi se îndepărtează şi încă din „considerații" politice.

Dar tocmai din punct de vedere politic acest rezultat a fost rizibil şj întristător în acelaşi timp.

încă o dată, o mişcare politică ce ar fi putut salva națiunea germană, mişcare plină de promisiuni de reuşită, a pierit pentru că nu fusese condusă cu realismul brutal necesar, pentru că se rătăcise

pe direcții în care nu putea decât să se destrame.

Nu ne putem îndoi de un lucru :

Mişcarea pangermanistă nu ar fi comis niciodată această greşeală dacă ar fi înțeles bine psihologia marilor mase. Dacă şefii ei, pentru a reuşi, nu au trebuit vreodată, şi aceasta din considerații pur psihologice, să opună masei mai mulți adversari — ceea ce ar fi atras imediat o risipire totală a forței de luptă — vârful de atac al mişcării pangermaniste ar fi fost îndreptat împotriva unui singur adversar. Nimic nu este atât de primejdios pentru un partid politic decât să se lase condus în luarea deciziilor de nişte fanfaroni

neurastenici care întreprind orice, dar nu-şi ating niciodată scopurile.

Chiar dacă una sau alta dintre confesiuni oferă un adevărat prilej de critică, un partid politic nu trebuie niciodată să uite faptul că istoria nu înregistrează nici un exemplu când un partid pur politic, în împrejurări asemănătoare, ar fi putut ajunge la o reformă religioasă. Istoria nu se studiază pentru a-i uita lecţiile chiar în momentul când e vorba să le aplici în practică ; sau chiar pentru a crede că adevărurile ei seculare nu mai pot fi aplicate, pentru că situaţia actuală este cu totul alta ; istoria se studiază pentru a extrage învăţăminte pentru prezent. Acela care nu este capabil să facă aşa nu trebuie cumva să-şi închipuie că este un şef politic ; el nu este în realitate decât un bufon searbăd, deşi câteodată îngâmfat, iar toată bunăvoinţa lui nu poate scuza incapacitatea practică.

în general, arta tuturor adevăraţilor conducători ai poporului din toate timpurile constă mai ales în concentrarea atenţiei asupra unui singur adversar, pentru a nu o lăsa să se disperseze. Cu cât se concentrează mai mult această voinţă de luptă a unui popor, cu atât este mai mare forţa ei de şoc. Arta de a sugera poporului că inamicii cei mai diferiţi aparţin aceleiaşi categorii defineşte un mare conducător. Din contră, convingerea că duşmanii sunt multipli şi diferiţi pentru spiritele slabe şi ezitante devine foarte uşor un motiv de a se îndoi de cauza proprie.

De îndată ce masa se vede luptând contra mai multor duşmani, ea îşi pune această întrebare : este posibil ca toţi ceilalţi să nu aibă dreptate şi numai mişcarea noastră este îndreptăţită ?

Tocmai atunci aceste forţe sunt cuprinse de paralizie. De aceea trebuie totdeauna să băgăm în aceeaşi oală o mulţime de adversari cât mai diferiţi pentru ca propriilor noştri partizani să li se pară că lupta se duce contra unui singur adversar. Aceasta întăreşte credinţa în dreptul propriu şi sporeşte exasperarea contra celor ce îl atacă.

Mişcarea pangermanistă de odinioară nu a înţeles acest lucru, ceea ce i-a compromis succesul.

Ea văzuse calea justă, voinţa îi era curată, dar drumul ales era greşit. O putem compara cu omul care, vrând să ajungă în vârful unui munte, nu-1 pierde din vedere şi se aşterne la drum plin de hotărâre şi vigoare, dar nu acordă nici o atenţie drumului şi, cu ochii aţintiţi asupra ţelului ascensiunii, nu vede şi nu examinează deloc posibilităţile urcuşului şi eşuează în cele din urmă din această pricină.

Se poate observa opusul în toate la marele ei concurent,

partidul creştin-social.

Drumul pe care a apucat el a fost judicios ales, dar ceea ce i-a lipsit a fost o imagine clară a scopului. Aproape în toate domeniile în care mişcarea pangermanistă a comis greşeli, partidul creştin-social a fost eficace şi condus de logică.

El ştia importanţa maselor şi a dovedit-o din prima zi prin caracterul social pronunţat al politicii sale. Orientându-se mai ales către cucerirea clasei meşteşugăreşti, mici sau mijlocii, a recrutat partizani tot atât de fideli şi de tenace şi gata de sacrificii. El a evitat orice fel de luptă împotriva instituţiilor religioase, asigurându-şi prin aceasta sprijinul acestei puternice organizaţii care este. actual-mente Biserica, în consecinţă, nu a avut decât un singur adeversar veritabil. A recunoscut necesitatea unei propagande grandioase şi a atins virtuozitatea în arta de a o impune maselor.

Dacă totuşi nu şi-a putut atinge obiectivul viselor — salvarea Austriei — aceasta se explică prin calea greşită pe care a apucat-o, ca şi prin lipsa de claritate a scopurilor.

Antisemitismul noii mişcări se baza pe concepţii religioase şi nu pe principii rasiste. Acelaşi motiv ce a dus la comiterea acestei greşeli a provocat şi o a doua greşală.

Fondatorii partidului creştin-social credeau că dacă ar dori salvarea Austriei, partidul nu s-ar putea sprijini pe principii rasiale, pentru că aceasta ar fi condus în puţin timp la disoluţia generală a statului. După părerea conducătorilor partidului, situaţia de la Viena cerea să fie lăsate deoparte toate elementele de divergenţă şi să se accentueze toate motivele de unire.

în acea vreme, Viena conţinea deja fracţiuni etnice variate, mai ales cehi, şi numai toleranţa cea mai mare în toate problemele rasiale putea încă împiedica formarea unui partid făţiş antigerman. S-au făcut sforţări deci pentru atragerea micilor meşteşugari cehi, foarte numeroşi, prin lupta împotriva liberalismului manchesterian ; Partidul acrezut că a găsit un cuvânt de ordine în luptă, unind pe deasupra toate divergenţele naţionale din fosta Austrie, în lupta contra evreilor pe o bază religioasă.

Era limpede că o luptă contra evreilor pe o asemenea bază nu putea decât să le dea griji infime, în cea mai rea dintre situaţii, o undă de apă de botez putea totdeauna să-1 salveze pe evreu şi negoţul lui.

Cu motive atât de superficiale nu s-a ajuns niciodată la o analiză ştiinţifică serioasă a întregii probleme, ceea ce a

deturnat de la partidul creştin-social pe toţi cei care nu puteau înţelege acest gen de antisemitism. Puterea de atracţie a acestei idei s-a redus la o sferă intelectuală restrânsă, pentru că nu s-a dorit să se meargă, dincolo de simplul sentiment, către o înţelegere veritabilă. Intelectualii au rămas ostili din principiu. Din ce în ce mai mult s-a văzut că în toată afacerea nu era vorba decât de o nouă tentativă de a-i converti pe evrei, iar aceasta însemna numai expresia invidiei concurenţilor. Luptei îi lipsea, din capul locului, amprenta unei consacrări filosofice ; ea a părut pentru mulţi oameni — şi ei nu erau de neglijat — imorală şi blamabilă. Convingerea că aici era vorba de o chestiune vitală pentru întreaga omenire, că soarta tuturor popoarelor non-semitice depindea de soluţionarea ei, nu se desprindea defel.

Această modalitate de a nu face lucrurile decât pe jumătate a redus la zero valoarea orientării antisemite a partidului creştin-social.

Acesta nu a fost decât un pseudo-antisemitism, aproape mai periculos decât opusul lui. Social-creştinii au dormit fără grijă crezând că au prins adversarul de urechi, în timp ce, în realitate, el era acela care-i ducea de nas.

Iar evreul s-a obişnuit cu acest gen de antisemitism aşa de bine încât dispariţia 1-ar fi necăjit cu siguranţă mai mult decât existenţa care nu-1 jena.

Ar fi trebuit aduse grele sacrificii pentru ideea de stat bazat pe principiul naţionalităţii, dar ele au fost încă şi mai grele pentru apărarea germanismului.

Nimeni nu îndrăznea să fie „naţionalist" dacă nu voia să simtă cum îi fuge pământul de sub picioare, chiar la Viena. Se spera în salvarea statului Habsburgilor evitând tiptil problema; dar prin asta el a fost împins la pieire. Mişcarea a pierdut în acest fel bogata sursă de energie, care, ea singură, îi putea furniza îndelung forţa motrice necesară unui partid politic. Din această cauză, mişcarea creştin-socială a ajuns un partid ca oricare altul.

Am observat odinioară cele două mişcări într-un mod foarte atent, una cu inima bătând, cealaltă din admiraţie pentru acel om rar care de atunci îmi apărea ca simbol sever al întregului popor german din Austria.

Când impozantul cortegiu funebru, la moartea burgmaistrului, s-a pus în mişcare de la primărie către Ringstrasse, mă aflam

printre sutele de mii de persoane care asistau la această tristă

ceremonie. La emoţia mea lăuntrică se adăuga sentimentul că toată opera acestui bărbat fusese zadarnică, pentru că soarta ducea inexorabil statul acesta la pieire. Dacă doctorul Karl Lueger ar fi trăit în Germania, el s-ar fi situat printre primele minţi ale poporului nostru ; a fost un nenoroc pentru operă şi pentru el însuşi că a trăit în acest stat imposibil.

Când deja murise, lună de lună, mici flăcări ţâşneau avid din Balcani; soarta a fost clementă şi 1-a cruţat de vederea a ceea ce încă sperase să poată evita.

M-am străduit să aflu cauzele neputinţei celei dintâi dintre aceste mişcări şi insuccesul celeilalte şi am ajuns la convingerea profundă că, independent de neputinţa de a se realiza consolidarea fostului stat austriac, erorile celor două partide au fost următoarele:

Mişcarea creştin-socială nu a avut nici o concepţie clară asupra scopului Renaşterii germane, dar a fost inteligentă şi inspirată în alegerea drumului ca partid. Ea a înţeles importanţa problemelor sociale, dar s-a înşelat în lupta împotriva evreilor şi nu a avut nici o idee asupra forţei de influenţare a naţionalismului.

Dacă partidul creştin-social ar fi întrunit, datorită înţelegerii maselor, o concepţie mai justă a însemnătăţii problemei rasiale, aşa cum o avea mişcarea pangermanistă, dacă în final ar fi devenit el însuşi naţionalist — sau mai bine, dimpotrivă, dacă mişcarea pangermanistă, cu justa noţiune a problemei evreieşti şi a importanţei ideii naţionaliste, adoptase înţelepciunea practică a partidului creştin-social şi mai ales atitudinea lui faţă de socialism — atunci noi am fi avut o mişcare ce ar fi putut, cred, să-şi joace cu succes rolul în destinul naţiunii germane. Dacă nu s-a întâmplat aşa, greşeala aparţine în cea mai mare parte specificului statului austriac.

Cum nu aflam încarnarea ideilor mele în nici unul din partide, nu m-am putut decide să intru în una din organizaţiile existente pentru a lupta în rândurile ei. Apreciam deja că toate aceste mişcări politice erau ratate şi incapabile de a duce până la capăt o renaştere naţională a poporului german cu adevărat profunda şi nu pur exterioară.

Aversiunea mea intimă faţă de statul habsburgic a crescut din

ce fn ce mai mult în acea perioadă.

Cu cât eram mai preocupat de problemele de politică externă, cu atât prindea rădăcini în mine convingerea că acest stat fantomă nu putea aduce decât nenorociri germanilor, în fiecare zi vedeam mai limpede că soarta națiunii germane se decide nu în Austria, ci în Reich-ul însuşi. Nu numai din motive de politică generală, dar şi culturale în general.

Şi pe terenul culturii şi al artei el arăta toate semnele decrepitudinii sau cel puțin al insignifianței totale pentru națiunea germană. Aceeaşi era situația mai ales în domeniul arhitecturii. Arta nouă nu putea aduce în Austria mari izbânzi de acest fel, pentru că, de la terminarea arterei Ringstrasse, nu se mai iveau la Viena decât munci neînsemnate în comparație cu planurile dezvoltate de Germania.

Am început, deci, să duc o viață dublă : rațiunea şi realitatea îmi dictau să-mi continuu ucenicia amară, dar fecundă în Austria ; dar inima mea nu mai era aici.

O mulțumire deprimantă a pus stăpânire pe mine după ce am depistat vidul intern al acestui stat şi imposibilitatea de salvare; dar, totodată, presimțeam sigur că tot ce ar face el ar fi spre nenorocirile poporului german.

Eram convins că acest stat trebuia să minimalizeze şi să se supună oricărui german cu adevărat mare, în vreme ce, dimpotrivă, favoriza orice activitate non-germană.

Conglomeratul de neamuri pe care-1 etala capitala monarhiei, tot acest amestec etnic de cehi, polonezi, unguri, ruteni, sârbi şi croați etc. îmi părea respingător, fără a uita bacilul dizolvant al omenirii: evreii şi iar evreii.

Acest oraş gigantic îmi părea încarnarea incestului.

Dialectul german al tinereții mele era cel vorbit în Bavaria de jos; nu puteam nici să-1 uit şi nici să asimilez jargonul vienez. Cu cât trăiam mai mult în acest oraş, cu atât ura mea devenea mai vie contra melanjului de popoare străine care începea să polueze cultura acestui vechi centru german.

Ideea ce trebuie să lungească zilele acestui stat îmi părea sincer ridicolă.

In acea epocă, Austria era ca un mozaic vechi al cărui ciment care ține piesele laolaltă a devenit şi el vechi şi fragil; drept care, câtă vreme nu te atingi de această capodoperă, ea încă te

păcăleşte cu o aparenţă de trăinicie, dar îndată ce-i dai o lovitură, se sparge în mii de bucăţele. Nu mai era vorba decât de momentul când îi va fi aplicată lovitura.

Inima mi-a bătut mereu pentru imperiul german şi nu pentru monarhia austriacă ; ora destrămării aceastui stat îmi apărea ca începutul eliberării naţiunii germane.

Toate aceste cauze mi-au strârnit dorinţa tot mai fierbinte de a merge acolo, unde, în tinereţe, mă atrăgeau nişte visuri tainice şi o dragoste secretă.

Speram să-mi fac mai târziu un nume de arhitect şi să pot

aduce naţiunii servicii sincere în cadrul — mic sau mare — pe care mi-1 vajezerva soarta.

în sfârşit, voiam să mă aflu printre cei care au fericirea de a trăi şi de a acţiona în locul de unde trebuie să vină realizarea dorinţei celei mai arzătoare a inimii: unirea patriei iubite cu patria comună, Reich-ul german.

Cei care înţeleg forţa acestei dorinţe sunt încă numeroşi şi azi. Dar eu mă adresez acelora cărora soarta le-a refuzat până în prezent această fericire, ca şi celor care au fost privaţi cu cruzime de ea; mă adresez tuturor celor care, despărţiţi de patria mamă, trebuie să lupte chiar pentru comoara sfântă a limbii materne, care sunt urmăriţi şi maltrataţi pentru ataşamentul lor mare faţă de patrie şi care aşteaptă cu o fervoare dureroasă ceasul când le va fi îngăduit să se întoarcă la pârâul mamei prea iubite; mă adresez tuturor acelora şi ştiu: mă vor înţelege!

Numai cei care simt cu toate fibrele ce înseamnă să fii german fără a putea aparţine patriei iubite, vor putea cuprinde dorul adânc ce arde tot timpul în inimile copiilor despărţiţi de ea. Această nostalgie îi chinuie pe toţi cei care sunt bântuiţi; ea le îndepărtează orice bucurie şi orice fericire până ce, în sfârşit, se deschid porţile patriei, iar sângele comun află pace şi odihnă în imperiul comun.

Viena a fost şi a rămas pentru mine şcoala cea mai dură, dar şi cea mai fructuoasă a vieţii. Am venit în acest oraş pe când încă eram pe jumătate copil, iar acum când îl părăseam eram un bărbat taciturn şi serios. Acolo am pus bazele concepţiei mele generale de viaţă, şi, în particular, ale unei metode de analiză politică; mai târziu

le-am completat în câteva privințe, dar nu le-am părăsit niciodată.
Este adevărat că nu pot decât acum să apreciez la adevărata valoare
lecțiile acelor ani.

Am descris această perioadă în mai multe detalii, pentru vă
acolo am primit primele lecții de viață în problemele fundamentale
pentru partidul ca, după unul din cele mai modeste începuturi, în
numai cinci ani începe să devină o mare mişcare de masă. Nu ştiu
care ar fi fost atitudinea mea față de evrei, față de social-democrați,
chiar față de întregul marxism, față de problemele sociale etc., dacă
în mine nu s-ar fi adunat un capital de opinii personale, în parte sub
presiunea destinului, în parte grație studiilor personale.

•Căci, dacă nenorocirile patriei au putut face să reflecteze mii
şi mii de oameni asupra camfor interne ale prăbuşirii ei, aceasta
nu duce niciodată la soliditate şi la puterea de penetrație în profun-
zime, accesibile numai celor care au devenit stăpâni pe destinul lor
după ani de luptă.

Capitolul IV

<titlu>Munchen

În primăvara lui 1912, am plecat definitiv la Munchen.

Oraşul propriu-zis îmi era atât de familiar de parcă aş fi stat între
zidurile lui ani de zile. Studiile mele mă conduseseră de nenumărate
ori la această metropolă a artei germane. Nu numai că nu cunoşti
Germania dacă nu ai văzut Munchen-ul, dar mai ales nu ştii nimic
de arta germană dacă n-ai văzut Miinchen-ul.

Orice ar fi, această epocă antebelică a fost cea mai fericită din
viața mea. Salariul era complet derizoriu, dar desigur că nu trăiam
ca să pictez : pictam ca să-mi asigur astfel posibilitățile de existență,
sau mai degrabă ca să-mi permit să învăț. Aveam convingerea abso-
lută că totuşi într-o zi voi termina prin a-mi atinge scopul fixat.
Aceasta era de ajuns pentru a mă face să suport uşor şi fără

grijă celelalte mici necazuri ale vieţii.

La aceasta se adăuga şi dragostea profundă ce m-a apucat pentru acest oraş, aproape din primul ceas al şederii mele, sentiment pe care nu-1 încerc în aceeaşi măsură pentru nici un alt loc. Iată un oraş german ! (Ce diferenţă faţă de Viena ! Nimic nu-mi făcea mai rău decât să mă gândesc la acest Babilon al neamurilor). Adăugaţi la acestea dialectul, mult mai apropiat de al meu şi care, mai ales în anturajul din Bavaria de Jos, îmi amintea adeseori de tinereţe. Mii de lucruri îmi erau sau deveneau profund dragi şi preţioase. Dar ceea ce mă atrăgea mai mult era acest minunat mariaj de forţă spontană şi de sentiment artistic delicat, această perspectivă unică ce merge de la Hofbräuhaus la Odeon, de la Oktoberfest la Pinacotheque etc. Dacă astăzi sunt legat de acest oraş mai mult decât de orice alt loc din lume, acest lucru ţine fără îndoială de faptul că el este şi rămâne indisolubil legat de dezvoltarea mea. Dar faptul că am avut şansa să găsesc aici o adevărată mulţumire lăuntrică poate fi atribuit numai farmecului pe care minunata reşedinţă regală a Wittelsbach-ilor o exercită asupra oricărui om înzestrat nu numai cu o raţiune rece, dar

şi cu un suflet sensibil.

La Munchen, independent de exercitarea profesiei mele, eram atras mai ales de studiul continuu al evenimentelor politice şi în special de evenimentele de politică externă. Am ajuns la politica externă făcând un ocol prin politica germană a alianţelor, pe care o consideram deja absolut greşită încă de când mă aflam în Austria. Dar la Viena nu vedeam limpede în ce privinţă îşi făcea iluzii Reich-ul. Atunci eram înclinat să admit — sau poate voiam să caut o scuză — că la Berlin se ştia probabil că, în realitate, aliatul era slab, dar că, din motive mai mult ori mai puţin misterioase, această constatare era ascunsă din grija de a continua politica alianţelor stabilită odinioară de Bismarck. Aşadar, ruptura bruscă nu era de dorit, fie pentru a nu deschide ochii străinătăţii ce stătea la pândă, fie pentru a nu provoca nelinişte în interior.

Contactele mele cu oamenii mi-au arătat, curând, spre marea mea spaimă, că această părere era greşită. Uimit, a trebuit să constat că peste tot, chiar în mediile cultivate, nimeni nu avea habar de ceea ce însenina monarhia habsburgică. Chiar în mediile populare exista

iluzia că aliatul putea fi considerat ca o putere serioasă care, la vreme de primejdie, va pune îndată pe picioare o mare armată ; monarhia era mereu socotită ca un stat „german" şi se credea că se poate. Se credea şi că prin forţă mai putea să se măsoare numericeşte aproape cu cea a Germaniei şi se scăpa complet din vedere, mai întâi, că Austria încetase demult să fie un stat german, apoi că, din moment în moment, situaţia internă a imperiului ameninţa să se prăbuşească.

Eu cunoşteam situaţia mai bine decât „diplomaţia" zisă oficială care, ca mai totdeauna, îşi urma orbeşte destinul. Sentimentele poporului nu puteau efectiv reflecta ceea ce alimenta, în sfere sus puse, „opinia publică". Iar în sferele înalte se făcea „alianţă" cu un cult identic cu cel al viţelului de aur. Probabil că se avea în vedere înlocuirea sincerităţii cu amabilitatea. Cuvintele erau luate mereu drept bani lichizi.

Mânia mă cuprindea încă de la Viena, când constatam diferenţa, vizibilă câteodată, între discursurile oficiale ale oamenilor de stat şi articolele din ziarele vieneze. Viena era încă un oraş german, cel puţin în aparenţă. Dar ce schimbare când te îndepărtai de Viena sau, mai mult, de Austria germană, ajungând în provinciile slave ale imperiului! Era de ajuns să arunci o privire prin ziarele de la Praga pentru a afla cum era judecată acolo toată acea comedie de la Tripolice. Pentru această „cajiodoperă a diplomaţiei" nu exista decât derâdere şi crâncenă ironie. În plină perioadă de pace, chiar când cei

doi împăraţi schimbau bezele amicale, nimic nu ascundea că alianţa va fi anulată în ziua când ei ar fi căutat s-o coboare din domeniul imaginar al idealului Nibelungilor în realitatea concretă.

Aşadar, cum să te miri, după câţiva ani când, venind momentul punerii în practică a alianţelor, Italia s-a retras brutal din tratatul de la Tripolice, părăsindu-i pe ceilalţi doi aliaţi şi trecând chiar de partea inamicului. Să crezi atunci un singur minut în miracolul că Italia va lupta alături de Austria părea pur şi simplu de neînţeles pentru oricine nu era lovit de orbire diplomatică. Aceasta era totuşi situaţia exactă în Austria.

Habsburgii şi germanii erau singurii care susţineau ideea alianţei în tot imperiul. Habsburgii din calcul şi „din necesitate", austriecii germani din bună credinţă şi din „stupiditate

politică". Din bună credință pentru că ei credeau că prin alianța de la Tripolice fac un mare serviciu imperiului german, îl întăresc şi îl ajută ; din stupiditate politică, totodată, nu numai pentru că speranța le era irealizabilă şi pentru că ei contribuiau astfel la legarea Reich-ului de un cadavru unui stat, care-1 va trage după el în prăpastie, îndeosebi prin chiar înfăptuirea alianței, austriecii germani au fost fatalmente sortiți şi mai mult degermanizării. Şi, într-adevăr, pe lângă faptul că habsburgii se socoteam asigurați, prin alianța cu Reich-ul, împotriva oricărei invazii din partea acestuia, — şi, din nenorocire, putea fi chiar pe bun temei — le venea, din acest punct de vedere, mai uşor şi mai puțin primejdios să-şî urmeze politica internă de respingere a germanismului. Aceasta nu numai pentru că, cu „obiectivitatea" bine cunoscută, nu avea de ce să se teamă de protestele guvernului german, ci şi pentru că, făcând cu orice prilej caz de alianță, puteau fi reduse la tăcere vocile indiscrete care se ridicau printre austriecii germani împotriva modului atât de infam de slavizare.

Ce-i rămânea, deci, de făcut germanului din Austria câtă vreme însuşi Reich-ul german recunoştea guvernul Habsburgilor şi-i arăta încredere- ? Trebuia să reziste pentru ca apoi să fie acoperit de infamie în ochii tuturor germanilor ca trădător al poporului ? El, care precis consimțise, cu zeci de ani înainte, să accepte pentru popor sacrificiile cele mai greu de imaginat!

Dar la ce mai era bună această alianță în ziua când germanismul ar fi fost extirpat din monarhia habsburgică ? Pentru Germania, valoarea tratatului de la Tripolice nu depindea direct de menjinerea caracterului preponderent german în Austria ? Sau ar fi fost realmente credibilă vitalitatea unei alianțe cu un imperiu habsburgic slav ?

Poziția diplomației oficiale germane, ca şi a întregii opinii publice,

în problema naționalităților din Austria, nu era deci numai stupidă, ci, pur şi simplu, absurdă : viitorul şi securitatea unui popor de 70 de milioane de suflete se construia pe o alianță, dar, an de an, asistam la distrugerea sigură, sistematică şi deliberată din partea partenerului a singurei baze posibile pentru această alianță. Intr-o bună zi ar fi rămas doar „tratatul" cu diplomația vieneză, dar nimic ce

ajuta efectiv în calitate de aliat al imperiului.

Pentru Italia, aşa stăteau, de altminteri, lucrurile chiar de la început.

Dacă în Germania s-ar fi cunoscut un pic mai limpede istoria şi psihologia popoarelor, nici un moment nu s-ar fi crezut că Quirinalul şi Palatuț imperial de la Viena ar fi putut merge vreodată cot la cot la luptă, întreaga Italie ar fi fost un vulcan, înainte ca guvernul să fi încercat doar să împingă pe câmpul de luptă un singur soldat italian altfel decât ca adversar al statului habsburgic urât cu atâta fanatism. Mai mult decât o dată văzusem izbucnind la Viena disprețul împătimit şi ura puternică cu care italianul era, ca să zic aşa, „ ataşat" de statul austriac. Greşelile Casei de Habsburg împotriva libertății şi independenței Italiei de-a lungul secolelor erau prea mari pentru a putea fi uitate, chiar dacă s-ar fi dorit. Iar această dorință lipsea cu desăvârşire, atât poporului, cât şi guvernului italian. De asta, pentru Italia nu existau decât două modi vivendi în relația cu Austria : alianța sau războiul.

Alegându-1 pe primul, se putea pregăti în linişte al doilea.

Mai ales de când raporturile dintre Austria şi Rusia se îndreptau din ce în ce mai mult spre o explicație pe calea armelor, politica alianțelor germane era şi lipsită de sens şi periculoasă.

Caz clasic de lipsă a oricărei diplomații juste şi de o oarecare amploare.

Şi mai ales de ce să fie încheiată o alianță ? Doar în scopul de a asigura astfel viitorul Reich-ului mai bine decât ar fi făcut-o, lăsându-se singur în seama lui. Acest viitor al Reich-ului se reducea la menținerea posibilităților de existență pentru poporul german.

Deci chestiunea nu putea fi enunțată decât aşa : ce forme trebuia să îmbrace, într-un viitor previzibil, viața națiunii germane şi cum se mai puteau asigura dezvoltarea ei fundamentală şi securitatea necesare, în cadrul relațiilor generale ale puterilor europene ?

Luând în considerare fără echivoc previziunile activității externe ale politicii germane, nu puteai decât să te convingi de următoarele:

Populația Germaniei sporeşte anual cu aproape 900 000 de suflete. Dificultatea hrănirii acestei armate de noi cetățeni creşte

obligatoriu de la an la an şi sfârşeşte într-o zi printr-o catastrofă, dacă nu se ajunge în timp util la aflarea căilor şi a mijloacelor de prevenire a acestui pericol de înfometare.

Existau patru mijloace de a evita o eventualitate atât de înspăimântătoare:

1) Se putea, după modelul francez, să se reducă în mod artificial creşteţea natalităţii şi astfel să se prevină suprapopularea.

Desigur, natura însăşi are grijă, în vremurile de lipsă sau de proaste condiţii climatice, sau în regiunile cu pământ sărac, să limiteze sporirea populaţiei într-o ţară anume sau la anumite rase. De altfel, printr-o metodă şi înţeleaptă şi hotărâtoare, ea nu pune piedici capacităţii de procreaţie propriu-zise, ci posibilităţilor de subzistenţă a celui procreat, supunându-1 pe acesta unor încercări şi privaţiuni atât de dure că toţi cei ce sunt mai slabi, mai bolnăvicioşi sunt obligaţi să se întoarcă în neant. Cei cărora ea le îngăduie totuşi să depăşească rigorile existenţei sunt, peste orice încercare, de temut şi complet apte să procreeze la rândul lor, pentru ca aceeaşi selecţie fundamentală să reînceapă. Procedând aşa de brutal în privinţa individului şi rechemându-1 instantaneu la ea dacă nu este în măsură să înfrunte furtuna vieţii, natura menţine puternice rasa şi specia şi ajunge la cele mai mari reuşite.

Astfel, scăderea numerică îl face mai puternic pe individ şi deci, la urma urmei, specia.

Altfel stau lucrurile când omul se însărcinează să-şi limiteze progenitura. El nu e tăiat din acelaşi lemn ca şi natura, el este „uman" ; el se pricepe la asta mai bine decât ea, nemiloasa regină de o mare înţelepciune! Omul nu punej)iedici dezvoltării individului procreat, ci chiar reproducerii însăşi, îi este caracteristic să nu vadă niciodată decât propria persoană şi nu rasa, ceea ce pare mai uman şi mai just decât metoda opusă. Din nefericire şi urmările sunt opuse.

în timp ce natura, lăsându-i pe oameni complet liberi să procreeze, le supune descendenţii la încercări foarte dure — iar dintre indivizii supranumerici alege pe cei mai buni, îi păstrează doar pe ei şi-i însărcinează cu conservarea speciei — omul limitează procrearea şi, din contră, se încăpăţânează, să conserve cu orice preţ orice fiinţă, odată ce s-a născut. Corectivul la voinţa divină i se pare şi înţelept şi uman şi se bucură, învingând în această privinţă natura, că i-a dovedit neajunsurile. Numărul este într-adevăr limitat, dar, în acelaşi timp scade valoarea individului, lucru de care maimuţica iubită a Tatălui etern nu-şi dă seamă decât silnic.

De îndată ce facultatea procreatoare propriu-zisă este

limitată

şi numărul naşterilor scade — în locul luptei fireşti pentru viață, care nu-i lasă să subziste decât pe cei mai puternici şi pe cei mai sănătoşi — se instaurează de la sine mania de „a salva" cu orice preț pe cei mai pricăjiți, pe cei mai bolnavi; acesta-i nucleul unei descendențe din ce în ce mai deplorabile, jar voința naturii va fi în aceeaşi măsură batjocorită.

Rezultatul ? într-o bună zi unui astfel de popor îi va fi răpit dreptul la existență pe acest pământ; omul nu poate sfida decât un timp limitat legea eternă după care se perpetuează specia, iar revanşa vine, mai devreme sau mai târziu. O rasă mai puternică va alunga rasele slabe, căci iureşul final către viață va sfărâma piedicile ridicole ale unei pretinse omeniri individualiste pentru a face loc omenirii în conformitate cu natura, care-i nimiceşte pe cej slabi pentru a face loc celor puternici.

Oricine vrea deci să asigure existența poporului german, limitând voit creşterea populației, ii va răpi chiar prin asta orice viitor.

2) A doua cale ar fi cea pe care şi azi înțelegem să o propunem şi să o lăudăm de nenumărate ori: „colonizarea internă". Este proiectul cel mai proslăvit de oameni care-1 înțelegeau cel mai puțin §i care este susceptibil să pricinuiască cele mai grave stricăciuni imaginibile.

Fără îndoială că se poate spori producția solului până la o limită determinată. Dar numai până la o limită determinată şi nu la nesfârşit, într-un anumit timp, se va putea deci fără pericol de înfometare să se compenseze sporirea populației germane prin creşterea produselor pământului. Totuşi, trebuie ținut cont că nevoile cresc în general mai repede decât numărul locuitorilor. Nevoile de hrană şi de îmbrăcăminte ale oamenilor cresc de la an la an şi nu se mai pot compara cu ceie ale înaintaşilor noştri de acum o sută de ani, să zicem. Este deci o nebunie să crezi că orice sporire a producției îndreptățeşte ipoteza unei creşteri a populației: nu, nu este adevărat decât în măsura în care surplusul de produse nu este folosit pentru satisfacerea nevoilor suplimentare ale oamenilor. Dar chiar presupunând o restricție maximă dintr-o parte şi zelul cel mai laborios din cealaltă, va mai fi încă o limită şi anume : limita de teritoriu, în ciuda oricărei activități posibile nu se mai poate, la un moment dat, ca el să producă mai mult şi, mai devreme ori mai târziu, urmările vor fi fatale. Foametea va apărea mai întâi din timp în timp,

după recolte slabe etc. Cu o populație în continuă creştere ea va fi din ce în ce mai frecventă, apoi nu se va mai opri decât în anii excepțional de bogați, când hambarele vor fi pline; în cele din urmă va veni o vreme când nu se mai poate scăpa de mizerie, iar foamea va fi tovarăşa eternă a poporului. Atunci va trebui să intervină natura

şi să-i aleagă pe cei meniți să trăiască ; sau, mai degrabă, omul se va ajuta singur, limitând artificial reproducerea şi riscând toate consecințele supărătoare pentru rasă şi specie, aşa cum am arătat.

Se poate obiecta că, într-o zi, această eventualitate poate atinge, într-un fel sau altul, întreaga omenire şi că nici un popor nu va putea ocoli destinul.

Aceasta numai la prima vedere. Ne putem gândi totuşi la cele ce urmează:

Cu siguranță, va veni o zi când omenirea, nemaiputând face față nevoilor unei populații crescânde, nici chiar prin ridicarea randamentului solului, va trebui să limiteze creşterea numerică a oamenilor. Ea va lăsa natura să se pronunțe sau, mai degrabă, va încerca să stabilească un echilibru : prin mijloace mai adecvate decât cele actuale, să sperăm ; dar atunci toate popoarele vor fi afectate, în vreme ce acum sunt atinse numai neamurile care nu au destulă forță pentru a-şi asigura pământul necesar în această lume. Pentru că lucrurile sunt aşa cum sunt, în epoca noastră, se găsesc încă enorme suprafețe de pământ nefolosit ce nu aşteaptă decât să fie exploatat. Este sigur şi că acest pământ nu a fost păstrat de natură ca teritoriu rezervat pentru viitor unei națiuni sau rase determinate. Este cert, din contră, că este destinat poporului care va avea forța să-1 ia şi va depune activitatea necesară exploatării lui.

Natura nu cunoaşte frontiere politice. Ea plasează ființele vii unele lângă altele pe globul pământesc şi contemplă jocul liber al forțelor. Cel mai tare prin curaj şi activitatea depusă, copil predilect al naturii, va obține nobilul drept de a trăi.

Dacă un popor se cantonează în „colonizarea internă" în timp ce alte rase se implantează pe porțiuni mereu mai întinse ale globului, el va fi silit să recurgă la limitarea voluntară, în timp ce alte popoare vor continua să crească nrraeric. Această situație se produce cu atât mai devreme cu cât spațiul de care dispune un popor este mai redus. Şi cum, din nefericire, cele mai mari națiuni — mai exact, singurele neamuri civilizatoare, bază a oricărui progres uman — în

orbirea pacifistă renunţă prea des la noi cuceriri teritoriale, mulţumindu-se cu „colonizarea internă", în timp ce naţiuni de valoare mai mică ştiu să-şi asigure posesiunile unor teritorii pentru extinderea populaţiei, această situaţie conduce la următorul rezultat final:

Rasele cu gradul de civilizaţie cel mai ridicat, dar mai puţin lipsite de scrupule trebuie să reducă deja, ca urmare a teritoriuiui limitat, creşterea numerică, într-un moment când popoarele mai puţin civilizate, dar mai brutale de la natură, sunt, graţie unor

teritorii mai vaste de expansiune a populaţiei, în situaţia de a creşte numeric faţă de grija limitării, în alţi termeni, într-o bună zi se va întâmpla că lumea 'va încăpea în mâinile unor oameni mai puţin civilizaţi, dar mai energici.

Viitorul nu va oferi prin urmare decât două posibilităţi: sau lumea va fi guvernată de concepţiile democraţiei moderne şi atunci balanţa se va înclina în favoarea raselor numericeşte mai puternice, sau lumea va fi guvernată conform legilor naturii şi atunci vor învinge popoarele cu voinţă brutală şi nu cele ce vor pune în practică limitarea programată.

Nimeni nu poate pune la îndoială că existenţa omenirii nu va lăsa loc într-o zi unor lupte teribile, încheind conturile, instinctul de conservare va triumfa singur, acel instinct sub care, precum zăpada sub soarele de martie, se topeşte toată această pretinsă omenire care nu exprimă decât un amestec de stupiditate, de laşitate şi pedanterie suficientă. Omenirea s-a ridicat prin luptă perpetuă, dar pacea eternă o va duce în mormânt.

Pentru noi, germanii, termenul de „colonizare internă" este nefast, întărind în noi ideea că am găsit mijlocul de a ne câştiga, existenţa prin muncă într-o dulce amorţeală. Odată teoria ancorată în noi, ea va însemna sfârşitul oricărui efort de a ne asigura în lume locul ce ne revine. Dacă germanul de mijloc ar căpăta convingerea^ că-şi poate asigura pe această cale existenţa şi viitorul, ar decurge de aici orice încercare de apărare activă, eficientă prin ea însăşi, ar decurge şi necesităţile vitale ale germanilor. Orice politică externă cu adevărat utilă ar fi îngropată şi, cu ea, mai ales viitorul poporului german.

De aceea nu este un efect al hazardului că evreul este cel care încearcă mereu să inoculeze poporului nostru îndeosebi această funestă

mentalitate; şi se pricepe la aşa ceva. El se pricepe prea bine la oameni pentru a ignora că ei sunt victime recunoscătoare pentru orice vânzător de iluzii care îi face să creadă că s-a găsit mijlocul de a da naturii un bobârnac, care să facă inutilă dura şi nemiloasa luptă pentru existenţă. Aceasta ar urma să facă din ei, dimpotrivă, fie prin muncă, fie prin trândăvie, pur şi simplu, fie prin orice alt mijloc, stăpânii planetei.

N-aş gti să insist prea mult asupra faptului că o colonizare internă germană nu trebuie să servească decât la evitarea anomaliilor sociale— şi, înainte de orice, la sustragerea pământului de la orice speculaţii— dar că niciodată ea nu va fi suficientă să asigure viitorul naţiunii fără obţinerea de noi teritorii.

Dacă am acţiona altfel, am fi, peste puţin timp, la capătul resurselor solului şi la capătul puterilor.

în fine, mai trebuie să stabilim bine următoarele :

Limitarea rezultată din colonizarea internă pe un mic teritoriu determinat, ca şi aplicarea de restricţii asupra capacităţii de procreare, vor conduce la cea mai neprielnică situaţie, militară şi politică, pentru naţiune.

însemnătatea teritorială a unei ţări este, ea singură, un factor esenţial de securitate externă. Cu cât este mai mare teritoriul de care dispune un popor, cu atât e mai mare şi protecţia asigurată de natură; totdeauna se iau decizii militare mai rapide şi totodată mai uşoare, mai eficace şi mai complete contra popoarelor ce ocupă un teritoriu restrâns; lucrurile stau invers în cazul statelor cu un teritoriu mai întins. Pe lângă acestea, întinderea constituie o protecţie sigură contra atacurilor neduse în adâncime, succesul nefiind obţinut decât după lupte dure şi îndelungate ; riscul unor ajutoare neaşteptate trebuie să pară prea mare, dacă nu există motive cu totul excepţionale pentru a-1 încerca.

Astfel, însemnătatea teritorială propriu-zisă a unui stat este, prin ea însăşi, un factor de menţinere a libertăţii şi independenţei unui popor; în acelaşi timp, un teritoriu restrâns favorizează invaziile.

De aceea, primele două mijloace de stabilire a echilibrului, în cadrul „naţional" al Reich-ului, între numărul crescând al populaţiei şi teritoriul ce nu poate fi extins, au fost faptic eliminate. Motivele acestei atitudini sunt cu totul altele decât cele menţionate mai sus; în ceea ce priveşte limitarea naşterilor, trebuie să ne abţinem în primul rând din unele raţiuni morale ; cât despre colonizarea

internă, ea este energie, respinsă, pentru că lasă să se întrevadă un atac împotriva marii proprietăți, şi mai mult : cu precădere aşa se vede preludiul unui asalt general contra proprietății private. Dată fiind mai ales forma sub care se preconizează această „doctrină a salvărif, o atare ipoteză nu se poate susține.

în ansamblu, în ce priveşte marele pubb'c, această rezistență nu este foarte oportună şi, în orice caz, nu merge deloc în miezul problemei.

Ca atare, nu mai rămân decât două căi pentru a asigura pâinea şi munca pentru o populație în continuă creştere.

3) Este posibilă fie dobândirea unor noi teritorii, pentru a împinge anual acolo milioane de locuitori din surplus, şi a face astfel mai uşoară asigurarea subzistenței pentru națiune;

4) sau mai bine să nu ținem seama de asta şi să obținem clientelă din străinătate pentru industrie şi comerț, asigurându-ne existența grație profiturilor obținute îm acest mod.

Altfel spus : fie o politică de expansiune teritorială, fie o

politică colonială şi comercială.

Aceste două căi au fost luate în considerare din diverse unghiuri, examinate, preconizate, combătute, până ce a fost ales definitiv cea din urmă.

Calea cea mă sănătoasă dintre cele două ar fi fost cu siguranță prima.

Dobândirea de noi teritorii pentru colonizare, prin excedent de populație, oferă infinit mai multe avantaje, mai ales dacă luăm in considerare nu prezentul, ci viitorul.

Mai întâi n-am şti prea bine să evaluăm posibilitățile de conservare a unei clase țărăneşti sănătoase ca bază a întregii națiuni. Multe din relele actuale nu sunt decât consecința unui raport greşit între populația urbană şi cea rurală. O rădăcină puternică de țărani mici şi mijlocii a fost din toate timpurile cea mai potrivită salvgardare în fața insuficiențelor sociale ce sunt astăzi şi ale noastre. De asemenea, este singura soluție ce asigură unei națiuni pâinea cea de toate zilele în cadrul unei economii închise.

Astfel, industria şi comerțul retrogradează din condiția lor proeminentă, dar nesănătoasă, articulându-se în cadrul general al unei economii naționale în care nevoile se echilibrează. Ele nu mai sunt chiar bazele, ci doar auxiliarele subzistenței națiunii. Când rolul lor se mărgineşte la păstrarea unui raport just între nevoile proprii

şi producţia naţională în toate domeniile, ele asigură la un anumit grad de dezvoltare o existenţă independentă de străinătate; în acest fel, ele contribuie la asigurarea independenţei statale şi a libertăţii naţionale, mai cu seamă în momente de grea încercare.

Totuşi, o atare politică teritorială nu se mai poate astăzi exercita undeva în Camerun, ci aproape exclusiv în Europa. Cu calm şi cu sânge rece trebuie să ne alăturăm punctului de vedere ce nu va putea fi conform cu voinţa divină de a vedea un popor în posesia unui teritoriu de cincizeci de ori mai mare decât altul. In acest caz nu este permis să te îndepărtezi, prin frontiere politice, de limitele dreptului etern. Dacă acest pământ are realmente destul spaţiu pentru ca toţi să trăiască, să ni se dea deci teritoriul ce ne este necesar pentru a trăi.

Desigur, acest lucru nu se va face de bună voie. Atunci intervine dreptul fiecăruia de a lupta pentru existenţă, iar ceea ce nu se poate prin blândeţe rămâne să fie cucerit cu pumnul. Dacă hotărârile strămoşilor noştri au fost dependente cândva de absurda mentalitate pacifistă de azi, noi nu am avea în total doar o treime din teritoriul nostru naţional actual, iar poporul german nu şi-ar mai face griji în privinţa viitorului lui în Europa ! Nu, doar atitudinii lor hotărâte in lupte pentru existenţă îi datorăm cele două marje de est ale Reich-ului

şi, pe deasupra, această forţă internă care constă în măreţia teritorială a statului şi a poporului nostru, măreţie care, de altminteri, ea singură ne-a permis să subzistăm până în prezent.

încă o raţiune face ca această soluţie să fie cea bună :

Multe state europene seamănă azi cu nişte piramide cu vârful în jos. Suprafaţa lor în Europa este ridicol de mică faţă de întinderea exagerată a coloniilor, de importanţa comerţului lor exterior etc. Se poate zice : cu vârful în Europa, iar cu baza în lumea întreagă, spre deosebire de Statele Unite ce-şi au baza pe continentul lor, neatingând restul lumii decât cu vârful. De aceea, iată în ce constă puterea internă nemaiauzită a acestui stat şi slăbiciunea celor mai multe din puterile coloniale europene.

Anglia însăşi nu este o dovadă împotriva celor spuse, pentru că se uită prea uşor, în ce priveşte imperiul britanic, de existenţa lumii anglo-saxone. Din simplul fapt al comunităţii de cultură şi de limbă cu Statele Unite, poziţia Angliei nu se poate nicicum compar; cu cea a unei puteri europene oarecare.

Prin urmare, pentru Germania, singura posibilitate de a duce la bun sfârşit o politică teritorială sănătoasă rezidă în obţinerea de noi teritorii chiar în Europa. Coloniile nu pot sluji acest scop atâta vreme cât nu sunt favorabile popularii masive cu europeni. Dar, din secolul al XlX-lea, obţinerea unor teritorii coloniale pe cale paşnică nu mai era posibilă. O asemenea politică colonială nu se poate duce fără un război greu, care este mai oportun pentru obţinerea unor teritorii europene decât extra-europene.

Odată luată o atare hotărâre ea cere săi te dedici în mod exclusiv. Nu cu jumătăţi de măsură şi cu ezitări se realizează o sarcină care cere toată voinţa şi toată energia fiecăruia. Trebuie totodată să subordonăm acestui ţel exclusiv întreaga politică a Reich-ului : nu trebuie să permitem vreun gest pentru alte preocupări decât cunoaşterea acestei sarcini şi a mijloacelor de a o îndeplini.

Trebuie să ne întoarcem spre evidenţe: numai lupta ar îngădui
atingerea scopului şi, cu un ochi rece şi liniştit, trebuie să luăm in seamă cursa înarmărilor.

întregul ansamblu de alianţe trebuia examinat din acest singur
punct de vedere şi trebuia estimată şi valoarea lui reală. Voiai teritorii în Europa, asta nu se putea întâmpla decât pe socoteala Rusiei. Atunci ar fi trebuit ca noul Reich să urmeze din nou calea foştilor cavaleri ai ordinului teuton pentru ca sabia germană să asigure glia pentru plugul german şi să- i dea astfel naţiunii pâinea cea de toate zilele.

Pentru o asemenea politică singurul aliat posibil în Europa

era Anglia.

Odată spatele asigurat, numai cu Anglia se putea întreprinde noua cruciadă a germanilor. Dreptul nostru nu ar fi fost mai mic decât cel al strămoşilor noştri. Nici unul din pacifiştii noştri nu re: i iză să mănânce pâinea din est şi totuşi paloşul este cel ce a deschis drumul plugului !

Pentru concilierea de graţie cu Anglia nici un sacrificiu n-ar fi trebuit să fie prea mare. Trebuia să renunţăm la colonii şi la puterea maritimă şi să cruţăm de orice concurenţă modestia britanică.

O poziţie clară şi fără reţineri putea doar conduce la acest rezultat : renunţarea la comerţul mondial şi la colonii; renunţarea la flota de război germană ; concentrarea întregii puteri a statului în armata de uscat.

Desigur, rezultatul ar fi fost limitarea de moment, dar apoi măreţia şi puterea viitorului.

A fost o perioadă când Anglia ar fi îngăduit să angajeze negocieri în acest sens. Ea ar fi înţeles foarte bine că pentru Germania era o necesitate, ce decurgea din sporirea populaţiei sale, să caute un debuşeu oarecare şi că ea 1-ar găsi în Europa cu concursul Angliei sau, fără ea, în lume.

Această tendinţă trebuia favorizată la nivelul cel mai de sus, la începutul secolului, când Londra însăşi încerca să se apropie de Germania. Pentru prima dată apărea pe atunci starea de spirit ale cărei manifestări realmente îngrozitoare le putusem observa în cursul ultimilor ani. Gândul că trebuia să scoatem castanele din foc pentru Anglia ne făcea o impresie dezagreabilă ; ca şi cum o alianţă ar fi putut vreodată să se sprijine pe altă bază decât pe o bună afacere pentru ambele părţi. Şi foarte uşor s-ar fi putut încheia una cu Anglia. Diplomaţia engleză era mult prea versată pentru a nu şti că orice avantaj se crează în contrapartidă.

Să ne imaginăm mai mult cum o politică externă germană avizată ar fi trecut în contul ei rolul Japoniei în 1904 şi cu greu s-ar putea evalua consecinţele pentru Germania.

Războiul mondial n-ar fi avut loc.

Sângele vărsat la 1904 ar fi cruţat pe cel vărsat din 1914 până în 1918.

Şi ce situaţie ar fi avut astăzi Germania în lume !

In orice caz, alianţa cu Austria era de atunci o inepţie.

Acest stat mumificat se agăţa de Germania nu pentru a face un război, ci pentru a menţine o pace veşnică, pe care apoi s-o utilizeze într-un mod foarte avizat pentru nimicirea lentă a ger-

manismului în monarhie.

Era imposibilă această alianţă, pentru că nu era îngăduit să
aştepţi o apărare activă a intereselor naţionale germane din partea

unui stat ce nu avea destulă forță şi putere de decizie pentru a opri negermanizarea în interiorul frontierelor sale. Dacă Germania nu avea destule sentimente naționale şi caracter pentru a smulge imposibilului stat habsburgic determinarea destinului a zece milioane de oameni de rasă germană, nu se mai putea realmente aştepta ca cea din urmă să întindă mâna plaiurilor temerare generos concepute.
Din atitudinea vechiului Reich în chestiunea austriacă se putea deduce cea pe care o avea în lupta decisivă pentru întreaga națiune, în orice caz, n-ar fi trebuit permis ca, din an în an, spiritul german să fie mai oprimat, căci valoarea de aliată a Austriei nu putea cu adevărat să fie asigurată decât prin menținerea elementului german.
Dar ne-am îndepărtat şi mai mult de această cale.

Nu ne temem de nimic mai mult decât de lupta la care trebuia să fim constrânşi în momentele cele mai defavorabile.

Voiam să scăpăm de destin, dar a fost zadarnic. Visam să menținem pacea mondială şi ne-am trezit în fața războiului mondial.

Iar acest vis de pace era principalul motiv pentru care n-am luat în seamă a treia cale de a da chip viitorului Germaniei. Ştiam că nu puteam câştiga teritorii decât în est, vedeam ce lupte erau necesare şi totuşi nu voiam decât pace cu orice preț; din această epocă şi de mult timp, baza politicii externe germane nu mai era menținerea națiunii germane prin orice mijloace, ci mai degrabă menținerea păcii universale prin orice mijloace. Rezultatul se ştie !

Voi reveni în mod special asupra acestui aspect.

Rămânea deci a patra eventualitate : industria şi comerțul mondial, puterea maritimă şi coloniile.

O astfel de dezvoltare putea desigur să fie atinsă mai uşor şi mai .repede. Colonizarea unui teritoriu este o treabă îndelungată, care adesea durează secole ; în aceasta se vede precis puterea de profunzime : nu este vorba de o vâlvătaie neaşteptată, ci de un demers treptat, profund şi durabil în acelaşi timp, spre deosebire de un avânt industrial, ce poate fi „ațâțat" în câțiva ani, mai degrabă o băşică de săpun decât o putere fără fisură. E cazul mai degrabă să construieşti o flotă decât să construieşti ferme prin lupte perseverente şi să aşezi în ele fermieri. Dar o flotă este şi mai uşor de nimicit.

Când Germania s-a angajat pe acest drum, ar fi trebuit cel

puțin să ne dăm seama că această politică va duce într-o zi la război.
Numai copiii puteau crede că le era de ajuns amabilitatea, înțelegerea

şi afirmarea convingerilor pacifiste, pentru a putea pleca în căutare de banane, denumind operațiunea respectivă „cucerirea pacifistă a popoarelor", cum ziceau flecarii, cu emfază şi vorbe mieroase, fără a trebui să se recurgă la arme.

Nu : dacă plecasem pe acest drum, era inevitabil ca Anglia să ne devină, într-o zi sau alta, duşman şi însemna să fim stupizi să ne indignăm — dar mare ne era candoarea — în ziua când ea şi-ar fi îngăduit să se opună activității noastre pacifiste cu brutalitatea unui egoism violent.

Dar vai ! e adevărat că noi n-am făcut-o niciodată. Dacă nu puteam urma o politică de cuceriri teritoriale în Europa altfel decât unindu-ne cu Anglia împotriva Rusiei, la fel o politică colonială şi de comerț mondial^nu era posibilă decât împotriva Angliei, dar împreună cu Rusia, în acest caz, respectiva politică trebuia adoptată cu toate consecințele ei şi mai ales părăsind cât mai repede Austria.
Aşa cum era prevăzută, alianța cu Austria era deja, către anul 1900, o adevărată nebunie.

Dar pentru nimic în lume nu ne gândeam să ne aliem cu Rusia contra Angliei, aşa cum nu ne gândeam să ne aliem cu Anglia contra Rusiei, căci în ambele cazuri ar fi izbucnit războiul, ori noi ne angajasem într-o politică comercială şi industrială pentru a-1 împiedica, în „cucerirea economică şi paşnică" a lumii credeam că posedăm o metodă de acțiune care trebuia, o dată pentru totdeauna, să sucească gâtul oricărei politici de forță. De asta poate nu eram tot timpul foarte siguri, mai ales când, din timp în timp, din Anglia veneau amenințări completamente de neînțeles. De aceea ne-am decis să construim o flotă, dar nicidecum cu intenția de a ataca sau de a distruge Anglia, ci dimpotrivă, pentru a apăra „pacea mondială" şi a urma cucerirea „paşnică" a lumii. De aceea, am creat această flotă modestă sub toate aspectele, nu numai în ce priveşte numărul şi tonajul vaselor, ci şi armamentul, şi pentru a lăsa să iasă iarăşi, la urma urmelor, intenția „pacifistă".

Flecărelile legate de o „cucerire economică şi paşnică" a lumii

a fost nonsensul cel mai mare ce a fost vreodată ridicat la rang de principiu călăuzitor al politicii unui stat. Acest principiu apare mai flagrant dacă luăm în considerare că n-am ezitat să dăm Anglia însăşi exemplul cel mai elocvent al posibilităţii unei atare cuceriri.
Doctrina şi concepţiile noastre profesorale asupra istoriei au dăunat sub acest aspect, cu greu reparabil, fiind şi o dovadă izbitoare a faptului că mulţi oameni „învaţă" istoria fără a înţelege nimic din ea.
A trebuit să recunoaştem că tocmai Anglia este exemplul frapant de teorie opusă, căci nici un popor n-a pregătit mai bine sau mai brutal

140 Englezul văzut de caricaturiştii germani

cuceririle economice prin intermediul săbiei şi nici nu le-a apărat apoi mai hotărât. Nu tocmai aceasta este caracteristică artei diplomatice engleze — adică ştiinţa de a-şi trage forţa politică din cuceririle economice şi invers, de a transforma orice succes economic în forţă politică ? Pe lângă asta, ce eroare să crezi că Anglia însăşi era prea laşă pentru a-şi vărsa propriul sânge pentru expansiunea economică !
Faptul că Anglia nu avea armată „naţională" n-o dovedea în nici un fel; ceea ce contează în acest caz nu este structura militară momentană a armatei, ci voinţa şi hotărârea de a angaja armata pe care o posezi.
Totdeauna Anglia a avut armamentul ce i-a trebuit. Totdeauna ea a avut, în luptă, armele necesare pentru a învinge. Ea a trimis în luptă mercenari atâta vreme cât acest lucru a fost suficient; dar ea a ştiut totdeauna să coboare până în profunzimea sângelui celui mai preţios al naţiunii când doar un astfel de sacrificiu îi putea asigura victoria ; în toate cazurile, voinţa de a lupta, tenacitatea şi conduita dură în cursul operaţiunilor au rămas aceleaşi.

Insă, în Germania, prin presă, şcoli şi revistele satirice se crease, încetul cu încetul, o idee despre englezi şi, pe cât a fost posibil, despre imperiul lor, în aşa fel încât ea a devenit una din cele mai crunte decepţii ; puţin câte puţin această idee falsă s-a răspândit pretutindeni ca o boală contagioasă şi consecinţa a fost o subestimare pe care am ispăşit-o cumplit. Această iluzie a fost atât de adâncă încât eram convinşi că englezul nu era decât un om de aiaceri şi şmecher şi incredibil de laş ca persoană. Distinşii noştri profesori de didactică nu-şi imaginau nicicum că un imperiu

mondial atât de vast ca acel al Angliei nu putea fi dobândit prin şiretlicuri şi subterfugii. Oamenii puţin numeroşi care avertizau asupra acestei erori nu erau ascultaţi sau erau reduşi la tăcere, îmi aduc aminte limpede ce feţe mirate au avut camarazii mei când Tommy se afla în faţa noastră în Flandra. Din primele zile ale luptei, fiecare a început să se îndoiască de faptul că scoţienii aceia semănau în vreun fel cu cei pe care îi crezusem doar buni de desenat în foile umoristice şi în comunicate.

Cu această ocazie am făcut primele observaţii asupra utilităţii anumitor forme de propagandă.

Această iluzie aducea desigur unele avantaje celor care o propagau : deşi falsă, se putea folosi, de pildă, pentru a demonstra posibilitatea unei cuceriri economice a lumii. Ceea ce le reuşis-englezilor trebuia să ne reuşească şi nouă ; şi chiar ne era confen; un avantaj particular prin probitatea sensibil mai mare, prin absenţa acelei perfidii specific englezeşti. Prin asta speram să câştigăm cu atât mai uşor simpatia naţiunilor mici şi încrederea celor mari.

141 Adevărata slăbiciune a Triplei înţelegeri

Nu înţelegeam deloc că probitatea noastră a fost pentru alţii un obiect de profundă aversiune pentru că noi înşine credeam serios în ea, în timp ce restul lumii nu vedea în conduita noastră decâl expresia unei ipocrizii rafinate, până ce revoluţia i-a permis să întrevadă, spre marea ei uimire, toată profunzimea psihologiei noastre, sinceră până la o imbecilitate fără margini.

Doar nonsensul acestei cuceriri „economice paşnice" poate face imediat înţeles, în toată limpezimea sa, celălalt nonsens de la Tripolice.

Deci, cu ce stat ne puteam alia ? Cu Austria nu se putea întreprinde un război de cucerire, nici chiar în Europa. Aici rezida slăbiciunea înnăscută a acestei alianţe. Un Bismarck îşi putea permite să recurgă în cel mai rău caz, dar nici unul din succesorii lui inabili nu o mai puteau face şi mai puţin încă într-o epocă în care bazele esenţiale ale alianţei încheiate de Bismarck nu mai existau : căci Bismarck putea încă să vadă în Austria un stat german. Introducerea treptată a sufragiului universal coborâse însă această ţară guvernată după reguli parlamentare la nivelul unui stat

haotic ce nu mai voia nimic german.

Şi din punctul de vedere al politicii etnice, alianţa cu Austria era pur şi simplu nefastă. Toleram în coasta Reich-ului formarea unei noi mari puteri slave, ce putea, mai devreme ori mai târziu, să se întoarcă împotriva Germaniei chiar dacă altfel n-a fost cazul, de exemplu, pentru Rusia. Alianţa se degrada şi slăbea an de an, pe măsură ce în monarhia dunăreană slăbea influenţa pangermaniştilor. care erau daţi la o parte în toate situaţiile de primă importanţă.

Alianţa Germaniei cu Austria intrase deja, către 1900, în aceeaşi fază ca şi alianţa Austriei cu Italia.

Era o singură alternativă : sau eram aliatul monarhiei Habsburgilor, sau trebuia să protestăm împotriva oprimării germanismului în Austria. Dar când te angajezi pe o asemenea cale. lupta deschisă porneşte în majoritatea cazurilor.

Valoarea tratatului de la Tripolice era deja modestă din punct de vedere psihologic, pentru că soliditatea unei alianţe tinde să se diminueze în măsura în care ea se reducea din ce în ce la menţinerea unei strări de lucruri existente. Dimpotrivă, o alianţă devine cu atât mai puternică cu cât părţile contractante scontează să ajungă prin aces* mijloc la scopuri expansive determinate şi accesibile. Şi în acest caz forţa nu stă în rezistenţă, ci în atac.

E un lucru ce atunci a fost recunoscut de diferite părţi, din

nefericire nu şi de mediile zise „profesioniste".

Mai ales Luddendorff a fost cel care, în acea vreme, colonel ataşat la marele stat major, a arătat toate părţile slabe într-un memoriu, în 1912. Fireşte, „oamenii de stat" nu i-au acordat nici o importanţă şi nici o valoare ; în general, raţiunea nu pare să-şi facă loc în chip eficace decât la simplii muritori şi ea dispare în principiu de îndată ce e vorba de „diplomaţi".

Pentru Germania a fost o situaţie fericită că în 1914 războiul a izbucnit pe calea ocolită a Austriei şi că, în consecinţă, Habsburgii nu s-au putut sustrage; dacă războiul ar fi început în alt fel, Germania ar fi fost singură. Statul Habsburgilor n-ar fi putut şi nici n-ar fi vrut vreodată să participe la vreo luptă ce ar fi fost angajată din pricina Germaniei. Ceea ce am condamnat atâta, mai târziu, în cazul Italiei, s-ar fi întâmplat cu Austria ; ea ar fi rămas „neutră"

pentru a feri statul de o revoluţie chiar la începutul războiului. Slavii din Austria ar fi scindat monarhia în 1914, mai degrabă decât să-i îngăduie să vină în ajutorul Germaniei. Dar, în acel timp, foarte puţini au fost cei care au putut înţelege toate pericolele şi agravarea tuturor dificultăţilor ce rezultau din alianţa cu monarhia dunăreană.

în primul rând, Austria avea prea mulţi duşmani care sperau să pună mâna pe moştenirea acestui stat decrepit, pentru ca aceştia să nu sfârşească prin a simţi o anume animozitate contra Germaniei, considerată ca o piedică în dezmembrarea monarhiei, aşteptată şi sperată din toate părţile. S-a ajuns la concluzia că nu se putea ajunge la Viena decât trecând prin Berlin.

în al doilea rând, Germania a pierdut din această cauză cele mai bune şi mai promiţătoare posibilităţi de alianţă. Din contră, în locul lor s-a observat o tensiune crescândă în raporturile cu Rusia sau chiar cu Italia. Căci, la Roma, starea generală de spirit era favorabilă Germaniei, dar ostilitatea faţă de Austriei dormita — şi chiar izbucnea câteodată — în inima ultimului italian. Din momentul în care ne angajasem într-o politică comercială şi industrială nu mai puteam găsi nici cel mai mic motiv pentru un război contra Rusiei. Numai! inamicii celor două naţiuni puteau găsi aici un mare interes, într-adevăr, mai întâi evreii şi marxiştii au fost cei care, prin toate mijloacele, au împins cele două state în război.

în al treilea rând, în fine, această alianţă comporta obligatoriu un pericol pentru Germania, pentru că totdeauna era uşor pentru un stat ostil Reich-ului lui Bismarcksă mobilizeze contra Germaniei un întreg şir de state, promiţându-le tuturor îmbogăţirea pe seama aliatului ei austriac.

Se putea pune în mişcare contra monarhiei austriece toată Europa răsăriteană, dar mai ales Rusia şi Italia. Coaliţia mondială ce se forma sub influenţa directoare a regelui Edward n-ar fi devenit nicicând un fapt împlinit dacă aliatul Germaniei, Austria, n-ar fi constituit o moştenire atât de atrăgătoare. Numai din această cauză, a devenit posibilă angrenarea în acelaşi front ofensiv a unor state animate de dorinţe şi urmărind scopuri atât de eterogene. Fiecare putea spera, în cursul unui atac general împotriva Germaniei, să se

îmbogăţească pe socoteala Austriei. Faptul că Turcia, de asemenea, făcea tacit parte din această alianţă a nefericirii, mărea pericolul la proporţii extraordinare.

Finanţa evreiască internaţională avea nevoie de această momeală pentru a-şi duce la bun sfârşit proiectul cu care cocheta de mult — distrugerea Germaniei ce nu era încă supusă controlului financiar şi economic al acetui super-stat. Numai aşa se putea suda coaliţia care, singură, oferea puternică şi curajoasă milioane de soldaţi, gata în fine pentru o luptă corp la corp cu Sigfried „cornosul[1]".

Alianţa cu puterea habsburgică, ce mă umplea deja de nemulţumire când eram în Austria, mi-a pricinuit multe frământări lăuntrice, care mi-au întărit, drept urmare, părerea deja fixată.

în cercurile restrânse pe care le frecventam, nu-mi ascundeam convingerea că acest neplăcut tratat cu un stat sortit pieirii conducea şi Germania la o prăbuşire catastrofală dacă nu ieşea din el la timp. Această convingere profundă nu mi-a fost zdruncinată nici o clipă, când, în sfârşit, furtuna războiului mondial a părut să elimine orice considerent rezonabil şi când ameţeala exaltării a pus stăpânire chiar pe locuri ce n-ar fi fost accesibile decât realismului cel mai rece. Chiar când mă aflam pe front, de fiecare dată când aveam prilejul de a discuta aceste probleme, am emis părerea că, în interesul naţiunii germane trebuia ruptă alianţa şi cu cât mai repede cu atât mai bine; că abandonarea monarhiei habsburgice nu va fi un sacrificiu, deci Germania putea astfel să-şi reducă numărul adversarilor ; asta nu pentru a menţine o dinastie degenerată, ci foarte frumos pentru iHlvarea naţiunii germane, pentru care milioane de bărbaţi purtau uniforma militară.

<notă>

1. Sigfried este numit „cornos", pentru că, în legenda binecunoscută („Cântecul Nibelungilor"), s-a acoperit cu o piele tare precum cornul când s-a scăldat în sângele balaurului, (n.t.).

</notă>

înainte de război, de mai multe ori s-a crezut că, cel puţin într-o tabără, au început să se emită unele îndoieli în legătură cu politica de alianţe adoptată oficial: mediile conservatoare germane au atras mai mult decât o dată atenţia asupra unei încrederi excesive, dar, ca orice avertisment rezonabil, el a fost spulberat de vânt. Erau convinşi că ne aflam pe drumul „cuceririi" lumii, ale cărei

rezultate vor fi enorme, iar sacrificiile vor fi egale cu zero. Şi, încă o dată, „profanilor" nu le rămânea decât să contemple în linişte cum şi de ce „iniţiaţii" mergeau drept către pieire, antrenând în urma lor oamenii de bună credinţă, precum vânătorul de şobolani din Hameln.

* * *

Raţiunea cea mai puternică ce permitea prezentarea nonsensului unei „cuceriri economice" ca sistem de politică practică şi fixarea, pentru un întreg popor, ca scop politic, menţinerea „păcii mondiale", stătea în starea generală bolnăvicioasă a întregii noastre gândiri politice.

Triumful tehnicii şi al industriei germane, succesele crescânde ale comerţului german ne făceau să uităm treptat că toate acestea nu erau posibile decât cu condiţia prealabilă a unui stat puternic. Dimpotrivă, în multe medii, se mergea până la afirmarea convingerii că statul însuşi îşi datorează existenţa acestor fenomene, că el este mai ales o instituţie economică şi că, în alcătuirea actuală, el depinde de economie, ceea ce era luat în considerare şi ridicat în slăvi ca starea de lucruri cea mai normală şi cea mai sănătoasă.

Dar statul nu are nimic a face cu o concepţie economică sau cu o dezvoltare economică determinată ! El nu este o însumare de părţi contractuale economice într-un teritoriu precis delimitat, având ca scop îndeplinirea sarcinilor economice ; el este o comunitate organizată de fiinţe vii, asemănătoare unele cu altele din punct de vedere fizic şi moral, constituită pentru a asigura mai bine descendenţa şi a atinge scopul rezervat de providenţă. Aici şi numai aici se regăseşte scopul şi sensul unui stat. Economia nu este decât unul din multele mijloace necesare în împlinirea acestei sarcini. Ea nu este nici cauza şi nici scopul unui stat, exceptând cazul când cel din urmă este aşezat a privi pe o bază falsă, pentru că e împotriva naturii. Numai aşa se poate explica faptul că statul, aşa cum este, nu se bazează neapărat pe o delimitare teritorială. Această condiţie nu va deveni o necesitate decât la popoarele care vor să asigure prin mijloace proprii subzistenţa convingerilor, adică la cei ce vor să ducă la bun sfârşit lupta pentru existenţă prin muncă proprie. Popoarele

care au facultatea de a se strecura prin lume precum paraziţii, cu

scopul de a-i pune pe alţii, sub diferite pretexte, să muncească pentru ei, pot forma state fără cel mai mic teritoriu delimitat. Este mai ales cazul poporului al cărui parazitism face să sufere întreaga omenire: poporul evreu.

Statul evreu n-a fost niciodată delimitat în spaţiu ; răspândit fără a avea limite în univers, el cuprinde totuşi, exclusiv, membrii aceleiaşi rase. De aceea, acest popor a format pretutindeni un stat în stat. Este unul din cele mai ingenioase tururi de pas-pas din lume să faci să plutească acest stat sub eticheta „religiei" şi să-i asiguri astfel toleranta pe care arianul este mereu gata s-o acorde credinţei religioase. In realitate, religia mozaică nu este nimic altceva decât doctrina conservării rasei evreieşti. De aceea, ea îmbrăţişează toate domeniile ştiinţelor sociale, politice şi economice care se pot raporta la aşa ceva.

Instinctul de conservare a speciei este prima cauză a formării comunităţilor umane. De aceea, statul este un organism social şi nu o organizaţie economică, diferenţă pe cât de mare pe atât de neînţeleasă mai ales pentru aşa zişii „bărbaţi de stat[1]" contemporani. Din acest motiv, ei se gândesc că vor putea construi statul prin mijloace economice, în timp ce în realitate el nu este decât rezultatul veşnic al exercitării calităţilor ce se înscriu pe linia instinctului de conservare a speciei şi a rasei. Iar aceste calităţi sunt întotdeauna virtuiţi eroice şi un egoism mercantil, căci conservarea existenţei unei specii presupune că eşti gata să sacrifici individul. Acesta este şi sensul cuvintelor poetului:

Und setzet ihr nicht das Leben ein,
Nie wird euch das Leben gewonnen sein. [1]

Sacrificiul vieţii individului este necesar pentru a asigura conservarea unui neam. Astfel, condiţia esenţială pentru formarea şi menţinerea unui stat este existenţa unui sentiment al solidarităţii pe baza unei identităţi de caracter şi de rasă şi hotărârea de a se apăra prin orice mijloace. La popoarele care au un teritoriu al lor, aceasta poate duce la formarea de virtuţi eroice, iar la paraziţi la o ipocrizie mincinoasă şi la o cruzime perfidă, cel puţin când admitem că aceste

caracteristici sunt înnăscute şi că diferenţa de forme politice nu este evidentă. Dar, întemeierea unui stat trebuie totdeauna să rezulte, cel

<notă>

1. Schiller, Wallenstein („Tabăra lui Wallenstein", Cântecul cuirasierilor).
(Iar dacă voi înşivă nu vă riscaţi viaţa, / Niciodată nu vă veţi câştiga viaţă)
</notă>

puţin la început, din manifestarea acestor calităţi; iar popoarele care sucombă în lupta pentru existenţă, adică cele ce devin vasale şi condamnate să dispară, mai devreme sau mai târziu sunt cele ce arată cel mai puţin virtuţi eroice în această luptă sau care sunt victimele vicleniei perfide a.paraziţilor. Chiar în acest ultim caz, în general, nu este vorba de o lipsă de inteligenţă cât de o lipsă de hotărâre şi de curaj, care caută să se ascundă la adăpostul sentimentelor umane.

Faptul că forţa ir}ternă a unui stat nu coincide decât foarte rar cu pretinsa înflorire economică, arată izbitor cât de puţine calităţi constructive şi conservatoare ale statului se leagă de economie, înflorirea economică —nenumărate exemple o demonstrează — pare mai degrabă să anunţe, declinul apropiat al statului. Dacă formarea comunităţilor umane se explică în primul rând prin acţiunea forţelor şi a mobilurilor economice, dezvoltarea economică maximă ar trebui să însemne summum-ul de putere al statului şi nu invers.

încrederea în forţa economică pentru întemeierea şi conservarea statului pare cu.deosebire de neînţeles, când se întâlneşte într-o ţară a cărei istorie demonstrează la fiecare pas contrarul în mod clar şi repetat. .Prusia, mai ales, demonstrează, cu o precizie uimitoare, că nu calităţile materiale, ci numai virtuţile morale oferă mijloacele fondării unui stat. Numai sub protecţie economia începe să înflorească până când ea cade odată cu prăbuşirea capacităţilor pur creatoare ale statului, dezvoltare ce poate fi astăzi observată chiar într-o manieră atât de supărătoare. Aceasta a fost mereu umbra virtuţilor eroice, care pot face cel mai bine să prospere interesele materiale ale oamenilor. Dar, îndată ce ultimii pretind să-şi aroge primul loc, ei înşişi distrug condiţiile propriei existenţe.

De fiecare dată când puterea politică a Germaniei a traversat o perioadă ascendentă, nivelul economic a urcat şi el; din contră,

de fiecare dată când numai economia a ocupat viaţa poporului nostru şi a năruit virtuţile idealiste, statul s-a prăbuşit, ducând în scurt timp şi economia la pieire.

Dar dacă ne întrebăm care sunt, deci, în realitate forţele ce creează şi conservă statele putem să le înmănunchem în această formulă : spiritul şi voinţa de sacrificiu ale individului pentru comunitate. Faptul că aceste virtuţi nu au nimic comun cu economia reiese din simplul fapt că omul nu se sacrifică niciodată pentru aceasta, adică nu-şi ia viaţa pentru o afacere şi pentru un ideal.

Nimic nu dovedeşte mai bine superioritatea psihologică a englezului, în ceea ce priveşte înţelegerea sufletului poporului, decât motivul ce i-l oferă la intrarea în război, în timp ce noi ne luptam

pentru pâine, Anglia lupta pentru „libertate", şi nu numai pentru a sa, ci şi pentru cea a naţiunilor mici. Noi am râs de această neruşinare sau chiar ne-am supărat demonstrând astfel în ce măsură diplomaţia germană era deja înainte de război lipsită de idei şi stupidă. Nu aveam nici cea mai mică noţiune de ce însemna această forţă care poate face de bună voie să meargă la moarte oamenii conştienţi şi hotărâţi.

Atâta timp cât poporul german a crezut, în 1914, că luptă pentru un ideal, el a dus bătălia ; când s-a bătut numai pentru pâinea cea de toate zilele, el a preferat să abandoneze jocul.

„Bărbaţii noştri de stat", atât de plini de spirit, au fost surprinşi de schimbarea de mentalitate. Ei n-au înţeles niciodată că omul, începând din clipa când luptă pentru un interes economic, evită moartea atât cât poate, căci aceasta 1-ar lipsi pentru totdeauna de a se bucura de fructul victoriei. Grija salvării copilului o transformă în eroină pe mama cea mai slabă şi, de-a lungul secolelor, aceasta nu a fost decât lupta pentru păstrarea rasei şi a căminului sau a statului care le apără şi care aruncă oamenii în faţa lăncilor inamicului.

Putem proclama formula următoare ca adevăr etern :

Niciodată un stat nu s-a întemeiat pe o economie paşnică, ci totdeauna pe instinctul de conservare a rasei, exprimat prin eroism sau prin viclenie şi intrigă; în primul caz rezultă state ariene de muncă şi de cultură, în celălalt, colonii parazitare evreieşti. De îndată ce, la un popor, economia începe să-i înăbuşe instinctele, ea însăşi devine cauza ce duce la aservire şi opresiune.

Credinţa că, înainte de război, exista posibilitatea ca germanii

să acapareze piețele mondiale sau chiar să cucerească lumea pe cale pașnică era un simptom clasic al pierderii tuturor căilor spre virtute, care formează şi perpetuează statul şi a tuturor celor ce decurg de aici: discernământul, puterea de voință şi decizia în acțiune ; războiul mondial, cu toate consecințele sale, a fost rezultatul legilor naturale.

Pentru cel ce nu aprofundează problemele, această atitudine a națiunii germane — căci ea a fost aproape generală — a apărut ca o enigmă de nepătruns ; exact Germania a fost exemplul cel mai prodigios al unui imperiu ce răsărise pe bazele unei pure politici de forță. Prusia, acest nucleu generator al Reich-ului, a răsărit dintr-un eroism expansiv şi nu din operații financiare sau din afaceri comerciale, iar Reich-ul însuşi nu a fost decât recompensa cea mai măreață a unei politici orientate spre putere şi a curajului soldaților săi.

Cum a putut fi astfel atins poporul german în instinctul politic ? Nu era vorba de un fenomen izolat, ci de simptomele decadenței apărând din toate părțile într-un număr într-adevăr înspăimântător,

când străbătând corpul națiunii cu nişte focuri, când formând în cutare ori în cutare loc nişte abcese ce rodeau carnea națiunii. Părea că un val neîncetat de venin era împins de o forță misterioasă până în ultimele vene ale corpului eroic odinioară, aducând în urma sa o paralizie crescândă a rațiunii sănătoase şi a instinctului de conservare cel mai elementar.

Trecând în revistă, de nenumărate ori, toate problemele ce se raportau la politica germană a alianțelor şi la politica economică a Reich-ului,dela 1912 la 1914, nu găseam ca unică explicație posibilă decât această forță pe care învățasem deja s-o cunosc Ia Viena, situându-mă pe cu totul altă poziție : doctrina şi concepția marxistă asupra vieții, ca şi expresia lor organizată.

Pentru a doua oară în viață m-am cufundat în studiul acestei doctrine distructive ; de data aceasta, e adevărat, nu m-au adus aici impresiile şi influențele din anturajul zilnic, ci observarea fenomenelor generale ale vieții politice. In timp ce pătrundeam iarăşi în literatura teoretică a acestei lumi noi şi mă străduiam să văd clar consecințele posibile, le comparam cu semnele şi manifestările reale pe care acțiunea doctrinei le provoca în viața politică, culturală şi economică.

Pentru prima dată mi-am întors atenția şi spre tentativele ce se făceau pentru a menține această ciumă mondială.

Am studiat legislația excepțională^a lui Bismarck în concepția, perioada de luptă şi rezultatele ei. în acest fel mi-am aşezat pe o bază solidă, ca pe o stâncă, propriile convingeri în acest domeniu, astfel încât, de atunci, nu m-am mai simțit niciodată obligat să procedez la o reorientare a concepțiilor personale asupra acestui punct. De asemenea, am supus unor noi analize profunde raporturile dintre marxism şi evreime.

Dacă înainte, mai ales de la Viena, Germania îmi păruse un colos de nezdruncinat, îndoieli şi nelinişti începură să se ivească în mine. Am început să critic , în spiritul meu şi în cercul restrâns al relațiilor mele, politica externă germană, ca şi modul incredibil de superficial, după mine, în care era tratată problema cea mai importantă a vremii în Germania, cea a marxismului. Nu ajungeam să înțeleg cum puteam merge orbeşte în fața unui pericol ale cărui repercusiuni trebuiau să fie la fel de complete, aşa cum făgăduia chiar marxismul, în anturajul meu imediat ridicam deja vocea, aşa cum fac acum în unul mai larg, împotriva pisălogelii adormitoare a tuturor smiorcăiților laşi:

„Nimic nu mi se poate întâmpla !" O asemenea festă a minții

a distrus deja odinioară un imperiu gigantic. Numai Germania nu s-ar supune deloc aceloraşi legi ca toate celelalte comunități umane ?

In anii 1913 şi 1914 am exprimat pentru întâia oară, în diferite cercuri, din care o parte se numără astăzi printre adepții fideli ai mişcării național-socialiste, convingerea că probiema viitorului națiunii germane este problema distrugerii marxismului.

în incomoda politică a alianțelor noastre eu nu am văzut decât una din consecințele aduse de încercarea de a dizolva această doctrină; ceea ce era cel mai cumplit însemna otrava ce distrugea aproape imperceptibil toate bazele unei concepții sănătoase asupra economiei şi a statului, fără ca aceia care sufereau influență să bănuiască până în ce punct toată activitatea şi voința lor nu mai erau decât expresia acestei concepții de viață, pe care, pe de altă parte, ei o respingeau în modul cel mai hotărât.

Decăderea internă a poporului german începuse deja de mult timp, fără ca oamenii să descopere agentul distructiv din existența

lor — precum se întâmplă adeseori în viață. Câteodată s-a încercat câte o cură contra bolii, dar totdeauna au fost confundate fofmele externe cu cauzele ei. Cum cauzele nu se cunoşteau ori nu se dorea cunoaşterea lor, această luptă contra marxismului a avut tot atâta efect precum remediile unui şarlatan.

Capitolul V

<titlu>Războiul mondial

în timpul clocotitoarei mele tinereți, nimic nu m-a afectat într-atât decât că mă născusem într-o perioadă care, în mod evident, nu glorifica decât pe prăvăliaşi şi pe funcționari. Convulsiile evenimentelor istorice păreau că se liniştiseră şi viitorul nu părea să aparțină decât competiției paşnice a popoarelor, adică unei exploatări frauduloase reciproc admise, excluzând orice metodă de autoapărare prin forță. Luate individual, statele au început să semene din ce în ce mai mult cu nişte întreprinderi care scobesc mutual pământul sub picioare, încearcă să-şi sufle reciproc clienții şi comenzile şi să se lezeze reciproc în diferite feluri, regizând toate acestea cu un acompaniament de strigăte la fel de zgmotoase şi de inofensive. Această evoluție nu numai că poate persista, dar poate transforma întreaga lume într-un mare bazar în a cărui hală trebuie adunate busturile celor mai şmecheri speculanți şi ale celor mai inofensivi funcționari, soniți nemuririi. Atunci negustorii pot fi reprezentanți de englezi, funcționarii de germani, în timp ce evreii ar fi obligați să se sacrifice, mulțumindu-se să facă figură de burghezi avuți, fiindcă, după propria lor mărturie, ei nu aduc niciodată vreun beneficiu, ci, din contră, totdeauna „plătesc"; şi, pe lângă asta, sunt versați ca nişte adevărați burghezi, în multe din limbile străine...

De ce nu m-am născut cu o sută de ani mai repede ?

De exemplu, în vremea războaielor de eliberare, atunci când omul, chiar fără negoţ, avea într-adevăr ceva valoare.

Astfel, făceam reflecţii amare asupra datei prea târzii a apariţiei mele pe acest pământ şi consideram că soarta îmi aplica un tratament injust în ce priveşte viitorul, care se prezenta aşa zicând într-o atmosferă de „calm şi ordine". Deja serios şi atent în tinereţe, eu nu eram nicidecum „pacifist" şi toate tentativele de a mă modela în acest sens fură în zadar.

Războiul burilor mi-a apărut ca fulgerele unei furtuni depărtate.

Pândeam în fiecare zi ziarele şi devoram depeşele şi co-

municatele 1, fiind deja fericit că eram martorul, cel puţin de la distanţă, al acestei lupte de eroi.

Războiul ruso-japonez m-a găsit la o vârstă sensibil mai mare, când eram şi mai atent. Din motive naţionale, am luat atunci partea japonezilor. Vedeam în înfrângerea ruşilor o înfrângere a slavismului austriac.

De atunci s-au scurs mulţi ani şi eu am înţeles că ceea ce altădată îmi părea a fi o leneşă langoare, nu era decât liniştea dinaintea furtunii. Deja, în timpul şederii la Viena, peste Balcani s-a întins această ternă şi copleşitoare căldură care anunţă de obicei uraganele şi dacă uneori apărea câte o lumină mai vie, pentru a dispărea din nou în tenebre neliniştitoare. Atunci s-a dezlănţuit războiul Balcanilor şi prima pală de vânt a măturat Europa febrilă. Aerul ce venea îi chinuia pe oameni ca un greu coşmar, clocind precum o fierbinte căldură tropicală, astfel încât sentimentul catastrofei iminente s-a transformat ca urmare a neliniştii perpetue într-o aşteptare nerăbdătoare; era de dorit ca pronia cerească să dea în fine curs liber fatalităţii pe care nimic nu o mai putea opri. Atunci s-a abătut pe pământ primul trăznet formidabil: furtuna s-a dezlănţuit şi tunetele din cer s-au amestecat cu focurile rostogolite de tunurile războiului mondial.

Când a ajuns la Miinchen ştirea asasinării arhiducelui Franz-Ferdinand (ieşeam puţin, în acea vreme, şi nu auzisem decât veşti imprecise despre eveniment) am fost numaidecât invadat de nelinişte : gloanţele nu proveneau din pistoalele studenţilor ger-

mani, care, indignați de efortul constant de slavizare la care se deda moştenitorul tronului, voiau să elibereze poporul german de acest inamic intern ? Oricare ar fi fost consecințele, am putea să nu le reprezentăm numaidecât : ar fi fost un nou val de persecuții care acum ar fi fost „justificate" şi „motivate" în ochii întregii lumi. Dar când am înțeles numaidecât, după numele presupuşilor autori şi am citit ştirea că fuseseră identificați ca fiind sârbi, m-a copleşit o spaimă surdă în fața răzbunării destinului de nepătruns. Cel mai mare prieten al slavilor căzuse sub gloanțele fanaticilor slavi.

Cel care avusese prilejul să observe îndelung atitudinea Austriei față de Serbia nu se putea îndoi o clipă că piatra ce începuse să

<Notă>

1. Hitler avea zece ani când a izbucnit războiul burilor.
</notă>

se rostogolească pe o pantă nu se mai putea opri.

Suntem nedrepți față de guvernul austriac astăzi, când îl încărcăm de reproşuri în legătură cu forma şi ținuta ultimatumului prezentat. In aceleaşi împrejurări, oricare altă putere nu ar fi acționat altfel. La frontiera sud-estică. Austria avea un inexorabil duşman de moarte, care. din ce în ce mai frecvent, se deda la provocări contra monarhiei şi care niciodată nu ar fi cedat până ce nu ar fi sosit momentul favorabil pontai distrugerea imperiului. Existau temeri că acest eveniment nu ar fi putut fi evitat şi s-ar fi produs mai târziu la moartea bătrânului împărat, dar atunci imperiul s-ar fi atlat cu adevărat în situația neputincioasă de a opune vreo rezistență. Deja. din anii anteriori, întregul stat era simbolizat prin imaginea lui Franz-Joseph. a cărui moarte, în credința maselor, era de fapt moartea bătrânei încanián a puterii imperiale, ceea ce ulterior ar fi însemnat prăbuşirea imperiului însuşi. Intr-adevăr. în artificiile cele mai viclene ale politicii slave intra întreținerea părerii că statul austriac îşi datora existența abilității prodigioase deosebite a suveranului; era o linguşire care avea cu atât mai mult succes la curte cu cât ea corespundea mai puțin meritelor împăratului. Nu am ştiut să descoperim spada gata să lovească, spadă ce se ascundea

sub aceste laude Lumea nu vedea deloc, sau poate nu voia să vadă
că. eu cât monarhia depindea mai mult de prerogativele excepționale
ale monarhului în guvernare - cel mai înțelept din toate timpurile,
cum i se spunea de obicei - cu atât mai dezastruoasă trebuia să fie
ziua când destinul va bate la poartă pontai a-şi cere tributul.
Ne puteam imagina Austria fără bătrânul împărat'
Nu s-ar fi repetat foarte repede tragedia căreia altădată îi căzuse victimă Maria-Tereza ?

Nu. suntem într-adevăr față de cercurile guvernamentale de
la Viena când le reproşăm că au împins la război atunci când. pe
alte căi. el ar fi putut fi evitat. De atunci încolo nu mai putea fi
evitat, dar cel mult putea fi redus la unul sau doi ani. Dar. asupra
diplomației germane, ca şi acelei austriece, apăsa un blestem - acela
de a fi încercat în mod constant să amâne inevitabila reglare de
conturi, până ce am fost siliți să lovim, în ceasul cel mai neprielnic.
Putem fi convinşi că încă o încercare de a salva pacea ar fi condus
doar la amânarea războiului pcntai o epocă mai defavorabilă.

Nu. cel care n-ar fi dorit acest război, trebuia cel puțin să
aibă curajul de a se gândi la consecințele respingerii lui. Era sacrifi-
carea Austriei. Totuşi, războiul ar fi venit, nemaifiind o luptă a tutu-
ror celorlalte popoare contra noastră, ci. dimpotrivă, sub forma dez-
membrării monarhiei habsburgice. Ar fi trebuit până la urmă să
' decidem atu aci, fie venindu-i în ajutor, fie rămânând spectatori, cu
brațele încrucişate, lăsând să se împlinească destinul.

Cu siguranță însă că cei care astăzi blestemă cel mai mult
începutul războiului şi au părerile cele mai înțelepte, sunt tot aceia
a căror acțiune ar fi împins fatalmente la război.

De zeci de ani, social-democrația germană se dedase la
incitările cele mai perfide la război contra Rusiei, în timp ce cen-
triştii, din considerații de ordin religios, contribuiseră cel mai mult
la acceptarea statului austriac ca piatra unghiulară şi centrul politicii
germane. Acum trebuie să suportăm consecințele acestor greşeli.
Ceea ce s-a întâmplat trebuia inevitabil să se întâmple. Greşeala
guvernului german consta în faptul că, în dorința de a menține pacea,
mereu lăsase să-i scape momentele favorabile atacului, răspundere
pe care şi-o luase în legăturile cu Liga — menținerea păcii mondiale
— devenind astfel victimă a unei coaliții mondiale care punea cu

exactitate în fața eforturilor de menținere a păcii hotărârea de a ațâța un război mondial.

Dacă guvernul de la Viena ar fi dat ultimatumului o formă mai conciliantă, tot n-ar fi schimbat cu nimic situația, chiar dacă el ar fi fost înlăturat de mânia poporului, în ochii maselor largi, tonul ultimatumului era mult prea moderat şi nicicum ofensator sau brutal. Cel care ar fi încercat negarea acestor adevăruri nu ar fi fost decât un cap sec sau un mincinos înveterat.

Războiul din 1914 nu a fost — Dumnezeu este martor — în nici unjel impus maselor, ci, dimpotrivă, dorit de întregul popor.

în sfârşit, se dorea să se pună capăt insecurității generale. Numai aşa puteam înțelege cum mai bine de două milioane de bărbați şi de tineri germani s-au prezentat voluntar la arme, gata să apere patria până la ultima picătură de sânge.

**»

Şi pentru mine aceste clipe au fost ca o eliberare de impresiile dureroase ale tinereții. Astăzi nu mi-e ruşine să spun că, luat de un entuziasm tumultuos, am căzut în genunchi şi am mulțumit cerului că- mi dăduse fericirea de a putea trăi într-o astfel de epocă.

Se angajase lupta pentru libertate şi într-o asemenea măsură de puternică, că pământul nu văzuse niciodată aşa ceva. De îndată ce se întorsese roata istoriei, pentru masele largi a ieşit la lumină convingerea că, de data aceasta, nu era vorba de soarta Serbiei, nici chiar a_Austriei, ci de existența ori de sfârşitul națiunii germane.

în sfârşit, după ani lungi de orbire, poporul vedea limpede în

viitor. Astfel, chiar de la începutul giganticei încleştări, entuziasmul exaltat s-a amestecat cu o necesară seriozitate, iar acest sentiment a făcut ca exaltarea, populară să nu fie un simplu foc de paie. Seriozitatea era foarte necesară ; nimeni nu avea nici o idee despre lungimea, despre durata posibilă a luptei care începea. Ne gândeam să ne întoarcem acasă până în iarnă şi să continuăm munca paşnică pe baze noi.

Omul speră şi crede în ceea ce doreşte. Marea majoritate a națiunii era de multă vreme obosită de insecuritatea continuă; deci, era perfect inteligibil că nimeni nu a crezut într-o rezolvare paşnică a conflictului austro-sârb şi că toți se aşteptau la o explicație decisivă. Şi eu făceam parte din acele milioane de oameni.

Abia dacă vestea atentatului fusese cunoscută la Miinchen şi două gânduri îmi trecură prin cap : mai întâi că războiul devenise inevitabil, apoi că superiorul habsburgic era acum obligat să mențină alianța ; de ceea ce mă temusem totdeauna mai mult era faptul ca Germania să fie angajată într-o zi într-un conflict chiar pe motivul

acestei alianțe, fără ca Austria să fie o cauză directă şi astfel statul austriac, din rațiuni de politică internă, să nu aibă puterea necesară de decizie pentru a se plasa de partea aliatului său. Majoritatea slavă din imperiu ar fi început numaidecât să saboteze această hotărâre şi ar fi preferat să fărâmițeze întregul imperiu mai degrabă decât să dea ajutorul cerut de aliat. Acest pericol fusese îndepărtat pentru viitor. Bătrânul imperiu trebuia să lupte, fie că o dorea sau nu.

Propria mea poziție în ce priveşte conflictul era foarte simplă şi limpede ; după părerea mea, nu Austria era cea care lupta pentru a obține o satisfacție oarecare din partea Serbiei, ci Germania era aceea ce lupta pentru menținerea sa, a națiunii germane, pentru a fi sau a nu fi, pentru libertatea şi viitorul ei. Germania lui Bismarck trebuia acum să se bată ; ceea ce strămoşii cuceriseră, vărsându-şi eroic sângele în bătălii, de la Wissenburg la Sedan şi Paris, trebuia iarăşi să fie câştigat de tineretul german. Dacă această luptă ar fi fost însă dusă cu succes până la capăt, atunci poporul nostru şi-ar fi reluat locul în cercul marilor națiuni, prin puterea sa externă, şi tot atunci imperiul german ar deveni iarăşi puternicul azil al păcii, fără a fi obligat să- şi frustreze fiii de pâinea cea de toate zilele din dragoste pentru pace.

Adolescent şi tânăr fiind, îmi arătam odinioară dorința de a
putea să dovedesc că, pentru mine, entuziasmul național nu era o himeră zadarnică. Mi se părea adesea că era un păcat să strigi ura fără a avea un drept intrinsec ; cine îşi poate permite să folosească acest cuvânt fără a-l pronunța acolo unde este exclusă orice trăncăneală ? Acolo unde mâna implacabilă a zeiței Destinului

începe să cântărească popoarele şi oamenii după sinceritatea sentimentelor lor ? Astfel şi inima mea, ca şi a altor milioane de oameni, creştea de o mândră fericire, aceea de a mă fi eliberat în sfârşit de această paralizantă senzație. De multe ori cântasem „Deutschland iiber alles" şi strigasem din toți rărunchii „Heil !", că-mi părea că obținusem, cu titlu de prisoselnică grație, dreptul de a compărea ca martor în fața tribunalului Judecătorului cel veşnic pentru'a-mi dovedi veracitatea sentimentelor. Din primele clipe, pentru mine era evident că în cazul unui război — care mi se părea inevitabil — mi-aş abandona, într-un fel sau altul, cărțile. Ştiam bine, totodată, că locul meu trebuia să fie acolo unde mă chemase deja odată vocea mea lăuntrică.

întâi şi întâi am abandonat Austria din motive politice ; nu era întrutotul perfect inteligibil că trebuia, acum când lupta începea, să țin exact seama de aceste sentimente ? Nu voiam să lupt pentru statul hat-sburgic, dar eram gata să mor în orice moment pentru poporul meu şi imperiul care-l întruchipa.

în 3 august adresam o cerere scrisă chiar Majestății Sale, regelui Ludovic al III-lea, cerându-i favoarea de a intra în rândurile unui regiment bavarez. Birourile cabinetului aveau, desigur, nu'puține treburi în acel moment; bucuria mi-a fost cu atât mai mare, când, chiar de a doua zi, am obținut satisfacție. Cu o mână tremurândă, am deschis scrisoarea şi am citit aprobarea cererii mele odată cu ordinul de a mă prezenta într-un regiment bavarez ; bucuria şi recunoştința nu mai cunoscuseră limite. După câteva zile, purtam uniforma pe care n-aveam s-o mai părăsesc decât şase ani mai târziu.

Aşa au început şi pentru mine, ca pentru orice german, momentele cele mai memorabile şi cele mai înălțătoare ale întregii mele existențe pământeşti, în fața evenimentelor acestei lupte uriaşe, întregul trecut s-a redus la un neant insipid. Cu o mândrie melancolică mă gândesc în aceste zile, când se sărbătoreşte a zecea aniversare a acestui minunat eveniment, la primele săptămâni de luptă eroică, la care, prin grația destinului, am participat.

De parcă ar fi ieri, prin fața mea defilează imagini şi imagini, mă văd în mijlocul dragilor mei camarazi, mai întâi îmbrăcând uniforma, apoi, ieşind pentru întâia oară la instrucție, până ce, în sfârşit a venit şi ziua plecării pe front.

O singură nelinişte mă chinuia atunci, ca şi atâtea altele : aceea de apu sosi prea târziu pe front. Acest lucru mă împiedica

adeseori să-mi găsesc odihna. Astfel, la aflarea fiecărei noi victorii şi a eroismului alor noştri, în bucuria mea se amesteca o picătură de amărăciune, căci fiecare nouă victorie părea să sporească riscul de a

ajunge prea târziu pentru a participa la lupte.

Dar iată că în sfârşit a venit ziua când părăsirăm Miinchenul pentru a merge să ne facem datoria. Astfel am văzut pentru prima oară Rinul, când, de-a lungul undelor liniştite, ne îndreptam spre vest, ca să apărăm acest fluviu , cel mai german dintre toate, împotriva avidităţii duşmanului de secole. Când, prin vălurile palide ale ceţurilor matinale, primele raze ale soarelui au făcut să strălucească înaintea ochilor noştri monumentul de la Niederwald[1], din nesfârşitul tren militar s-au ridicat către cerul dimineţii bătrânul „Wach am Rhein", iar pieptul îmi era prea strâmt pentru a cuprinde atâta entuziasm.

Apoi a venit o noapte rece şi umedă în Flandra, pe unde mărşăluiam în tăcere, când deodată a şuierat, pe deasupra capetelor noastre şi între rândurile noastre, schijele izbiră cu un zgomot sec biciuind pământul; dar înainte ca micul nor să se risipească, din două sute de gâtlejuri răsună întâiul ura ! la întâlnirea cu primul mesager al morţii. Atunci au început pârâiturile armelor şi zumzetul tunurilor, cântecele şi urletele oamenilor şi fiecare se simţi, cu ochii arzând, împins înainte, mereu mai repede, până ce, în cele din urmă, lupta s-a declanşat subit, dincolo de câmpurile de sfeclă şi de tufişuri, lupta corp la corp. Dar, de departe ajungea până la urechile noastre un cântec care ne cuprindea puţin câte puţin, trecând de la companie la companie, şi când moartea începea să facă ravagii printre noi, cântecul ne-a luat în stăpânire, iar noi, la rându-ne, 1-am transmis mai departe:

„ Deutschland, Deutschland, u'ber alles, iiber allesjn der Welt!"

După patru zile ne-am întors în liniile dinapoi, înfăţişarea ne devenise cu totul alta. Băieţi de şaptesprezece ani păreau acum bărbaţi întregi.

Voluntarii din regimentul List poate că nu învăţaseră să lupte după toate regulile, dar toţi ştiau să moară ca nişte vechi soldaţi.

Era începutul.

Astfel, anii au venit unul după altul; dar romantismul în luptă a făcut loc spaimei, încet-încet entuziasmul a scăzut, iar jubilaţia exaltată a fost înăbuşită de frica de moarte.

A venit o vreme când fiecare s-a zbătut între instinctul de

conservare şi simţul datoriei. Nici pe mine această luptă nu m-a cruţat deloc. Totdeauna, când moartea dădea târcoale, ceva indefinit

<notă>

1. Statuia „Germania", înaltă de 35 de metri, simbol al dominaţiei germane asupra Renaniei.
</notă

împingea la revoltă, încercând să se înfăţişeze ca voce a raţiunii în trupul slab, dar era doar laşitatea cea care, astfel deghizată, încerca să pună stăpânire pe fiecare. Dar cu cât această voce, care se angaja la prudenţă, se cheltuia în eforturi, cu atât chemarea ei era perceptibilă şi persuasivă, iar rezistenţa era mai puternică, până ce, în cele din urmă, după un lung zbucium lăuntric; sentimentul datoriei a ieşit victorios. Deja, în iarna 1915-1916, această luptă se încheiase în ce mă priveşte. Voinţa sfârşise prin a deveni un stăpân incontestabil. Dacă în primele zile participam la asalturi cu vivat şi cu râsete, acum eram calm şi hotărât. Dar aceste sentimente erau durabile. De acum încolo, doar soarta putea să mă supună la ultimele încercări fără ca nervii să slăbească şi raţiunea să se dea bătută.

Din tânăr voluntar, devenisem un bătrân soldat.

Dar, această schimbare se petrecuse în întreaga armată. In luptele continue, ea a îmbătrânit şi s-a înăsprit, şi cei ce nu făceau faţă luptei au fost zdrobiţi.

Doar acum se putea emite o judecată despre această armată, după doi sau trei ani în timpul cărora a fost aruncată dintr-o bătălie în alta, luptând mereu împotriva superiorităţii numerice şi tehnice, suferind de foame şi suportând privaţiuni : acum venise momentul de a proba valoarea acestei armate unice.

Pot să treacă ani, dar niciodată nimeni nu va îndrăzni să vorbească despre eroism fără a se gândi la armata germană din războiul mondial. Atunci vor ieşi deasupra valurilor trecutului viziunea nemuritoare a frontului neclintit, a căştilor cenuşii de oţel, care nu se pleacă şi nu dau înapoi. Atâta vreme cât vor exista germani, ei vor avea aievea în suflet această imagine de altădată a celor vârstnici.

Pe atunci eram soldat şi nu aveam intenţia de a face politică. De altminteri, nu era cu adevărat momentul. Nutresc convingerea că ultimul soldat căruţaş adusese patriei cele mai bune servicii la fel

ca cel dintâi, să zicem, „parlamentarul". Niciodată nu i-am detestat mai mult pe aceşti palavragii ca tocmai atunci când orice uşuratic ce-şi merita acest nume şi care avea ceva de zis o striga în fața duşmanului, sau, după cum îi convenea, îşi lăsa aparatul de ținut discursuri la el şi-şi îndeplinea datoria undeva în tăcere. Da, îi detestam atunci pe toți aceşti „politicieni" şi, dacă ar fi depins de mine, aş fi format imediat un batalion parlamentar de măturători, căci astfel ei ar G putut avea bucuria, atât cât ar fi dorit, de a pălăvrăgi fără să-i irite pe oamenii drepți şi cinstiți şi chiar fără a le aduce prejudicii.

De aceea, în acele vremuri, nu voiam să ştiu nimic de politică, însă nu puteam proceda în alt fel decât să iau poziție în fața anumitor

fenomene care afectau cu adevărat toată națiunea şi ne interesau în mod special pe noi, soldații.

Erau două lucruri ce mă iritau funciarmente şi pe care le consideram dăunătoare.

Deja de la primele victorii o anume presă a început să lase să cadă, încet şi poate de o manieră greu percepută imediat de mulți oameni, câteva picături de amărăciune în entuziasmul general. Aceasta se făcea sub masca unei bunevoințe şi a unor certe gânduri bune, respectiv a unei solicitudini manifeste. Exista o anumită precauție contra unei prea mari exaltări în sărbătorirea victoriilor. Existau temeri că, sub această formă, exaltarea nu era demnă de o mare națiune şi, prin asta, deplasată.

Curajul şi eroismul, se spunea, sunt ceva în întregime firesc, astfel încât nu trebuia să ne lăsăm în voia exploziilor de bucurie nesăbuită, ori asta nu se făcea decât ținând seamă de țările străine, pentru care o atitudine calmă şi demnă în manifestările de bucurie sunt mai agreabile decât aclamațiile dezlănțuite etc. în sfârşit, noi, ceilalți germani, nu trebuia să uităm că războiul nu era în intențiile noastre şi nu trebuia să ne fie ruşine nici chiar să mărturisim că am coopera în orice moment la reconcilierea lumii. Din aceste motive nu era rezonabil să întunecăm printr-o zarvă prea mare acțiunile meritorii ale armatei, fiindcă restul lumii ar lua în nume de rău o asemenea atitudine. Nimic nu ar fi mai de admirat decât modestia cu care un adevărat erou ar face uitate, în linişte şi tăcere, acțiunile lui strălucitoare ; la acest lucru se rezuma totul.

In loc ca aceşti palavragii să fie luați de lungile lor urechi şi să fie

duşi la spânzurătoare ca să fie atârnaţi în ştreang, ca aceşti cavaleri ai
condeiului .să nu fie în stare să ofenseze naţiunea în sărbătoare, făcând psihologie superioară, am început să luăm măsuri efective cu
scopul de a atenua bucuria „neconvenabilă" ce saluta fiecare biruinţă.

Nu bănuiam sub nici o formă că entuziasmul, odată sfărâmat,
nu va mai putea fi trezit când va fi nevoie. Acesta este o beţie şi trebuie întreţinut ca atare. Cum urma să susţinem, fără această forţă
a entuziasmului, o luptă ce putea supune la inimaginabile încercări
moralul naţiunii ?

Eu cunoşteam prea bine psihologia maselor largi pentru a nu
şti că în asemenea cazuri focul ce menţinea cald fierul nu putea fi
aţâţat printr-o stare de spirit „estetic" foarte ridicată, în ochii mei
era o nebunie să nu faci tot ce era posibil pentru creşterea clocoti-
toarelor pasiuni; dar, pur şi simplu, nu înţelegeam în nici un fel de
ce să fie radiate cele care, din fericire, erau deja stârnite.

159 Ceea ce ar fi trebuit să facem

Ceea ce mă irita, în al doilea rând, era modul în care se considera
convenabilă luarea unei poziţii faţă de marxism. După părerea mea, doar astfel se demonstra că nu aveam nici cea mai mică noţiune despre
acesta duhoare. Parcă ne imaginam cu multă seriozitate că presupunând
unirea partidelor, puteam aduce marxismul la raţiune şi la reţinere.

Or, aici nu este deloc vorba de un partid, ci de o doctrină ce
va ajunge să distrugă lumea. Cu atât mai puţin ne dădeam seama că
această dezvăluire nu era deloc înţeleasă în universităţile invadate
de evrei şi că, dimpotrivă, prea numeroşi erau cei care, mai ales printre înalţii noştri funcţionari, găseau că e fără îndoială inutil, dintr-o suficienţă mioapă, să ia o carte şi să mai înveţe câte ceva în
afara materiilor ce se predau oficial. Cele mai violente tulburări pot
trece pe lângă aceste „creiere" fără a lăsa nici o urmă. De aceea, întreprinderile de stat nu urmează, în cea mai mare parte, decât şontâc-şontâc întreprinderile private. Lor le poate fi aplicat adagiul : ţăranul nu mănâncă ceea ce nu cunoaşte. Rarele excepţii confirmă regula.

Era o absurditate fără pereche ca, în zilele jui august 1914,
muncitorul german să se identifice cu marxismul, în acel moment,
muncitorul german ştiuse să se elibereze din strânsoarea acestei contagiuni otrăvite, căci fără asta el n-ar fi ştiut niciodată, în nici un
fel, să intre în luptă. Totuşi, erau destul de stupizi pentru a-şi închipui că marxismul devenise, poate naţional : trăsătură ce dovedeşte că, în acei ani îndelungaţi, nimeni dintre funcţionarii conducători din stat nu voise să-şi dea osteneala să studieze în substanţă această doctrină, fără de care o asemenea absurditate s-ar
fi insinuat cu greu.

Marxismul, al cărui scop final este şi rămâne distrugerea

tuturor statelor naționale non-evreiești, și-a dat seama cu groază că,
în luna iulie 1914, muncitorii germani pe care-i prinsese în plasă se
trezeau și începeau să se prezinte cu tot mai multă promptitudine în
serviciul patriei, în câteva zile, toate iluziile și minciunile acestei
înșelătorii infame a poporului s-au risipit în cele patru vânturi și,
brusc, grămada de conducători evrei s-a trezit izolată și părăsită, ca
și cum nu ar fi mai rămas nici o urmă din ceea ce ei inoculează
maselor de șaizeci de ani încoace. A fost un moment neplăcut pentru
falșii păstori ai clasei muncitoare germane. Dar, de îndată ce șefii au
înțeles primejdia ce-i amenința, s-au acoperit până peste cap cu
mantaua minciunii care te face invizibil și au mimat fără rușine
entuziasmul național.

Ar fi fost momentul să se ia măsuri contra acestei viclene
asocieri a evreilor ce otrăveau poporul. Atunci ar fi trebuit, fără

ezitare, să li se facă proces, fără nici cea mai mică considerație pentru
țipetele și văicărelile ce s-ar fi putut auzi. în august 1914, limbajul
evreilor despre solidaritatea internațională a dispărut dintr-o dată din
capetele muncitorilor germani și, doar după vreo câteva săptămâni,
în locul acestuia, șrapnelele americane au revărsat binecuvântarea
fraternității peste căștile coloanelor în marș. Un guvern atent și-ar fi
făcut o datorie ca muncitorul german să se întoarcă la sentimentul
națiunii, în timp ce pe front cădeau cei mai buni, arri fi putut cel puțin
să fim preocupați ca, în spatele lui, să distrugem viermina.

Dar în loc de aceasta, Majestatea Sa împăratul a întins mâna
vechilor criminali și a acordat indulgența lui celor mai perfizi asasini
ai națiunii, care au putut astfel să-și recapete curajul.

Astfel, șarpele își putea ^continua opera mai prudent ca
altădată și cu atât mai periculos, în timp ce oamenii cinstiți visau la
un cămin cald, criminalii sperjuri organizau revoluția.

Am resimțit mereu o profundă nemulțumire din cauza ne-
demnului tratament preferențial, dar, în același timp, n-aș fi crezut
că se poate ajunge la un asemenea dezastru.

Dar, atunci ce-ar fi trebuit să facem ? Să-i întemnițăm imediat
pe capi, să-i aducem în fața judecății și să scăpăm națiunea de ei. Ar
. fi trebuit să întrebuințăm fără menajamente toate mijloacele forței
armate pentru a extermina această duhoare umană. Ar fi trebuit
dizolvate partidele, parlamentul ar fi trebuit adus în stare de necesi-
tate prin intermediul baionetelor sau, ceea ce'ar fi fost mai

bine, ar fi trebuit suspendat imediat. Aşa cum astăzi Republica a reuşit să dizolve partidele, la fel ar fi trebuit să ne servim atunci pe drept de această metodă, pentru că era în joc existenţa unui întreg popor.

Dar, atunci, cu adevărat s-a pus întrebarea: ar fi fost posibil, în definitiv, să extermini cu sabia o concepţie emanată din spirit ? Se poate lupta contra unor „idei filosofice" întrebuinţând forţa brută ?

în acea vreme, nu o dată, mi-am pus această întrebare.

Reflectând asupra unor cazuri asemănătoare din istorie, mai ales când e vorba de probleme religioase, am ajuns la următoarea idee de bază:

Concepţiile şi ideile filosofice, la fel ca şi mişcările motivate de direcţii spirituale determinate, exacte sau false, începând dintr-un moment anume, nu mai pot fi zdrobite prin forţă materială decât cu o

<notă>

1. Să amintim că americanii n-au intrat în prima linie decât în 1918.

</notă>

singură condiţie: aceea că această forţă materială să se afle în slujba unei idei ori concepţii filosofice noi, care să aprindă o nouă flacără.

întrebuinţarea forţei fizice, fără alt adjuvant, adică fără o forţă morală bazată pe o concepţie spirituală, nu poate niciodată conduce la distrugerea unei idei sau la oprirea propagării ei, în afara cazului când se recurge la exterminarea nemiloasă a ultimilor ei apărători şi la distrugerea ultimelor tradiţii, însă, prin aceasta se ajunge, în cea mai mare parte din cazuri, la radierea statului considerat din punct de vedere al numărului de forţe politice puternice pentru o perioadă determinată, adesea pentru totdeauna; o astfel de^rană atinge, cum o arată practica, cea mai bună parte din populaţie, într-adevăr, orice persecuţie ce nu are nici o bază spirituală apare moralmente ne-dreaptă şi are efectul unei lovituri de bici asupra celor mai bune elemente din popor, împingându-le la proteste traduse prin ataşament faţă de tendinţa spirituală persecutată. La mulţi indivizi acest fapt se produce pur şi simplu din pricina sentimentului de opoziţie faţă de încercarea de a da în cap unei idei prin forţă

brută.

Astfel, numărul partizanilor convinşi creşte chiar în măsura în care creşte şi persecuția, în felul acesta, distrugerea unei concepții filosofice nu se va putea face decât prin exterminarea progresivă şi radicală a tuturor indivizilor de reală valoare. Dar aceştia sunt răzbunați, în cazul unei epurări „interne" la fel de cuprinzătoare, de neputința generală a națiunii. Din contră, un atare procedeu este totdeauna dinainte condamnat la sterilitate când doctrina combătută a trecut deja dincolo de un anumit cerc îngust.

De aceea şi în cazul de față, ca în toate ascensiunile, prima perioadă — cea a copilăriei — este expusă riscului unei distrugeri imediate, în timp ce, cu anii, forța de rezistență sporeşte, pentru a ceda în apropiere de bătrânețea senilă locul unei noi tinereți, deşi sub altă formă şi din alte motive.

în realitate, aproape toate tentativele asemănătoare de distrugere, fără un suport spiritual, a unei doctrine şi efectele de organizare pe care ea le produce, au dus la un eşec şi nu o dată s-au încheiat exact pe dos față de ceea ce se dorea din motivul următor:

Cea dintâi dintre toate condițiile, pentru un procedeu de luptă ce foloseşte ca mijloc numai forța, este întotdeauna perseverența. Adică atingerea unui scop stă numai în aplicarea prelungită şi continuă a metodelor de înăbuşire a doctrinei etc. Dar de îndată ce forța începe să alterneze cu indulgența, nu numai doctrina pe care vrem s-o înăbuşim prinde iarăşi constant puteri, dar ea va fi în stare să tragă noi foloase din orice persecuție când, după trecerea

unui astfel de val de opresiune, indignarea stârnită de suferințele îndurate va aduce noi adepți vechii doctrine şi îi va împinge pe cei vechi să adere cu mai multă încăpățânare şi cu ură mai profundă şi chiar îi aduce pe poziții anterioare pe transfugi după îndepărtarea pericolului. Numai în aplicarea perpetuu unitară a violenței rezidă cea dintâi dintre condițiile ce asigură succesul. Dar această încăpățânare n-ar putea fi decât consecința unei convingeri spirituale determinate. Orice violență care nu ia naştere pe o solidă bază spirituală va fi şovăielnică şi nesigură. Ei îi lipseşte stabilitatea ce nu se poate fundamenta decât pe nişte concepții filosofice mascate de fanatism.
Ea nu este decât executorul energiei constante şi hotărârii brutale

a
unui singur individ, dar, în acelaşi timp ea este dependentă de schimbarea personalităţilor, ca şi de firea şi de puterea lor.

Mai este ceva de adăugat la cele precedente :

Orice concepţie filosofică, fie ea de natură religioasă sau politică — adeseori este dificil să trasezi o linie de demarcaţie — luptă mai puţin pentru distrugerea, cu caracter negativ — a ideilor opuse ei cât pentru a impune, în sens pozitiv, pe cele proprii. Aşadar, lupta ei este mai mult defensivă decât ofensivă.

Ea este astfel avantajată de faptul că scopul îi este bine determinat, căci el reprezintă victoria ideilor proprii, în timp ce, în caz contrar, este greu de stabilit când se întrevede scopul negativ al distrugerii doctrinei adverse şi poate fi socotit ca asigurat. Din acest motiv, deja atacul bazat pe o concepţie filosofică va fi mai raţional şi mai puternic decât acţiunea defensivă : căci, şi aici, în definitiv, decizia aparţine atacului şi nu defensivei. Lupta contra unei puteri spirituale cu mijloace de forţă are caracter defensiv atâta vreme cât paloşul însuşi nu este aducătorul, vestitorul şi propovăduitorul unei noi doctrine spirituale.

Putem constata pe scurt ceea ce urmează :

Orice tentativă de a combate un sistem moral prin forţa brută sfârşeşte printr-un eşec, dacă lupta nu îmbracă forma unui atac în folosul unei noi atitudini spirituale, în lupta reciprocă dintre două concepţii filosofice, arma forţei brute, folosită cu încăpăţânare şi de o manieră nemiloasă, poate înclina raportul de forţe în favoarea partidului pe care-1 susţine.

De aceea lupta împotriva marxismului a eşuat mereu până acum.

Acesta a fost şi motivul pentru care legislaţia lui Bismarck împotriva socialiştilor sfârşise, în ciuda tuturora, prin a fi tărăgănată şi trebuia să fie aşa. Lipsea platforma unei noi concepţii filosofice pentru triumful căreia ar fi trebuit dusă lupta. A ne închipui că

trăncănelile despre ceea ce numim „autoritatea de stat" sau „liniştea şi ordinea" ar constitui o bază acceptabilă, pentru a da cugetelor impulsul necesar pentru o luptă pe viaţă şi pe moarte, înseamnă că ne trebuie înţelepciunea proverbială a înalţilor funcţionari din ministere.

Dar cum în această luptă lipsea susţinerea spirituală efectivă, Bismarck a fost obligat, ca să realizeze legislaţia antisocialistă, să se raporteze la judecata şi la bunăvoinţa acestei instituţii care, deja,

prin ea însăşi, era o creaţie a gândirii socialiste. Cancelarul de fier, încredinţânid soarta războiului contra marxismului bunăvoinţei democraţiei burgheze, nu făcea decât să apere varza de capră.

Dar toate acestea nu erau decât consecinţa obligatorie a lipsei unei noi concepţii filosofice animate de o impetuoasă voinţă de cucerire, opusă marxismului.

De aceea, rezultatul luptei duse de Bismarck s-a mărginit la o penibilă deziluzie.

Dar, la începutul războiului mondial sau în timpul lui, împrejurările au fost diferite ? Din nefericire, nu !

Cu cât mă cufundam în meditaţii asupra necesităţii schimbării de atitudine a statului şi a guvernului în privinţa social-democraţiei, care era în epocă încarnarea marxismului, cu atât eu recunoşteam lipsa unui succesor utilizabil pentru această şcoală filosofică. Ce urma să li se ofere ca hrană maselor presupunând că marxismul putea fi zdrobit ? Nu exista nici un curent de opinie de la care să se poată aştepta că va reuşi să înroleze printre partizani numeroasele contingente de muncitori care-şi pierduseră conducătorii într-o măsură mai mare sau mai mică. Era absurd şi mai mult decât stupid să ne imaginăm că un fanatic internaţionalist, după abandonarea partidului şi a luptei de clasă, ar fi vrut instantaneu să intre într-un partid burghez, adică într-o nouă organizaţie de clasă. Căci, oricât <1e dezagreabil ar putea fi asta pentru diverse organizaţii, nu se poate '< otuşi nega că, pentru un foarte mare număr de politicieni burghezi, distanţa între clase va apărea ca foarte normală tot timpul cât ea nu va începe să acţioneze într-un sens politic defavorabil pentru ei.

Negarea acestui adevăr demonstrează doar obrăznicia şi stupiditatea impostorului.

Şi mai ales trebuie să ne ferim să credem că masele largi sunt mai proaste decât sunt. în treburile politice nu sunt rare situaţiile când sentimentele oferă o soluţie mai exactă decât raţiunea. Insă părerea că absurditatea poziţiei internaţionale adoptate de mase araîă suficient caracterul ilogic al sentimentelor lor poate fi imediat respins în fond, dând, pur şi simplu, de înţeles că democraţia pacifistă

nu este mai puţin iraţională, deşi liderii lor provin aproape exclusiv din tabăra burgheză. Atâta vreme cât milioane de burghezi vor aduce în fiecare dimineaţă un pios omagiu presei democratice îndoctrinată de evrei, acestor domni le va sta foarte prost să glumească pe seama prostiei „tovarăşului" care, în definitiv, nu înghite altceva decât acelaşi

gunoi, cu toate că, de altminteri, ea este acomodată.

De aceea, trebuie mult să ne ferim să contestăm lucruri ,\ sunt, în ciuda evidențelor, nişte fapte. Nu se poate nega faptul că, în problema claselor sociale, nu este vorba nicidecum numai de ches- tiuni abstracte, cum unii le-ar fi proclamat bucuros în special înainte de alegeri. Mândria de clasă, încercată de o parte considerabilă a poporului nostru, la fel ca şi puțina considerație arătată muncitorului manual, este un fenomen ce nu există decât în închipuirea unor nebuni.

Pe de altă parte, slaba capacitate de judecată a celor pe care-i numim „intelectuali" este demonstrată de faptul că, exact în aceste medii, nu se înțelege că un stat ce nu a fost în stare să împiedice răspândirea unei lepre, aşa cum este în realitate marxismul, nu va mai fi în măsură să recâştige terenul pierdut.

Partidele — „burgheze", aşa cum îşi zic chiar ele, nu vor mai fi nicicând în stare să imobilizeze masele „proletare", căci aici se găsesc față în față două lumi separate una de alta, în parte în mod natural, în parte artificial, şi a căror atitudine reciprocă nu poale fi decât una de luptă, învingătorul va fi însă cel mai tânăr, şi el nu va fi decât marxismul.

într-adevăr, puteam bine să ne gândim în, 1914, la o luptă împotriva marxismului, dar ne este îngăduit să ne îndoim că atitudi- nea ar fi putut dura, din cauza lipsei oricărui înlocuitor practic.

Exista o lacună importantă.

Aceasta era părerea mea deja cu multă vreme înainte de război şi de aceea nu mă puteam notări să intru în vreunul din partidele existente. Mai mult, mi s-a confirmat această părere de imposibilitatea evidentă de a duce o luptă fără milă contra social- democrației, mai precis, din cauza absenței oricărei mişcări care să fie altceva decât un partid „parlamentar".

în această privință eu am fost deschis față de cei mai intimi camarazi ai mei.

Atunci mi-a venit pentru prima oară ideea de a mă dedica mai târziu unei activități politice.

De pe atunci, chiar din acest motiv, am afirmatadesea, în cercul restrâns al prietenilor mei, intenția de a acționa ca orator după război, pe lângă meseria mea.

într-adevăr, aceasta a devenit la mine o idee bine stabilită.

Capitolul VI

<titlu>Propaganda de război

Urmărind atent toate evenimentele politice, totdeauna m-a interesat extraordinar de mult activitatea de propagandă. Eu vedeam în ele un instrument pe care, în mod neîndoielnic, organizațiile socialiste marxiste le posedau temeinic şi ştiau să le folosească în mod magistral. Aşa am înțeles curând că folosirea judicioasă a propagandei constituie o artă veritabilă care, pentru partidele burgheze, era aproape necunoscută. Numai mişcarea creştin-socială, în special pe vremea lui Lueger, a ajuns la o anume virtuozitate la acest instrument şi îi datorează de asemenea multe din succese.

însă, numai în cursul războiului mi-am dat seama pentru prima dată la ce rezultate prodigioase poate duce o propagandă judicios condusă, în acest punct, din nefericire trebuia să studiem totul la partea adversă, pentru că, în ce ne privea, activitatea rămânea mai mult decât modestă sub acest raport. Precis că absența totală a unei propagande de anvergură din partea germană sărea direct în ochii oricărui soldat. Acesta a fost motivul pentru care m-am ocupat încă şi mai temeinic de această problemă.

De altfel, aveam timp mai mult decât suficient pentru reflecție; cât despre realizarea în practică, un bun exemplu ne-a fost oferit de chiar inamic.

Ceea ce ne lipsea nouă era exploatat cu o abilitate nemaivăzută şi cu un apropo realmente genial de adversarul nostru. Am învățat enorm din propaganda de război a inamicului. Dar timpul trecea fără a lăsa cea mai mică urmă tocmai în mintea celor care ar fi putut profita cel mai repede de aceste învățăminte : unii se credeau prea rafinați pentru a accepta învățăminte de la alții, celorlalți le lipsea onestitatea şi bunăvoința necesară.

Una peste alta, exista la noi vreo propagandă ?

Din nefericire nu pot decât să răspund negativ. Tot ce a fost întreprins efectiv în acest sens a fost într-o aşa măsură neîndestulător

şi eronat din principiu că era cel puţin total inutil dacă nu de multe ori categoric dăunător.

Insuficientă în formă, psihologic greşită în fond, aşa trebuia să apară propaganda germană după un examen atent.

Pare că, de la această primă chestiune, nu se înţelegea despre ce era vorba, ce trebuia ştiut: propaganda este un mijloc sau un scop ?

Ea este un mijloc şi, în consecinţă, trebuie judecată din punctul de vedere al scopului. Pornind de la acest fapt, forma ei trebuie judicios adaptată pentru a veni în sprijinul scopului pe care-1 slujeşte.
De asemenea, e clar că, din punct de vedere al interesului general, pot exista scopuri de importanţă variabilă şi, prin urmare, valoarea intrinsecă a unei propagande poate fi apreciată diferit. Dar scopul pentru care luptam în cursul războiului era cel mai nobil şi cel mai grandios pe care omul şi 1-a putut vreodată imagina : era libertatea şi independenţa poporului nostru, securitatea şi pâinea viitorului — şi onoarea naţiunii care, în ciuda părerilor actualmente opuse, există sau, mai exact, trebuie să existe, pentru că în general popoarele fără onoare, mai devreme sau mai târziu, îşi pierd libertatea şi independenţa, ceea ce, de altfel, corespunde unei justiţii superioare, căci generaţiile dezonorante de derbedei nu merită nici un fel de libertate.
Cel care vrea să fie un sclav laş nu poate avea onoare, căci o atare onoare ar deveni, în cel mai scurt timp, obiectul dispreţului general.

Poporul german lupta pentru condiţii omeneşti de existenţă şi scopul propagandei de război ar fi trebuit să-i susţină spiritul războinic; scopul trebuia să fie cel de a ajuta la obţinerea victoriei.

Când popoarele luptă pe această planetă pentru existenţa lor şi când problema lui a fi sau a nu fi trebuie pusă, toate considerentele umaniste şi estetice se reduc Ia zero, căci toate aceste concepţii nu planează în aer, ci provin din imaginaţia omului de care sunt legat .
Dispariţia omului de pe lume reduce aceste concepţii la zero, pentru că natura nu le cunoaşte deloc. Totuşi, ele nu sunt proprii decât unui

număr mic de popoare sau mai degrabă de rase şi aceasta în măsura în care ete iau naştere în sentimentele celor din urmă. Materialismul şi estetica ar dispărea cu precizie din lume în măsura în care vor dispărea rasele creatoare şi susţinătoare ale acestor concepţii.

De aceea, toate aceste concepţii nu au decât o importanţa secundară în lupta dusă de un popor pentru existenţa sa pe pământ; totuşi, ele decid în mod suveran forma luptei de îndată ce au paralizat instinctul de conservare al poporului angajat în luptă. Acesta este totdeauna singurul rezultat vizibil.

în ceea ce priveşte chestiunea umanitară, Moltke, deja, a dat

explicaţii la cele de mai sus, fiind de părere că în război omenirea se bazează pe desfăşurarea lui cât mai rapidă şi că, în consecinţă, procedeele de luptă cele mai brutale sunt cele mai umanitare, încercând să abordăm acest mod de a raţiona prin trăncăneala de ordin estetic şi altele, în realitate nu există decât un răspuns : o problemă atât de arzătoare ca aceea a luptei pentru existenţă exclude orice consideraţii estetice. Ceea ce poate fi mai urât în viaţa oamenilor este jugul sclaviei. Chiar unele nuanţe decadente — Schwabing — considerau destinul actual al naţiunii germane ca unul „estetic". Nu trebuie discutat despre acestea cu evreii, inventatori moderni ai acestui soi de parfum cultural. Toată existenţa lor nu este decât încarnarea renegării esteticii simbolizate de imaginea lui Dumnezeu.

Deoarece asemenea puncte de vedere asupra frumuseţii şi omeniei sunt, de acum încolo, excluse când vine vorba de luptă; de altfel, ele nu pot fi folosite pentru a judeca propaganda.

în timpul războiului, propaganda era un mijloc întrebuinţat pentru a ajunge la un jel. lupta pentru existenţă a poporului german; de aceea, propaganda nu putea fi luată în considerare decât pornind de la principiile potrivite acestui ţel. Armele cele mai dure deveneau cele mai umane, căci ele erau o condiţie a unei victorii mai rapide şi ajutau la asigurarea demnităţii şi libertăţii naţiunii.

Aceasta era unica atitudine posibilă în ce priveşte propaganda de război, într-o asemenea luptă pe viaţă şi pe moarte.

Dacă în mediile guvernamentale s-ar fi înţeles limpede acest lucru, nu s-ar fi ajuns niciodată la incertitudini în ce priveşte forma şi folosirea acestei arme, pentru că ea este şi o armă în

mâinile celui ce ştie să se servească de ea.

A doua întrebare, de o importanţă la fel de mare, era : Cui trebuie săi se adreseze propaganda ? Intelectualilor sau maselor mai puţin instruite ?

Totdeauna ea trebuie să se adreseze numai maselor!

Pentru intelectuali, sau, cel puţin pentru cei cărora de multe ori li se spune aşa, nu este destinată propaganda, ci explicaţia ştiinţifică.
Cât despre propagandă, conţinutul ei este tot atât de puţin ştiinţific pe cât un afiş aparţine artei prin forma în care este prezentat.
Arta afişului constă în capacitatea desenatorului de a atrage atenţia mulţimii prin formă şi culoare. Afişul unei expoziţii de artă nu are alt scop decât să scoată în relief arta din expoziţie; cu cât acest lucru reuşeşte mai bine, cu atât este mai mare măiestria afişului. Mai mult, afişul este destinat să furnizeze maselor o idee asupra semnificaţiei expoziţiei şi nicicum să înlocuiască aici asta, care este cu totul

altceva. De aceea, cel care vrea să studieze arta, trebuie să studieze altceva decât afişul şi, mai mult, el nu va fi satisfăcut deloc parcurgând doar expoziţia. Trebuie aşteptat din parte-i să se cufunde într-o cercetare aprofundată a fiecărui obiect luat separat şi după aceea se formează cu încetul o judecată judicioasă.

Aceeaşi este situaţia în ceea ce priveşte ceea ce înţelegem astăzi prin cuvântul propagandă.

Sarcina propagandei nu constă în instruirea ştiinţifică a unui individ izolat, ci în captarea atenţiei maselor prin fapte, evenimente, necesităţi etc. determinate şi a căror importanţă nu poate fi înţeleasă de mase decât prin acest mijloc.

Aici arta constă exclusiv în a proceda într-o asemenea manieră, superioară, încât să rezulte o convingere generală asupra realităţii unui fapt, a necesităţii unui eveniment, a caracterului just al unei necesităţi. Cum aceasta nu constituie o necesitate prin ea însăşi, iar obiectul ei constă exact în cel discutat în cazul afişului — să atragă atenţia mulţimii şi nu să instruiască pe cei ce posedă cunoştinţe ştiinţifice sau care doresc să se instruiască şi să dobândească cunoştinţe — acţiunea propagandei trebuie să facă mereu apel la sentiment şi foarte puţin la raţiune.

Orice propagandă trebuie să fie populară şi să situeze nivelul spiritual între limitele facultăţilor de asimilare cele mai limitate ale celor cărora li se adresează, în aceste condiţii, nivelul ei intelectual trebuie situat cu atât mai jos cu cât masele de oameni chemate să o

recepteze sunt mai numeroase. Dar când e vorba, ca în cazul propagandei de susținere până la capăt a războiului, de atragerea unui întreg popor în câmpul ei de acțiune, niciodată prudența nu va fi prea mare când va veni vorba de evitarea mizării pe nişte calități intelectuale prea mari.

Cu cât ținuta ei ştiințifică este mai modestă, cu atât ea poate fi exclusiv pe înțelesul mulțimii şi cu atât succesul va fi mai mare. Cel din urmă este cea mai bună dovadă a valorii unei propagande, mult mai mult decât ar fi recunoaşterea din partea câtorva minți instruite şi a câtorva tineri esteți.

Arta propagandei constă cu precizie în aceea că, punându-se la îndemâna mediilor a căror imaginație o influențează, marea masă dominată de instinct, luând o formă psihologic adecvată, ea găseşte drumul către inimă. Că aceasta nu este înțeleasă de aceia care sunt destinați să atingă culmile înțelepciunii, e un fapt care demonstrează doar lenea spirituală şi îngâmfarea.

Dar dacă înțelegi necesitatea de a îndrepta către masele largi

mijloacele prozelitismului prin propagandă, reiese următoarea învățătură :

Este absurd să acorzi propagandei importanța unui învățământ ştiințific.

Facultatea de asimilare a maselor largi este foarte restrânsă, înțelegerea — redusă, absența memoriei — mare. Aşadar, orice propagandă eficace trebuie să se limiteze la probleme puțin numeroase şi să le pună în valoare prin formule stereotipe atât cât va fi necesar, pentru ca ultimul auditor să fie în stare să-i priceapă mesajul. Dacă abandonăm principiul şi dacă vrem să-1 universalizăm, vom micşora efectele, căci mulțimea nu va putea nici să-1 digere, nici să rețină ceea ce i se va oferi. Astfel, succesul va slăbi şi în final va fi anihilat. Cu cât conținutul expozeului va fi mai amplu, cu atât mai mult este necesară exactitatea psihologică în determinarea tacticii.

Era, de pildă, complet absurd să ridiculizezi adversarul, cum făceau, în principal, revistele satirice austriece şi germane. Complet absurd, căci întâlnirea cititorului cu adversarul, față in față, trebuia imediat să dea naştere în el unei com'ingeri complet diferite; astfel, soldatul german, sub impresia imediată a rezistenței adversarului, se simțea înşelat de cei care, până atunci, erau însărcinați să-1 informeze şi în loc de a-i întări dorința de luptă sau chiar rezistența

lui, se ajungea la rezultatul opus : omul cădea pradă descurajării.

Din contră, propaganda de război engleză şi americană era psihologic raţională. Ea îi reprezenta, în acelaşi timp, pe germani în ochii propriilor popoare ca barbari şi ca huni, ea îl pregătea pe sim.!i='l soldat să reziste ororilor războiului şi îl ajuta în acest fel să rezist*[1] n faţa deziluziilor. Arma terifiantă folosită atunci împotriva lui îi apărea mai degrabă ca o confirmare a iniţierii pe care-o primise şi întărea în el în aceeaşi măsură justeţea afirmaţiilor guvernului care-i sporea furia şi ura contra infamului inamic. Forţa terifiantă a armelor duşmane, pe care acum începea s-o cunoască pe propria piele, îi apărea ca o dovadă a barbariei „hunice" a unui adversar deja cunoscut, fără ca el să fie pus în situaţia de a gândi un singur moment că propriile lui arme puteau avea efecte şi mai înspăimântătoare.

Astfel, soldatul englez nu se putea simţi niciodată prost infor-mat de ai lui, ceea ce, din nefericire, s-a petrecut cu soldatul german, în asemenea măsură că, până la urmă, el taxa orice informaţie oficială ca „păcăleală" şi bătaie de cap. Aceasta venea din faptul că am crezut că puteam să-1 însărcinăm cu propaganda pe primul neisprăvit ce ne ieşea în faţă (autointitulat ca rezonabil) în loc să înţelegem că, pentru o atare sarcină, cei mai geniali cunoscători ai sufletului uman

erau tocmai de ajuns.

Astfel, propaganda germană oferea un supărător exemplu de eroare din partea unei „elite cultivate", a cărei acţiune producea efecte exact opuse celor necesare, din cauza absenţei totale a oricărei abordări psihologice judicioase. Dimpotrivă, era infinit mai mult de învăţat privind spre adversar, pentru cel care căuta, nelegat la ochi şi cu o sensibilitate vie, să asimileze propaganda duşmană al cărei val s-a revărsat impetuos vreme de patru ani şi jumătate.

Ceea ce se înţelegea cel mai prost era chiar cea dintâi dintre condiţiile necesare pentru orice propagandă în general: îndeosebi o poziţie sistematic unilaterală în privinţa oricărei probleme tratate. Pe acest teren s-au comis astfel de erori şi aceasta chiar de la începutul războiului, că eşti într-adevăr îndreptăţit să te întrebi dacă astfel de nonsensuri se pot atribui realmente numai prostiei.

Ce-aţi zice, de pildă, de un afiş, destinat să laude un săpun şi care, în acelaşi timp, ar arăta că alte săpunuri sunt „bune" ?

Aţi clătina pur şi simplu din cap.

La fel s-au întâmplat lucrurile cu „reclama" noastră politică.

De exemplu, scopul propagandei nu este nicicum acela de a regla drepturile diverselor partide, ci să pună în evidență exclusiv pe cele ale partidului pe care îl reprezintă. Ea nu trebuie să mai cerceteze obiectiv adevărul, dacă acesta este favorabil altora şi să-l expună maselor în lumina unei echități doctrinare, ci să urmărească numai pe cel ce-i este favorabil.

Discutarea problemei legate de culpabilitatea în război era o greşeală fundamentală, afirmându-se că nu se putea atribui numai Germaniei responsabilitatea acestei catastrofe, ci imputând neostenit această vinovăție adversarului.

Care a fost consecința acestei jumătăți de măsură ?

Masele largi populare nu sunt alcătuite din diplomați, nici din profesori de drept public, nici chiar din oameni susceptibili să formuleze o judecată rezonabilă, ci ființe umane atât de ezitante şi de predispuse îndoielii şi nehotărârii. De îndată ce propria noastră propagandă conferă partidei adverse un slab licăr de îndreptățire reală, sunt deja puse bazele pentru a ne îndoi de propria noastră legitimitate. Atunci masele nu vor mai fi în măsură să discearnă unde sfârşeşte greşeala adversarului şi unde începe a noastră, în acest caz, ele devin neliniştite şi neîncrezătoare şi asta în special dacă adversarul nu comite exaci aceleaşi extravaganțe, ci aruncă în spatele inamicului, fără excepție, toate greşelile. Există vreo demonstrație mai limpede a faptului că poporul nostru crede finalmente mai mult în

propaganda inamică, care e condusă într-o manieră mult mai fermă şi continuă, decât a noastră ? Şi aceasta la un popor atins de mania obiectivității! Fiecare se străduia să nu comită nici o injustele față de duşman, chiar sub amenințarea cu distrugerea poporului şi a statului german.

în marea lui majoritate, poporul se situează într-o dispoziție şi o stare de spirit într-o asemenea măsură feminine încât opiniile şi faptele lui sunt determinate mult mai mult de impresia produsă asupra simțurilor decât prin pură reflecție.

Această impresie nu este complicată, ci foarte simplă şi mărginită. Aici nu există nuanțe de nici un fel, ci doar noțiunea pozitivă sau negativă a dragostei sau a urii, a dreptului sau a sfidării justiției, a adevărului sau a minciunii; niciodată nu există jumătăți de sentimente. Propaganda engleză, mai ales ea, le-a cuprins pe

toate într-o manieră genială. Aici nu existau realmente jumătăți de măsură care ar fi putut, în cazul dat, să dea naştere la îndoieli.

Ceea ce arăta strălucitoarea cunoaştere a psihologiei maselor de către inamic era propaganda atrocităților, perfect adaptată acestor condiții, ce asigură într-o manieră hotărâtoare, ca şi foarte inspirată a condițiilor primare pentru menținerea moralului pe front, chiar dacă inamicul suferea cele mai grele înfrângeri. Aceasta era şi metoda prin care el ştia să {intuiască la stâlpul infamiei poporul german ca fiind singur vinovat de război : minciună care, prin încăpățânarea absolută, insolentă, părtinitoare cu care era proclamată, se afla la îndemâna marilor mulțimi, mişcate de sensuri duse totdeauna până la extrem şi care, din acest motiv, a fost crezută.

Gradul de eficacitate al acestei propagande este demonstrat în maniera cea mai frapantă de faptul că, după patru ani, a avut un rezultat căruia duşmanul nu i-a cedat, dar, pe lângă asta, a reuşit să ne atace poporul.

Nu ne putem mira că un astfel de succes nu se nimereşte deloc propagandei noastre. Ea purta deja germenul ineficacității prin ambiguitatea ei internă, în fine, era puțin probabil, din cauza naturii însăşi a conținutului, că ea ar fi cauzat impresia necesară în rândul maselor. Numai insipizii noştri „bărbați de stat"au putut spera că puteau să reuşească să-i îmbete pe oameni cu spălătura fadă a pacifismului pentru a-i trimite la moarte.

Astfel acest produs mizerabil a fost inutil şi chiar dăunător.

Dar,tot geniul etalat în organizarea unei propagande n-ar obține nici un succes dacă nu s-ar ține seama într-un mod la fel de riguros de un principiu fundamental. Ea trebuie să se limiteze la un

număr redus de intenții şi de a le repeta în mod constant. Perseverența, aici ca şi în cazul atâtor altor lucruri pe lume, este prima şi cea mai importantă condiție a succesului.

în mod neîndoielnic, pe terenul propagandei nu tre'huie niciodată să te laşi condus de esteți sau de oameni blazați; nu de primii, pentru că ținuta, forma şi expresia exercită mai degrabă o atracție asupra publicului din saloanele literare şi nu asupra maselor; în ce priveşte pe ceilalți, trebuie să ne ferim ca de ciumă, căci incapacitatea de a avea percepții sănătoase îi incită mereu să caute stimulenți noi. Aceşti oameni se dezgustă repede de toate; ei doresc schimbarea şi nu ştiu niciodată să coboare până la nevoile contemporanilor încă sănătoşi, neputând chiar să-i înțeleagă. Ei sunt mereu primii

critici
ai propagandei sau mai degrabă ai formelor ei, care le par prea îmbătrânite, prea triviale, depăşite, care şi-au trăit traiul etc. Mereu le trebuie lucruri noi, caută varietatea şi totodată devin duşmanii de moarte ai succesului politic în zona maselor. Imediat ce organizarea şi ţinuta începe să se orienteze conform dezideratelor, ele pierd orice forţă de coeziune şi, din contră, se împrăştie.

Propaganda nu se face deloc pentru a procura constant interesante mijloace de petrecere a timpului pentru modeşti domni blazaţi, ci j>entru a convinge, şi mulţimea este cea care trebuie convinsă. In încetineala ei, aceasta are însă mereu nevoie de un anumit timp pentru a se pregăti să ia cunoştinţă de o idee şi nu-şi va deschide capul decât după o repetiţie reluată de mii de ori a celor mai simple noţiuni.

în nici un caz, nici o varietate nu trebuie să modifice ţinuta a ceea ce face obiectul propagandei, însă trebuie mereu, la urma urmei, să reafirme acelaşi lucru.

Cuvântul de ordine poate fi bine pus în evidenţă din diferite unghiuri, dar scopul oricărui expozeu trebuie prins mereu în aceeaşi formulă. Numai astfel propaganda poate şi trebuie să acţioneze ci» spirit de continuitate şi coeziune.

Numai această importantă direcţie, de care nu trebuie niciodată să ne departajăm, permite izbânzilor să se maturizeze graţie unui sprijin, egal totdeauna şi ferm. Acum se poate constata, nu fără uimire, la ce rezultate importante, cu greu conceptibile, conduce o astfel de perseverenţă.

Orice publicitate, operată pe tărâmul afacerilor sau al politicii, duce la un succes în timp şi la spiritul constant de continuare a aplicării lui.

Aici, de asemenea, trebuie luat drept model exemplul propa-

gandei inamice : limitată la un număr mic de intenţii, exclusiv combinate pentru mase şi condus cu o infatigabilă perseverenţă. La început, ea părea absurdă prin îndrăzneala afirmaţiilor; mai târziu a fost considerată ca neplăcută ; în sfârşit, am început să-i dăm crezare. După patru ani şi jumătate, apărea în Germania o revoluţie al căreicuvânt de ordine fusese împrumutat de la propaganda inamică.

în Anglia însă, se mai înţelesese încă ceva, anume că posibilitatea de succes a acestei arme spirituale rezidă numai în folosirea ei masivă, iar succesul compensează din belşug toate cheltuielile înregistrate.

Propaganda a fost considerată ca o armă de primă importanță, în timp ce la noi ea reprezintă ultima bucată de pâine a politicienilor fără situație sau un bun filon în redacțiile pentru eroi modești.

Rezultatul său a fost, la urma urmei, egal cu zero.

Capitolul VII

<titlu>Revoluția

Propaganda inamică a debutat la noi o dată cu anul 1915. Din 1916 ea s-a intensificat mereu, şi a sfârşit prin a lua amrioare, devenind, la începutul lui 1918, un adevărat val. Acum putem deja să urmărim pas cu pas efectele acestei vânători de spirite. Armata a învățat puțin câte puțin să gândească aşa cum voia inamicul.

Orice reacție germană a fost în întregime greşită.

într-adevăr, armata avea, prin persoana comandantului ei inteligent şi voluntar, intenția de a accepta lupta şi în acest domeniu, dar îi lipsea instrumentul ce i-ar fi fost necesar pentru acest scop. Mai mult, a lăsa acest gen de cultură intelectuală pe seama trupei era o greşeală psihologică. Pentru a fi eficace, ea trebuia să vină din interiorul țării. Atunci s-ar fi putut conta pe izbânda în rândurile unor oameni plini de abnegație şi de nemuritor eroism de patru ani încoace.

Dar ce venea din țară ?

Era această slăbiciune stupidă sau ucigaşă ?

La mijlocul verii 1918, după asanarea malului de sud al râului Marna, presa germană a reacționat într-un mod mizerabil de stângaci sau criminal de stupid, încât eu îmi puneam o întrebare care stârnea în mine, în fiecare zi, o furie crescândă : nu se afla nimeni pentru a pune capăt acestui abuz spiritual asupra eroilor armatei noastre ?

Ce s-a întâmplat în Franța când, în 1914, noi am erupt în această țară într-un elan nemaivăzut de biruință ? Ce a făcut Italia în zilele prăbuşirii frontului de la Isonzo ? Ce a făcut iarăşi Franța în primăvara lui 1918, când atacul diviziilor germane părea să

scoată din țâțâni pozițiile franceze şi când brațul puternic al bateriilor grele cu bătaie lungă a început să izbească în porțile Parisului ?

Cum am lovit cu biciul în fața regimentelor ce băteau cu grăbire în retragere către liniile dinapoi, cum le-am insuflat înflăcărarea sentimentelor naționale ! Cum conlucrau atunci propaganda şi ştiința

genială a influențării maselor pentru a introduce iarăşi, cu lovituri de măciucă, în sufletele soldaților credința în victoria finală !

Nu o dată am fost tulburat la gândul că, dacă Providema m-ar fi pus în locul neputincioşilor sau a oamenilor fără voința de la propagandă, soarta luptelor ar fi fost alta.

In acele luni am simțit, pentru prima dată, perfidia fatalității care mă ținea pe un loc unde gestul întâmplător al unui negru oarecare putea să mă doboare dintr-o împuşcătură atunci când altundeva aş fi putut aduce alte servicii patriei.

Pe atunci eram deja destul de îngâmfat ca să cred că aş fi reuşit.

Dar nu eram decât o ființă obscură, un simplu număr matricol printre opt milioane de oameni!

Deci, era mai bine să tac şi să-mi îndeplinesc cât puteam mai bine datoria acolo unde mă aflam.

* * *

în vara lui 1915 ne căzură în mână primele broşuri inamice. Conținutul lor era mereu acelaşi, deşi comporta o oarecare varietate în forma expunerii, dar mai ales : că sărăcia era mereu în creştere în Germania, că durata războiului nu va avea un sfârşit, dar totuşi că perspectiva de a-1 câştiga se volatiliza constant; că, din aceste motive, poporul, în interior, dorea cu ardoare pacea, că „militarismul", dar şi „Kaiserul" nu o îngăduiau ; că întreaga lume ştia perfect toate aceste lucruri — nu ducea, din aceste motive, un război contra poporului german şi exclusiv împotriva unicului vinovat, Kaiserul; că lupta nu ar lua sfârşit, din acest motiv, atâta timp cât duşmanul omenirii iubitoare de pace nu va fi înlăturat ; că, după încheierea războiului, națiunile liberale şi democratice vor primi poporul german în liga păcii mondiale perpetue, pace ce va fi instaurată chiar din ziua când va fi nimicit „militarismul prusac".

Pentru a ilustra mai bine acest expozeu, broşura conținea adesea şi copii ale unor „scrisori din țară", al căror conținut părea să

confirme aceste afirmații.

în general, atunci ne băteam joc de toate aceste tentative.
Citeam broşurile, apoi le trimiteam înapoi la statele majore superioare, apoi le uitam în cea mai mare parte până ce vântul aducea o nouă încărcătură către tranşee: într-adevăr, în cea mai mare parte a cazurilor, avioanele erau cele ce ne aduceau aceste foi.

Un lucru trebuia să surprindă curând în acest gen de propagandă : ştiindu-se că în sectorul frontului, unde se găseau bavarezi, Prusia era atacată cu extraordinar spirit metodic, fiind asigurați că, pe de o parte, Prusia era adevăratul vinovat şi responsabil de acest

război, dar, pe de altă parte, că inamicul nu avea nimic contra Bavariei în particular, nici cea mai mică inamiciție; într-adevăr însă, acesteia nu i se putea oferi nici un ajutor, atâta timp cât rămânea în serviciul militarismului prusac pentru care erau scoase castanele din foc.
Procedeul, ce consta în influențarea oamenilor, a început realmente în 1915 să aibă anumite efecte. Iritarea împotriva Prusiei se mărea în rândul trupelor într-un mod vizibil, fără ca de sus în jos să se ia vreo măsură oarecare pentru a i se opune ceva. Aceasta era deja mai mult decât o simplă greşeală, decât o simplă îngăduință, ce trebuia, mai devreme sau mai târziu, pedepsită în modul cel mai crunt, căci atingea nu numai pe „prusac", ci întregul popor german, Bavaria aparținând acestuia din urmă.

în acest sens propaganda germană a început, din anul 1916, să obțină incontestabile succese.

La fel, scrisorile de lamentare, primite direct din țară, au exercitat un efect îndelungat. Acum nu mai era nicidecum nevoie ca inamicul să le facă să ajungă pe front special prin mijlocirea broşurilor etc. Nimic nu s-a făcut în contra acestor lucruri, cu excepția câtorva „admonestări" mai mult decât imbecile venite de la guvern.
Frontul a fost, înainte ca şi după aceea, inundat de această otravă, pe care nişte femei aiurite le scorneau în țară ca fiind ceva firesc, fără a bănui că acesta era un mijloc de a întări în cel mai înalt grad încrederea duşmanului în victorie şi de a prelungi, chiar de a spori suferințe conaționalilor noştri pe front. Scrisorile absurde ale femeilor germane aii costat, ca urmare, viața a sute de mii de bărbați.

în acest fel se manifestau deja în 1916 diverse fenomene

nelinişlitoare. Frontul mârâia şi „făcea pe bruta" ; el era deja nemulţumit din diferite motive şi uneori indignat cu bună ştiinţă. In timp ce soldaţii posteau şi se resemnau, acasă ai lor cădeau în disperare, iar în alte părţi domnea inutilul şi destrămarea. Da, chiar pe front nu toate erau în ordine din acest punct de vedere.

De aceea, criza se manifesta de pe atunci; dar acestea nu erau, totdeauna, decât „afaceri interne". Acelaşi om care întâi mârâise şi murmurase, îşi făcea, după câteva minute, tăcut datoria, ca şi când totul ar fi fost normal. Aceeaşi companie, care întâi fusese nemulţumită, se crampona în zona pe care o avea de apărat, ca şi când soarta Germaniei depindea de cele câteva sute de metri de şanţuri săpate în noroi. Era încă frontul bătrânei şi superbei armate a eroilor.

Trebuia să învăţ, să cunosc diferenţa dintre front şi ţară cu prilejul unei schimbări brutale în destinul meu.

La sfârşitul lui septembrie 1916 divizia mea a plecat spre

bătălia de la Somme. Pentru noi a fost prima din înspăimântătoarele bătălii majore, iar impresia era greu de descris, mai degrabă un infern decât o bătălie.

Timp de săptămâni, sub vârtejul de foc, frontul german rămânea ferm, câteodată dădea puţin înapoi, apoi înainta din nou, dar nu ceda niciodată.

în 7 octombrie am fost rănit.

Din fericire, am ajuns în spatele frontului şi am luat un tren sanitar spre Germania.

Se scurseseră doi ani de când nu-mi revăzusem ţara, o perioadă nesfârşită în asemenea condiţii. Abia îmi puteam imagina care era înfăţişarea germanilor fără uniformă. Când mă trezii într-un spital de evacuare, tresării aproape de spaimă când auzii vocea unei infirmiere ce vorbea unui camarad culcat lângă mine.

După doi ani, să auzi, pentru întâia oară vocea, unei nemţoaice!

Apoi, cu cât trenul ce trebuia să ne aducă în ţară se apropia de frontieră, cu atât mai mult fiecare din noi simţeam un soi de nelinişte interioară. Toate localităţile defilau prin faţa noastră, pe acolo pe unde trecusem ca tineri soldaţi acum doi ani : Bruxelles, Louvain, Liege şi în sfârşit ni s-a părut că recunoaştem prima casă nemţească, cu coama ei de zid ridicată şi cu jaluzele frumoase.

Patria !

în octombrie 1914, ardeam de un tumultos entuziasm când trecuserăm frontiera, acum domnea tăcerea şi emoţia. Fiecare era fericit că soarta îi îngăduise să mai vadă încă o dată ceea ce trebuia apărat atât de greu cu preţul vieţii; şi fiecăruia îi era aproape ruşine

să se lase privit în ochi de ceilalți.

Aproape de aniversarea plecării mele pe front mă aflam la spitalul din Beelitz, aproape de Berlin.

Ce schimbare ! Din smârcurile bătăliei de la Somme, soseam în paturile albe ale acestei minunate clădiri ! La început, abia îndrăzneam să ne culcăm acolo cum trebuia. Numai puțin câte puțin am putut să mă reobișnufesc cu această lume nouă.

Dar, din nefericire, această lume era totodată nouă şi sub un alt aspect.

Spiritul armatei <te pe front nu părea să aibă aici drept de cetățenie. Am auzit aici pentru prima oară ceea ce pe front era încă necunoscut: elogiul propriei lașității! Căci ce puteam auzi: a mârâi sau „a face pe bruta", acestea nu erau niciodată incitări la a dezerta de la datorie sau la glorificarea laşilor. Nu. Laşul era totdeauna considerat ca atare şi nimic mai mult ; dispreţul ce-l atingea era

totdeauna generalizat, ca şi admirația pe care o dovedeam adevăraților eroi. Dar, aici, în spital, era aproape pe dos : provocatorii cei mai smintiți spuneau cuvinte mari ^i se străduiau prin toate mijloacele jalnicei lor elocințe să prezinte drept ridicole principiile soldaților cumsecade, iar ca model slăbiciunea de caracter a poltronilor.

Câțiva indivizi mizerabili dădeau tonul.

Unul dintre ei se lăuda că şi-a băgat mâna într-o rețea de sârmă ghimpată pentru a putea intra în spital ; părea că în ciuda insignifianței ridicole a acestei răni el era acolo de o veșnicie. El nu fusese trimis în Germania cu trenul sanitar decât printr-o simplă viclenie. Dar acest caraghios, ce devenise contagios, făcea în aşa fel încât cu îndrăzneala lui insolentă îşi prezenta gestul de laşitate ca manifestare a unui curaj superior celui mai brav soldat care îşi găseşte eroic moartea. Mulți ascultau în tăcere, alții plecau, dar erau şi unii care aprobau.

Greața mă înăbuşe, dar provocatorul era tolerat în stabiliment. Ce trebuia să facem ? Ceea ce trebuia făcut rămânea să o știe cei din administrație. Totuşi, nu se făcea nimic.

Când am putut iarăşi merge fără greutate, am obținut permisiunea de a mă duce la Berlin.

Sărăcia şi foamea erau pretutindeni, în mod vizibil, foarte dure. Imensul oraş suferea de foamete. Nemulțumirea era mare. în diferite centre, frecventate de soldați, tonul era acelaşi ca la spital. Aveai totalmente impresia că aceşti caraghioşi frecventau deliberat asemenea locuri, pentru propagarea deschisă a opiniilor lor.

Şi mai rea, cu mult mai rea era situația chiar la Miinchen

!

După vindecare, când am părăsit spitalul şi am fost mobilizat
în batalionul de garnizoană, chiar am crezut că nu mai recunosc
oraşul. Mânie, descurajare, invective, iată până unde se ajunsese
!
Chiar în oatalionul de garnizoană, moralul era mai jos decât orice.
La aceasta contribuia şi modul infinit de stângaci în care soldaţii
veniţi de pe front erau trataţi de mediocrii ofiţeri de instrucţie, care
nu petrecuseră încă nici măcar o oră pe front şi deja, din acest motiv,
nu puteau deloc organiza o ordine a lucrurilor convenabilă
soldaţilor ce fuseră pe front. Aceştia din urmă posedau efectiv
anumite ciudăţenii, care se explicau prin faptul că ei serviseră pe
front, dar erau complet neînţeleşi pentru comandamentul trupelor
de rezervă, în vreme ce un ofiţer venind, de asemenea, de pe front ar
fi ştiut, cel puţin, să şi le explice. Cel din urmă era el însuşi altfel luat
în seamă de trupă, decât comandantul de perioadă. Dar, în afară de
toate acestea, starea de spirit generală era lamentabilă; a extorca pe

cineva era un lucru socotit ca o manifestare a unei inteligenţe
superioare, în vreme ce perseverenţa fidelă era interpretată ca o
slăbiciune lăuntrică şi un spirit mărginit. Birourile gemeau de evrei.
Aproape toţi secretarii erau evrei şi orice evreu secretar. Eram uimit
de abundenţa celor mobilizaţi pe loc din rândurile poporului ales şi
nu puteam face altceva decât să compar numărul acestora cu rarii
lor reprezentanţi pe front.

Situaţia era şi mai rea, din punct de vedere economic. Poporul
evreu devenise realmente „indispensabil". Păianjenul începuse să
sugă încetişor sângele poporului german.

Prin metoda ocolită a societăţilor de război se găsise instrumen-
tul dorit pentru a da lovitura de graţie economiei naţionale libere.

Era afirmată necesitatea unei centralizări fără limite.

în acest fel, din iarna lui 1916-1917, aproape toată producţia
se afla în realitate sub controlul finanţei evreieşti.

împotriva cui se îndrepta ura poporului ?

în acele momente am văzut cu spaimă iminenţa unei fatalităţi
care, dacă nu era deturnată la momentul propice, putea -duce la prăbuşire.

în timp ce evreii jupuiau întreaga naţiune şi o apăsau sub
dominaţia lor, oamenii erau incitaţi împotriva „prusacilor". Bine
cunoscută pe front, ^această propagandă nu a întâmpinat nici o
reacţie în spatele lui. în nici un fel nu se părea că cineva îşi dă seama
că prăbuşirea Prusiei ar fi departe de a antrena un avânt oarecare al
Bavariei şi că, din contră, prin căderea sa nu o antrena iremediabil
şi pe cealaltă în prăpastie.

Aceste acţiuni mă afectau enorm, în ele nu puteam vedea

decât genialul truc evreiesc, care deturna atenția generală de la el pentru a o abate asupra altor ținte, în timp ce Bavaria şi Prusia se certau, le erau subtilizate de sub nas mijloacele de existență ; în timp ce în Bavaria se proferau invective contra Prusiei, evreul organiza revoluția şi demola în acelaşi timp şi Prusia şi Bavaria.

Nu puteam suporta această discordie blestemată între oameni de acelaşi neam şi eram fericit să mă întorc pe front, unde cerusem să merg de la sosirea mea la Miinchen.

La începutul lui martie 1917, mă aflam din nou la regiment.

* * *

Către sfârşitul anului 1917, momentul cel mai greu al descurajării armatei părea că fusese depăşit, întreaga armată luase din prăbuşirea Rusiei o nouă speranță şi un curaj nou. Convingerea că acum, în ciuda tuturor, luptele trebuiau să ia sfârşit cu victoria

Germaniei, începu să pună stăpânire pe trupe. Se puteau iarăşi auzi cântece, iar corbii nenorocirii deveniseră mai rari. Credeau din nou în viitorul patriei.

In particular, dezastrul italian din toamna lui 1917 produsese cea mai minunată impresie; se întrevedea efectiv în această victorie proba posibilității de a străpunge frontul în teatrul rus de operațiuni.
Torentul unei splendide încrederi se revărsa acum în inima a milioane de oameni şi-i făcea să aştepte cu o siguranță reconfortantă sosirea primăverii lui 1918. Din contră, inamicul era vizibil deprimat, în iarna aceea a fost mai linişte ca altădată. Era liniştea dinaintea furtunii.

Frontul întreprindea ultimele preparative pentru a pune definitiv capăt luptei eterne ; convoaie interminabile de trupe şi de materiale se îndreptau spre frontul de vest şi soldații primeau ultimele instrucțiuni în vederea marelui atac. Atunci s-a văzut în Germania cea mai mare ticăloşie din întregul război.

Nu mai lipsea decât voința Germaniei pentru a învinge ; în ultimul moment, când laurii victoriei păreau să încununeze deja stindardele germane, s-a recurs la un mijloc ce părea potrivit să înăbuşe dintr-o singură mişcare, chiar în embrion, atacul german din primăvară, care să facă imposibilă victoria germană :

S-a organizat greva munițiilor.

Dacă ea reuşea, frontul german trebuia să se prăbuşească, iar promisiunea din „ Vorwärts" că, de astă dată, victoria nu va veni după stindardele germane, s-a împlinit. Din cauza lipsei de muniții frontul trebuia să fie străpuns în câteva săptămâni, în acest fel ofensiva

era oprită pe neaşteptate, Antanta salvată, iar capitalul internaţional se făcea stăpân pe Germania, şi scopul intrinsec al înşelătoriei marxiste a popoarelor fusese atins.

Distrugerea economiei naţionale, cu scopul de a stabili o dominaţie a capitalului internaţional, scop atins graţie prostiei şi credulităţii unora, sau incredibilei laşităţi a altora.

Oricum, greva muniţiilor nu a avut deloc ultimul succes scon-tat : să priveze frontul de arme ; ea a durat prea puţin pentru ca o "ipsă de muniţie să condamne armata la pieire. Dar cu atât era mai cumplit prejudiciul moral !

In primul rând : armata mai lupta încă dacă ţara nu mai dorea victoria ? Pentru cine erau imensele sacrificii şi privaţiuni ? Aşadar, trebuia ca soldatul să se lupte pentru victorie în timp ce cei din ţară făceau ^revă !

În al doilea rând : care era impresia ce-o făceau asupra

inamicului ?

în această iarnă, 1917-1918, nori negri au apărut pe cerul aliaţilor. Vreme de aproape patru ani se executaseră asalturi împo-triva colosului german şi acesta nu putuse fi doborât ; dar acum acesta nu mai avea liber decât braţul cu care ţinea scutul pentru a se apăra, în vreme ce trebuia să tragă paloşul pentru a lovi când la est, când la vest, când la sud. Acum, în sfârşit, colosul era liber de cele din urmă ; valuri de sânge curseseră până ce el reuşise să doboare definitiv unul din adversari. De acum înainte, la vest, paloşul trebuia să se alăture scutului şi pentru că acum inamicul nu reuşise deloc să spargă apărarea, el însuşi trebuia să fie atins de atacul ce urma.

Aveam temeri şi tremurasem pentru victorie.

La Londra şi la Paris conferinţele se succedau fără întrerupere. Chiar propaganda duşmană s-a făcut cu mai multă dificultate; nu mai era atât de uşor de demonstrat mica probabilitate a victoriei germane.

Tot astfel stăteau lucrurile pe front, unde o linişte prudentă domnea printre trupele aliate. Insolenţa acestor domni dispăruse subit. O licărire neliniştitoare începea totodată să le apară în faţă. Atitudinea lăuntrică în privinţa soldatului german se schimbase acum. Până acum ei nu puteau decât să-1 considere un nebun con-damnat la înfrângere; acum ei îl aveau în faţă pe cel care le distrusese aliatul rus. Necesitatea ce ni se impusese de a ataca numai estul apărea acum ca o tactică genială. Timp de trei ani, germanii luaseră

cu asalt Rusia, la început fără vreun succes aparent. Aceste inutile
eforturi fuseseră aproape în derâdere, pentru că, până la urmă, colosul rus trebuia să iasă biruitor din cauza numărului mai mare de
soldați. Din contră, Germania trebuia să piară datorită pierderii de
oameni. Faptele păreau să confirme aceste nădejdi.

Din zilele lui septembrie 1914, când, pentru prima dată, nesfârşite convoaie de prizonieri ruşi, provenite din bătălia de la Tannenberg, începură să se târască pe drumurile Germaniei, acest
val nu s-a mai terminat, dar orice armată învinsă şi anihilată era înlocuită de o armată nouă. Inepuizabil, colosalul imperiu țarist furniza războiului noi victime. Cât limp putea Germania susține această cursă ? într-o zi nu trebuia să se ajungă acolo ca, după ultima
victorie germană, armatele ruseşti, care nu erau niciodată ultimele,
să intre în cea din urmă bătălie ? Şi când asta ? După toate calculele,
victoria Rusiei putea într-adevăr să fie mai deosebită, dar ea trebuia
să survină fără doar şi poate într-o zi.

Acum toate aceste speranțe se pierduseră pentru Antanta.
Aliatul, care făcuse cele mai mari sacrificii de sânge pe altarul

intereselor comune, era la capătul puterilor şi zăcea la pământ în
fața implacabilului agresor. Primăvara viitoare era privită cu teamă.
Şi pentru că, până în prezent, nu se reuşise zdrobirea Germaniei, atunci când încă nu se instalase pe frontul de vest, cum se mai putea
conta acum pe victorie, când ansamblul forțelor acestei teribile țări
de eroi părea să se maseze pentru atac pe frontul de vest ?

Urmele munților din Tirolul meridional se întindeau într-un
mod opresant peste imaginație ; până în cețurile Flandrei, armatele
învinse la Cadorna arborau tristețea pe chipuri, iar credința în victorie făcea loc terorii în fața fatalei înfrângeri.

Atunci, în momentul când, în nopțile reci, părea că se aude
vuietul înaintării trupelor de asalt germane şi când aştepta într-o nelinişte temătoare decizia ce se întrevedea, deodată din Germania
a izbucnit o orbitoare lumină roşie care-şi proiecta văpaia până în
ultima jroapă de obuz de pe front.

In clipa când se dădeau ultimele instrucțiuni divi/iilor ger-
mane pentru atacul cel mare, în Germania a jzbucnit grc\ a generală.

Mai întâi, lumea a păstrat tăcerea, în curând, însă, propa-
ganda inamică s-a aruncat cu un suspin de uşurare către acest sprijin
din al doisprezecelea ceas. Dintr-o dată, se găsise mijlocul de a ridica
din nou moralul în declin al soldaților aliați. Din nou probabilitatea
victoriei era prezentată ca sigură, iar neliniştea în fața

evenimentelor iminente era transformată în certitudine şi hotărâre. Acum se putea cultiva regimentelor care aşteptau atacul german, în vederea celei mai mari bătălii a tuturor timpurilor, convingerea că decizia asupra sfârşitului războiului aparţinea nu temerităţii asaltului german, ci unei perseverente rezistenţe împotriva acestuia. Să fi obţinut germanii câte victorii le-ar fi plăcut, întorcându-se în ţară ei ar fi găsit o revoluţie şi nu o armată exaltată de numeroase victorii.

Ziarele engleze, franceze şi americane începură să inoculeze această credinţă în inimile cititorilor, în timp ce o propagandă enorm de abilă remonta cu putere moralul trupelor de pe front.

„Germania în faţa revoluţiei ! Victoria aliaţilor este inevitabilă !" Acesta era cel mai bun remediu pentru a repune pe picioare pe păros[1] şi pe Tommy[2] care se clătinau. Acum putea reîncepe focul puştilor şi al mitralierelor şi o rezistenţă plină de speranţă urma unei

<notă>

1. Soldat francez în primul război mondial.
2. Soldat englez în primul război mondial.

</notă>

fugi disperate, într-o panică generalizată.

Acesta era efectul grevei germane a muniţiilor. Ea a întărit credinţa popoarelor aliate în victorie şi a făcut să dispară de pe frontul aliat disperarea deprimantă ; ca urmare, mii de soldaţi germani au trebuit să plătească această grevă cu sângele lor. Instigatorii acestei greve, demne de dispreţ, nişte indivizi mizerabili, erau în acelaşi timp candidaţi la cele mai înalte funcţii în guvernul Germaniei revoluţionare.

Cu toate că, din partea germană, era posibilă surmontarea aparentă a repercusiunilor legate de aceste evenimente, din partea adversarului consecinţele favorabile au fost de durată. Rezistenţa îşi pierduse dimensiunea zădărniciei în faţa unei armate care credea totul pierdut şi a făcut loc înverşunării în luptă pentru victorie.

într-adevăr, după toate previziunile omeneşti, acum victoria trebuia să fie a aliaţilor^ dacă frontul de vest putea rezista doar câteva luni atacului german. In parlamentele Antantei, a fost recunoscută posibilitatea unui viitor mai bun şi s-au alocat sume nemaiauzite pentru propagandă, în vederea dezagregării Germaniei.

* **

Avusesem fericirea să pot lua parte la primele două şi la ultima ofensivă.

Ele au fost cea mai prodigioasă impresie din întreaga mea

viață ; prodigioasă pentru că, acum pentru ultima oară, ca și în anul 1914, lupta își pierduse caracterul defensiv și luase unul ofensiv. Am trăit în tranșeele și în galeriile de mină ale armatei germane, când, în sfârșit, după mai bjne de trei ani petrecuți în infern, a venit și ziua reglării conturilor, încă o dată, batalioanele victorioase au fost cuprinse de bucurie și cele din urmă coroane de lauri nemuritori au fost agățate de drapelele aureolate de victorie, încă o dată, cântecele patriotice răsunară de-a lungul nesfârșitelor coloane în marș și urcară spre cer și, pentru ultima dată, grația lui Dumnezeu a surâs copiilor lui ingrați.

* **

în toiul verii lui 1918[1], o posomoreală istovită se așeză pe frunți. Discordia domnea peste țară. De ce ? Se povesteau multe lucruri în diverse unități ale armatei. Se spunea că acum războiul nu

<notă>
1. Greșeală intenționată: primele tulburări interne datează de la sfârșitul lui octombrie 1918.
</notă>

mai are nici un țel și că numai sminteții mai puteau crede în victorie. Se pretindea că poporul nu mai avea nici un interes să reziste mai multă vreme, ci numai capitaliștii și monarhia ; aceste zvonuri veneau din spatele frontului și erau discutate și pe front.

Nu aceasta a prilejuit, mai întâi, pe front doar foarte puține reacții ? Ce ne interesa votul universal ? Chiar pentru așa ceva luptasem aproape patru ani și jumătate ? Era un condamnabil act de banditism de a răpi în mod atât de fraudulos scopul războiului eroilor adormiți în morminte. Nu cu strigătul de „Trăiască dreptul la vot universal și secret!" se duseseră într-o zi la moarte în Flandra regimentele de tineri, ci cu strigătul „Germania mai presus de orice în lume !" Iată o mică deosebire ce nu era complet neînsemnată. Cei care revendicau dreptul de vot nu luptaseră deloc acolo unde voiau să-1 cucerească. Frontul nu cunoștea defel toate canaliile partidelor. Acolo unde îi găseai pe germanii cumsecade, care nu erau nici strâmbi, nici cocoșați, nu găseai decât o mică parte din acești domni parlamentari.

Astfel, vechile trupe de pe front erau foarte puțin în favoarea acestui nou țel al războiului domnilor Ebert, Scheidenmann, Barth, Liebknecht și copărtașii lor. Nu înțelegeam absolut deloc de ce, dintr-o dată, cei mobilizați pe loc puteau să aibe dreptul de a-și atribui puterea în țară fără a ține seama de armată.

De la început, opinia mea personală era clar stabilită.

Uram în cel mai înalt grad grămada aceasta de derbedei politici care înşelau poporul. De multă vreme, vedeam limpede că, în toată această cârdăşie, în realitate nu era vorba de binele naţiunii, ci de umplerea buzunarelor lor goale. Văzându-i acum gata să jertfească întregul popor pentru aceasta şi, dacă era nevoie, să lase Germania să piară, eu îi socoteam tocmai buni pentru spânzurătoare. A ţine cont de dorinţele lor însemna să sacrifici interesele poporului muncitor în folosul câtorva hoţi de buzunare. Or, acest lucru nu se putea face decât sacrificând Germania.

Aşa gândea tot timpul cea mai mare parte a armatei. Dar întăririle ce veneau din ţară erau din ce în ce mai proaste, astfel că sosirea lor nu oferea nici o creştere a puterii combatante a armatei, ci, din contră, o slăbea.' în particular, populaţia tânără, în ansamblul ei, nu avea nici o valoare. Adesea era greu de crezut că aceştia erau fii ai aceleiaşi ţări care îşi trimisese tineretul în luptă la Ypres.

în august şi septembrie, manifestările procesului de descompunere erau în creştere din ce în ce mai rapidă, deşi impresia produsă de atacurile inamice nu era deloc comparabilă cu luptele noastre

defensive de odinioară. Bătăliile de la So'mme şi din Flandra erau, prin comparaţie, doar palide amintiri ale unor cutremurătoare orori.

La sfârşitul lui septembrie, divizia mea ocupa, pentru a treia oară, poziţiile ce le cucerisem altădată luptând în regimente de tineri voluntari.

Ce amintiri !

în octombrie şi noiembrie 1914, noi primisem acolo botezul focului. Regimentul nostru mergea la luptă ca la dans, cu dragostea de ţară în inimi şi cu cântec pe buze. Sângele cel mai de preţ se oferea bucuros, cu credinţa că aşa se garantau independenţa şi libertatea patriei.

în iulie 1917, noi călcam pentru a doua oară pe acelaşi pământ, devenit sfânt pentru noi. Acolo dormeau cei mai buni camarazi ai noştri, aproape nişte copii, care, odinioară, alergaseră la moarte pentru scumpa lor patrie, cu privirile iradiind de entuziasm !

Noi, cei bătrâni care mergeam acum cu regimentul, ne opream cu o pioasă emoţie în acest loc unde jurasem „credinţă şi supunere până la moarte !"

Acest pământ, pe care regimentul îl luase prin asalt acum trei ani, trebuia apărat printr-o aspră luptă defensivă.

Printr-un foc continuu de trei zile, englezii pregăteau

marea ofensivă din Flandra. Atunci spiritele morților păruseră să revină la viață ; regimentul se agăță de noroiul mâlos, se crampona în gropile şi în pâlniile izolate de obuze şi nu cedă deloc, nu se plecă deloc. Dar, ca şi altădată, el se subție, se răris pe loc, până ce, în sfârşit, ofensiva engleză se dezlănțui la 31 iulie 1917.

în primele zile din august am fost înlocuiți.

Din regiment nu mai rămăseseră decât câteva companii ce se întorceau clătinându-se în liniile dinapoi, acoperite de o crustă de noroi, semănând mai degrabă cu nişte fantome decât cu oamenii. Dar englezii nu găsiseră, în afara câtorva sute de gropi de obuze, decât moartea.

Acum, în toamna lui 1918, ne aflam pentru a treia oară pe terenul de atac din 1914. Satul Comines, care altădată ne servise drept loc de odihnă, devenise acum un câmp de bătălie. Era adevărat însă că, deşi terenul de operațiuni rămăsese acelaşi, oamenii se schimbaseră ; de acum încolo, în trupă se făcea politică. Otrava venită din țară începea să acționeze şi aici ca peste tot, dar ardoarea de odinioară, ce venea de acasă, lipsea complet.

în noaptea de 13 spre 14 octombrie, tirul obuzelor engleze cu gaz se dezlănțui în partea de sud a frontului de la Ypres; ei foloseau

gaze cu cruce galbenă ale căror efecte nu le cunoşteam, atâta timp cât nu le simțeam pe propria piele. A trebuit să le cunosc chiar în noaptea aceea. Pe o colină la sud de Werwick, am fost prinşi din seara de 13 octombrie, timp de câteva ceasuri nesfârşite, sub un foc continuu de obuze cu gaze. Cu o intensitate mai mare sau mică, acesta a continuat toată noaptea. Către miezul nopții, o parte din noi a fost evacuată, dintre care unii au dispărut pentru vecie, înspre dimineață m-a cuprins durerea şi, la ora 7, m-am întors, poticnindu-mă şi clătinându-mă, pe liniile din spate, cu ochii arzând, aducând cu mine ultima vătămare a războiului.

După câteva ore, ochii mi-au devenit nişte cărbuni aprinşi şi în jurul meu s-a făcut întuneric.

Astfel am ajuns la spitalul din Pasewalk şi am avut durerea de a asista la revoluție.

* * *

De multă vreme în aer plutea ceva nedefinit şi respingător. Ne povesteam unul altuia că, în câteva săptămâni, ceva urma să înceapă, dar nu-mi puteam închipui ce trebuia înțeles din asta.

Mai întâi mă gândeam la o grevă precum cea din primăvară. Zvonuri neplăcute veneau în continuu de la marină, după câte se spunea, domnea fierberea. Dar aceasta nu se părea că trebuie să fie mai degrabă o închipuire a unor tineri izolaţi decât un subiect care să intereseze masele. Chiar în spital, fiecare vorbea mult de sfârşitul războiului pe care-1 aştepta curând, dar nimeni nu conta pe o soluţie imediată. Nu puteam să citesc ziarele.

în luna noiembrie, tensiunea generală a sporit.

Şi, într-o bună zi, catastrofa a erupt pe neaşteptate. Marinarii soseau în autocamioane şi incitau la revoluţie ; câţiva tineri evrei erau „capii" acestei mişcări pentru „libertatea, frumuseţea şi demnitatea" existenţei poporului nostru. Nici unul din ei nu fusese niciodată pe front. Pe calea ocolită a unui spital de boli venerice fuseseră returnaţi din zona neutră în spatele frontului. Acum, ei ridicaucârpa roşie.

în ultima perioadă eu m-am simţit un pic mai bine. Durerea pătrunzătoare din orbite mi-a încetat; încet, am început să disting contururile vagi ale celor ce mă înconjurau. Am început să mă legăn în speranţa că voi putea recupera vederea, cel puţin de ajuns ca să pot să exercit mai târziu o meserie, în realitate, nu mai puteam spera că voi fi vreodată în stare să desenez. Tot timpul mă aflam acum pe drumul însănătoşirii, când s-a întâmplat un lucru înfricoşător.

Prima mea speranţă a fost mereu aceea că, în această trădare

a patriei nu era vorba de o treabă mai mult ori mai puţin locală. Am încercat să întăresc în aceste idei pe câţiva din camarazii mei. în special camarazii mei bavarezi din spital erau mai mult decât accesibili. Starea de spirit nu era nici mai mult nici mai puţin decât revoluţionară. Nu-mi puteam imagina că şi la Munchen urma să se dezlănţuie demenţa. Fidelitatea faţă de nobila casă de Wittelsbach mi se părea a fi mai solidă decât voinţa câtorva evrei. Aşa că puteam crede că era vorba doar de un puci al marinei, care va fi strivit in câteva zile.

Veniră alte zile şi, odată cu ele, cea mai înfricoşătoare certitudine din viaţa mea. Zvonurile ce veneau erau din zi în zi mai copleşitoare. Ceea ce luasem drept o afacere locală era, aşa zicând, o revoluţie generală. Peste toate acestea ne veneau şi ruşinoasele veşti de pe front. Se dorea capitularea. Dar era cu putinţă un asemenea lucru ?

în 10 noiembrie, la spitalul militar a venit un pastor ca

să ne ţină o mică alocuţiune ; atunci noi am aflat totul.

Eram emoţionat într-un hal fără de hal, ascultându-L Respectabilul bătrân părea să tremure serios, când ne-a făcut cunoscut că, acum, casa de Habsburg nu mai are dreptul de a purta coroana, că patria noastră devenise „republică", că trebuia să ne rugăm celui Atotputernic ca să nu refuze binecuvântarea acestei schimbări de regim şi să binevoiască să nu părăsească poporul în timpurile ce vor veni. In acelaşi timp, el nu putea proceda altfel decât să ne spună câteva vorbe despre casa regală, vrând să aducă un omagiu serviciilor pe care ea le făcuse în Pomerania, în Prusia şi întregii patrii germane; şi, cum începuse încetişor să plângă, abia îl auzeam, cea mai adâncă tristeţe a năpădit inimile din micul salon şi cred că nimeni nu şi-a putut stăpâni lacrimile. Dar când bătrânul a încercat să-şi reia discursul şi a început să ne explice că noi eram obligaţi acum să punem capăt războiului, că viitorul patriei noastre va fi expus unei dure opresiuni, pentru că acum războiul era pierdut şi trebuia ca noi să ne încredinţăm milei învingătorului, că trebuia să acceptăm armistiţiul cu încredere în mărinimia învingătorului, atunci nu m-am mai putut abţine. Mi-a fost imposibil să aud mai mult. Brusc, bezna mi-a năpădit ochii şi pe pipăite şi poticnindu-mă am revenit în dormitor, m-am aruncat pe pat şi mi-am înfundat capul arzând în cuvertură şi în pernă.

Din ziua când m-am aflat în faţa mormântului mamei, nu mai plânsesem niciodată. Atunci când, în tinereţe, destinul s-a abătut necruţător asupra mea, mândria mi-a crescut. Când, în anii lungi de

război, moartea răpea dintre noi atâţia camarazi şi prieteni dragi, mi se părea că aş comite aproape un păcat plângându-i, căci ei mureau pentru Germania ! Şi, când în sfârşit — în ultimele zile ale teribilei încleştări — gazul m-a atacat pe furiş devorându-mi ochii, în faţa spaimei că voi orbi, am crezut o clipă că îmi pierdeam orice speranţă ; atunci am fost lovit ca de trăznet, de glasul conştiinţei: „Mizerabil plângăreţ, tu eşti gata să gemi de durere, când mii de oameni sunt de o sută de'ori mai nenorociţi decât tine !" şi, insensibil şi mut, mi-am suportat soarta. Numai acum am văzut cum orice suferinţă personală dispărea în faţa nefericirii patriei mele.

Aşa că toate jertfele şi toate privaţiunile erau

zadarnice ; în zadar suferisem de foame şi de sete vreme de luni fără sfârşit, zadarnice ceasurile când, cuprins de spaima morţii, totuşi ne îndeplineam datoria ; inutilă, moartea a două milioane de oameni care şi-au găsit astfel sfârşitul.

Nu se deschideau mormintele acestor sute de mii de bărbaţi care au ieşit într-o zi din tranşee fără a se mai întoarce vreodată ? Nu trebuia oare să se deschidă ele şi să trimită, ca pe nişte fantome ale răzbunării, pe eroii muţi, acoperiţi de noroi şi de sânge, înspre patria care, căzută în deriziune, îi frustra de suprema jertfă pe care o poate face omul pentru poporul său pe această lume ? Pentru aceasta muriseră soldaţii din august şi din septembrie 1914 şi pe care, în toamna aceluiaşi an, regimentele de voluntari îi urmaseră ca pe nişte vechi camarazi ? Pentru aceasta căzuseră pe pământul Flandrei acei copii de şaptesprezece ani ? Acesta era ţelul jertfei pe care mamele germane o aduceau patriei, când, cu inima îndurerată, îşi lăsau copiii nespus de dragi să plece pentru a nu-i mai revedea niciodată ? Toate acestea nu avuseseră oare loc pentru ca un pumn de criminali să poată pune mâna pe ţară ?

Aşadar, pentru aceasta soldatul german, istovit de nopţi de nesomn şi marşuri nesfârşite, ţinuse piept inamicului sub arşiţa soarelui şi sub viscole ? Pentru aceasta suportase infernul focului continuu şi febra luptelor cu gaze, fără a se pleca, amintindu-şi totdeauna de singura lui datorie : apărarea patriei de primejdia duşmană ?

într-adevăr, aceşti eroi meritau să li se ridice un monument de piatră:

„Trecătorule, tu care mergi în Germania, spune ţării că noi zăcem aici, credincioşi patriei şi supuşi datoriei".

Iar ţara ?

Dar acesta este singurul sacrificiu pe care trebuie să-l luăm în

seamă ? Germania trecutului trebuie oare mai puţin apreciată ? Nu existau şi datorii faţă de propria noastră istorie ? Mai eram noi demni să ne împodobim cu gloria trecutului ? Şi cum trebuia prezentată generaţiilor viitoare justificarea acestui eveniment ?

Mizerabilii! Depravaţii! Criminalii!

Cu cât mă străduiam să văd mai limpede în aceste evenimente, cu atât mai mult roşcata ruşinii îmi cuprindea fruntea în faţa acestei infamii. Ce înseamnă durerea de care-mi suferiseră ochii în comparaţie cu această mare tristeţe ?

Zile groaznice şi nopţi mai rele au urmat; ştiam că totul era pierdut. Numai cei total smintiţi sau mincinoşii sau criminalii mai puteau spera în clemenţa duşmanului, în aceste nopţi s-a născut în mine ura, ura contra autorilor acestui eveniment.

în zilele ce urmară, trebui să mă aplec asupra soartei mele. Acum trebuia să râd gândindu-mă la propriul meu viitor care, cu puţin timp înainte, îmi pricinuise nelinişti aşa de amare. Nu era ridicol să vrei să -construieşti case pe un astfel de teren ? în sfârşit, vedeam clar că acum se întâmplase ceea ce deja pricepusem de multe ori, dar nu putusem niciodată să cred cu sânge rece.

împăratul Wilhelm al H-lea era primul împărat al Germaniei care întinsese mâna capilor marxismului pentru reconciliere, fără a bănui că aceşti perfizi nu aveau deloc onoare, în timp ce ţineau încă mâna împăratului în mâna lor, altul căuta pumnalul.

Cu evreul nu trebuie să pactizezi, ci doar să decizi : totul sau nimic !

în ce mă priveşte, am hotărât să fac politică.

Capitolul VIII

<titlu>începutul activităţii mele politice

La începutul lui noiembrie 1918 m-am reîntors la Miinchen. Am ajuns la garnizoana regimentului meu, ce se găsea în mâinile „consiliilor de soldaţi". Orice organizaţie de acest fel îmi repugna într-o asemenea măsură că imediat am hotărât să plec de îndată ce se va putea. Am plecat cu un fidel camarad de pe front, Schmiedt Ernst, la Traunstein, unde am rămas până la desfiinţarea taberei.

în martie 1919, m-am întors la Miinchen.

Situaţia era de nestăpânit şi împingea la continuarea revoluţiei. Moartea lui Eisner nu a făcut decât să accelereze evoluţia şi a condus finalmente la dictatura sovietelor, mai bine zis la o suveranitate pasageră a evreilor, ceea ce constituia, la origine, scopul promotorilor revoluţiei şi idealul în plasa căruia se amăgeau.

în acest timp, planuri nenumărate mi se perindau prin minte. Zile întregi reflectam la ce-aş putea face, dar toate gândurile ajun-geau la simpla constatare că, neavând nici un nume, nu

îndeplineam nici cea mai mică condiție din lume pentru a putea săvârşi vreo acțiune utilă oarecare. Voi spune imediat de ce nu puteam, pe de altă parte, să mă decid să ader la unul din partidele existente.

în timpul noii revoluții a sovietelor, m-am demascat pentru prima oară în aşa fel încât am fost văzut cu ochi răi de sovietul central.'

La 27 aprilie 1919 trebuia să fiu arestat, dar cei trei ordinari nu avuseseră curajul necesar în fața puştii ațintite spre ei şi făcură cale întoarsă după cum veniseră.

La câteva zile după eliberarea Munchenului, am fost desemnat să particip la Comisia însărcinată cu anchetarea evenimentelor revoluționare în regimentul 2 infanterie.

A fost prima mea funcție activă cu caracter politic.

După câteva săptămâni am primit ordin să iau parte la un „curs" care era ținut pentru toți membrii forțelor armate. Trebuia să

i se ofere soldatului elemente definite în formarea sa morală şi civică.
Pentru mine, toată importanța acestei întreprinderi consta în posibilitatea de a cunoaşte câțiva camarazi care-mi împărtăşeau ideile şi cu care cădeam de acord în discutarea temeinică a situației de față. Toți erau, mai mult sau mai puțin, convinşi că Germania nu mai putea fi salvată de la prăbuşirea iminentă de partidele responsabile de crima din noiembrie şi că. pe de altă parte, formațiunile „burgheze naționale", chiar cu cea mai mare voință, nu vor mai fi niciodată în stare să repare răul pe care-1 făcuseră. Pentru aceasta lipsea o întreagă serie de condiții, fără de care o asemenea sarcină de reconstrucție nu putea reuşi. Continuarea evenimentelor a confirmat părerea noastră de atunci.

Aşa că am dezbătut în micul nostru cerc formarea unui partid nou. Principiile avute în acest moment în vedere erau aceleaşi cu cele pe care, mai târziu, le-am pus în aplicare în partidul „muncitoresc german". Trebuia ca numele mişcării ce urma să fie fondată să ofere posibilitatea accederii la masele largi, căci fără această condiție orice efort ar fi fost nefolositor şi superfluu. Astfel, ne-am oprit la numele de partid „social-revoluționar" şi aceasta pentru că ideile sociale ale noii mişcări aveau într-adevăr caracterul unei revoluții.

Dar motivul profund era următorul:

Oricât de concentrată ar fi fost până atunci*atenția mea asupra chestiunii economice, ea se menținuse în limitele examinării problemelor sociale. Doar mai târziu, orizontul mi s-a lărgit din cauza studierii politicii germane în ce priveşte aliații. Ea era în foarte mare parte rezultatul unei aprecieri greşite a vieții economice şi a

lipsei de claritate în conceperea principiilor hrănirii poporului german pentru viitor. Toate acestea se sprijineau pe ideea că, în toate cazurile, capitalul era numai produsul muncii şi, în consecinţă, ca şi aceasta din urmă, era modificabil prin factori susceptibili să favorizeze sau să împiedice activitatea umană ! Deci, importanţa naţională a capitalului rezulta din faptul că acesta din urmă depindea de mărimea, de libertatea şi de puterea statului, adică a naţiunii ; aceasta în mod exclusiv, încât dependenţa trebuia să conducă capitalul numai şi numai la favorizarea statului şi a naţiunii prin simplul instinct de conservare sau prin dorinţa de a se dezvolta. Orientarea favorabilă a capitalului faţă de libertatea şi de independenţa statului trebuie să-1 determine să intervină, din parte-i, în favoarea libertăţii, a puterii şi forţei naţiunii.

în atare condiţii, datoria statului faţă de capital trebuia să fie relativ simplă şi clară : trebuia pur şi simplu să vegheze ca ultimul să

rămână în serviciul statului şi să nu-şi imagineze cumva că este stăpânul naţiunii. Poziţia aceasta putea, aşadar, să se menţină între următoarele două limite : pe de o parte, să susţină o economie naţională viabilă şi independentă ; pe de altă parte, să asigure drepturi sociale muncitorului.

Anterior, nu fusesem în stare să recunosc, cu limpezimea ce se impunea, deosebirea dintre capitalul propriu-zis, acesta fiind rezultat al muncii productive, şi capitalul a cărui existenţă şi natură se bazează numai pe speculaţie.

De acum înainte eram capabil de asta graţie unuia din profesorii de la cursul de care am vorbit, Gottfried Feder.

Pentru prima dată în viaţa mea, am înţeles deosebirea fundamentală între capitalul internaţional de bursă şi cel de gata.

După ce am ascultat primul curs al lui Feder, mi-a venit imediat ideea că găsisem direcţia unei condiţii esenţiale pentru fundamentarea unui nou partid.

* **

în ochii mei, meritul lui Feder consta în faptul că, cu o brutalitate tranşantă, preciza dublul caracter al capitalului : speculativ şi legat de economia populară şi că scotea în evidenţă condiţia sa eternă: interesul. Deducţiile sale, în toate problemele fundamentale, erau atât de juste că cei care, a priori, voiau să-1 critice, îi contestau mai puţin exactitatea teoretică decât îi puneau la îndoială posibilitatea reală a aplicării lor în practică. Aşa că, faptul care, în ochii altora, era punctul slab al ideilor lui Feder, în ochii mei reprezenta forţa.

* **

Sarcina celui care stabileşte un program de acţiune nu este nicidecum stabilirea diverselor posibilităţi de a realiza un lucru, ci de a expune cu claritate cum acest lucru este realizabil; adică să fie preocupat mai puţin de mijloace decât de scop. Ceea ce hotărăşte, în aceste condiţii, este justeţea unei idei în esenţa ei şi nu dificultatea concretizării ei. Dacă cel care stabileşte un program ţine seama de ceea ce se numeşte „oportunitate" şi eficacitate în loc să se bizuie pe adevărul absolut, acţiunea lui va înceta să fie steaua polară a unei omeniri ce tatonează ca să devină o simplă reţetă ca atâtea altele.
Cel ce stabileşte programul unei mişcări trebuie să-i stabilească scopul, în timp ce omul politic trebuie să-i urmărească realizarea.
Aşadar, primul se va orienta în gândirea lui de adevărul etern, în vreme ce acţiunea celuilalt va depinde mai degrabă de realităţile

practice ale momentului. Importanţa unuia rezidă în justeţea absolută a ideii privită în abstract, iar a celuilalt în justa apreciere a realităţilor date şi de valoarea lor utilă, în care scopul stabilit de primul trebuie să servească drept astru călăuzitor. In timp ce succesul planurilor şi acţiunii pot fi considerate piatra de încercare a valorii sale, e vorba adică de aplicarea lor în practică, dimpotrivă, realizarea ultimelor proiecte ale creatorului de program nu se poate totdeauna face, căci gândirea umană poate concepe adevăruri şi stabili scopuri limpezi precum cristalul, dar a căror împlinire integrală poate eşua din pricina imperfecţiunii şi neajunsurilor omeneşti.

Cu cât o idee este justă din punct de vedere abstract şi prin acest fapt grandioasă, cu atât realizarea integrală este imposibilă în măsura în care depinde de oameni. De aceea, valoarea creatorului de program nu se poate măsura prin realizarea scopurilor, ci prin justeţea acestora şi influenţa exercitată în dezvoltarea omenirii.
Dacă e altfel, întemeietorii religiilor nu s-ar putea număra printre cei mai mari oameni de pe pământ, căci realizarea viziunilor lor etice nu va fi niciodată completă, nici chiar aproximativă. Chiar religia iubirii nu este, prin acţiunea sa, decât un slab reflex al intenţiilor sublimului ei fondator, dar importanţa sa rezidă în orientarea pe care tindea să o imprime unei dezvoltări generale a culturii, a curăţirii moravurilor şi a moralei umane.

Diferenţa foarte mare dintre misiunea creatorului de program şi cea a politicianului este şi motivul pentru care reunirea celor doi într-o aceeaşi persoană nu se poate întâlni aproape niciodată.

Acestea se potrivesc mai ales politicienilor mediocri ce au reuşit, ca să zicem aşa, în carieră şi „a căror acţiune nu este decât o artă a posibilităţilor", aşa cum Bismarck definea politica, puţin cam modest de altfel. Cu cât un asemenea om „politic" se degajează de marile idei, cu atât succesele lui vor fi facile şi frecvente, tangibile şi rapide. Cu adevărat, prin aceasta ele sunt sortite efemerului şi de cele mai multe ori nu supravieţuiesc morţii autorului lor. Opera unor asemenea oameni politici este, în întregul ei, fără valoare pentru posteritate, căci succesele lor prezente se bazează pe înăbuşirea tuturor problemelor şi a tuturor ideilor, într-adevăr mari şi marcante, care ar fi fost valoroase şi pentru generaţiile următoare.

Urmărirea unor astfel de scopuri, valabile şi importante pentru viitor, este, pentru cel care se luptă pentru foloasele lui, foarte puţin profitabilă şi nu întâlneşte decât rar înţelegerea maselor largi ; bonurile de bere şi de lapte le par mult mai convingătoare de planurile de viitor cu mari perspective, a căror realizare nu poate

surveni decât mai târziu şi de a căror utilitate nu profită, pe deasupra, decât posteritatea.

Astfel, din cauza unei anume vanităţi care este totdeauna înrudită cu prostia, cea mai mare parte a oamenilor politici se îndepărtează de toate proiectele de viitor ce prezintă dificultăţi reale, cu scopul de a nu pierde sufragiile momentane ale marii mulţimi. Succesul şi însemnătatea lor depind în întregime de prezent, neexistând pentru posteritate. Aceasta, de obicei, nu deranjează minţile meschine ; ele se mulţumesc cu ce le oferă prezentul.

Pentru creatorul de programe, condiţiile sunt diferite. Importanţa lui se află aproape întotdeauna în viitor, căci nu rare sunt cazurile când el este cunoscut sub numele de „visător". Căci, dacă arta omului politic este realmente considerată ca artă a posibilităţilor, creatorul de program aparţine celor despre care se spune că sunt plăcuţi de zei, numai când ei ştiu să ceară şi să dorească imposibilul. El va trebui totdeauna să renunţe la recunoştinţa contemporanilor, dar, dimpotrivă, va fi belşug de glorie pentru posteritate atunci când ideile lui sunt nemuritoare.

In cursul existenţei umane, o dată se poate întâmpla ca omul politic să se unească cu creatorul de programe. Cu cât acest amestec este mai intim, cu atât mai puternică este rezistenţa ce se opune atunci acţiunii sale. El nu mai lucrează pentru cerinţe

evidente, pentru primul prăvăliaş venit, ci pentru scopuri ce nu sunt înţelese decât de elita foarte restrânsă. De aceea, existenţa lui este sfâşiată atunci între dragoste şi ură. Protestul contemporanilor compensează recunoştinţa viitoare a posterităţii, pentru care lucrează.

Cu cât opera unui om este mai importantă pentru posteritate, cu atât mai puţin pot să o înţeleagă contemporanii lui; cu atât mai mult lupta este dusă, iar succesul cu atât mai greu. Totuşi, dacă, de-a lungul secolelor, succesul îl favorizează pe un astfel de om, el va primi poate în cursul vieţii câteva raze palide din gloria viitoare. Este adevărat că aceşti mari oameni nu sunt decât alergători la maratonul istoriei: coroana de lauri a contemporanilor nu mai înfloreşte decât pe tâmplele eroului muribund.

Printre ei trebuie socotiţi cei mai mari luptători ai lumii, care, neînţeleşi de contemporani, sunt gata totuşi să ducă lupta pentru ideile şi idealul lor. Ei sunt cei care, într-o zi, vor fi cel mai aproape de sufletul poporului ; se pare că atunci aproape fiecare va avea obligaţia de a compensa nedreptăţile pe care contemporanii acestor mari oameni le- au comis în ceea ce-i priveşte. Viaţa şi faptele lor vor fi studiate cu o admiraţie emoţionantă şi plină de recunoştinţă

şi vor putea ridica, în special în zilele grele, inimile sfărâmate şi sufletele din mari dureri.

Acestei categorii îi aparţin nu numai oamenii de stat cu adevărat mari, ci şi toţi marii reformatori. Alături de Frederic cel Mare se regăsesc aici Martin Luther şi Richard Wagner.

Când am auzit primul curs al lui Gottfried Feder despre „respingerea servitutii de interes a capitalului" am înţeles imediat că aici trebuia să fie vorba de un adevăr teoretic de o importanţă enormă pentru viitorul poporului german. Separarea netă a capitalului de bursă de economia naţională prezenta posibilitatea de a angaja lupta contra internaţionalizării economiei germane, fără a ameninţa totuşi, în acelaşi timp, prin lupta contra capitalului, fundamentele unei economii naţionale independente. Priveam mult prea clar dezvoltarea Germaniei pentru a nu şti că lupta cea mai grea trebuia dusă nu numai contra popoarelor inamice, ci contra capitalul'ii internaţional, în cursul lui Feder, eu presimţeam un imperios cuvânt de ordine pentru lupta viitoare.

Şi aici evoluţia ulterioară a demonstrat cât de justă era

impresia ce o aveam atunci. Astăzi, răutăcioşii politicii noastre burgheze nu-şi mai bat joc de noi; astăzi ei însuşi văd, numai dacă nu, mint cu bună ştiinţă, că nu numai că acest capital internaţional a împins la război, ci că exact acum după sfârşitul războiului nu lipseşte mult să preschimbe pacea într-un infern.

Lupta împotriva finanţei internaţionale şi a împrumutului de capital a devenit punctul cel mai important al naţiunii germane pentru independenţa şi libertatea sa economică.

Dar, în ceea ce priveşte obiecţiile celor pe care-i numim practicieni, le putem răspunde după cum urmează : toate temerile pe tema înspăimântătoarelor consecinţe economice ale punerii în practică a „respingerii servitutii de interes" a capitalului sunt superflue, căci, în primul rând, reţetele economice puse în practica până aici au luat o proastă întorsătură pentru poporul german, poziţiile luate împotriva chestiunilor de conservare a naţiunii ne amintesc foarte tare părerile asemănătoare ale experţilor din timpurile deja trecute, de exemplu cei din adunarea medicilor bavarezi pe tema fondării căilor ferate. Toate temerile de atunci ale acestei ilustre corporalii nu s-au realizat încă în nici un fel, se ştie: călătorii acestui nou „cal de fier" nu au suferit de ameţeli, spectatorii nu s-au mai îmbolnăvit şi s-a renunţat la împrejmuirile de scândură, destinate să ascundă privirilor noua instalaţie, dar ochelari de cal au rămas la ochii pretinşilor experţi, şi asta pentru totdeauna.

în al doilea rând, trebuie să notăm ceea ce urmează : orice idee, chiar cea mai bună, devine un pericol dacă ea se vrea un scop în sine, în vreme ce în realitate ideea nu este decât un mijloc pentru atingerea unui scop, însă pentru mine şi pentru toţi adevăraţii naţional- socialişti nu există decât o singură doctrină .-poporul şi patria.

Obiectul luptei noastre este asigurarea existenţei şi dezvoltării rasei şi ale poporului nostru, de a le hrăni copiii şi de a păstra puritatea sângelui, libertatea şi independenţa patriei, cu scopi'l ca poporul nostru să se poată maturiza pentru îndeplinirea misiunii care îi este hărăzită de creatorul universului.

Orice gând şi orice idee, orice fel de învăţământ şi orice ştiinţă trebuie să servească acestui scop. Din acest punct de vedere, trebuie examinat totul şi aplicat sau îndepărtat în timp util. Tot la fel, nici o teorie nu se poate pietrifica într-o doctrină moartă, pentru că

totul trebuie să slujească viața.

Astfel, judecățile lui Gottfried Feder m-au determinat să mă ocup temeinic de acest subiect, cu care eram încă puțin familiarizat.

Am reînceput studiul ; am ajuns să cunosc conținutul şi intențiile muncii de o viață întreagă a evreului Karl Marx. „Capitalul" lui mi-a devenit acum perfect comprehensibil, o sumă a luptei social- democrației împotriva economiei naționale, luptă care trebuia să pregătească terenul pentru dominația capitalului, veritabil internațional şi evreiesc, capital financiar şi de bursă.

* * *

Dar şi din alt punct de vedere aceste cursuri au avut asupra mea o influență de cea mai mare importanță.

într-o zi, am cerut să iau parte la o discuție. Unul din participanți a crezut că trebuie să poarte o discuție în favoarea evreilor şi a început să-i apere prin lungi considerații. Aceasta m-a îndemnat să-1 contrazic. Cea mai mare parte a participanților la curs au adoptat punctul meu de vedere. Rezultatul a fost acela că, după câteva zile, am intrat în unul din regimentele aflate atunci în garnizoană la Miinchen cu titlul de ofițer însărcinat cu educația.

Disciplina trupei era în acel moment destul de slabă. Ea resimțea efectele din perioada consiliilor de soldați. Repunerea în vigoare a disciplinei şi a supunerii militare se puteau întreprinde foarte încet şi foarte prudent, în locul disciplinei „liber consimțite", cum era obiceiul să fie numită în cocina de porci a lui Kurt Eisner. La fel, trebuia ca trupa însăşi să învețe să simtă şi să gândească într-un mod național şi patriotic. Noua mea activitate se exercita

numai în aceste două direcții.

Am început cu cea mai mare bucurie şi ardoare. Acum, într-adevăr, mi se înfățişa ocazia de a vorbi în fața unui auditoriu mai numeros şi ce prevăzusem dintotdeauna se confirma acum : ştiam să vorbesc. Vocea mea se dezvoltase suficient pentru a fi convenabil auzit de toți soldații dintr-un dormitor.

Nici o sarcină nu mă putea face mai fericit decât aceasta, căci, înainte de liberare, puteam aduce servicii instituției ce mi-era extrem de mult la inimă : armata.

Aş putea vorbi şi de un succes : am readus, în cursul învățământului ținut de mine, mai multe sute de camarazi, lângă poporul şi patria lor. Eu „naționalizam" trupa şi puteam să contribui astfel la întărirea disciplinei generale.

Cu acelaşi prilej, am putut cunoaşte că un număr mare de

camarazi îmi împărtăşeau opiniile, care, mai târziu au început să formeze, împreună cu mine, nucleul principal al noii mişcări.

Capitolul IX

<titlu>Partidul muncitoresc german

într-o zi, am primit de la superiorii mei ordinul de a vedea ce era cu acea asociație cu aparențe politice reale, sub numele de „partidul muncitoresc german", care trebuia să țină în curând o reuniune în care Gottfied Feder trebuia să vorbească. Mi s-a ordonat să merg acolo, să înțeleg ce era cu asociația şi apoi să fac un raport.

Curiozitatea de care, în acest moment, dădea dovadă armata în privința partidelor politice, era mai mult decât de înțeles. Revoluția îi dăduse soldatului dreptul de a face politică, drept de care se folosise foarte mult, mai ales când nu avea experiență. Era chiar în momentul când partidele de centru şi social-democrația au trebuit să recunoască, spre marele lor regret, că simpatiile soldatului se îndepărtau de partidele revoluționare pentru a se întoarce către mişcarea de redeşteptare națională, căci s-a găsit prilejul de a lua dreptul la vot şi i-a interzis orice activitate politică.

Că partidele de centru şi marxiştii recurseseră la această manevră, era evident — căci, dacă nu s-ar fi procedat la această ajustare a „drepturilor cetățeanului", cum se numea după revoluție egalitatea în drepturi a soldatului, din punct de vedere politic — iar guvernul din noiembrie nu ar fi existat peste ani mai târziu şi n-ar mai fi putut perpetua dezonoarea şi ruşinea națională. Trupele erau atunci pe calea cea mai bună ca să debaraseze națiunea de cei care-i sugeau sângele şi erau valeții Antantei înăuntrul țării. Dar, faptul că partidele numite „naționale" votau şi ele, cu entuziasm, cu criminalii din noiembrie, ajutând astfel la neutralizarea unui instrument de redeşteptare națională, arătau unde pot duce concepțiile totdeauna doctrinare ale acestor inocenți între inocenți. Această burghezie, atinsă în realitate de senilitate intelectuală, era convinsă la modul

cel mai serios că armata redevenea ceea ce fusese, adică o fortăreață a bravurii germane, în timp ce partidele de centru şi marxismul aveau ca scop unic scoaterea dintelui veninos al naționalismului, fără care

o armată poate foarte bine să rămână o forță polițienească, dar nu o trupă susceptibilă să lupte cu duşmanul; lucru ce a fost mai mult decât suficient demonstrat în continuare.

Sau chiar „oamenii noştri politici naționalişti" credeau că dezvoltarea armatei noastre putea fi alta decât națională? Nu este imposibil; aceasta provine din faptul că, în loc să fi fost soldați în timpul războiului, ei fuseseră nişte palavragii de parlamentari care nu aveau nici o idee de ceea ce se putea petrece în inima bărbaților cărora un trecut nespus de măreț le aminteşte că ei au fost primii soldați din lume.

De aceea, am hotărât să merg la reuniunea acestui partid încă total necunoscut.

Când, seara, am ajuns b Leiberzimuner. în fosta braserie Sternecker, la Miinchen, am găsit u;rn douăzeci - douăzeci şi cina" de oameni, aparținând în cea mai mare parte mediilor de jos ale populației.

Conferința lui Feder îmi era deja cunoscută de pe vremea cursurilor, aşa că puteam să mă ocup mai bine de cunoaşterea asocației.

Impresia ce mi-o făcea nu era nici bună, nici rea; o nouă societate, aşa cum erau atâtea. Atunci era tocmai vremea când fiecare se simțea chemat să edifice un nou partid, nefiind mulțumit de evoluția de până atunci şi neavând nici o încredere în partidele existente. Astfel, răsăreau ca din pământ, ca să dispară, Sa cătăva vreme după aceea, fără surle şi trompete. Cea mai mare parte din fondatori nu aveau nici cea mai mică idee de ceea ce trebuia tăcut pentru a avea, dintr-o asociajie, un partid sau o mişcare. Astfel pieriră, aproape întotdeauna, de moarte bună aceste asociații, într-un ridicol spirit de băcănie.

Nu prevedeam altceva, după ce asistasem timp de două ore ia reuniunea „partidului muncitoresc german". Când, in cele din urmă, Feder a terminal, eu mă simțeam mulțumit. Văzusem destule şi voiam deja să plec, când am solicitat să rămân, fiindcă se anunțaseră discuții libere. Dar şi aici totul părea să urmeze un sens lipsit de interes, când, dintr-o dală, i-a fost dat cuvântul unui „profesor™ care a începui prin a pune Ia îndoială justețea principiilor lui Feder,

apoi
— după o foarte bună ripostă a lui Feder — s-a situat numaidecât
pe „terenul faptelor", nu fără a recomanda totodată tânărului partid
cu cea mai mare insistență, ca punct de specială însemnătate al programului său, lupta pentru „separarea* Bavariei de „Prutiaf.
Omul susținea, cu o insistență neruşinată, că în acest caz, în principal

Austria germană s-ar alătura numaidecât Bavariei şi că atunci pacea
ar fi mai binefăcătoare, şi chiar alte extravaganțe asemănătoare. Atunci nu m-am putut abține să nu cer şi eu cuvântul şi să nu-i spun
savantului domn părerea mea pe această temă. In cele din urmă, oratorul ajrârăsit localul ca o curcă plouată, înainte ca eu să termin
de vorbit. In timp ce vorbeam, oamenii mă ascultau cu mirare şi când
mă pregăteam să le spun bună seara şi să plec, un bărbat se precipită
lângă mine, se prezintă (nu i-am înțeles prea bine numele) şi-mi strecură în mână un caiet, în aparență o broşură politică, cu rugămintea insistentă de a-1 citi.

Aceasta mi-a plăcut foarte mult, căci puteam spera la cunoaşterea, într- o modalitate mai simplă, plictisitoarea asociație,
fără a mai fi obligat să asist la fadele lor reuniuni. De altfel, acest om,
cu aparență de întemeietor, îmi făcu o bună impresie. După acestea,
eu am plecat.

Locuiam în acel moment într-o cazarmă a regimentului 2
infanterie, într-o cămăruță, care păstra încă urmele foarte vizibile
ale revoluției, în timpul zilei, mă aflam în exterior, cel mai ades la
regimentul 41 de vânători, sau în adunări, la conferințe în alte unități
ale trupei etc. Nu-mi petreceam decât noaptea în locuința mea. Cum,
în toate diminețile, aveam obiceiul să mă trezesc înainte de cinci,
luasem şi alt obicei—de a mă amuza punând pe jos bucățele de pâine
uscată sau de carne pentru şoriceii care se zbenguiau în cămăruță şi
priveam cum se distrau micile animale urmărindu-se în cerc şi disputându-şi aceste delicatese, în existența mea suferisem deja atâtea privațiuni că puteam prea bine să-mi reprezint foamea şi, de
asemenea, satisfacția acestor mici animale.

A doua zi, după această reuniune, eram tot culcat, către orele
cinci dimineața, în mansarda mea şi priveam cursa şi opririle bruşte
ale şoriceilor. Cum nu mai puteam adormi din nou, mi-am adus aminte de seara din ajun şi de caietul pe care muncitorul mi-1 înmânase. Am început să-1 citesc. Era o broşurică în care autorul, un
muncitor, arăta cum revenise la opinii naționaliste după ce

părăsise confuzia frazeologiei marxiste şi sindicaliste; de aici şi titlul: „Deşteptarea mea politică". Dacă o începusem, am citit cu interes această scriere restrânsă până la capăt; căci, în sine, ea reflecta schimbarea pe care o încercasem chiar eu într-un mod asemănător cu doisprezece ani mai devreme. Involuntar, am retrăit propria evoluție. La aceste fapte am mai reflectat de mai multe ori în acea zi şi apoi m-am gândit să las definitiv la o parte această întâlnire, când, după câteva săptămâni, spre marea mea mirare, o carte poştală în

care se spunea că fusesem primit în partidul muncitoresc german; eram invitat să aduc explicații la cele de mai sus şi ca urmare să viu să asist la o şedință a comisiei partidului.

Eram mai mult decât uimit de acest mod de „a câştiga" aderenți şi nu ştiam dacă trebuia să mă supăr sau să râd. Nu aveam nicidecum intenția să mă alătur unuia din partidele existente, ci voiam să întemeiez eu un partid al cărui şef să fiu. O asemenea invitație nu trebuia, deci, luată în considerare.

Eram pe punctul de a-mi trimite răspunsul scris către acei domni, când mi s-a trezit curiozitatea față de cele spuse mai înainte, aşa că m-am hotărât să-mi fac apariția la ziua fixată pentru a-mi expune oral principiile.

A venit ziua de miercuri. Hotelul unde trebuia să aibă loc şedința în discuție era „Vechiul Rosenbad", în Hornstrasse; un local foarte modest, unde nimeni nu părea de loc să aibă chef să se aventureze, exceptând ocaziile cele mai grave. Acest lucru nu mira pe nimeni în 1919, căci lista de meniuri era foarte modestă, chiar şi în marile hoteluri şi cu greu putea atrage vreun client. Eu nu ştiam acest hotel nici chiar după nume.

Am traversat holul prost luminat în care nu se afla nimeni, am căutat uşa ce dădea spre încăperea vecină şi m-am trezit în fața membrilor biroului. La lumina îndoielnică a unei lămpi cu petrol, pe jumătate dărâmată, patru tineri stăteau aşezați, iar printre ei autorul broşuricii, care mă salută imediat cu cea mai mare bucurie şi mi-a urat bun venit ca unui nou membru al partidului muncitoresc german.

Eram puțin descumpănit. Atunci am fost rugat să renunț la expunerea mea, căci „preşedintele Reich-uiui" urma să vină. în sfârşit, el a apărut. Era cel care prezidase Ia braseria Steraeckher conferința lui Feder.

Aşteptând, mă cuprinsese iarăşi curiozitatea şi aşteptam cu nerăbdare ce urma să se intâmpfe. Pentru moment aflasem

numele tuturor acestor domni. Preşedintele „organizaţiei Reich-uluî'era un domn Harrer, iar cel al organizajki din Munchen era Anton Drexier.

S-a citit procesul-verbal al ultimei şedinţe. Apoi a venit rândul raportului casierului — asociaţia poseda suma totală de şapte mărci şi cincizeci de pfenningi — după care casierul a primit confirmarea încrederii generale. Acest fapt a fost trecut în procesul verbal Apoi, preşedintele a citit răspunsurile la o scrisoare din Kiel, la una din Dusseldorf şi la încă una din Berlin; toată lumea a fost de acoid ca acestea. Apoi s-a dat cuvântul emisarului: o scrisoare de la Berlin,

una de la Dusseldof şi una de la Kiel, a căror scriere părea a fi primită cu mare satisfacţie.

S-a declarat că acest schimb crescând de scrisori era cel mai bun şi cel mai evident semn al amplorii extinderii „partidului mun-citoresc german" şi atunci... atunci a avut loc o lungă consultare asupra^marilor răspunsuri ce trebuia să fie formulate.

înspăimântător, înspăimântător. Era o bucătărie de club de cea mai proastă speţă. Aşadar, trebuia oare să intru în aşa ceva ?

In fine, ordinea de zi ajunsese la noi primiri, adică s-a trecut la deliberarea asupra cazului meu.

Am început să întreb ; dar, în afară de câteva directive vagi, nu exista nimic, nici un program, nici o broşură, absolut nici o tipăritură, nici carnete de membru, nici chiar o nevoinţă de ştampilă, ci numai o bună credinţă evidentă şi bunăvoinţă.

Din nou, nu mi-a mai venit să râd, căci toate acestea nu erau altceva decât semnul caracteristic al unei totale perplexităţi şi al unei disperări atotcuprinzătoare în ceea ce priveşte partidele existente până atunci, programele, intenţiile şi activitatea lor ? Ceea ce-i împingea pe aceşti tineri la o acţiune ridicolă la prima vedere era numai chemarea glasului lăuntric, care, mai mult instinctiv decât conştient, îi făcea să înţeleagă că toate partidele existente nu erau apte să trezească naţiunea germană şi să-i repare prejudiciile interne.

Am citit la iuţeală directivele partidului, care erau dactilogra-fiate, şi am găsit în ele expresia bunăvoinţei, dar şi a neputinţei. Era multă confuzie şi multe neclarităţi, multe lucruri lipseau, dar mai ales lipsea spiritul de luptă.

Ştiam bine ce simţeau aceşti oameni: era dorinţa pentru o nouă mişcare, care să fie mai mult decât un partid, în sensul ce-l dăm aici acestui cuvânt.

Când m-am întors seara la cazarmă, aveam deja părerile mele pe tema acestei asociaţii.

Mă aflam în faţa problemei ceea mai dificilă a vieţii mele : trebuia să intru sau să refuz ?

Raţiunea nu mă putea sfătui decât să refuz, dar sentimentele nu-mi dădeau pace şi cu cât încercam mai mult să-mi imaginez nesocotinţa întregului club, cu atât sentimentele mele îi luau partea.

Pe parcursul următoarelor zile, sufletul meu n-a mai cunoscut odihna.

Cântăream argumentele pro şi contra. De mai multă vreme mă decisesem să intru în activitatea politică; că acest lucru n-a fost posibil decât într-o mişcare nouă. Era, de asemenea, limpede, doar

că îmi lipsise până acum imboldul în acest sens. Nu aparţin categoriei de oameni care astăzi încep ceva, ca mâine să abandoneze şi, dacă este posibil, să mai treacă şi la altceva. De aceea, îmi era atât de greu să mă decid unei noi iniţiative de acest gen, care trebuia sau să capete cea mai mare importanţă sau, în caz contrar, să dispară aşa cum era logic. Ştiam că aceasta ar fi pentru mine o decizie definitivă, lângă care nu ar mai fi fost niciodată loc pentru un nici un pas „înapoi". Pentru mine, atunci nu era nicidecum vorba de un joc pasager, ci o afacere foarte serioasă. Deja, până în acele momente, mereu încercasem o antipatie instinctivă pentru oamenii care încep totul fără a duce nimic la bun sfârşit. Aceşti dispăruţi ce se văd pretutindeni îmi păreau odioşi. Consideram acţiunea acestor oameni mai rea decât o inactivitate totală.

însuşi destinul părea că-mi face acum semn cu degetul.

Nu m-aş fi îndreptat niciodată către unul din marile partide existente; voi expune şi mai detaliat raţiunile mele în acest sens. Această asociaţie mică şi ridicolă, cu cei câţiva membri ai săi, mi-a părut că prezintă unicul avantaj de a nu se fi pietrificat în stadiul de „organizaţie", ci de a lăsa individului izolat posibilitatea unei activităţi personale efective. Aici încă se mai putea lucra şi cu cât mişcarea era mai mică, cu atât se putea să-i dai o formă convenabilă.

Aici se mai putea hotărî încă obiectul, scopul şi calea, ceea ce, în marile partide deja existente, nu se putea înfăptui.

Cu câî reflectam mai mult timp la cele de mai sus, cu atât se întărea în mine convingerea că tocmai în cadrul unei asemenea mişcări reduse se putea într-o zi produce deşteptarea naţiunii, iar nu în cele ce sunt prea legate de idei vechi sau şi de interesul pentru regim al partidelor politice parlamentare complice. Aceasta pentru că ideea care trebuia proclamată aici era legată de o nouă concepţie a lumii, şi nu un cuvânt de ordine electorală.

Dar, în toate cazurile, era vorba de o hotărâre infinit de greu de adoptat, decât de voinţa de a transpune această intenţie în realitate.

Şi care erau calităţile ce le puteam folosi pentru a înfăptui această sarcină ?

Că eram lipsit de avere şi sărac, îmi părea un lucru mai uşor de suportat, însă ceea ce era mai jenant era însăşi apartenenţa mea la oamenii unili; faptul că eram pierdut printre milioane de cetăţeni, o fiinţă pe care hazardul o putea lăsa să trăiască sau să o facă să dispară fără ca nimeni să catadicsească să ia seama. Mai venea să se adauge dificultatea ce rezulta din insuficienţa educaţiei mele şcolare.

Cei pe care am convenit să-i numim „intelectuali" îi privesc,

de altminteri, mereu cu o condescendenţă realmente nesfârşită şi de- .^ sus în jos pe cei care nu au făcut studii regulate şi care nu au asimilat cunoştiinţele necesare. Nu se pune niciodată întrebarea: ce poate omul, ci „ce a învăţat el"?

Aceşti oameni „instruiţi" apreciază mai mult pe cel mai mare imbecil, când el este acoperit de un număr suficient de certificate, decât pe cel mai strălucitor tânăr căruia îi lipsesc aceste preţioase documente. Prin urmare, puteam să-mi imaginez cu uşurinţă ce primire îmi va face această lume „instruită" şi în acest sens m-an înşelat numai în măsura în care, în acel moment, îi credeam pe oameni mai buni decât sunt în cea mai mare parte în realitatea prozaică. Oricare ar fi, excepţiile nu vor răsări niciodată decât în modul cel mai strălucitor, în ce mă priveşte, din asta am învăţat să fac deosebire între şcolarii perpetui şi oamenii într-adevăr capabili.

După două zile de dureroase reverii şi reflecţii, am ajuns la

convingerea că pasul trebuia făcut.

A fost ceea mai importantă hotărâre a vieții mele.

De aceea m-am înscris ca membru al partidului muncitoresc german şi am primit titlul provizoriu de membru, cu numărul 7.

Capitolul X

<titlu>Cauzele prăbuşirii

Adâncimea căderii unui corp oarecare este totdeauna măsurată prin distanța dintre poziția actuală şi cea ocupată la început.

La fel se întâmplă cu căderea popoarelor şi statelor. De aceea, situația — sau, mai bine zis, înălțimea inițială — îmbracă, prin aceste fapte, o importanță decisivă. Nu este posibil să vedem clar o cădere răsunătoare, sau o prăbuşire, decât atunci cel care cade se ridica deasupra mediei. De aceea, prăbuşirea imperiului pare atât de dură şi de teribilă pentru oricine e capabil de reflecție şi de sentimente : într-adevăr, căderea sa s-a produs de la o asemenea înălțime, aşa cum ştim, că este aproape imposibil să ne imaginăm jalea şi ruină actulă.

întemeierea imperiului părea deja aureolată de magia evenimentului însuşi care înalță întreaga națiune. După o cursă fără egal din victorie în victorie, până la urmă, ca răsplată a eroismului nemuritor al fiilor şi al strănepoților, s-a dezvoltat un imperiu. Conştient sau nu, puțin interesează, germanii aveau toți sentimentul că acest imperiu, ce nu-şi datora existența potlogăriilor grupurilor parlamentare, domina alte state, prin simplul fapt al frumuseții întemeierii lui.

într-adevăr, nu prin cârâiala unei lupte oratorice în Parlament, ci în tunetele şi bubuiturile de la asediul Parisului s-a înfăptuit actul solemn al manifestării de voință prin care germanii, prinți şi popor, şi-au exprimat hotărârea de a întemeia, pentru viitor, un imperiu, şi de a ridica din nou coroana imperială la înălțimea unui simbol

Acesta a fost rezultatul unor crime, iar cei care au fost întemeietorii statului lui Bismarck nu erau nici dezertori şi nici

„escroci", ci au fost regimentele de pe front.

O asemenea origine şi un astfel de botez al focului înfăşurau deja imperiul în strălucirea unei slave istorice cum n-a fost dat decât rar şi numai statelor foarte vechi să fie înveşmântate.

Şi ce ascensiune a început!

Libertatea din afară asigura pâinea cea de toate zilele înăuntru.

Naţiunea s-a îmbogăţit numericeşte şi prin bunuri pământeşti.

Onoarea statului şi, o dată cu ea, onoarea poporului întreg erau apărate şi salvagardate de o armată care făcea limpede să reiasă diferenţa faţă de poporul german din acea vreme.

Dar decăderea imperiului şi a poporului german este atât de adâncă, că toată lumea pare cuprinsă de ameţeală şi lipsită de sentimente şi de raţiune; abia ne mai aducem aminte de măreţia trecutului, într-atât puterea şi frumuseţea de altădată apar ca un vis în faţa mizeriei din prezent.

Se poate astfel înţelege cum sublimul ne orbeşte încât ne face să uităm să cercetăm simptomele înspăimântătoarei prăbuşiri, simptome ce trebuia deja să existe într-o formă sau alta.

Fără îndoială, acest mod de a vedea nu priveşte decât pe cei care socotesc Germania ca pe un loc de sejur unde se câştigă şi se cheltuiesc bani; într-adevăr, nu ne stau la îndemână decât aceştia pentru a considera statul actual ca pe un dezastru ; ceilalţi, dimpotrivă, îl privesc ca pe o împlinire îndelung aşteptată a dorinţelor lor, până atunci nepotolite.

Totuşi, simptomele prăbuşirii erau atunci manifestate, deşi nu se găsea decât foarte puţini oameni pentru a trage ceva învăţăminte.

Astăzi însă aşa ceva este mai necesar ca niciodată. Aşa cum nu se poate vindeca o boală decât dacă i se cunoaşte cauza, la fel trebuie acţionat şi cu relele politice. Desigur, sunt îngrijite doar manifestările externe ale unei boli, acelea care izbesc privirea şi sunt mai uşor de deosebit şi de descoperit decâl cauza adâncă. Şi de aici motivul pentru care atâţia oameni nu ajung nicicând să distingă efectele exterioare şi le confundă chiar cu cauza lor; ei preferă chiar să nege prezenţa unei asemenea cauze. Aşa încât astăzi, cea mai mare parte din noi iau în considerare dezastrul german, în primul rând, în contextul prăbuşirii economice şi a consecinţelor ei. Toţi aproape trebuie de altfel să-şi suporte partea de suferinţă şi pentru fiecare există un motiv determinant ca să înţeleagă sensul şi amploarea catastrofei. Din contră, masele largi privesc mult mai puţin

această vină din punct de vedere politic, cultural şi din punct de vedere al obiceiurilor şi cel al moralei. Aici multor oameni le lipseau total sentimentele şi raţiunea.

Chiar dacă este aşa în ce priveşte cauzele prăbuşirii văzute de masele largi, să admitem, dar, că mediile luminate consideră dezastrul german ca fiind, în primul rând, o „catastrofă economică" şi, drept urmare, aşteaptă salvarea într-o soluţie economică, acest lucru îmi pare a fi una din cauzele pentru care nu s-a putut obţine, până în

prezent, vindecarea.

Dacă ajungem să înţelegem că problema economică nu se află decât pe planul al doilea sau al treilea şi că rolul cel mai important este deţinut de factorii politici şi morali şi de factorul „sânge", numai atunci va fi posibil să sesizăm cauza necazurilor actuale şi, prin urmare, să găsim mijlocul şi drumul spre vindecare.

De aceea, cercetarea cauzelor prăbuşirii germane este de o importanţă decisivă; ea se află la baza unei mişcări politice al cărei temei trebuie să fie tocmai înlăturarea înfrângerii însăşi.

însă, chiar în cursul cercetării trecutului trebuie să ne ferim de a confunda efectele, care sar mai tare în ochi, cu cauzele, mai puţin vizibile.

Explicaţia necazurilor noastre de acum, care ne vine cel mai uşor în minte şi care, ca urmare, este cea mai răspândită, este următoarea: noi avem de suportat urmările războiului pe care 1-am pierdut, deci cauza situaţiei noastre nefericite este pierderea războiului.

Poate că există mulţi semeni ce cred în mod serios această prostie; dar încă şi mai mulţi sunt cei în gura cărora ea nu reprezintă decât minciună şi ipocrizie intenţionată; astfel stau treburile .cu toţi cei care întind farfuria la untul guvernului.

Protagoniştii revoluţiei nu au reproşat, mereu cu amărăciune, poporului indiferenţa sa totală faţă de încheierea războiului ?

Dimpotrivă, nu afirmaseră ei foarte serios că, în cel mai bun caz, capitalismul putea avea un interes în sfârşitul victorios al imen-sei lupte dintre popoare, dar nicidecum poporul german, muncitorul german ! Da ! nu declaraseră oare aceşti apostoli ai reconcilierii mondiale că nu era de distrus decât militarismul, dar că poporul german putea celebra cea mai frumoasă dintre insurecţii ? Nu au fost oare apreciate în aceste medii binefacerile Antantei şi nu asupra Germaniei a fost aruncată vina luptei sângeroase ? Dar nu s-ar fi putut face aşa fără a declara că, chiar o înfrângere militară, nu putea avea pentru naţiune urmări speciale ? Nu fusese întreaga revoluţie

făcută în numele acestei lozinci ? Ea a furat laurii victoriei de pe drapelele noastre, dar, totuşi, prin intermediul ei putea merge poporul german către libertatea lui extremă şi internă !

Nu era cam aşa, camarazi nefericiţi şi înşelaţi ?

Era o adevărată nesimţire din partea evreilor să atribuie, pornind de aici, cauza catastrofei înfrângerii militare, în timp ce „Vorwärts" din Berlin, organul central al tuturor trădătorilor, scria că, de data aceasta, poporul german n-ar mai avea dreptul să-şi mai apropie vreodată victoria !

Iar acum aceasta trecea drept motiv al dezastrului ?

208 Responsabilii prăbuşirii

Bineînţeles că ar fi fost lipsit de cel mai mic interes să caut să-i combat pe aceşti mincinoşi —şi nu-mi risipeam cuvintele ca s-o fac — dacă, din nefericire, aceste nonsensuri nu erau colportate de o mulţime de oameni complet nesocotiţi, dar lipsiţi de orice rea intenţie, de orice falsitate ?

în pi as, aceste discuţii vor oferi argumente celor ce luptă pentru cauză: ei sunt folositori într-un moment când cuvintele sunt denaturate abia ce au fost pronunţate.

Iată, aşadar, ce se poate spune, după această afirmaţie: prăbuşirea Germaniei este imputabilă înfrângerii noastre în ultimul război.

In toate cazurile posibile, pierderea războiului a avut o semnificaţie tragică pentru viitorul patriei noastre, dar pierderea aceasta n-a fost o cauză ; ea însăşi nu era decât consecinţa altor cauze. Că un fina] nefericit al acestei lupte pe viaţă şi pe moarte a trebuit să antreneze urmări catastrofale, acest lucru este perfect limpede pentru orice spirit pătrunzător şi lipsit de reavoinţă.

Din nenorocire, au fost şi oameni cărora această pătrundere a lucrurilor părea să le lipsească, la momentul potrivit, sau care, deşi ştiau contrarul, totuşi, mai întâi au combătut, apoi au negat acest adevăr. Iar cel mai des aceşti oameni erau cei care, după îndeplinirea dorinţelor lor secrete, vedeau deodată, dar prea târziu, întinderea catastrofei la care contribuiseră.

Ei sunt responsabili de prăbuşirea noastră şi nu înfrângerea, aşa cum le place să o conceapă şi s-o zică : într-adevăr, înfrângerea nu a fost decât consecinţa acţiunilor lor şi nu rezultatul unui comandament „prost", aşa cum doresc acum să susţină. Nici inamicul nu era constituit din laşi, ci şi el ştia să moară; din prima zi, superior ca număr armatei germane, el a comandat, pentru înzestrarea tehnică, arsenale din lumea întreagă. Este incontestabil că victoriile germane, obţinute în cei patru ani contra lumii întregi, pe lângă eroism şi bună organizare, se datorează numai superiorităţii comandanţilor noştri. Organizarea şi conducerea armatei germane au fost cele mai mari realizări în domeniu, ce s-au văzut până acum pe pământ.

Dacă au fost deficienţe, a fost omeneşte imposibil să le evităm.

Prăbuşirea acestei armate nu a fost cauza suferinţelor actuale ; acestea nu sunt decât nişte consecinţe ale altor crime, consecinţe care, trebuie spus, au constituit începutul altei catastrofe, mai vizibilă.

Aceasta rezultă din următoarele :

O înfrângere militară trebuie oare să conducă Ia prăbuşirea completă a unui stat sau a unei naţiuni ? De când un război nenorocit conduce la un asemenea rezultat ?

209 Mor popoarele dintr-o înfrângere ?

Mor popoarele din pricina pierderii unui război ? Răspunsul la această problemă poate fi unul scurt.

Totdeauna e la fel când înfrângerea lor militară înseamnă pentru acele popoare preţul stării lor de corupţie, al laşităţi lor, al lipsei lor de caracter, pe scurt al infamiei lor.

Dacă nu este aşa, înfrângerea militară acţionează mai degrabă

ca stimulent pentru o nouă ascensiune către un nivel mai ridicat: ea nu este piatra funerară a existenţei naţionale.

Istoria confirmă prin nenumărate exemple veridicitatea acestei afirmaţii.

Din păcate, înfrângerea militară a poporului german n-a fost o catastrofă nemeritată, ci o pedeapsă dreaptă a justiţiei eterne. Noi am meritat din plin această înfrângere. Ea nu este decât fenomenul extern al descompunerii celei mai mari, printre altele dintr-un şir de fenomene interne, care. deşi vizibile, au rămas ascunse pentru cea mai mare parte a oamenilor, din care, după metoda struţului, nici unul nu voia să le vadă,

Aveţi in vedere, aşadar, fenomenele înconjurătoare ce caracterizează maniera în care poporul german a receptat înfrângerea. N-a fost nel exprimată şi cu neruşinare, în anumite medii, bucuria pentru această nenorocire a patriei ? Deci. poate să poarte în aşa fel încât să arate că nu meriiă într-adevăr această pedeapsă ? Ce-i drept, nu s-a mers mai departe si nu s-au lăudat unii că am adus căderea frontului şi aceasta nu duşmanul a făcut-o : nu, nu, pemru o asemenea ruşine germanii poartă răspunderea. Se poate zice că, în ceea ce-i priveşte, i-a lovit pe nedrept ? De când am început să ne atribuim nouă înşine responsabilitatea războiului ? Şi aceasta împotriva oricărei judecăţi, împotriva oricărei cunoaşteri a faptelor •

Nu şi iarăşi nu, în modul în care poporul german a acceptai înfângerea se recunoaşte foarte cîar că adevărata cauză a prăbuşirii trebuie căutată în altă parte, nu în pierderea, pur militară a câtorva poziţii, sau îr, respingerea unei ofensive ; dacă frontul ar fi căzut într-adevăr ca front, pur şi simplu, şi dacă prăbuşirea iui ar fi atras prăbuşi rea ţării, poporul german ar fi suportat înfrângerea cu totul diferit.

Atunci am fi suportat nenorocirile consecutive înfrângerii, strângând din dinţi; cuprinşi de durere, am lăsa să se audă plînsete. Violenţa sau mânia ne-ar fi umplut inimile în ce-l priveşte pe inamicul ajuns învingător graţie perfidiei Hazardului sau voinţei destinului; atunci naţiunea, asemenea senatului roman, ar fi venit în faţa diviziilor învinse să le mulţumească» în numele patriei, pentru sacrificiile la care consimţiseră, şi îndemnîndu-le să nu îşi piardă încrederea în

Reich. Chiar şi capitularea nu ar fi fost semnată decât cu mintea, în timp ce inima ar fi bătut deja la gândul revanşei viitoare.

în acest fel ar fi fost acceptată înfrângerea, dacă ea s-ar fi datorat numai destinului. Atunci nici n-am fi râs, r.ici n-am fi dansat, nu ne-am fi lăudat cu laşitatea, n-am fi glorificat înfrângerea, n-am fi insultat trupele la întoarcerea din luptă, nici nu le-am fi târât în mocirlă drapelele şi însemnele ; dai, mai ales, ii-am fi constatat niciodată acest fenomen hidos, care 1-a făcu! pe un ofiţer englez, colonelul Repington, să spună cu dispreţ : „Din erei germani unul este trădător !" Nu. această molimă nu s-ar ii răspândit ca un va! sufocant, care, de cinci ani. a înecat ultima rămăşiţă de consideraţie pe care alie ţa n din lume o aveau pentru noi.

Aici se vede ce! mai bine neadevărul acestei afirmaţii, cum că pierderea războiului este cauza dezastrului german.

Nu, această prăbuşire, din punct de vedere militar, nu era decât urmarea unui şir de fenomene morbide şi a provocărilor care le-au produs şi care, încă în vremurile de pace, afectaseră naţiunea

germană. De aici prima consecinţă catastrofală, evidentă pentru toţi, a poluării tradiţiilor şi a moralei, a diminuării instinctului de con-servare ş-, a sentimentelor legate de el, rele care, de mulţi ani, începeau să submine/e terneiiile poporului şi ale imperiului.

Dar, le revine evreilor- care au obiceiul de a minţi fără măsură, ca şi organizării luptei marxiste, imputarea responsabilităţii pentru dezastru, tocmai omului care singur, înzestrat cu o putere supraome-nească de voinţă şi de acţiune, încerca să ferească naţiunea de prăbuşirea totală şi de ruşine, în timp ce Ludendoiff era stigmatizat, fiind acuzat de pierderea războiului mondial, armele dreptului moral fuseseră smulse din mâinile micului acuzator periculos ce se putea ridica împotriva trădătorilor de patrie, în acest sens s-a pornii de la principiul foarte just că din cea mai mare minciună totdeauna o anumită parte este crezută; masele largi populare lasă înlr-adevăr să le fie corupte mai uşor fibrele cele mai intime ale inimii decât să se arunce, voluntar şi conştient, în mijlocul răului: de aceea, în simplicitatea primitivă a sentimentelor lor, ele vor fi mai uşor victima unei minciuni mari decât a uneia mici. Ele nişele, în general, nu comit decât minciuni mici, în acelaşi timp fiindu-le prea ruşine să comită unele mari.

Ele nu vor putea concepe o astfel de înşelătorie şi nu vor putea crede, chiar la alţii, în posibilitatea unor false interpretări, de o neruşinare nemaivăzută ; chiar dacă sunt lămurite, ele se vor îndoi, vor ezita mult timp, în cel mai bun caz. ele vor mai admite ca adevărată o explicaţie oarecare ce le va fi propusă.

Că totdeauna ceva rămâne din cele mai neruşinate minciuni este un fapt prea bine cunoscut de cei mai mari artişti ai înşelătoriei şi de găştile de escroci, care le folosesc de îndată în mod abject.

Cei care cunosc cel mai bine adevărul despre posibilităţile de manevrare a minciunilor şi ale denunţului au fost dintotdeauna evreii. Oare existenţa lor nu s-a întemeiat deja pe o singură şi o mare minciună, aceea conform căreia ei reprezintă o colectivitate reli-gioasă, pe câtă vreme este vorba de o rasa — şi încă de ce rasă !

Unul din cele mai mari spirite ale umanităţii i-a stigmatizat printr-o sintagmă de o veracitate adâncă şt va rămâne veşnic justă :

el i-a numit : „marii maeştri ai minciunii !" . Cine nu vrea să recunoască acest fapt sau cine nu vrea să-1 creadă, niciodată nu va mai putea contribui în nici un moment la triumful adevărului.

Putem socoti aproape ca un mare noroc pentru poporul german că boala sa, de multă vreme în fază de incubaţie, a luat brusc alura frapantă a unei teribile catastrofe : dacă nu ar fi fost aşa, naţiunea at fi sucombat, poate mai lent, dar cu atât mai sigur.

Boala ar fi luai o formă cronică ; în forma acută a prăbuşirii, ea s-a manifestat, cel puţin, ciar şi distinct în ochii unui număr destul de mare de oameni. Nu din întâmplare a devenit omul mai uşor proprietar al ciumei decât al tuberculozei.

Una vine în valuri mortale, terifiante, care /guduie omenirea; cealaltă se târăşte încet. Una provoacă o spaimă cumplită, cealaltă nu duce decât la o indiferenţă progresivă. Dar rezultatul, anume acela că omul care s-a opus ciumei, cu toată energia şi fără a da înapoi din faţa nici unui sacrificiu^ n-a încercai, dimpotrivă, decât cu slabe puteri să stăvilească ftizia. In acest fel el a dominat ciuma, în timp ce tuberculoza îl domină.

Este exact ceea ce se întâmplă în privinţa bolilor din acest organism care este poporul. Când boala nu are de la început forma unei catastrofe, omul începe încet să se obişnuiască cu ea şi sfârşeşte, chiar dacă după un timp destul de îndelungat, ineluctabil prin moarte.

Totuşi, este o fericire — amară la drept vorbind — dacă

<notă>

[1] Sintagma aparţine îui Schopenhauer.
</notă>

soarta se decide să intervină în procesul de descompunere, provocând apariţia bolii la cel care îi este victimă : o asemenea catastrofă se produce înu-adevăr, mai mult decât o singură dată. Se poate, în aceste condiţii, ca ea să provoace o vindecări, din acel moment reali/aţă cu maximum de decizie.

Dar iot aici, punctul nodal este distinc'h Intre cauzele ce o provoacă şi tulburările fc'uitule \ceas>ă (.'•..•limitare va fi ca ;uâi mai greu de stabilit cu cât factorii de morbiditate vor fi găzduiţi mai

muls
timp de organismul național şi vor ajunge să facă corp comun cu el.
ca şi cum aceasta ar fi normyl. Este posibil, într-adevăr, foarte uşor
ca, după o vreme, toxinele evident nocive să ajungă a fi socotite
ca un element constitutiv ai poporului; sau, cel mult, ca acesta să
ie suporte ca un rău nceevir, neluându-se deloc în considerare
cunoaşterea indispensabilă a e\; (untului străin.

.Aşa că, în anii lungi de pace care au precedai războiul, au
apărui maladii recunoscute ca jilare: şi totuşi, aproape fără excepție,
nimeni nu a avui griță sf. cermeze cauzele active.

Aceste excepții, au iosî şi aici, în primul rând, fenomenele din
v'iața economu.ă de care oricine ia mai pregnant cunoştință decât
accidentele ce se produc într-un întreg şir de domenii diferite.

Au fost multe sirnntome de descompunere care ar fi trebuit
'>a provoace cele mai serioase refk>e|u.

lată ce era convenabil să se spună în problema economică.

Sporirea extrao;dinară a populației germane înainte de
război a ridicat problema producției pftinii zilnice pe primul plan al
preocupărilor şi al oricărei acțiuni politice şi economice, şi aceasta
sub o formă din ce in ce mai acută. Din păcate, nu a fost posibilă
adoptarea unei singure soluții potrivite : am crezul că putem atinge
scopul prin mijloace mai puțin oneroase. Renunțarea la acapararea
de noi teritorii şi, în compensație, visul cuceririi economice a lumii,
trebuia să conducă, în ultimă analiză, la o industrializare în ecaiă
măsură disproporționată şi dăunătoare.

Prima consecință — de cea mai mare importanță —a acestei
concepții, a fost înrăutățirea situației țărănimii. Pe măsura acestui
regres, din zi în z.i creştea proletariatul marilor oraşe, până ce
echilibrul a fost în sfârşit complet distrus.

De atunci a apărut şi diferențierea brutală între bogați şi
săraci Surplusul inutil şi mizeria conviețuiau atâi de strâns încât
urmările acestei situații nu puleau fi decât extrem de triste.
Suferințele şi şomajul au început să se joace cu soarta oamenilor,

nelăsând decât amintirea nemulțumirii şi a amărăciunii : rezultatul
a fost, se pare, ruptura politică dintre clasele sociale.

în ciuda înfloririi economice, descurajarea a devenit mai mare
şi rrai adâncă şi a atins o asemenea intensitate încât fiecare

încerca
să v.- convingă că „aşa nu se rnai puiea trăi multă vreme", fără
însă
ca oamenii să-ţi imagineze precis ce se putea întâmpla, ce vor
face
sau ce vor putea face

Frâu semnele tipice ale unei profunde nemulţumiri
care
căutau să iasă la suprafaţă.

Mai rele erau totuşi alte fenomene, rezultate din cele
dintâi
şi pe care le genera preponderenţa economiei în viaţa
naţiunii.

Pe măsură ce economicul a urcat la rangul de stăpân şi
de
regulator în stat, banul a devenit zeu! căruia toţi trebuia să-i
slujească
şi să i se închine. Din ce în ce, zeii cereşti au fost daţi deoparte,
ca şi
când, deja bătrâni, îşi trăiseră viaţa şi, în locul lor, idolul
Mammon
trăgea pe nas fumul de tămâie.

O degenerare într-adevăr dezastruoasă s-a produs
atunci ;
dezastruos a fost faptul care s-a petrecut în momentul când
naţiunea
avea nevoie, mai mult ca niciodată, de o mentalitate superioară
vecină
cu spiritul eroic, într-un ceas care se arăta ameninţător şi
critic :
Germania trebuia să fie pregătită să răspundă prin sabie, într-o
bună
zi, încercării de a-şi asigura pâinea cea de toate zilele pe
calea
„muncii paşnice şi a ordinii economice'.

Domnia banului a fost nefericii legalizată de autorităţile
care
ar fi trebuit cel mai mult să se ridice împotriva ei : Majestatea
Sa
împăratul a făcut un gest nefericit când a atras aristocraţia,
în
special, sub steagul finanţei. Desigur, trebuie să ţinem seama
de
adevărul că nici Bismarck nu a recunoscut pericolul ce
ameninţa din
această parte, însă, astfel, virtuţile adevărate au cedat în faţa
valorii
banului, fiindcă era clar că odată pornită pe acest drum,
nobilimea
de sânge trebuia să cedeze locul aristocraţiei financiare.
Operaţiile
financiare reuşeau cu mai multă uşurinţă decât bătăliile.

Aceste condiţii nu mai erau mobilizatoare pentru
veritabilul,
adevăratul erou sau pentru omul de stal, căci se raporta la
primul
venit al evreimii bancare : omul realmente merituos nu mai
acorda
nici un interes decernării unor medalii fără valoare, neputând
decât
să le refuze mulţumind politicos. Dar, din punctul de vedere
al
sângelui, această schimbare era profund întristătoare :
nobilimea a
pierde t treptat noţiunea de a fi „rasistă" prin existenţa ei şi
mai
degrabă ar fi meritat, pentru majoritatea membrilor ei,

denumirea
de „falsă nobilime".

Un fenomen important al destrămării economice a fost lenta excludere a drepturilor asupra proprietății personale şi invazia progresivă a economici generale prin proprietatea societăților pe acțiuni.

Alienarea proprietății în raport cu salariatul a atins proporții alarmante. Bursa a ajuns să triumfe şi a luat, încet, dar sigur, viața națiunii sub protecția şi sub controlul său.

Internaționalizarea avuției germane fusese deja pusă în mişcare pe calea ocolită a acțiunilor. La drept vorbind, o parte a industriei germane încearcă încă, cu un spirit hotărât, să se protejeze contra destinului, dar ea a ajuns să sucombe, fiind victimă a atacului combinat al sistemului capitalist invadator, care ducea lupta cu ajutorul special al asociatului fidel, mişcarea marxistă.

Războiul continuu împotriva „industriei grele" a fost începutul evident al internaționalizării încercate de marxism în economia germană, care n-a putut fi complet distrusă decât prin victoria marxismului în revoluție.

în timp ce eu scriu aceasta, atacul general contra rețelei de fier a statului german a reuşii până la urmă : această rețea a trecui de acum încolo în mâinile finanței internaționale. Din această cauză, social- democrația „internațională" şi-a atins unul din țelurile cele mai însemnate.

Gradul în care s-a înfăptuit această fărâmițare economică a poporului german reiese cu o claritate deosebite din următoarele : la sfârşitul războiului, unul din diriguitorii industriei şi mai ales ai comerțului german putea emite părerea că forțele economice, prin ele însele, erau singurele în stare să repună Germania pe picioare.

Aceasta chiar in momentul când Franța, pentru a preîntâmpina această greşeală, arăta cea mai mare grijă pentru a aşeza din nou, pe ba/e umaniste, programul instituțiilor sale de învățământ, aşa că a fosl debitată nebunia după care națiunea şi statul şi-ardatora continuitatea unor cauze economice şi nu binelui veşnic ce decurge din idealuri.

Ideea aceasta, pe care Stinnes a lansat-o odinioară în toată lumea, a produs o nelinişte incredibilă ; ea a fost totuşi imediat restrânsă pentru a deveni, cu o uimitoare rapiditate, leitmotivul

tuturor şarlatanilor şi palavragiilor, pe care, de la revoluţie, destinul i-a revărsat asupra Germaniei sub calificativul de „oameni de stat".

* * *

Unui din cele mai defavorabile fenomene de dezagregare dinainte de război a fost însă în Germania lipsa de energie, ce s-a extins peste toţi şi toate Aceasta mai era şi consecinţa lipsei de

securitate, pe care fiecare o resimţea în toate privinţele, a laşităţii ce rezulta din acest motiv şi altor lucruri Această boală a mai fost asravată şi de educaţie

Educaţia germana dinainte de război era maculată de un număr incredibil de marc de carenţe, Foarte îngust şi exclusiv, ea se limita la formarea unui bagaj de „ştiinţă" pură şi mull mai puţin aplicată la noţiunea de „putere".

Şi mai puţină importanţă era atribuită formării caracterului individului — în măsura în care era posibil să urmăreşti acest lucru — foarte puţină dezvoltării simţului de responsabilitate şi de nici un fel educării voinţei şi puterii de decizie. Produsele acestei metode au fost erudiţii, drept care treceau ca aiare. Germanul era iubit pentru că era bun la multe, dar era puţin stimai din cauza slăbiciunii de caracter. Nuc de mirare că, mai mult decât la alte popoare, germanul îşi pierdea naţionalitatea şi patria. Oare acest înţelept proverb nu spune totul: „Cu pălăria în mână poţi trece prin toate ţările" ?

Această supleţe în acomodare a devenit lotuşi nefastă de când s-a aplicat formelor exclusiv admise pentru prezentarea în faţa suvera-nului : să nu contrazici niciodată, ci totdeauna să aprobi tot ce catadicsea să spună Majesiatea Sa. Or, tocmai acest lucru ar fi fost cel mai util, adică manifestarea iiberă a demnităţii umane ; de altminteri, monarhia a murit din cauza acestor linguşiri, căci asta nu era nimic altceva decât linguşire.

Numai linguşitorii mizerabili şi fiinţele băloase, într-un cuvânt, o bandă de decăzuţi care se simţea mai în largul ei în jurul tronurilor cele mai nobile din toate timpurile decât firile loiale, demne şi onorabile, aceşti decăzuţi, ziceam, priveau ca admisibilă numai această atitudine vizavi de capetele încoronate !

Aceste creaturi, supuşi mai mult de încovoiaţi, au arătat, pe de o parte, o supunere totală în faţa domnului care-i hrănea,

iar, pe de altă parte, şi în toate vremurile, cea mai mare neobrăzare faţă de restul oamenilor, neobrăzare pe care o etalau mai ales rând, sfidători, le-a plăcut să se dea, în faţa altor bieţi oameni, ca singurii monarhişti.

Veritabilă neruşinare, aşa cum nu poate arăta decât un vierme, nobil sau nu ! Căci, ce-i drept, aceşti oameni au fost chiar groparii monarhiei şi mai ales ai ideii monarhice. Şi nu poate fi altfel: un om gata să treacă la fapte pentru o cauză nu va fi niciodată un ipocrit sau un lingău fără caracter.

Cel care ţine să salveze şi să aducă prosperitate unei instituţii, acesta se va ataşa de ea până ir si n! fundurile inimii şi nu se va îndepărta nici chiar când descoperă greşeli, în orice caz, nu el va fi

cel careva striga tare. să se audă în jur, în public, cum o fac, cu gura doldora de minciuni, „prietenii" democraţi ai monarhiei; din contră, el o va avertiza foarte serios pe Majestatea Sa, purtătoare de coroană, căutând să fie convingători. El nu va admite şi nu va accepta dreptul de a admite că Majestatea Sa este liberă de a acţiona conform propriei voinţe, chiar dacă aceasta poate duce şi chiar duce evident la vreun necaz : într-o asemenea situaţie, va trebui, dimpotrivă, ea monarhia să fie protejată contra monarhului, în ciuda oricărui pericol ce ar veni de aici.

Dacă importanţa acestei organizaţii s-ar ba/a pe persoana monarhului vremelnic, instituţia ar fi cea mai rea care se poate închipui.

Monarhii nu fac decât foarte rar parte dintr-o elită a înţelepciunii şi a raţiunii, nici măcar a caracterelor nobile, cum am vrea să ne imaginăm. Numai profesioniştii linguşelii şi ai minciunii ar putea admite acest punct de vedere, dar toţi oamenii drepţi — şi aceştia sunt oamenii cei mai valoroşi dintr-un stal — se vor simţi dezgustaţi numai la ideea de a da cu piciorul unei astfel de prostii, Pentru ei istoria este istorie, adevărul este adevăr, chiar când este vorba de monarhi. Nu, fericirea de a întâlni într-un mare monarh şi un mare om nu li se întâmplă popoarelor decât atât t'e rar încât trebuie să fie deja mulţumite dacă ironia sorţii le cruţă cel puţin de funeste întâmplări.

Valoarea şi importanţa ideii monarhice nu se bazează deci pe

persoana monarhiei ; numai cerul hotărăşte să aşeze coroana pe
capul unui erou genial ca Frederic ce! Mare sau Wilhelm I. Aceasta
se înâmplă o dată înir-un secol, rareori mai frecvent. Dar şi aici
idcea domină persoana, iar sensul acestei organizări nu trebuie să
stea în instituţia în sine.

Din această cauză, monarhul cade la nivelul unui servitor. El
însuşi nu mai este decât o rotiţă în angrenaj şi are îndatoriri faţă de
aceştia. Şi el trebuie de acuma să se încline în faţa unor exigenţe
superioare, iar „monarhist" nu mai este cel care îl lasă în tăcere pe
monarhul încoronat să comită o crimă relativ ia coroană. Monarhis-
tul este acela care îl împiedică.

Dacă sensul profund a! instituţiei nu se află în idee, ci în
persoana investită, nu am mai avea nici măcar dreptul să destituim
un prinj care ar arăta semne de aliena! mintal.

Este necesar să se scoată la lumină aceste lucruri chiar de
acum, căci azi se vede efectiv cum din nou ies la suprafaţă, din ce în
ce mai mult, fenomene de altădată, dar a căror manifestare lamen-
tabilă a fost una din cauzele esenţiale ale căderii monarhiei. Cu o
anume naivitate obraznică, aceşti oameni vorbesc din nou de acum

despre regele lor, pe care l-au părăsit atât de ruşinos în urmă cu
câţiva ani, într-un moment critic, şi ei încep să-i înfăţişeze ca răi
germani pe joţi cei ce nu vor să-şi alăture vocile la tiradele lor
mincinoase, într-adevăr, ci sunt aceleaşi curci plouate, care, în 1918,
se risipeau şi se uitau în toate părţile după o cocardă roşie, care îşi
părăseau regele, schimbând în mare grabă halebarda cu un baston
de promenadă, îşi puneau cravate neutre şi, ca nişte „burghezi"
paşnici, dispăreau fără urmă. Campionii regalităţii au plecai dintr-o
dată şi numai după ce furtuna revoluţiei a fost potolită, datorită
eforturilor altora, ei şi-au îngăduit să gângurească iarăşi, în toate
părţile, făcând să se audă „Trăiască regele !", lozincă pe care aceşti
„slujitori şi sfetnici" ai coroanei au reînceput s-o profereze cu prudenţă.

Acum ei sunt toţi aici şi iar deschid ochii plini de invidie şi
încep să regrete castelele din Spania; abia pot să-şi stăpânească zelul
pentru rege şi setea de a trece la treabă, până-n ziua când reapare
prima brasardă roşie şi se spulberă din nou mirajul fostei monarhii,

aşa cum şoarecii fug din fața pisicii.

Dacă monarhii n-ar fi ei înşişi răspunzători de această sjtuație, i-am putea cel puțin compătimi din inimă în pofida apărătorilor lor de acum : dar ei se pot convinge că cu asemenea cavaleri se pierde tronul si nu se cucereşte nici o coroană.

Această „devoțiune" a fost una din greşelile întregii noastre ed'jcații, greşeală ce a atras o răzbunare foarte crudă. Ca urmare a acestei „devoțiuni", aceleaşi fenomene lamentabile s-au putut produce la toate curțile şi au săpat la temelia monarhiei.

Când edificiul a început să se clatine, creatorii acestei opere s-au volatilizat : bineînțeles, nişte ticăloşi, nişte lingăi nu vor muri pentru stăpânul lor.

Monarhii n-au ştiut niciodată acest lucru, nu 1-au înțeles niciodată în esență ; acest lucru, dintotdeauna, le-a adus pieirea.

Un fenomen ce a rezultat din această educație absurdă a fost teama de răspundere şi slăbiciunea ce rezultă din ea în tratarea problemelor vitale, în cea mai mare parte, la noi, punctul de pornire a acestei epidemii a fost instituția parlamentară, în care lipsa de răspundere a crescut ca o băşică aşa zis culturală. Din păcate, boala a pus încet- încet stăpânire pe toată activitatea, însă a bântuit mai ales în stat. Pretutindeni lumea a început să fugă de răspundere şi, de atunci, să nu mai ia decât măsuri insuficiente sau jumătăți de măsură. De îndată ce cineva trebuia să-şi asume vreo răspundere, măsura în care ea era acceptată se reducea mereu la minimum.

Luați în considerare numai atitudinea tuturor guvernanților

vizavi de un şir de fenomene cu adevărat dăunătoare în ordinea vieții publice şi veji recunoaşte uşor influența redutabilă a acestei mediocrități şi a acestei lașități generale

Nu vreau să extrag decât câteva cazuri din toată multitudinea de exemple ce ne stau ia îndemână.

Se obişnuieşte, in moliile jurnahsuu;, ea presa să i'ie considerată ca o mare putere in stas. De lapl. importanța ei este realmente imensă şi ea nu poate fi subestimată: jurnalismul este cel care continuă efectiv educarea adulplor,

în acesi sens este posibil, in mare, ca şi cititorii de presă să fie împărțiți în trei tranşe ,

1. Cei care cred iot ce citesc.
2. Cei care nu cred mai nimic.

3. Minţile care examinează cu simţ critic ceea ce au citit şi apoi judecă totul.

Primul grup este de departe cel mai numeros. Ea cuprinde marea masă a poporului şi reprezintă, prin urmare, partea cea mai săracă intelectualiceşte a naţiunii.

Acest grup nu cuprinde cutare sau cutare profesie anume, cel mult el poate fi împărţit în linii mari după gradul de inteligenţă. Acesta comportă însă includerea tuturor celor care nu le-a fost dat, fie prin naştere, fie prin educaţie, să gândească singuri, şi care, din incapacitate sau din neputinţă, cred toi ce este scris negru pe alb, Grupul se întinde şi asupra categoriei de trândavi care ar putea foarte bine să gândească singuri, dar care, ain lene spirituală, iau în stăpânire tot ceea ce au gândit alţii, presupunând din modestie că aceştia, dacă au făcut un efort înseamnă eă,au gândit just.

La toţi aceşti oameni, care reprezintă masele iargi, influenţa presei va fi cu totul considerabilă.

Ei nu sunt nici capabili, nici dispuşi să examineze singuri ceea ce îi se înfăţişează, în aşa fel încât abţinerea totală de la tratarea problemelor zilej este aproape exclusiv imputabilă influenţelor exterioare pe care le suferă. Aceasta poaie constitui un avantaj când ei sunt luminaţi de autori serioşi şi îndrăgostiţi de adevăr; este însă un dezavantaj dacă cei care se îngrijesc să-i informeze sunt nişte canalii sau nişte mincinoşi.

AIjJoilea grup este mult mai redus din punci de vedere numeric, în parte, acesia se compune din elemente ce au aparţinut iniţial primuiui grup, şi care, trecând apoi, după mari şi amare deziluzii, la păreri corurare, na mai cred nimic, de îndată ce li te adresezi sub forma unui text tipărit. Ei urăsc toate ziarele; nu citesc

nici unul sau chiar le critică sistematic conţinutul care, după ei, nu este decât o ţesătură de inexactităţi şi de minciuni. Oamenii aceştia sunt greu de condus, căci, chiar în faţa adevărului, rămân mereu neîncrezători. Ca urmare, ei sunt pierduţi pentru orice acţiune pozitivă.

în fine, cel de al treilea grup este de departe cel mai mic. El se compune din creiere cu adevărat inteligente şi rafinate, a căror înzestrare naturală, ca şi educaţia lor, le-au permis să gândească ; ei caută să judece singuri asupra oricărui subiect şi supun tot ce

citesc
unui examen critic şi unor meditaţii profunde şi perseverente.

Ei nu vor privi într-un ziar fără a colabora îndelung, mental, cu autorul a cărui sarcină este acum dificilă. Ziariştilor nu le plac, aşadar, aceşti cititori decât cu o oarecare rezervă.

Pentru componenţii celui de al treilea grup, prostiile cu care un ziar poate să-şi împăneze textele sunt puţin primejdioase şi, aproape în întregime, fără importanţă. De-a lungul vieţii, ei s-au obişnuit să nu mai vadă în orice ziarist decât un hâtru care spune adevărul din când în când. Din păcate, însemnătatea acestor oameni eminenţi rezidă în inteligenţa şi nu în numărul lor, ceea ce este dureros într-o vreme când înţelepciunea nu valorează nimic şi când majoritatea este totul.

Astăzi, când decide buletinul de vot al masei, grupul cel mai numeros are cea mai mare greutate ; acesta este grămada celor simpli şi creduli.

Este o îndatorire de stat şi o datorie socială de prim ordin ca aceşti oameni să fie împiedicaţi să încapă în mâinile unor educatori perverşi, ignoranţi sau chiar rău intenţionaţi. De aceea, statul are obligaţia de a le supraveghea formarea şi de a împiedica apariţia oricărui articol scandalos. De aceea, el trebuie să supravegheze îndeaproape presa, căci influenţa asupra oamenilor este mult mai puternică şi mai penetrantă, pentru că aceasta nu acţionează în mod pasager, ci constant. Toată imensa ei importanţă rezidă în unitatea şi în repetarea constantă a învăţăturilor. Ca şi în alte privinţe, statul nu poate uita, nici în acest caz, că toate mijloacele trebuie să convergă spre acelaşi scop. El nu trebuie să se lase indus în eroare, nici încântat de palavre despre ceea ce numim „libertatea presei", ceea ce 1-ar face să nu-şi facă datoria şi să priveze naţiunea de hrana spirituală de care are nevoie şi care-i face bine; trebuie să-şi asigure, cu un spirit hotărât, de neoprit, mijloacele educative pe care să le pună HI slujba statului şi a naţiunii.

Ce hrană a oferit presa germană dinainte de război ? Oare nu cea mai odioasă otravă ce se poate imagina ?

Nu a inoculat ea în inima poporului nostru cel mai nefericit pacifism, într-o vreme când restul lumii îşi asuma sarcina de a jugula Germania, încet, dar sigur ? încă din iimp de pace, oare n-a insinuat presa îndoiala în spiritul popular, îndoială privitoare la dreptul statului însuşi, eu scopul de a împiedica statul în alegerea mijloacelor potrivite pentru a se apăra ? Oare nu presa germană a fost c.f. .- care a făcut poporul să savureze nebunia „democraţiei

occidental, până când, luai de valul tiradelor eniuziaste, a crezut că-şi poate încredinţa viitorul în mâinile Societăţii Naţiunilor ?

Oare n-a contribuit ea la educarea poporului în sensul unei amoralităţi lamentabile ? Oare nu ea a ridiculi/at morala şi tradiţiile, făcându-lc să treacă drept relrograde şi greoaie, grosolane, până ce poporul nostru a devenit în sfârşit „modern" ?

Oare nu presa, prin perseverenţa atacurilor sale, a subminat bazele autorităţii statale până ce a fost suficientă o singură zguduire pentru ca edificiul să se dărâme ? Oare nu ea a luptat, cu toate mijloacele, împotriva oricăror manifestări ale voinţei de a face din stat ceea ce. de fapt, el trebuie să fie ? Oare nu ea, presa, a înjosit armata prin critici necontenite, nu a sabotat serviciul militar, nu a cerut sistarea creditelor militare etc, până ce succesul i-a apărui ca inevitabil ?

Activitatea presei numită liberală n-a fost decât o treabă de gropar pentru poporul şi pentru imperiul german. Nimic de spus pe tema foilor marxiste : pentru ele minciuna esie o necesitate vitală, cum este peniru pisică vânarea şoarecilor. Sarcina lor este, nu-i aşa, frângerea spinării poporului, vorbind de aspectul social şi naţional, pentru a-1 pregăti pentru jugul umilitor al capitalului internaţional şi al stăpânilor lui, jidanii !

Ce a întreprins însă stalul împotriva acestei intoxicări masive a naţiunii ? Nimic, completamente nimic : câteva decrete ridicole, câteva pedepse contra infamiilor celor mai strigătoare la cer şi asta a fost totul. Speram, cu acest preţ, să ne atragem favorurile acestei prese, atât cu linguşiri, dar şi recunoscând „valoarea" presei, „importanţa" misiunii ei educative şi alle nebunii de acest fel; evreii au ripostat însă prin zâmbete şi prin viclenie şi au plătit eu o recunoştinţă ipocrită.

Totuşi, cauza acestei meschine carenţe nu stătea atât în necunoaşterea acestui pericol cal, mai ales, în laşitatea de a striga în gura mare şi în slăbiciunea care vine de aici, din luarea tuturor deciziilor şi măsurilor. Nimeni nu avea curajul de a recurge la mijloace oeusive sau radicale; s-a mărginit la lucruri de mântuială, când ici, când colo, nu are importanţă unde, folosindu-ne numai de paleative şi, în loc

de a strivi capul şarpelui, l-am întărâtat şi mai tare ; rezultatul a fost următorul: nu numai că vechea stare de lucruri nu s-a

modificai, dar, dimpotrivă, puterea combativă a instituțiilor ce-1 susțineau a crescut din an în an.

Lupta defensivă a guvernului german de atunci contra presei care infesta încet națiunea, presă îndeosebi de origine evreiască, era fără directive, fără decizie şi mai ales fără un scop clar. Aici au lipsii complet prudența şi rațiunea, alai în esiimarea imporianței aceslei lupte, cât şi in alegerea mijloacelor şi în siabilirea unei baze solide. Şi dinlr-o parle şi din alta se emiteau păreri dogmatice ; când ne simțeam prea lare muşcați, mai închideam pe cutare sau pe cutare ziarist veninos, asta pentru câleva săptămâni sau luni, dar cuibul de viespi era lăsal intact.

Cu siguranță, pe de o parte, era vorba de rezultatul taclicii nesfârşil de viclene a evreimii, pe de altă pane, de o imbecilitate sau de o candoare într-adevăr mare şi adâncă. Evreii erau mult prea rafinați peniru a lăsa ca presa să fie alacală în înlregime ; nu, rămânea o parte care o apăra pe cealaltă.

în timp ce ziarele marxisle inirau în campanie în forma cea mai grosolană conira a tot ce oamenii pot avea mai sfânt, în timp ce statul era atacat în modul cel mai infam, ca şi guvernul, de altfel, în timp ce incilau unele contra altora diferitele fracțiuni ale poporului, jurnaliştii evrei, burghezo-democrați. şiiau să se împopoțoneze cu o faimoasă obiectivitate şi făceau eforturi pentru a evita toate vorbele dintr-o bucată.

Ei şliau bine, fără îndoială, că nişle capele seci nu judecă decâl după aparențe şi nu pol niciodală să pălrundă în miezul problemelor, nu măsoară valoarea niciunui lucru decât prin înfățişarea exlerioară şi nu prin conținutul lui ; slăbiciune pe deplin umană, cărora ei îi datorează „considerația" de care se bucură.

Desigur, pentru acei oameni, „Gazela de Frankfurl" reprezenia culmea jurnalismului cumsecade. Niciodală nu înlrebuințează expresii dure, respinge orice brulalilate corporală şi cheamă mereu la lupta cu armele spiritului, luptă îndrăgită — ceea ce este ciudat — chiar de cei lipsiți de spirit.

Aceasta rezultă din educația făcută pe jumătate, educație ce eliberează oamenii de instinciul firesc, le impregnează mințile cu un fel de şliință fără a-i putea ridica la cunoaşterea profundă a lucrurilor;

pentru a atinge acest scop, doar ardoarea şi bunăvoința nu servesc la nimic : trebuie şi o rațiune şi încă o rațiune înnăscută. Ultimul stadiu al ştiinței este, ca întotdeauna, cunoaşterea cauzelor adânci şi

fireşti; mă explic :

Omul nu trebuie să cadă niciodată în greşeala de a crede că a ajuns realmente la demnitatea de stăpân al naturii (greşeală care îngăduie foarte uşor îngâmfarea la care duce o educație incompletă).
Din contră, trebuie înțeleasă necesitatea fundamentală a domniei naturii şi sesizată măsura în care existența ei se supune legilor luptei eterne şi ale strădaniei eterne, necesare pentru a ridica tot mai sus.
S-a înțeles de aici că într-o lume unde planetele şi sorii urmează traiectorii circulare, unde sateliții se rotesc în jurul planetelor, unde forța domneşte pretutindeni şi singură, ca stăpână a celor slabi pe care-i constrânge să-i slujească docili, s-au îi striveşte, omul nu se poate elibera de legile specifice.

Omul suferă şi el dominația principiilor eterne ale acestei înțelepciuni ultime : putem încerca să le înțelegem, dar să ne eliberăm nu vom putea niciodată.

Tocmai pentru intelectualii demimondeni scriu evreii în ziarele a ceea ce se cheamă presă intelectuală. Lui îi sunt destinate „Frankfurterzeitung" şi „Berliner Tageblatt". Tonul acestora e acordat după dispoziția lui şi acțiunea acestei prese este exercitată tot asupra lui. Evitând mereu toate formele ce în exterior par prea dure, probabil că ei revarsă în inima cititorilor otrăvuri scoase din alte vase. Sub arteziana de sunete plăcute şi de forme oratorice, ei îşi adorm cititorii în credința că numai ştiința pură sau chiar morala sunt forjele motrice ale faptelor lor, în vreme ce în realitate nu este vorba decât de meşteşugul, la fel de genial şi de viclean, de a-i fura adversarului, pe această cale, arma de care ar avea nevoie contra presei.

într-adevăr, în vreme ce unii trudesc cu decență, toți imbecilii îi cred cu atât mai bucuros cu cât e vorba doar, din partea altora, de excese uşoare care nu constituie niciodată o atingere la libertatea presei, eufemism tocmai bun pentru a desemna acest procedeu scandalos şi, de altminteri, nepedepsit, întrebuințat pentru a minți poporul şi a-l intoxica. De aceea, lumea se teme să se pună împotriva acestui banditism, de teamă să nu-şi pună numaidecât împotrivă

toată presa „bună"; această teamă este foarte îndreptățită. De îndată ce îndrăzneşte cineva să atace vreunul din aceste ziare infame, tot atunci celelalte îi iau apărarea ; însă se feresc cât pot să recunoască modul lor de luptă, Doamne apără !... Este vorba doar de a predica principiul libertății presei, al expresiei şi al opiniei.

La auzul acestor strigăte, însă, cei mai puternici dau înapoi, fiindcă nu sunt împinşi decât de ziarele „cumsecade".

în aceste condiții, otrava poate, fără ca nimic să-i stea în cale,

223 Sifilisul

să intre în sistemul circulator al poporului, fără ca statul să aibă puterea de a îndura maladia.

Dezorganizarea imperiului, care amenința deja să se producă, transpare în mediocritatea jenantă a mijloacelor folosite pentru a-1 păstra. O instituție ce nu mai este hotărâtă să se apere cu orice armă se descurajează.

Orice slăbiciune este semnul evident al dc.>vcmpunerii interne: prăbușirea externă trebuie să vină mai devreme sau mai târziu.

Cred că generațiile de azi, bine conduse, vor domina mai uşor acest pericol. Ele au trăit întâmplări care au întărit nervii celor care nu şi-au pierdut obişnuința. Fără îndoială, evreul va scoate un strigăt puternic în ziare de îndată ce vreo mână va scotoci prin cuibul lui îndrăgit, de îndată ce ea va pune capăt scandalului ae presă, că va pune acest mijloc suplimentar de educație în serviciul statului şi nu-1 va mai lăsa în puterea străinilor de neam şi duşmani ai neamului.

Cred însă că asta ne va deranja rnai puțin pe noi, tinerii, ca şi altădată pe părinții noştri: un obuz de 30 cm a şuierat totdeauna mai tare decât mii de vipere de ziarişti evrei... Atunci sâ-i lăsăm să şuiere.

Exemplul următor arată si mai mult insuficiența ş'i slăbiciunea guvernului german dinainte de război asupra problemelor vitale cele mai importante pentru națiune.

în paralel, contaminarea poporului din punct de vedere politic, al tradițiilor şi al moralei, o intoxicare tot atât de redutabilă se exercită deja de mulți asupra poporului. Sifilisul începea să bântuie din ce în ce mai mult în marile oraşe, în timp ce tuberculoza secera şi ea în aproape întreaga țară.

Deşi, în două cazuri, urmările au fost teribile pentru națiune, n-am ştiut să luăm măsuri decisive contra acestor rele.

în special în fața sifilisului, norodul, ca şi statul, au păstrai o

atitudine ce nu poate fi calificată decât capitulare totală, într-o luptă serios concepută eforturile trebuiau deja împinse un pic mai departe decât stăteau lucrurile în realitate. Inventarea unui remediu îndoielnic şi aplicarea lui în practică nu se puteau deloc opune acestei contagiuni. Aici nu putea ti vorba decât de a combate cauzele şi nu de a face să dispară aparenţa fenomenelor. Or, în primul rând, cauza se află în prostituţie : chiar dacă prostituţia nu avea ca efect teribila contagiune, ea era profund dăunăicare poporului, căci erau de ajuns pustiirea morală pe care o declanşează depravarea, pentru ca să distrugă, lent şi total, un întreg popor.

Această iudaizare a vieţii spirhuaie şi iranslormarea practicii acuplării într-o afacere bănească, vor aduce, mai repede sau mai

târziu, prejudicii tuturor urmaşilor noştri: în locul copiilor viguroşi născuţi dintr-un sentiment firesc, nu vom mai vedea decât produsele lamentabile ale unei operaţiuni financiare de ordin practic. Aceasta va rămâne efectiv din ce în ce mai mult baza şi condiţia prealabilă a căsătoriilor. Dacă bântuie dragostea, este altfel.

Bineînţeles, este posibil, tot în acest sens, să ne batem joc ca tava vreme de natură, dar revanşa este inc\itabilă şi ea nu se manifestă decât mai târziu sau, mai bine zis, adeseori omul o percepe prea târziu.

în ce măsură sunt devastatoare urmările necunoaşterii continui ale condiţiilor prime normale ale căsătoriei este uşor să ne dăm seama uitându-ne la aristocraţia noastră. Se constată la ea re/uitatele unei reproduceri ce se bazează, în parte, pe o constrângere mondenă, în parte pe raţiuni financiare. Una conduce la slăbirea, cealaltă la infestarea sângelui, căci toţi prăvăliaşii evrei au reputaţia de a fi apţi să asigure descendenţa Alteţei Sale — care, atunci are totul dintr-o alteţă î — în ambele cazuri urmează o degenerescentă totală.

Burghezia noastră se sforţează astăzi să urmeze aceeaşi cale şi va atinge acelaşi ţel.

Se încearcă, cu o grabă indiferentă, să se treacă prin faţa adevărurilor de/agreabile, ca şi cum, prin această conduită, se poate împiedica făptui ca ele să existe. Nu, nu se poate nega faptul că populaţia din marile noastre oraşe se prostituează din ce în ce mai

mull şi că. prin aceasta, ea este, într-o măsură crescândă, prada contaminării cu sifilis : aici este cauza.

Rezultatele cele mai veridice ale acestei contaminări masive se pot recunoaşte, pe de o parte, în spitalele de nebuni, iar pe de alta, vai!.., în... copiii noştri, îndeosebi aceştia constituie dovada tristă şi mizerabilă a „infestării" în continuă creştere a vieții sexuale: în bolile copiilor se manifestă viciile părinților.

Există mai multe mijloace pentru găsirea unei soluții: anumiți oameni nu văd nimic, sau, mai mult, nu vor să vadă nimic ; este, bineînțeles, de departe, „luarea de poziție" cea mai simplă şi cea mai economică. Ceilalți se îmbracă în mantia sacră a unei ipocrizii la fel do ridicole şi la fe! de mincinoase, vorbesc de toată treaba, ca şi cum ar fi vorba de un mare păcat şi îşi exprimă înainte de orice cea mai profundă indignare față de orice păcătos care a fost atins de aşa ceva ; apoi, ei închid ochii, cu o groază pioasă, în fața acestei boli atee şi-1 roagă pe bunul Dumnezeu să lase o ploaie — cel mai probabil după moartea lor — de smoală şi pucioasă peste Sodoma şi Gomora, pentru a da un nou exemplu edificator acestei omeniri neruşinate.

A treia categorie, în fine, vede foarte limpede ideile înfricoşătoare pe care această contagiune trebuie să le aducă şi le va aduce, dar ridică din umeri, convinşi de altfel că nimic nu se mai poate face contra pericolului, aşa că evenimentele trebuie lăsate su-şi urme/c cursul, cum merge el, de altfel.

Pe drept cuvânt, toate acestea sunt comode şi simple, dar nu trebuie uitat că națiunea va fi victima unei neglijențe atât de confort- abile. Subterfugiul după care aceste treburi nu merg mai bine la alte popoare nu poate, fireşte, să schimbe nimic, deşi este propria noastră decadență ; tot ce se poate zice, este faptul că şi alții suferă de același rău, ajunge deja pentru ca mulți oameni să-şi potolească durerile.

Problema se pune însă atunci să ştim precis care este poporul care, prin el însuşi, primul şi singurul va pune stăpânire pe acest flagel şi care sunt națiunile care vor pieri.

Şi acest lucru este o piatră de încercare a valorii rasei ; rasa care nu re/istă încercării va muri şi va lăsa locul altor rase mai sănătoase şi mai tenace sau mai capabile de rezistență.

Deoarece această problemă priveşte în primul rând tineretul,

ea este resortul celor despre care se spune cu o înspăimântătoare exactitate că păcatele părinților se răzbună pe ei până la a zecea generație, adevăr care ținteşte aceste atentate contra sângelui şi a rasei.

Păcatul contra sângelui şi a rasei este păcatul originar al acestei lumi şi înseamnă sfârşitul omenirii care i se abandonează.

Cât de lamentabilă a fost atitudinea Germaniei dinainte de război față de această problemă ! Ce s-a întâmplat ca să se pună frână propagării acestei epidemii în marile oraşe ? Ce s-a făcut pentru a veni de hac acestei contaminări şi satanizări a vieții amoroase ? Ce s-a făcut pentru a combate infestarea cu sifilis a maselor populare ?

Răspunsul se obține foarte uşor precizând ceea ce ar fi trebuit să se întâmple.

Mai întâi n-ar trebui să tratăm această întrebare cu uşurință, ci, din contră, ar trebui ca de soluția ce i se va da va depinde fericirea sau nefericirea unor generații întregi, ar trebui să înțelegem că ea ar trebui sau ar putea fi decisivă pentru viitorul poporului nostru. Dar o asemenea națiune obiiga la luarea unor măsuri şi comiterea unor intervenții radicale. Pe primul plan al oricăror considerații era loc să ne convingem că, în primul şi-n primul rând, toată atenția națiunii trebuia concentrată asupra acestui îngrozitor pericol, cu scopul ca fiecare să poată fi intim convins de importanța luptei.

Cel mai frecvent, desigur că nu se poate conferi o eficacitate completă obligațiilor într-adevăr tranşante şi dure decât dacă, după

ce fiecăruia i s-a aplicat constrângerea, el este condus, în plus. la recunoaşterea necesității măsurilor luate : dar acestea cer să fie puternic lămurite, fiind eliminate orice alte probleme ale zilei, susceptibile de a deturna atenția.

în toate ca/urile, când e vorba de a satisface cerințe sau sarcini în aparență ireali/abile, trebui:? ca toată atenția unui popor să se adune, să se unească în jurul aceleaşi probleme, ca şi cum de soluția acesteia ar depinde de fapt viața şi moartea. Numai cu acest preț se poate face, prin voința proprie, ca un popor să fie capabil de mari acțiuni şi de mari sforțări.

Acest principiu se sprijină şi pe indivi/i, când ei trebuie să reali/e/e scopuri înalte. Ei nu vor trebui să întreprindă acțiuni pentru rcali/area acestei sarcini decât în transe etajate ; ei

înşişi trebuie să-şi grupe/e mereu eforturile pentru a ajunge la înde-plinirea unei sarcini parţiale clar delimitată, şi asta până ce pare a fi îndeplinită şi poate fi întreprinsă jalonarea tranşei următoare.
Oricine nu procedea/ă la împărţirea drumului, ce-1 are de parcurs şi de cucerit, în etape distincte şi nu face un efort metodic pentru a reuşi pe fiecare din ele, mobili/ându-şi intens toate forţele, respectivul nu va ajunge niciodată până la scopul final, ci va rămâne undeva pe drum şi poate chiar lângă drum.

Această muncă, pentru a se ridica spre scop nobil, este o artă şi cere folosirea, în mod constant, a energiilor cele mai mari pentru a surmonUi, pas cu pas, dificultăţile drumului.

Toată această primă condiţie, necesară pentru a ataca un sector atât de greu a! unei cariere umane, este următoarea : este important ca acest comandament să reuşească să prezinte masei populare obiectivul parţial ce trebuie atins ori, şi mai bine, să-1 prezinte drept singurul, unicul demn să reţină atenţia oamenilor şi a căruMJucerirc aduce succesul pentru toate celelalte.

în caz contrar, majoritatea poporului nu poate niciodată să cuprindă cu privirea întregul drum, fără a obosi sau fără a se îndoi de sarcina ce-i revine. Intr-o oarecare măsură, ea va avea ţinta sub ochi. dar nu va putea privi drumul din faţă decât pe mici porţiuni, precum călătorul care ştie sfârşitul călătoriei, îl cunoaşte, dar care, pentru a ajunge mai repede la capătul drumului său nesfârşit, îl împarte în sectoare şi-1 străbate pe fiecare cu un pas hotărât, ca şi cum aşa ar marca scopul mult aşteptat al călătoriei.
Trebuie s-o spunem că el avansează, cu această condiţie, fără a mai renunţa.

În acest fel, prin toate mijloacele de propagandă, problema

luptei împotriva sifilisului ar fi trebuit prezentată ca o datorie a naţiunii, nu ca o datorie oarecare. Ar fi trebuit, în acest sens, să băgăm în capul oamenilor, prin orice metodă, şi în toată amploarea necesară, că stricăciunile sifilisului constituie cea mai înfricoşătoare nenorocire şi până când întreaga naţiune ajunge la această con-vingere, trebuie ştiut că de soluţia problemei depinde totul — viito-rul sau ruinarea.

Numai după o atare pregătire, lungă de câtiva ani dacă aşa trebuie, atenția, şi odată cu ea hotărârea întregului popor, poate fi suficient deşteptată pentru a putea, de acum încolo, să recurgem la măsuri foarte dure, comportând mari sacrificii, fără a risca neînțelegerea sau părăsirea bruscă din partea bunăvoinței mase-lor populare.

Intr-adevăr, pentru a veni de hac epidemiei, trebuie să con-simțim la sacrificii nemaiauzite şi la eforturi considerabile.

Lupta contra sifilisului cere să luptăm contra prostituției, contra prejudecăților, a obiceiurilor depăşite, a teoriilor încă în aparență valabile, a părerilor larg răspândite, acordându-i toată importanța, contra ipocriziei anumitor medii.

Prima condiție peniru a combate aceste cauze pe bazele dreptului — şi acesta este un drept moral — este efortul de a face posibile căsătoriile între tineri in generațiile viitoare. Mariajele tardive sunt singura cauză a obligației de a menține o „instituție" care — chiar dacă o întoarcem cum vrem — rămâne o ruşine pentru omenire şi care convine, ceea ce-i foarte rău, unei ființe căreia cu obişnuita ei modestie, ii place să se socotească imaginea lui Dumne-zeu pe pământ.

Prostituția este un afront adus umanității : dar nu o putem suprima prin.prelegeri morale sau o pioasă şi binevoitoare înțelegere etc., ci limitarea şi eradicarea ei definitiva impun, în prealabil, eliminarea unui nurnăr însemnai de condiții apriorice.

Prima dintre ele rămâne crearea posibilității de căsătorie precoce, care răspunde nevoilor naturii umane şi, în particular, bărbatului, căci femeia nu joacă în această privință decât un rol pasiv.

în ce măsură oamenii pot divaga, cât de mare este numărul celor lipsiți de minte, este uşor de descoperit când le auzim adesea pe mamele din „lumea bună", cum se spune, susținând că ele ar fi recunoscătoare celui care ar găsi pentru fiicele lor bărbați care „au făcut deja nebunii".

Cum în general nu lipsesc subiecții de acest gen — mai puțin decât din categoria opusă — biata fată se va bucura să găsească un

Siegfried —Cornos 1 şi copiii vor constitui rezultatul evident al acestei căsătorii de conveniență.

Când ne gândim că, pe lângă asta, se produce o

limitare cât se poate de strânsă a procreării, având ca efect excluderea oricărei alegeri a naturii, pentru că, bineînțeles, în plus, trebuie apărate toate ființele, chiar şi cele mai mizerabile, se pune problema reală de a şti pentru ce sub/istă o astfel de „instituție" şi unde poate ea să ducă.

Nu este acest lucru exact identic cu prostituția ? Generațiile viitorului nu-şi au rolul lor în acest sens ? Sau chiar se ignoră blestemul copiilor şi al nepoților noştri ce ne va cădea pe umeri, pentru că am violat în mod criminal şi lipsit de orice considerație ultimul: drept natural şi ultima datorie față de natură ?!

In acest fel se degenerea/ă popoarele civilizate, şi tot aşa ele dispar încet-încet.

Chiar şi căsătoria nu poate fi considerată un scop în sine ; ea trebuie să conducă spre un țel mai elevat : înmulțirea şi perpetuarea speciei şi a rasei — aceasta este unicii ei semnificație, unica ei misiune.

Astfel privită, oportunitatea mariajului precoce nu se poate măsura decât după modul în care-şi îndeplineşte misiunea. Căsătoria precoce este deja pozitivă prin faptul că ea oferă tinerei căsnicii forța care singură îngăduie naşterea unor descendenți sănătoşi şi rezistenți. La drept vorbind, căsătoria precoce nu se poate înfăptui fără îndeplinirea prealabilă a unui şir de măsuri sociale fără de care nici nu trebuie să ne gândim la aşa ceva.

Or, această mică problemă nu poate fi rezolvată, dacă nu se apelează la măsuri hotărâtoare din punct de vedere social.

Importanța acestor probleme apare foarte clar în momentul când republica, numită „socială", incapabilă să rezolve problema locuințelor, împiedică foarte simplu, din această cauză, căsătorii numeroase şi, prin urmare, împinge la prostituție.

Stupiditatea distribuției salariilor, ce ia prea puțin în seamă problemele familiilor şi ale alimentației, este o altă rațiune ce se opune atât de des căsătoriei precoce.

Nu se poate, deci, ajunge la lupta propriu-zisă contra prostituției decât o dată ce căsătoria va fi posibilă la o vârstă mai mică decât în prezent, şi aceasta grație unei schimbări profunde a condițiilor sociale.

<Notă>

1. !. în text este un frumos joc de cuvinte : „a face nebunii se spune : sich die HOrner abstoszen. De aceea, Hitler spune : „tânăra va găsi

un Siegfried — Cornos": dublu Witz, dacă ne gândim la cornul de argint al lui Siegfried.

</notă>

229 Un spirit sănătos, numai într-un corp sănătos

Aceasta este chestiunea primordială ce trebuie tranşată, pentru a rezolva problema.

în al doilea rând, educaţia şi instrucţia trebuie să înlăture o seric de greşeli de care nu ne sinchisim aproape deloc astăzi. Mai întâi trebuie făcut un compromis: învăţământul intelectual şi dezvoltarea fizică chiar în educaţie, aşa cum ea se face acum. Ceea ce astăzi se numeşte liceu este o sfidare a modelului antic. Educaţia noastră uită complet că, în timp, un spirit sănătos nu poate fi găzduit decât de un corp sănătos.

Cu câteva excepţii, îndeosebi când privim către marea masă a poporului, această formulă îşi găseşte întreaga ei valoare.

A fost o vreme când, în Germania dinainte de război, nimeni nu purta grija acestui adevăr. Ne mărgineam să acuzăm mulţimea tuturor păcătoşilor şi credeam că deţinem o garanţie sigură pentru măreţia naţiunii, amestecând aici în mod unilateral spiritul. Greşeală ce a trebuit ispăşită mai repede decât am crezut. N-a fost o întâmplare că valul bolşevic nu a găsit în nici o parte un câmp de acţiune mai favorabil decât în rândurile unei populaţii degenerate prin foame sau printr-o lungă perioadă de subalimentaţic : în Germania centrală, în Saxonia şi în bazinul Ruhr. în toate aceste teritorii nu s-a întâlnit aproape nici o rezistenţă serioasă, din partea intelectualilor, contra acestei boli a evreilor, şi asta din unicul motiv că intelectualitatea însăşi era total depravată, mai puţin din cau/a suferinţei decât din motive de educaţie. Anihilarea formaţiei intelectuale a claselor de sus le face incapabile — într-o vreme când nu decide spiritul, ci forţa pumnului —să se menţină şi, chiar mai puţin, să progreseze. Adesea primul motiv al laşităţii se ascunde în infirmităţile personale.

Accentul exagerat pe învăţământul pur intelectual şi abandonarea educaţiei fizice provoacă însă, la subiecţii prea tineri, manifestări sexuale.

Tânărul, pe care sportul şi gimnastica 1-au făcut tare ca fierul suferă mai puţin decât insul sedentar, ghiftuit exclusiv cu hrană.intelectuală, de nevoia de satisfacţii sexuale. O educaţie rezonabilă

trebuie să țină cont de acest fapt: ea nu trebuie să piardă din vedere că satisfacțiile pe care un tânăr sănătos le va aştepta de la soție vor fi altele decât cele ale unui debil corupt prematur. Aşa că întreaga educație trebuie să tindă către folosirea tuturor momentelor libere ale tânărului pentru întărirea utilă a capului.

în anii tinereții, el nu are dreptul să trândăvească şi să infesteze prin prezența lui străzile şi cinematografele; după o zi de lucru trebuie să-şi întărească corpul tânăr pentru că viața, într-o zi sau alta,

să nu-l găsească prea moleşit. Misiunea educatorilor tineretului consta în pregătirea acestei lucrări, în execuția, conducerea şi orientarea ci : rolul lor nu constă numai în cultivarea înțelepciunii. Educatorii trebuie să facă tabu/a nixti din această idee care este a fiecăruia pentru sine — a se ocupa de propriul cap : or, nimeni nu este liber săjiăcătuiască în detrimentul urmaşilor şi, prin urmare, al rasei.

în paralel cu educația corporală trebuie dusă lupta împotriva otrăvirii sufletelor : întreaga noastră viată exterioară pare să se petreacă într-o seră unde înfloresc manifestările excitației sexuale. Priviți deci „meniul" cinematografelor, al diferitelor instituții şi teatre; este de netăgăduit că nu acolo se găseşte hrana ce ne trebuie, mai ales pentru tinerel, în vitrine şi în coloanele publicitare sunt folosite cele mai josnice mijloace pentru a atrage atenția publicului, e uşor de înțeles, penlru oricine îşi păslrea/ă puterea de judecată, că astfel de practici aduc cele mai grele prejudicii. Această atmosferă de moliciune şi de sen/ualilate duce la manifestări de excitație într-un moment când băiatul n-ar trebui să fie cuprins de ele.

Maturi/at prea devreme, el va îmbătrâni înainte de vreme.

Din tribunale ajung, la urechile publicului, mai multe fapte ce îngăduie perspective înspăimântătoare asupra vieții sufletești a copiilor de paisprezece şi de cincisprezece ani. Cine s-ar mai mira dacă, deja de la această vârstă, sifilisul începe să-şi caute victimele ? Nu este oare o mi/erie să vezi câți tineri cu trupul debil şi cu sufletul decă/ut suni inițiați în căsătorie de o prostituată de drumul mare ?

Nu, cine vrea să suprime prostituția trebuie mai întâi să elimine cauzele morale din care decurge ca.

Vor trebui înlăturate mi/eriile infestării morale a civili/ației din marile oraşe şi aceasta fără menajamente, orice ar fi, şi fără ezitare în fața urletelor dc/lănțuite ce nu vor întârzia să se audă. Dacă nu ridicăm tineretul, trăgându-1 din mlaştina unde el s-a împotmolit, ea îl va înghiți. Cel ce nu vrea să vadă această stare de lucruri se face complice cu prostituarea lentă a viitorului, care, cu siguranță, se ba/ea/ă pe generațiile ce vin. Această purificare a civilizației trebuie să cuprindă toate domeniile. Teatrul, arta. literatura, cinematograful, presa, afişele, trebuie curățate de manifestările unei lumi în putrefacție, pentru a fi puse în slujba unei idei morale, a unui principiu de stai şi civilizației.

Viața exterioară trebuie curățată de parfumul înăbuşitor al exotismului modern, ca şi de orice ipocrizie vicleană si mai puțin bărbătească, în toate aceste probleme, Scopul şi Calea trebuie trasate de grija menținerii sănătății fizice şi morale a poporului. Drep-

tul la libertate indiv iduală cedează în fața datoriei de salvgardare a rasei.

Numai după punerea în aplicare a acestor măsuri poate fi dusă, cu oarecare şansă de succes, lupta împotriva epidemiei. Dar şi aici nu poate fi vorba decât de jumătăți de măsură : trebuie să ajungem şi aici la hotărârile cele mai grele şi mai tranşante. Păstrarea posibilității cronice de contaminare a semenilor încă sănătoşi, la bolnavii incurabili este o slăbiciune. Aceasta corespunde unui sentiment umanitar după care o sută de oameni sunt lăsați să moară pentru a nu face rău unui singur individ.

A face imposibilă procrearea unor urmaşi stricați de nişte părinți stricați înseamnă a da dovadă de luciditate; este aciul cel mai umanitar pe care-1 putem îndeplini față de omenire, atunci când el este metodic aplicat.

Gestul cruță de suferințe nemerilate milioane de nefericiți şi va duce apoi la o vindecare treptată. Decizia de a urma această direcție va pune stavilă expansiunii progresive a bolilor venerice.

Aşa se va ajunge la o izolare severă a celor incurabili, măsură barbară pentru eel ce va avea nenorocul de a o suferi, dar o binecuvântare pentru contemporani şi posteritate.

Suferința trecătoare a unui veac poate şi trebuie să scape de

rele veacurile ce îi urmează.

Lupta contra sifilisului şi a intermediarului său — prostituția — este unul din obiectivele cele mai importante ale omenirii, importantă pentru că nu e vorba de soluționarea unei probleme oarecare, ci de eliminarea unui lung şir de rele, ce fac loc, ca fenomene în subsidiar, acestei boli molipsitoare. Această afecțiune trupească nu este decât consecința îmbolnăvirii instinctelor morale, sociale şi rasiste.

Dacă lupta nu se duce, fie din nonşalanță, fie din laşitate, în cinci sute de ani se va vedea ce vor ajunge popoarele. Vom vedea că puține vor mai fi după chipul Domnului, fără a vrea să-şi bată joc de Cel Prea înalt.

Cum încercase fosta Germanie să lupte împotriva acestei contaminări ? Examinând la rece problema, se ajunge la un răspuns cu adevărat tulburător.

Cu siguranță, în mediile guvernamentale au fost recunoscute prejudiciile îngrozitoare ale maladiei, însă, în lupta contra acestui flagel, lumea era complet slăbită şi nu recursese decât la măsuri jalnice mai degrabă decât la reforme de profunzime.

Pe tema maladiei se emiteau, ici şi colo, idei dogmatice, iar cauzele erau lăsate să-şi facă de cap. Fiecare prostituată era supusă unui examen medical, consultată cît se putea mai bine şi băgată, în

ca/ de boală, în vreun spital de unde era externată şi aruncată împotriva restului omenirii după vindecare superficială.

Trebuie să recunoaştem că în lege fusese inserai un „paragraf de protecjie", după care, cel ce nu era complet sănătos sau vindecat, trebuia sub amenințarea pedepsei să se abțină de la orice raport sexual. Fără îndoială, această măsură este bună în sine, dar în practică nu dădea aproape nici un re/ultat.

Mai întâi femeia — dacă ea este tva lovită de nenoroc — va refuza, în majoritatea ca/urilor, .să s_t laşi amicnată, îndeosebi în fața unui tribunal, în mărturii împotriva cehii care. în împrejurări deseori penibile, i-a furat sănătatea. Acesteia mai ales nu-i va servi aproape deloc, căci, cel mai frecvent, e.i va avea cel mai mult de suferit în urma acestei proceduri si \a şuieri, din partea duşmanilor, un dispreț şi mai mare decât bărbatul. Imaginați-vă, în sfârşit, situația, dacă soțul este cel care a transmis maladia ? Trebuie acum

ca ea să aducă o plângere ? Sau ce trebuie să facă ?

în ceea ce îl priveşte însă pe bărbal, se adaugă faptul ce merge din nefericire înaintea infestării, adesea chiar după îngurgitarea din abundență a alcoolului : într-adevăr, în aceste condiţii speciale el este incapabil să judece calităţile iubitei lui. De altfel, el este bine cunoscut de prostituatele bolnave ce sunt, din această cauză, băgate in păcat exact de bărbaţii care se află în această stare euforică.
Rezultatul este că omul surprins, dar puţin cam târziu, chiar gândindu-secu multă încordare, nuşi-o mai poate aminti pe jalnica lui binefăcătoare, ceea ce nu-i de mirare la Berlin sau chiar la Miinchen. Adăugaţi la asta că deseori e vorba de vizitatori din provincie, care sunt complet naivi în faţa farmecelor unui mare oraş. în sfârşit, cine poate deci şti dacă el e bolnav sau nu ? Nu sunt numeroase cazurile când un om, care pare vindecat, recidivează şi-şi atrage cea mai mare nefericire, fără ca mai întâi nici chiar el să nu bănuiască nimic ?

Astfel, efectul practic al acestei protecţii, prin sancţionarea legală a unei contaminări vinovate, este în realitate aproape nul. La fel se întâmplă în ce priveşte consultarea medicală a prostituatelor şi, până la urmă, chiar vindecarea lor este nesigură şi îndoielnică.
Singura informaţie sigură este aceasta : contaminarea s-a răspândit din ce în ce mai mult in ciuda tuturor măsurilor; acest lucru face să reiasă în modul cel mai frapant ineficacitatea acestor metode.

Tot ce s-a putut face în acest sens a fost şi insuficient şi caraghios: prostituţia morală a poporului n-a fost combătută; nimic nu s-a făcut împotriva ei.

233 Bolşevismul în artă; ; i

Cel care este tentat să trateze aceste lucruri cu uşurinţă studiază cu bună credinţă datele statistice asupra extinderii epide- miei, îi compară creşterea în ultimii zece ani, meditează la amplifi- carea ei; ar trebui să fie prost ca un măgar ca să nu simtă un fior rece pe şira spinării.

Slăbiciunea şi insuficienţa cu care, în fosta Germanie, s-a luat poziţie în faţa acestui groaznic fenomen, pot fi socotite ca un semn al descompunerii poporului.

Dacă, într-o luptă în care preţul este chiar sănătatea noastră, ne lipseşte puterea, atunci, în lumea aceasta unde totul este luptă,

noi am pierdut dreptul la viață.

Lumea nu aparține decât puternicilor care pun în practică soluțiile radicale, ea nu aparține celor slabi, cu jumătățile lor de măsură.

Unul din fenomenele de descompunere cele mai vizibile în fostul imperiu era coborârea lentă a nivelului cultural, iar când spun Kulrur nu vorbesc de aceea ce se desemnează azi prin cuvântul civilizație. Aceasta pare să fie, din contră, mai degrabă dușmanul înălțării spirituale și a ridicării nivelului vieții.

Deja, de la sfârșitul ultimului secol, a început să-și facă apariția în artă un element pe care, până atunci, îl puteam considera complet necunoscut și străin. Fără îndoială, existaseră anterior nenumărate erori legate de gust, dar, în atare situații, era vorba, mai degrabă, de niște deraieri cărora posteritatea le-a recunoscut o anume valoare istorică și nu le-a luat ca produse ale unei deformări fără nici un caracter artistic, provenind mai degrabă dintr-o depravare intelectuală împinsă până la absența oricărui spirit creator. Prin aceste manifestări a început să apară deja, cultural vorbind, prăbușirea politică vizibilă mai târziu.

Bolșevismul în artă este, de altminteri, singura formă culturală vie posibilă a bolșevismului și singura lui manifestare de ordin intelectual.

Cel care găsește stranie această manieră de a privi doar arta statelor care au avut „fericirea" bolșevizării și va vedea cu spaimă cum arta recunoscută oficial ca artă de stal este extravaganța de nebuni sau de decadenți, cunoscuți încă de la sfârșitul secolului prin conceptele de cubism și de dadaism.

Acest fenomen apăruse chiar în scurta perioadă a republicii sovietice bavareze. Se putea vedea deja acolo cum toate afișele oficiale, desenele propagandistice din ziare etc. purtau nu numai pecetea descompunerii politice, ci și a celei culturale.

O prăbușire culturală, așa cum începea să se manifeste ea din 1911 în elucubrațiile futuriste și cubiste, ar fi fost, acum șaizeci de ani la fel de puțin previzibilă ca și prăbușirea politică a cărei gravitate o constatăm.

Acum șaizeci de ani, o expoziție de mostre numite „dadaiste" ar fi părut pur și simplu imposibilă, iar organizatorii ar fi fost internați într-o casă de nebuni, în vreme ce astăzi ei prezidează societăți artistice. Această epidemie nu ar fi ieșit la lumină, căci opinia publică nu ar fi tolerat-o iar statul n-ar fi

privit-o fără a interveni. A împiedica împingerea unui popor în braţele nebuniei intelectuale este treaba guvernului, însă o asemenea dezvoltare trebuia să sfârşească într-o zi; într-adevăr, ziua când această formă de artă ar corespunde realmente concepţiei generale, una din răsturnările cele mai grele de consecinţe s-ar fi întâmplat în omenire. Dezvoltarea în sens invers a creierului uman ar fi început astfel, însă te cuprinde tremuratul la gândul în care treaba asta s-ar putea sfârşi.
De îndată ce, sub acest aspect, ni se înfăţişează evoluţia culturii noastre de douăzeci de ani încoace, vom vedea cu spaimă cât de mult sunt prinşi în această mişcare decadentă. Peste tot, ne ciocnim de germenii generatori de excrescenţe din pricina cărora cultura noastră va pieri mai devreme sau mai târziu. Tot aici putem distinge fenomenele de disoluţie într-o lume pe cale de descompunere : nefericite sunt popoarele care nu pot stăpâni această maladie !

Aceste fenomene morbide puteau, de altminteri, să fie constatate în Germania, în aproape orice domeniu : aici totul părea să fi depăşit punctul culminat şi să se îndrepte spre prăpastie. Teatrul aluneca vizibil în jos şi ar fi dispărut până acum în mod drastic ca factor de cultură dacă, cel puţin teatrul de la curte, nu s-ar fi ridicat contra prostituării artei. Dacă facem abstracţie de astfel de teatre şi de câteva alte excepţii celebre, reprezentaţiile scenice ar fi fost aşa cum ar fi trebuit pentru ca oamenii să evite total frecventarea lor.

Era un semn dezolant de descompunere lăuntrică, acela de a nu mai putea trimite tinerii către cele mai multe din „centrele de artă", cum li se zicea, fapt ce era dovedit fără ruşine, în public, prin acest aviz general demn de a figura înîr-un muzeu : „Intrarea interzisă tinerilor"!

Gândiţi-vă puţin că era obligatoriu să fie luate astfel de măsuri de prevedere în locuri ce trebuiau să existe în primul rând pentru a participa la formarea tineretului şi care nu trebuia să servească pentru distracţia celor bătrâni şi blazaţi. Ce-ar fi crezut dramaturgii din toate timpurile despre o astfel de măsură şi ce-ar fi spus despre împrejurările ce au provocat-o ? Cum ar fi renunţat la aşa ceva, Schiller cu înfocare şi Goethe cu violenţă !

Ce sunt însă Schiller, Goethe şi Shakespearc

în fața noii poezii germane ? Fenomene îmbătrânite, uzate, din alte vremuri şi

depăşite ! Căci iată caracteristica acestei epoci:

Nu numai că ea a adus atâta murdărie, dar, pe deasupra, ea a întinat şi ceea ce era cu adevărat măreț în trecut. De altminteri, acesta este un fenomen ce se remarcă mereu în asemenea epoci. Cu cât producțiile unei epoci şi a oamenilor ei sunt mai ticăloase şi mizerabile cu atât mai mult sunt urâte mărturiile grandorii şi ale demnității trecute, dacă ele au fost superioare. Tocmai ceea ce se dovedeşte în toate epocile este ştergerea amintirilor din trecutul omenirii, pentru prezentarea înşelătoare a unei mărfi de proastă calitate drept produs de artă, eliminând orice pulință de comparație. De aceea, fiecare nouă instituție va încerca, cu cât va fi mai jalnică şi mai mizerabilă, să şteargă mai repede ultimele vestigii ale trecutului, în timp ce o veritabilă şi măreață reînnoire a omului se poate fără teamă lega de operele veridice ale generațiilor din trecut şi chiar caută adeseori să le pună în valoare. Ea nu are a se teme că păleşte în fața trecutului, ci aduce prin sine o contribuție prețioasă la tezaurul comun al culturii umane, care, adesea, ar vrea să mențină amintirea operelor vechi pentru a le acorda prețuirea ce o merită, cu scopul de a asigura de îndată producțiilor noi deplina înțelegere a prezentului.

Cel care nu poate da lumii, de la el, nimic de preț, dar care încearcă să facă în aşa fel ca şi cum ar vrea să-i dea Dumnezeu ştie ce, tocmai acela va urî în realitate tot ce a fost dat şi îi va plăcea să nege şi chiar să distrugă.

Iar acesta nu duce numai la fenomene noi în materie de cultură generală, ci priveşte şi fenomenele politice. Cu cât o mişcare revoluționară are mai puține valori proprii, cu atât mai mult ea va urî formele vechi.

Tot aici putem vedea cum grija de a-ți lăsa propria operă să pară valoroasă poate conduce la o ură oarbă contra a ceea ce trecutul a lăsat bun şi autentic superior.

Atât cât, de pildă, amintirea istorică a lui Frederic cel Mare nu a murit, Frederic Ebert nu poate stârni decât o admirație rezervată. Eroul de !a Sans-Souci, față de fostul chefliu din

Bremen, esîe ca şi soarele faţă de lună ; numai când razele soarelui se sting poate străluci luna. Iată, de aceea, raţiunea uşor de înţeles a urii noilor sateliţi faţă de stelele fixe : când, în cadrul vieţii politice, soarta aruncă pentru o vreme, puterea în braţele unor asemenea nulităţi, acestea se pun nu numai să murdărească şi să întineze trecutul, ci şi vor să se sustragă criticii prin mijloace superficiale. Un exemplu ce duce la o astfel de consideraţiune este legislaţia protecţiei Republicii faţă de noul Reich german.

De aceea, când o idee nouă, o învăţătură nouă, o concepţie nouă despre lume, ca şi o mişcare politică şi economică încearcă să nege în întregime trecutul, singur acest motiv ne poate face extrem de prudenţi şi de neîncrezători, în mai tot timpul, o aşa ură are drept cauză fie puţina valoare a celui ce o resimte, fie o rea intenţie. O reînoire cu adevărat benefică a omenirii va avea mereu şi pentru eternitate rolul de a construi dincolo de orice temelie solidă.

Ea nu va roşi folosind nişte adevăruri deja stabilite : toată cultura omenească, precum şi omul însuşi nu sunt decât rezultatul unei evoluţii îndelungate şi în care fiecare generaţie a adus şi a aşezat pietrele sale pentru a înălţa edificiul.

Sensul şi scopul revoluţiilor nu sunt, aşadar, demolarea oricărui edificiu, ci de a suprima ceea ce este rău sau prost asimilat şi de a construi mai bine şi pe ceea ce există pe locul sigur ce a fost iarăşi degajat.

Numai cu acest preţ vom putea şi vom avea dreptul de a vorbi despre vreun progres al omenirii. Dacă nu, lumea nu va fi niciodată eliberată de haos, căci fiecare generaţie îşi va lua dreptul de a renega trecutul şi fiecare îşi va aroga, prin asta, şi dreptul de a distruge opera trecutului, înainte de a trece el la treabă.

Lucrul cel mai trist în starea generală a culturii noastre dinainte de război a fost nu numai lipsa generală a puterii de creaţie artistică şi culturală în ansamblu, ci şi ura cu care era întinată şi ştearsă amintirea unui trecut mai înălţător decât prezentul. Aproape în toate domeniile artistice, în special în teatru şi în literatură, la începutul secolului, s-au produs mai puţin opere noi şi importante — din contră, era moda ca mai degrabă cele mai bune opere să fie minimalizate — dacă erau şi vechi, şi să fie descrise ca mediocre şi depăşite : era ca şi cum insuficienţa infamantă a acestei epoci

putea manifesta vreo superioritate. Or, chiar din acest efort de a sustrage trecutul de sub ochii prezentului reiese limpede şi distinct intenția acestor apostoli ai viitorului, în asta se poate recunoaşte că nu era vorba de noi concepții culturale, respectiv false, ci de o modalitate de distrugere a bazelor civilizației însăşi, de o sforțare de a plonja de aici în cea mai adâncă nebunie cu putință sentimentul artistic, până atunci sănătos şi pentru a pregăti, din punct de vedere spiritual, bolşevismul politic. Dacă secolul lui Pericle pare să se materializeze în Parthenon^ era bolşevică actuală o face printr-o oarecare grimasă cubistă.

In această ordine de idei, trebuie, de asemenea, să atragem atenția asupra laşităţii vizibile a unei părți din poporul nostru, căruia pregătirea şi situația îi conferă obligația de a face front comun contra

acestui ultragiu cultural. Din pură teamă pentru țipetele apostolilor artei bolşevice, care, după ce atacaseră cu o ultimă violență pe toți cei care nu voiau să recunoască în ea elita creației, i-au țintuit la stâlpul infamiei ca pe nişte mizerabili reacționari, s-a renunțat la orice rezistență serioasă pentru a ne arunca în ceea ce era estimat acum drept inevitabil.

Lumea se temea într-adevăr de acuzațiile acestor oameni pe jumătate nebuni şi escroci ai absurdității! Ca şi cum ar fi fost ruşinos să nu înțelegi producțiile acestor inşi degenerați intelectual sau ale acestor escroci î

Aceşti discipoli ai Kulmr-ii dețineau, la drept vorbind, un mijloc foarte simplu de a-şi prezenta nebunia ca o operă, puternică Dumnezeu ştie cum. Ei prezentau lumii uimite fiecare operă incomprehensibilă şi ostentativ irațională ca şi cum, ceea ce se numea „un fapt trăit" prin el însuşi, ar fi luat astfel dinainte, din gura celor mai mulți oameni, orice vorbe în contradictoriu.

Nu era nici o îndoială că ea era şi o experiență intimă, însă ceea ce era îndoielnic era oportunitatea expunerii la vedere a acestor halucinații de oameni atinşi de tulburări mintale sau de criminali.

Operele lui Mauricius von Schwind sau ale unui Bocklin reprezentau şi ele opere trăite lăuntric, dar de autori înzestrați cu grație divină şi nu de arlechini.

Dar, în această privință s-a putut vedea lașitatea lamentabilă din mediile noastre intelectuale, care au rămas ca pironite în loc să opună vreo rezistență serioasă contra infestării instinctului sănătos al poporului nostru, lăsând poporului însuşi grija de a scăpa de aceste neruşinate nebunii.

Pentru a nu părea că nu înțelegem asta, cumpărăm toate sfidările la adresa artei, în măsura în care am pierdut până la urmă orice siguranță în deosebirea între bine şi rău.

Să expunem încă o observație ce este demnă de reflecție.

în secolul al XlX-lea, oraşele noastre au început să-şi piardă din ce în ce mai mult caracterul de centre de civilizație pentru a coborî la nivelul de simple centre de imigrație. Puținul ataşament pe care proletariatul modern al oraşelor noastre îl arată pentru localitatea unde ei stau rezultă din faptul că nu este vorba aici cu adevărat decât de un loc de sejur ocazional pentru fiecare şi nimic mai mult. Aceasta ține, în parte, de schimbările frecvente de rezistență, devenite necesare în urma condițiilor sociale, care nu lasă omului timpul de a se lega strâns de oraşul lui, dar aceasta rezultă şi din lipsa de contur a culturii generale şi din ariditatea oraşelor noastre de astăzi.

Şi în vremea războaielor de eliberare, oraşele germane erau nu numai pujin numeroase, dar şi de dimensiuni modeste. Puținele oraşe cu adevărat mari erau, în general, capitale şi avuseseră aproape mereu o valoare culturală bine definită ca atare, ca şi o pecete artistică proprie, în rapori cu oraşele la fel de importante de astăzi, cele câteva oraşe cu mai mult de cincizeci de mii de locuitori erau bogate în comori ştiințifice şi artistice. Când Miinchen-ul nu avea decât 60000 de suflete, el era în curs de a ajunge unul din primele centre artistice germane. Acum aproape toate localitățile industriale au atins acest număr de populație sau chiar multe îl depăşesc fără a-şi putea atribui nimic din ceea ce prezintă o valoare reală.

Ele nu sunt decât îngrămădiri de cazărmi, unde găzduieşti, unde stai cu chirie şi asta e tot. Este o enigmă că te poți ataşa de asemenea localități lipsite de orice caracter. Nimeni nu se poate ataşa de un oraş ce nu are nici o trăsătură originală şi care se pare că au fost pedepsite pentru a nu avea nici cea mai mică aparență

artistică.

Dar asta nu este totul : marile oraşe devin şi ele cu atât mai sărace în veritabile opere de artă cu cal populaţia lor creşte.

Ele au un aer mereu mai frust şi toate prezintă acelaşi aspect, deşi la o scară mai mare decât bietele mici localităţi industriale. Ceea ce epoca modernă a plătii ca tribut cultural marilor noastre oraşe este absolut insuficient.

Toate oraşele noastre trăiesc din gloria şi din comorile trecutului. Să luăm, aşadar, Munchen-ului de astăzi tot ceea ce a fost creat sub Ludovic I şi vom vedea cu groază cât este de săracă, după acea epocă, avuţia de creaţii artistice importante. La fel se poate vorbi despre Berlin şi despre cea mai mare parte a oraşelor mari.

Dar ,totuşi esenţial este ceea ce urmează : marile noastre oraşe de azi nu au nici un monument impunător în aspectul general al oraşului şi care să poală fi considerat ca simbol al unei epoci întregi. Alta era situaţia în oraşele medievale, care aveau fiecare aproape un monument înconjurat de slavă. Monumentul caracteristic din cetatea antică nu se găsea printre locuinţele private, ci printre monumentele publice ce păreau sortite eternităţii şi în nici un caz unui destin pasager, pentru că nu era vorba să fie folosite pentru a reflecta bogăţia unui proprietar anume, ci măreţia şi însemnătatea comunităţii. Aşa au răsărit monumente ce erau pe de-a întregul potrivite ca să lege pe fiecare locuitor de oraşul lui într-un fel care, destul de frecvent astă/i, ne pare nouă aproape de neînţeles. Ceea ce locuitorul avea în faţa ochilor erau într-adevăr nişte case cu aspect mediocru,

239 Construcţiile monumentale oficiale de altădată

civil, în timp ce construcţiile impozante aparţineau comunităţii întregi, în faţa lor, casa de locuit cădea la condiţia de accesoriu.

De îndată ce comparăm proporţiile construcţiilor din statul antic, cu locuinţele din aceeaşi epocă, înţelegem greutatea şi puterea afirmării acestui principiu după care monumentele publice trebuie plasate pe primul plan.

Ceea ce admirăm astă/.i, în cele câteva coloane care scjidică însă de pe colinele de ruine şi din locurile acoperite de vestigii ale lumii antice, nu sunt clădirile de afaceri ale timpului, ci templele şi

construcțiile oficiale ; ele sunt, deci, opere ale cărui proprietar este colectivitatea însăşi. Chiar în pompa Romei decadente, nu vilele şi palatele câtorva cetățeni au deținut primul loc : acestea au fost templele, arenele, circurile, apeductele, bazilicile etc., de stat, ce aparțineau deci întregului popor.

Chiar şi Evul Mediu german menține acelaşi principiu călăuzitor, deşi concepțiile artistice au fost complet diferite. Ceea ce îşi găsea expresie, în antichitate, în Acropole şi în Pantheon, se ascundea acum în formele domului gotic. Ca nişte uriaşi, aceste construcții monumentale stăteau închinate peste furnicarul strivit al oraşului medieval, cu construcțiile lui compartimentate din lemn şi acoperite cu țiglă : ele sunt încă şi astăzi definitorii, deşi în jurul lor se cațără din ce în mai sus cazărmile cu apartamente ; ele dau fiecărei localități caracteristica ce face parte din chipul ei: catedralele, primăriile, halele piețelor de grâne şi turnurile de pază sunt semne aparente ale unei concepții ce, în fond, nu făceau decât să răspundă celor antice.

Cât de lamentabilă a devenit proporția între construcțiile de stat şi cele particulare. Dacă soarta Romei ar bate la porțile Berlinului, posteritatea ar putea admira într-o zi, ca opera cea mai reprezentativă a vremii noastre, magazinele câtorva evrei şi hotelurile câtorva societăți, ce experimentau civilizația în zilele noastre. Comparați izbitoarea disproporție care face ravagii între clădirile Reich-ului şi cele ale finanței şi comerțului.

Deja creditul alocat pentru construcțiile statului este mereu realmente ridicol şi insuficient, astfel că nu se construiesc edificii pentru eternitate, ci pentru o nevoie de moment. Nici o idee mai elevată nu prevalează în această împrejurare. Castelul din Berlin era. în momentul construirii lui, de altă importanță, ce nu o are astăzi decât noua bibliotecă, în vreme ce o singură navă de luptă însemna în jur de 60 de milioane, abia s-a acordat jumătate pentru întâiul şi cel mai frumos monument al Reich-ului, care trebuie să dureze o veşnicie ! Da, când a trebuit decisă decorația interioară, camera

superioară a fost pusă în fața folosirii pietrei şi s-a opus ca pereții să fie acoperiți de stuc: totuşi, de această dată parlamentarii au acționat bine; capetele de gips nu-şi găsesc locul pe nişte ziduri de

piatră.

Aşadar, oraşelor noastre din prezent le lipseşte caracteristica dominantă a colectivităţilor populare şi nu trebuie să ne mirăm dacă o comunitate; nu vede, în propriile oraşe, ceva care să o simbolizeze.

Trebuie să ajungem la o veritabilă dezolare care semnalizează totala indiferenţă a locuitorilor marilor oraşe faţă de oraşele lor.

Şi acest lucru este un indiciu al decadenţei civilizaţiei noastre şi al prăbuşirii generale. Epoca noastră se înăbuşă prin meschinăria scopurilor ei sau, mai exact, prin aservirea faţă de bani; de aceea nu • trebuie să ne rnai mirăm dacă, sub stăpânirea unej asemenea zeităţi, dispare sensul eroismului. Prezentul nu face decât să recolteze ceea ce trecutul apropiat tocmai a semănat.

* * *

în ultimă analiză, toate fenomenele descompuse nu sunt decât consecinţe ale lipsei unei concepţii precise de ansamblu, admisă în mod egal de toţi şi de incertitudinea generală ce rezultă de aici, incertitudine în judecăţile aduse şi poziţiilor luate faţă de fiecare din marile probleme ale epocii. De aceea, totul este mediocru şi nesigur, începând cu educaţia; toţi se tem de răspundere şi sfârşesc prin a tolera în mod laş chiar greşeli recunoscute. Visele umanitare sunt la modă şi cedând uşor aberaţiilor, cruţându-i pe indivizi, este sacrificat viitorul mai multor milioane de fiinţe umane.

Examinarea situaţiei religioase dinainte de război arată cât de extinsă este această fărâmiţare generală.

Şi aici, de multă vreme şi în mare parte, naţiunea îşi pierduse convingerea, unică, eficientă, asupra concepţiilor despre univers, în acest subiect, adepţii oficiali ai diferitelor biserici jucau un rol mai mic decât cei indiferenţi.

în timp ce în Asia şi în Africa cele două confesiuni menţin misionari pentru a atrage adepţi noi la învăţătura lor — activitate care, în fata progresului credinţei mahomedane, nu poate înregistra decât succese ioarte modeste — în Europa se pierd chiar milioane şi milioane de adepţi, şi chiar în interiorul ţării, care rămâr, străini de viaţa religioasă şi merg pe un drum lăturalnic.

Trebuie remarcată violenţa cu care continuă lupta contra bazelor dogmatice ale tuturor religiilor, în care totuşi, în lumea oamenilor, nu se poate concepe supravieţuirea efectivă a unui scop religios. Masele largi populare nu sunt alcătuite din filosofii ; or,

pentru mase, credința este adesea singura bază pentru o concepție

morală despre lume. Diversele mijloace de înlocuire a ei nu s-au dovedit atât de mulțumitoare în ce privește rezultatele, pentru că se prevedea în ele înlocuitorii confesiunilor religioase curente. Dar dacă învățăturile religioase se îndreaptă eficace către păturile cele mai largi, atunci autoritatea incontestabilă de conținut a credinței trebuie să fie fundamentul oricărei acțiuni eficace.

Pentru religii, dogmele sunt omoloage cu legile constituționale în stat: fără ele, pe lângă câteva sute de mii de oameni superiori care ar putea trăi înțelept şi inteligent, alte milioane nu ar putea s-o facă.

Numai prin dogme ideea pur spirituală, şovăielnică şi extensibilă la nesfârşit este limpede precizată şi transmisă într-o formă fără de care nu s-ar putea transforma în credință. Dacă nu, ideea nu ar putea niciodată să se dezvolte într-o concepție metafizică; într-un cuvânt, într-o concepție filosofică.

Lupta contra dogmelor seamănă mult, în aceste condiții, cu lupta împotriva bazelor legale generale ale statului; şi la fel cum această luptă s-ar sfârşi printr-un nihilism religios lipsit de semnificație.

Pentru politician, aprecierea valorii unei religii trebuie determinată mai puțin de unele deficiențe ce pot surveni, decât de binefacerile în compensație rnult mai faste. Chiar dacă nu găsim însă o astfel de compensație, am fi nebuni sau criminali ca să distrugem ceea ce există.

Desigur, nici cea mai mică responsabilitate pentru situația religioasă puțin îmbucurătoare nu trebuie atribuită celor care au îngreunat prea mult ideile religioase cu accesorii pur temporale, producând astfel un conflict complet inutil cu ş?iința numită exactă.

Aici, după o scurtă luptă, trebuie s-o spunem, victoria va fi aproape totdeauna repurtată de ştiință, în vreme ce religia va suferi grele prejudicii în ochii tuturor celor care nu ajung să se ridice deasupra unei ştiințe pur şi simplu superficiale.

Dar cele mai grave sunî daunele pricinuite de proasta folosire a convingerilor religioase în scopuri politice. Nu se poate să ne ridicăm destul de sever contra mizerabililor conducători care vor să vadă, in religie, un mijloc susceptibil de a le servi interesele politice şi afacerile. Şi toți aceşti mincinoşi neruşinați îşi urlă profesia

de
credință prin lume cu o voce de sten lor, ca să-i audă toți ceilalți bieți oameni, nu ca să moară, ci ca să poată trăi mai bine. Pentru un simplu sprijin politic de valoare corespunzătoare, şi-ar vinde întreaga credință. Pentru zece mandate de parlamentar, s-ar alia cu marxiştii, duşmanii de moarte ai oricărei religii, iar pentru un fotoliu ministerial ar merge până la o logodnă cu diavolul, cu condiția ca acesta să nu păstreze nici o urmă de decență.

Dacă, în Germania dinainte de război, viața religioasă avea un dezagrabil gust amar, acesta Jinea de reaua folosire a creştinismului de partidul ce se intitula creştin, şi de neruşinarea cu care s-a sforțat să identifice credința catolică cu un partid politic.

Această substituire a fost fatală ; ea a furnizat chiar unui şir de nonvalori mandate parlamentare, făcând însă rău bisericii.

Consecințele acestei situații au apăsat pe umerii întregii națiuni, căci relaxarea survenită în viața religioasă s-a produs chiar într-o vreme când, de altfel, totul începea să se moleşească şi să se clatine şi când, în atare condiții, bazele tradiției şi ale moralei amenințau să se prăbuşească.

Dar toate aceste leziuni şi zguduiri ale organismului social ar fi putut rămâne inofensive atâta vreme cât n-ar fi intervenit nici un eveniment grav ; ele au devenit însă nefaste de îndată ce fapte noi şi importante au conferit o însemnătate decisivă problemei legate de soliditatea internă a națiunii.

La fel, în domeniul politic, nişte ochi atenți puteau descoperi anumite rele ce puteau şi trebuiau să fie luate în seamă ca simptome ale unei prăbuşiri apropiate a imperiului, dacă nu se întreprindea, în scurt timp, îmbunătățirea sau schimbarea situației. Absența de scopuri în politica externă şi internă germană era vizibilă pentru oricine nu voia să închidă ochii. Politica economică de compromis părea foarte bine să răspundă concepției lui Bismarck curn că politica este o „artă a posibilului". Dar, între Bismarck şi cancelarii care i-au urmat exista o mică diferență care lui îi îngăduia să aplice formula chiar la esența politicii lui, în vreme ce, in gura altora, ea putea lua o cu totul altă semnificație.

Prin această sintagmă, Bismarck voia electiv să spună numai

că, pentru a atinge un scop politic definit, trebuie folosite țoale posibilitățile sau cel puțin să apelezi la ele. Din contră, succesorii nu au văzut în ea decât proclamarea solemnă a dreptului de a se dezlega de nevoia de a avea idei politice şi chiar scopuri politice.

într-adevăr, nu mai existau atunci scopun politice : acestea lipseau ca bază indispensabilă a unei concepții precise asupra lumii şi ca viziune clară asupra legilor de evoluție a politicii interne.

Văzând în negru acest subiect, mulți oameni condamnă lipsa de planificare a unor idei directoare în politica imperiului ; ei recunoşteau ca atare că ea era slabă şi găunoasă : însă ei nu jucau în politică decât un rol secundar. Personalitățile oficiale din guvern nu se sinchiseau de judecățile unui Houslon-Stewart Chamberlain, față de care rămâneau tot atât de indiferenți ca şi astăzi. Aceşti oameni

sunt prea stupizi pentru a gândi singuri, prea instruiți pentru a afla de la alții ceea ce au nevoie. Adevărul acesta este veşnic: sprijinindu-se pe el, Oxenstiern exclama : „Lumea este guvernată de fracțiune de înțelepciune" ; dar această fracțiune, să zicem că nu încorporează decât un atom. De când Germania este o republică, lucrul acesta nu mai este adevărat, pentru că legile pentru protejarea republicii au interzis exprimarea unei astfel de opinii. Pentru Oxenstiern a fost însă o fericire că a trăit în alte vremuri şi nu în republica noastră rezonabilă de azi.

Deja, înainte de război, mulți oameni recunoşteau ca locul cu cea mai scăzută rezistență instituția ce trebuia să încarneze forța imperiului : Parlamentul, Reichstag-ul. Laşitatea şi teama de răspun-dere se asociau aici într-o manieră ideală.

Este una din acele idei găunoase ce se face auzită astăzi destul de des în Germania cum că parlamentarismul a lipsit după revoluție. Astfel nu se lasă decât foarte uşor impresia că, într-o anumită măsură, lucrurile au fost diferite înainte de revoluție. In realitate, acest organism nu putea acționa, decât destructiv şi se comporta ca atare îatr-o vreme -:ând cei mai mulți oameni purtau ochelari de cal, ncvâzând nimic sau ies rând să vadă ceva. Desigur, descurajarea Germaniei nu se datorea -ă kcât în unică parte acestui organism ; dar că dezastrul nu s-a petrecut nai devreme, acest iapt nu poate fi considera! ca un merit al

Reichstac-
•ilui, ci trebuie atribuit rezistenței opuse în timp de pace groparului lauunii şi imperiului german.

Din numărul imens ue rele distrugâtoaie. ce se datoiea/ă direct sau indirect acestei instituții, vreau sa evidențiez una singură : cumplita insuficiență şi slăbiciune a politicii interne şi externe a imperiului, imputabila i : primul rând activității Reichstag-ulu-, a devenit una din cauzele principale ale prăbuşirii imperiului

Insuficient era tot ce suferea, în orice mod, şi în orice direcție hme\oim sa ne uilăm, influența Parlamentului.

insuficientă şi slabă era politica alianțelor externe ale im-
periului ; tot dorind să menținem pacea, am fost obligați ineluctabil să orientăm guvernul în direcția războiului,

Nesatisfăcătoare politică față de Polonia. Se scormonea problema fără a fi vreodată serios atacată. Rezultatul nu a însemnat

<Notă>

1. Cancelar suedez, care a luat frîiele guvernării la moartea lui Gustav-Adolph (1653-1664).

</notă>

nici o victorie a germanismului, nici o reconciliere cu Polonia, ci a adus o stare ostilă față de Rusia.

Nesatisfăcătoare a fost soluționarea problemei legate de Alsacia şi Lorena. în loc să strivim, o dată pentru totdeauna, cu o mână forte, hidra france/ă, şi să acordăm Alsaciei drepturi egale cu celelalte landuri ale Reich-ului, nu am făcut nici una, nici alta. Iar acest lucru, era, de altminteri total imposibil, căci în cele mai mari partide se aflau cei mai mari trădători de patrie, în frunte, de exemplu, cu dl. Welterle !

Dar toate acestea ar fi fost suportabile încă dacă această coerență generalizată n-ar fi avut drept victimă puterea a cărei existență condiționa, în ultimă analiză, conservarea imperiului: armata.

Greşeala comisă, din acest punct de vedere, de ceea ce numim Reichs(ag-u! german, ajunge, ea singură, pentru a-i arunca în spate pentru totdeauna povara manipulării națiunii germane.

Din cele mai jalnice motive, aceste zdrențe de partide parlamen-
tare au furat, au smuls din mâinile națiunii arma cu care se apăra, unica protecție a independenței şi libertății poporului nostru. Dacă s-ar deschide astăzi mormintele din câmpiile Flandrei, din ele ar ieşi, drepți, acuzatorii însângerați: sute de mii de tineri germani, care, prin lipsa de conştiință a acestor criminali membri ai Parlamentului, au fost

împinşi, instruiți prost sau numai pe jumătate, în brațele morții.

Pe ei şi pe atâtea mii de mutilați .şi de morți, patria i-a pierdut pentru a permite câtorva sute de escroci să-şi urmărească manevrele şi pretențiile politice sau să-şi insinue/e în mod sperjur teoriile lor doctrinare.

în timp ce, prin presa marxistă şi democrată, iudaismul urla prin toată lumea minciuna despre „militarismul" german, încercând astfel, prin orice mijloace, să înăbuşe Germania, partidele marxiste şi democratice refuzau orice instrucție completă pentru forțele populare germane.

Mai mult, crima nemaiauzită astfel comisă trebuia să apară numaidecât limpede pentru toți cei care se gândeau pur şi simplu că, în eventualitatea unui război, ar lua desigur armele în mâini şi că, drept urmare, josnicia acestor „buni" membri ai „reprezentativei populare" (cum o numim), ar arunca în fața duşmanilor milioane de germani instruiți prost sau pe jumătate.

Să facem însă abstracție totală de urmările ce au decurs din lipsa de conştiință, brutală şi grosieră, a acestor susținători din Parlament ai ideii: lipsa de soldați instruiți, la începutul războiului, a contribuit lesne la înfrângerile din primele operațiuni; acest lucru a fost, de asemenea, confirmat ulterior într-o măsură înspăimântătoare

în cursul războiului mondial.

înfrângerea suferită în lupta pentru libertatea şi independența națiunii germane este rezultatul jumătăților de măsură şi al slăbiciunilor din timp de pace în unirea tuturor forțelor populare în lupta pentru apărarea patriei.

Dacă pe uscat fuseseră instruiți prea puțini recruți, la iei, o insuficiență similară de preocupări în problematica marinei au avut drept efect slăbirea, mai mult ori mai puțin, a capacității acestei arme de apărare.

Din păcate, însă, înaltul comandament al marinei a suferit şi el de contaminarea cu spiritul mediocrității.

Tendința de a lansa în construcție nave mereu mai mici decât bastimentele engleze, ce erau în construcție în acelaşi timp, era mai puțin prudentă şi mai puțin inspirată.

O flotă ce nu poate, de la început, să fie adusă în ce priveşte

exclusiv numărul de componente la un număr egal cu cel al eventualului adversar, trebuie să încerce o compensare a inferiorităţii numerice prin superioritatea puterii de luptă a fiecărei nave.

Este vorba de o superioritate a puterii de luptă şi nu de o superioritate legendară a „calităţii".

în realitate, tehnica modernă a făcut atâtea progrese şi s-a ajuns, în toate statele civilizate, la o similitudine în această privinţă şi trebuie să considerăm imposibilă înzestrarea navelor cu o putere de valoare combativă sensibil mai ridicată decât a navelor de acelaşi tonaj ce aparţin altui stat. Chiar şi mai puţin trebuie să ne gândim la o superioritate a vapoarelor cu deplasament inferior în raport cu vapoarele cu deplasament superior.

De fapt, cel mai mic tonaj al vaselor germane nu se poate obţine decât în detrimentul vitezei şi al dotării cu armament. Formulele prin care se căuta o justificare a acestui fapt arătau, de altfel, deja din perioada de pace, o gravă lipsă de logică la autorităţile competente în materie.

Se insista mai ales pe faptul că artileria germană era net superioară artileriei britanice, că tunul german de 28 de cm. nu era cu nimic inferior din punct de vedere al forţei de foc tunului englez de 30,5 cm.

Tocmai din această cauză ar fi fost de datoria noastră să trecem atunci şi noi la tunul de 30,5 cm, deoarece ţelul nu putea fi decât atingerea unei forţe combative nu egală, ci superioară.

în caz contrar, dotarea armatei cu mortierul de 42 de cm. ar fi fost superfluă, pentru că mortierul german de 21 de cm era deja cu mult superior în sine tuturor tunurilor cu tir parabolic de care

dispunea atunci Franţa, iar vasele mari ar fi căzut la fel de bine sub lo\ itunle morticrului de 30.5 cm

Numai comandamentul armatei de uscat vedea just; cel al marinei, nu.

Dacă se renunţa la o eficacitate a artileriei, ca şi la o viteză superioară, acest lucru s-ar fi bazat pe principiul complet greşit al teoriei ..riscului"

Comandamentul marinei renunţa deja la ofensivă prin forma adoptată în construcţia navelor şi îmbrăţişa defensiva, aprioric şi obligatoriu. Din această cauză se renunţa şi la izbânda hotărâtoare ce nu se poate întemeia decât pe atac.

O navă de o viteză mai mica şi mai slab înarmată va ti bombardată şi scufundată de un adversar mai rapid şi mai puternic şi aceasta la o bătaie a artileriei favorabilă ultimului. Un număr toarte mare de crucişătoare germane a trebuit, şi cât de amar. să sufere această soartă. Războiul a arătat falsitatea nemăsurată a punctelor de vedere ale comandamentului marinei in perioada de pace. obligându-1. ori de câte ori se putea, la schimbarea arma- mentului vechilor nave şi la înarmarea mai serioasă a celor noi.

Dacă. în bătălia navală din strâmtoarea Skager - Rack. vapoarele germane ar fi avut acelaşi deplasament, acelaşi armament м aceeaşi viteză ca şi navele engleze, flota britanică s-ar fi scufundat in mormântul umed sub ploaia de obuze germane de 3X cm. mai precise şi mai eficace.

Japonia de odinioară a urmat altă politică navală. Acolo iumea era interesată, din principiu, să confere fiecărui vas non o puteie de luptă supcnoaiă eventualului adversar. Dar acestei măsuri îi corespundea atunci posibilitatea consecutivă de a pune în opera o flotă ofensiva.

in timp ce comandamentul armatei de uscat nu u mia. un plan de idei atât de fals în fond. marina, ce era. vai ! mai bine repre- zentată clin punct de vodere ..parlamentar", suferea deja de o întorsătură de spirit, ca si a Parlamentului.

Ha era organizată după principii înguste, apoi în practică după acelaşi concepţii.

Gloria nemuritoare pe care armata a ştiut să şi-o câştige o datorează muncii competente, iii stil german, a generalilor ei. capa- cităţii si eroismului incomparabil al tuturor ofiţerilor şi soldaţilor Dacă şi comandamentul superior al •marinei dinainte de război ar fi avut un geniu pe măsură, victimele nu ar fi căzut în zadar.

În acest fel. abilitatea parlamentară asimilată de guvern a fost

247 Lupta armatei de uscat contra celor două măsuri în timp de pace, dăunătoare marinei, din cauză că, din păcate, părerile parlamentarilor începeau să joace un rol preponderent în problema construcţiei de nave, în loc să cedeze în faţa punctelor de vedere militare. Mediocritatea, slăbiciunea, insuficienta fundamen-

tare logică a gândirii — caracteristice instituției parlamentare — au anihilat personalitatea comandamentului flotei.

Armata de uscat, aşa cum am spus, nu s-a lăsat antrenată într-un curent de idei funciarmeme greşit, în special Ludendorff, pe atunci colonel în marele stat major general, ducea o luptă disperată împotriva jumătăților de măsură şi a slăbiciunii cu care Reichstag-ul trata chestiunile vitale ale națiunii şi le nega cea mai mare pane din timp. Dacă lupta pe care o ducea atunci acest ofițer a fost fără succes, greşeala revine pe jumătate Parlamentului, pe jumătate atitudinii jalnice şi slăbiciunii cancelarului Bethmann-Holweg.

Aceasta nu împiedică, totuşi cel puțin ax.i, pe cei responsabili să vrea să impute tocmai această greşeală celui care s-a ridicai contra neglijenței față de interesele naționale.

Aceşti conducători înnăscuți nu sunt nicidecum o minciună.

Oricine se gândeşte la toate sacrificiile impuse de uşurința vinovată a acestor ultra-iresponsabili ai nației, oricine îşi aduce aminte morții şi mutilații sacrificați inutil, ea şi ofensa şi ruşinea imensă pe care le suferim, mi/eria infinită în care am intrai şi cine ştie că toate acestea nu au avut ioc decât pentru a deschide calea către portofolii ministeriale câtorva arivişti şi vânători de situație. acesta, desigur, înțelege că nu putem numi aceste creaturi decât pramatii, canalii şi pungaşi, într-un cuvânt criminali, dacă sensul şi ținta acestor cuvinte din limbajul u/ual nu ar fi de neînțeles.

Toate aceste greşeli ale fostei Germanii nu au fost demon-strate, cu ciudată claritate, decât în momentul când. chiar din cau/a lor, politica internă națională a fost compromisă.

Da, în astfel de împrejurări, adevărurile dezagrabiie au fost întocmai strigate din toate puterile pentru masele largi populare, în vreme ce, altfel, multe fapte erau trecute sub tăcere, fiind mai degrabă ruşinoase şi parțial negate pur şi simplu.

Ar fi fost cazul ca o cercetare francă şi deschisă a unei probleme să lî adus, poate, o ameliorare. Personalitățile conducătoare din guvern nu înțelegeau însă, ca să spun aşa, nimic din valoarea şi din esența însăşi a propagandei.

Cine va fi capabil, printr-o întrebuințare abilă şi continuă a propagandei, să reprezinte poporului raiul ca un infern şi invers,

infernul ca un rai ? Numai evreul va şti s-o facă şi să procedeze în

consecinţă; germanul, sau mai mult, guvernul, nu aveau nici cea mai mică idee despre aşa ceva.

A trebuit însă să plătim foarte scump în timpul războiului.

Dar vizavi de toate aceste rele nenumărate, pe care tocmai le-am semnalai că maculau, înainte de război, viaţa naţiunii germane, aveau, din contră, avantaje numeroase.

Făcând un examen imparţial, trebuie chiar să recunoaştem că celelalte ţări şi popoare împărtăşeau ca şi noi cea mai mare parte din infirmităţi, depăşindu-ne chiar destul de mult în acest sens, în timp ce erau lipsite de multe din avantajele noastre reale.

Se poate menţiona ca una din principalele superiorităţi faptul că poporul german, aproape ca nici un alt popor european, a încercat mereu să păstreze un maximum de caracter naţional în sistemul economic şi, în ciuda unor simptome rele şi supărătoare, s-a supus mai puţin decât alţii controlului capitalului internaţional.

In orice caz, era un privilegiu primejdios, care, mai târziu, a fost una din principalele cauze ce au determinat primul război mondial.

Desigur, monarhia era străină de multe şi, înainte de toate, de masele largi. Aceasta vine şi din faptul că monarhii nu erau totdeauna înconjuraţi de minţile cele mai... să zicem : cele mai lucide si mai ales de sufletele cele mai drepte. Din nenorocire, ei îi iubeau prea mult pe linguşitori, mai mult chiar decât pe firile cinstite şi de la linguşitori primeau chiar sfaturi.

iar acest lucru era un mare păcat într-o perioadă când lumea suferise o mare schimbare, din multe puncte de vedere, schimbare deja petrecută demult, care, bineînţeles că nu se oprea în faţa instanţei numeroaselor şi vechilor tradiţii de la curte.

Aşa, pe la sfârşitul secolului trecut, omul mediu nu mai simţea nici un fel de admiraţie pentru prinţesa care trecea călare, în uniformă, prin faţa gărzii aliniate. Nu ne puteam face o idee justă de efectul pe care-1 avea în ochii poporului un protocol învechit dacă nu s-ar fi recurs mereu la nişte practici nelalocul lor. La fel, umanitarismul, nu întotdeauna foarte sincer, al înaltei societăţi acţiona frecvent mai mult negativ decât pozitiv. Când, de exemplu, prinţesa X... catadicsea să guste... cu rezultatul cunoscut, din felurile de mâncare ale unei bucătării populare, acest lucru putea să pară altădată foarte frumos... dar, la începutul secolului, efectul obţinut a fost absolut contrar.

Căci, se poate admite, desigur, că Alteţa Sa nu se

îndoia, într-adevăr, că, în ziua când s-ar fi dedat la această experienţă, hrana ar fi fost un pic diferită de ceea ce era de obicei ; numai că acest

lucru era întrutotul suficient şi fiecare o ştia.

Astfel, cele mai bune intenţii deveneau ridicole, atunci când ele nu erau de-a dreptul iritante.

Descrierile frugalităţii întotdeauna legendare a monarhului, obiceiul lui de a se scula foarte devreme, munca efectivă până la o oră înaintată din noapte, apoi primejdia continuă pentru el a subalimentării, stârneau totuşi vorbe de-a dreptul scabroase. Nu era nevoie să ştim ce şi cât asimilase monarhul, i se acorda un prânz „suficient" şi nu i se refuza somnul necesar ; lumea era mulţumită dacă, în calitate de om şi de caracter, el făcea cinste neamului şi ţării sale, şi dacă îşi îndeplinea datoriile de suveran.

Dar toate acestea nu erau decât nişte fleacuri. Ceea ce era mar rău era convingerea ce se răspândea tot mai mult în fracţiuni, din nefericire mai însemnate ale naţiunii, că, fiind guvernată de sus în jos, nimeni nu mai trebuia să se ocupe de nimic atâta timp cât guvernul era bun sau, cel puţin, animat de bune intenţii, treaba încă mergea. Dar era o nenorocire dacă vechiul guvern bine intenţionat lăsa locul altuia mai puţin „cumsecade". Docilitatea, lipsa de voinjă, credulitatea infantilă erau atunci cele mai nenorocite rele ce se puteau închipui.

Dar în faţa acestor slăbiciuni şi a altora se ridicau forţe incontestabile.

Printre aceste forţe să pomenim mai întâi stabilitatea oricărei direcţii în stat, stabilitate izvorâtă din structurile monarhice, apoi îndepărtată de toate posturile din stat, în afară de încâlceala speculaţiilor unor politicieni hrăpăreţi.

Mai mult, onorabilitatea instituţiei in sine, ca şi autoritatea ce venea de aici; la fel, superioritatea corpului funcţionăresc, şi, în special, a armatei, peste orice nivel al obligaţiilor de partid.

Să adăugăm la asta încarnarea, în persoana monarhului, a avantajului conducerii supreme în stat; de aici faptul că monarhul era simbolul unei responsabilităţi, că monarhul era îndatorat mai mult decât masele, formate de o majoritate parlamentară aleatorie.
Incompatibilitatea legendară a administraţiei germane se

datora, în primul rând, acestei situații, în sfârșit, pentru poporul german, valoarea culturală a monarhiei era foarte mare și putea compensa perfect și alte avantaje.

Reședințele suveranilor germani erau totdeauna și sanctuare ale spiritului artistic, care, în vremurile noastre a devenit prea materialist, amenințând fără să dispară. Ceea au făcut prinții germani pentru artă și știință, mai exact în secolul al XVIII-lea, avea

valoare de simbol. Epoca contemporană nu poate oferi, în nici un caz, ceva pe măsură.

Ca factor de putere, în vremea aceea când începe descompunerea lentă și progresivă a organismului nostru social, trebuie să menționăm totuși armata.

Era școala cea mai tare a națiunii germane și nu fără motiv contra acestei perpetuării a națiunii și a libertății sale era îndreptată ura tuturor dușmanilor. Nici un moment mai strălucitor nu poate fi închinat acestei instituții, numai și numai ei, decât afirmarea adevărului că armata a fost calomniată, hulită, respinsă, dar și temută de toți oamenii inferiori. Faptul că, la Versailles, furia tâlharilor internaționali ai popoarelor se îndrepta, în primul rând, înspre vechea armată germană, o desemnează cu siguranță pe aceasta ca refugiul libertății poporului nostru, opusă puterii banului.

Fără această putere care veghează asupra noastră, tratatul de la Versailles, în spiritul său, s-ar fi împlinit mai de mult în ceea ce ne privește. Ceea ce poporul german datorează armatei se poate rezuma într-un singur cuvânt: totul.

Armata ne inocula sensul responsabilității fără rezervă, într-o vreme când această virtute devenise deja foarte rară și când reducerea ei era din zi în zi tot mai la ordinea zilei și mai ales din partea Parlamentului, modelul lipsei totale de responsabilitate; armata a creat curajul personal, într-o epocă în care lașitatea amenința să devină o boală contagioasă și în care spiritul de sacrificiu pentru binele comun începea deja să fie privit ca o prostie, în care părea inteligent numai cel care știa mai bine să se cruțe și să-și ducă la prosperitate propriul „eu".

Armata era școala unde se mai învață că nici un german nu trebuie să caute salvarea națiunii în frazele mincinoase,

îndemnând la o fraternitate internațională între negri, germani, chinezi, francezi, englezi, etc., d în forța şi spiritul de decizie al poporului însuşi.

Armata constituia puterea de decizie, în timp ce, în viața curentă, lipsa de decizie şi îndoiala începeau deja să determine acțiunile oamenilor, într-o epocă în care cei răi dădeau tonul, era o lovitură de maestru să faci să aibă valoare principiul că un ordin este totdeauna mai bun decât alt ordin.

în acest unic principiu se afla o dovadă de sănătate intactă şi robustă cum nu mai er<* nici urmă în viața obişnuită, dacă armata şi educația pe care o dădea, n-ar fi avuî mereu şi in continuu grijă de a reînoi forțele fundamentale.

Este de ajuns să vedem lipsa groaznică de decizie a guvernului

actual al Reich-ului, care nu-şi poate aduna forțele pentru nici un act, ci numai dacă este vorba de a semna prin constrângere un nou Diktat de spoliere; în acest caz, el îşi declină orice răspundere şi semnează, cu promtitudinea unui stenograf de la cameră, tot ce este considerat potrivit ca să i se va re sub nas. în acest caz, îi este uşor să ia o decizie: ea îi este dictată.

Armata ne educase în spiritul idealismului şi devotamentului pentru patrie şi mărirea ei, în timp ce, în viața de toate zilele, se răspândea lăcomia şi materialismul. Ea forma un popor unit împotriva separării în clase şi nu prezenta decât un singur punct slab: era o instituție formată din angajați pe timp de un an. Păcat, pentru că, din această cauză, principiul egalității absolute era violat şi omul mai instruit se plasa din nou în afara cadrului unde se afla restul anturajului, în timp ce era preferabilă situația contrară.

în fața ignoranței generale atât de adânci şi a dezbinării tot mai accentuate în relațiile cu oamenii de la noi, armata ar fi putut acționa într-un mod foarte favorabil dacă, în rândurile sale, cel puțin, ea evitase orice separare de cei pe care-i catalogăm ca „inteligenți". A nu acționa astfel era^o greşală, dar care instituție, în care parte a lumii era infailibilă ? în orice caz, în armată, binele a prevalat astfel asupra răului încât puținele infirmități de care a fost atinsă sunt cu mult inferioare a ceea ce în medie înseamnă

imperfecţiunile omeneşti.

Dar cel mai mare merit ce trebuie atribuit armatei vechiului imperiu, într-o vreme când totuşi se supuneau majorităţii, împotriva principiului evreiesc a adorării oarbe a numărului, este menţinerea principiului eredităţi în personalitate. Ea forma efectiv ceea ce epoca contemporană avea cea mai mare nevoie: oamenii, în mlaştina unei moleşeli şi a unei efeminări care se propagă peste tot, răsărea în fiecare an, ieşind din rândurile armatei, 350.000 de tineri, debordând de forţă, care, în cei doi ani de instrucţie, îşi pierduseră moliciunea tinereţii şi îşi clădiseră trupuri dure de oţel. Tânărul care, în acest timp, fusese obiedent putea acum, dar numai acum, să înveţe să comande, în pasul lui, se recunoştea deja soldatul instruit.

Aceasta era marea şcoală a naţiunii germane şi nu degeaba se îndrepta împotriva ei ura furibundă a celor care, din gelozie ş: lăcomie, întrebuinţau şi doreau slăbirea imperiului şi neprotejarea cetăţenilor.

Ceea ce mulţi germani nu voiau să recunoască, din orbire şi din reavoinţă, era recunoscut de străinătate; armata germană era arma cea mai puternică în slujba libertăţii naţiunii germane şi a

hranei copiilor ei[1].

Formei statale însăşi şi armatei li se alătura un al treilea element: corpul fără seamăn al funcţionarilor din fostul imperiu.

Germania era ţara cea mai bine organizată şi cea mai bine administrată din lume. Se putea uşor vorbi de rău rutina birocratică a funcţionarului german; în celelalte state lucrurile nu mergeau mai bine, poate din contră.

Ceea ce nu aveau însă celelalte state era admirabila soliditate a acestui organism şi mentalitatea de oameni amabili şi incoruptibili ce îl compuneau. Mai mult face un pic de rutină — dublată de loialitate şi de fidelitate—decât o lipsă de principii şi nu modernism lipsit de caracter şi, aşa cum se întâlneşte adesea azi, ignorant şi neputincios.

Dacă ne complăcem acum să pretindem că administraţia germana antebelică, un pic birocratică poate, fusese incapabilă, negustoreşte, e de ajuns să spunem următoarele:

Care ţară din lune avea o exploatare mai bine condusă şi mai

negustoreşte organizată decât Germania în domeniul căilor ferate ?
Numai revoluţiei i-a fost dat să distrugă acest organism model, până ce a părut matur ca să fie smuls din mâinile naţiunii şi socializat în spiritul întemeietorilor republicii, adică să servească speculaţiile capitalului internaţional ca împuternicit al revoluţiei germane.

Ceea ce distingea insă, în special corpul funcţionarilor şi aparatul administrativ, era independenţa faţă de diferite guverne, a căror mentalitate politică nu putea exercita nici o influenţă aupra situaţiei funqionaruîui german.

Dar, de la revoluţie aceste lucruri se schimbaseră complet, în locul facultăţilor şi a capacităţii intervenea poziţia în cutare partid politic şi un caracter original şi independent îl împiedica mai degrabă decât îl favoriza pe funcţionar.

Ca forme ale statului, armata şi funcţionarii erau bazele pe care se aflau aşezate forţa şi vigoarea măreaţă a fostului imperiu.
Acestea erau, în primul rând, explicaţiile unei calităţi care lipseşte total statului de azi : autoritatea de stat. Aceasta nu se sprijină pe trăncănelile din Parlament sau din Landtag-uri, nici pe legile de protejare ale statului, nici pe judecata din tribunalele menite să

<Notă>

1. Am văzut anterior că pentru siguranţa naţiunii trebuia extins teritoriul. De unde armata de cucerire.

</notă>

îngrozească pe cei care neagă cu neruşinare această autoritate; ea se bazează pe încrederea generală ce trebuie şi poate fi acordată celor care conduc şi guvernează o comunitate. Această încredere insă nu este decât rezultatul unei convingeri intime şi neclintite că guvernul şi administraţia ţării sunt dezinteresate şi cinstite; ea provine, în fine, din acordul total asupra sensului legii şi al principiilor morale respectate de toţi.

în timp, sistemele de guvernare nu se sprijină pe constrângere şi violenţă, ci pe încrederea în meritele lor, pe sinceritate în reprezentarea intereselor poporului şi pe ajutorul dat dezvoltării acestora.

în ce măsură anumite rele din perioada dinainte de război au

putut amenința cu fărâmițarea şi cu subminarea forței interne a națiunii, nu avem dreptul să uităm că alte state, mai mult decât Germania, au suferit de pe urma celor mai multe din aceste rele şi că totuşi, in ceasul critic al pericolului, n-au renunțat Ut eforturi şi nu s-au năruit. Când ne gândim însă că, în fața slăbiciunilor dinainte de război, dimpotrivă, avea şi forțe susceptibile de a compensa aceste slăbiciuni, trebuie să admitem că mai era încă o cauză ultimă a prăbuşirii şi aceasta in alt domeniu.

Acesta este inir-adevăr cazul.

Ultima cauză, cea mai adâncă, a căderii fostului imperiu este proasta cunoaştere a problemelor rasiale şi a importanței lor în dezvoltarea istorică a popoarelor.

în viața popoarelor, toate evenimenteie nu sunt manifestări ale hazardului, ci urmări fireşti ale efortului de perpetuare şi de proliferare a speciei şi a rasei, chiar atunci când oamenii nu pot să înțeleagă rațiunea adâncă a activității lor.

Capitolul XI

<titlu>Poporul şi rasa

Unele adevăruri aleargă astfel pe stră/i încât, tocmai de aceea, omul de rând nu le vede, sau cel puțin nu le recunoaşte. El trece cel mai frecvent prin fața lor fără să le vadă, astfel încât rămâne orb în fața adevărurilor orbitoare si este extrem de surprins când cineva descoperă pe neaşteptate ceea ce ar trebui să ştie toți. Peste tot în jur există sute de mii de probleme la fel de simplu de rezolvat ca şi oul lui Gilumb, însă tocmai oamenii de genul lui Columb se întâlnesc rareori.

Astfel, toți oamenii, fără excepție, se plimbă prin grădina vieții şi îşi închipuie că ştiu şi cunosc totul, dar se comportă, cu puține excepții, ca nişte orbi în fața unuia din cele mai evidente principii: acela al existenței unor caractere organice distincte ale speciilor care cuprind toate ființele vii de pe pământ.

Observarea cea mai superficială ajunge pentru a demonstra cum formele nenumărate pe care le ia violența de a trăi a națiunii se supun unei legi fundamentale şi inviolabile impuse de procesul strict limitat al reproducerii şi înmulțirii.

Nici un animal nu se împerechează decât cu un congener din aceeaşi specie: cintezoiul cu cinteza, pițigoiul eu pițigoiul, bărzoiul

cu barza, şoarecele cu şoricioaica, popândăul cu popândăul, lupul cu lupoaica etc. Numai nişte împrejurări extraordinare pot aduce derogări de la acest principiu; în primul rând. constrângerea impusă de captivitate sau chiar de vreun obstacol ce se împotriveşte împerecherii unor indivizi din aceeaşi specie. Atunci însă natura îşi pune în lucrare mijloacele pentru a lupta contra acestor devieri, iar împotrivirea ei se manifestă foarte clar, fie prin faptu! că refuză speciilor degenerate capacitatea de a se înmulţi la rându-le, sau chiar limitează foarte strict fecunditatea descendenţilor; în majoritatea cazurilor, ea le privează de rezistenţă în faţa bolilor sau în faţa atacurilor duşmanilor lor.

Acest lucru este foarte firesc.

Orice încrucişare între două fiinţe de valoare inegală are ca

produs un individ ce este media celor doi părinţi. Vreau să spun că vlăstarul se situează mai sus pe scara individuală decât părintele aparţinător unei rase inferioare, dar se află sub cel ce face parte dintr-o rasă superioară.

Prin urmare, mai târziu, el va sucomba în lupta ce o va susţine contra rasei superioare. O astfel de împerechere este în contradicţie cu voinţa naturii care tinde să amelioreze nivelul indivizilor.

Scopul nu poate fi atins prin unirea indivizilor de valori diferite, ci numai prin victoria totală şi definitivă a celor ce întruchipează valorile cele mai înalte. Rolul celui mai puternic este să domine şi nicidecum să se contopească cu cel mai slab, sacrificându-şi astfel propria măreţie. Numai cel slab din naştere poate întâmpina acesta lege crudă; el nu este însă decât un slab şi limitat; dacă legea aceasta n-ar trebui să-1 răpună, evoluţia tuturor fiinţelor organizate ar fi de neconceput.

Urmarea acestei tendinţe generale a naturii de a căuta şi de a menţine puritatea rasei este nu numai deosebirea net stabilită între rasele particulare, prin semnele lor externe, ci şi similitudinea caracterelor specifice ale fiecăruia. Vulpea este totdeauna vulpe-, gâscă gâscă, tigrul tigru etc., iar diferenţele ce se pot remarca la indivizii ce aparţin aceleiaşi rase provin doar de la cantitatea de energie, de vigoare, de inteligenţă, de dibăcie, de la capacitatea de rezistenţă cu care sunt inegal înzestraţi. Nu vom găsi însă niciodată o vulpe a cărei

disponibilitate naturală ar face-o să se comporte filantropic cu gâştele,
la fel cum nu există vreo pisică ce are o aplecare cord ială pentru şoareci.
Prin urmare, lupta care asmute o rasă împotriva celeilalte are rnai pu|in drept cauză o antipatie firească şi mai mult foamea şi
perpetuarea speciei. In cele două situaţii, natura este un martor impa-
sibil şi chiar satisfăcut. Lupta pentru hrana zilnică aduce înfrângerea
oricărei fiinţe slabe sau bolnave, sau înzestrate cu mai puţi:, curaj,
în vreme ce lupta dusă de mascul pentru a cuceri femele nu-i dă
drcpia! de a perpetua decât celui mai sănătos individ, sau, cel puţin,
îi oferă posibilitatea s-o facă. Dar lupta este totdeauna mijlocul de
a spori sănătatea şi puterea de rezistenţă a speciei şi, prin urmare,
condiţia prealabilă a progresului.

Dacă procesul ar fi altul, progresul s-ar opri şi s-ar înregistra
mai degrabă un regres, într-adevăr, precum cei mai puţin buni i-ar
birui mereu prin număr pe cei mai buni, dacă toţi indivizii ar avea
aceeaşi posibilitate de supravieţuire şi de reproducere, cei mai puţin
buni s-ar înmulţi atât de rapid încât cei mai buni ar fi, până la urmă,
împinşi pe ultimul plan. Aşadar, trebuie ca o măsură corectivă să

intervină în favoarea celor mai buni. Natura are însă o influenţă,
supunându-i pe cei slabi unor condiţii aspre de existenţă, ce le
limitează numărul; ea nu îngăduie decât supravieţuitorilor selectaţi
să se înmulţească; natura operează atunci o nouă şi viguroasă
selecţie, luând drept criteriu forţa şi sănătatea.

Dacă ea nu doreşte ca indivizii debili să se împerecheze cu cei
puternici, atunci vrea şi mai puţin ca o rasă superioară să se amestece
cu una inferioară, căci, in acest caz, sarcina pe care ea o îndeplineşte
de mii de veacuri pentru a face omenirea să progreseze ar fi zădărnicită
dintr-odatâ.

Atât cât ştiu din istorie, există nenumărate dovezi în sprijinul
acestei legi. Istoria a stabilit cu o cumplita evidenţă că, atunci când
arianul şi-a amestecat sângele cu cel al unor popoare inferioare,
rezultatul metisării a dus la ruina poporului civilizator. America de
Nord, a cărei populaţie se compune, într-o majoritate covârşitoare,
din elemente germanice, care nu s-au amestecat decât prea puţin cu
popoarele inferioare aparţinând unor rase de culoare,

prezintă altă umanitate şi cu totul altă civilizaţie decât America Centrală şi de Sud, unde imigranţii, în majoritate de origine latină, s-au amestecat uneori puternic cu autohtonii. Acest mic exemplu permite deja recunoaşterea clară a efectului produs prin amestecul de rase.

Germanul, rămânând o rasă pură şi neamcstecată, a devenit stăpânul continentului american; el va rămâne aşa atâta timp cât nu se va sacrifica el singur, admiţând o contaminare incesîuasă.

în rezumat, rezultatuforicărei încrucişări de rase este întotdeauna următorul:

a) Scăderea nivelului rasei superioare.

b) Regresul fizic şi intelectual şi, prin urmare, apariţia unui soi de epuizare ale cărei progrese sunt lente, dar inevitabile.

A determina un astfel de proces nu înseamnă alceva decât a păcătui contra Celui Veşnic, Ziditorul nostru.

Acest act priveşte însă pedeapsa meritată de cel care păcătuieşte.

încercând să se răzvrătească împotriva logicii inflexibile a naturii, omul intră în conflict cu principiile cărora el le datorează existenţa ca om. Acţionând, astfel, contra voinţei naturii, el îşi pregăteşte propria vină.

Aici intervine, este adevărat, obiecţia specific iudaică şi comică neghioabă, a pacifismului modern: „Omul trebuie să învingă tocmai natura!"

Milioane de oameni repetă, fără a se gândi, această absurditate de origine evreiască şi sfârşesc prin a-şi închipui că întruchipează un soi de victorie asupra naturii; ei nu aduc însă ca argument decât o

idee deşartă şi, pe lângă aceasta, atât de absurdă, că din ea nu se poate trage vreo concluzie despre lume.

în realitate, omul nu a învins natura în nici un sens; cel mult, el a căutat să ridice câte un.colţişor din enormul, uriaşul voal cu care ea îşi acoperă tainele şi misterele veşnice; el nu a inventat nimic, ci doar a descoperit tot ce ştie; el nu stăpâneşte natura, ci doar a ajuns, datorita cunoaşterii câtorva legi şi taine izolate ale naturii, stăpânul fiinţelor vii cărora le lipseşte aceasta cunoştinţă : făcând abstracţie de toate acestea, o idee nu poate învinge condiţiile ce stau la baza existenţei şi a viitorului, căci ideea însăşi nu depinde decât de om.

. , Fără oameni, în această lume nu vor fi idei umane; deci, ideea, ca atare, are mereu drept condiţie, prezenţa oamenilor şi, prin ur-

mare, existența legilor ce sunt condiția primordială a acestei prezențe.

Cu atât mai .mult ! Anumite idei sunt legate de existența anumitor oameni. Acest lucru este valabil mai ales pentru concep-tele ce nu-şi au rădăcinile într-un adevăr ştiințific şi concret, ci în lumea sentimentelor sau care, ca să folosim o definiție foarte fru-moasă în uz azi, reflectă o „experiență intimă". Toate ideile acestea, ce nu au de a face nimic cu logica rece luată în sine, ci reprezintă pure manifestări ale sentimentelor, ale concepțiilor morale, sunt legate de existența oamenilor a căror imaginație şi capacitate crea-toare le-a dat naştere. Acum însă conservarea raselor şi a oamenilor care le-au conceput este condiția necesară pentru permanența aces-tor idei. De exemplu, cel care doreşte sincer triumful ideii pacifiste trebuie să pună totul în mişcare pentru ca lumea să fie cucerită de germani; căci, în caz contrar, s-ar putea ca ultimul pacifist să moară odată cu ultimul german, pentru că restul lumii s-a lăsat puțin prins în cursă de această absurditate contra naturii şi rațiunii cum, din nefericire, a făcut propriul nostru popor. Ar trebui, aşadar, de voie, de nevoie, să ne decidem hotărât pentru război ca să ajungem la întronarea pacifismului. Acesta era adevăratul plan al lui Wil son, salvatorul venit din America, sau, cel puțin, aşa credeau gânditorii noştri germani, şi astfel scopul a fost atins.

De fapt, ideea pacifistă şi umanitară poate fi excelentă începând din momentul când omul superior va cuceri şi va supune lumea pe o întindere destul de mare ca să fie singurul stăpân al pământului. Ideea aceasta nu va putea avea un efect dăunător decât în măsura în care aplicarea în practică va deveni dificilă şi până la urmă, impo-sibilă. Deci, mai întâi şi întâi luptă, apoi, poate, pacifism. Dacă nu, înseamnă că omenirea a depăşit apogeul evoluției, iar rezultatul nu este dominația unei idei morale oarecare, ci barbaria şi apoi haosul.

Ceea ce tocmai am spus îi poate face să râdă pe câțiva cititori, însă planeta a străbătut deja eternul timp de milioane de ani fără să fie oameni şi ea şi-ar putea continua într-o n drumul in aceleaşi condiții, dacă oamenii uită că vor ajunge la un nivel superior de viață ascultând nu ceea ce proferează câțiva ideologi loviji de demență, ci

învățând să cunoaştem şi observând cu rigoare legile de bronz ale naturii.

Tot ce admirăm astăzi pe pământ — ştiință şi artă, tehnică şi invenții — este produsul activității creatoare a popoarelor puțin numeroase şi poate, în stadiul primitiv, al unei stinse rase. De ele depinde permanența oricărei civilizații. Dacă acestea sucombă, ceea ce constituie frumusețea acestui pământ, va cobori cu ele în mormânt.

Orice influență ar putea avea pământul, de pildă, asupra oamenilor, re/ultatele ei ar fi mereu diferite după normele care o suportă. Puțina rodnicie a terenului unde trăieşte o rasă poate fi pentru ea un stimulent puternic ce o împinge la îndeplinirea unor lucruri mari; pentru alta, ariditatea solului va fi o cau/.ă a mizeriei şi, finalmente, a subalimentajiei cu toate consecințele ei. Acestea sunt predispozițiile intime ale popoarelor care vor determina totdeauna modul in care influențele externe vor acționa asupra lor. Ceea ce-i forțează pe unii să moară de foame îi face pe alții sfi asude printr-o muncă grea.

^

Toate marile civilizații ale trecutului au decăzut pur м Mmplu pentru că rasa primitiv creatoare a murii prin otrăvirea sângelui.

Cauza profundă a unor asemenea prăbuşiri a fost mereu uitarea principiului că orice civilizație depinde de oameni, iar nu ei de ea; că, prin urmare, pentru a păstra o civilizație dată trebuie păstrat omul care a creat-o. Această conservare este însă legată de legea de bronz a necesității şi a dreptului la victorie a celui mai bun şi a celui mai puternic.

Cel ce vrea să trăiască să lupte! Cel care refuză lupta în lumea aceasta, unde legea este luptă neîncetată, nu merită să trăiască.

Acest lucru poate părea dur, dar aşa este ! Totuşi, mult mai aspră, este soarta omului care crede că poate înfrânge natura şi, în realitate, o insultă. Suferință, nefericire şi boli, iată atunci răspunsul naturii.

Omul care uită şi disprețuieşte legile rasei se privează realmente de fericirea de care este sigur c-o va atinge. El pune piedici neamului victorios al rasei superioare şi, prin asta, creației prealabile al oricărui progres uman. Copleşit de povara sensibilității

umane, el decade la nivelul unui animal incapabil să se ridice pe scara fiinţelor.

***

Ar fi un demers zadarnic să discutăm dacă ştim ce rasă sau ce rase sunt depozitarele primordiale ale civilizaţiei omeneşti şi, prin urmare, au întemeiat într-adevăr ceea ce azi numim noi omenire. E mai simplu să ne punem întrebarea în ce priveşte prezentul şi asupra acestui punct, răspunsul este simplu şi limpede. Tot ce posedăm astăzi drept civilizaţie umană, produs artistic, ştiinţific sau tehnic este aproape exclusiv fructul activităţii creatoare a arienilor. Faptul acesta permite şi reciproca unei concluzii, şi nu fără motiv, anume că ei au fost singurii fondatori ai unei omeniri superioare şi, prin urmare, ci reprezintă tipul primordial u ceea ce noi înţelegem prin „om". Arianul este Prometeul omenirii; scânteia divină a geniului a ţâşnit tot timpul din fruntea lui luminoasă; el a aprins mereu acest foc, care tn forma conştiinţei,'lumina în noapte acoperind misterele ce rămân cu obstinaţie-multe şi arată astfel omului drumul ce trebuie urcat pentru a deveni stăpânul celorlalte fiinţe trăitoare pe pământ. Dacă le-am face să dispară, o beznă adâncă s-ar lăsa peste pământ; in câteva secole civilizaţia omenească s-ar şterge, iar lumea ar deveni un deşert.

Dacă am împărţi omenirea in trei specii: cea care a creat civilizaţia, cea care a conservat patrimoniul şi cea care l-a distrus, nu va fi decât arianul printre cei care ii reprezintă pe primii. El a pus temeliile şi marea operă a tuturor creaţiilor omeneşti şi numai aspectul şi coloritul lor au depins de trăsăturile .particulare ale diverselor popoare. El a furnizat marile lespezi cioplite şi planul tuturor edificiilor progresului uman şi numai execuţia corespunde spiritului specific fiecărei rase. De exemplu, in câteva zeci de ani, întregul est asiatic va putea considera drept a sa o civilizaţie al cărui element fundamental va fi, la fel de bine, spiritul grec şi tehnica germană, aşa cum se întâmplă la noi. Numai aspectul exterior va purta, cel puţin in parte, trăsături de inspiraţie asiatică. Japonia nu adaugă doar, cum cred unii, civilizaţiei sale tehnica europeană dimpotrivă, ştiinţa ;i tehnica europeană sunt strâns kgate de ceea ce înseamnă trăsăturile particulare ale civilizaţiei japoneze. Elementul fundamentat al vieţii nu este civilizaţia japoneza originală, deşi aceasta dă vieţii un colorii special europenilor acest aspect exterior frapând in particular vechii europeni ca urmare a «nor deosebiri fundamentale, ci mai mult laborioasa activitate ftim|ifică a Europei şi a Americii, adică a popoarelor ariene. Numai sprijinindu-se pe rezultatele obţinute in această activitate pe care Orientul poate, de asemenea, si urmcae mersul progresului general al «minitiiţii Lupta pentru pâinea cea de toate zilele a oferit temelia acestei activităţi creând urmele şi instrumentele necesare; numai formele exterioare

se readaptează puţin câte puţin caracterelor japoneze

Dacă, pornind de astăzi, .influenţa-ariană ar înceta să se

exercite asupra Japoniei, presupunând că Europa şi America se
prăbuşesc, progresele făcute de Japonia în domeniul ştiinţific S
tehnologic.ar putea continua câtăva vreme; dar, după câţiva an
izvorul va seca, caracterele specifice japoneze vor recâştiga terenul
şi civilizator pietrifica, recăzând în somnul de unde a fost smulsă
acunrşaizeci de ani, de civilizaţia ariană. Se poate conchide că la fel'
cum dezvoltarea actuală a Japoniei se datorează influentelor ariene
la fel şi m t.mpurile străvechi o influenţă,străină şi un spirit străin
au trezit civilizajia japoneză a acelei epoci revolute. Cea 'mai bună
dovada in sprijinul acestei opinii eate faptul că ea s-a anchilozat în
consecinţa ş, s-a pietnficat complet. La un. popor, fenomenul aces a
nu se poate produce decât atunci când gena creatoare originară a
dispărut sau mat exact s-a ajuns la o absentă a influenţei externe care
dăduse avântul ş, oferise elementele,răsare primei feze de.dezvol-
tare a aviaţiei Dacă s-a dovedit <ă un popor a primit elementele
esenţiale ale civ.hzaţte, lui de la-rase străine, le-a asimila, şi le-a pus
m acţmne,,dar apoi a amorţit când influenţa străina a încetat să se
exercite asupra lui, se poate spune că această rasă a fost depozitara
civilizaţieidar nu căa crear civilizaţia. '

Dacă examinăm diferitele popoare din acest punct de vedere
constatam ca, de fapt, aproape peste tot, avem de-a face nu cu
popoare care au întemeiat civilizaţia Ja începuturi, .ci,aproape tot-
deauna cu popoare care au primit un patrimoniu.

Imaginea pe care ne-o putem face despre evoiuiia lor'este
următoarea: ' • • ; . .. '..
-•* -

Popoarele ariene,---al căror efectiv este de o sirhtirime. real
mente ridico» - supun^opoarele străine şi presate de condiţiile de
-viaţa oienie de noile ţinuturi, (futilitate, najura climei^tc! Vsau
profitând şi de abundenţa mâinii de-luwu pa care le-o foniizează
oamenii de r*ă inferioară, îşi dezvoltă atwnci facultăţile in-teiectuale
-şi organizatorice ce damnează in eie.'jn câteva miîenii^chiar
secole. erpttn pe.picioarele civilizaţii ca^de.la yiSuiuri
poarta trasaturi ce răspund în întregime, mockilui?Joj de l fiţi sun
adaptata proprietăţilor specifice solului, mai sus menţionate si
spiritului oamenilor pe care i-au supus. Pana la urmă însă

cucerito-
rn nu mai sunt Meii principiului remarcat mai înainte în virtutea
căruia ei trebuie să-şi conserve puritatea sângelui, ei încep să se
unească cu indigenii pe care i-au supus, punând astfel capăt propriei
lor existenţe; păcatul original comis în Paradis are mereu aceeaşi

consecinţă: alungarea vinovaţilor.

După o mic de ani şi mai bine, ultima urmă vizibilă a fostului popor de stăpâni se găseşte adesea în tenul mai deschis pe care sângele lui 1-a lăsat rasei supuse şi într-o civilizaţie pietrificată pe care o întemeiase odinioară. La fel cum sângele cuceritorului efectiv şi în spirit s-a pierdut în sângele popoarelor dominate* la fel s-a pierdut materia combustibilă din care era făcută torţa ce lumina mersul înainte al civilizaţiei umane ! La fel cum sângele foştilor stăpâni a lăsat în tenul descendenţilor o nuanţă superficială care-i prelungeşte amintirea, ia fel noaptea care a înăbuşit viaţa culturală este mai puţin întunecoasă prin licăririle blânde răspândite de creaţiile încă viabile ale celor care au adus altădată lumina. Razele lor strălucesc prin barbaria repetată şi-1 determină adesea pe observatorul superficial să creadă că are în faţă imaginea poporului de acum, în timp ce el nu e de zărit decât în oglinda trecutului.

Se poate întâmpla ca un astfel de popor să vină îh contact, în decursul istoriei, pentru a doua oară, sau chiar mai frecvent, cu rasa celor care i-au adus cândva civilizaţia, fără ca în memorie să.-i mai fie prezente întâlnirile precedente. Ceea ce rămâne'în popor din sângele foştilorstăpâni se va întoarce incoştieni către o nouă înflorire culturală şi ceea ce înainte nu fusese posibil decât prin constrîngere poate să , .se realizeze acurn de bună voie.

., O nouă eră de. civilizaţie apare şi durează pană ce pionierii degenerează în sângele popoarelor străine. '

, :

. Aceasta va fi sarcina viitoare a istoriei universale a civilizaţiei. să conducă cercetările în acest sens şi să nu eşueze în enumerarea faptelor exterioare, aşa cum face, din păcate, foarte frecvent ştiinţa noastră istorică de azi.

Această schiţă de evoluţie a popoarelor depozitare de civilizaţie f,. conturează deja tablou! dezvoltării, al actualităţii şi al dispariţiei

celor
•:* c,anş au întemeiat cu adevarat civilizația pe pământ, adică arienii.

La fel cum viața de.toate,zilele, geniul are nevoie de o ocazie deosebit dejayorabilă |i ad.esepri de un veritabil îndemn ca să iasă la lumină, tot aşa se petrec lucrurile cu rasa înzestrată cu geniu, în , monotonia vieții coțidiehe chiar oameni de prima mâna pot să pară insignifianți şi abia se disting dintre cei din jur; dar, de îndată ce se găsesc într-o situație ce-i deconectează sau îi derutează pe ceilalți, aptitudini geniale se evidențiază la un om care părea un oarecare, adesea spre marea uimire a celor ce-i văzuseră până atunci în cadru! meschin al vieții civile şi de aceea rareori un profet are autoritate în țara lui. Nu există ocazie mai bună de a observa fenomenul decât în

vreme de război. La tineri, în aparență lipsiți de malițiozitate, se manifestă neaşteptat în orele grave, în chiar momentul când ceilalți îşi pierd curajul, ca nişte lei a căror energie sfidează moartea şi chiar ştiu să calculeze cu sânge rece, glacial. Dacă n-ar fi sunat ceasul acestei încercări, nimeni n-ar fi bănuit că băiatul imberb ascundea un leu. Totdeauna trebuie un şoc pentru ca geniul să se manifeste. Lovitura de măciucă a destinului, ca roi doboară pe unii, îi arată pe alții căliți precum oțelul, spărgând coaja vieții cotidiene, pune înaintea vechilor unei lumi stupefiate pe care ea îl închidea. Mulțimea se împotriveşte atunci nevrând să creadă că cel ce părea că-i seamănă devenise brusc un altul; situație ce se repetă Ia apariția oricărui om de valoare.

Deşi un inventator, de pildă, nu se bucură de reputație decât in ziua când i se cunoaşte invenția, ar fi greşii să credem că numai in acel moment străluceşte geniuldin om; scânteia geniului se afla din clipa naşterii sub fruntea omului într-adcvăr înzestrat cu aptitudini creatoare. Geniul adevărat este inăscot; acesta nu este niciodată modul educației sau al studiului.

Dată lucrul acesta este adevărat, aşa cum am remarcat deja, când e vorba de individ, Ia fel stau lucrurile şi când e vorba de rasă. Popoarele ce etalează o activitate creatoare au, de la origine, darul de a crea, chiar când acest dar scapă ochilor observatorilor

s
u

perficiali.

Şi aici reputaţia unui popor de genio este urmarea actelor săvârşite de el, căci restul lumii este incapabil să recunoască geniul, nepricepând decât manifestările palpabile ce au forma unor invenţii, descoperiri, edificii, imagini etc.; şi acum însă mai trebuie mult timp pentru ca lumea să ajungă să-i recunoască geniul. Aşa cum ia un individ de mare valoare darurile geniului sau, cel puţin, cele extra-ordinare, sub impulsul circumstanţelor particulare, se străduiesc să se realizeze in practică, se poate ca, în viaţa popoarelor, punerea in acţiune efectivă a puterii şi a aptitudinilor creatoare nu se intâmplă decât alunei când nişte condiţii date o cer.

Exemplul cel mai edificator ne este oferit de rasa depozitară a dezvoltării civilizaţiei umane, adică de arieni.

De îndată ce destinul ii pune in împrejurări deosebite, ei încep să-şi dezvolte, intr-un ritm accelerat, facultăţile ce se aflau hi ei, topindu-le in forme şi dându-le chip palpabil.

GvâizaţMe intemeiatedeei inasemenea cazuri sunt condiţionate, aproape întotdeauna fără echivoc de solul, dinu şi oamenii pe care i-au supus. Ultimul element este de altminteri, hotărâtor. Cu cât condiţiile tehnice de care depind manifestările unei civilizaţii sunt

mai primitive, cu atât este mai necesară prezenţa unei intervenţii umane, care, organizată şi folosită, trebuie să înlocuiască forţa maşinilor. Fără posibilitatea ce a fost oferită arienilor de a între-buinţa oameni de rase inferioare, ei n-ar fi putut niciodată face paşi pe drumul care i-a condus la civilizaţie; Ia fel cum, fără ajutorul câtorva animale nimerite, pe care a ştiut să le domesticească, n-ar fi ajuns stăpân pe o tehnică ce-i permite acum să renunţe incet-încet la animale. Dictonul: „Maurul a făcut ce trebuia, Maurul poate pleca" arc, din păcate, o semnificaţie mai adâncă. Vreme de mii de ani calul 1-a slujit pe om ajutându-1 Ia muncile sale, punând în acest fel bazele progresului care. creând automobilul, fac inutil calul.

în câţiva ani, el va înceta orice activitate, dar, fără

ajutorul lui, omul ar fi întâmpinai foarte multe greutăți ca să ajungă in punctul unde se aflǎ azi.

Astfel, prezența omului de rasă inferioară a fost o condiție primordială pentru formarea civilizațiilor superioare; ci compensa penuria de resurse materiale fără de care nu se poate concepe nici un progres. Este sigur că prima civilizație umană s*a sprijinit mai puțin pe animalul domestic decât pe folosirea omului de rasă inferioară.

Numai după supunerea in sclavie a raselor învinse o soartă asemănătoare au avut şi animalele şi nu invers, cum pot crede unii. Mai întâi, învinsul a fost pus in fața plugului; calul nu a venit decât după aceea. Trebuie să fii un nebun de pacifist pentru a-ți închipui că faptul acesta este un semn de degradare umană; el nu înțelege că evoluția aceasta trebuie să aibă loc pentru a ajunge la un grad de civilizație de care profită aceşti apostoli pentru a-şi debita vorbele amăgitoare de şarlatani.

Progresul omenirii este o ascensiune pe o scenă Iară sfârşit. nu ajungi acolo fără a fi urcat pe scările de jos. Arianul a parcurs, deci, drumul pe care i-I arată realitatea şi pe cel la care visează un egalitarist modern. Drumul adevărat este aspru şi dureros, dar e! duce finalmente la scopul la care pacifistul ar vrea să vadă că ajunge lumea; dar, în realitate, reveriile îl îndepărtează mai mult decât îl apropie. Nu din întâmplare primele civilizații s-au născut acolo unde arianul a întâlnit popoare inferioare, Ic a subjugat şi le a şapte» voinței sale. Ele au fost întâi instrument teltnk in seracîni unei civili/ații nǎscânde.

Prin urmare, calea pe care trebuia s-o urmeze arianul era dar trasată. Cuceritor fiind, el a supus, pe oamenii de rasă inferioară şi le-a ordonat activitatea practică sub comanda sa, conform voinței şi scopurilor lui. Impunându-le însă o activitate utilă, deşi împovărătoare,

el n-a crutat numai viața supuşilor ; el le-a oferit poate o soartă mai bună decât li se cuvenea, când se bucurau de ceea ce se cheamă vechea lor „libertate". Atâta cât îşi menține riguros starea morală de stăpân, el rămâne nu numai stăpân, ci şi păstrător al civilizației pe care continuă s-o dezvolte. Aceasta se bazează exclusiv pe,capacitățile arianului şi pe faptul că acesta rămâne el însuşi.

Pe.măsură ce supuşii încep să „se trezească, qum este normal, ei se apropie de cuceritor din punct de vedere al limbii, iar zidul despărţitor dipţre stăpâni şi servitor dispare. Arianul renunţă la puritatea Sângelui si pierde astfel dreptul de a trăi în paradisul pe care 1-a creat. El se înjoseşte prin amestecul de rase, pierzându-ţi treptat facultăţile creatoare ; în cele din urmă el ajunge nu numai din punct de vedere intelectual, dar şi fizic, asemănător cu supuşii şi cu autohtonii, pierzându-şi astfel superioritatea pe care o avusese asupra lor şi a strămoşilor lor. Câtva timp, el mai poate încă trăi din rezervele acumulate în civilizaţie, apoi pietrificarea va intra în acţiune şi civilizaţia va cădea în uitare. ...

în acest fel se năruie civilizaţii şi imperii, ca să cedeze locul unor formaţiuni noi.

Amestecul sângelui şi coborârea nivelului raselor, care este consecinţa ineluctabilă ; sunt singurele cauze ale morţii fostelor civilizaţii ; nu războaiele pierdute aduc pieirea popoarelor, ci dispariţia puterii de rezistenţă care este proprietatea exclusivă a sângelui pur.

Tot ce, în această lume, nu este rasă pură, este, de fapt, pleavă măturată de vânt.

Orice eveniment îsloric este manifestarea instinctului de conservare al rasei, în sensul bun, ca şi în cel rău.

Dacă ne întrebăm care sunt cauzele adânci ale importanţei covârşitoare ale arianismului, putem răspunde că aceasta vine mai puţin din vigoarea cu care era prevăzut la arieni acest instinct, decât din modul particular în care el se manifestă. Voinţa de a trăi, privită subiectiv, este la fel de.puternică la toţi oamenii; ea nu diferă decât prin modul de înfăptuire în practică, în modul de viaţă cel mai primitiv, instinctul de conservare nu merge dincolo de grija pe care individul şi-o poartă lui însuşi. Egoismul, ca să apelăm la termenul prin care desemnăm această dispoziţie morbidă, este absolut, el incluzând şi durata, astfel încât se pretinde totul pentru prezent, nelăsând nimic pentru clipele viitoare. Aceasta este condiţia animalului care nu trăieşte decât pentru el, îşi caută hrană ori de câte ori îi este foame şi nu se luptă decât pentru apărarea propriei vieţi. Atât timp cât instinctul de conservare nu se manifestă decât în acest fel,

nu există o bază pentru închegarea unei comunități, fie ea chiar în forma primitivă a unei familii. Viața în comun a masculilor și a femelelor depășește deja simpla împerechere, cerând o dezvoltare a instinctului de conservare, pentru că grija pe care individul o are pentru sine și lupta dusă pentru a se apăra ține acum seama de al doilea element caracteristic cuplului; masculul caută uneori hrană și pentru femela lui; cea mai mare parte din timp amândo, o caută pentru puii lor. Unul se străduiește aproape totdeauna să-1 protejeze pe celălalt, așa că regăsim aici manifestările primare, deși extrem de rudimentare, ale spiritului de sacrificiu, în măsura în care acest spirit merge dincolo de marginile înguste ale familiei, apare condiția primordială ce va îngădui formarea unor asocieri mai largi și, în sfârșit, a unor veritabile state.

Facultatea aceasta este puțin dezvoltată la rasele de oameni de cea mai joasă speță, astfel încât ele rămân adesea în stadiu familial. Cu cât oamenii sunt împinși să respingă pe planul secund interesele personale, cu atât mai mare este capacitatea lor de a întemeia comunități mari.

Predispoziția pentru sacrificiu care-1 face pe om să-și pună în joc efortul personal și, dacă trebuie, propria viață, în folosul semenilor, este, deosebit de dezvoltată la arieni. Ceea ce face măreția arianului nu este bogăția facultăților intelectuale, ci imboldul de a pune toate aptitudinile în slujba comunității. Instinctul de conservare a luat la el forma cea mai nobilă : el își subordonează voluntar propriul eu vieții comunității și chiar se sacrifică pentru ea când împrejurările o cer.

Aptitudinile civilizatoare și constructive ale arianului nu-și au izvorul în calitățile intelectuale. Dacă omul nu are decât atât, n-ar putea acționa decât destructiv, și niciodată ca organizator. Condiția esențială a oricărei organizații este renunțarea individului la opinia personală pe care s-o pună pe primul plan, ca și la interesele particulare, și se sacrifică pentru binele comunității. Numai pe această cale a sacrificiului pentru binele general el își primește partea cuvenită.
De exemplu, el nu lucrează direct pentru el, ci acționează în cadrul colectivității, nu pentru folosul personal, ci pentru binele

tuturor.
Expresia lui favorită : „munca", îi pune în lumină în chip admirabil
această dispoziție sufletească; prin aceasta, el nu înțelege o activitate
ce slujeşte numai Ia conservarea propriei vieți, ci este legată şi de
interesele comunității, în caz contrar, activitatea umană egoistă,
ajutând numai instinctul de conservare fără a-i păsa de restul lumii,
primeşte numele de furt. camătă, tâlhărie, jaf.

Această dispoziție spirituală, ce împinge în plan secund interesul individului în folosul menținerii colectivității, este întâia condiție prealabilă a oricărei civilizații umane veritabile. Numai prin ea se pot naşte mari opere ai căror plăsmuitori sunt recompensați arareori, dar care sunt pentru urmaşi izvorul unui belşug de comori.
Numai ea ne poate face să înțelegem cum atâția oameni pot îndura, fără a înceta să fie cinstiți, o viață de mi/erie, care îi condamnă la sărăcie şi la mediocritate, dar asigură comunității baza de existență.
Orice muncitor, țăran, inventator, funcționar etc. care produce fără a putea ajunge la fericire şi la avuție, reprezintă această idee nobilă chiar dacă nu e niciodată conştient de înțelesul profund al acțiunii ei.

însă tot ce este adevăr când vorbim despre muncă, socotind-o ca bază a menținerii vieții şi a progresului uman, înseamnă mai mult când e vorba de apărarea omului şi a civilizației. A-ți da viața pentru a o păstra pe cea a colectivității înseamnă încoronarea spiritului de sacrificiu. Numai prin aceasta se poate împiedica demolarea celor făcute de mâna omului tot de către mâna omului sau nimicirea lor de către forțele naturii.

Limba germană are un cuvânt ce desemnează magnific toate gesturile inspirate de acest spirit: îndeplinirea datoriei, adică : a nu te limita să lucrezi pentru tine, ci a servi colectivitatea.

Dispoziția spirituală fundamentală de unde izvorăşte un astfel de mod de acțiune este numit idealism, pentru a-1 deosebi de egoism. Prin asta înțelegem numai capacitatea pe care o posedă individul de a se sacrifica pentru comunitate, pentru semeni.

Este de primă importanță necesitatea de a ne convinge că idealismul nu este o manifestare neglijabilă a sentimentelor, ci, că este în realitate şi va fi mereu, condiția prealabilă pentru ceea ce numim civilizație umană şi chiar de faptul că el a creat conceptul de

„om". Tocmai acestei dispoziţii spiritualejntime îi datorează arianul situaţia în lume, iar lumea îi datorează faptul că are oameni ; ea singură a extras din ideea pură forţa creatoare care, întâlnind într-o unire excepţională în felul ei forţa brută a braţului şi inteligenţa genială, a creat monumentele civilizaţiei umane.

Fără idealism, toate facultăţile spiritului, chiar şi cele mai strălucitoare, n-ar fi decât spirit în sine, adică o aparenţă exterioară fără valoare adâncă, dar nicicând o forţă creatoare.

Dar cum idealismul nu este al tceva decât suborctonarea intereselor vieţii indivizilor celor ale comunitarii; fiind, la rândul său, condiţia prealabilă pentru apariţia organizaţiilor de toate felurile, idealismul răspunde, în ultimă analiză, scopurilor dorite de natură. Numai el

pune omul în situaţia de a recunoaşte voluntar privilegiile forţei şi ale energiei, făcând din el unul din elementele infinitezimale ale ordinii ce o dă întregului univers forma şi înfăţişarea lui.

Idealismul cel mai pur coincide, fără a-şi da seama, cu cunoaşterea integrală.

Cât este de adevărată această axiomă şi cât trebuie să ne ferim să nu confundăm adevăratul idealism cu jocurile unei imaginaţii rătăcite, ne vom da imediat seama, dacă lăsăm un tânăr cu spiritul necorupt, un băiat sănătos, să-şi urmeze judecata în deplină libertate. Acelaşi tânăr care refuză să înţeleagă şi să admită tiradele unui pacifist „idealist" este gata să-şi sacrifice tânăra viaţă pentru idealul poporului său.

Inconştient, instinctul se supune aici noţiunii de necesitate profundă ce ne este impusă pentru perpetuarea speciei, chiar pe seama individului dacă trebuie şi protestează contra aiurelilor pacifiştilor palavragii care sunt, în realitate, un soi de deghizare, a unor egoişti laşi răzvrătiţi contra legilor evoluţiei; aceasta este condiţionată de spiritul voluntar de sacrificiu al individului în favoarea interesului general şi nu prin ideile morbide ale laşilor care pretind că ei cunosc mai bine natura.

Chiar în epocile în care idealismul ameninţă să dispară putem, drept urmare, să constatăm numaidecât o slăbirte a forţei care menţine colectivitatea, fiind şi condiţia prealabilă a civilizaţiei. De îndată ce egoismul pune stăpânire pe un popor, legăturile orânduirii slăbesc

şi, urmărind propria fericire, oamenii sunt aruncați din rai în iad.

Posteritatea îi uită pe oamenii care nu şi-au căutat decât interesele proprii şi-i laudă pe eroii care au renunțat la fericirea lor egoistă.

Evreul oferă contrastul cel mai izbitor în comparație cu arianul. Nu este, probabil, popor în lume la care instinctul de conservare să se fi dezvoltat mai mult decât la acela pe carc-1 numim poporul ales. Cea mai bună dovadă este simplul fapt că rasa aceasta a supraviețuit până azi. Unde se află poporul care, în ultimele două milenii, a suferit mai multe schimbări în disponibilitățile lăuntrice, în caracterul lui etc. decât poporul evreu ? în sfârşii, ce popor a fost amestecat în cele mai mari catastrofe prin care a trecut omenirea. Ce voință de a trăi, ce nesfârşită tenacitate, ce perseverență în menținerea neamului dovedesc asemenea fapte î

Facultățile intelectuale ale evreilor s-au dezvoltat tirnp de mii de ani. Astăzi evreul trece drept „rău", dar el a fost aşa, într-un anume sens, în orice vreme. Inteligența lui însă nu este rezultatul unei evoluții interioare, ea a profitat de lecțiile de viață pe care i le-au dat

străinii. Spiritul uman însuşi nu poate ajunge la o înflorire deplină fără a trece prin etape succesive. La fiecare pas pe care-1 face ca să se ridice, el trebuie să se sprijine pe fundamentul pus la dispoziție de trecut, acest lucru trebuind înțeles în adevăratul sens al cuvântu-lui, adică : ba/a oferită de civilizația universală. Orice gând nu vine decât în foarte mică măsură din experiența personală ; el rezultă, în cea mai mare parte, din experiența acumulată in timpurile trecute. Nivelul general al civilizației are grijă de individ, fără să-1 facă atent de cele mai multe ori, oferindu-i din belşug cunoştințele preliminare cu care, astfel înarmat, el poate mai uşor face alți paşi înainte. De exemplu, tânărul de azi creşte într-un mediu saturat de cuceririle tehnicii din ultimele secole, încât, ceea ce, acum o sută de ani, era un mister pentru marile spirite, îi pare foarte firesc şi nu-i mai atrage atenția, deşi este de cea mai mare importanță pentru el, permițându-i să urmeze si să înțeleagă progresele făcute în această direcție. Dacă un om de geniu, care a trăit în primii două/cei de ani ai secolului precedent, ar ieşi brusc din mormânt în zilele noastre, lui i-

ar veni mai greu să-şi acordeze spiritul cu prezentul decât unui copil de cincisprezece ani, mediocru înzestrat, de astăzi. I-aț Jjpsi imensa pregătire prealabilă pe care-o primeşte, ca să zicem aşa — inconştient, oricare din contemporanii noştri în timpul creşterii, prin intermediul manifestărilor civilizației universale.

Cum însă evreul — din rațiuni ce se vor vedea din cele ce urmează — n-a fost niciodată posesorul unei civilizații proprii, bazele muncii lui intelectuale au fost mereu furnizate de alții. Intelectul lui s-a dezvoltai întotdeauna la şcoala lumii civilizate de unde făcea parte.

Niciodată nu s-a întâlnit un caz contrar. Deşi instinctul de conservare nu este la evreu mai slab, ci mai puternic decât la alte popoare, deşi facultățile lui intelectuale pot lăsa uşor impresia că nu cedează nimic din facultățile spirituale ale altor rase, el nu îndeplineşte condiția prealabilă cea mai importantă pentru a fi un popor civilizator : nu are idealism.

Dorința de sacrificiu nu merge la poporul evreu mai departe de simplul instinct de conservare a individului. Sentimentul solidarității naționale, ce pare atât de adânc la el, nu este decât un instinct gregar joarte primitiv ce se regăseşte şi la alte ființe din lumea aceasta, în acest pupc^.trebuie remarcat că instinctul gregar nu-i împinge pe cei din turmă să-şi acorde reciproc ajutor decât când un pericol comun provoacă acordarea unui ajutor reciproc util sau absolut necesar. Aceeaşi haită de lupi ce tocmai se îndreaptă spre

pradă atacând-o în comun, se risipeşte din nou când şi-a potolit foamea. Tot aşa şi caii se adună la un loc ca să se apere de agresori, dar apoi se împrăştie de îndată ce primejdia a trecut.

Evreul nu acționează diferit. Spiritul lui de sacrificiu nu este decât aparent. El nu se manifestă atât cât existența fiecărui individ o cere. Dar imediat ce duşmanul comun a fost învins, pericolul ce-i amenința pe toți nemaiexistând, iar prada fiind în siguranță, concordia aparentă dispare pentru a face Ioc înclinațiilor fireşti. Evreii nu se unesc decât când sunt constrânşi de un pericol comun sau atraşi de o pradă comună. Dacă cele două motive dispar, egoismul cel mai sălbatic îşi reintră în drepturi, iar poporul acesta, înainte atât de unit,

într-o clipită nu mai este decât o turmă de şobolani intrând în lupte sângeroase.

Dacă evreii ar fi fost singuri pe lume, s-ar fi sufocat în jeg şi murdărie sau ar fi căutat, în lupte necruţătoare, să se exploateze şi să se extermine, dacă laşitatea lor, prin care se manifestă lipsa absolută de spirit de sacrificiu, nu face din luptă o simplă paradă.

Este, deci, total greşit să tragem o concluzie din faptul că evreii se unesc pentru a lupta, sau, mai exact, pentru a-şi jefui semenii, că ar exista la ei un anumit spirit idealist de sacrificiu.

Şi acum evreul nu se supune la nimic altceva decât purului egoism.

De aceea statul evreu — ce trebuie să fie organismul viu destinat să perpetueze şi să înmulţească o rasă — este, din punct de vedere teritorial, lipsit de frontiere. O delimitare a teritoriului unui stat presupune mereu o stare de spirit idealistă la rasa care-1 constituie şi mai ales o concepţie importanţă despre ceea ce este munca. în măsura în care această concepţie lipseşte, orice tentativă de a forma sau de a face să trăiască un stat delimitat în spaţiu trebuie, mai mult sau mai puţin să eşueze. Drept urmare, acestui stat îi lipseşte baza pe care se poate ridica o civilizaţie.

Poporul ev reu nu posedă, aşadar, în ciuda tuturor facultăţilor intelectuale cu care el este în aparenţă dotat, o adevărată civilizaţie, mai ales o civilizaţie proprie, a sa. Ceea ce evreul posedă astăzi din civilizaţia reală nu este decât un bun al altor popoare care, în cea mai mare parte, s-a alterat în mâinile lor.

Pentru a aprecia care este poziţia poporului evreu in ce priveşte civilizaţia omenească, nu trebuie pierdut din vedere un lucru esenţial: niciodată nu a existat o artă evreiască şi, în consecinţă, nu există nici astăzi; mai ales cele două regine ale artelor : arhitectura şi muzica, nu datorează nimic evreilor; ceea ce evreul produce

în domeniul artei nu este decât lucru de mântuială, sau furt intelectual. Evreul însă nu posedă însă facultăţile ce disting rasele creatoare şi, ca urmare, înzestrate cu privilegiul de a întemeia civili/aţii.

Ceea ce dovedeşte în ce măsură evreul nu asimilea/ă civilizaţii străine decât ca un copist, care, de altminteri, deformează modelul, este faptul că el cultivă arta care cere cea mai puţină invenţie

proprie, adică arta dramatică. Chiar aici, el nu este decât un scamator sau, mai bine zis, un maimuțoi ce imită; chiar şi aici îi lipseşte elanul care duce la o veritabilă grandoare ; chiar şi aici el nu este creatorul de geniu, ci un imitator superficial fără ca artificiile sau trucurile pe care el le foloseşte să poată ascunde neantul aşa ziselor lui daruri de creator. Acum presa evreiască îi vine în ajutor cu cea mai mare grijă intonând imnuri de laudă celui mai mediocru artist de mântuială, cu condiția să fie evreu, în aşa fel încât restul lumii sfârşeşte prin a se crede în fața unui artist, în timp ce în realitate nu este vorba decât de un mizerabil histrion.

Nu, evreul nu posedă nici cea mai mică aptitudine pentru a crea o civilizație, fiindcă idealismul, fără care orice evoluție înălțătoare pentru om apare ca imposibilă, îi este şi i-a fost totdeauna necunoscut. Inteligența nu-i va sluji niciodată să construiască, ci să distrugă ; în cazuri extrem de rare, ea poate fi cel mult o impulsiune, dar ea va fi atunci tipul de „forță care vrea totdeauna răul şi face totdeauna bine". Orice progres al omenirii se împlineşte nu prin el, ci în ciuda voinței lui.

Cum evreul nu a avut niciodată un regat cu granițe determinate şi, prin urmare, nu a avut o civilizație proprie, s-a crezut că avem de-a face cu un popor ce trebuia clasificat printre nomazi. Este o eroare tot atât de mare cât şi de primejdioasă. Nomadul posedă exact un teritoriu clar delimitat unde trăieşte ; numai că el nu-1 cultivă ca un agricultor sedentar, ci se hrăneşte din produsele sale cu care cutreieră domeniul.

Motivul acestui mod de viață este o mai mică fertilitate a solului care nu permite aşezări stabile. Cauza reală este însă disproporția existentă între civilizația tehnică a unei epoci sau a unui popor şi sărăcia naturală a regiunii. Sunt țări unde arianul a ajuns, grație tehnicii, şi pe care le-a modernizat în cursul a mii de ani, întemeind aşezări stabile şi punând stăpânire pe un teritoriu vast de unde el a luat tot ce era necesar vieții. Fără această tehnică, ar fi trebuit sau să părăsească ținuturile, sau să ducă o viață mizerabilă de nomad schimbându-şi în continuu reşedința, presupunând că formația pe care o dobândise de mii de ani şi obiceiul vieții sedentare nu i-ar fi

făcut insuportabilă o astfel de existenţă. Trebuie amintit că atunci când continentul american s-a deschis colonilor, numeroşi arieni îşi câştigau existenţa în mod penibil ca vânători etc., rătăcind adesea în cete mari cu nevestele şi copiii lor, aşa că viaţa le semăna total cu cea a nomazilor, însă, imediat ce deveniră mai numeroşi şi resursele mai abundente le-au permis să desţelenească pământul şi să ţină piept indigenilor, s-au înmulţit şi aşezămimele lor stabile în acele ţinuturi.

Arianul a fost într-adevăr la început un nomad şi nu a devenit sedentar decât în decursul timpului, însă pentru că nu a fost evreu ! Nu, evreul nu este nomad, căci nomadul deja are o concepţie despre „muncă" din care poate decurge o evoluţie ulterioară dacă şi condiţiile intelectuale iniţiale sunt îndeplinite. Există la el un fond de idealism, deşi destul de subţire; de asemenea, natura unde trăieşte le poate părea stranie popoarelor ariene, fără ca totuşi să le fie antipatici. Evreul nu cunoaşte o astfel de concepţie ; de aceea, ei nu sunt niciodată nomazi, ci întotdeauna nişte paraziţi ce trăiesc pe corpul altor popoare. Dacă părăseau câteodată regiunile unde trăiseră până atunci, aceasta nu s-a petrecut de bună voie, ci pentru că au fost alungaţi de mai multe ori de popoarele obosite de abuzurile pe care le comiteau ei, profitând de ospitalitatea ce le fusese acordată. Obiceiul pe care-1 are poporul evreu de a se întinde din ce în ce mai mult este caracteristic paraziţilor; el caută mereu, pentru rasă, un nou pământ care să o hrănească.

Aceasta nu are însă nimic de a face cu nomadismul, căci evreul nu se gândeşte deloc să părăsească ţinutul unde se află ; el rămâne în locul unde s-a stabilit şi se cramponează acolo într-un asemenea hal că nu poate fi decât foarte greu alungat, chiar dacă se foloseşte violenţa. Extinderea lui în noi ţinuturi nu se produce decât în momentul când sunt îndeplinite condiţiile necesare existenţei, fără ca pentru asta, aşa cum face nomadul, el să-şi schimbe habitatul. El rămâne parazitul tipic, un linge-blide, care, ca un bacii infect, se întinde peste tot, îndată ce un pământ mănos îl ispiteşte. Efectul produs prin prezenţa lui este cel al plantelor parazite : acolo unde se fixează, populaţia care-1 primeşte se stinge după câtva timp.

Aşa că evreul a trăit, din toate timpurile, în statele altor popoare ; el îşi forma propriul stat ce se disimula după masca „comunităţii religioase", atâta cât împrejurările nu-i îngăduiau să-şi manifeste în întregime natura adevărată. Dar, dacă i se întâmpla să se creadă destul de tare pentru a putea renunţa la

deghizamentul său, lăsasă-i cadă vălul şi era subit ceea ce mulţi nu vruseseră înainte nici să creadă, nici să vadă : evreul.

Viaţa pe care evreul o duce ca parazit în organismul altor naţiuni şi state comportă un caracter specific, care i-a inspirat lui Schopcnhauer judecata citată deja că evreul este „marele maestru a) minciunii". Modul lui de viaţă îl împinge pe evreu să mintă aşa cum clima îl obligă pe locuitorul din nord să poarte haine groase.

Viaţa lui în sânul altor popoare nu poate să dure/e decât atunci când ajunge să convingă că nu trebuie considerat ea popor, ci ca o „comunitate religioasă", este adevărat că de o categorie aparte. Aceasta este însă prima din marile lui minciuni. El este obligat, ca să poală trăi ca para/it al altor popoare, să renege ceea ce are specific şi fundamenial în neamul lui. Cu cât inteligenţa unui evreu esle mai mare, cu atât această escrocherie va avea succes. Acest lucru poate merge atât de departe încât o bună parlc din poporul care le oferă ospitalitate va sfârşi prin a crede cu seriozitate că ei sunt france/i sau engle/i, germani sau italieni, deşi aparţin unei confesiuni deosebite. Clasele conducătoare, care trec totuşi drept instruite cu frânturi din filosofia istoriei, sunt în special victimele acestei infame înşelătorii. A gândi original trece în aceste medii drept un păcal comis împotriva sfântului progres, în aşa fel încât nu se poate să te miri vă/ând, de pildă, că un minister din Bavaria nu are nici astă/i nici cea mai mică bănuială că evreii suni resortisanţi ai unui popor şi nu ai unei confesiuni, si lotuşi ar fi de ajuns să aruncăm o privire în lumea presei care este proprietatea evreimii, pentru ca acest fapt să se impună şi în faţa spiritului celui mai mediocru. Este adevărat că „Ecoul evreiesc" nu este încă un ziar oficial ; de aceea nu are nici o importanţă în ochii vreunuia din puternicii zilei în stat.

Evreii au format totdeauna un popor dotat cu caracterele proprii rasei; ei n-au fost niciodată numai credincioşi ai unei religii particulare ; însă, pentru a putea progresa, le-a trebuii un mijloc de deturnare a atenţiei care putea să fie jenantă pentru ei. Mijlocul cel mai practic şi, în acelaşi timp, cel mai potrivit să adoarmă bănuielile

nu era să pună în faţă conceptul, împrumutat, de comunitate religioasă ? Şi aici totul este copiat sau, mai bine zis, furat; de la natură, evreul nu poate avea o organizare religioasă, pentru că nu cunoaşte nici o formă de idealism şi, prin urmare, credinţa în viaţa de dincolo le este complet străină. Dar, după concepţiile ariene, nu se poate imagina o religie căreia să-i lipsească, sub o formă oarecare, convingerea că viaţa omului continuă după moarte. De fapt. Talmudul nu este o carte care pregăteşte pentru viaţa de dincolo ; ea învaţă numai cum să duci o viaţă practică şi suportabilă.

Doctrina religioasă a evreilor este, în primul rând, o învăţătură ce tinde să menţină puritatea sângelui evreu şi un cod ce reglementează raporturile evreilor între ei, dar mai ales pe cele ce trebuie avute cu restul lumii, adică cu non-evreii. în acest din urmă caz, nu este însă deloc vorba de probleme de morală, ci de altele privitoare la chestiuni economice neînchipuit de meschine. Asupra valorii morale a învăţământului religios evreu mai există şi astăzi şi au existat în toate timpurile, studii suficient de aprofundate (nu numai dn^partea evreilor ; tot ceea ce evreii au scris pe această temă este, fireşte, conformă cu scopul lor) ; ceea ce ele spun despre genul acesta de religie le fac foarte suspecte pentru cei care judecă în spiritul ideilor ariene. Cea mai bună definiţie este oferită însă de produsul acestei educaţii religioase : evreul însuşi. Viaţa lui nu aparţine decât acestei lumi, iar spiritul său este atât de străin de adevăratul creştinism, aşa cum îi era şi caracterul, acum două mii de ani, faţă de masele întemeietoare ale noii doctrine. Trebuie'să recunoaştem eă-acesta nu a făcut niciodată un mister din părerea ce o avea despre poporul evreu, şi că a folosit, când a trebuit, chiar biciul, pentru a izgoni din templul Domnului pe adversarul întregii omeniri, care, atunci ca şi totdeauna, nu vedea în religie decât un mijloc de a face afaceri. Dar şi Cristos a fost pus pe cruce din această pricină, în vreme ce astăzi vedeau cum partidul politic creştin se compromite cerşind în alegeri voturile evreilor şi căutând apoi să comploteze cu partidele

evreieşti atee, chiar împotriva conaţionalilor lor.

Pe această primă şi supremă minciună că evreii nu sunt o rasă, ci doar apartenenţi la o religie, s-au ridicat apoi în mod logic şi alte • minciuni. De exemplul minciuna privitoare la limba evreilor. Pentru ei ea este un mijloc nu pentru exprimarea gândurilor, ci pentru disimularea lor. Vorbind franţuzeşte, el gândeşte evreie^te şi sucind la versuri nemţeşti, el exprimă nurnai caracterele rasei sale.

Atâta vreme cât evreul n-a ajuns stăpân pe alte popoare, trebuie ca, de voie, de nevoie, să le vorbească limba; dar, imediat ce acestea vor fi sclavele lui, toate vor trebui să înveţe o limbă universală (esperanto, de pildă), pentru că, pe această cale, evreimea poate să le domine cu uşurinţă.

„Protocoalele înţelepţilor Sionului", pe care evreii le neagă oficial cu atâta violenţă, au arătat într-o manieră incomparabilă cum toată existenţa acestui popor stă pe o minciună permanentă. „Aceştia sunt nişte făţarnici", repetă oftând „Gazeta de Frankfurt", căutând să convingă pe toată lumea, însă aceasta este cea mai bună

dovadă că ele sunt autentice. Ele spun clar şi în cunoştinţă de cauză ceea ce mulţi evrei pot face inconştient. Aceasta este important. Este indiferent dacă ştim ce minte evreiască a conceput asemenea revelaţii ; ceea ce-i hotărâtor este că ele scot la lumină, cu o precizie ce înfioară, caracterul şi activitatea poporului evreu şi, cu toate ramificaţiile, scopurile ultime spre care el tinde. Cea mai bună modalitate de a judeca aceste dezvăluiri este confruntarea lor cu faptele. Dacă trecem în revistă evenimentele istorice ale ultimul veac, în lumina cărţii de faţă, înţelegem imediat de ce presa evreiască scoate astfel de strigăte. Aceasta pentru că, în ziua când va deveni cartea de căpătâi a unui popor, pericolul evreiesc va fi conjurat.

***

Pentru a-l cunoaşte bine pe evreu, cel mai bun procedeu este studierea drumului urmat în decursul secolelor printre celelalte popoare. Un exemplu va fi de ajuns pentru a vedea clar lucrurile. Cum dezvoltarea a fost aceeaşi în toate timpurile, şi cum

popoarele pe socoteala cărora a trăit au fost mereu aceleaşi, este necesar să împart studiul în capitole distincte, pe care, pentru simplificare, le voi nota cu litere.

Primii evrei au venit în Germania îrrtimpul invaziei romane şi, ca totdeauna, în calitate de negustori! în timpul răsturnărilor aduse de marile năvăliri, ei au dispărut în aparenţă şi astfel în epoca organizării primelor state germane poate fi socotită ca începutul unei noi şi definitive iudaizări a Europei Centrale şi de Nord. Atunci a început evoluţia ce a fost mereu la fel sau similară, de fiecare dată când evreii s-au întâlnit cu popoare ariene.

* * *

A. Imediat ce apar primele aşezări stabile, evreul se află acolo. El vine ca negustor şi, la început, se îngrijeşte puţin să-şi ascundă naţionalitatea. El este încă evreu, parţial poate pentru că semenele exterioare ce încriminează diferenţa dintre rasa lui şi poporul căruia îi este oaspete sunt încă prea vizibile, pentru că el cunoaşte prea puţin limba ţării, pentru că trăsăturile naţionale ale celuilalt popor sunt prea proeminente pentru ca evreul să îndrăznească să se dea altceva decât un negustor străin. Cum este plin de supleţe, iar poporul care-1 primeşte este lipsit de experienţă, păstrarea caracterelor de evreu nu-i aduce nici un prejudiciu şi-i oferă chiar avantaje; ne arătăm primitori cu străinii.

B. Puţin câte puţin, el se insinuează în viaţa economică, nu ca

producător, ci ca intermediar. Iscusinţa în comerţ, dezvoltată printr-o practică milenară, îi conferă o mare superioritate asupra arianului încă nedezmeticii şi de o cinste fără margini, astfel că peste puţină vreme negoţul este ameninţat de monopolul său. Evreul începe prin a da bani cu împrumut şi, ca totdeauna, cu interese de camătă. El este cel care introduce în ţară împrumutul interesat. La început nimeni nu-şi dă seama de pericolul ce-1 prezintă această inovaţie ; este primită chiar cu plăcere, din cauza avantajului momentan pe care-l oferă.

C. Evreul a devenit complet sedentar, adică ocupă un cartier special în oraşe şi târguri, formând treptat un stat în siat. El consideră negoţul şi afacerile băneşti ca un privilegiu ce-i aparţine şi pe care-l exploatează fără cruţare.

D. Cămătăria şi negoţul au devenit monopolul lui exclusiv. Interesele cămătăreşti pe care le impune sfârşesc prin a provoca adversitate ; insolenţa lui firească se accentuează, stârnind indignare ; bogăţia lui trezeşte invidie. Măsura culminează când el include pământul şi terenurile printre obiectele negoţului său, înjosindu-le şi făcând din ele o marfă venală şi negociabilă. Cum el însuşi nu cultivă niciodată pământul şi îl consideră ca o proprietate aducătoare de beneficiu, pe care ţăranul poate să rămână mult şi bine, cu condiţia să îndure pretenţiile băneşti cele mai neruşinate din partea noului stăpân, antipatia ce o stârneşte creşte până ajunge ură pe faţă. Tirania şi rapacitatea devin în aşa măsură de nesuportat că victimele, exploatate până la sânge, merg până la împotrivire. Lumea începe să-1 privească pe străin mai de aproape şi remarcă la el trăsături şi fasoane mereu mai respingătoare până ce, în sfârşit, o prăpastie de netrecut se deschide între el şi gazdele sale.

în vremurile de mare sărăcie, furia celor exploataţi a sfârşit izbucnind împotriva lui. Masele jefuite şi mânate îşi fac singure dreptate ca să se apere de acest bici al lui Dumnezeu ; ele au învăţat să-l cunoască în decursul veacurilor şi-i consideră simpla existenţă la fel de înfricoşătoare ca şi ciuma.

E. Dar atunci evreul începe să-şi dezvăluie adevăratul său caracter. El asediază guvernele cu linguşiri scârboase, îşi pune în mişcare banii şi, în acest fel, îşi procură privilegii care-i permit să-şi spolieze mai departe victimele. Dacă uneori mânia poporului se inflamează împotriva acestei veşnice lipitori, ea nu-1 împiedică pentru nimic în lume să reapară după câtiva ani în locul pe care a trebuit să-l părăsească şi să-şi reia vechile apucături. Nu există persecuţie care să- facă să-şi părăsească obiceiul de a-i exploata pe ceilalţi, nici

una care să ajungă să-i izgonească pentru totdeauna ; după orice persecuție, el revine după puțin timp și rămâne același.

Cel puțin pentru a împiedica înrăutățirea situației, s-a trecut la protejarea pământului de lăcomia cămătarilor, interzicându-le achiziționarea lui prin lege.

F. Cu cât crește puterea suveranului, cu atât evreul îl asediază. El cerșește „privilegii" și „scrisori de favoare", pe care domnii, mereu într-o jenantă situație financiară, le acordă bucuroși contra plată. Oricât de scump 1-ar fi costat documentele, el recuperează în câțiva ani banii cheltuiți pentru interese și pentru interesele intereselor. O adevărată lipitoare se fixează pe trupul nefericitului popor și nu poate fi dezlipită, până ce suveranii înșiși au nevoie de bani și cu augustele lor mâini le fac să vomeze sângele pe care 1-au supt.

Scena aceasta se reînoiește constant, iar rolul jucat de cei pe care-i numim „prinți germani' este tot atât de jalnic ca și cel al evreilor înșiși. Acești domni mari sunt într-adevăr o pedeapsă trimisă de Dumnezeu dragilor lor popoare, iar echivalentul îl găsim în diferiți miniștri ai vremii noastre.

Este greșeala prinților germani dacă națiunea germană nu a ajuns să se elibereze definitiv de pericolul evreu. Din păcate, lucrurile au rămas în același stadiu, așa că ei și-au primit de la evrei salariile pe care le meritaseră de o mie de ori pentru păcatele de care s-au făcut vinovați în fața popoarelor. Ei s-au aliat cu diavolul și și-au încheiat cariera în infern.

G. Lăsându-se prinși în plasa evreilor, principii ș-au pregătit propria lor prăbușire. Poziția pe care o aveau în fața popoarelor lor a fost subminată încet, dar implacabil, pe măsură ce nu mai apărau interesele supușilor și deveneau exploatatorii acestora. Evreul știe foarte exact că domnia lor se apropie de sfârșit și caută să i-1 grăbească atât cât este posibil. Chiar el îi aruncă în veșnicele lor nevoi bănești, deturnându-i de la adevărata lor menire, amăgindu-i prin josnice și malefice lingușeli, împingându-i în brațele desfrâului și făcându-se astfel din ce în ce mai mult indispensabil. Abilitatea lui, sau mai bine zis lipsa de scrupule în afacerile bănești, știe mereu să găsească resurse noi extorcând pe supuși, jecmănindu-i chiar, așa că media lor de vârstă se scurtează mereu. Orice curte are „evreul

de
la curte", acesta fiind numele acestor monştri care tortureazâ bietul
popor împingându-1 la disperare., în vreme ce oferă principilor
plăceri mereu renăscânde. Cum te miri văzând aceste podoabe ale
rasei omeneşti împodobite cu semne de distincție exterioară,
văzându-le cum se ridică noblețea ereditară şi contribuind astfel la

.

infestarea acestei instituții, nu numai la ridicularizarea ei.

Acum evreul poate profita efectiv de situația sa pentru a se
cățăra şi mai sus.

Nu mai are decât să se boteze pentru a intra în posesia tuturor
drepturilor şi împuternicirilor de care se bucură fiii țării. El încheie
afacerea, cel mai des spre bucuria bisericii, mândră că a câştigat un
nou fiu, şi^a lui Israel, fericit să vadă reuşind încă o pungăşie.

H. în acest moment, în iudaism se produce o transformare.
Până atunci numai evreii nu căutau să pară altceva, ceea ce era, de
altfel, greu, din cauza caracterelor distinctive care separau prin
contrast cele două rase. în epoca lui Frederic cel Mare, nu-i venise
încă nimănui ideea să vadă în evrei altceva decât un popor „străin",
iar Goethe se revoltă încă la gândul că pe viitor căsătoria între
creştini şi evrei n-ar mai fi interzisă de lege. Goethe era totuşi
într-adevăr o ființă divină : nici reacționar şi nici idiot; ceea ce-i ieşea
din gură nu era altceva decât glasul sângelui şi al rațiunii. Astfel
poporul, în ciuda traficului ruşinos de la curțile princiare, vedea
instinctiv în evreu elementul străin pătruns în corpul său şi proceda
în consecință.

Dar acesta urma să se schimbe, în decursul mai multor mile-
nii, evreul a învățat să se facă stăpân atât de bine pe limba poporului
care i-a acordat ospitalitate, că acum el crede că poate risca să
accentueze originea lui evreiască şi să treacă în fața prin „calitatea
de german". Oricât de ridicolă şi de absurdă poate părea această
pretenție la prima vedere, i se permite să se transforme în „german"
şi deci, în cazul de față în „neamț". Atunci ia naştere una din cele mai
infame escrocherii ce se poate închipui. Cum el nu posedă, din ceea
ce înseamnă german, decât arta de a jefui limba — şi asta într-o
manieră înspăimântătoare — în ce priveşte restul, el nu s-a contopit
niciodată cu populația germană ; tot ce are el german este limba pe
care o vorbeşte. Or, ceea ce înseamnă rasă nu este limba, ci sângele,
iar evreul o ştie mai bine decât oricine, fiindcă el acordă puțină
importanță păstrării limbii şi, din contră, acordă una foarte mare

faptului ca sângele să-i rămână pur. Un om poate foarte uşor să-şi schimbe limba, să se slujească adică de alta, doar că el îşi va exprima atunci în noua limbă vechile idei; firea lui intimă nu se va modifica. Este ceea ce dovedeşte evreul, care poate vorbi o mie de limbi diferite şi totuşi nu este totdeauna decât un evreu. Caracterul lui etnic va rămâne mereu acelaşi, ca şi atunci când, acum două mii de ani, el vorbea latina la Ostia făcând comerț cu grâne sau când, făcând speculă cu făină, astăzi, el vorbeşte germana unor arabi algerieni de

origine evreiască, este totdeauna acelaşi evreu. Că acest fapt evident nu este înțeles de un consilier ministerial obişnuit actual-mente sau de un funcționar superior de poliție este adevărat şi vine de la sine, căci este greu să întâlneşti personaje mai golite de instinct şi de spirit ca aceşti slujitori ai unor asemenea autorități ce conduc acum statul.

Motivul pentru care evreul se decide să devină „german" dintr-o dată este evident. El simte că puterea principilor începe să se clatine, căutând repede o platformă pe care să pună piciorul, în plus, dominația financiară exercitată de el asupra întregii economii politice a făcut atâtea progrese că nu mai poate susține enormul edificiu, că, în orice caz influenta sa nu va mai putea creşte, dacă nu intră în posesia tuturor drepturilor „civice". El doreşte însă cele două lucruri, căci cu cât el se cațără mai sus cu atât mai mult solicită atingerea scopului a cărui cucerire i-a fost făgăduită odinioară şi care se desprinde acum din negura trecutului; cu o ardoare febrilă, cele rnai bune minți evreieşti văd apropiindu-se, până este la îndemâna lor, visul dominației universale. De aceea, toate eforturile sale tind spre cucerirea deplină şi completă a drepturilor „civice".

Aceasta este rațiunea emancipării în afara ghetoului.

/. Astfel, încet-încet, din evreul de la curte apare evreul din popor.

Bineînțeles, ca şi înainte, evreul se menține în preajma puter-nicilor lumii acesteia, căutând chiar cu mai multă ardoare să se strecoare în societatea acestora ; însă, în acelaşi timp, alți reprezen-tanți ai rasei fac pe drepții apostoli în fața bunului popor. Dacă ne amintim de câte păcate s-a făcut vinovat evreul, de-a lungul veacuri-lor, în fața poporului, cum el 1-a exploatat şi 1-a extorcat mereu, dacă, pe lângă acestea, luăm în considerare cum poporul, din aceste motive, a învățat puțin câte puțin să-i urască şi a sfârşit prin a

vedea în prezența lui o pedeapsă pe care cerul o dă anumitor popoare, vom înțelege cum evreii au suferit pentru a face o schimbare de firmament. Da, a fost o treabă penibilă pentru ei să se înfățişeze ca „prieteni ai oamenilor" în fața victimelor pe care le spoliaseră.

Evreul începe mai întâi cu ascunderea de ochii poporului a nedreptăților grave de care se face vinovat în fața lui. El se transformă, în primul rând, în „binefăcător" al omenirii. Cum bunătatea lui complet nouă are nişte motive foarte interesate, el nu poate respecta vechiul precept biblic care spune că nu trebuie să ştie stânga ce tace dreapta; de voie, de nevoie, trebuie să se resemneze, arătând cât este de sensibil la suferințele maselor şi să facă publice toate

sacrificiile pe care personal şi le impune pentru a le uşura. Cu „modestia" înnăscută, el îşi trâmbițează meritele în toată lumea cu atâta perseverență şi aceasta începe într-adevăr să-1 creadă. Cine nu crede este considerat nedrept, în curând, el dă lucrurilor o asemenea întorsătură încât pare că lui i s-a făcut mereu o nedreptate, pe câtă vreme adevărul este contrar. Oamenii deosebit de prosti se încred în el şi nu se pot abține să-1 plângă pe sărmanul „nefericit".

De altminteri, trebuie să remarcăm că, deşi se sacrifică bucuros, evreul nu devine mai sărman din pricina aceasta. El se pricepe să împartă ; binefacerile lui sunt câteodată chiar ca bălegarul pe un câmp, nu din dragoste pentru acesta, ci propunându-şi să obțină de aici un profit personal, în orice caz, însă, toată lumea o ştie, într-un timp relativ scurt, evreul devine un „binefăcător şi un filantrop". Ce transformare ciudată !

Ceea ce la alții este mai mult sau mai puțin firesc, provoacă o extremă uimire şi la unii chiar o admirație vizibilă, deoarece o atare conduită nu este firească la evrei. Se ajunge astfel să se facă din fiecare din actele de binefacere un merit mult mai mare decât se face în cazul altor oameni.

Şi mai mult încă : evreul devine dintr-o dată liberal şi începe să-şi manifeste entuziasmul pentru progresele ce trebuie să le facă neamul omenesc.

Puțin câte puțin el devine, în vorbe, campionul timpurilor noi.

Este adevărat că el continuă să distrugă mereu mai în adâncime bazele unei economii politice cu adevărat folositoare poporului. Prin căile ocolite ale societăților pe acțiuni, el îşi face intrarea în circuitul producției naționale, făcând din aceasta obiectul unui comerț de ocazie pentru orice este venal, sau, mai bine zis, negociabile ; el despoaie astfel industriile de bazele pe care s-ar

putea edifica o proprietate particulară. Atunci apare între patroni şi angajaţi o stare de spirit care-i înstrăinează pe unii de ceilalţi şi care conduce apoi la divizarea societăţii în clase.

în sfârşit, influenţa pe care evreul o are la bursă, din punct de vedere economic, creşte într-un fel îngrozitor. El are în posesiune sau, cel puţin controlează, toată forţa de muncă a naţiunii.

Pentru a-şi întări situaţia în stat, el caută să îndepărteze toate barierele prin care rasa şi statul civil i-au împiedicat mai întâi mersul. Pentru aceasta, el luptă cu întreaga tenacitate în favoarea toleranţei religioase şi în francmasonerie, care a căzut în întregime în mâinile sale, el are un excelent instrument pentru a susţine o luptă care-i permite să-şi atingă şiret scopurile. Clasele conducătoare şi înaltele

sfere politice şi economice burgheze, prinse în reţeaua masonică, devin prada lui, fără a putea bănui.

Dar poporul adevărat sau, mai bine zis, clasa care începe să se trezească, care este în curs de a-şi cuceri prin propriile puteri drepturile şi libertatea, scapă acestei influenţe în straturile ei întinse şi profunde. Totuşi, a o domina este mai important decât restul problemei. Evreul simte că nu-şi va putea juca rolul de stăpân decât dacă înaintea lui nu merge un „antrenor" ! El crede că găseşte antrenorul în straturile largi ale burgheziei. Fabricanţii de mănuşi şi textiliştii nu pot fi prinşi în reţeaua fină a francmasoneriei ; aici trebuie folosite procedee mai grosolane, dar care se vor dovedi la fel de eficace. Atunci francmasoneriei i se adaugă presa ca o a doua armă în slujba jidovimii. Jidovul îşi pune în joc întreaga tenacitate şi abilitate pentru a o lua în stăpânire. Prin intermediul ei, el prinde în ghearele şi în mrejele lui întreaga viaţă publică ; el o conduce şi o aruncă în faţă, găsindu-se chiar în situaţia de a produce şi de a conduce această forţă, care, sub numele de „opinie publică", este astăzi mai bine cunoscută decât era acum câteva zeci de ani.

în acelaşi timp, el afişează aerul că este personal transformat prin învăţătură, face elogiul oricărui progres, în special al celui care cauzează prăbuşirea altora ; el nu judecă fiece progres şi fiece evoluţie decât prin prisma avantajelor pe care le poate obţine pentru poporul lui, iar dacă nu, el este duşmanul înverşunat al oricărei învăţături, urând orice civilizaţie adevărată. Toată ştiinţa ce o dobândeşte în şcolile altora, el nu o pune decât în slujba neamului său.

El veghează însă la păstrarea naţionalităţilor mai mult decât o făcuse vreodată înainte. Părând că debordează de „lumină", de

„progres", de „libertate", de „umanitate", el are grijă să menţină particularismul îngust al rasei lui. I se întâmplă chiar să-şi agate femeile de creştini influenţi, dar are ca principiu menţinerea continuă a purităţii urmaşilor masculini. El intoxică sângele altora, dar îl fereşte pe al său de orice alterare. Evreul nu se căsătoreşte aproape niciodată cu o creştină, în vreme ce creştinul se căsătoreşte cu o evreică. Dar, la productele metisării lui biruie elementul evreiesc. îndeosebi, o parte a marii nobilimi este complet degenerată. Evreul o ştie foarte bine şi practică sistematic această „dezarmare" a clasei de conducători spirituali ai adversarilor de rasă. Pentru a-şi ascunde intrigile şi a-şi adormi victimele, el nu încetează să vorbească de egalitatea tuturor oamenilor, fără deosebire de rasă sau de culoare. Imbecilii încep să se lase convinşi de el.

281 Situaţia socială a lucrătorului din uzină

Dar cum nu toată făptura lui se poate debarasa de o duhoare care dă de gol foarte clar pe străinul din el, pentru ca masele largi populare să poată cădea în mrejele sale, el trebuie să-şi făurească în presă o imagine personală ce corespunde atât de puţin realităţii, însă este, din contră, uîilă scopurilor urmărite. Mai cu seamă în ziare şi reviste umoristice se fac sforţări de a-i prezenta pe evrei ca un popor mic, cumsecade şi inofensiv, care-şi are trăsăturile specifice — ca de altfel toţi ceilalţi — dar care, chiar în moravurile cu o înfăţişare un pic stranie, face dovada unui suflet ce poate stârni zâmbete, dar care este de o cinste funciară şi plin de bunătate, în general, totdeauna s-a încercat ca ei să fie prezentaţi mai mult ca neînsemnaţi decât ca periculoşi.

Scopul ultim, în acest stadiu al evoluţiei, este victoria democraţiei sau victoria a ceea ce se înţelege prin ea : hegemonia parlamentarismului. Ea răspunde cel mai bine acestor nevoi; ea înlătură personalităţile pentru a le înlocui cu o majoritate de imbecili, de incapabili şi mai ales de laşi.

Rezultatul final va fi căderea monarhiei, care se apropie fatal mai repede ori mai încet.

J. Enormele schimbări economice aduc transformări in straturile sociale ce constituie poporul. Cum micile meserii se „sting" încetul cu încetul şi, ca urmare, muncitorul are din ce în ce mai rar ocazia de a ajunge să ducă o viaţă independentă, el devine rapid un proletar. Apare atunci „lucrătorul din fabrică" a cărui trăsătură principală este că reuşeşte foarte rar să-şi câştige către sfârşitul vieţii un trai independent în toată puterea cuvântului, el este un nou proprietar ; bătrâneţea este un infern pentru el şi abia se mai poate

spune că mai trăieşte.

Evoluția socială crease deja anterior o situație asemănătoare
care cerea imperios o soluție şi a găsit-o. Clasei cultivatorilor şi

mai ales cei ai statului. Şi ei erau, în adevăratul sens al cuvântului,
nişte non-proprietari.

Statul a îndreptat acest neajuns, însărcinându-se cu întreține
rea angajaților săi care nu puteau pune nimic deoparte pentru zilele
bătrâneții; el a creat pensia, regimul de pensionar. Puțin câte puțin,
exploatațiile private, din zi în zi mai numeroase, urmară exemplul,
în aşa fel că astăzi aproape toți angajații, care au îndeplinit funcții
administrative încasează o pensie, cu condiția ca întreprinderea sa
fi atins sau să fi depăşit o anumită importanță. Numai siguranța
astfel dată funcționarului de stat pentru zilele de bătrânețe a dezvol-

tat conştiința profesională şi devotamentul care, înainte de război,
erau calitățile principale ale corpului funcționăresc german.

în acest fel, o întreagă clasă, ce a rămas fără proprietate
privată a fost ferită inteligent de mizeria socială şi a devenit una din
membrele comunității naționale.

Această chestiune a fost pusă din nou, şi în măsură mult mai
mare în fața statului şi a națiunii. Noi mase umane, ridicându-se la
milioane de indivizi, au emigrat de la țară în marile oraşe pentru a-şi
cîştiga existența în calitate de lucrători în fabrici în ramurile indus-
triale nou înființate. Condițiile de muncă şi de viață ale acestei clase
noi erau mai mult decât mizere. Vechile metode ale muncii de
meşteşugar şi, totodată, de agricultor nu se putea adopta, în mod
automat, la noua formă de industrie. Şi activitatea unuia şi activita-
tea celuilalt nu se puteau compara cu eforturile impuse lucrătorului
din uzină. În vechile meserii, timpul nu putea să joace decât un rol
secundar; în metodele actuale de muncă, el joacă primul rol. Trans-
punerea fostei durate de lucru în marea industrie a avut un efect
dezastruos. Randamentul efectiv al muncii era altădată mai puțin
însemnat, pentru că nu folosea metodele actuale ale muncii intensive.
Dacă altă dată se putea rezista unei zile de lucru de patrusprezece
sau de cincisprezece ore, nu se mai putea rezista la fel într-o vreme
când fiecare minut era folosit la maximum. Acest absurd transfer al
vechii durate a zilei de muncă în noua industrie a fosl nefast din

două puncte d^e vedere: a minat sănătatea lucrătorilor şi a distrus credința mtr-un drept superior. Acestor inconveniente li s-a adăugat, dintr-o parte o lamentabilă insuficiență a salariilor, din alta, situația mull mai bună a patronilor, care era şi mai izbitoare.

La țară, nu puteau exista probleme sociale, pentru că stăpânul şi sluga ^se dedicau aceleiaşi munci şi mai ales mâncau la aceeaşi masă. Dar şi acolo au fost schimbări.

Separarea dintre patron §i angajat părea acum să se înstăpînească în toate domeniile. In această privință, cât a putut progresa, evreizarea poporului nostru o înțelegem cu puțină dis-poziție, dacă nu cu dispreț pentru munca manuală. Acest lucru nu este nemțesc. Numai franțuzirea vieții sociale, care a fost în realitate o evreizare, a transformat prețuirea ce o avea altă dată față de meseriile manufacturiere într-un anume dispreț pentru munca fizică.

Sa născut astfel o nouă clasă foarte puțin luată în seamă şi într-o zi, desigur, se va pune problema de a şti dacă națiunea va avea energia necesară pentru refacerea acestei clase care să fie un mem-

bru al comunității sociale sau dacă diferența se va agrava până se va căsca o prăpastie între ea şi celelalte.

Un lucru este sigur : noua clasă nu cuprindea în rândurile ei cele mai rele elemente, ci, din contră, şi, in orice caz, cele mai energice. Rafinamentul excesiv, rezultat al civilizației, nu-şi exerci-tase încă aici influența ce dezagregă şi distruge. Clasa cea nouă nu era încă, în straturile de adâncime, contaminată de otrava laşității pacifiste ; ea rămăsese robustă şi, când trebuia, era brutală.

în timp ce burghezia nu se îngrijorează din cauza acestei probleme atât de importante şi lasă cu indiferență evenimentele să-şi urmeze cursul, evreul îşi dă seama de perspectivele infinite care i se deschid în viitor ; organizând pe de o parte, până la ultimele con-secințe, metodele capitaliste de exploatare a rasei umane, el se apropie de victimele concepțiilor lui şi de actele lui şi le devine în curând şef în lupta pe care ele o duc împotriva lui. A spune „împo-triva lui" înseamnă, este adevărat, să vorbeşti în metafore ; marele maestru al minciunilor ştie totdeauna să treacă drept o ființă pură şi virtuoasă şi să pună în seama altora propriile lui greşeli. Cum impertinența de a se pune în fruntea maselor, acestora nu le trece prin minte că ele sunt victime ale celei mai infame înşelătorii

din toate timpurile.

Şi totuşi aşa a fost.

Abia ce noua clasă a ieşit din prefacerile economice generale, că evreul vede deja limpede de ce „antrenor" poate dispune pentru a înainta. Mai întâi, el a folosit burghezia ca pe un berbec contra lumii feudale ; acum el se serveşte de lucrător împotriva lumii burgheze. Aşa cum odinioară a ştiut să obţină prin intrigi drepturi civile adăpostindu-se în spatele burgheziei, el speră acum că lupta dusă de muncitori pentru a-şi apăra existenţa îi va deschide calea ce-1 va conduce la dominaţia lumii.

începând din acest moment, sarcina muncitorului este să lupte pentru viitorul poporului evreu. Fără să ştie, el este în slujba puterii împotriva căreia crede că luptă, în aparenţă, este aruncat în luptă împotriva capitalului şi în acest fel este împins la modul cel mai comod să lupte pentru acesta, în acelaşi timp, el ţipă mereu contra capitalului internaţional, dar, în realitate, se gândeşte la economia naţională. Aceasta trebuie demolată, pentru ca bursa internaţională să triumfe peste cadravul ei.

Iată cum acţionează evreul:

El se apropie de muncitor, se preface ipocrit că simte compasiune pentru soarta lui sau chiar că este indignat de mizeria şi de

sărăcia ce-i sunt hărăzite ; astfel, evreul câştigă încrederea muncitorului. Se străduieşte să studieze toate încercările, reale sau imaginare, pe care le comportă viaţa muncitorului şi să trezească în el dorinţa violentă de a-si schimba condiţiile de viaţă. Nevoia de justiţie socială care dormitează mereu în inima arianului este abil incitată de evreu până ce se schimbă în ură contra celor ce se bucură de o soartă mai fericită şi dă un aspect filosofic precis luptei duse împotriva relelor sociale. El pune bazele doctrinei marxiste.

Prezentând-o ca intim legată de revendicările sociale juste, el favorizează propaganda şi, invers, stârneşte opoziţia oamenilor de bine care refuză să admită revendicările ; acestea, sub forma în care sunt prezentate şi cu consecinţele pe care le antrenează, le par fundamental nedrepte şi inaplicabile.

Sub masca ideilor pur sociale se ascund intenţii într-adevăr diabolice ; sunt expuse chiar în public cu limpezimea cea mai neruşinată. Această doctrină este un amestec inextricabil de raţiune şi neghiobie omenească, dar în aşa fel dozată încât numai ce are nebunesc se poate realiza, iar niciodată ceea ce are raţional. Negând

personalitatea şi, prin urmare, naţiunea şi rasa şi refuzându-le orice drept de a exista, ea distruge baza elementară a ceea ce constituie civilizaţie umană, care depinde precis de aceşti factori. Iată esenţa însăşi a filosofici marxiste, atât cât se poate da numele de „filosofic" acestui produs monstruos al unei minţi criminale. Prăbuşirea personalităţii şi a rasei înlătură cel mai mare obstacol ce stă în calea dominaţiei unei rase inferioare, adică a rasei evreieşti.

Tocmai teoriile extravagante în economie şi în politică conferă o semnificaţie acestei doctrine. Spiritul care o animă îi aduce pe toţi oamenii inteligenţi în postura de a se pune în slujba ei, în timp ce acei care au mai puţin obiceiul de a-şi exersa facultăţile intelectuale şi care sunt prost informaţi în ştiinţele economice se raliază cu drapelul în vânt. Inteligenţa necesară în conducerea mişcării — căci chiar această mişcare are nevoie, pentru a subzista, să fie condusă de o inteligenţă — este evreul care, „sacrificându-se", o scoate din mintea unuia din congenerii lui.

Iată cum apare o mişcare de muncitori exclusiv manuali conduşi de evrei. In aparenţă, ea are drept scop, îmbunătăţirea condiţiei muncitorilor ; în realitate, raţiunea de a fi este reducerea la sclavie şi, prin asta, nimicirea tuturor popoarelor non-evreieşti.

Campania începută de francmasonerie, în mediile calificate de intelectuali, pentru a paraliza instinctul de conservare a naţiunilor prin intermediul doctrinelor pacifiste, marea presă, care este

totdeauna în mâinile evreilor, o duce în mase şi mai ales în rândurile burgheziei. Acestor două arme dărâmătoare vine să li se alăture a treia, mult mai redutabilă, organizarea violenţei. Marxismul trebuie, ca trupă de atac şi de asalt, să termine răsturnarea pe care primele două arme au pus-o la cale, pregătindu-i treaba.

Este o manevră admirabil ticluită, aşa încât nu trebuie să ne mirăm dacă vedem că, în faţa ei, se renunţă la lupta tocmai a acelor instituţii cărora le-a plăcut totdeauna să se pretindă ca organe mai mult sau mai puţin legendare ale autorităţii de stat. în preajma înalţilor noştri funcţionari, şi chiar a celor aflaţi mai sus în ierarhie, evreul a găsit în orice vreme (cu rare excepţii numai) ajutoarele cele mai amabile pentru travaliul lui destrucliv. Servilism târâtor în faţa superiorilor, aroganţă trufaşă faţă de inferiori, iată ce

caracterizează acest grup, ca şi o stupiditate revoltătoare care nu este depăşită decât printr-o infatuare adesea nemaipomenită.

Acestea sunt însă calităţile folositoare evreului în raporturile cu autorităţile care-i sunt, în consecinţă, foarte simpatice.

Lupta, care acum începe, se desfăşoară, în linii mari, în felul următor:

Conform scopurilor ultime urmărite de lupta evreilor, ce nu se mulţumeşte că vrea să cucerească economic lumea, ci pretinde s-o subjuge ei şi din punct de vedere politic, evreul îşi împarte doctrina universală în două părţi, care, în aparenţă, sunt independente una faţă de cealaltă, dar formează un tot indivizibil: mişcarea politică şi mişcarea sindicală.

Mişcarea sindicală este cea care trebuie să planifice recrutarea. Ea oferă ajutor şi protecţie muncitorilor în lupta dusă pentru existenţă pe care rapacitatea sau mărginirea numeroşilor patroni îi forţează s-o ducă ; ea le îngăduie să cucerească condiţii mai bune de viaţă. Dacă muncitorul nu vrea să se lase în seama arbitrarului orb al oamenilor, câteodată puţin conştienţi de responsabilitatea lor şi fără conţinut, apărarea drepturilor ce-i revin ca om, într-o vreme când statul nu se sinchiseşte, ca să spunem aşa, de el, el însuşi trebuie să-şi ia soarta în mâini, în măsura în care aşa numita burghezie naţională, orbită de interese pecuniare, pune în faţa luptei pentru existenţă cele mai mari obstacole, nu se mulţumeşte să se împotrivească la toate tentativele de scurtare a duratei de o lungime inumană, de a pune capăt muncii copiilor, de protejare a femeii, pentru ameliorarea condiţiilor igienice în ateliere şi locuinţe, ci de multe ori le sabotează efectiv; evreul, mai rău, ia în mâinile lui cauza celor oprimaţi, încet-încet, el devine şeful mişcării muncitoreşti şi asta cu

atât mai bucuros cu cât nu are nici o intenţie serioasă de a îndrepta nedreptăţile sociale, însă *vizează* crearea progresivă a unui contingent de luptători în domeniul economic, care-i vor fi devotaţi orbeşte şi vor distruge independenţa economiei naţionale.

Dacă practica unei politici sociale sănătoase trebuie să aibă ca repere de orientare, pe de o parte, menţinerea sănătăţii populaţiei, iar, pe de altă parte, apărarea independenţei economiei naţionale, nu numai că aceste două considerente îl lasă

complet indiferent pe evreu, însă țelul de-o viață este să se debaraseze de ea pe drum. El nu doreşte menținerea unei economii naționale independente, ci suprimarea ei. De aceea, nu are scrupule, ca şef al mişcării muncitoreşti, în ridicarea unor pretenții ce nu numai că depăşesc scopul, dar care nu mulțumesc deloc şi duc la prăbuşire economia națională. El vrea să aibă înaintea ochilor nu o generație de oameni sănătoşi şi robuşti, ci o turmă de degenerați gata să intre în jug. Cu această intenție, prin care dă prioritate revendicărilor celor mai absurde despre care ştie foarte bine că nu poate să le satisfacă şi care nu vor schimba deci nimic în starea de lucruri, ci vor avea cel mult efectul de a stârni în mase o mânie difuză, dar violentă. Căci el aceasta caută şi nu îmbunătățirea reală şi cinstită a situației lor sociale.

Aşadar, evreul va rămâne şeful incontestabil al mişcării muncitoreşti atâta timp cât nu se va întreprinde o acțiune de proporții pentru luminarea maselor largi, pentru a le informa cu exactitate asupra cauzelor mizeriei lor fără sfârşit, atât timp cât statul nu se va dispensa de evreu şi de activitatea lui subterană. Atâta timp cât masele vor fi la fel de dezorientate cum sunt actualmente şi cât statul se va arăta la fel de indiferent, acestea îl vor urma întotdeauna pe cel dintâi care le face cele mai neruşinate promisiuni de natură materială. Din acest punct de vedere, evreul este maestru, căci întreaga lui activitate nu este înfrânată de nici un fel de scrupule morale.

De aceea, el învinge cu uşurință pe acest teren pe toți adversarii şi încă în scurtă vreme. În conformitate cu brutalitatea şi cu instinctul de tâlhar ce zac în el, evreul imprimă mişcării muncitoreşti un caracter violent foarte accentuat. Rezistența celor care, datorită flerului, nu muşcă din momeală, este zdrobit cu mijloace teroriste.

Urmările unei asemenea activități sunt înspăimântătoare.

In fapt, evreul distruge bazele economiei naționale prin intermediul clasei muncitoare, care ar putea aduce prosperitatea națiunii.

în paralel, se dezvoltă organizațiile politice.

Ele sunt în concordanță cu mişcarea muncitorească prin faptul că această mişcare pregăteşte masele pentru înrolarea în organizația politică, făcându-le chiar să intre aici cu forța, ca şi cum ar fi biciuită. El este sursa permanentă a subsidiilor prin care organizația politică îşi întreține enormul ei aparat. El este organul de control al întregii activități politice a indivizilor, jucând şi rolul de vechil pentru toate demonstrațiile politice importante. El sfârşeşte prin a nu mai lupta pentru cuceriri economice, ci pune la dispoziția ideilor politice principalul mijloc de luptă — greva, sub forma grevei de masă sau a grevei generale.

Creând o presă cu un conținut adaptat orizontului intelectual al cititorilor celor mai puțin cultivați, organizația sindicală şi cea politică tind să inoculeze un spirit de revoltă care pregăteşte clasele cele mai de jos ale națiunii pentru actele cele mai temerare. Sarcina sa nu este să-i scoată pe oameni din mlaştina instinctelor primare şi să-i determine să ajungă la un nivel superior, ci, din contră, să le măgulească poftele cele mai josnice. Aici găsim o speculație care aduce multe foloase adresându-se maselor, a căror lene intelectuală nu are egal decât în îngâmfare.

Este vorba de presa care denigrează, în spiritul celei mai fanatice calomnii, tot ceea ce trece drept suport al independenței naționale, al unei culturi elevate şi al autonomiei economice a națiunii.

Ea sună, înainte de toate, atacul contra tuturor oamenilor de caracter care nu vor să se închine dinaintea pretențiilor evreieşti de a domina statul sau al căror geniu le pare periculos evreilor. Ca să te urască, nu e nevoie să lupți împotriva lui; e de ajuns să bănuiască

fie că într-o zi vă puteți gândi să luptați împotrivă-i, fie că folosiți superioritatea înzestrării dumneavoastră intelectuale pentru creşterea puterii şi măreției unei națiuni ostile evreilor.

Instinctul lui, infailibil în această privință, miroase în orice om predispozițiile fireşti, iar cel ce nu reprezintă un spirit rupt din al său, îi va fi sigur duşman. Cum evreul nu este atacat, ci mai degrabă agresor, el consideră duşman nu numai pe cel care-1 atacă, ci şi pe cel care-i rezistă. Mijlocul pe care-1 foloseşte în încercarea de a sfărâma spiritele cele mai îndrăznețe, dar drepte, nu duce o luptă loială, ci *uzează* de minciună şi de calomnie.

în acest caz, el nu dă înapoi în fața nimănui, iar ticăloşia îi este atât de mare că nu trebuie să ne mirăm dacă, în imaginația poporului nostru, personificarea diavolului ca simbol al răului ia chipul evreului.

Ignoranța maselor în ce priveşte caracterul intim al evreului, lipsa de instinct şi inteligența mărginită a claselor de sus fac din popor o pradă uşoară a campaniei de defăimare duse de evrei.

în timp ce clasele de sus, cu o laşitate înăscută la ele, întorc spatele unui om pe care evreul îl atacă prin minciună şi calomnie, masele, din prostie sau din naivitate, cred de obicei tot ce spune rău despre el. Autoritățile, fie că se închid în tăcere, ceea ce adeseori aduce sistarea campaniei presei jidoveşti, îl urmăresc în justiție pe cel ce a fost atacat pe nedrept, măsură care, în ochii măgarilor de funcționari, este potrivită pentru menținerea autorității statale şi asigurarea calmului şi a ordinii.

încetul cu încetul, teama de arma marxismului, mânuită de jidovime, terorizează ca viziunea unui coşmar mintea şi sufletul oamenilor cumsecade.

Oamenii încep să tremure în fața redutabilului inamic şi, în cele din urmă, îi devin astfel victime.

K. Dominația evreiască pare de-acum consolidată în stat încât el îndrăzneşte nu numai să se dea din nou, în mod fățiş, evreu, dar să-şi mărturisească şi concepțiile etnice şi politice până la

ultimele lor consecinţe. O parte din această rasă se recunoaşte în mod deschis drept popor străin, nu fără a comite, de altfel, o nouă minciună. Când sionismul încearcă să convingă lumea că de fapt conştiinţa naţională a evreilor ar găsi satisfacţie în crearea unui stat palestinian, evreii îi păcălesc încă o dată pe proştii de mojici într-o manieră manifestă.

Ei n-au nicidecum intenţia de a edifica în Palestina un stat evreu pentru a se duce să se stabilească acolo; ei au pur şi simplu în vedere să-şi întemeieze aici organizaţia centrală a acţiunii şarlataneşti a internaţionalismului mondial ; ea va fi astfel dăruită cu dreptul suveranităţii şi se va sustrage intervenţiei altor state; ea va fi un loc de azil pentru toate pramatiile demascate şi o şcoală superioară pentru viitorii scamatori.

Un semn al siguranţei lor crescânde, ca şi al sentimentului de securitate, este acela că, atunci când o parte a evreilor îi maimuţăresc ipocrit pe germani, francezi sau englezi, cealaltă, cu o franchețe neruşinată, se proclamă oficial ca rasă evreiască.

Lipsa de jenă îngrozitoare cu care ei se comportă în faţa cetăţenilor altor popoare, arată că ziua victoriei li se pare aproape.

Tânărul evreu cu păr negru spionează, ceasuri îndelungi, cu faţa luminată de o bucurie satanică, pe tânăra inconştientă de pericolul că el o mânjeşte cu sângele lui, răpind-o astfel din poporul de origine. Prin toate mijloacele, el caută să năruie temeliile pe care stă

rasa şi poporul ce este obiectul subjugării lui. La fel cum el corupe sistematic pe femei şi pe fete, nu se teme nici să sfărâme în cea mai mare parte barierele de sânge dintre celelalte popoare. Evreii au fost şi mai sunt încă aceia care au adus negri pe Rin, totdeauna cu acelaşi gând secret şi scop evident: distrugerea, prin degenerarea rezultată din metisare, a acestei rase albe pe care ei o urăsc, prin căderea de la nivelul superior de civilizaţie şi de organizare politică la care s-a ridicat şi luarea ei în stăpânire.

Un popor de rasă pură şi care e conştient de valoarea sângelui

nu va putea fi subjugat niciodată de evreu ; el nu va putea fi pentru totdeauna decât stăpânul metişilor în lumea aceasta.

De aceea, el caută să coboare sistematic nivelul raselor, poluând continuu indivizii.

Din punct de vedere politic însă, el începe să înlocuiască ideea de democraţie prin dictatura proletariatului.

în masa organizată de marxişti, el a găsit arma care-i permite să renunţe la democraţie şi care-1 pune în situaţia de a subjuga şi de a guverna popoarele într-un mod dictatorial, cu un pumn necruţător.

El încearcă sistematic să aducă o dublă revoluţie : economică şi politică.

El înconjoară popoarele, graţie influenţelor internaţionale pe care le aruncă în joc, cu o reţea inamică, pentru ca acestea să nu mai opună o rezistenţă energică atacurilor venite dinăuntru ; el le împinge la război şi sfârşeşte, când crede necesar, prin a înfige drapelul revoluţionar pe câmpul de luptă.

El zguduie economic statele până ce întreprinderile sociale, devenite productive, îi sunt răpite statului şi puse sub controlul lui financiar.

Din punct de vedere politic, el îi refuză statului mijloacele de subzistenţă, minează bazele oricărei încercări de rezistenţă şi de apărare naţională, năruieşte încrederea pe care poporul o are în guvern, răspândeşte dispreţul faţă de istorie şi faţă de trecut şi aruncă la canaj tot ce este măreţ.

în ce priveşte civilizaţia, el poluează arta şi literatura, înşeală sentimentele fireşti, răstoarnă toate conceptele despre frumuseţe şi nobleţe, despre demnitate şi bine, momind în schimb oamenii în lumea lui ticăloasă.

Religia este ridiculizată ; morala şi moravurile trec drept lucruri lipsite de viaţă şi demodate, până ce se prăbuşeşte ultimul reazem ce îngăduie unui popor să lupte pentru existenţa lui pe lumea aceasta.

L. Acum începe marea şi ultima revoluţie, în momentul când evreul cucereşte puterea politică, el aruncă ultimele văluri după care se mai ascundea. Evreul democrat şi prieten al popoarelor dă naştere evreului sângeros şi tiran al popoarelor. După puţini ani, el caută

să extermine pe reprezentanții inteligenței și, răpindu-le popoarelor pe cei care îi erau prin nalură călăuze spirituale, el îi oferă gata pentru rolul de sclav pus pentru totdeauna pe jug.

Un exemplu înspăimântător al acestei sclavii este dat de Rusia, unde evreul, cu un fanatism realmente sălbatic, a auzit pieirea prin cele mai feroce torturi sau prin condamnarea la moarte, prin înfometare a aproape treizeci de milioane de oameni, ca să asigure unei bande de scriitori evrei şi a unor bandiți de bursă dominația asupra unui mare popor.

De/nodământul însă nu înseamnă numai moartea libertății popoarelor oprimate de evrei, ea înseamnă şi pieirea paraziților acestor popoare. Moartea victimei atrage după sine, mai devreme sau mai târziu, pe cea a vampirului.

Dacă trecem în revistă cauzele prăbuşirii Germaniei, cauza primaşi hotărâtoare a fost necunoaşterea problemelor legate de rase şi îndeosebi de pericolul evreiesc.

Ar f] fost extrem de uşor să suportăm înfrângerile pe câmpul de luptă în august 1918. Ele nu erau nimic în comparație cu victoriile repurtate de poporul nostru. Nu ele au cauzat căderea noastră ; am fosf doborâți de această putere, care ne pregătise înfrângerile, răpindu-i sistematic poporului nostru, de zeci de ani, puterea şi instinctele politice şi morale care, numai ele, fac popoarele apte să existe şi să-şi legitimeze astfel existența.

Neglijând problema ce ridica menținerea fundamentelor rasei căreia îi aparține poporul nostru, fostul Reich disprețuia unicul drept pe care-l are un popor de a trăi în această lume. Popoarele care se lasă metisate sau se metisează păcătuiesc împotriva voinței Pro-videnței eterne, iar căderea lor, adusă de cineva mai puternic decât ele, nu este nemeritată ; nu este o nedreptate, ci o restabilire a dreptului, ceea ce li se întâmplă. Când un popor nu mai pune preț pe caracterele specifice ale ființei sale, ce i-au fost dăruite de natură şi îşi au rădăcinile în sângele lui, el nu mai este îndreptățit să se plângă de pierderea propriei lui existențe pământene.

Totul poate ajunge mai bine. Orice înfrângere poate fi mamă a unei victorii viitoare. Orice război pierdut poate fi cauza unei ridicări ulterioare : orice mare suferință poate fecunda energia umană şi orice opresiune poate suscita forțele ce produc o renaştere

morală, atât cât sângele a fost păstrat pur.

Dar pierderea purității sângelui distruge pentru totdeauna fericirea lăuntrică, înjosește omul pentru totdeauna, iar consecințele fizice și morale sunt de neșters.

Dacă această unică chestiune este confruntată cu toate celelalte probleme ale vieții, ne dăm atunci seama cât de puțin însemnate sunt cele din urmă în comparație cu acest ideal. Toate sunt limitate în timp ; problema păstrării sau a pierderii purității de sânge se va pune atâta timp cât vor exista oameni.

Toate cauzele decadenței ce au o oarecare importanță, anterioare războiului, se reduc, în ultimă analiză, la o problemă rasială.

Fie că este vorba de chestiuni de drept universal sau de monstruozități ale vieții economice, de fenomene de decadență ale unei civilizații sau de degenerescență politică, de eșec al educației școlare sau de influența nefastă exercitată de presă asupra oamenilor maturi, răul vine întotdeauna și pretutindeni, dacă se merge la esența lucrurilor, de la faptul că nu s-a ținut seama de rasa căruia îi aparține poporul respectiv sau nu s-a înțeles pericolul care amenința rasa din partea unui popor străin.

De aceea, toate tentativele de reformă, toate operele de asistență socială, toate măsurile politice, toate progresele economice și toate creșterile aparente ale cunoștințelor spirituale nu au nici o consecință importantă. Națiunea și organul care o face de-a dreptul să existe pe pământ, adică statul, n-au în interior susținători mai buni, din contră, s-au șubrezit văzând cu ochii, înflorirea aparentă a Reich-ului nu-i putea ascunde slăbiciunea și fiecare tentativă întreprinsă pentru a-1 revigora efectiv a eșuat mereu, pentru că a fost lăsată deoparte problema cea mai importantă.

Ar fi greșit să credem că partizanii diferitelor tendințe politice, care discutau doctoral la căpătâiul poporului german, că șefii lor au fost în parte oameni funciarmente răi sau rău intenționați. Activitatea lor era condamnată la sterilitate, pentru că, în cel mai bun caz, ei constatau cel mult forma sub care se manifesta boala generală, dar nu știau să deslușească agentul patogen. Când studiem metodic linia urmată de evoluția politică a fostului Reich, nu se poate să nu ne dăm seama, după un examen atent, că și după realizarea unității și a unor progrese prin națiunea germană, ele fiind și niște consecințe,

decadența internă își urma deja cursul din plin și că, în ciuda tuturor
succeselor politice vizibile și a dezvoltării avuției economice, situația
generală se înrăutățea de la un an la altul, în alegerile pentru Reichstag, întărirea glasurilor marxiste indica apropierea neîntre-

ruptă a prăbușirii interne ce trebuia să aducă și prăbușirea în afară.
Toate victoriile așa numitelor partide burgheze erau lipsite de va-
loare, nu numai pentru că ele nu puteau împiedica, în ciuda tuturor
izbânzilor electorale, creșterea numerică a talazului marxist, dar și
pentru că ele purtau înăuntru și germenii descompunerii.

Fără a bănui, lumea burgheză era deja infestată pe dinăuntru
de duhorile concepțiilor marxiste, iar rezistenta îi venea adesea din
concurenta între niște capete ambițioase decât din opoziția de prin-
cipiu de adversari dispuși să lupte până la capăt. Unul singur a luptat
ani îndelungați cu o perseverență de nezdruncinat, iar acesta a fost
evreul. Steaua lui David a continuat să urce mereu mai sus pe firmament, pe măsură ce voința de conservare a poporului slăbea.

De aceea, n-a fost vorba de un popor hotărât să atace, în precipitarea lui spre câmpul de luptă în august 1914 ; a fost vorba
doar de ultima tresărire a instinctului de conservare națională contra
paraliziei avansate cu care doctrinele pacifiste marxiste ne amenințau
poporul. Cum însă, chiar în acele zile care ne-au decis destinul, n-am
putut vedea care era dușmanul intern și orice rezistență era zadar-
nică, iar Providența nu a plătit solda paloșului învingător ; ea a ascultat de legea eternă care vrea ca toate greșelile să se plătească.

Aceste considerațiuni trebuia să inspire principiile directoare și tendințele noii mișcări; aceste principii, suntem convinși, vor fi
singurele capabile nu numai să oprească decadența poporului ger-
man, ci să pună temelia de granit pe care, într-o zi, se va putea ridica
un stat, un stat care să fie nu un mecanism străin de poporul nostru,
în slujba nevoilor și intereselor economice, ci un organism izvorât
din popor, un stat germanic al națiunii germane.

Capitolul XII

<titlu>Prima etapă a dezvoltării Partidului Muncitoresc German</titlu>

Dacă la sfârşitul acestui volum eu descriu prima fază a dezvoltării mişcării noastre şi dacă discut sumar o serie de probleme legate de ea, nu o fac cu intenţia de a dizerta despre spiritul nostru doctrinar.

Programul nostru are, într-adevăr, o anvergură cât să umple un întreg volum. Voi discuta temeinic despre ea în volumul II al acestei lucrări şi voi încerca să găsesc o imagine a statului aşa cum ni-1 reprezentăm noi. „Noi" înseamnă sute de mii de oameni care, în fond, împărtăşesc idealul nostru fără ca fiecare să găsească cuvintele necesare pentru a descrie ceea ce are înaintea ochilor.

Demn de remarcat, în toate marile reforme, este faptul că ele nu au adesea, mai întâi, decât un singur prorector, apoi ele câştigă milioane şi milioane de adepţi. Acestea deja veneau în întâmpinarea dorinţei profunde a milioane şi milioane de oameni nerăbdători, când unul dintre ei se ridică pentru a proclama voinţa comună şi pentru a înălţa stindardul vechilor speranţe, pe care, în expresia lor nouă, să le ducă la izbândă.

Faptul că milioane de inşi nutresc în adâncul inimii lor dorinţa unei schimbări totale a condiţiilor actuale de viaţă dovedeşte adânca lor nemulţumire. Nemulţumirea aceasta se manifestă în mii de feluri diferite, la unul prin descurajare şi disperare, la altul prin dezgust, mânie şi indignare, la altul prin indiferenţă şi la încă unul prin dorinţa furioasă de a interveni. Printre cei nemulţumiţi, unii se abţin de la alegeri, alţii, numeroşi, votează cu fanaticii de extremă stângă.

Către aceştia trebuie să se întoarcă tânăra noastră mişcare : este normal ca ca să nu se îndrepte către o Organizaţie de oameni mulţumiţi şi sătui, ci să recruteze pe inşii torturaţi de suferinţă, chinuiţi, nefericiţi şi nemulţumiţi ; înainte de orice, nu trebuie să

plutim la suprafaţa corpului social, ci să ne lăsăm rădăcinile să pătrundă în adâncul maselor populare.

* * *

Din punct de vedere politic, iată care era situaţia în 1918 : un popor divizat în două părţi. Prima parte, cu mult mai puţin numeroasă, cuprinde straturile intelectuale ale naţiunii, excluzând profesiile manufacturiere. Ea estesupejficial „naţională", înţelegând prin

aceasta că reprezintă destul de vag nişte interese calificate drept interese de stat, dar care par mai curând să se identifice cu nişte interese dinastice.

Ea încearcă să-şi realizeze idealul şi să-şi atingă obiectivele grație armelor spirituale al căror efect este atât superficial, cât şi incomplet, şi care, deja singure, având în vedere brutalitatea adversarului, au o inferioritate mascată.

Dintr-o lovitură violentă, din una singură, această clasă care încă până nu demult a fost clasa conducătoare, a fost doborâtă la pământ : tremurând de laşitate, ea a suferit umilințele pe care învingătorul nemilos a vrut să i le impună.

Acestei clase i se opune cea a marii mase de muncitori manuali. Ea e grupată în mişcări de orientare mai mult ori mai puțin extremistă marxistă şi este hotărâtă să zdrobească prin forță orice rezistență de ordin intelectual. Ea nu vrea să fie națională ; refuză cu bună ştiință să favorizeze interesele naționale : din contră, ea favorizează toate puseele de dominație străină. Numeric reprezintă cea mai mare parte a poporului, însă conține îndeosebi elementele naționale fără de care o ridicare națională nu se poate nici prevedea, nici realiza.

Căci, din 1918, trebuia să înțelegem acest lucru : orice nouă ascensiune a poporului german conduce la o intensificare a presiunilor străine asupra Germaniei. Condițiile nu sunt totodată armele materiale aşa cum „oamenii noştri de stat" burghezi au obiceiul să sporovăiască, ci puterea voinței noastre. De arme germanii aveau atunci mai mult decât nevoie; dacă n-au ştiut să-şi asigure libertatea a fost pentru că le lipsea energia care dă instinctul de conservare şi voința de a trăi. Cea mai bună armă este materia inertă şi fără valoare atâta timp cât lipseşte spiritul care este pregătit, înclinat şi hotărât să o pună în mişcare. Dacă Germania a fost lipsită de apărare, aceasta nu înseamnă că a fost lipsită de arme ; nu i-a lipsit decât voința de a-şi păstra armele pentru apărarea poporului ei.

Dacă astăzi, mai ales, politicienii de stânga se străduiesc să pună pe seama lipsei de armament politica lor lipsită de conştiință,

toată plină numai de concesii şi de trădări, ei nu merită decât un răspuns : „Voi nu spuneți adevărul! Prin politica voastră criminală de abandonare a intereselor naționale, voi ați depus armele. Acum

încercați să prezentați lipsa de arme ca o cauză determinantă a lamentabilei voastre mizerii; dar aici nu este, ca în tot ce faceți, decât minciună şi falsitate".

La fel le voi spune şi politicienilor de dreapta : datorită jalnicei lor laşităţi, pleava evreiască, parvenită la putere în 1918, a putut să fure armele naţiunii. Nu mai mult decât ceilalţi, aceşti evrei nu au dreptul sau motivul să facă din dezarmarea actuală pivotul politicii lor clarvăzătoare şi prudente (să zicem mai degrabă : laşă); din contră, rezultatul laşităţii lor este situaţia noastră de popor lipsit de apărare. Pentru a rezolva problema restabilirii puterii germane nu este cazul să ne întrebăm : „Cum vom fabrica arme ?", ci: „Cum vom crea spiritul care face capabil un popor să poarte arme ?" Când un asemenea spirit adie peste un popor, voința îi găseşte mii de căi prin care ajunge la arme. Puteţi da zece pistoale unui laş şi el nu va trage nici un cartuş în atac ! Ele valorează mai puţin în mâinile lui decât un ciomag în mâinile unui viteaz !

Problema restabilirii forţei politice a poporului nostru este, din această pricină, o chestiune de însănătoşire a instinctului de conservare a naţiunii : într-adevăr, orice politică externă pregătitoare şi orice repunere în valoare a statului însuşi este mai puţin funcţie a disponibilităţilor de înarmare decât a capacităţii de a rezista, presupusă sau recunoscută, a unei naţiuni. Forța de coeziune a unui popor este mult mai puţin determinată de o acumulare mare de arme reci decât de existenţa evidentă a unei voințe fierbinți de apărare a naţiunii şi de un curaj eroic până la moarte. O naţiune nu se consolidează cu arme, ci cu oameni. De aceea, poporul englez a fost considerat atâta timp drept preţios printre aliaţii din lumea întreagă, pentru că se ştie că se poate conta pe încăpăţânarea sălbatică a guvernului şi a marii mase a naţiunii, ambele ferm hotărâte să se bată până la victorie; este ştiut că ei nu-şi vor precupeţi nici timpul, nici sacrificiile şi că vor pune în mişcare toate mijloacele. Din această cauză, armamentul existent momentan nu trebuie nicidecum proporţional cu cel al altor state.

Dacă este de înţeles că restabilirea politică a naţiunii germane este o problemă a restaurării voinţei de a trăi, este clar şi că, pentru a consolida această voință, n-ajunge să recurgem la acele elemente deja naţionale; ceea ce trebuie este „naţionalizarea" maselor, care, cum se vede, sunt antinaţionale.

în consecință, o mişcare tânără care-şi fixează ca scop restabilirea puterii statului german suveran trebuie să înceapă o luptă nemiloasă pentru cucerirea maselor largi.

Burghezia noastră, aşa zis „națională", este însă, în general, atât de jalnică, mentalitatea ei naționalistă este insuficient dezvoltată încât pare limpede că, din partea ei, nu avem a ne aştepta la o împotrivire serioasă în fața unei politici naționale viguroase, pe plan extern şi intern. Chiar dacă, din cauza binecunoscutei ei miopii, poate persista ca şi odinioară, în timpul lui Bismarck, în momentele apropiate ale eliberării, într-o atitudine de rezistență activă în ce o priveşte, din pricina laşității arhicunoscute şi chiar proverbiale.

Altfel stau lucrurile cu mulțimea concetățenilor noştri care au căzut în boala internaționalismului. Nu numai caracterul lor frust şi un pic primitiv îi duce mai mult la violență, ci conducătorii evrei care sunt, de altfel, brutali şi necruțători. Ei vor zdrobi orice încercare de ridicare a Germaniei, aşa cum odinioară au frânt coloana vertebrală a armatei germane. Dar mai cu seamă, grație preponderenței inamice, nu numai că ei vor împiedica în statul parlamentar practicarea unei politici externe naționale oarecare, ci vor face imposibilă estimarea justă a puterii germanilor şi a aliaților lor. Punctul slab, ce-1 constituie pentru noi existența a cincisprezece milioane de marxişti, de democrați, de pacifişti, de centrişti, nu ne este cunoscut numai nouă, el sare şi în ochii străinătății, care, atunci când apreciază valoarea unei posibile alianțe, ține cont de greutatea acestui obuz stânjenitor. Nu te aliezi cu un stat a cărui populație activă se opune, cel puțin, pasiv, la orice politică externă hotărâtă.

Să adăugăm la asta că diriguitorii partidelor trădării naționale au deseori interesul să se opună, din simpla grijă pentru protejarea proprie, la orice întărire a statului şi se vor opune.

Lecțiile istoriei nu ne permit să concepem că poporul german îşi va recâştiga situația de altădată fără a regla conturile cu cercare au cauzat şi au săvârşit prăbuşirea nemaivăzută a statului, în fața tribunalului posterității, noiembrie 1918 nu va fi privit ca o simplă trădare, ci ca o trădare de patrie.

în aceste condiții, restabilirea independenței Germaniei în exterior este legată în primul rând de restabilirea spiritului ferm şi

voluntar al poporului nostru.

Numai din punct de vedere tehnic, însă, gândul unei independențe a Germaniei față de exterior apare fără sens, atât cât marea masă a poporului nu va fi dispusă să se pună în slujba ideii de libertate.

Din punct de vedere pur militar este de neîndoielnică evidență pentru orice ofițer că un război nu se poate face cu batalioane de studenți, ci că ne trebuie, pe lângă creiere, şi pumnii.

Trebuie bine înțeles în acest sens faptul că, dacă povara apărării naționale e lăsată pe seama intelectualilor, națiunea este privată de un bun ce nu va putea fi înlocuit. Tinerii intelectuali germani care, în regimentele de voluntari, şi-au găsit moartea în Flandra lui 1914, ne-au lipsit cumplit după aceea. Ei erau elita națiunii şi pierderea lor nu putea fi compensată în cursul războiului.
La fel cum lupta nu se poate întreține decât dacă batalioanele de asalt se îngroaşă cu muncitori, este la fel de imposibil să o pregăteşti tehnic dacă în întreaga societate nu domneşte o unitate profundă, întreținută de o voință fermă.

Or, poporul nostru, obligat să-şi târască zilele, dezarmat sub privirile miilor de semnatari ai Tratatului de la Versailles, nu poate lua nici o măsură de pregătire tehnică atâta timp cât hoarda duşmanilor interni nu va fi decimată şi redusă la această jidovime, a cărei josnicie înnăscută îi permite să vândă tot şi orice pe lume pentru treizeci de arginți. Dar ea e aranjată acum ! Dimpotrivă, masa milioanelor de oameni care, din convingere politică, se opune ridicării națiunii, ne pare invincibilă cel puțin atâta vreme cât n-a fost combătută şi smulsă din inimile şi din creierul ei cauza ostilității, adică ideile marxismului internaționalist. Oricât am examina posibilitatea recuceririi independenței ca stat şi ca popor, pregătirea politicii externe, punerea în mişcare a forțelor sau pregătirea bătăliei însăşi, condiția de bază rămâne, mereu şi în toate cazurile, atragerea prealabilă a marii mase a poporului către ideea de independență națională.

Dacă nu ne recâştigăm libertatea în afară, orice reformă internă, chiar în cazul cel mai bun, nu va însemna decât o creştere a capacității noastre, ca şi când am fi un fel de colonie pentru celelalte națiuni. Beneficiile întăririi noastre economice — sau a ceea ce desemnează cu acest nume—vor merge la ai noştri domni controlori internaționali şi orice ameliorare de ordin social realizată la noi va spori în avantajul lor produsul muncii noastre. Cât despre progresele culturale, ele nu pot reveni după împărțire națiunii germane, fiind prea legate de independența politică şi de libertatea

poporului.

Deci, nu există viitor pentru Germania decât dacă marea masă a poporului este cucerită de ideea națională, iar cucerirea acesteia constituie cea mai înaltă şi mai importantă sarcină a mişcării noastre; activitatea acesteia nu trebuie să se rezume numai la satisfacerea nevoilor prezentului, ci ea trebuie să ia în considerare printre rezul-

tate şi urmările ce poate să le aibă pentru viitorul țării. Aşa că, din 1919, noi am înțeles că noua mişcare trebuia să ajungă, înainte de orice, să „naționalizeze" masele.

Pentru tactica ce trebuia urmată rezultă o serie de obligații.

1. Pentru a câştiga masele, în vederea redeşteptării naționale, nici un sacrificiu nu este prea mare.

Oricare ar fi concesiile de ordin economic ce vor trebui acordate muncitorilor, acestea nu sunt comparabile cu beneficiul pe care-1 are națiunea în ansamblu, dacă ele contribuie la înglobarea păturilor largi populare în structurile sociale din care fac parte.

Numai nişte spirite mioape şi mărginite—aşa cum există, din păcate, un atât de mare număr de inşi din mediile noastre munci-toreşti — nu pot cunoaşte că nici un avânt economic nu va fi posibil şi, ca urmare, profitabil, atâta timp cât nu se va stabili o profundă solidaritate între popor şi națiune.

Dacă, în timpul războiului, sindicatele ar fi protejat cu înflăcărare interesele muncitorilor, dacă, fie chiar în timpul războiului, ele însele ar fi smuls înmiit, prin grevă, consimțământul antreprenorilor, pt atunci avizi de dividende, pentru revendicările muncitorilor pe care-i oprimau, dacă şi-ar fi exprimat cu atâta fanatism cultul pentru ideea germană, urmărind îndeplinirea apărării naționale şi dacă ar fi dat patriei, cu aceeaşi ardoare, împinsă până la paroxism, tot ceea ce se datorează patriei, războiul n-ar fi fost pierdut. Cât de nesemnificative ar fi fost toate aceste concesii economice, chiar şi cele mai mari, față de însemnătatea nespusă a victoriei!

Astfel, într-o mişcare ce caută să redea poporului german pe muncitorul german, este importan t să înțelegem că sacrificiile economice sunt neglijabile atâta vreme cât nu compromit tăria independenței economiei naționale.

2. Educația națională a masei nu se poate realiza decât pe calea, indirectă, a ridicării sociale ; numai prin acest mijloc se pot

obține condițiile economice de bază ce-ar permite fiecăruia să-şi ia partea lui din bunurile culturale ale națiunii.

3. „Naționalizarea" masei nu poate fi în nici un caz obținută prin jumătăți de măsură sau printr-un apostolat timid, ci printr-o temeinică concentrare de forțe, desfăşurată cu fanatism, până la ținta ce trebuie atinsă. Carevasăzică, nu se poate face un popor „național", în sensul foarte indulgent pe care-1 dau acestui cuvânt burghezii de acum ; trebuie acționat în sens național, cu toată impetuozitatea cerută de soluțiile extreme.

Otrava nu poate fi neutralizată decât prin antidot şi numai

burghezii insipizi pot să-şi închipuie că nişte procedee gen cale de mijloc îi vor conduce în împărăția cerurilor.

Marea masă a unui popor nu se compune nici din profesori, nici din diplomați. Ea este puțin permeabilă la idei abstracte. Din contră, o vei tulbura mai uşor în zona sentimentelor şi aici se găsesc resorturile secrete ale reacțiilor ei, fie pozitive, fie negative. Ea nu reacționează bine, de altminteri, decât în sprijinul unei manifestări de forță orientată clar într-o direcție sau în direcția opusă, dar niciodată în favoarea unei jumătăți de măsură ezitante între cele două. A fundamenta ceva pe sentimentele mulțimii cere totodată ca ele să fie extraordinar de stabile. Credința este mai greu de clintit decât ştiința, dragostea este mai puțin schimbătoare decât stima, ura este mâi durabilă decât antipatia, în toate epocile, forța care a pornit pe pământ revoluțiile cele mai violente a stat mult mai puțin în proclamarea unei idei ştiințifice, care punea stăpânire pe mulțimi, decât într-un fanatism însuflețitor şi într-o veritabilă isterie care le ambala nebuneşte.

Oricine vrea să câştige masele, trebuie să ştie care e cheia ce deschide uşa inimii lor. Aici obiectivitatea înseamnă slăbiciune, voința înseamnă forță.

4. Nu se poate câştiga sufletul poporului decât dacă, în timp ce lupți pentru atingerea propriului scop, cauți să distrugi orice inamicjx caută să se pună în drum.

în toate epocile, poporul a considerat atacarea nemiloasă a adversarilor ca o dovadă a îndreptățirii sale ; pentru el, renunțarea la distrugerea lor înseamnă să te îndoieşti de dreptul lui,

înseamnă chiar să negi că el există.

Masa nu este decât o parte a naturii: sentimentele nu-i permit să trăiască în bună armonie cu oamenii care nu ascund faptul că vor contrarul a ceea ce vrea ea însăşi. Ea nu concepe decât victoria celui mai tare şi nimicirea celui mai slab sau, cel puțin, supunerea fără condiții.

„Naționalizarea" maselor noastre nu va putea reuşi decât dacă, pe lângă lupta dusă pentru a cuceri sufletul poporului, se va întreprinde distrugerea celor ce ne otrăvesc din exterior.

5. Toate marile probleme ale timpului nostru sunt probleme de moment şi nu reprezintă decât consecința unor cauze distincte.

O cauză între toate prezintă, totuşi, ea singură, o importanță fundamentală : menținerea rasei în organismul social. Numai în sânge rezidă forța sau slăbiciunea omului Popoarele care nu recunosc şi nu apreciază importanța fundamentelor rasiale seamănă cu

oamenii care ar vrea să confere canişilor calitățile ogarilor fără a înțelege că rapiditatea şi docilitatea canişului nu sunt calități dobândite prin dresaj, ci sunt inerente rasei însăşi. Popoarele care renunță să-şi mențină puritatea rasială renunță, în acelaşi timp, la unitatea sufletească a tuturor gesturilor lor.

Dislocarea ființei lor este consecința firească şi ineluctabilă a alteram sângelui, iar dezagregarea forțelor spirituale şi creatoare nu este decât efectul modificărilor aduse fundamentelor rasiale.

Cel care vrea să elibereze poporul german de imperfecțiunile manifeste, care nu sunt inerente originilor lui, va trebui întâi să se elibereze de cei care 1-au împins pe calea acestor imperfecțiuni

Națiunea germană nu se va mai putea ridica din nou dacă nu se pune cu hotărâre problema rasială şi, prin urmare, problema evreiască.

Problema rasei nu este numai cheia istoriei lumii ci si a culturii umane.

'

6. încorporarea într-o comunitate internațională a marii mase a poporului nostru, care astăzi este în tabăra internaționalismului, nu comportă nici o renunțare la ideea că fiecare apără interesele legitime ale oamenilor de condiția sa. Toate interesele

particulare ale diferitelor condiții şi profesiuni nu trebuie să antreneze nicidecum o separare între clase : nu sunt decât fenomene rezultând normal din modalitățile vieții noastre economice Constituirea grupărilor profesionale nu se opune cu nimic formării unei veritabile comunități a poporului, căci aceasta constă în unitatea societății în problemele care privesc societatea.

Incorporarea unei stări, devenită clasă socială, în comunitatea poporului, sau numai în stat, nu se produce prin coborârea claselor superioare, ci prin ridicarea claselor inferioare Burehezia de astăzi n-a fost încorporată în stat prin măsuri luate de nobilime ci prin propria ei activitate dusă pe o direcție proprie.

Muncitorul german n-a intrat în comunitatea germană ca urmare a unor scene de fraternizare lacrimogenă, ci pentru că si-a ridicat conştient situația socială şi culturală până la atingerea sensibilă a nivelului altor clase.

O mişcare care-şi atribuie un scop asemănător va trebui să caute aderenți întâi în tabăra muncitorilor. El nu trebuie să se adreseze clasei intelectuale decât în măsura în care aceasta va sesiza pe deplin scopul propus. Evoluția acestui fenomen transformator şi de apropiere între clase nu este o treabă de zece sau douăzeci de ani • experiența ne duce cu gândul că el va cuprinde numeroase generații'

301 „Naționalizarea” maselor

Cel mai mare obstacol în calea apropierii dintre muncitorul de astăzi şi colectivitatea națională nu este activitatea reprezentanților intereselor corporative, ci aceea a liderilor care lucrează în sensul internaționalismului într-un spirit ostil poporului şi patriei.

Aceleaşi asociații sindicale -— conduse din punct de vedere politic în sens național şi popular — vor transforma milioane de muncitori în membri de valoare ridicată ai colectivității naționale, fără ca asta să influențeze asupra luptelor izolate ce se pot purta pe un teren strict economic.

O mişcare care vrea să-1 redea onorabil pe muncitorul german poporului său şi să-1 smulgă din utopia internaționalistă trebuie să atace mai întâi cu ultimele picături de energie anumite concepții care domnesc în mediile patronale : şi anume că, odată intrat în comunitatea populară, muncitorul va pierde, din punct de vedere

economic, mijloacele de apărare în fața patronului; mai mult, cea mai neînsemnată tentativă de apărare a intereselor economice vitale ale muncitorilor, chiar cele mai justificate, este un atac împotriva intereselor colectivității.

A combate o asemenea teorie înseamnă să combați o minciună cunoscută, colectivitatea poporului nu-şi impune cerințele numai unor partide, ci tuturor.

Fără îndoială, un muncitor păcătuieşte împotriva spiritului colectivității poporului atunci când, fără considerație pentru binele public şi pentru menținerea stării economiei naționale, sprijinindu-se pe forța sa, formulează revendicări exagerate. Dar un antreprenor nu lezează mai puțin comunitatea când, prin metode de exploatare inumană şi prin veritabilă extorcare, se face vinovat de reaua folosință a forței de muncă a națiunii şi câştigă, ca un cămătar, milioane din sudoarea muncitorilor.

El pierde astfel dreptul de a-şi zice „național" şi de a vorbi de o comunitate populară, căci el nu este decât o canalie egoistă care seamănă nemulțumirea şi provoacă lupte care se înlănțuie, lupte care, în toate chipurile, vor dăuna țării.

Rezervorul din care va trebui să se adape mişcarea noastră va fi în primul rând masa muncitorilor. Este vorba de a smulge această masă din utopia internaționalistă, din suferința socială, de a o scoate din sărăcia culturală şi de a face din ea un element hotărât, valoros, animată de sentimente naționale, de o voință națională, de comunitatea noastră populară.

Dacă în mediile naționaliste luminate se găsesc oameni ataşați fierbinte de popor şi de viitorul lui şi conştienți de importanța luptei

al cărei preț este sufletul acestei mase, oamenii respectivi vor fi bineveniți în rândurile mişcării noastre. Ei vor constitui eşafodajul util al spiritului. Acestea fiind zise, noi nu vom căuta să atragem de partea noastră vitele electorale burgheze. Ne-am încărca astfel cu un lest a cărui mentalitate ar avea mai curând ca efect îndepărtarea de mişcare a unor straturi mult mai importante ale societății.

Desigur, teoretic este frumos să vrei să grupezi în aceeaşi mişcare masele cele mai largi, luate de sus până jos. Dar trebuie ținut cont de următoarele : este posibil să deții o influență psihologică

suficientă asupra clasei burgheze pentru a-i inculca noile idei; ori chiar o justă comprehensiune a lucrurilor; dar nu poţi să te gândeşti să faci să dispară calităţile specifice sau, mai bine zis, imperfecţiunile a căror origine şi evoluţie urcă in veac. în sfârşit, scopul nostru nu este schimbarea spiritelor într-o tabără deja naţionalistă; e vorba de a aduce la noi pe cei din tabăra antinaţională.

Aceasta este ideea ce trebuie până la urmă să ordone întreaga tactică a mişcării.

7. Luarea acestei poziţii unilaterale, şi tocmai prin aceasta foarte clară, trebuie să se regăsească şi în propaganda mişcăm şi, invers, propaganda noastră se va strădui s-o dezvolte la rândul ei.

Pentru ca propaganda în sprijinul mişcării să fie eficace, trebuie exercitată într-o singură direcţie; dacă nu, din cauza diferenţei de formaţie intelectuală a celor două tabere de faţă, propaganda n-ar fi înţeleasă de una din ele, sau respinsă de cealaltă, pentru că se sprijină pe adevăruri evidente şi prin urmare neinteresante.

Chiar maniera de exprimare şi tonul adoptat nu se pot sprijini la fel pe două straturi ale societăţii diametral opuse.

Dacă propaganda renunţă la o anume naivitate de expresie, ea nu va sensibiliza masele. Dacă va îngloba, dimpotrivă, în vorbele şi faptele ei, toată asprimea de sentiment a maselor, nu va ajunge la mediile aşa zis „intelectuale".

Printre o sută de personaje, care îşi zic oratori, nu se vor găsi zece care să ştie să vorbească la fel de eficient şi de firesc pe aceeaşi temă, astăzi, unui auditoriu de măturători de stradă, de lăcătuşi şi de vidanjori, iar mâine unor profesori universitari şi unor studenţi. Eu înţeleg să le vorbesc sub o formă ce răspunde capacităţilor de asimilare ale unora şi ale altora, care exercită asupra lor aceeaşi influenţă şi dezlănţuie la unii ca şi la ceilalţi aceeaşi furtună de aplauze.

Mereu trebuie să ne fie prezent în minte că gândul cel mai frumos dintr-o teorie elevată nu poate, cel mai frecvent, nu se poate răspândi decât prin intermediul spiritelor modeste şi foarte modeste.

Nu este vorba de ceea ce ar putea spune creatorul unei idei geniale, ci de ceea ce ajunge această idee în gura celui ce o transmite şi de succesul pe care-1 obţine în această formă.

De aceea, forţa expansivă a social-democraţiei, mai mult spus,

a mişcării marxiste, se bazează îndeosebi pe unitate, şi, ca atare, pe trăsătura uniformă a publicului căruia i se adresează.

Cu cât ideile expuse păreau mai limitate, respectiv chiar reduse, cu atât ele erau mai uşor acceptate şi puse în practică de o masă ale cărei capacităţi corespundeau perfect furajului intelectual care-i era servit.

De aceea, noua mişcare trebuia să se angajeze pe o cale in acelaşi timp simplă şi clară.

Propaganda trebuie menţinută, atât ca fond, cât şi ca formă, la nivelul maselor, şi nu trebuie să-şi măsoare valoarea decât prin rezultatele obţinute.

în adunările populare, oratorul care vorbeşte cel mai bine nu este acela care simte îndreptându-se înspre el inteligenţa asistenţei, ci acela care cucereşte inima masei.

Un „intelectual" care, într-o adunare populară, ar critica meschin lipsa de elevaţie a gândirii într-un discurs ce ar acţiona deschis asupra păturilor de jos, pe care e vorba să le cucerim, n-ar dovedi decât totala incapacitate de judecată şi vidul de valoare, în privinţa noii mişcări.

Nu ne trebuie, în serviciul propagandei, decât intelectuali susceptibili să ne înţeleagă destul de bine misiunea şi ţelul pentru a judeca activitatea de propagandă numai după succesele ei şi nicide-cum după impresia ce le-a făcut-o. într-adevăr, propaganda nu se face pentru a alimenta mentalitatea naţionalistă a oamenilor, care deja o au, ci pentru a-i câştiga pe inamicii concepţiei noastre asupra poporului german, dacă sunt totodată de acelaşi sânge cu noi.

în general, metodele deja expuse sumar, când am tratat despre propaganda în timp de război, îmi par perfect convenabile pentru mişcarea noastră, din cauza procedeelor deosebit de potrivite pentru a lămuri ideile.

Succesul a dovedit marea valoare a acestor metode.

8. Mijlocul de a reuşi printr-o mişcare de reforme politice nu va fi niciodată lămurirea sau influenţarea forţelor conducătoare : ceea ce trebuie este cucerirea puterii politice. O idee care trebuie să răstoarne lumea nu are numai dreptul, ci şi datoria de a-şi asigura mijloacele care fac posibilă concretizarea elementelor sale. Succesul este singurul judecător care decide justeţea sau injusteţea unei

asemenea întreprinderi şi, prin cuvântul succes, eu nu înţeleg ca în

1918

cucerirea puterii, ci acțiunea binefăcătoare asupra întregului popor'

Aşadar, nu trebuie să considerăm reuşită o lovitură de stat — cum o proclama astăzi în Germania unii magistrați fără conştiință — pentru ca revoluționarii vor izbuti să ia în posesiune puterea ci numai daca națiunea, grație cuceririi obiectivelor ce şi le fixase mişcarea revoluționară, este mai înfloritoare decât sub regimul trecut. Judecata nu se poate aplica revoluției germane, cum se intitulează lovitura de forță a bandiților din toamna lui 1918

Dar dacă cucerirea puterii politice este prima condiție pentru a putea atinge intențiile reformei, atunci o mişcare care are astfel de intenții trebuie, din prima zi a existenței sale, să ia cunoştință de ceea ce înseamnă o mişcare de masă şi nu aceea de club literar al unor băutori de ceai, sau a unor societăți burgheze de jucători de popice

9. In esență, ca şi în modul intim de organizare, noua mişcare este antiparlamentară, adică neagă în general principiul — ca şi în organizarea ei internă — unei suveranități a majorității în virtutea căreia şeful guvernului este coborât la rangul de simplu executant al voinței altora. Mişcarea impune principiul că, asupra problemelor mari ca şi a celor mici, şeful deține o autoritate incontestabilă comportând cea mai deplină responsabilitate.

Consecințele practice ale acestui principiu sunt pentru mişcarea noastră :

Preşedintele unei grupări subordonat este instalat în funcția de şef al grupam de rang imediat superior ; el este responsabil de conduita grupăm sale : toate comisiile sunt la dispoziția lui • invers el nu depinde de nici o comisie.

'

Nici o comisie nu are drept de vot; nu există decât comisii de studiu, cărora şeful responsabil le repartizează sarcinile. Din acest principiu decurge organizarea următoarelor: Bezirk, Kreis sau Gau[1] • peste tot şeful este instituit de şeful imediat superior şi în acelaşi timp lui i se cuvin o autoritate deplină şi puteri nelimitate Numai şeful întregului partid este ales, după regulile organizației de adunarea generală a membrilor. El este însă şeful exclusiv. Toate comisiile sunt m subordinea sa ; el nu depinde de nici una El are răspunderea şi o poartă întreagă pe umerii săi. Dacă şeful a violat principiile mişcării sau a servit prost interesele acesteia

revine partizanilor lui să-l determine să compară în forum în vederea unor

<Notă>

1. District, cerc, regiune.

</notă>

alegeri noi şi a eliberării de sarcini. Apoi el este înlocuit de omul care pare cel mai capabil şi este, la rândul lui, investit cu aceeaşi autoritate şi cu aceeaşi responsabilitate.

Considerarea unui asemenea principiu drept imperativ este una din datoriile cele mai stricte ale mişcării noastre, nu numai în interiorul ei, ci în cadrul întregului stat.

Cel care vrea să fie şef va duce, o dată cu autoritatea supremă şi nelimitată, greaua povară a unei responsabilităţi totale.

Cel care nu este în stare să facă faţă consecinţelor acţiunilor lui, ori care nu se simte un curajos, nu este bun de nimic ca şef. Numai un erou poate să-şi asume această funcţie.

Progresul civilizaţiei omeneşti nu este produsul unei majorităţi, ci se bazează numai pe geniul activităţii unor personalităţi.

Pentru a reda poporului nostru măreţia şi puterea, trebuie mai întâi exaltată personalitatea şefului şi repusă în toate drepturile.

Din această cauză mişcarea, este antiparlamentară ; şi chiar dacă se ocupă de o instituţie parlamentară, n-o face decât pentru a ataca în vederea evitării unui scandal politic în care trebuie să vedem unul din semnele cele mai clare ale decadenţei umane.

10. Mişcarea refuză să ia poziţie în chestiuni ce depăşesc cadrul muncii ei politice şi care nu par de o importanţă fundamentală.

Scopul ei nu este reforma religioasă, ci reorganizarea politică - a poporului nostru. Ea vede în cele două confesiuni religioase nişte suporturi la fel de preţioase pentru conservarea poporului nostru ; ea luptă, deci, împotriva partidelor care contestă religiei rolul fundamental de susţinere morală a vieţii, pentru a nu face din ea un instrument în folosul unor partide.

Misiunea mişcării nu este restabilirea unei forme determinate de stat, nici de a lupta contra altei forme statale, ci să fixeze principiile fundamentale fără de care nici republica, nici monarhia nu pot dura.

Ea nu înseamnă nici fondarea unei monarhii, nici întărirea republicii, ci crearea unui stat germanic.

Forma exterioară ce este dată statului pentru a încorona

opera nu prezintă nici o importanță esențială ; este o afacere ce se reglează ulterior în funcție de oportunitatea practică a momentului.
La poporul ce înțelege, în sfârşit, marile probleme şi marile eforturi inerente existenței, problema formei de guvernământ nu trebuie să stârnească lupte interne.

Chestiunea organizării interne a mişcării este o problemă nu de principiu, ci de adaptare oportună la scopul urmărit.

Cea mai bună organizație nu este cea care introduce între

şeful unei mişcări şi partizanii ei un copios sistem de intermediari, ci aceea care îl creează pe cel mai bun cu putință. A organiza înseamnă a transmite unui foarte mare număr de oameni o idee definită — ce a luat naştere totdeauna în capul unuia singur — şi a asigura apoi transformarea ideii în realitate.

Organizația nu este, în totul şi pentru tot, decât un rău necesar.
Ea este, cel mult, un mijloc de a atinge un scop anume; ea nu este scopul.

Pentru că lumea produce mai multe creaturi maşinale decât creiere gânditoare, totdeauna este mai uşor să pui pe picioare o organizație decât să întrupezi nişte idei. Studiile de realizare a unei idei, în special când are un caracter reformator, sunt, în linii mari, următoarele :

O idee genială iese totdeauna dintr-o minte a unui om în care se trezeşte vocația de a-şi transmite credința restului lumii. El predică ceea ce a conceput şi îşi câştigă încet-încet un număr anumit de partizani.

Transmiterea directă şi personală a ideilor unui om către semenii lui este o metodă ideală; de asemenea, este cea mai firească.
Pe măsură ce sporeşte numărul adepților, este din ce în ce mai greu pentru cel care propagă ideea să continue să acționeze asupra partizanilor în mod personal şi direct, să-i comande şi să-i călăuzească pe toți. Aşa cum extinderea treptată a unei comune, circulația dintr-un loc în altul trebuie, pur şi simplu, să constituie obiectul unei reglementări, la fel trebuie să te hotărăşti să provoci scandaluri stânjenitoare. Aceasta este o cauză a statului ideal: se va cunoaşte aşa răul necesar al organizării. Trebuie prevăzută formarea unor mici grupuri subordonate, ca, de exemplu, în mişcarea politică, unde grupurile locale sunt celelalte elemente ale organizației de condiție

mai elevată.

Totodată, se va risca deteriorarea unităţii de idei, dacă se consimte la astfel de fracţionări înainte ca autoritatea creatorului de doctrină şi de şcoală pe care le-a fondat să fie incontestabil consoli- date. Nu se va da niciodată prea multă importanţă existenţei unui centru politic şi geografic unde este chiar începutul mişcării. Vălurile negre de la Mecca sau vraja magică a Romei dau în timp mişcărilor, ale căror sedii sunt, o forţă ce vine din unitatea internă şi de supunere în faţa omului ce simbolizează această unitate.

De aceea, când sunt create celulele de bază ale organismului, nu trebuie niciodată neglijată menţinerea întregii importanţe a locului de origine a ideii şi de a-i ridica prestigiul.

Această exaltare nelimitată a unui triplu punct de vedere

simbolic, moral şi material, asupra locului şi de unde provine ideea şi unde se stabileşte direcţia mişcării, trebuie urmărită în măsura în care înmulţirea infinită a celulelor subordonate ale mişării cer noi grupări după modelul organizaţiei.

Dacă numărul crescând de adepţi şi imposibilitatea de a întreţine continuu cu ei legături directe duc la constituirea unor grupuri subordonate, la fel înmulţirea la nesfârşit a acestor grupuri obligă la reunirea în grupări mai mari pe care le-am putea numi, din punct de vedere politic, de pildă, asociaţii regionale sau districtuale.

E relativ uşor să menţii grupurile locale cele mai de jos în ierarhie sub autoritatea centrală a mişcării; din contră, trebuie să recunoaştem întreaga dificultate de a impune autoritatea organizaţiilor de rang mai înalt care se constituie mai departe. Totuşi, acest lucru este fundamental pentru salvgardarea unităţii şi, ca urmare, a punerii în practică a ideii.

Dacă, pe deasupra, organismele intermediare cele mai im- portante se regrupează între ele, vedem cum creşte dificultatea de a asigura peste tot supunerea absolută faţă de ordinele venite de la organele centrale.

De aceea, angrenajele integrale, ale unei organizaţii nu tre- buie puse în funcţie decât în măsura în care autoritatea spirituală^ organului central şi ideea care-1 animă par o garanţie absolută, în sistemele politice, garanţia nu pare a fi completă decât după

luarea efectivă a puterii.

Rezultă că directivele pentru ordonarea internă a mişcării sunt următoarele:

a) Concentrarea întregii activităţi la început într-un singur oraş : Miinchen. Reunirea în acest loc a unui grup de partizani complet siguri; crearea unei şcoli pentru extensiunea ulterioară a ideii. Trebuie câştigată autoritatea necesară pentru viitor, obţinând în acelaşi loc succesele cele mai substanţiale şi cele mai frapante care se pot obţine.

Pentru a face cunoscută mişcarea, ca şi pe şefii ei, trebuie nu numai zgâlţâită sensibil convingerea că şcoala marxistă ce funcţiona aici era invincibilă, ci demonstrată şi posibilitatea unei mişcări opuse.

b) Să nu fie create aiurea grupuri locale decât odată ce autoritatea organismelor de conducere din Munchen a fost definitiv asigurată.

c) Constituirea apoi a asociaţiilor districtuale, regionale sau de ţinut nu atât atunci când se va simţi nevoia, cât după ce vor fi obţinute garanţii suficiente de supunere totală faţă de organul central.

Mai mult, crearea de organisme subordonate depinde de numărul indivizilor pe care-i credem capabili să fie eventual delegaţi ca şefi.

La acest punct există două soluţii:

a) Mişcarea dispune de mijloacele financiare necesare pentru atragerea şi instruirea oamenilor inteligenţi capabili să devină mai târziu şefi. Ea pune la treabă personalul astfel câştigat pentru cauză şi-1 foloseşte metodic, adaptându-1 strict scopului propus, mai ales în privinţa tacticii practicate.

Soluţia aceasta este cea mai facilă şi mai rapidă; ea presupune totuşi însemnate mijloace pecuniare, căci acest soi de şefi nu este în situaţia de a lucra pentru mişcare decât dacă este retribuit.

b) Ca urmare a luptei de resurse financiare, mişcarea nu este în măsură să se folosească de nişte şefi pe post de funcţionari; ea este nevoită să apeleze la oamenii care lucrează din onoare.

Această cale este cea mai lungă şi cea mai anevoioasă. Conducerea mişcării trebuie să lase uneori nedefrişate regiuni întinse, atunci când nu dispune de nici un partizan al ei capabil să organizeze şi să dirijeze activitatea în regiunea în cauză.

Se poate întâmpla ca teritorii vaste să nu ofere nici un fel de resurse în acest sens, în timp ce alte localităţi să posede doi sau

trei oameni de capacitate aproape egală. Dificultăţile care pot veni de aici sunt considerabile şi nu pot fi rezolvate decât după mai mulţi ani.

Dar condiţia primă pentru structurarea unor elemente ale organizaţiei este şi rămâne punerea în frunte a omului potrivit.

Tot aşa cum o trupă fără ofiţer va fi lipsită de valoare, tot aşa şi o organizaţie politică rămâne inoperantă dacă nu are conducătorul care-i trebuie.

Dacă,nu dispui de o personalitate pe care s-o pui in fruntea unui grup local, e mai bine să te abţii de la constituire decât să eşuezi.

Pentru a fi conducător nu ajunge să ai voinţă, trebuie şi aptitudini: dar puterea voluntară şi energia trec înaintea geniului singur. Cel mai bun conducător este cel care reuneşte capacitatea, spiritul hotărât şi perseverenţa în execuţie.

Viitorul unei mişcări este condiţionat de fanatismul şi de intoleranţa pe care adepţii ei le aduc prin faptul că ei o consideră ca singura mişcare justă, cu mult superioară tuturor combinaţiilor de acelaşi ordin.

Este o eroare foarte mare să crezi că forţa unei mişcări creşte prin unirea cu o mişcare analoagă. Ar fi poate o mai mare dezvoltare la suprafaţă, care, în ochii unui observator superficial, poate părea

o creştere a forţei ei: în realitate, mişcarea ar contracta germenul unei slăbiri interne ce nu va întârzia să se facă simţită. •

Orice s-ar putea spune despre asemănările dintre două mişcări, nu există o similitudine pronunţată. Dacă nu există două mişcări, atunci nu există decât una singură. Mai mult, în orice punct ar fi diferenţele — chiar dacă nu s-ar baza decât pe valoarea diferită a celor doi şefi — ele chiar acolo sunt. Legea obiectivă a oricărei dezvoltări nu comportă acuplarea a două organisme diferite, ci victoria celui mai tare şi exploatarea metodică a forţei învingătorului, care nu e posibilă decât prin lupta ce o provoacă.

Unirea a două partide politice ce seamănă între ele nu poate aduce decât avantaje pasagere: dar, în timp, un succes astfel obţinut devine o cauză a slăbiciunilor ce se vor manifesta mai târziu.

O mişcare nu poate ajunge importantă decât dacă îşi dezvoltă nelimitat puterea internă şi dacă o extinde într-un mod durabil, repurtând o victorie definitivă asupra tuturor concurenţilor.

Fără nici o îndoială, se poate spune că forţa şi, odată cu ea, dreptul la viaţă nu se dezvoltă decât în măsura în care admite, ca şi condiţie de extindere, ideea de a se bate; se poate zice, de asemenea, că momentul când o mişcare va atinge forţa maximă este atunci când victoria totală va fi de partea ei.

O mişcare nu va reclama, deci, victoria decât printr-o tactică ce, departe de a-i procura succese imediate, dar de moment, îi va asigura o lungă perioadă de maturizare şi va impune lungi bătălii provocate de intoleranţa ei absolută faţă de alţii.

Mişcările ce nu-şi datorează dezvoltarea decât unei autointitulate asociaţii de organisme asemănătoare, adică decât compromisurilor, seamănă cu nişte plante de seră.

Ele cresc în înălţime, dar le lipseşte forţa de a înfrunta se-

colele şi de a rezista în faţa furtunilor violente.

Puterea tuturor marilor organizaţii care încarnau o mare idee s-a sprijinit pe fanatismul cu care ele s-au ridicat, intolerante, sigure pe drepturile lor şi încrezătoare în victorie contra a tot ceea ce nu era identic cu ele.

Când o idee este în sine justă şi când, înarmate cu această convingere, adepţii ei pornesc la luptă aici pe pământ, ei sunt invincibili; orice atac împotriva lor nu face decât să le sporească puterile.

Creştinismul nu a devenit atât de important făcând compromisuri cu opiniile filosofice ale antichităţii, aproape asemănătoare cu ale lui, ci proclamând cu fanatism inflexibil propria învăţătură.

Avansul aparent pe care nişte mişcări politice îl pot realiza, aliniindu- se altora, este repede depăşit de progresul unei doctrine ce se organizează şi luptă ea însăşi în deplină independenţă.

Mişcarea trebuie să-şi obişnuiască membrii să nu vadă în luptă un element secundar şi neglijabil, ci scopul însuşi. De atunci, ei nu se vor mai teme de ostilitatea adversarilor; din contră, vor simţi în ea prima condiţie a raţiunii lor de a fi. Nu se vor teme de ura duşmanilor poporului nostru şi de concepţia noastră despre lume ; ei o vor jindui, dimpotrivă, cu înflăcărare; printre manifestările urii acesteia figurează minciuna şi calomnia.

Cel care nu este combătut în ziarele vreieşti, cel ce nu deni- grează, nu este nici un bun german, nici un veritabil naţional-socialist; mentalitatea lui, loialitatea convingerilor şi puterea de voinţă au ca măsură exactă ostilitatea ce i-o arată duşmanul de moarte al poto- pului de informaţii.

Trebuie mereu semnalate partizanilor mişcării şi, mai la general, poporului întreg că ziarele evreieşti sunt o ţesătură de minciuni.

Chiar când un evreu spune adevărul, o face cu scopul precis de a ascunde o escrocherie mai mare; şi în acest caz, el minte cu bună ştiinţă. Evreul este un mare maestru al minciunii : minciuna şi escrocheria sunt armele lui de luptă.

Orice calomnie, orice calomnie de origine evreiască îi însem- nează pe luptătorii noştri cu o cicatrice glorioasă.

Pe cel care este denigrat mai mult de ei, este cu atât mai mult al nostru ; celui căruia-i hărăzesc ura cea mai distrugătoare este cel mai bun prieten al nostru.

Cel care dimineaţa citeşte un ziar evreiesc în care nu este calomniat trebuie să se gândească la faptul că în ajun şi-a pierdut timpul de pomană ; dacă 1-ar fi folosit bine, evreul 1-ar fi urmărit, denigrat, calomniat, înjurat şi murdărit. Numai cel care

merge împotriva acestui inamic de moarte al poporului nostru şi al oricărei civilizaţii ariene, ca şi împotriva omenirii întregi, are dreptul să se aştepte să fie ţinta calomniilor şi ostilităţii acestei rase.

Când aceste principii vor intra bine în sângele şi în măduva partizanilor noştri, mişcarea va fi de nezdruncinat şi de neînfrânt.

Mişcarea noastră trebuie să dezvolte, prin toate mijloacele, respectul personalităţii. Nu trebuie uitat nicicând că pe valoarea personală se bazează valoarea a tot ce este uman şi că orice idee şi orice acţiune sunt rodul puterii creatoare a omului. Nu trebuie uitat nici că admiraţia a ceea ce este măreţ nu este, nu reprezintă numai

un prinos de recunoştinţă adus măreţiei, ci şi un bine ce înlănţuie şi uneşte pe toţi cei care încearcă aceeaşi recunoştinţă.

Personalitatea este de neînlocuit. Acest lucru este mai cu seamă adevărat când, în loc să încarneze o forţă mecanică, ea încarnează un element cultural şi creator. Un maestru ilustru nu poate fi înlocuit : nimeni altul nu poate întreprinde terminarea operei după moarte ; la fel stau lucrurile cu un mare poet, cu un mare gânditor, cu un mare om de stat şi cu un mare general.

Opera lor a încolţit pe terenul artei ; ea nu a fost fabricată de o maşină ; ea a fost un dat natural al graţiei divine.

Cele mai mari revoluţii şi cele mai mari cuceriri ale oamenilor pe acest pământ, cele mai mari opere culturale, rezultatele nemuritoare obţinute ca şefi de guvern etc., toate acestea sunt pentru eternitate indisolubil legate de un nume, rămânând simbolizate prin acest nume. A renunţa la omagierea unui mare spirit înseamnă privarea de o forţă imensă, aceea ce emană din numele bărbaţilor şi femeilor care au fost mari.

Evreii o ştiu prea bine. Tocmai ei, ai căror oameni mari n-au fost mari decât în eforturile lor distructive contra umanităţii şi civilizaţiei, cultivă această admiraţie idolatră. Dar ei încearcă să o prezinte ca nedemnă şi o stigmatizează în numele „cultului individualităţii".

Dacă un popor este destul de laş ca să se ralieze la această părere neruşinată şi infatuată a evreilor, el renunţă la cea mai mare forţă pe care o posedă : căci este o forţă respectarea unui om de

geniu, concepțiile lui, operele lui ; dar nu este nici o forță în respectarea maselor.

Când inimile sunt zdrobite, când sufletele disperă, atunci din negura trecutului ies cei care odinioară au ştiut să facă să dea înapoi marile suferințe şi neliniştile omeneşti, ofensa şi sărăcia, aservirea intelectuală şi constrângerea corporală ; ei îşi lasă privirile asupra muritorilor deznădăjduiți şi le întind mâinile lor nemuritoare.

Nefericit poporul căruia îi e ruşine să le apuce.

* * *

Când am început să ne lansăm mişcarea, am avut mai ales de suferit din cauza faptului că numele nostru nu spunea nimic nimănui şi nu trezea nici o imagine precisă ; această incertitudine a publicului asupra noastră ne compromitea succesul.

Gîndiți-vă, deci : şase sau şapte oameni, nişte necunoscuți, nişte pârliți, se adună cu intenția de a crea o mişcare cu scopul de a reuşi acolo unde, până în prezent, mari partide ce înglobau mase

considerabile au eşuat: reconstituirea unui Reich german cu o forță şi o suveranitate mai extinse. Dacă cineva şi-ar fi bătut joc de noi sau dacă am fi fost atacați, am fi fost încântați, dar era de-a dreptul deprimant să trecem complet neobservați, ca în cazul nostru ; din această cauză sufeream cel mai mult.

Când am intrat în intimitatea acestor câtorva oameni, nu putea fi încă vorba nici de un partid, nici de o mişcare.

Mi-am descris deja impresiile de la primul meu contact cu acest cerc restrâns. Am avut atunci, în cursul săptămânilor următoare, timpul şi prilejul de a studia cum acest autointitulat partid se manifesta şi asta, nu părea să fie cu putință într-un scurt răgaz. Bunule Dumnezeu ! tabloul era atunci angoasant şi descurajam ! Nu exista încă nimic, dar absolut nimic ! Partidul nu exista decât cu numele şi, de fapt, comisia care cuprindea ansamblul tuturor membrilor era exact ceea ce voiam noi să combatem: un parlament... în miniatură ! Şi aici domnea sistemul de vot şi, dacă cel puțin, în marile parlamente oamenii îşi pierdeau vocea țipând timp de luni de zile din cauza unor probleme mai importante, în măruntul nostru cenaclu răspunsul dat la o scrisoare primită de nu ştiu unde provoca deja un interminabil dialog!

Bineînțeles, publicul nu ştia nimic de toate acestea. La

Miin-chen nici țipenie de om nu cunoştea partidul, fie şi după nume, în afară de câțiva adepți şi puținele lor cunoştințe.

In fiecare miercuri, aveam într-o cafenea din Munchen ceea ce numeam o şedință a comisiei, iar o dată pe săptămână o seară de convorbiri. Cum întregul partid făcea parte din comisie, asistența era fireşte mereu aceeaşi. De aceea, de aci înainte era vorba să lărgim cercul nostru restrâns, să câştigăm noi aderenți şi, înainte de toate, să facem cunoscut cu orice preț numele mişcării.

Iată cum am început: în fiecare lună şi, mai târziu, o dată la cincisprezece zile, noi încercam să ținem o adunare. Invitațiile pen-tru a asista la ele fuseseră scrise la maşină sau de mână şi noi le-am dus pe primele care au fost distribuite. Fiecare se adresa cercului de cunoştințe pentru a trage pe unul sau pe altul la reuniunile noastre.

Rezultatul a fost lamentabil.

încă îmi amintesc de seara când, după ce dusesem eu însumi optzeci de asemenea bilete, aşteptam masele populare ce trebuiau să vină.

Cu o oră întârziere, preşedintele „adunării" a trebuit în fine să deschidă şedința. Eram doar şapte, mereu aceiaşi.

Am ajuns să ne multiplicăm biletele la maşină printr-un

oficiu de materiale de birou din Munchen ; aceasta ne-a asigurat succesul că la adunarea următoare au fost câțiva audienți în plus. Apoi numărul lor s-a ridicat de la 11 la 13, la 17, la 23 şi, în sfârşit, la 34 de auditori.

Grație foarte modestelor chete, făcute în cercul nostru de pârliți, am putut să strângem fondurile necesare pentru a insera în sfârşit anunțarea unei adunări în „Munchener Beobachter", care era atunci independent.

De data aceasta succesul a fost într-adevăr uimitor.

Noi pregătisem reuniunea la „Hofbrâ'uhaus Keller", la Mun-chen (care nu trebuie confundată cu sala de festivități de la „Hof-bräuhaus" din Munchen). Era o săliță ce putea cuprinde cel mult 130 de persoane. Mi-a părut o sală imensă, iar noi tremuram toți că nu puteam, în seara fixată, să umplem cu public acest mare edificiu.

La ora 7, erau 111 persoane şi şedința a fost deschisă.

Un profesor din Munchen a făcut un raport, iar eu trebuia, ca al doilea orator, să iau pentru prima oară cuvântul în public.

Acest lucru îi părea foarte îndrăzneț primului

președinte al partidului, pe atunci dl. Harrer ; de altminteri, el era un om foarte sincer şi era atunci convins că, dacă eu aveam alte aptitudini, nu o aveam pe cea de vorbitor.

Chiar mai târziu nu a fost chip să-l fac să revină asupra acestei opinii.

Dar el se înşela. Douăzeci de minute îmi fuseseră acordate în această primă reuniune, ce se putea numi publică, pentru a avea cuvântul; am vorbit vreme de treizeci de minute. Iar ceea ce am simțit pur şi simplu înlăntrul meu, fără a şti nimic, a fost confirmat de realitate: ştiam să vorbesc!

După treizeci de minute, întreaga sălița era electrizată şi entuziasmul s-a manifestat mai întâi sub această formă încât apelul meu la generozitatea asistenței ne-a adus 300 de mărci, ceea ce ne-a scos un mare spin din talpă. Precaritatea mijloacelor noastre financiare era atunci atât de mare că nu puteam nici chiar să tipărim instrucțiunile de uz intern, nici să scoatem cele mai simple foi volante. De acum încolo, posedam un mic fond, grație căruia noi am putut să ne continuăm lupta energică pentru a obține măcar lucrurile de care duceam cea mai mare lipsă.

Dar succesul acestei prime adunări de o oarecare importanță a fost, dintr-un alt punct de vedere, foarte fecundă.

începusem deja să aduc la comisie un oarecare număr de forțe tinere proaspete, în timpul lungii perioade a serviciului militar,

făcusem cunoştință cu un mare număr de camarazi de treabă care începeau atunci, încet, să adere la mişcare.

Aceştia erau nişte tineri, executanți obişnuiți cu disciplina şi care aduceau din armată acest excelent principiu că nimic nu este imposibil şi se poate mereu să ajungi la ceea ce vrei.

Importanța unui astfel de aflux de sânge proaspăt mi s-a arătat după câteva săptămâni de colaborare.

Primul preşedinte al partidului în acel moment, dl. Harrer, era ziarist şi, ca atare, înzestrat cu întinsă cultură. Pentru un şef de partid însă el avea o tară foarte gravă : nu ştia să vorbească mulțimilor. El îşi făcea în deplină cunoştință un rău enorm ; îi lipsea însă şi marele elan şi aceasta tocmai poate din cauza lipsei totale a marilor daruri oratorice, de care suferea.

Dl. Drexler, pe atunci preşedinte al grupului local din Miinchen, era un simplu muncitor; cu atât mai mult el nu exista ca

orator; de altfel, nu fusese militar nici în timp de pace, nici în timp de război, astfel încât, deja slab şi ezitant în întreaga lui fiinţă, se resimţea că nu se formase la singura şcoală care ştie să transforme în oameni adevăraţi fiinţele de natură delicată, fără încredere în ele. Amândoi erau făcuţi din acelaşi aluat, incapabili nu numai să ducă în suflete credinţa fanatică în victoria mişcării, dar şi să sfărâme, cu o voinţă şi o energie de neclintit, obstacolele ce stăteau împotriva mersului noii idei. O astfel de sarcină nu putea conveni decât unor oameni al căror trup şi suflet, rupte din virtuţile militare, corespundeau acestor semnalmente : sprinteni ca nişte ogari, duri ca tovalul, inflexibili ca oţelul Krupp.

Eu însumi eram încă soldat: timp de aproape şase ani, muncisem în afară şi în interior, astfel că, la început, mă simţeam complet străin într-un mediu nou. Şi eu mă dezvăţasem să zic : „Asta nu merge" sau „Asta nu poate merge" ori „Nu se poate risca", „Este încă prea periculos" etc.

Desigur, treaba era periculoasă, fără nici o îndoială, în 1920, în multe regiuni ale Germaniei era pur şi simplu imposibil să organizezi o adunare care să facă apel la marile mase şi să invite publicul să vină aici. Cei care ar fi participat la o astfel de reuniune ar fi fost dispersaţi, bătuţi, alungaţi, cu capetele însângerate.

De^aceea, foarte puţini oameni erau tentaţi de o asemenea ispravă, în cele mai mari reuniuni, zise burgheze, asistenţa avea obiceiul de a se împrăştia şi de a se salva, precum iepurii în faţa unui câine, la apariţia unei duzine de comunişti.

Dar, dacă roşii nu dădeau deloc atenţie cluburilor de burghezi

flecari, al căror caracter profund nevinovat şi, prin urmare, şi inofensiv le era mult mai bine cunoscut decât chiar celor direct interesaţi, din contră, erau decişi să lichideze prin orice mijloace o mişcare ce li se părea periculoasă. Or, ceea ce, în orice timp, a acţionat cel mai eficace, a fost teroarea, violenţa.

Impostorii marxişti trebuie să fi urât destul mişcarea al cărui scop mărturisit era cucerirea acestei mase care, până în prezent, era în serviciul exclusiv al partidelor evreieşti şi financiare marxiste

internaţionale.

Deja titlul de „partid muncitoresc german" îi excita tare.

Se putea deduce uşor că cu prima ocazie se va produce o violentă ruptură cu conducătorii marxişti, îmbătaţi încă de victorie.

în cercul restrâns al mişcării de atunci existau temeri faţă de o astfel de luptă. Doream să riscăm cât mai puţin cu putinţă confruntarea în public, de frică să nu fim învinşi. Ne duceam deja cu gândul la faptul că rezultatele primei noastre mari adunări vor fi aneantizate, iar mişcarea distrusă poate pentru totdeauna. Eram într-o situaţie delicată în ce priveşte doctrina mea, care nu trebuia să eludeze lupta, ci să o caute şi să îmbrace în acest scop echipamentul care, singur, asigură protecţia împotriva violenţei. Teroarea nu se zdrobeşte cu spiritul, ci cu teroare. Din acest punct de vedere, succesul primei noastre adunări îmi confirma sentimentul: am prins curaj pentru a organiza a doua adunare de o anumită importanţă.

Ea a avut loc în octombrie 1919 la Ebelbräukeller şi avea ca temă Brest-Litovsk şi Versailles, patru oratori luând cuvântul. Am vorbit aproape o oră şi succesul meu a fost mai mare decât prima dată. Numărul audienţilor urcase la peste 130. O tentativă de a tulbura şedinţa a fost înăbuşită de camarazii mei.

Aţâţătorii la dezordine o luară la fugă şi coborâră scara cu cucuie în cap.

După cincisprezece zile, în aceeaşi sală a avut loc o nouă adunare în prezenţa a mai mult de 170 de participanţi, încăperea era plină. Iar am luat cuvântul, iar succesul meu a fost şi mai mare.

Am căutat altă sală: în sfârşit, am găsit una în celălat capăt al oraşului la „Reich-ul german", pe strada Dachau. Prima adunare în noul local a avut mai puţini „asistenţi" decât precedenta : abia 140 de persoane.

Speranţa a început din nou să scadă în comisie ; pesimiştii şi-au imaginat că pricina acestei scăderi a numărului de participanţi era repetarea prea frecventă a „manifestărilor" noastre. Am discutat din greu despre asta susţinând că un oraş de 700000 de locuitori

putea foarte bine face loc nu numai unei adunări la fiecare cincisprezece zile, ci la zece pe săptămână ; că nu trebuia să ne lăsăm

descurajați de insucces; că eram pe calea cea bună și că, mai devreme sau mai târziu, încăpățânarea și constanța noastră ne vor asigura victoria. De altfel, toată această perioadă a anului 1919-1920 n-a fost decât una și aceeași luptă pentru a inspira mereu mai multă încredere in mișcarea incipientă și în eficacitatea victorioasă a violenței și pentru ca această încredere să ajungă un fanatism capabil, ca și credința, să răstoarne munții.

Următoarea adunare ținută în aceeași sală, mi-a dat iar dreptate. Numărul vizitatorilor a depășit 200, iar succesul aparent a fost atât de strălucitor, ca și succesul financiar.

Mi-am luat numaidecât sarcina de a monta o nouă reuniune. Ea a avut loc în mai puțin de cincisprezece zile, iar mulțimea de audienți a depășit 270 de persoane.

După cincisprezece zile am convocat pentru a șaptea oară pe partizanii și pe prietenii noii mișcări: același local nu mai era decât foarte puțin încăpător — aveam de primit mai mult de 400 de persoane.

în acest moment am încercat să dăm mișcării o constituție internă. Micul nostru cerc a auzit pe această temă discuții adeseori foarte vii.

Din diverse părți — deja, atunci, și asta durează încă — s-au auzit critici că mișcarea a fost numită „partid". Am văzut mereu în preocuparea aceasta o dovadă a incapacității și a îngustimii oamenilor care se pretau la așa ceva. Erau și sunt întotdeauna acei oameni care nu știu să distingă între fond și formă, care caută să dea valoare unei mișcări, împopoțonând-o cu un nume atât de bombastic și cât mai sonor posibil, lucru la care tezaurul lingvistic al strămoșilor noștri se pretează mai bine din nefericire pentru noi.

Atunci era dificil să faci oamenii să înțeleagă că, orice mișcare ce nu și-a adus ideile la triumf și prin asta chiar la atingerea scopului ei, este totdeauna un partid, chiar dacă își atribuie cu insistență alt nume.

Dacă un om oarecare vrea să asigure realizarea practică a unei idei îndrăznețe, a cărei punere în operă îi pare utilă pentru contemporani, el trebuie mai întâi să caute partizani gata să intre în acțiune pentru a-i susține scopurile. Dacă scopurile lui se limitează la distrugerea partidului de la putere și la încheierea fărâmițării forțelor, toți oamenii care i se raliază concepției și care proclamă aceleași intenții vor fi din același partid, atâta vreme cât scopul nu va fi atins.

Nu este decât plăcerea de a şicana prin cuvinte şi de a grimasa ce pot împinge pe vreunul din acei teoreticieni cu perucă — ale căror succese practice sunt în raport invers cu înțelepciunea lor — să dorească să schimbe o etichetă imaginându-şi că modifică astfel caracterul de partid, pe care-1 au toate mişcările tinere.

Din contră:

Dacă este ceva ce poate dăuna poporului, aceasta este punerea împotrivă cu nişte expresii germane vechi, dar pure, care nu cadrează cu timpurile prezente şi care nu reprezintă nimic precis, dar poate uşor conduce la a judeca importanța unei mişcări după numele pe care-1 poartă.

Este un adevărat scandal, dar se poate întâmpla de nenumărate ori în zilele noastre.

De altminteri, trebuia deja să atrag atenția, cum o şi fac chiar de atunci, contra socialiştilor „germani populari" ambulanți, a căror operă pozitivă este totdeauna egală cu zero, iar, din contră, îngâmfarea lor depăşeşte orice măsură. Tânăra mişcare trebuia şi trebuie să se ferească să primească oameni, a căror simplă referință constă în declarația că au luptat timp de treizeci sau patruzeci de ani pentru aceeaşi idee.

Dacă cineva şi-a cheltuit patruzeci de ani energia pentru ceea ce se numeşte o idee, fără a fi asigurat acestei idei nici cel mai mic succes şi fără să fi împiedicat victoria adversarului, oferă dovada incapacității lui, în realitate a celor patruzeci de ani. Cel mai periculos este că astfel de creaturi nu vor să intre în mişcare ca simpli membri; ei pretind să fie primiți ca şefi, singura funcție, după părerea lor, care merită activitatea lor antică şi unde ei sunt dispuşi s-o continue. Dar e o nenorocire să laşi o mişcare tânără pe seama unor astfel de oameni! Treaba este ca şi cu un om de afaceri: cel care, în patruzeci de ani, a adus o casă mare pe jantă, este incapabil să înceapă o afacere nouă; la fel, un Matusalem „rasist", care vine cu o mare idee care 1-a înflăcărat, este incapabil să conducă o mişcare tânără şi nouă.

De altminteri, toți oamenii aceştia nu vin pentru a constitui o fracțiune a noii mişcări, pentru a o servi şi pentru a lucra în spiritul noii mişcări; în cea mai mare parte a cazurilor, ei ajung să aducă, o dată mai mult, nefericirea oamenilor prin aplicarea ideilor lor personale şi asta sub protecția unei tinere mişcări şi datorită posibilităților pe care ea le oferă... Dar ce-ar trebui să fie ideile acestora este destul de dificil de explicat.

Caracteristica acestor creaturi este că ele visează la vechii eroi

germanici, la tenebrele istoriei, la securile de piatră de la Ger şi la

scuturi; în realitate ei sunt cei mai răi poltroni ce se pot imagina.

Fiind chiar şi cei care agită în toate părţile săbii de lemn, copiate cu grijă după vechile arme germane şi îşi acoperă capul bărbos cu o piele de urs împăiat, cu coarne de taur pe cap ; cât despre prezent, ei nu atacă decât cu armele spiritului şi o iau la fugă în graba mare de îndată ce apare cea mai mică măciucă comunistă. Sigur, posteritatea nu se va hotărî să le cânte în epopei isprăvile lor eroice.

Am învăţat să-i cunosc foarte bine pe acei oameni, pentru că mizerabila lor comedie nu-mi inspiră decât cel mai profund dezgust. Felul lor de a acţiona asupra maselor este grotesc, iar evreul are tot interesul să-i cruţe pe aceşti comedianţi „rasişti" şi chiar să-i prefere apărătorilor viitorului stat german. Adăugaţi la acestea că oamenii respectivi au o îngâmfare nemăsurată şi că pretind, în ciuda tuturor dovezilor asupra incapacităţii lor perfecte, că înţeleg totul mai bine ca oricine ; ei sunt o plagă cu pretenţii de onorabilitate, care apreciază că nu e de ajuns să aplauzi actele eroice ale trecutului şi că ar trebui şi ca propriile lor acţiuni să lase posterităţii amintiri glorioase.

Printre toţi aceştia este adesea foarte greu să ii deosebeşti pe cei care acţionează din raţiuni determinate.

Mai ales în acest fel am avut mereu sentimentul că cei ce îşi spun reformatori religioşi — după vechea modă germană — nu erau stârniţi de forţe ce doreau ridicarea poporului nostru, într-adevăr, toată activitatea lor se străduieşte să deturneze poporul de la lupta comună contra duşmanului comun, care este evreul ; în loc să-1 conducă în această luptă, ei îl angajează în funeste lupte religioase intestine. Tocmai de aceea ar fi util să înzestrăm mişcarea cu o putere centrală care să aplice autoritatea absolută în conducere.

Numai pe această cale ar fi posibilă interzicerea oricărei activităţi a acestor elemente nocive.

De aceea, ai noştri regi Assuerus rasişti sunt duşmanii cei mai înverşunaţi ai mişcării caracterizate de unitate şi de o disciplină riguroasă în conducere.

Nu degeaba tânăra mişcare, sprijinindu-se atunci pe un program clar, întrebuinţase, în acest scop, cuvântul „rasist". Acest cuvânt nu poate, într-adevăr, din cauza înţelesului vag al

noțiunii ce o exprimă, să servească drept program unei mişcări şi n-ar putea constitui un criteriu sigur de fidelitate patriotică pentru un astfel de partid.

Cu cât noțiunea este mai anevoie de definit în practică, cu atât ea admite mai multe interpretări; cu cât acestea sunt mai diferite,

cu atât creşte probabilitatea de a i te alătura.

Introducerea unei concepții atât de prost definite, atât de extensibilă într-un număr mare de direcții pe tărâm politic, ar conduce la distrugerea oricărei strânse în luptă.

Nu poate exista solidaritate dacă fiecare individ îşi păstrează preocuparea de a-şi apăra credința şi sensul în care-i acționează voința.

La fel, este ruşinos să vezi câți oameni îşi flutură pe deasupra caschetei astăzi cuvântul „rasist" şi câți au o concepție personală greşită asupra noțiunii : Un profesor cunoscut în Bavaria, celebru militant, intelectual distins, care a făcut de nenumărate ori campanie — ca şi intelectualii — împotriva Berlinului, apropie noțiunea de „rasist" de noțiunea de „monarhie". Această minte savantă nu a uitat decât un lucru — explicarea mai îndeaproape prin ce elemente monarhiile germane ale trecutului sunt identice cu concepția modernă de „rasism".

Mi-e tare teamă că acest domn nu va ajunge aici. Nu se poate imagina nimic mai puțin rasist decât cea mai mare parte a constituțiilor monarhice. Dacă ar fi altfel, acestea n-ar fi dispărut niciodată sau dispariția lor ar dovedi că, concepția generală despre rasism este falsă.

Aşa că fiecare vorbeşte despre rasism cum îl înțelege ; o asemenea multitudine de interpretări nu poate fi luată ca punct de plecare a unei mişcări politice militante.

N-aş insista asupra ignoranței absolute a unor Ion Botezătorul, înainte-mergători ai secolului douăzeci, care nu cunosc nici rasismul, nici sufletul poporului.

Ea este suficient demonstrată prin faptul că stânga o combate ca fiind ridicolă, lăsând-o să palavragească şi luând-o în derâdere.

Cel care, aici pe pământ, nu ajunge să fie urât de duşmanii lui, nu este deloc dezirabil în calitate de prieten al nostru. De aceea,

prietenia acestor oameni nu este numai fără valoare pentru mişcarea noastră, ea îi este chiar dăunătoare. Acesta a fost şi motivul fundamental pentru care am ales întâi numele de „partid". Aveam dreptul să sperăm că acest cuvânt singur ar înspăimânta îndepărtând de noi roiul visătorilor „rasişti". Aceasta a fost în sfârşit rațiunea pentru care ne-am oprit, în al doilea rând, la denumirea de partid muncitoresc german național socialist.

Prima noastră denumire a îndepărtat pe visătorii timpurilor trecute, oamenii vorbelor goale, care fixează în formule „ideile rasiste"; a doua ne-a eliberat de orice sechele ale cavalerilor cu paloş

„spiritual", de toți calicii jalnici, care-şi țin „intelectualitatea" ca o pavăză în fața trupului lor tremurând.

Fireşte, nu au pregetat să ne atace cu cea mai mare violență, dar numai cu condeiul, cum era de aşteptat din partea unor asemenea gâşte. La drept vorbind, principiile noastre nu le erau deloc pe plac : „Să ne apărăm prin violență contra oricui ne-ar ataca prin violență !"

Ei nu ne apropiau foarte energic de cultul brutal al bâtei, ci şi de lipsa de spiritualitate. Că, într-o adunare populară, un Demostene poate fi redus la tăcere de vreo cincizeci de idioți care, urlând şi scuturând pumnii, nu vor să-1 lase să vorbească nu-i priveşte pe acei şarlatani. Laşitatea lor congenitală nu-i va expune niciodată unui astfel de pericol. Ei nu lucrează în aglomerările zgomotoase, ci în liniştea cabinetului.

Chiar astăzi, nu mă pricep destul de bine să atrag atenția mişcării noastre tinere asupra capcanelor pe care le pot întinde cei pe care îi vom numi „lucrători silențioşi". Aceştia nu sunt numai poltroni, ci neputincioşi şi trândavi. Orice om care ştie câte ceva, care a perceput un pericol, care vede cu ochii lui posibilitatea de a da ajutor are, ce dracu !, obligația strictă de a nu o face în tăcere, ci de a intra public în arenă împotriva răului, pentru a vindeca lumea. Dacă n-o face, nu-şi cunoaşte datoria, se dovedeşte lamentabil de slab şi capitulează din laşitate, lene şi neputință.

Cea mai mare parte a acestor „lucrători silențioşi" acționează ca şi cum ar şti ceva... Dumnezeu ştie ce !

Neputincioşi, ei caută să înşele întreaga lume cu tururile lor

de pas-pas. Leneşi, ei ar dori să dea impresia că desfăşoară, în întreaga lor muncă aşa-zis silențioasă, o activitate imensă, asiduă, într-un cuvânt, aceştia sunt magicieni, conducători politici care nu pot suferi eforturile onorabile ale altora. Când unul din aceşti fluturi de noapte „rasişti" exaltă valoarea lucrătorului silențios, putem paria la cota o mie la unu că tăcerea îi este complet sterilă, dar că el fură, da, fură, rodul muncii altora.

Adăugați la acestea aroganța şi neruşinarea îngâmfată cu care această pleavă, de-a dreptul leneşă şi temătoare de lumină, pune străpânire pe munca altora şi o copleşeşte cu critici trufaşe şi veți înțelege că într-adevăr ea se face complice cu duşmanul de moarte al poporului nostru.

Oricare agitator care are curajul, urcat pe o masă de han, înconjurat de adversari, să apere bărbăteşte şi deschis propria viziune, valorează mai mult decât o mie de indivizi ipocriți, mincinoşi

şi perfizi. El va cuceri sincer pe unul sau pe altul şi-l va atrage în mişcare. Activitatea îi va putea fi măsurată cu proba succesului.

De vreme ce şarlatanii şi poltronii aceştia, care-şi laudă munca în surdină, apoi se ascund sub vălul unui reprobabil anonimat, nu sunt absolut deloc buni de ceva în ce priveşte prosperitatea poporului nostru, ci ei sunt nişte veritabili bon lari.

* * *

La începutul lui 1920, am întreprins organizarea unei prime adunări, într-adevăr mare. Acest lucru a dat naştere unor discuții; anumiți conducători din partid socoteau afacerea complet prematură şi rezultatul îndoielnic. Presa roşi« începuse să se ocupe de noi, iar noi eram destul de mulțumiți că aji nsesem să-i întărâtăm ura. în alte reuniuni începusem să ne manifestăm spiritul de contradicție. Fireşte, fiecare din noi era imediat redus la tăcere ! Şi, totuşi, aici stătea succesul: ajungeam cunoscuți şi, pe măsură ce eram cunoscuți mai mult, împotriva noastră se dezlănțuia aversiunea şi furia. Puteam deci nutri speranța că, la prima noastră reuniune mare, vom primi vizita — pe picior mare—a prietenilor noştri din tabăra roşie.

îmi dădeam bine seama şi eu că riscam mult să fim demolați. Dar trebuia să ajungem chiar la luptă şi dacă asta nu se întâmpla

numaidecât, se va fi întâmplat câteva luni mai târziu.

Nu depindea decât de noi să ne asigurăm, din prima zi, continuitatea mişcării noastre, apărându-ne poziţia cu o credinţă oarbă, printr-o luptă nemiloasă. Cunoşteam destul de bine — şi aceasta era capital — mentalitatea partidului roşu, pentru a şti că o rezistenţă înverşunată ar avea ca prim efect nu numai îndreptarea atenţiei asupra noastră, ci şi câştigarea unor partizani noi. Trebuia deci să opunem hotărâţi această rezistenţă.

Primul preşedinte al partidului, pe atunci dl. Harrer, n-a crezut că se poate adera la opinia mea în ceea ce privea alegerea datei; după care, acţionând ca om onest şi loial, a părăsit direcţia mişcării, în locul lui a apărut dl. Anton Drexler. Cât despre mine, eu păstrasem organizarea propagandei, de care mă ocupam de atunci temeinic.

Data primei mari adunări populare a mişcării, încă necunoscută, a fost fixată pentru 24 februarie 1920.

Am condus personal pregătirile. Ele au fost foarte scurte. De altminteri, totul a fost montat în aşa fel încât să se poată lua decizii cu iuţeala fulgerului. Asupra unor chestiuni, a căror discutare ar fi cerut zile întregi de eforturi, trebuia, dacă se pregătea o adunare publică, să iei poziţie în douăzeci şi patru de ore. Anunţarea reuni-

unii trebuia făcută prin mijlocirea afişelor şi a manifestelor redactate în sensul deja indicat de mine, cu caractere mari, vorbind despre propagandă al cărei sens esenţial iată-1: acţiune asupra maselor largi, limitarea la câteva puncte, puţine la număr şi repetate constant ; întrebuinţarea unui text concis, concentrat, ştiut pe de rost şi uzând de formule afirmative ; maximum de perseverenţă în propagarea ideii, răbdare în aşteptarea rezultatelor.

In privinţa culorii am ales roşul; ea este cea care stimulează cel mai mult şi trebuia să indigneze violent şi să întărâte adversarii, făcându-ne astfel cunoscuţi acestora şi obligându-i, de voie, de nevoie, să nu ne mai uite.

Urmările au arătat clar cârdăşia politică, ce exista şi în Bavaria, între marxişti şi partidul de centru; acest lucru s-a manifestat prin grija pe care partidul popular bavarez, de guvernământ, a încercat să atenueze, apoi să paralizeze efectul afişelor noastre

asupra maselor muncitoreşti roşii. Poliția, nemaigăsind alt mijloc ca să se împotrivească propagandei noastre, s-a luat până la urmă de afişe. Ea a ajuns, ca să facă pe placul asociaților ei roşii, care rămâneau tăcuți în umbră, şi cu ajutorul instigării partidului popu- list autointitulat național german, să interzică total afişele care readuseseră în sânul poporului german sute de mii de muncitori rătăciți în hățişul internaționalismului.

Aceste afişe, care au fost publicate în anexele primelor două ediții ale acestei cărți, constituie cea mai bună mărturie a luptei viguroase pe care irebuia s-o ducă pe atunci tânăra mişcare.

Ele vor ariita posterității sensul exact al voinței noastre şi perfecta loialitate a intențiilor noastre. Ele vor dovedi cât de arbi- trare au fost autoritățile zise naționale, când şi-au făcut o datorie din a strangula o mişcare naționalistă care îi deranja şi, prin urmare, o recuperare a marilor mase ale poporului nostru.

Ele vor contribui, de asemenea, la distrugerea opiniei că în Bavaria este un guvern național; ele vor stabili, în sfârşit, prin chiar textul lor, că Bavaria națională dintre anii 1918-1923 nu a fost nicidecum creația unui guvern național, ci, din contră, poporul a fost cel care s- a simțit din ce în ce mai mult atras de spiritul național, iar guvernul cel care a fost obligat să-1 urmeze.

Guvernanții înşişi au făcut tot posibilul pentru a jena şi a face imposibile progresele acestei însănătoşiri.

Totuşi trebuie să exceptăm două persoane:

Prefectul de poliție de atunci, Ernst Pohner, şi fidelul lui consilier, Oberamtmann-ul Frick, erau singurii înalți funcționari

care, în acea epocă deja, aveau curajul de a fi germani înainte de a fi funcționari. Printre autoritățile responsabile, E. Pohner era cel care căuta cel mai puțin popularitatea, dar nutrea cea mai vie răspundere față de poporul căruia îi aparținea; el era gata să se angajeze la orice şi să sacrifice totul, chiar propria viață, pentru reînvierea poporului german pe care-1 iubea mai presus de orice.

El împiedica să joace în horă acea categorie de funcționari care-şi câştigau lefurile ascultând de ordinele guvernului care-i hrănea, fără nici o grijă de a menține prospere bunurile naționale ce le fuseseră încredințate, de a se interesa de popor şi de a lucra pentru neatârnarea lui.

înainte de orice, el era o fire care, spre deosebire de majoritatea deţinătorilor autorităţii aşa zis de stat, nu se tem de ostilitatea trădătorilor de popor şi ţară, ci o caută, ca pe cea mai frumoasă podoabă a unui om cumsecade. Ura evreilor şi a marxiştilor, campaniile lor de calomnii şi de minciuni, au fost unica lui onoare în mijlocul mizeriei poporului nostru.

El era un om de o loialitate granitică, de o puritate clasică, de o rectitudine germană şi pentru care deviza „Mai bine moarte decât sclavie" nu era numai o vorbă, ci un strigăt din toată fiinţa lui.

El şi colaboratorul lui, dr. Frick, sunt, în ochii mei, singurii oameni ce ocupau o funcţie în stat, care nu puteau fi consideraţi participanţi la crearea unei naţiuni bavareze.

înainte de deschiderea primei noastre mari adunări, a trebuit nu numai să pregătesc materialul necesar pentru propagandă, ci şi să tipăresc directivele programului.

Voi arăta mai detaliat, în a doua parte a acestei cărţi, directivele pe care le-am urmat special pentru a redacta programul. Vreau doar să precizez că el îşi propunea nu numai să pună la dispoziţia tinerei mişcări structura şi conţinutul, ci să lămurească maselor scopurile urmărite.

Mediile calificate drept luminate au încercat să facă spirite, apoi să- şi bată joc şi să critice. Justeţea concepţiei de atunci a pus în evidenţă eficacitatea programului nostru.

De câţiva ani am văzut născându-se câteva duzine de mişcări noi, dar toate au dispărut fără urmă, ca măturate de vânt. Una singură a rămas: partidul muncitoresc german naţional socialist. Iar astăzi, mai mult decât niciodată, am convingerea că acest partid poate fi combătut, paralizat, miniştrii mărunţi de partid ne pot interzice să vorbim, dar nu vor mai putea împiedica triumful ideilor noastre.

Când nu vom mai ajunge nici chiar să ne amintim numele partidelor politice astăzi la putere şi ale celor care le reprezintă, bazele programului naţional-socialist vor constitui fundamentele unui stat născând.

Reuniunile pe care le ţinusem în cele patru luni care precedaseră luna ianuarie 1920, ne permiseseră să agonisim puţinele mijloace de care aveam nevoie pentru tipărirea primei noastre

broşuri, al primului nostru afiş şi al programului nostru.

Dacă închei această primă parte a cărţii cu prima noastră mare reuniune este pentru că reuniunea în discuţie a spart cadrele înguste ale micii noastre asociaţii, acţionând pentru întâia dată şi într-o manieră hotărâtoare asupra celei mai puternice pârghii a epocii noastre — opinia publică. Atunci nu aveam decât o grijă: sala va fi plină sau va trebui să vorbesc în faţa unor bănci goale ? Credeam nestrămutat că va veni multă lume şi că ziua aceea nu va fi o mare izbândă. Aceasta era starea mea sufletească aşteptând cu nerăbdare seara aceea.

Şedinţa trebuia deschisă la 7.30. La 7.15, când am pătruns în sala de festivităţi de la Hofbräuhaus din Platze la Miinchen, am crezut că-mi iese inima din piept de bucurie. Enormul local — căci el îmi părea încă enorm — era plin, mai mult decât plin. Capetele erau strânse unele în altele, erau acolo aproape 2000 de persoane. Şi, mai ales, cei cărora voiam să ne adresăm erau din cei ce veniseră.

Mai mult de jumătate din sală părea a fi ocupată de comunişti şi de independenţi. După părerea lor, prima noastră mare manifestaţie era sortită unui sfârşit prematur.

Dar lucrurile s-au schimbat cu repeziciune. Când a terminat primul vorbitor, am luat eu cuvântul.

După câteva minute, se produse o grindină de întreruperi.

în sală izbucniră ciocniri violente. O mână din cei mai fideli camarazi de arme ai mei şi alţi partizani se abătură asupra celor care tulburau ordinea şi izbutiră încet-încet să impună un pic de linişte. Am putut să-mi continui cuvântarea. După o jumătate de oră, aplauzele începeau să acopere sensibil strigătele şi răgetele.

Am trecut apoi la program şi 1-am explicat pentru prima dată.

De la un sfert de oră la altul, întreruperile erau din ce în ce mai mult dominate de aprobări. Când, în sfârşit, am expus mulţimii, punct cu punct, cele 25 de propuneri şi am rugat-o să-şi pronunţe ea însăşi judecăţile critice, toate punctele au fost acceptate în mijlocul unui entuziasm în creştere, în unanimitate, încă o dată şi mereu în unanimitate, iar când s-a ajuns la ultimul punct ce atinsese astfel

inimile mulţimii, aveam în faţă o sală plină de oameni, uniţi

printr -o nouă convingere, printr-o credință nouă. Printr-o voință nouă

Cam după patru ceasuri, sala a început să se golească, mulțimea înghesuită s-a revărsat spre ușă ca un râu cu ape le-neşe şi toți acei oameni se îmbulzeau şi se îmbrânceau unii pe alții. Atunci am simțit că se vor răspândi imediat, până departe, în popor, principiile unei mişcări care nu mat putea fi condam-nată la uitare de acum încolo

Se aprinsese un tăciune în flacăra lui arzătoare se va căli într-o zi paloşul care va reda libertatea lui Siegfned germa-nicul, iar națiunii germane— viața

Sub ochii mei. redeşteptarea se punea în mişcare În acelaşi timp. eu vedeam ndicându-se zeița răzbunării implaca-bile contra sacrilegiului de la ⁽> noiembrie l°>1 8

Sala se goli încet

Mişcarea apucase pe drumul ei

Sfârşitul volumului 1

*

CUPRINS